NGA KOLEKSIONI I
RISALE-I NURIT

13

SIRACUN NUR
LLAMBA NDRIÇUESE

AUTOR

BEDIUZZAMAN

SAID NURSI

P A R A T H Ë N I E

Kush është
Bediuzzaman SAID NURSI
dhe ç'është vepra e tij
"RISALE-I NUR"?

Bediuzzaman Said Nursi u lind në Turqinë Lindore më 1876 dhe ndërroi jetë në 1960 në moshën tetëdhjetë e trevjeçare, pas një jete e një lufte vetmohuese e shembullore për çështjen e Islamit.

Ai qe shkollar i një rangu shumë të lartë, sepse nuk pati studiuar vetëm shkencat tradicionale, por edhe ato moderne. Si rezultat i studimit dhe i aftësive të tij të rralla, që në rini pati fituar epitetin **"Bediuzzaman**" *(Mrekullia e kohës), epitet të cilin ia dhanë dijetarët më të shquar.*

Jeta individuale e Bediuzzamanit kapi dekadat e fundit të kalifatit dhe të Shtetit Osman, të rrëzimit dhe copëtimit të tij pas Luftës së Parë Botërore dhe, pas formimit të Republikës më 1923, përjetoi tridhjetë e shtatë vjetorin e Republikës, vite këto deri më 1950 të njohura për shtypjen antiislame të qeverisë dhe për represionin kundër drejtësisë fetare.

Pas Luftës së Parë Botërore, përpjekjet e Bediuzzamanit në rrugën e Islamit qenë shumë të mëdha. Ai, jo vetëm që u jepte mësim studentëve të tij dhe hynte në debate e diskutime me shkollarë e drejtues nga të gjitha anët e botës islame, por edhe komandoi e drejtoi për afro dy vjet një

regjiment vullnetarësh kundër pushtimit rus në Turqinë Lindore në vitin 1914 derisa ra në burg. Gjer në atë kohë, ai kishte kërkuar e studiuar në detaje problemet e Islamit, duke marrë pjesë aktivisht në jetën publike. Sidoqoftë, vitet që panë tranzicionin nga Kalifati në Republikë, panë gjithashtu edhe tranzicionin nga "Saidi i Vjetër në Saidin e Ri". Saidi i Ri u karakterizua nga një tërheqje të tij prej jetës publike dhe u përqëndrua në studim, në adhurim e mendim, sepse ajo që kërkohej tani ishte një luftë e një natyre tjetër.

Pas një periudhe afro dyvjeçare, më 1925, Bediuzzamanani u detyrua të mërgojë në Anadollin Perëndimor dhe 28 vjet me radhë, deri në prag të dhjetëvjeçarit të fundit të jetës së tij, ai vuajti mërgimin, burgimin, ngacmimin dhe persekutimin prej autoriteteve.

Gjatë viteve në mërgim e izolim vendosi të shkruante **"Risale-i Nur"** *(Mesazhet e Dritës)* dhe përhapjen e tij anembanë Turqisë.

Vetë Bediuzzmani në ligjëratë të drejtë u shpreh**:** *"Tani unë e shoh qartë se pjesa më e madhe e jetës sime është komanduar e drejtuar jashtë aftësisë së perceptimit tim që do të nxirrte këto mesazhe për t'i shërbyer çështjes së Kur'anit. Sikur e gjithë jeta ime si shkollar të kishte kaluar në parapërgatitjen për këto shkrime, të cilat demonstrojnë mrekullinë e Kur'anit".*

Bediuzzamani e kuptoi çështjen esenciale të rënies së botës islamike, e cila u dobësua pikërisht në themelin e besimit. Ky dobësim i shoqëruar me sulmet e pashembullta kundër atyre themeleve në shekujt e XIX-të dhe XX-të, të ndërmarra nga materialistët, ateistët e të tjerët në emër të shkencës e të progresit, e bënë atë që të kuptonte nevojën urgjente dhe themelore, e cila ishte ruajtja dhe forcimi i besimit. Kërkohej të harxhoheshin të gjitha përpjekjet për të rindëruar godinën e Islamit nga themelet e saja, duke filluar nga **besimi** dhe t'u përgjigjej po me atë gjuhë atyre sulmeve, me një xhihad ma'nevij, ose me *"Xhihadin e fjalës".*

Kështu, në mërgim, Bediuzzamani shkroi një mori veprash të titulluara **"Risale-i Nur"** *("Mesazhet e dritës")*, të cilat do t'i shpjegonin dhe paraqisnin njeriut modern parimet bazë të besimit dhe të vërtetat e Kur'anit. Metoda e tij analizon besimin e mosbesimin dhe demonstron, përmes argumenteve të qarta logjike, se, duke ndjekur metodën e Kur'anit, jo vetëm që është e mundur t'i provosh në mënyrë të arsyeshme të gjitha të vërtetat e besimit, si: ekzistencën e Zotit të Lartësuar, Njësinë

e Tij, profetësinë dhe ringjalljen e qënieve të gjalla, por gjithashtu se këto të vërteta kanë të vetmin *shpjegim racional për ekzistencën*, për njeriun dhe universin.

Kështu, Bediuzzamani i demonstroi të vërtetat e fesë më së miri, në formën më të lehtë të të kuptuarit, nëpërmjet krahasimeve, shpjegimeve dhe provave të arsyeshme, të cilat janë të papajtueshme me interpretimet materialiste për ato zbulime moderne, duke i cilësuar ato interpretime materialiste joracionale dhe absurde.

Në të vërtetë Bediuzzamani, me veprat e tij, provoi se zbulimet mahnitëse të shkencës, lidhur me universin, vërtetojnë e përforcojnë të vërtetat e fesë.

Rëndësia e **"Risale-i Nurit"** nuk mund të çmohet, sepse nëpërmjet kësaj vepre, Bediuzzaman Said Nursi luajti një rol të madh në ruajtjen dhe rigjallërimin e besimit islam në Turqi, pikërisht në ditët shumë të errëta të historisë dhe, në të vërtetë, roli dhe rëndësia e kësaj vepre vazhdon të rritet edhe në ditët e sotme anembane botës. Për më tepër **"Risale-i Nuri"**, veçanërisht, është i përshtatshëm t'u drejtohet jo vetëm muslimanëve, por gjithë njerëzimit për disa arsye:

Së pari: Sepse është shkruar në harmoni me mentalitetin e njeriut modern, qoftë musliman ose jo, i cili ka qenë mbushur e frymëzuar thellë nga filozofia materialiste.

Së dyti: **"Risale-i Nuri",** në mënyrë specifike, u përgjigjet të gjitha pyetjeve dhe dyshimeve që shkakton kjo filozofi; u përgjigjet të gjitha "pse-ve" që arrin të ketë mendja e shëndoshë e njeriut modern. Gjithashtu **"Risale-i Nuri"** shpjegon çështjet e thella të besimit, të cilat më parë vetëm shkollarët e përparuar i studiuan në detaje, në atë mënyrë që çdo njeri, madje dhe ai për të cilin subjekti është i ri, mund të kuptojë, të fitojë diçka pa patur ndonjë vështirësi a shqetësim.

Një arsye tjetër është se duke shpjeguar natyrën e vërtetë të universit dhe qëllimin e njeriut, **"Risale-i Nuri"** tregon se lumturia, në këtë botë dhe në tjetrën, arrihet vetëm nëpërmjet besimit dhe njohjes së Zotit të Lartësuar.

"Risale-i Nuri" gjithashtu tregon dhimbjen e rëndë dhe mjerimin që i shkakton mosbesimi shpirtit dhe ndërgjegjjes së njeriut; dhe se njerëzit të cilët kanë humbur udhën e drejtë përgjithësisht përpiqen t'i shmangin të tjerët duke i bërë të shkujdesur dhe duke i shkëputur nga realiteti.

Kështu, duke lexuar këtë vepër, çdo njeri mund të kërkojë strehë në besim.

Bediuzzamani, nëpërmjet **"Risale-i Nuri"** na udhëzon për tek konceptimi i drejtë i Kur'anit dhe i Sunnetit të pastër profetik. Ai na paralajmëron për rrezikun e rënies në bidate, risi, në ekstreme dhe në greminat e çudhëzimit, që rreziqe të tilla janë të shumta në këtë kohë. Ai jep shpjegime të shumta të hollësishme si tek shembulli i trajtesës së *"Ixhtihadit"* e cila është Fjala e Njëzet e Shtatë tek koleksioni i Fjalëve, ku në atë trajtesë theksohet domosdoshmëria e ndjekjes së njërës nga katër shkollat e sheriatit Islam –***Katër medh'hebët***– të cilat përfaqësojnë mendimet e sakta të dijetarëve të mëdhenj të Ehli Sunnetit vel-Xhemaah.

Gjithashtu në Shkreptimën e Katërt të *"Koleksionit të Shkreptimave"* dhe në *"Shkreptimën e Njëmbëdhjetë,"* Bediuzzamani bën një shtjellim të detajuar tek trajtesa *"Rruga e Praktikave të Profetit Muhammed A.S.M. dhe Kundërhelmi ndaj sëmundjes së bidatit"* duke treguar në të domosdoshmërinë e ndjekjes së Sunnetit Profetik si dhe duke paralajmëruar për rreziqet e rënies në kthetrat e sekteve devijuese, në kurthet e lëvizjeve negative që synojnë të realizojnë qëllime të mbrapshta të kësaj dynjaje duke shfrytëzuar fenë dhe paralajmëron për rrezikun e rënies në grackat e grupeve heretike. Gjithashtu, nëpërmjet dhjetëra trajtesave të ndryshme të **"Risale-i Nurit"**, Bediuzzamani ndriçon për ne në mënyra të ndryshme botëkuptimin e drejtë të Ehli Sunnetit vel-xhemaah, të cilët janë njerëzit e së vërtetës, duke ua mundësuar kështu besimtarëve të të gjitha niveleve në këtë kohë të trazuar të ecin në rrugën e drejtë të Kur'anit e të Sunnetit me një bindje të plotë e të sigurtë dhe duke i shpëtuar ata përfundimisht nga ekstremet.

Kështu, Fjalët e shkruara rreth mistereve të Kur'anit janë ilaçi më i efektshëm dhe balsami më i mirë për plagët e kësaj kohe; janë drita më e dobishme për tërësinë e Islamit i cili është zbuluar para sulmeve të errësirës, dhe janë udhëzuesi më i vërtetë për ata që bredhin të hutuar e të çoroditur në luginat e çudhëzimit. Koleksioni i Fjalëve në këtë kohë, të cilat janë shkreptimat e mrekullisë së Kur'anit, janë si një kundërhelm ndaj çudhëzimit ateist. Atëherë nuk do të ishte e perceptueshme të qëndrosh indiferent ndaj kësaj vepre brilante, **"Risale-i Nurit"**.

Përfundim:

Kur'ani i Shenjtë i drejtohet inteligjencës dhe njeriut të të gjitha niveleve. Ai i kërkon njeriut që ta njohë universin, funksionin e tij, të mësojë për natyrën e vërtetë dhe për qëllimet e krijimit; të mësojë Atributet e Krijuesit të Vetëm dhe detyrat e tij si një krijesë. Kjo është Pikërisht metoda që tregon Bediuzzamani nëpërmjet argumenteve të qarta, se kur kur'ani lexohet në këtë mënyrë, të gjitha bazat e besimit mund të provohen racionalisht.

Kur ndiqet kjo metodë, personi arrin një besim të vërtetë që do të ishte mjaftë i fortë e i qëndrueshëm për t'i bërë ballë çdo dyshimi që buron nga "fytyra" e sulmeve të holla të materialistëve, natyralistëve dhe ateistëve.

Nevoja kryesore e njeriut është nevoja për fe, nevoja për ta njohur e adhuruar Zotin e Plotëfuqishëm me të gjitha Atributet dhe Emrat e Tij të Bukur, është nevoja për t'iu bindur ligjeve të Tij, atyre të manifestuara në univers dhe atyre që u zbuluan nëpërmjet Profetëve të Tij; të pranojë mesazhin e Kur'anit, e librit të fundit të shpallur, i cili u shpjegua nga Profeti i fundit, Muhammedi A.S.M. *(paqja dhe bekimet e Zotit qofshin mbi të)* dhe të pranojë se Islami është feja e plotësuar e njerëzimit.

Në **"Risale-i Nur"** Bediuzzamani demonstron se nuk ka kundërthënie apo ndarje ndërmjet shkencës e fesë dhe, përparimi i vërtetë e lumturia për njeriun mund të arrihet vetëm në këtë rrugë, në rrugën e Kur'anit.

Të dashur lexues!

Koleksioni **Siraxhunnur -Llamba Ndriçuese-** bën vëllimin e trembëdhjetë të koleksionit të Risale-i Nurit. Qëllimi kryesor i këtyre pjesëve, mbi temat e ndryshme, është i ngjashëm me atë të Risale-i Nurit si një tërësi; domethënë, shpjegimi i vërseteve të ndryshme të Kuranit dhe mësimet që lidhen me themelet e besimit në një mënyrë që i adresohet mentalitetit dhe konceptimit të njeriut modern dhe është në lidhje me nevojat e tij.

Paqja qoftë mbi atë që ndjek udhëzimin!

JUSUF SALKURTI

RREZJA E TRETË

PARATHËNIE

Kjo prova e tetë e themeleve të besimit[1] jep dëshmi për domosdoshmërinë e ekzistencës së Zotit xh.sh. dhe për Unitetin e Tij, prova të sigurta për gjithëpërfshirjen e Hyjnisë së Tij dhe për madhështinë e Fuqisë së Tij. Kjo gjithashtu provon gjithëpërfshirjen e Sovranitetit të Tij, tregon gjërësinë e mëshirës Hyjnore, gjithë-përfshirjen e njohjes Hyjnore dhe faktin se urtësia Hyjnore i rrethon dhe i gjithëpërfshin të gjitha qëniet e universit.

Shkurtazi: Në secilën nga parathëniet e kësaj provës së Tetë janë tetë përfundime[2]. Në secilën nga Tetë parathëniet provohen këto tetë përfundime nëpërmjet dëshmive të tyre; prandaj kjo prova e Tetë ka veçori e vlera të larta.

Said Nursi

---

[1] Meqenëse kjo trajtesë është prova e tetë prej koleksionit "Shkopi i Musait"... Përkthyesi.

[2] Të gjitha 'provat e themeleve të besimit' demonstrojnë qartë domosdoshmërinë e ekzistencës së Krijuesit dhe Unitetin e Tij, dhe në mënyrë të tërthortë i demonstron përfundimet e tjera të tyre. Përveç provimit qartë të domosdoshmërisë së ekzistencës së Krijuesit dhe të Unitetit të Tij, kjo prova e Tetë, 'Një dua' ka nëntë përfundime. Ajo provon:

1 Madhështinë e Hyjnisë;

2 Madhësinë e Fuqisë Hyjnore;

3 Gjithëpërfshirjen e Sovranitetit Hyjnor;

4 Shtrirjen e pakufishme të Mëshirës Hyjnore;

5 Faktin se Njohuria Hyjnore i përfshin të gjitha gjërat;

6 Gjithëpërfshirjen e Urtësisë Hyjnore;

7 Madhështinë vezulluese të Sundimit Hyjnor.

Një lutje

[Kjo trajtesë provon me vendosmëri të jashtëzakonshme, me vërtetësi dhe me siguri së bashku me një thukëti të mahnitshme stili, themelet më të rëndësishme të besimit, të tilla si: domosdoshmërinë e ekzistencës së Krijuesit, Unitetin, Njësinë e Zotit, madhështinë e Hyjnisë së Tij, madhësinë e pafundme të fuqisë së Tij, gjërësinë e mëshirës së Tij, universalitetin e Sovranitetit të Tij, gjithëpërfshirjen e njohjes së Tij, gjithëpërfshirjen e urtësisë së Tij. Treguesit e ringjalljes së të vdekurve dhe veçanërisht ato të theksuara në fund, janë tej mase të fuqishme.]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيَاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

(El-Bekare, 2:164)

Me Emrin e Allahut, i Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti.

"Padyshim se në krijimin e qiejve dhe të tokës, në këmbimin me radhë të natës dhe të ditës, në anijet që lundrojnë përmes detit me çfarë është e vlefshme për njerëzimin, në ujin që Allahu derdh nga qielli duke e bërë tokën pas tij të gjallë pas vdekjes së saj, në lëvizjen (dhe gjallërinë) e të gjitha krijesave të cilat Ai i ka shpërndarë gjithandej, në ndryshimin e drejtimit të erërave dhe të reve që mbahen mes qiellit dhe tokës: të gjitha këto janë me të vërtetë ajete (prova, dëshmi, tregues) për popullin që mendojnë".[3]

[Kjo Trajtesë "*Një Lutje*", e cila përbën **Rrezen e Tretë** është një lloj komentimi për vërsetin e lartëpërmendur.]

[3] Kur'an, 2: 164

Profeti i Zotit, Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të, komentuesi dhe interpretuesi më i lartë i Kuranit, shpjegoi një nivel -rreth Unitetit Hyjnor- prej niveleve të shumtë të ndritshëm të këtij vërseti sublim në njërën prej nëntëdhjetë e nëntë pjesëve të lutjes së tij të pashoqe -***Xhaushen El-Kebir***. Duke aluduar në lutjen nëpërmjet një mijë e një Emrave Hyjnorë për një mijë e një provat e Unitetit Hyjnor, ai bëri një përshkrim për Krijuesin, Mbështetësin e tij. Njëra prej atyre pjesëve është kjo:

O Ti që je i Pari i të gjitha gjërave dhe i Fundit;

O Zoti i të gjitha gjërave, dhe Autori i tyre;

O Furnizuesi i të gjitha gjërave, dhe Krijuesi i tyre;

O Bërësi i të gjitha gjërave dhe Pronari i tyre;

O Dhënësi i nevojës për të gjitha gjërat. Dhe o Dhënësi i begatisë, i bereqetit;

O Themeluesi i të gjitha gjërave, dhe Përtëritësi i tyre;

O Shkaktuesi i të gjitha gjërave, që i përcakton ato me masën e duhur.

O Edukuesi i të gjitha gjërave, dhe Administratori i tyre;

O Ti që i rrethon dhe i mbështjell të gjitha gjërat, dhe shkakton ndryshimin e tyre të vazhdueshëm;

O Jetëdhënësi i të gjitha gjërave, dhe o Dhënësi i Vdekjes.

Lavdia të takon Ty! Nuk ka zot tjetër përveç Teje! Mëshirë! Mëshirë! Na shpëto nga zjarri i Ferrit!

Ky model tregon se njohja e Profetit më të nderuar a.s.m. lidhur me Krijuesin, dhe Provat e tij për Unitetin Hyjnor ishin në një nivel të tillë saqë askush tjetër nuk është i barabartë me të, dhe se në këtë fushë ai është udhëheqësi më i lartë. Duke e ndjekur atë, gjithkush mund të hyjë në atë thesar. Është e qartë se njohja, shkencat dhe artet plotësohen nëpërmjet lidhjes së ideve dhe bashkimit -kombinimit- të mendjeve; nëpërmjet ideve duke qenë të kombinuara dhe punëve të ndryshme duke plotësuar njëra-tjetrën, veprat përfundohen. Kjo është përse Artizani -mjeshtri- i cili shpiku pushkën shishhane[4] ishte më i shkathët dhe më i

[4] Shishhane: një lloj pushke e vjetër me strall, që mbushej nga gryka. Përkthyesi.

aftë se sa ai që shpiku mitralozin e lehtë tani. Ndërsa ai i cili dëgjon me vëmendje me veshin e zemrës duanë e *Xheushen el-kebir*, duke e imagjinuar vetveten të jetë në praninë e profetit analfabet a.s.m. dhe e dëgjon atë prej tij, do të kuptonte dhe do të shikonte se ato një mijë e një të vërteta të shenjta, të cilat përmbajnë një mijë e një prova dhe përshkrime, dhe secila prej tyre është konkluzioni, përfundimi i një zinxhiri mendimi dhe një dritare e hapur për Unitetin Hyjnor, u kompozua nga analfabeti a.s.m. midis një populli analfabet në një mjedis analfabet, dhe në një komb që s'kishte shkrime të shenjta, krejtësisht origjinalë në mënyrë shpikëse duke mos imituar kërkënd, duke zgjidhur vetë nëpërmjet shkëlqimit enigmën e krijimit dhe talismanin e Universit. Kjo nuk ishte në mënyrë imituese si sot me ndihmën dhe me duatë e mijëra të ndritshmive, por prej dhembshurisë së tij të pakufishme dhe shpirtbutësisë së pafundme -për shkak të të cilave ai u bën ftesë si banorëve të qiejve nën kupën e qiellit ashtu edhe grumbullimit të gjërë në xhaminë madhështore të universit- ai kërkon ndihmë, ngushëllim, mëshirë dhe shpëtim për njerëzit dhe thotë:

O Ti që madhështia Jote është në qiej;

O Ti që në tokë janë shenjat e Tua;

O Ti që dëshmitë e Tua janë në të gjitha gjërat;

O Ti që çudirat e Tua të habitshme janë në oqean;

O Ti që e fillon krijimin dhe pastaj e përtërin atë;

O Ti që thesaret e Tua janë në male;

O Ti që e krijon gjithçka në mënyrën më të mirë;

O Ti që të gjitha çështjet do të kthehen tek Ty;

O Ti që mirësia Jote është e dukshme në të gjitha gjërat;

O Ti që e shfaq fuqinë Tënde nëpërmjet të gjitha krijesave.

Lavdia të takon Ty! Nuk ka Zot tjetër përveç Teje! Mëshirë! Mëshirë! Na shpëto ne nga zjarri i Xhehennemit!

Këtu, komentatori më i lartësuar i Kuranit është duke shpjeguar një aspekt të vërsetit që u përmend lart. Një përkthim i shkurtër dhe kuptimi i tij është ky. Ai thotë:

“O i Vetmi i Lavdisë që madhështia Jote shihet në qiejt dhe në trupat qiellorë! O i Vetmi i Plotësisë që shenjat dhe dëshmitë e Unitetit Tënd vëzhgohen në tokë dhe në të gjitha qëniet e saj! O Ekzistuesi i Vetëm i domosdoshëm, që provat e ekzistencës Tënde të domosdoshme janë të pranishme në të gjitha gjërat dhe në të gjitha krijesat! O i Gjithëlavdishmi i Vetëm i Plotësisë, që krijon të gjitha qëniet e çuditshme në oqeanet e gjërë! O Krijues Gjithëbujar që krijon thesaret e depozituar në male me qëllim që të plotësojë nevojat e qënieve të gjalla! O Dhuruesi Hirplot i mirësive, që e krijon gjithçka në mënyrën më të mirë dhe që siguron të gjitha gjërat e domosdoshme për secilën në mënyrën më të mirë! O i Plotëpushtetshëm i Vetëm, Mbështetësi i të gjitha gjërave; që të gjitha gjërat referohen tek Ti në të gjitha çështjet, për të gjitha nevojat, dhe që të gjitha qëniet mbështeten tek Ti në të gjitha rrethanat, Ty të takojnë të gjitha të drejtat, gjykimet dhe sundimi! O Hirplot i Vetëm i Gjithëditur që shenjat e qarta të favoreve të Tua, dhe manifestimet e mirësive të Tua, dhe skalitjet e holla të arteve të Tua, dhe dhuratat e bukura të Mëshirës Tënde, vëzhgohen në të gjitha gjërat! O i Gjithëfuqishëm dhe i Gjithurtë i Vetëm që e ke bërë universin një ekspozitë mrekullish me qëllim që të shfaqësh Fuqinë Tënde për krijesat e vetëdijshme, dhe që i ke bërë artifaktet e Tua dhe shpalljet duke njoftuar Plotësitë e Tua, të tilla, si fuqinë, urtësinë dhe mëshirën! Ti je krejtësisht i lirë dhe larg të gjithë pafuqisë dhe mangësisë; “Nuk ka Zot tjetër përveç Teje që mund t’i ngushëllojë e t’i ndihmojë gjendjet tona! Mëshirë! Mëshirë! Na shpëto prej zjarrit të Xhehennemit!”

I dërguari më fisnik i Allahut, komentatori më i lartë i Kuranit, e shpjegoi vërsetin me këtë dua. Pastaj studenti më i rëndësishëm, i përpiktë, inteligjent dhe i saktë, Imam Aliu, Zoti qoftë i kënaqur me të, hartoi një lutje -dua- si shpjegim për komentin e duasë së profesorit të tij dhe, duke zbuluar një aspekt tjetër të duasë, ai zbuloi një fytyrë tjetër të vërsetit. Duke mbajtur në mendje lutjen e profesorit të tij fisnik, ai e përshkroi atë aspekt të vërsetit sa vijon: Ashtu siç dhamë një kuptim dhe një përkthim të shkurtër të duasë lartë, po kështu do të bëjmë edhe për këtë:

“O Zot! Në qiej nuk ka rrotullim e as lëvizje veçse nëpërmjet rregullit të tyre dhe urtësisë ato dëshmojnë për ekzistencën, duke të të bërë Ty të njohur. Në tokë nuk ka ndryshime, as transformime, as gjendje dhe as rrethana, veçse nëpërmjet rregullit dhe rregullsisë së tyre, ato të bëjnë Ty të njohur së bashku me unitetin dhe me Hyjninë Tënde. Në male nuk ka minerale, as kimikate dhe as shkëmbinj të depozituar për qëniet e gjalla,

veçse nëpërmjet përdorimeve dhe dobive të tyre dëshmojnë Hyjninë dhe ekzistencën Tënde. Në zemër nuk ka ndonjë mendim të inspiruar nga e Padukshmja veçse tregon për ekzistencën Tënde dhe dëshmon për Unitetin Tënd. Në pemët nuk ka gjethe veçse nëpërmjet rregullit të tyre dhe urtësisë ato të njohin Ty, domethënë, shpallin se ato janë veprat e artit Tënd. Në trupat nuk ka lëvizje veçse dëshmojnë për Hyjninë Tënde. O Krijuesi im! Për hir të fuqisë Tënde, e cila nënshtron qiejt dhe tokën, nënshtromi ato gjëra që unë i dëshiroj!

Tani, një student i pafuqishëm i Imam Aliut, Zoti qoftë i kënaqur me të, dhe një shërbëtor i mjerë i Kuranit, duke e shpjeguar këtë lutje të tij gjithashtu, deshi të zbulonte në dritën e Emrit më të madh një aspekt të vërsetit të lartësuar me anë të shpjegimit të atij aspekti të lutjes së lartëpërmendur, e cila është vetëm se njëra prej njëqind pjesëve të lutjes së Interpretuesit të lartë, domethënë, e *Xhaushan el-kebir*. Studenti i Imam Aliut, Zoti qoftë i kënaqur me të, thotë:

O Zoti im dhe O Mbështetësi im!

Unë shikoj nëpërmjet syve të besimit, të instruksionit dhe të dritës së Kuranit, nëpërmjet mësimeve të të Dërguarit më të nderuar a.s.m. dhe nëpërmjet treguesve të Emrit Hyjnor ***El-Hakim***, *i Gjithurti* se, në qiejt nuk ka rrotullim e as lëvizje veçse tregojnë nëpërmjet rregullit dhe rregullsisë së tyre, ekzistencën Tënde.

Nuk ka ndonjë trup qiellor veçse nëpërmjet kryerjes pa zhurmë dhe në heshtje të detyrës së tij dhe duke qëndruar në vend pa mbështetëse, dëshmon për Hyjninë dhe për Unitetin Tënd.

Nuk ka ndonjë yll veçse nëpërmjet krijimit të tij të balancuar, të ekuilibruar, të pozicionimit të tij të rregullt, buzëqeshjes së tij të ndritshme, stampës së ngjashmërisë dhe shëmbëllimit të tij me yjet e tjerë, tregon madhështinë e Hyjnisë dhe Unitetin Tënd. Nuk ka asnjë prej dymbëdhjetë planetëve veçse nëpërmjet lëvizjes së tij me urtësi, nënshtrimit të tij të bindur, detyrës së tij të mirorganizuar dhe satelitëve të tij të rëndësishëm, dëshmon për domosdoshmërinë e ekzistencës Tënde dhe tregon Sundimin e Hyjnisë Tënde.

Po, - O Krijuesi i qiejve dhe i tokës, ashtu siç dëshmojnë qiejt me banorët e tyre, dhe çdo qiell në vetvete, të gjithë së bashku dëshmojnë në mënyrë të vetëkuptueshme e të qartë për domosdoshmërinë e ekzistencës Tënde dhe, dëshmojnë në mënyrë të fuqishme e të saktë për Unitetin

Tënd dhe për vetminë Tënde, o Ti që drejton dhe administron të gjitha grimcat me të gjitha komponentet e tyre të rregullta dhe, o Ti që i bën të lëvizin planetët dhe satelitët e tyre të rregullt, duke ia nënshtruar ato Urdhërit Tënd, duke dëshmuar në mënyrë të qartë e të fuqishme domosdoshmërinë e ekzistencës Tënde saqë atë dëshmi e vërtetojnë prova e tregues të ndritshëm sa numri i yjeve në qiej.

Gjithashtu, këto qiej të pastër, të qartë e të bukur tregojnë në mënyrë të qartë madhështinë e Hyjnisë Tënde dhe madhështinë e fuqisë Tënde e cila i krijon të gjitha gjërat.. dhe tregojnë në mënyrë të fuqishme gjërësinë e sundimit Tënd gjithëpërfshirës që rrethon qiejt madhështorë dhe për mëshirën Tënde e cila i përfshin të gjitha gjallesat... dhe padyshim dëshmojnë për gjithanshmërinë e urtësisë Tënde për çdo veprim dhe për diturinë Tënde gjithëpërfshirëse e cila është e lidhur me të gjitha gjendjet dhe rrethanat e të gjitha krijesave të qiejve, i rrethon dhe i rregullon ato, dhe për urtësinë Tënde e cila i rrethon dhe i përfshin të gjitha gjërat. Kjo dëshmi është aq e dukshme saqë sikur yjet janë fjalët dhe treguesit e mishëruar të dëshmisë së qiejve.

Gjithashtu, ashtu si ushtarët e disiplinuar, anijet e mirorganizuara, aeroplanët e çuditshëm apo llampat e mrekullueshme, yjet në arenën e qiejve, në detet e tyre dhe në hapësirat e mëdha, tregojnë madhështinë vezulluese të Sovranitetit të Hyjnisë Tënde. Ashtu siç sugjerohet nga detyrat e diellit -një yll midis anëtarëve të asaj ushtrie- të cilët janë lidhur me planetët e tij dhe me tokën tonë, disa nga shokët e tij, yjet e tjerë, shikojnë tek botërat e Ahiretit dhe nuk janë pa detyra; ato janë diejt e botërave të përjetshme.

O Ekzistuesi i Vetëm i domosdoshëm! O i Vetmi i Unitetit!

Këto yje të jashtëzakonshëm dhe këto diej madhështorë dhe hëna të çuditshme... janë nënshtruar, janë vënë në rregull dhe janë vënë në punë në sundimin Tënd, në qiejt e Tu, nëpërmjet urdhrit Tënd, forcës, fuqisë, administrimit dhe drejtimit Tënd. Të gjithë ato trupa qiellorë lavdërojnë e lartësojnë Krijuesin e tyre të Vetëm, i Cili i krijon, i rrotullon dhe i administron ato; nëpërmjet gjuhës së gjendjes së tyre të natyrshme, ato deklarojnë duke thënë:

"Lavdia i takon Allahut! Allahu është më i Madhi!" Edhe unë gjithashtu deklaroj shenjtërinë Tënde së bashku me të gjitha lavdërimet e tyre.

O i Plotëfuqishëm i gjithëlavdisë, i fshehur në intensitetin e manifestimit Tënd dhe i mbuluar me madhështinë e lartësisë Tënde! O i Gjithëfuqishëm i Gjithëlavdishëm! O i Plotëpushtetshëm i fuqisë absolute!

Unë kam kuptuar nëpërmjet mësimit të Kuranit të gjithurtë dhe nëpërmjet instruksionit të Profetit Tënd më të nderuar se, ashtu siç dëshmojnë qiejt dhe yjet për ekzistencën dhe për Unitetin Tënd, po ashtu **atmosfera** dëshmon për domosdoshmërinë e ekzistencës Tënde dhe unitetit Tënd me retë e saj, me shkreptimat, rrufetë, erërat dhe me shirat.

Po, retë e pajeta dhe të pavetëdijshme duke dërguar ujin e jetës, shiun, për t'u ardhur në ndihmë gjallesave në nevojë, kjo ndodh vetëm se nëpërmjet mëshirës dhe urtësisë Tënde; rastësia e ngatërruar kurrësesi nuk mund të ndërhyjë.

Po kështu rrufeja që është elektriciteti më i fuqishëm, e cila aludon për potencialin për ndriçim, për dritë, e nxit njeriun për të përfituar prej dobive të saj ndriçuese dhe në mënyrë të bujshme e të mahnitshme ndriçon fuqinë Tënde vepruese. Rrufeja njofton ardhjen e shiut duke e bërë hapësirën e pakufishme të flasë dhe i bën qiejt të kumbojnë me zërat, me tingujt duke të Të lavdëruar e duke të Të shenjtëruar; dhe nëpërmjet gjuhës së fjalës, me gojë, ajo dëshmon për Hyjninë Tënde.

Po kështu erërat që janë ngarkuar me detyra të shumta si, sigurimin e furnizimit më jetik për gjallesat dhe më të lehtën për ta përfituar, dhe duke siguruar e lehtësuar frymëmarrjen, për ndonjë qëllim e transformon atmosferën -për ndonjë urtësi- në një "pllakë për të shkruar e fshirë", ç'ka shkruan atë që është e dobishme dhe e fshin atë që e dha dobinë, duke treguar kështu aktivitetin e Fuqisë Tënde dhe duke dëshmuar ekzistencën Tënde. Gjithashtu mëshira e mjelur nëpërmjet mëshirës Tënde prej reve dhe e dërguar për gjallesat, dëshmon nëpërmjet fjalëve të pikave të saj të balancuara e të rregullta për gjërësinë e mëshirës dhe të Dhembshurisë Tënde.

O Rregullues i Fuqishëm dhe Aktiv! O Dhurues i lartësuar e Gjithëbujar!

Ashtu siç dëshmuan retë, shkreptima, rrufeja, era dhe shiu, secili më vete, për domosdoshmërinë e ekzistencës Tënde, po ashtu si një tërësi ato të gjitha tregojnë në mënyrë shumë të fuqishme për Unitetin Tënd dhe për Vetminë Tënde nëpërmjet veçorisë së harmonisë së tyre duke

qenë njëra brenda tjetrës dhe duke e ndihmuar njëra-tjetrën në detyrat e tyre, megjithëse nga natyra ato janë të pangjashme, të ndryshme dhe të kundërta me njëra-tjetrën.

Ato tregojnë gjithashtu madhështinë e Hyjnisë Tënde, e cila e bën dhe e transformon atmosferën e gjërë në një ekspozitë çudirash, duke e mbushur dhe duke e zbrazur atë ndoshta disa herë në disa ditë apo në një ditë të vetme. Ato dëshmojnë për madhështinë e Fuqisë Tënde mbisunduese e gjithëpërfshirëse për gjithçka; e cila e shkruan atë atmosferë të gjërë dhe e ndryshon atë si të ishte një "Pllakë shkrimi", dhe i shtrydh ato si një sfungjer dhe vadit me ujë kopshtin e tokës; ato gjithashtu tregojnë mëshirën Tënde të pakufishme dhe sundimin Tënd të pakufi, që nën perden e atmosferës administrojnë të gjithë tokën dhe të gjitha krijesat. Për më tepër, ajri përdoret në detyra aq të urta dhe retë dhe shiu përdoren në dobi aq të perceptuara, saqë në qoftë se nuk do të ishte njohja dhe urtësia që i rrethojnë dhe i përfshijnë të gjitha gjërat, ato nuk do të mund të përdoreshin kështu në këtë mënyrë.

O Ti që vepron siç dëshiron!

Nëpërmjet aktivitetit Tënd në atmosferë, Fuqia Jote, që në mënyrë të vazhdueshme shfaq shembujt e ringjalljes së të vdekurve dhe të Tubimit të madh dhe që e transformon verën në dimër dhe dimrin në verë gjatë një ore, që një botë e sjell dhe një tjetër e dërgon tek e Padukshmja, si dhe akte të tjera të ngjashme... këto tregojnë dhe japin shenja se ajo do ta transformojë këtë dynja në Ahiret dhe atje do të shfaqë aktet e saja të përhershme.

O i Gjithëfuqishëm i Gjithëlavdishëm!

Ajri, retë, shiu, rrufeja dhe shkreptima në atmosferë janë të nënshtruara dhe të vëna në punë në Sundimin Tënd, nëpërmjet urdhrit, forcës dhe fuqisë Tënde. Këto krijesa, të cilat nga natyra janë kaq të ndryshme me njëra-tjetrën shenjtërojnë Sundimtarin dhe Komandantin e tyre, i Cili i ka bërë ato t'u nënshtrohen menjëherë urdhërave të Tij shumë të shpejta; ato lavdërojnë e lartësojnë mëshirën e Tij.

O Krijuesi i tokës dhe i qiejve! O i Gjithëlavdishëm!

Nëpërmjet instruksionit të Kuranit të gjithurtë dhe mësimit të profetit më të nderuar a.s.m., unë besoj dhe di se ashtu siç dëshmojnë qiejt për domosdoshmërinë e ekzistencës dhe të Unitetit Tënd nëpërmjet yjeve të tyre, atmosferës dhe nëpërmjet gjithçkaje që ato përmbajnë, po ashtu

toka, nëpërmjet të gjitha krijesave të saj dhe me gjendjet e saj jep dëshmi e tregues sa numri i qënieve të saj për ekzistencën dhe për Unitetin Tënd. Po, nuk ka ndonjë transformim në tokë, dhe as ndonjë ndryshim në të, të tilla si ato të pemëve dhe të kafshëve duke ndryshuar veshjet e tyre në çdo vit, qofshin universale apo të pjesshme veçse tregojnë nëpërmjet rregullit, harmonisë dhe simetrisë së tyre ekzistencën dhe Unitetin Tënd. Dhe nuk ka ndonjë kafshë veçse, nëpërmjet ushqimit që i shkon asaj me mëshirë në lidhje me nevojat e saj dhe me dobësinë duke iu dhënë të gjitha gjymtyrëve dhe aftësive të domosdoshme për të vazhduar jetën e saj, dëshmon për ekzistencën dhe për Unitetin Tënd. Dhe nuk ka ndonjë bimë apo kafshë të krijuar para syve tonë në pranverë veçse të bën Ty të njohur nëpërmjet artit të saj të çuditshëm, stolisë së saj të hollë dhe qënies së saj duke u dalluar nga të gjitha krijesat e tjera, si dhe nëpërmjet rregullit dhe balancimit të saj. Mrekullitë e fuqisë Tënde të cilat mbushin tokën dhe të cilat njihen si bimët dhe kafshët, krijimi i tyre nga farat, vezët, pikat e spermës, lëngu etj., në mënyrë perfekte, pa gabim, në mënyrë të zbukuruar, secili me tiparet e veta dalluese, formojnë një dëshmi më të ndritshme e më të fuqishme se sa dielli për ekzistencën, unitetin, urtësinë dhe për fuqinë e pafundme të Krijuesit të tyre të Gjithurtë.

Gjithashtu, nuk ka ndonjë element, të tilla si ajri, uji, drita, zjarri dhe dheu veçse jep dëshmi për unitetin dhe për ekzistencën Tënde, nëpërmjet kryerjes së funksioneve të vet me vetëdije e në mënyrë të plotë pavarësisht se nuk ka vetëdije, dhe duke qenë mjeti për arritjen e frutave dhe prodhimeve të shumëllojshme me rregullsinë më të madhe prej thesarit të së Padukshmes pavarësisht qënies së atij elementi i thjeshtë, pa rregull, duke shkelur e shtypur njëra-tjetrën dhe të shpërndara në çdo vend.

O Krijues, O i Gjithëfuqishëm! O Hapësi i formave, O i Gjithëditur! O Krijues Aktiv!

Ashtu si së bashku me të gjithë banorët e saj, toka dëshmon për qënien e Krijuesit të tyre i Domosdoshëm për të ekzistuar, po ashtu ajo dëshmon për Unitetin dhe Njësinë Tënde, O i Vetëm!, O Unik! O i Dhembshur! O Mirëdashës! O Dhurues Gjithëbujar! O Furnizues! nëpërmjet stampës në fytyrën e saj dhe stampave në fytyrat e të gjithë banorëve të Tu, dhe unitetit të tyre dhe qënies së tyre njëri brenda tjetrit dhe, duke ndihmuar njëri-tjetrin dhe, nëpërmjet të gjithë Emrave dhe akteve të Hyjnisë që i shohin ato duke qenë të njëjtat, ajo dëshmon me

qartësinë më të madhe Unitetin dhe Njësinë Tënde; në të vërtetë ajo jep dëshmi aq sa numri i krijesave, dëshmi të vetëkuptueshme.

Gjithashtu, toka nëpërmjet qënies së saj e ngjashme me një fushim ushtarak, një ekspozitë, një vend instruksioni, dhe nëpërmjet të gjithë katërqind mijë kombeve të ndryshëm të pranishëm në divizionet e bimëve dhe të kafshëve të saj në mënyrë të rregullt duke iu dhënë të gjithë atyre pajimet e domosdoshme, -toka- tregon madhështinë e Hyjninë Tënde dhe faktin se Fuqia Jote depërton në të gjitha gjërat.

Gjithashtu, llojet e ndryshme të ushqimit të gjallesave të panumërta duke iu dhënë atyre me mëshirë, me bujari, pikërisht në kohën e duhur nga dheu i thjeshtë dhe i thatë dhe, bindja dhe nënshtrimi i plotë i atyre individëve të panumërt ndaj urdhërave Hyjnorë, demonstron se mëshira Jote i përfshin të gjitha gjërat dhe sundimi Yt i rrethon ato.

Gjithashtu, dërgimi i karvaneve të krijesave, të cilat janë në një gjendje ndryshimi të vazhdueshëm në tokë, dhe shtyrja e tyre nëpërmjet ndërkëmbimit të jetës dhe vdekjes, dhe administrimi e drejtimi i bimëve dhe i kafshëve, dhe kjo bëhet e mundur vetëm se nëpërmjet një njohje që është e lidhur me çdo gjë dhe një urtësie që sundon në të gjitha gjërat; kjo tregon për gjithëpërfshirjen e njohjes dhe të Urtësisë Tënde.

Gjithashtu kjo rëndësi më e madhe, kjo dhënie dhe ky shpenzim i pakufishëm, këto manifestime Hyjnore absolute, këto adresime Hyjnore të pakufishme dhe këto mirëbërësi Hyjnore të pafundme për këtë njeri që ka sundim e kontroll mbi të gjitha qëniet e tokës dhe është i ngarkuar me detyra të pakufishme në një periudhë të shkurtër dhe është i pajisur me aftësi dhe me instrumente jolëndore që e përgatisin atë për një jetë të gjatë në një kohë të pakufishme.. pa dyshim ajo nuk mund të përfshihet në këtë medrese të dynjasë, as në këtë fushim ushtarak të përkohshëm të tokës, as në këtë ekspozitë të përkohshme të botës, as në këtë jetë të shkurtër pikëlluese të turbulluar, as në këtë jetë të dëshpëruar e të ngatërruar dhe as në këtë botë kalimtare të mbushur plot me fatkeqësi e bela. Përkundrazi, e gjitha kjo padyshim tregon për një jetë tjetër të përhershme dhe për një jetë tjetër të amshuar të përjetshme dhe tregon për mirëbërësitë, dhuratat e Ahiretit në botën e përjetshme, madje dëshmon për të.

O Krijuesi i të gjitha gjërave!

Të gjitha krijesat e tokës administrohen dhe janë nënshtruar në sundimin Tënd, në tokën Tënde, nëpërmjet fuqisë, forcës dhe dëshirës Tënde dhe nëpërmjet njohjes dhe urtësisë Tënde.

Hyjnia, aktiviteti i së cilës vëzhgohet në faqen e tokës është aq gjithëpërfshirëse dhe e gjithanshme, dhe administrimi i saj dhe drejtimi janë aq të përkryera e të sakta dhe kryhen me një njëjtësi -njëllojshmëri- të tillë saqë tregon se është një Hyjni, një fuqi që ushtron kontroll, e cila është një tërësi që nuk mund të copëzohet dhe një universale që nuk mund të ndahet. Së bashku me të gjithë banorët e saj, toka shenjtëron dhe lartëson Krijuesin e saj me gjuhë të panumërta shumë më të qarta se sa fjala e folur; ato vlerësojnë dhe lartësojnë Furnizuesin e tyre të Gjithëlavdishëm për mirësitë e Tij të pakufishme me gjuhët e qënieve të tyre.

O i Pastërti i Vetëm dhe O i Shenjti i Vetëm, i fshehur në intensitetin e madhështisë Tënde dhe i mbuluar me madhështinë e lartësisë Tënde!

Nëpërmjet të gjitha shenjtërimeve dhe tesbihateve të tokës, unë të shenjtëroj dhe deklaroj që Ti je krejtësisht i lirë dhe larg çdo mangësie, pafuqie dhe ortakërie; dhe nëpërmjet të gjithë lavdërimit dhe lartësimit të tokës, unë jap për Ty lavdërime e vlerësime.

O Krijues i Tokës dhe i Detit!

Unë kam kuptuar nga mësimi i Kuranit dhe nga instruksioni i profetit Tënd më të nderuar a.s.m., se ashtu siç dëshmojnë qiejt, atmosfera dhe toka për Unitetin dhe për ekzistencën Tënde, po ashtu detet, lumenjtë, përronjtë dhe burimet në mënyrë të vetëkuptueshme dëshmojnë për domosdoshmërinë e ekzistencës dhe të Unitetit Tënd.

Po, nuk ka ndonjë qënie, madje nuk ka ndonjë pikë uji në detet e kësaj dynjasë sonë që janë burim çudirash -si të ishin gjeneratorë avulli- detet që janë si kazanë kaldaje të çuditshëm për botën tonë duke prodhuar avull, veçse bëjnë të njohur Krijuesin e tyre, nëpërmjet ekzistencës së tyre, rregullsisë, dobive dhe gjendjeve të tyre.

Dhe nuk ka krijesë prej krijesave të çuditshme të cilave u dërgohen furnizimet në mënyrë të plotë prej rërës së thjeshtë dhe ujit të thjeshtë... dhe nuk ka kafshë prej krijesave të gjalla të detit, me qëniet e tyre të

mirorganizuara, dhe veçanërisht peshqit që mbushin e zbukurojnë detet nëpërmjet një peshku duke prodhuar një milion vezë, veçse tregon Krijuesin e saj dhe dëshmon për Furnizuesin e saj nëpërmjet krijimit të saj, detyrave të saj, qënies së saj e administruar, e ushqyer, e mbështetur, e zhvilluar dhe e mbikëqyrur.

Gjithashtu, prej xhevahirëve të çmuar e të zbukuruar në dete, nuk ka ndonjë veçse nëpërmjet krijimit të tij tërheqës dhe cilësive të dobishme të njeh dhe të bën Ty të njohur. Po, ashtu siç dëshmon secili xhevahir më vete, po ashtu të gjithë ato xhevahirë në tërësinë e tyre bashkarisht dëshmojnë Unitetin Tënd, nëpërmjet qënies së tyre të përziera bashkë, të ndërfutjes tek njëra-tjetra, harmonisë, duke mbajtur të njëjtën stampë në natyrat e tyre, të qënies së tyre të krijuara me një lehtësi të skajshme dhe që gjenden në një shumicë të skajshme në numrin e individëve...

Gjithashtu bërja e deteve të cilët kanë rrethuar tokën duke u mbajtur të varura pezull në atmosferë -në qiell- me tokën e tyre madhështore, të cilët lundrojnë, udhëtojnë rreth diellit pa u derdhur, pa u shpërndarë dhe pa e shkelur tokën e thatë.. dhe krijimi i krijesave të gjalla të shumëllojshme të mirorganizuara dhe i xhevahirëve të tyre prej rërës së tyre të thjeshtë dhe prej ujit të tyre të thjeshtë.. dhe administrimi i ushqimeve të atyre krijesave, i nevojave dhe i çështjeve të tjera të tyre në mënyrë të plotë e të përgjithshme.. dhe drejtimi e pastrimi i sipërfaqes së deteve prej kërmave të panumërta të pashmangshme të gjallesave të ngordhura... ato dëshmojnë, në mënyrë të tërthortë aq sa numri i tyre, për ekzistencën Tënde dhe për domosdoshmërinë e Saj.

Gjithashtu, ashtu siç tregojnë qartë për madhështinë e Sovranitetit të Hyjnisë Tënde, dhe për madhështinë e Fuqisë Tënde e cila i rrethon të gjitha gjërat, po ashtu ato tregojnë gjërësinë absolute të Mëshirës Tënde dhe të Sundimit Tënd të cilat sundojnë mbi të gjitha gjërat dhe u vijnë në ndihmë gjithçkaje duke filluar nga yjet madhështorë të mirorganizuar në lartësitë e qiejve, përtej qiejve dhe deri tek peshqit e vegjël në fund të detit të cilët ushqehen në mënyrë të rregullt. Ato gjithashtu tregojnë për Njohurinë Tënde gjithëpërfshirëse dhe për Urtësinë Tënde e cila përfshin të gjitha gjërat, të cilat demonstrohen nga rregulli, dobitë, shembujt e urtësisë nga balancimi dhe ekuilibri i të gjitha gjërave. Duke pasur rezervuarë të tillë mëshire për njeriun që vjen mysafir në këtë bujtinën e kësaj dynjaje dhe duke i nënshtruar ato për udhëtimin e tij, për shëtitjen, për anijen e tij dhe për dobitë e tij, kjo tregon se Ai i Cili i nderon mysafirët e tij në një natë të vetme në një bujtinë të cilën e ka ndërtuar për ta në rrugën e udhës së tyre, duke u dhënë një bollëk të madh

dhuratash prej deteve.. sigurisht Ai duhet të ketë përgatitur dete të përjetshëm mëshire tek vendqëndrimi i Sundimit të Tij të përhershëm, dhe ato që shihen këtu janë thjesht modelet e tyre të vegjël dhe të përkohshëm përpara atyre të përjetshmive..

Kështu, situata vërtet e çuditshme e deteve përreth tokës dhe administrimi i krijesave të saj dhe furnizimi i tyre për ushqim në mënyrën më të rregullt, demonstron në mënyrë të vetëkuptueshme se të gjitha ato janë të nënshtruara në mbretërinë Tënde, nëpërmjet urdhrit Tënd, Fuqisë Tënde, Forcës Tënde dhe vetëm nëpërmjet administrimit Tënd; ato shenjtërojnë Krijuesin e tyre nëpërmjet gjuhëve të qënieve të tyre duke deklaruar: ***Allahu Ekber***, *Allahu është më i Madhi*!

O i Plotëfuqishëm i Gjithëlavdishëm! O Ti që i bëre malet direkë dhe mbajtës të thesareve për anijen e tokës!

Nëpërmjet instruksionit të profetit Tënd më të nderuar dhe nëpërmjet mësimit të Kuranit të gjithurtë, unë kam kuptuar se ashtu siç të njohin Ty dhe të bëjnë Ty të njohur detet me çudirat dhe me mrekullitë e tyre, po ashtu edhe **malet** Të njohin dhe të bëjnë Ty të njohur nëpërmjet shërbimeve plot urtësi që ato kryejnë; sepse ato sigurojnë që toka të çlirohet nga efektet e tërmeteve dhe nga tronditjet e brendshme; ato e qetësojnë, e shpëtojnë tokën nga cënimi, shkelja e deteve; ato e pastrojnë ajrin prej gazrave helmues, të dëmshme; janë rezervuarë për ruajtjen dhe depozitimin e ujit; dhe thesare për mineralet dhe për metalet e domosdoshme për qëniet e gjalla.

Po, nuk ka ndonjë prej gurëve që gjenden në male, as prej substancave të ndryshme të përdorura si ilaçe për sëmundje, as prej shumëllojshmërisë së metaleve dhe mineraleve, të cilat janë esencialë për qëniet e gjalla dhe veçanërisht për njeriun, as prej llojeve të bimëve që zbukurojnë malet dhe fushat me lulet dhe me frutat e tyre, veçse nëpërmjet urtësisë, rregullit, krijimit të hollë e të bukur që ato shfaqin, që është krejtësisht e pamundur që ato t'i atribuohen rastësisë, dëshmojnë në mënyrë të vetëkuptueshme për domosdoshmërinë e ekzistencës së Një Krijuesi të Vetëm, Zotëruesi të një fuqie të pafundme, të një urtësie të pafundme, të një mëshire të pafundme dhe të një bujarie të pafundme. Kjo është veçanërisht e vërtetë prej substancave që gjenden në male të tilla, si: kripa, kripa oksalati, sulfati kinine dhe aluniti, të cilat në anën sipërfaqësore i ngjasojnë njëra-tjetrës, por shijet e të cilave janë krejtësisht të ndryshme, dhe sidomos bimët me llojet e tyre të shumta të ndryshme që dalin prej një dheu të thjeshtë dhe me lulet dhe me frutet e

tyre të ndryshme. Për më tepër, nëpërmjet qënies së tyre të administruara dhe të drejtuara si një tërësi, origjinat e tyre, situatat, krijimi, arti i tyre që të gjitha duke qenë të ngjashme, dhe lehtësia, shpejtësia dhe lirësia - bollëku- në bërjen e tyre, ato dëshmojnë për unitetin dhe Njësinë e Krijuesit të tyre.

Gjithashtu, krijesat në sipërfaqen e maleve dhe në brendësi të tyre duke u krijuar gjithandej në tokë dhe duke u shpërndarë në çdo anë të tokës në të njëjtën kohë, në të njëjtën trajtë, në mënyrë të përkryer dhe pa gabim, duke mos penguar njëri veprim tjetrin, dhe duke u krijuar pa ngatërresë pavarësisht qënies së tyre të përziera me të gjitha llojet e tjera, që të gjitha tregojnë madhështinë e Hyjnisë Tënde dhe madhështinë e Fuqisë Tënde, për të Cilën asgjë fare nuk është e vështirë.

Gjithashtu malet, si në sipërfaqen e tyre po ashtu në brendësinë e tyre duke qenë të mbushura në mënyrë të rregullt me pemë, bimë dhe me minerale për të plotësuar nevojat e panumërta të krijesave të gjalla në tokë, dhe madje për të siguruar ilaçet për sëmundjet e tyre të shumta të ndryshme dhe për të kënaqur e ngopur orekset dhe shijet e tyre të ndryshme, dhe këto duke u shfaqur për ata që kanë nevojë, këto tregojnë gjërësinë e pafundme të mëshirës Tënde dhe shtrirjen e pafundme të Sundimit Tënd. Ndërsa qënia e tyre të përgatitura në mënyrë të perceptueshme, me dije, pa ngatërresë, në mënyrë të rregullt sipas nevojës, pavarësisht qënies së tyre të gjitha të përziera dhe të fshehura në errësirën e shtresës së dheut, kjo tregon njohurinë Tënde gjithëpërfshirëse e cila i rrethon të gjitha gjërat, dhe gjithëpërfshirjen e Urtësisë Tënde, e cila i vendos në rregull të gjitha gjërat.

Atëherë përgatitja e ilaçeve, depozitimi i substancave mjekësore, i mineraleve dhe i metaleve tregon qartë për proceset e mëshirshme, bujare dhe të planifikuara të Hyjnisë Tënde dhe marrjen e masave të holla të përkujdesjes Tënde.

Gjithashtu, bërja e maleve të larta si magazina rezervë të rregullta dhe si depo për të plotësuar nevojat e ardhshme të udhëtarëve në bujtinën e kësaj bote, dhe qënia e tyre duke u depozituar me të gjitha thesaret e domosdoshme për jetën, në të vërtetë tregojnë dhe dëshmojnë se Krijuesi i Cili është kështu Gjithëbujar dhe Mikpritës, i Gjithurtë, i Dhembshur, i Gjithëfuqishëm dhe Ushqyes e Zhvillues, sigurisht Ai zotëron thesare të përjetshme për mirësitë e Tij të përjetshme në botën e përjetshme për ata udhëtarë mysafirë të Tij të cilët Ai, në mënyrë të qartë, i do...

Atje yjet do të kryejnë funksionet që malet i kryejnë këtu.

O i Plotëfuqishëm mbi të gjitha gjërat!

Malet dhe krijesat brenda tyre janë nënshtruar e depozituar në Sundimin Tënd nëpërmjet Forcës dhe Fuqisë Tënde, Njohurisë dhe Urtësisë Tënde! Ato shenjtërojnë e lavdërojnë Krijuesin e tyre, i Cili i nënshtron ato dhe i vë në punë në këtë mënyrë.

O Krijues dhe o i Gjithëmëshirshëm! O Mbështetës dhe o Mëshirëplotë!

Nëpërmjet instruktimit të profetit Tënd më të nderuar a.s.m. dhe mësimit të Kuranit të gjithurtë, unë kam kuptuar se ashtu si qiejt, atmosfera, toka, detet dhe malet, bashkë me krijesat e tyre dhe me gjithçka që ato përmbajnë, të njohin dhe të bëjnë Ty të njohur, po ashtu bëjnë të gjitha **pemët dhe bimët**, së bashku me të gjitha gjethet e tyre, lulet dhe frutat. Të gjitha gjethet e tyre me lëvizjet dhe me recitimet e tyre të dalldisura; të gjitha lulet e tyre të cilat përshkruajnë dhe bëjnë të njohur nëpërmjet zbukurimit të tyre Emrat e Krijuesit të tyre; dhe të gjitha frutat e tyre, të cilat buzëqeshin me ëmbëlsinë e tyre nëpërmjet manifestimit të mëshirës në to, dëshmojnë nëpërmjet rregullit brenda artit të tyre të çuditshëm, i cili është krejtësisht i pamundur që t'i atribuohet rastësisë, nëpërmjet balancimit brenda rregullit, stolisë brenda balancës, qëndisjeve brenda stolisë, erërave -parfumave- të mira të larmishme brenda qëndisjeve dhe shijeve të ndryshme të frutave brenda erërave, parfumave,- dëshmojnë aq qartë saqë është e vetëkuptueshme për domosdoshmërinë e ekzistencës së Një Autori mëshira e të Cilit është e pafundme dhe bujaria e të Cilit është e pafundme. Në të njëjtën kohë, ngjashmëria e tyre, përngjasimi i ndërsjellë gjithandej tokës, mbajtja e tyre të njëjtën stampë mbi krijimin e tyre, dhe qënia e tyre të lidhura në administrimin dhe organizimin e tyre, dhe koinçidenca e tyre në aktet krijuese dhe në Emrat e Bukur Hyjnorë të lidhur me to, dhe anëtarët e panumërt të njëqind mijë specieve, llojeve të tyre duke u ngritur njëra përmbi tjetrën pa ngatërresë, e gjitha kjo formon një dëshmi nëpërmjet tyre si një tërësi për Unitetin dhe Njësinë e Autorit të tyre, ekzistenca e të Cilit është e domosdoshme.

Gjithashtu, ashtu siç dëshmojnë ato për ekzistencën Tënde të domosdoshme dhe për Unitetin Tënd, po ashtu të ushqyerit dhe administrimi në qindra mijëra mënyra i anëtarëve të panumërt të ushtrisë së krijesave të gjalla në faqen e tokës, e cila përbëhet nga katërqind mijë

kombe të ndryshëm, në mënyrë të përkryer, pa ngatërresë dhe pa vështirësi, tregon madhështinë e Hyjnisë Tënde brenda Unitetit Tënd dhe madhështinë e fuqisë Tënde, e cila e krijon pranverën me aq lehtësi si krijimin e një luleje të vetme dhe rrethon e i përfshin të gjitha gjërat. Ato gjithashtu tregojnë gjërësinë e pakufishme të mëshirës Tënde, e cila përgatit shumëllojshmëri të panumërta ushqimesh për kafshët dhe për njerëzit gjithandej tokës; dhe nëpërmjet të gjithë atyre veprave, dhuratave, mirëbërësive, administrimit, furnizimit me ushqim, duke u kryer me rregullsi të plotë, dhe gjithçka, madje edhe grimcat e vockëla, duke qenë të bindura e të nënshtruara ndaj atyre urdhrave, ato sigurisht tregojnë shtrirjen e pafundme të Sundimit Tënd; dhe nëpërmjet çdo pjese të atyre pemëve dhe bimëve, ashtu si gjethet e tyre, lulet, frutat, rrënjët, degët dhe sythet duke u bërë me çdo aspekt të tyre duke u njohur e shikuar, në përputhje me qëllimet e dobishme, shembujt e urtësisë dhe me dobitë, ato tregojnë qartë me gishta të panumërta për njohurinë Tënde, e cila i rrethon dhe i përfshin të gjitha gjërat dhe për gjithëpërfshirjen e Urtësisë Tënde. Me gjuhë të panumërta, ato lavdërojnë dhe lartësojnë bukurinë tërësisht të përkryer të artit Tënd dhe plotësinë e mirësisë Tënde e cila është në bukurinë më të skajshme.

Gjithashtu, këto dhurata të çmueshme dhe mirësi të vlefshme, dhe këto shpenzime dhe nderime të jashtëzakonshme, në këtë banesë të përkohshme dhe në këtë bujtinë kalimtare, në një kohë të shkurtër dhe në një jetë të pakët, tregojnë dhe madje dëshmojnë se Mëshirëploti, Zotërues i Fuqisë dhe i Bujarisë është Ai që e ka sjellë gjithë këtë mëshirë për miqtë e Tij.. Nuk ka dyshim se Ai ka përgatitur pemë frutdhënëse dhe bimë të lulëzuara të përjetshme të denja e të përshtatshme për Xhennetin e përhershëm në një botë të përjetshme në një mbretëri të përjetshme për shërbëtorët e Tij të cilët do t'i bëjë të jetojnë përjetësisht.. me qëllim që të pengojë përmbysjen e rezultateve të shpenzimeve dhe të mirëbërësive të Tij të cilat i shpenzoi për ta bërë Veten të dashur e të Njohur, që të mos e bëjë të kundërt rezultatin e domosdoshëm - domethënë, që të mos thonë të gjitha krijesat: "Ti na bëre që t'i provojmë e shijojmë të gjitha ato mirësi dhe na ekzekutove para se t'i hamë"- dhe për të mos shfuqizuar sundimin e Hyjnisë së Tij, dhe për të mos e dënuar mëshirën e Tij të pafundme dhe për të mos e bërë të mohueshme; dhe me qëllim për të mos i shndërruar të gjithë të dashurit e Tij të mallëngjyer për Të në armiq nëpërmjet privimit të tyre në këtë mënyrë.. i Gjithëmëshirshmi Gjithëbujar sigurisht ka përgatitur thesaret e përjetshme të mëshirës në Xhennetet e përjetshëm. Ato këtu janë thjesht vetëm modele për t'ua shfaqur blerësve -klientëve.

Gjithashtu ashtu si të gjitha pemët dhe bimët që të shenjtërojnë dhe të bëjnë Ty tesbihate dhe të lavdërojnë nëpërmjet fjalëve të gjetheve të tyre, të luleve dhe të frutave, po ashtu çdo fjalë prej atyre fjalëve, në vetvete gjithashtu Të shenjtëron. Lavdërimet e frutave në mënyrë të veçantë nëpërmjet gjuhës së gjendjes -me shumëllojshmërinë e madhe të tulit të tyre origjinal, artit të tyre të çuditshëm, farërave të jashtëzakonshme dhe atyre tabakave të ushqimit duke ua dhënë duarve të pemëve dhe të vendosura mbi to dhe të dërguara për miqtë e Tu të gjallë- tesbihatet, lavdërimet e tyre janë aq të qarta saqë janë pothuajse gojore..

Të gjitha këto janë të bindura e të nënshtruara ndaj urdhrit që lëshohet prej Teje, në Sundimin Tënd nëpërmjet forcës dhe fuqisë Tënde, mirëbërësisë dhe dëshirës Tënde dhe nëpërmjet mëshirës dhe Urtësisë Tënde.

O Krijues që fshihesh në intensitetin e manifestimit Tënd dhe i mbuluar me madhështinë e lartësisë Tënde! O Autor, o i Gjithurtë, o Krijues, o Mëshirëplotë!

Nëpërmjet gjuhëve të të gjitha pemëve dhe bimëve, dhe gjetheve të tyre, luleve dhe frutave dhe sa numri i tyre, unë të lavdëroj e të lartësoj Ty dhe deklaroj se Ti je i lirë prej të gjitha të metave, larg pafuqisë dhe ortakëve!

O Krijues, o i Plotëfuqishëm! O Planifikues, o i Gjithurtë! O Ushqyes, o Mëshirëplotë!

Nëpërmjet instruksionit të profetit më të nderuar a.s.m. dhe nëpërmjet mësimit të Kur'anit të gjithurtë, unë kam kuptuar dhe besuar se ashtu si bimët dhe pemët që të Njohin dhe bëjnë të njohura Atributet e Tua të shenjta dhe Emrat e Tu të Bukur; po ashtu midis **njerëzve** dhe **kafshëve**, të cilët janë ato krijesa të gjalla që kanë shpirtëra, nuk ka asnjë prej tyre veçse dëshmon nëpërmjet gjymtyrëve të saj të brendshme e të jashtme të cilat punojnë me aq rregullsi siç punojnë orët e mirërregulluara, dhe nëpërmjet sistemit shumë të hollë dhe nëpërmjet balancimit dhe ekuilibrit në trupat e tyre, dhe nëpërmjet dobive dhe qëllimeve domethënëse të shqiseve dhe aftësive të holla, artit të madh në krijimin e tyre dhe në qënien të pajisura me shumë urtësi dhe me ekuilibër të saktë të sistemeve të tyre trupore, -veçse dëshmon-domosdoshmërinë e ekzistencës Tënde dhe realitetin e Atributeve të Tua. Sepse forca e errët, natyra e pavetëdijshme, rastësia e paqëllim në asnjë

mënyrë nuk mund të ndërhyjnë në një art të tillë të perceptueshëm, të hollë, dhe në një urtësi të tillë të vetëdijshme e të hollë dhe në atë balancë të përkryer të urtë; ato nuk mund të jenë vepra e tyre; kjo është krejtësisht e pamundur. Gjithashtu është krejtësisht e pamundur që qëniet e gjalla të krijonin vetveten, sepse atëherë secila prej grimcave të tyre duhet të posedonte njohuri dhe urtësi gjithëpërfshirëse si të ishin zot, duhet të ishin të afta të njihnin, të shikonin dhe t'i krijonin të gjitha pjesët e trupave të tyre dhe ta formonin atë; madje ajo do të duhej të ishte në gjendje ta njihte, ta shihte dhe ta bënte gjithçka në dynja të lidhur me të, dhe të mund të thuhej se "ajo e bëri vetveten".

Gjithashtu, qënia e tyre të nënshtruara ndaj të njëjtit administrim dhe të njëjtit planifikim, dhe e gjithë qënia e tyre duke qenë i njëjti lloj, dhe të gjitha ato duke mbajtur të njëjtën stampë, të tilla si ngjashmërinë në tiparet e fytyrës si syri, veshi dhe gjuha, dhe uniteti në stampën e urtësisë që vëzhgohet në fytyrat e anëtarëve të të njëjtës specie, dhe ngjashmëria në mjetet e jetesës dhe të krijimit, dhe qënia e të gjitha atyre njëra brenda tjetrës; nuk ka ndonjë prej këtyre rrethanave veçse dëshmon në mënyrë të prerë për Unitetin Tënd dhe, nëpërmjet manifestimeve të të gjithë Emrave të Tu të cilët shikojnë Universin duke qenë mbi secilin individ, dëshmon për njësinë Tënde brenda Unitetit.

Gjithashtu, nëpërmjet qënies të pajisura, të ushtruara dhe të nënshtruara si një ushtri e rregullt dhe e disiplinuar dhe nga më e vogla për tek më e madhja, bindja e tyre në mënyrë të rregullt ndaj urdhrave të Hyjnisë dhe nënshtrimi i qindra e mijëra specieve dhe kafshëve në faqen e tokës së bashku me njeriun ndaj atyre urdhrave -që të gjitha këto- dëshmojnë shkallën e madhështisë së asaj Hyjnie; dhe nëpërmjet vlerës së tyre të madhe pavarësisht shumësisë së madhe të tyre, dhe bërja e tyre me shpejtësi të skajshme pavarësisht se ato janë të plotësuara, dhe krijimi i tyre me lehtësi të skajshme pavarësisht përkryerjes së tyre.. dëshmojnë prerazi madhështinë e fuqisë Tënde. Gjithashtu ato tregojnë në mënyrë vendimtare shtrirjen e pakufishme të Mëshirës Tënde, e cila u dërgon ushqimin të gjitha atyre, duke filluar nga mikrobet për tek hundëbrirët, dhe nga insekti më i vockël për tek shpendi më i madh të shpërndarë në skajet e lindjes, të perëndimit, të veriut dhe të jugut; dhe nëpërmjet të gjithë atyre duke kryer funksionet e tyre natyrore si ushtarët e bindur që merren rishtas, dhe në çdo pranverë faqja e tokës duke u transformuar në një fushim ushtarak për ato krijesa në vend të atyre që i përfunduan shërbimet e tyre në vjeshtën e kaluar.. kjo tregon për gjërësinë e mëshirës Tënde absolute.

Gjithashtu, nëpërmjet një njohjeje të thellë dhe një urtësie të saktë, të gjitha krijesat e gjalla duke qenë kopje të zvogëluara të universit, dhe qënia e tyre duke u bërë pa mangësi, pa të meta, pa ngatërresë midis pjesëve të përziera dhe pa konfuzion midis formave të ndryshme të tyre tregojnë sa numri i tyre për njohurinë Tënde e cila i përfshin të gjitha gjërat dhe për urtësinë Tënde që i rrethon e përfshin të gjitha gjërat; ndërsa nëpërmjet qënies së të gjitha atyre të bëra aq të bukura e të holla saqë janë mrekullitë e artit dhe çudirat e urtësisë, ato tregojnë në mënyra të panumërta bukurinë krejtësisht të plotë të artit Tënd Hyjnor të cilin Ti e do shumë dhe dëshiron ta shfaqësh; dhe nëpërmjet të gjitha atyre, dhe veçanërisht të vegjëlit e tyre duke u ushqyer në mënyrën më të mirë duke i kënaqur dëshirat dhe orekset e tyre, japin tregues të pakufishëm për bukurinë e shkëlqyer të Përkujdesjes Tënde.

O i Gjithëmëshirshëm, O Mëshirëplotë! O Më i Vërteti për të përmbushur premtimin Tënd! O Pronari i Ditës së Gjykimit!

Nëpërmjet instruktimit të profetit më të nderuar a.s.m. dhe udhëzimit të Kur'anit të Gjithurtë, unë kam kuptuar se meqenëse rezultati më i madh i universit është jeta, dhe esenca më e zgjedhur e jetës është shpirti, dhe më të zgjedhurit e qënieve me shpirtëra janë qëniet inteligjente dhe midis qënieve inteligjente -të vetëdijshme- ai me natyrë gjithëpërfshirëse është njeriu; dhe meqenëse i gjithë universi me rolin e tij është i nënshtruar ndaj jetës dhe punon për jetën, dhe qëniet e gjalla u nënshtrohen qënieve me shpirtëra dhe dërgohen në këtë dynja për hir të tyre, dhe qëniet me shpirtëra i nënshtrohen njeriut dhe janë gjithmonë në ndihmë të tij; dhe meqenëse nga natyra njerëzit në mënyrë të sinqertë e serioze e duan Krijuesin e tyre, dhe Krijuesi i tyre i do ata, dhe e bën Vetveten të dashur për ta nëpërmjet çdo mjeti; dhe meqenëse kapaciteti i bashkëlindur i njeriut dhe aftësitë shpirtërore të tij shikojnë e orientohen për tek një botë tjetër e qëndrueshme dhe për një jetë tjetër të përhershme, dhe zemra dhe inteligjenca e tij dëshirojnë përjetësinë me të gjithë fuqinë e tyre, dhe gjuha e tij i kërkon me përgjërim Krijuesit të tij përjetësi me lutje të pafundme; Ai sigurisht nuk do t'i ofendonte njerëzit, të cilët e duan shumë Atë dhe duhen, duke u shkaktuar atyre të vdesin dhe atëherë të mos i sillte ata përsëri në jetë, ndërsa Ai i krijoi ata për një dashuri të përjetshme, duke i bërë ata -kështu- të ndjenin armiqësi të përhershme; kjo do të ishte e pamundur. Njerëzit u dërguan për të punuar në këtë dynja me qëllim që të jetojnë të gëzuar në një botë tjetër të përjetshme dhe me qëllim që ta fitojnë atë jetë. Emrat Hyjnorë të manifestuar mbi njeriun në këtë jetë të shkurtër e kalimtare tregojnë se

njerëzit, të cilët do të jenë pasqyrat reflektuese të atyre Emrave në botën e përjetshme, do t'i marrin manifestimet e tyre të përjetshme.

Po, miku i vërtetë i të Vetmit të përjetshëm, dhe pasqyra e vetëdijshme e të Qëndrueshmit të Vetëm duhet të jetë i qëndrueshëm, i përhershëm.

Nga rrëfenjat e sakta kuptohet se shpirtërat e kafshëve do të jetojnë vazhdimisht, dhe se disa individë të veçantë prej kafshëve do të kalojnë për tek bota e përjetshmërisë bashkë me trupat e tyre, të tilla, si: Hud Hudi -pupëza- dhe milingonat e Hazreti Sulejmanit a.s., deveja e Salihut a.s, qeni i shokëve të Shpellës -*Tefsiru Kurtubij*- dhe se çdo specie prej tyre do të ketë një trup të veçantë që të mund ta përdorë nga koha në kohë. Kjo gjithashtu kërkohet nga urtësia dhe realiteti; po ashtu kërkohet nga mëshira dhe Hyjnia.

O i Gjithëfuqishëm dhe o Vetekzistues i Përhershëm!!!

Të gjitha krijesat e gjalla, qëniet me shpirtëra dhe qëniet e vetëdijshme u janë nënshtruar urdhërave të Hyjnisë Tënde dhe janë vënë në punë në detyrat e tyre të natyrshme vetëm nëpërmjet forcës dhe fuqisë Tënde. Disa i janë nënshtruar njeriut, jo për shkak të forcës dhe sundimit të njeriut, por nëpërmjet mëshirës Hyjnore, për shkak të dobësisë dhe pafuqisë së tij të bashkëlindura. Çdo kafshë e kryen adhurimin e saj të veçantë, si me gjuhën e gjendjes po ashtu edhe me atë të fjalës duke lavdëruar Krijuesin e vet, Shpikësin, dhe të Adhuruarin duke e shenjtëruar Atë i Cili është krejtësisht i lirë dhe larg të metave dhe pasjes ortakë, dhe duke e lartësuar e falënderuar për mirësitë dhe dhuratat e Tij.

Lavdia të takon Ty, O Krijues i Vetëm që fshihesh në intensitetin e manifestimit Tënd dhe i mbuluar me madhështinë e lartësisë Tënde!

Unë të shenjtëroj nëpërmjet tesbihateve të të gjitha qënieve me shpirtëra duke deklaruar:

سُبْحَانَكَ يَا مَنْ جَعَلَ مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ

Lavdia të takon Ty, o Krijues, që i ke bërë nga uji të gjitha gjërat e gjalla...![5]

[5] Kuran, 21:30

O Mbështetësi i të gjitha botëve! O Zoti i të parëve dhe i të fundmive! O Mbështetësi i qiejve dhe i tokës!

Nëpërmjet instruksionit të profetit më të nderuar a.s.m. dhe mësimit të Kuranit të gjithurtë, unë kam kuptuar e besuar se ashtu si qiejt, atmosfera, globi tokësor, toka dhe deti, pemët, bimët dhe kafshët, së bashku me të gjithë anëtarët e tyre, pjesët dhe grimcat Të njohin, Të tregojnë e dëshmojnë për ekzistencën dhe për Unitetin Tënd; po kështu qëniet e gjalla, esenca e universit, dhe njeriu, esenca e krijesave të gjalla, dhe **profetët, evlijatë** dhe **dijetarët e pastër**, esenca e njerëzimit dhe, nëpërmjet vizioneve, zbulesave, inspirimeve dhe shfaqjeve **të zemrave** dhe të **intelektit të tyre,** të cilat formojnë esencën e profetëve, evlijave dhe të dijetarëve të pastër, dëshmojnë me sigurinë e konsensusit të njëqindfishtë për domosdoshmërinë e ekzistencës Tënde, të Unitetit dhe të Njësisë, dhe japin njoftime për to; dhe nëpërmjet mrekullive të tyre, kerameteve, dhe provave të sigurta, provojnë atë çfarë thonë.

Po, nuk ka asgjë që i ndodh zemrës, gjë e cila shikon tek Ai që e inspiron atë prej prapa perdes së të Padukshmes; dhe nuk ka inspirim të saktë, i cili e bën atë të shikojë dhënësin e inspirimit; dhe nuk ka besim të sigurtë, i cili zbulon në formën e "sigurisë absolute" atributet e Tua të shenjta dhe Emrat më të Bukur; dhe nuk ka zemër të ndritur prej Profetëve dhe Evlijave, e cila vëzhgon me "shikimin e sigurisë" dritat e Ekzistuesit të domosdoshëm; dhe nuk ka intelekt të ndriçuar prej dijetarëve të pastër dhe prej të të vërtetëve, i cili vërteton e provon me "njohjen e sigurisë" shenjat e ekzistencës së Krijuesit të të gjitha gjërave dhe provat e Unitetit të Tij; - Nuk ka ndonjë prej këtyre që nuk dëshmon për domosdoshmërinë e ekzistencës Tënde, për Atributet e Tua, për Njësinë dhe për Emrat e Tu të bukur, dhe i tregojnë dhe aludojnë për to.

Gjithashtu, ashtu siç duke u mbështetur tek mrekullitë e tyre, kerametet dhe tek provat, të gjithë ata qindra e mijëra lajmëtarë të vërtetë të sihariqeve dëshmojnë për ekzistencën dhe për Unitetin Tënd; kështu ata me unanimitet njoftojnë, shpallin dhe provojnë shkallën e madhështisë së Hyjnisë Tënde, e cila sundon duke filluar nga administrimi i tërësisë së çështjeve të Fronit Sublim, i Cili i rrethon të gjitha gjërat, për tek njohja, dëgjimi, administrimi, mendimet sekrete e private të zemrës, dëshirat dhe lutjet e saj. Ato tregojnë e provojnë gjithashtu madhështinë e Fuqisë Tënde, e cila krijon gjëra të ndryshme të panumërta përnjëherësh, dhe e bën gjënë më të madhe me aq lehtësi si atë më të vogëlën duke mos penguar një veprim një tjetër dhe asnjë çështje duke mos e penguar një çështje tjetër.

Gjithashtu, ato njoftojnë e provojnë nëpërmjet mrekullive dhe provave të tyre gjërësinë madhështore të mëshirës Tënde, e cila e bën universin si një pallat madhështor për qëniet me shpirtëra dhe veçanërisht për njeriun; e cila ka përgatitur parajsën dhe lumturinë e përhershme për xhindët dhe për njerëzit; që nuk harron madje as qënien më të vockël të gjallë; dhe përpiqet që të ngopë e kënaqë zemrën më të pafuqishme.

Ata gjithashtu njoftojnë për shtrirjen e pafundme të sundimit Tënd absolut i cili i nënshtron, i vë në shërbim dhe në punë të gjitha llojet e krijesave nga grimcat për tek planetët...

Ata gjithashtu, dëshmojnë, tregojnë dhe aludojnë për njohurinë Tënde gjithëpërfshirëse, e cila e bëri universin si një libër madhështor i cili përmban mesazhe aq sa numri i pjesëve të tij, dhe i cili ka regjistruar të gjitha ngjarjet e qënieve në një *Regjistër të Qartë* dhe në një *Libër të Qartë* dhe ato janë dy regjistrat e ***El-Leuhul-Mahfudhit,*** *Pllakës së Ruajtur*, dhe i cili ka vendosur, ka shkruar në mënyrë të plotë e pa gabime në farërat e tyre indekset dhe programet e të gjitha pemëve dhe biografitë e qënieve të vetëdijshme në kujtesat e kokave të tyre.

Ata gjithashtu dëshmojnë për gjithëpërfshirjen e urtësisë Tënde të Shenjtë, e cila u bashkangjit qëllime të shumta të gjitha gjërave, duke i bërë madje edhe pemët të prodhojnë rezultate sa numri i frutave të tyre, dhe e cila ndjek dobitë për të gjitha qëniet e gjalla sa numri i gjymtyrëve të tyre, dhe madje sa numri i pjesëve dhe i qelizave të tyre, dhe duke e përdorur gjuhën e njeriut në detyra të shumta, e pajis atë me aftësi për të peshuar shijet sa numri i ushqimeve.

Ata gjithashtu dëshmojnë me unanimitet për vazhdimësinë e manifestimeve të Emrave lidhur me Bukurinë dhe Madhështinë Tënde, shembujt e të cilëve shihen në këtë dynja, se ato do të vazhdojnë në mënyrë të shndritshme për të gjithë përjetësinë, dhe se mirësitë e Tua, shembujt e të cilëve vëzhgohen në këtë botë kalimtare, do të vazhdojnë në banesën e lumturisë në një mënyrë akoma më vezulluese, dhe se ata që përmallohen për ato në këtë dynja do t'i shoqërojnë dhe do të jenë së bashku me to në të gjithë përjetësinë.

Atëherë, me në krye **profetin më të nderuar a.s.m.,** duke u mbështetur në qindra prej mrekullive të tij të ndritshme, dhe **Kuranin fisnik** duke u mbështetur në ajetet e tij vendimtare, pastaj të gjithë **pejgamberët** a.s. të cilët janë me shpirtërat e tyre të shndritshëm, dhe të

gjithë **evlijatë**, të cilët janë polet shpirtërorë me zemrat e tyre të mbushura me dritë, dhe të gjithë **dijetarët e pastër** me mendjet e tyre të ndritshme, duke u mbështetur tek kërcënimet dhe premtimet e Tua të përsëritura në të gjitha shkrimet e shenjta dhe në librat qiellorë, dhe duke besuar në atributet e Tua të shenjta, të tilla si: fuqia, mëshira, favori, urtësia, lavdia dhe bukuria, dhe funksionet e Tua, në dinjitetin e madhështisë Tënde, dhe në sundimin e Hyjnisë Tënde, sihariqojnë nëpërmjet zbulesave të tyre, shikimeve të tyre të ngulitur me shkallën e "njohjes së sigurisë" duke sihariquar xhindet dhe njerëzit për lumturinë e përjetshme dhe duke i paralajmëruar me xhehennem njerëzit e çudhëzuar; ata e besojnë këtë dhe dëshmojnë për të.

O i Plotëfuqishëm, O i Gjithurtë! O i Gjithëmëshirshëm, O Mëshirëplotë! O Gjithëbujar i Vetëm i Vërtetë në premtimin Tënd! O Detyrues i Gjithëlavdishëm! O Zotërues i Dinjitetit, madhështisë dhe i lartësisë!..

Ti je i Shenjtëruari Absolut, i Lartësuari Absolut dhe krejtësisht i përjashtuar dhe larg diskretitimit dhe përgënjeshtrimit të kaq shumë miqve besnikë prej evlijave të vërtetë, dhe kaq shumë premtimeve të Tua të shumta, atributeve dhe funksioneve të Tua të shenjta.. dhe kretësisht larg mohimit të kërkesave të sigurta të Sovranitetit të Hyjnisë Tënde dhe duave të Shërbëtorëve të pranueshëm e të panumërt të Tu, të cilët Ti i do dhe që tërheqin dashurinë Tënde nëpërmjet besimit tek Ti, vërtetimit dhe bindjes ndaj Teje.. Ti je i shenjtëruar, i lartësuari absolut, dhe larg konfirmimit të mohimit të ringjalljes nga ana e njerëzve të çudhëzimit dhe të mohimit, të cilët nëpërmjet mosbesimit, rebelimit dhe mohimit të premtimeve të Tua, ofendojnë madhështinë e lartësisë Tënde, fyejnë dinjitetin dhe lavdinë Tënde, nderin e Hyjnisë Tënde dhe prekin dhembshurinë e Hyjnisë Tënde, Unë deklaroj se drejtësia, bukuria dhe mëshira Jote janë krejtësisht të lartësuara dhe larg një tiranie të tillë të shëmtuar dhe një shëmtie të tillë. Me të gjitha grimcat e qënies sime, unë dëshiroj të recitoj vërsetin,

سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا

"Lavdi, Madhështia dhe Lavdia i takojnë Atij! Larg nga të gjitha trillimet e shpifjet që i ngjisin e thonë për Të. Madhështor dhe i Lartësuar (pa kufi)"[6]

[6] Kur'an, 17:43

Në të vërtetë, ata të dërguarit e Tu të vërtetë prej lajmëtarëve të Sundimit Tënd dëshmojnë me "sigurinë absolute", "me njohjen e sigurisë" dhe me "shikimin e sigurisë", për thesaret e mëshirës Tënde në Ahiret dhe për depot e mirësive të Tua në botën e përhershme, dhe zbulojnë në mënyrë të plotë e të jashtëzakonshme manifestimet e bukura të Emrave të Tu në banesën e Lumturisë, dhe japin sihariqet e këtyre. Duke besuar se rrezja më e lartë e Emrit Tënd ***El-Hakk***, i Cili është burimi, dielli dhe mbrojtësi i të gjithë realiteteve, është kjo e vërteta e Ringjalljes dhe e Tubimit të Madh, ata e japin mësim atë për shërbëtorët e Tu.

O Zoti i Pejgamberëve dhe i të Drejtëve!

Ata të gjithë janë të nënshtruar dhe nëpunës në sundimin Tënd nëpërmjet urdhrit dhe fuqisë Tënde, nëpërmjet dëshirës dhe planifikimit Tënd, dhe nëpërmjet njohjes dhe urtësisë Tënde. Ata demonstrojnë nëpërmjet shenjtërimit, lavdërimit dhe lartësimit duke deklaruar që je Një i Vetëm, se globi është si një vend i gjërë për **dhikër** -për përmendje- dhe se universi është si një xhami madhështore për adhurim.

O Mbështetësi im! O Mbështetësi i qiejve dhe i tokës! O Krijuesi im! O Krijuesi i gjithçkaje! Për hir të fuqisë Tënde, dëshirës, urtësisë, sundimit dhe mëshirës Tënde, e cila i nënshtron qiejt dhe yjet e tyre, tokën dhe gjithçka që ajo përmban, dhe të gjitha krijesat së bashku me të gjitha cilësitë dhe aktet e tyre, nënshtroma nefsin tim dhe nënshtroji për mua dëshirat e mia! Nënshtroji zemrat e njerëzve të Risale-i Nurit, me qëllim që ata të mund t'i shërbejnë Kuranit dhe besimit! Dhe më jep mua dhe vëllezërve të mi besim të plotë dhe një vdekje të mirë, mbyllje të mirë! Ashtu siç ia nënshtrove detin Musait a.s., zjarrin Ibrahimit a.s., malet dhe hekurin Davudit a.s., xhindet dhe njerëzit Sulejmanit a.s., dhe diellin dhe hënën Muhammedit a.s.m., nënshtroji zemrat dhe mendjet për Risale-i Nurin! Më ruaj mua dhe të gjithë studentët e Risale-i Nurit nga e keqja e nefsit dhe e shejtanit, dhe nga ndëshkimi i varrit dhe i zjarrit të xhehennemit, dhe na jep lumturi në Xhennet!

Amin.Amin.Amin.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

وَآخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

"Lavdia të takon Ty! Ne nuk dimë asgjë më tepër nga

ç'na ke mësuar Ti. Vërtet që Vetëm Ti je i Gjithëdituri, i Gjithurti".[7]

Ndërsa duaja e fundit e tyre do të jetë: *"Gjithë lavdërimet dhe falënderimet janë për Zotin e gjithë botëve".*[8]

Në qoftë se ka pasur ndonjë gabim nga ana ime në paraqitjen tek dera e Krijuesit tim Mëshirëplotë këtë trajtesë instruktive të cilën e kam marrë nga Kur'ani dhe nga "*Xheushan el-Kebir*" -një dua e profetit Muhammed a.s.m.- si adhurim në formën e mendimit reflektiv, duke e bërë Kuranin dhe *Xheushenin* ndërmjetësuesin tim, unë kërkoj falje për mangësitë e mia.

Said Nursi

* * *

SHKREPTIMA E NJËZET E PESTË

Mesazh për të sëmurët

[kjo trajtesë përbëhet nga njëzet e pesë 'ilaçe'. Kjo u shkrua si një balsam, ngushëllim dhe një recetë për të sëmurin, si një vizitë për të sëmurët dhe si një urim për shërimin e tyre të shpejtë.]

Një paralajmërim dhe një shfajësim

[7] Kur'an, 2:32

[8] Kur'an, 10:10

Kjo recetë shpirtërore u shkrua me një shpejtësi më të madhe se të gjitha shkrimet e mia të tjera,[9] dhe meqenëse nuk gjeta kohë që ta korrigjoja e ta studioja, në kundërshtim me të gjitha të tjerat, ajo u lexua vetëm një herë, dhe ajo me një shpejtësi të madhe si hartimi i saj. Domethënë, ajo ka mbetur në gjendjen e pasistemuar të draftit të parë. Unë nuk e pashë të nevojshme t'i kontrolloja me kujdes gjërat që më kishin ardhur në zemër në një mënyrë të natyrshme, me qëllim që ato të mos prisheshin duke i rregulluar e duke u kushtuar vëmendje të tepruar. Lexuesit dhe veçanërisht të sëmurët nuk duhet të ndihen të shqetësuar e të fyer nga ndonjë shprehje e pakëndshme apo fjalë e fraza të ashpra; më mirë le të bëjnë ata dua për mua.

Said Nursi

[9] Kjo trajtesë u shkrua për katër orë e gjysëm. Nënshkruan Rushtu, Refet, Husrevi, Saidi.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ۝ وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ ۝ وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ

Me Emrin e Allahut i Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti.

"Të cilët thonë kur u bie fatkeqësi, vërtet të Allahut jemi dhe padyshim tek Ai do të kthehemi."[10]

"Dhe Ai është i Cili më ushqen dhe më jep të pi".

"Dhe kur unë jam i sëmurë, është Ai i Cili më shëron;"[11]

Në këtë shkreptimë, ne do të shpjegojmë shkurtazi **Njëzet e Pesë Ilaçe** të cilat mund të japin ngushëllim të vërtetë dhe një kurim të dobishëm për të sëmurët dhe për ata që janë goditur me fatkeqësi, të cilët përbëjnë një të dhjetën e njerëzimit.

*** * ***

[10] Kuran 2:156)

[11] Kuran 26:79-80

ILAÇI I PARË

O i sëmurë i pafuqishëm! Mos u shqetëso, bëj durim! Sëmundja jote nuk është lëngatë për ty, ajo është një lloj ilaçi; sepse jeta është një kapital që zhduket; në qoftë se ajo nuk jep fruta, do të humbiste çdo gjë dhe, në mënyrë të veçantë në qoftë se kalon në rehati e në shkujdesje, ajo do të kalonte shpejt. Sëmundja e bën atë kapitalin tënd të fitojë dobi të mëdhaja. Për më tepër, ajo nuk e lejon jetën tënde të kalojë shpejt, ajo e pengon dhe e zgjat atë, me qëllim që ajo të largohet pasi të ketë marrë frutet e saj. Një tregues se jeta jote zgjatet nëpërmjet sëmundjes është proverba vijuese e përsëritur shumë shpesh:

"*Kohët e fatkeqësisë janë të gjata, kurse kohët e lumturisë janë me të vërtetë të shkurtëra*."

*** * ***

ILAÇI I DYTË

O i sëmurë që të mungon durimi! Ji i duruar! Madje jep falënderime! Sëmundja jote mund t'i transformojë minutat e jetës tënde në barasvlerën e ibadeteve të orëve. Sepse adhurimi është dy llojësh:

I pari është adhurimi pozitiv që mishërohet në kryerjen e namazeve, të duave e të tjera si këto.

I dyti janë format negative të adhurimit si sëmundjet e fatkeqësitë. Nëpërmjet këtyre, të goditurit me to kuptojnë pafuqinë dhe dobësinë e tyre; ata i luten Krijuesit të tyre Mëshirëplotë dhe kërkojnë strehim tek Ai; ata manifestojnë adhurimin i cili është i sinqertë dhe pa hipokrizi. Po, ka rrëfenja të shëndosha që pohojnë se,

"Një jetë e cila kalon në sëmundje, konsiderohet si adhurim për besimtarin, me kusht që Ai të mos ankohet rreth Krijuesit"[12].

Madje është vërtetuar në disa rrëfenja të sakta dhe nga ata që zbulojnë realitetet e krijimit se sëmundja e një minuti i disave, të cilët janë krejtësisht të duruar dhe mirënjohës, bëhet e barasvlefshme me adhurimin e një ore për ta; dhe sëmundja e një minuti e disa njerëzve të plotësuar është e barasvlefshme me adhurimin e një dite të plotë për ta. Prandaj, ti nuk duhet të ankohesh për një sëmundje e cila e transformon një minut të jetës tënde në një mijë minuta që të bën ty të fitosh një jetë të gjatë; përkundrazi ti duhet të japësh falënderime.

* * *

[12] Transmeton Ahmedi

ILAÇI I TRETË

O i sëmurë i padurueshëm! Fakti se ato që vijnë në këtë botë largohen në mënyrë të vazhdueshme, të rinjtë plaken dhe, njeriu vazhdimisht rrotullohet midis vdekjes dhe ndarjes, dëshmon se ai nuk ka ardhur në këtë botë që ai të kënaqë vetveten e të gjejë ëndje.

Për më tepër, ndërsa njeriu është më i lartësuari i qënieve të gjalla dhe i pajisuri më mirë për sa ka të bëjë me gjymtyrët dhe aftësitë, madje ai është prijësi i atyre të gjithëve, mirëpo duke menduar për kënaqësitë e shkuara dhe për dhimbjet e së ardhmes, ai kalon vetëm një jetë pikëlluese e të mërzitshme më të ulët se sa kafshët. Kjo do të thotë se njeriu nuk erdhi në këtë dynja të kalojë një jetë të mirë, të rehatshme e në ëndje, përkundrazi, duke pasur në pronësi një kapital të madh, ai erdhi këtu të punojë e të bëjë tregti për një jetë të përhershme e të amshuar. Kapitali që i është dhënë njeriut është jeta e tij. Po të mos kishte pasur sëmundje, shëndeti i mirë dhe mirëqënia do të kishin shkaktuar pakujdesi, sepse ato e shfaqin dynjanë të jetë e këndshme dhe bëjnë të harrohet Ahireti. Ato nuk dëshirojnë që të mendohet për vdekjen dhe për varrin; ato e bëjnë kapitalin e jetës të harxhohet në çikërrima e më kot. Ndërsa sëmundja papritmas t'i hap sytë; ajo i thotë trupit: "Ti nuk je i pavdekshëm. Ti nuk lihesh në tekat e tua. Ti ke një detyrë; braktise mendjemadhësinë, mendo për të Vetmin i Cili të krijoi. Dije se ti po kalon për të hyrë në varr, kështu që përgatitu për të!" Kështu, nga ky këndvështrim sëmundja është një udhëzues i besuar dhe një paralajmërues e këshillues i cili nuk të mashtron kurrë. Atëherë nuk duhet të ankohesh prej saj nga ky drejtim, por duhet të përshtatesh në hijet e dhënies së falënderimeve. Dhe në qoftë se ajo është shumë e rëndë, duhet të kërkosh durim nga Krijuesi xh.sh. që ta përballosh.

*** * ***

ILAÇI I KATËRT

O i sëmurë ankimtar! Dije se ti nuk ke të drejtë të ankohesh, por duhet të japësh falënderime dhe të durosh, sepse trupi yt, gjymtyrët dhe aftësitë e holla nuk janë prona jote. Nuk i ke bërë ti ato dhe as nuk i ke blerë nga fabrika të tjera. Kjo do të thotë se ato janë prona e një tjetri, dhe Pronari i tyre vepron mbi pronën e Tij si të dojë.

Ashtu siç tregohet në Fjalën e Njëzet e Gjashtë e cila lidhet me Kaderin Hyjnor, se një mjeshtër shumë i pasur dhe i talentuar, për shembull, e përdor një burrë të varfër si një model me qëllim që të tregojë artin e tij të bukur dhe pasurinë kundrejt një page të caktuar për një periudhë kohe prej një ore. Ai e vesh burrin e varfër me një mantel të zbukuruar e të modeluar me mjeshtëri. Ai e punon mantelin mbi të dhe i jep atij gjendje të ndryshme. Me qëllim që të shfaqë shumëllojshmëritë e jashtëzakonshme të artit të tij, Ai e pret mantelin, e modifikon, e zgjat dhe e shkurton. A ka të drejtë ai burrë i varfër, i cili punon për shpërblim, t'i thotë atij Personi: "Ti po më jep shumë shqetësim, ti po më bezdis shumë me formën që i ke dhënë mantelit, duke më bërë mua një herë të përkulem dhe një herë të rri drejtë"; a ka ai të drejtë t'i thotë Atij se po ia prish paraqitjen e tij të bukur nëpërmjet rregullimit dhe shkurtimit të mantelit i cili e bën atë të bukur? A mundet t'i thotë se ai është mizor dhe i padrejtë?

O njeri i sëmurë! Tamam si në këtë krahasim, me qëllim që të shfaqë mantelin e trupit tënd me të cilin Ai të ka veshur, dhe në të cilin ka vendosur shqiset e ndritshme të zbukuruara si syri, veshi dhe mendja, dhe me qëllim që të shfaqë qëndisjet e Emrave të Tij të bukur, Krijuesi i Gjithëlavdishëm të bën ty të rrokullisesh midis gjendjeve të shumta dhe të ndryshon ty në situata të shumta.

Ashtu siç njihesh ti me Emrin e Tij ***Er-Rezzak***, *Furnizuesi* nëpërmjet urtësisë, gjithashtu eja ta njohësh Emrin e Tij ***Esh-Shafi***, *Shërruesi* nëpërmjet sëmundjes tënde. Meqenëse vuajtjet dhe fatkeqësitë shfaqin dekretet e disave prej Emrave të Tij të bukur, atëherë brenda atyre shkreptimave të urtësisë, rrezeve të mëshirës dhe dritave të bukurisë, gjenden shumë shembuj mirësie. Në qoftë se do të ngrihej perdja e sëmundjes, të cilën ti e ke frikë dhe e urren, pas saj ti do të gjeje shumë kuptime të këndshme e të bukura.

ILAÇI I PESTË

O ti që je sprovuar me sëmundje! Nëpërmjet përvojës, unë kam formuar bindjen në këtë kohë se *"Sëmundja është një mirësi Hyjnore dhe një dhuratë e të Gjithëmëshirshmit të vetëm."*[13]

Megjithëse nuk jam i denjë për të, gjatë tetë apo nëntë viteve të kaluara kanë ardhur tek unë disa të rinj lidhur me vuajtjen e tyre nga sëmundja duke kërkuar duatë e mia. Unë kam vërejtur se të gjithë ata të rinj të sëmurë kanë filluar të mendojnë më shumë për Ahiretin se sa të rinjtë e tjerë. Ata nuk janë të dehur nga pakujdesia e rinisë. Ata i shpëtojnë vetet e tyre deri diku nga dëshirat shtazore dhe nga pakujdesia.

U kujtoja atyre se unë shoh se këto sëmundjet e tyre, brenda limitit të durimit të tyre janë një mirësi Hyjnore dhe dhuratë prej Tij xh.sh.. Unë gjithashtu thoja: O vëllai im! Unë jam kundra kësaj sëmundjes suaj. Unë nuk ndjej keqardhje e dhembshuri për ty për shkak të sëmundjes tënde saqë të bëj dua për ty. Përpiqu të jesh i duruar deri sa sëmundja të të zgjojë ty plotësisht dhe, pasi ajo të ketë përmbushur detyrën e saj, insha-Allah Krijuesi Mëshirëplotë do të të shërojë". Gjithashtu u thoja atyre: "Nëpërmjet sprovës së shëndetit të mirë disa të rinj si ti bëhen neglizhentë, heqin dorë nga pesë namazet e detyruara, nuk mendojnë për varrin, dhe e harrojnë Allahun e Plotëfuqishëm.

Nëpërmjet një kënaqësie të sipërfaqshme prej një ore nga jeta e kësaj bote, ata lëkundin e dëmtojnë jetën e tyre të përhershme dhe madje e shkatërrojnë atë. Ndërsa për shkak të sëmundjes, ti i shikon varrin, tek i cili padyshim do të hysh, dhe banesat e Ahiretit përtej tij dhe vepron në përputhje me to. Atëherë sëmundja jote është si shëndet i mirë për ty, ndërsa për disa nga shokët e tu, shëndeti i mirë është një sëmundje."

* * *

[13] Transmeton Buhariu, Maliku

ILAÇI I GJASHTË

O i sëmurë që ankohesh nga dhimbja! Unë të them: Mendo për jetën tënde të kaluar dhe kujto ditët e këndshme dhe të lumtura dhe kohët dëshpëruese e të mërzitshme.

Ti sigurisht ose do të shprehësh me klithmë ose "Oh!" ose "Ah!". Domethënë zemra jote dhe gjuha ose do të thonë: ***El-Hamdu lil-lahi vesh-shukru lehu****, "Falënderimi dhe lavdërimi i takojnë Allahut*", ose do të thuash "heu, medet!" Vëre me kujdes! Ajo çfarë të bën ty të thërrasësh ***El-Hamdu lil-lahi vesh-shukru lehu*** është të menduarit e dhimbjeve dhe e fatkeqësive prej të cilave pate vuajtur më parë; kjo nxit një lloj kënaqësie të tillë saqë zemra jote jep falënderime, sepse ikja e dhimbjes është kënaqësi. Sepse ato dhimbje e fatkeqësi kanë mbjellur, me zhdukjen e tyre, një kënaqësi në shpirt, e cila duke buruar nga të menduarit, derdh -zbraz- nga shpirti lavdërime e falënderime.

Ndërsa ajo çfarë të bën ty të thërrasësh: "oh, medet!" janë kohët e kënaqshme e të lumtura që ke përjetuar në kohët e mëparshme, të cilat me kalimin e tyre mbjellin në shpirtin tënd një dhimbje të vazhdueshme. Kurdoherë që ti të mendosh për to, dhimbja përsëri nxitet, duke bërë që të derdhen hidhërimi e dëshpërimi.

Meqenëse kënaqësia e paligjshme ndonjëherë shkakton vuajtjen e një viti në shpirt dhe me dhimbjen e sëmundjes së një dite kalimtare janë kënaqësitë dhe thevabi i shumë ditëve përveç kënaqësisë që je lehtësuar prej saj dhe prej së cilës ke shpëtuar, mendo për rezultatin e kësaj sëmundje të përkohshme me të cilën ti je goditur tani dhe për meritat e fytyrës së saj të brendshme. Thuaj: Gjithçka është nga Zoti! Edhe kjo gjithashtu do të kalojë!", dhe jep falënderime në vend të ankimeve.

*** * ***

ILAÇI I GJASHTË[14]

O vëlla që mendon për kënaqësitë e kësaj bote dhe vuan pikëllim nga sëmundja! Në qoftë se kjo botë do të ishte e përjetshme dhe në qoftë se nuk do të kishte vdekje në rrugën tonë, në qoftë se erërat e ndarjes dhe të vdekjes nuk do të frynin, dhe në qoftë se nuk do të kishte dimra të shpirtit në të ardhmen e kobshme e të stuhishme, atëherë sigurisht që do të më vinte keq për ty dhe për veten time. Por meqenëse një ditë dynjaja do të na dëbojë prej saj duke thënë: Hajdeni! Dilni prej këtu! Dhe do t'i mbyllë veshët e saj përballë britmave tona, atëherë para se ajo të na dëbojë e të na flakë ne duhet t'i dalim para dashurisë sonë për të dhe ta braktisim që tani nëpërmjet paralajmërimeve të këtyre sëmundjeve. Ne duhet të përpiqemi ta braktisim atë në zemrat tona para se ajo të na braktisë.

Po, sëmundja shpreh këtë paralajmërim për ne: Trupi yt nuk përbëhet nga guri e hekuri, por nga materiale të ndryshme të cilat janë gjithmonë të zbuluara para ndarjes, shpërbërjes e kalbjes. Braktise vetëmburrjen tënde, kupto pafuqinë tënde, njihe Pronarin tënd, kuptoji detyrat e tua, dhe mësoje pse ke ardhur në këtë botë!" Sëmundja e shpreh këtë në mënyrë të fshehtë në veshin e zemrës sonë.

Për më tepër, meqenëse kënaqësitë dhe ëndjet e kësaj bote nuk vazhdojnë dhe sidomos në qoftë se janë të paligjshme, ato janë plot dhimbje, të mëkatshme dhe të paqëndrueshme, mos qaj me pretekstin e sëmundjes për shkak se i ke humbur ato kënaqësi. Përkundrazi, mendo për aspektet e adhurimit dhe të shpërblimit në Ahiret që gjenden në sëmundje, dhe përpiqu të marrësh kënaqësi prej tyre.

* * *

[14] Kjo shkreptimë më erdhi në një mënyrë të natyrshme dhe dy ilaçe janë përfshirë në ilaçin e gjashtë. Ne e kemi lënë atë kështu me qëllim që të mos prishet natyrshmëria e saj; ne nuk e ndryshuam duke menduar se mund të përfshihet ndonjë mister në të.

ILAÇI I SHTATË

O i sëmurë që ke humbur mirësinë e shëndetit! Sëmundja jote nuk e prish kënaqësinë e mirësive Hyjnore, përkundrazi, ajo i bën ato të përjetohen dhe shton kënaqësinë në to. Sepse në qoftë se diçka është e vazhdueshme, ajo e humbet shijen dhe efektin e saj. Madje njerëzit e realitetit thonë: إِنَّ الْأَشْيَاءَ تُعْرَفُ بِأَضْدَادِهَا se gjërat njihen me të kundërtat e tyre.

Për shembull, në qoftë se nuk do të kishte errësirë, drita nuk do të njihej dhe nuk do të përmbante kënaqësi. Në qoftë se nuk do të ishte i ftohti, nuk do të njihej nxehtësia dhe nuk do të kuptohej. Në qoftë se nuk do të ishte uria, ushqimi nuk do të jepte shije e kënaqësi. Po të mos ishte etja e stomakut, nuk do të kishte kënaqësi në pirjen e ujit. Në qoftë se nuk do të ishte sëmundja, shëndeti i mirë do të mbetej pa kënaqësi.

Krijuesi i Gjithurtë e zbukuroi njeriun me gjymtyrë dhe aftësi vërtetë të shumta deri në atë shkallë që ai të mund të përjetojë e të njohë shumëllojshmëritë e panumërta të mirësive në univers, kjo tregon se Ai dëshiron ta bëjë njeriun të vetëdijshëm për çdo lloj nga mirësitë e tij dhe t'ia bëjë të njohura, ta bëjë atë të mësohet me to dhe ta shtyjë njeriun për të dhënë falënderime të vazhdueshme. Prandaj duhet patjetër që Ai të zbresë sëmundje, lëngata e vuajtje ashtu siç jep shëndet të mirë e mirëqenie.

Unë të pyes: Në qoftë se nuk do të kishte qenë kjo sëmundje në kokën tënde ose në dorën tënde ose në stomakun tënd, a do ta kishe kuptuar ti mirësinë Hyjnore të kënaqshme e të këndshme të shëndetit të mirë të kokës tënde, të dorës apo të stomakut dhe a do të jepje falënderime? Sigurisht, jo që do të jepje falënderime për të, por madje ti nuk do të kishe menduar për të! Në mënyrë të pavetëdijshme, ti do ta kishe shpenzuar atë shëndet të mirë në pakujdesi dhe ndoshta edhe në shthurje.

*** * ***

ILAÇI I TETË

O i sëmurë që mendon për Ahiretin! Sëmundja, ashtu si efekti i sapunit, pastron e heq papastërtitë e tua, fshin gjynahet e tua dhe të pastron nga mëkatet.

Vërtetohet nga një hadith i saktë se sëmundjet janë shlyerje për mëkatet. Dhe në një hadith tjetër thuhet:

Ashtu siç bien frutat e pjekura nga pema e tyre kur ajo shkundet, po ashtu bien mëkatet e besimtarit kur ai shkundet me sëmundje.[15]

Gjynahet janë sëmundje kronike të përhershme, në jetën e amshuar dhe në jetën e kësaj bote; ato janë sëmundje për zemrën, për ndërgjegjjen dhe për shpirtin. Në qoftë se je i duruar dhe nuk ankohesh, atëherë ti do ta shpëtoje veten tënde nëpërmjet kësaj sëmundje të përkohshme prej sëmundjeve të shumta të përhershme. Në qoftë se ti nuk mendon për gjynahet e tua, ose e harron Ahiretin, ose nuk e njeh Krijuesin tënd, atëherë unë të them me siguri se ti do të vuash nga një sëmundje shumë e rëndë e cila është një milion herë më e keqe se sa këto sëmundjet e tua të tanishme, kështu ik prej asaj dhe bërtit..! Sepse zemra jote, shpirti yt dhe nefsi yt të gjithë janë të lidhur me të gjitha qëniet e dynjasë. Ato lidhje këputen në mënyrë të vazhdueshme nga vdekja dhe nga ndarja, duke hapur tek ty plagë të panumërta të thella. Veçanërisht, meqenëse ti nuk e njeh Ahiretin dhe e imagjinon vdekjen të jetë një mosekzistencë e përjetshme, atëherë mjaft thjesht sikur i shqyer e i lënduar, qënia jote vuan sëmundje me madhësinë e dynjasë.

Kështu, gjëja e parë që ti duhet të bësh është të kërkosh ilaçin e plotë dhe shërimin e vërtetë për qënien tënde të madhe jolëndore të cilën e shqyejnë dhe e copëtojnë sëmundjet e pakufishme dhe lëngatat e pamunërta; unë mendoj se do ta gjesh veçse në ilaçin e besimit dhe në balsamin e tij kurues. Dhe mësoje se arritja për tek ai ilaç është të shikosh nëpërmjet dy dritareve të pafuqisë dhe të varfërisë të cilat hapen me anë të sëmundjes tënde fizike e cila gris perden e pakujdesisë dhe të cilat janë në natyrën e njeriut, dhe si rrjedhojë të arrish tek njohja e fuqisë së të Gjithëfuqishmit të Gjithëlavdishëm dhe tek mëshira e Tij e gjërë.

---

[15] Transmetojnë Buhariu, Muslimi

Po, ai që nuk e njeh Allahun mban mbi kokën e tij shqetësime e fatkeqësi sa gjërësia e dynjasë me çfarë përmban ajo; kurse ai i cili e njeh Krijuesin e vet, bota e tij mbushet me dritë e me kënaqësi shpirtërore; ai i percepton këto sipas fuqisë së besimit të tij. Po, dhimbja e sëmundjeve të pjesshme fizike shkrihet e largohet nga gëzimi shpirtëror; nga kurimi e kënaqësia që burojnë nga ky besim; dhe vuajtja bie e tretet

*** * ***.

ILAÇI I NËNTË

O i sëmurë që beson në Krijuesin tënd! Dhimbja, frika dhe ankthi në sëmundje është për shkak se sëmundja ndonjëherë çon në vdekje e shkatërrim. Meqenëse vdekja, me shikimin e pakujdesisë është e frikshme dhe e trishtueshme në anë të jashtme, sëmundjet që mund të jenë shkak për të çojnë në shqetësim e në tronditje. Atëherë dije:

Së pari: Beso me siguri se Exheli, çasti i fundit i jetës, është i paracaktuar dhe nuk ndryshon. Ka ndodhur që kanë vdekur ata që qajnë pranë të sëmurëve rëndë ndonëse gëzonin shëndet të mirë, dhe janë shëruar ata që ishin të sëmurë rëndë dhe pastaj kanë jetuar mirë.

Së dyti: Vdekja, në vetvete, nuk është e tmerrshme, ashtu siç na duket në formën e saj të jashtme. Ne e kemi provuar në shumë pjesë të Risale-i Nurit dhe në mënyrë të pakundërshtueshme nëpërmjet dritës së dhënë nga Kurani, se për besimtarët vdekja është një shkarkim nga detyrat e rënda të jetës. Për ta ajo është një pushim, lirim, nga adhurimi, i cili është instruksion e stërvitje në arenën e sprovës së kësaj bote. Ajo është dera e bashkimit për t'u takuar me nëntëdhjetë e nëntë përqind të të dashurve dhe miqve që tashmë kanë udhëtuar për në botën tjetër.. Është një mjet për të hyrë në atdheun e tyre të vërtetë dhe në vendbanimin e lumturisë së përjetshme.. ajo gjithashtu është një ftesë për të kaluar nga burgu i dynjasë për tek kopshtet e pemishtet e Parajsës.. ajo është koha për të marrë shpërblimin e tyre nga thesari i mirësisë së Krijuesit Mëshirëplotë kundrejt shërbimit që i është bërë Atij. Meqenëse realiteti i vdekjes është ky, atëherë ajo nuk duhet të shikohet si e tmerrshme, përkundrazi, ajo duhet të konsiderohet si lajm i gëzueshëm e sihariq i mëshirës dhe i lumturisë.

Për më tepër, disa nga njerëzit e takvasë, e frikës ndaj Zotit, nuk e kishin frikë vdekjen për shkak të vetmisë dhe të tmerrit të saj, por për shkak të dëshirës së tyre që të fitonin më shumë nga veprat e mira nëpërmjet vazhdimësisë së detyrës së jetës.

Po, vdekja për njerëzit e besimit është dera e mëshirës. Ndërsa për njerëzit e çudhëzimit është pusi i një errësire të përhershme.

* * *

ILAÇI I DHJETË

O i sëmurë i shqetësuar pa qenë nevoja! Ti shqetësohesh për gjendjen e rëndë të sëmundjes tënde dhe ky shqetësim e shton mbi ty peshën e sëmundjes. Në qoftë se dëshiron që sëmundja jotë të jetë më pak e rëndë, përpiqu të mos shqetësohesh. Domethënë, mendo për dobitë e sëmundjes tënde, për shpërblimin që vjen nga ajo, dhe se ajo do të kalojë shpejt.

Atëherë, shkuli rrënjët e shqetësimit nga vetja jote që sëmundja të shkulet prej rrënjëve.

Po, shqetësimi, ose vesveseja, e shton dy herë më shumë sëmundjen. Shqetësimi i shkakton një sëmundje jolëndore zemrës nën sëmundjen fizike; sëmundja fizike vazhdon duke u mbështetur tek ajo. Në qoftë se ti i largon prej teje shqetësimin dhe mendimet për të duke iu nënshtruar urdhërit të Zotit xh.sh. dhe kënaqësisë ndaj vendimit të Tij dhe duke menduar rreth urtësisë në sëmundje, atëherë një pjesë e rëndësishme e sëmundjes tënde fizike do të shkulet nga rrënjët; ajo do të bëhet më e lehtë dhe pjesërisht zhduket. Ndonjëherë një sëmundje e pjesshme fizike shtohet dhjetëfish vetëm duke menduar nëpërmjet shqetësimit dhe ankthit për të. Shqetësimi e shton sëmundjen. Gjithashtu shqetësimi e bën të sëmurin sikur ai të akuzonte urtësinë Hyjnore, të kritikonte mëshirën Hyjnore dhe të shfaqte ankesë ndaj Krijuesit të tij Mëshirëplotë. Për këtë arsye, në kundërshtim me qëllimet e tij, i sëmuri merr goditje disiplinuese, gjë e cila ia shton sëmundjen e tij. Po, ashtu si falënderimet që shtojnë mirësinë, po ashtu ankesat shtojnë sëmundjen dhe fatkeqësinë.

Për më tepër, shqetësimi në vetvete është një sëmundje. Ilaçi për të është vetëm të njohësh urtësinë në sëmundje.

Meqenëse ti i ke mësuar qëllimin dhe dobinë e saj, atëherë fshije shqetësimin tënd me atë balsam dhe gjej lehtësim e shpëtim. Dhe në vend të rënkimit dhe ofshamave "Oh, medet", thuaj: ***El Hamdu lil-lah ala kul-li hal**, Lavdi Zotit për çdo gjendje*

*** * ***.

ILAÇI I NJËMBËDHJETË

O vëllai im i sëmurë i paduruar! Megjithëse sëmundja të shkakton ty një dhimbje të menjëhershme, në të njëjtën kohë zhdukja e sëmundjes tënde të kaluar i jep një kënaqësi shpirtërore dhe një lumturi shpirtit që buron nga shpërblimi i marrë nga përballimi i saj me durim.

Atëherë, koha e ardhme pas të sotmes, madje pas kësaj ore, nuk ka sëmundje. Dhe sigurisht asnjë sëmundje nuk mund të jetë nga asgjëja, dhe në qoftë se nuk ka dhimbje, atëherë nuk mund të ketë asnjë brengë apo lëngatë. Por meqenëse ti i imagjinon gjërat në mënyrë të gabuar, dëshpërimi e shqetësimi të bien ty, sepse me zhdukjen e periudhës së sëmundjes fizike është shkrirë edhe dhimbja e asaj periudhe gjithashtu; vetëm shpërblimi i saj dhe kënaqësia e kalimit të saj mbetet. Do të ishte marrëzi të kujtosh pas kohës së tanishme sëmundjen e kaluar e të ndjehesh i dëshpëruar dhe të humbasësh durimin në një kohë që kjo duhet të të japë ty lehtësim e qetësi për shkak të shpërblimit që vjen nga ajo dhe që ka kaluar. Sa për ditët e ardhshme, ato nuk kanë ardhur akoma. Do të ishte çmenduri ta preokuposh veten qysh tani duke menduar për një ditë e cila nuk ka ardhur akoma, për një sëmundje e cila nuk ka rënë akoma dhe për një dhimbje që nuk ka ndodhur akoma; ky lloj imagjinimi si rezultat i mendimit që tregon shqetësim, dhe i rëndimit të vetvetes me një dhimbje të rëndë, kjo çon në humbjen e durimit dhe u jep ngjyrën e ekzistencës tre shkallëve të mosekzistencës; a nuk është marrëzi kjo? Meqenëse kohët e sëmundjes të cilat i kanë paraprirë kësaj ore ngjallin gëzim, dhe meqenëse koha e ardhshme pas kësaj ore është mosekzistuese, edhe sëmundja është mosekzistuese, edhe dhimbja është mosekzistuese.

O vëlla! Mos e shpërndaj fuqinë e durimit, e cila të është dhënë ty nga Allahu i Plotëfuqishëm në të djathtën e në të majtën, por grumbulloje e përqëndroje atë përballë dhimbjes së orës së tanishme; dhe thuaj: !***Ja Sabur***, *O më i Duruari*! dhe bëji ballë asaj.

* * *

ILAÇI I DYMBËDHJETË

O njeri i sëmurë që për shkak të sëmundjes nuk mund ta kryesh adhurimin dhe nuk mund t'i bësh virdet, tesbihatet dhe duatë dhe që ndjehesh i dëshpëruar për shkak të këtij privimi! Dije se është pohuar në një hadith profetik se,

"Besimtarit të devotshëm i vjen thevabi i ibadetit, të cilin ai e kryente rregullisht, edhe gjatë sëmundjes së tij; sëmundja nuk e pengon thevabin -shpërblimin."[16]

I sëmuri që i kryen farzet me sa të ketë mundësi me durim e duke u mbështetur tek Zoti xh.sh. gjatë asaj sëmundjeje të rëndë, sëmundja merr vendin e sunneteve të tjera dhe në një formë të sinqertë.

Për më tepër, sëmundja e bën njeriun të kuptojë pafuqinë dhe dobësinë e tij. Ajo i shkakton atij të bëjë dua edhe me gojë edhe nëpërmjet gjuhës së pafuqisë dhe të dobësisë së tij. Allahu i Plotëfuqishëm i dhuroi njeriut një pafuqi të pakufishme dhe një dobësi të pafundme me qëllim që ai në mënyrë të vazhdueshme të kërkojë strehim tek prania Hyjnore dhe t'i lutet e t'i përgjërohet duke shpresuar. Në përputhje me kuptimin e vërsetit,

قُلْ مَا يَعْبَأُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ

"Thuaju (o Muhammed): "Zoti im kujdeset për ju vetëm nga duaja juaj drejtuar Atij." [17]

Domethënë, çfarë rëndësie do të kishit ju në qoftë se nuk do të bënit dua? Urtësia në krijimin e njeriut dhe arsyeja për vlerën e tij është duaja e sinqertë. Meqenëse një shkak i kësaj duaje të sinqertë është sëmundja, nga ky këndvështrim nuk duhet të ankohesh për të, por duhet të bësh falënderime për të, sepse nuk duhet të thahen burimet e duasë të cilat i shpërthen sëmundja nëpërmjet fitimit të shëndetit.

* * *

[16] Transmetojnë Buhariu, Ahmedi

[17] Kuran 25:77

ILAÇI I TREMBËDHJETË

O i sëmurë që ankohesh nga sëmundja! Për disa njerëz sëmundja është një thesar i rëndësishëm dhe një dhuratë e çmueshme Hyjnore për ta. Çdo njeri i sëmurë mund ta përfytyrojë sëmundjen e tij prej këtij lloji, me qëllim që ta shpëtojë njeriun nga dëshpërimi dhe nga pakujdesia absolute dhe për ta mbajtur atë midis shpresës dhe frikës dhe kështu për të ruajtur edhe dynjanë edhe Ahiretin e tij; në urtësinë e Tij Allahu i Plotëfuqishëm e ka fshehur çastin e Exhelit. Exheli mund të vijë në çdo kohë; në qoftë se ai e kap njeriun në pakujdesi, kjo mund t'i shkaktojë dëm të rëndë jetës së tij të përhershme. Ndërsa sëmundja e largon pakujdesinë, ajo e bën njeriun të mendojë për Ahiretin; ajo i kujton vdekjen, dhe kështu ai mund të përgatitet. Disa sëmundje janë aq të dobishme saqë ato mund ta bëjnë njeriun të fitojë për njëzet ditë një rang i cili mund të arrihet për njëzet vite.

Për shembull, midis shokëve të mi ishin dy të rinj, Zoti i mëshiroftë. Njëri ishte Sabriu nga fshati Ilema, ndërsa tjetri Mustafa Vezirzade prej Islamköy. Unë vërejta me habi se, megjithëse këta të dy nuk mund të shkruanin, mirëpo ata ishin në rreshtin e parë në besnikëri e siqeritet në shërbim të imanit; unë nuk e kuptova arsyen për këtë në atë moment. Pas vdekjes së tyre kuptova se të dy ata kishin vuajtur nga një sëmundje e rëndë. Nëpërmjet udhëzimit të asaj sëmundjeje, jo si të rinjtë e tjerë neglizhentë të cilët kishin braktisur adhurimin e tyre të detyruar, ata të dy kishin *takva* -frikën ndaj Zotit xh.sh.-, kishin kryer një shërbim shumë të çmueshëm dhe kishin arritur një gjendje të dobishme për Ahiretin. Unë i lutem Zotit xh.sh. që dëshpërimi i sëmundjes prej dy viteve të jetë mjeti për lumturinë e miliona viteve të jetës së përhershme. Unë tani e kuptoj se lutjet që unë kisha bërë për shërimin e tyre, ishin nëmë nga këndvështrimi i dynjasë, por shpresoj që Allahu ta pranojë lutjen time për mirëqënien e tyre në Ahiret.

Kështu, sipas besimit tim, këta dy të rinj arritën një fitim të barabartë me fitimin të cilin e arrin njeriu me përpjekje e devocion të paktën për dhjetë vite.[18]

---

[18] Kuptimi i hadithit është ky: "Në qoftë se një person ka një pozitë në shikim të Allahut dhe nuk mund ta arrijë atë stacion nëpërmjet veprave të mira dhe takvasë, Allahu e sprovon atë me fatkeqësi të tilla si sëmundja deri sa ta arrijë atë." ***El-Hakim, El- Mustadrek***, 1:344

Në qoftë se këta dy të rinj, ashtu si disa të tjerë, do të ishin mbështetur në rininë e tyre dhe në shëndetin e mirë dhe do ta kishin hedhur vetveten në pakujdesi e shthurje derisa t'u vinte vdekja që i përgjon, do t'i rrëmbente mu në papastërtinë e mëkateve të tyre; ata do t'i bënin varret e tyre strofa akrepash e gjarpërinjsh, në vend të thesareve të dritave.

Meqenëse sëmundja përmban dobi të tilla, nuk duhet të ankohesh prej saj, por duhet të mbështetesh tek mëshira Hyjnore me besim e durim dhe madje duke e falënderuar Zotin xh.sh. dhe duke pasur besim në mëshirën e Tij.

*** * ***

ILAÇI I KATËRMBËDHJETË

O i sëmurë që sytë e tu kanë zhvilluar perde katarakt! Në qoftë se do ta dije se çfarë drite dhe çfarë syri shpirtëror gjendet poshtë asaj perdeje që ka mbuluar sytë e besimtarëve, ti do të thoje:

"Një mijë e një falënderime qofshin për Krijuesin tim Fuqiplotë".

Unë do të përmend një ngjarje për ju me qëllim që të shpjegoj këtë balsam. Ai është si më poshtë vijon:

Një herë, halla e Sulejmanit nga Barla, i cili më ka shërbyer tetë vite me besnikëri të plotë me gatishmëri e respekt, u godit me verbërim, dhe u shua drita e syrit të saj. Duke pasur mendim të mirë për mua, duke menduar mirë për mua njëqind herë më shumë se sa unë e meritoj, gruaja e drejtë më ndaloi tek dera e xhamisë kur unë po dilja, duke më thënë: "Për hatrin e Zotit bëj dua Allahut që të më vijë shikimi. Dhe unë e bëra drejtësinë e asaj gruaje të bekuar besimtare ndërmjetësuesen për duanë time dhe duke iu përgjëruar Allahut të Plotëfuqishëm, unë u luta:

"O Zot! O Krijuesi ynë! Për hir të drejtësisë së saj ktheja prapë shikimin!" Pas dy ditësh erdhi një okulist nga krahina e Burdurit, ia hoqi perden dhe Allahu ia ktheu shikimin. Pas dyzet ditësh ajo e humbi përsëri shikimin e saj. Unë u shqetësova shumë dhe u luta me pasion të fortë për të, se në dashtë Allahu lutja të pranohej për jetën e saj në Ahiret, ose ndryshe duaja ime për të do të kishte qenë gabimisht një nëmë për të. Ajo qëndroi për dyzet ditë deri në vdekjen e saj; pas dyzet ditësh ajo kishte vdekur, Allahu i dhëntë mëshirë.

Kështu, privimi i kësaj gruaje, për të cilën shpresohet mëshira, nga mirësia e shikimit, duke i parë me pikëllim kopshtet e Barlës me syrin e moshës së vjetër, iu kompensua me përfitimin në varrin e saj duke qenë e aftë të shikojë për dyzet mijë ditë në kopshtet e Parajsës, sepse besimi i saj ishte i fortë dhe drejtësia e saj ishte shumë e madhe.

Po, në qoftë se një besimtar humbet shikimin e tij dhe hyn i verbër në varr, ai mundet ta shikojë botën e dritës, sipas shkallës së tij, me një shikim më të gjërë prej shikimit të të tjerëve në varrezat e tyre; sepse ashtu siç shohim ne shumicën e gjërave në këtë dynja, të cilat besimtarët e verbër nuk mund t'i shohin, edhe në varr gjithashtu, ata njerëz të verbër, në qoftë se kanë kaluar me iman, do të shohin me atë shkallë më

shumë se sa të vdekurit e tjerë në varret e tyre. Ashtu sikur të shihnim nëpërmjet teleskopëve më të fuqishëm, ata mund të shikojnë e të sodisin kopshtet e parajsës si ekran kinemaje, në përputhje me shkallët e tyre.

Kështu, me falënderime e durim ju mund të gjeni poshtë perdes së syrit tuaj të tanishëm një sy i cili është i mbushur kaq me dritë dhe me të cilin ndërsa je nën tokë ti mund të shikosh e të sodisësh parajsën mbi qiej. Ajo që do ta heqë perden nga syri yt, doktori i syrit i cili do të të lejojë ty të shikosh me atë sy, është Kurani i gjithurtë.

*** * ***

ILAÇI I PESËMBËDHJETË

O i sëmurë që psherëtin e vajton! Mos shiko aspektin e jashtëm të sëmundjes dhe tek rënkimi, por shiko tek kuptimi i saj dhe ji i kënaqur. Në qoftë se kuptimi i sëmundjes nuk do të kishte qenë i mirë, Krijuesi Mëshirëplotë nuk do t'u kishte dhënë sëmundje shërbëtorëve të Tij, të cilët Ai i do shumë. Ndodhet një hadith kuptimi i të cilit është ky:

أَشَدُّ النَّاسِ بَلَاءً الْأَنْبِيَاءُ ثُمَّ الْأَوْلِيَاءُ الْأَمْثَلُ فَالْأَمْثَلُ

"*Njerëzit që sprovohen me fatkeqësitë më të rënda janë profetët, pastaj Evlijatë dhe pastaj ata që janë më të ngjashëm me ta".*[19]

Domethënë, ata që sprovohen me fatkeqësi e vështirësi janë më të mirët e njerëzimit, më të plotët. Ose ashtu siç tha:

Në krye të atyre që janë sprovuar qëndron profeti i duruar Ejjubi a.s., pastaj profetët e tjerë, paqja dhe bekimet e Zotit qofshin mbi ta, pastaj Evlijatë, shenjtorët, dhe pastaj të drejtët. Të gjithë ata i vlerësuan sëmundjet që u ranë si adhurim i sinqertë, si dhurata të të Gjithëmëshirshmit dhe dhanë falënderime nëpërmjet durimit.

Gjithashtu ata i shikonin ato si operacione kirurgjikale që kryheshin nga ana e të Gjithëmëshirshmit Mëshirëplotë. O i sëmurë që rënkon e vajton! Në qoftë se dëshiron t'i bashkohesh këtij karvani të ndritshëm, jep falënderime me durim. Në qoftë se ti ankohesh, ata nuk do të të pranojnë ty, dhe ti do të biesh në gropat e në kurthet e njerëzve të çudhëzimit dhe do të udhëtosh në rrugë të errët.

Po, ndodhen disa sëmundje të cilat në qoftë se çojnë në vdekje, janë si një lloj martirizimi; ato rezultojnë në një shkallë të shenjtërisë si martirizim.

Për shembull, ata që vdesin nga sëmundjet duke lindur fëmijën[20], që shoqëron lindjen e fëmijës, nga dhimbjet e barkut, nga mbytja, djegia dhe nga flama –murtaja-, arrijnë gradën e një martiri në kuptim.

---

[19] Transmeton Hakimi

[20] Periudha që mund të fitohet ky martirizim është rreth dyzet ditë prej kohës së lindjes.

Gjithashtu ka shumë sëmundje të bekuara nëpërmjet të cilave njerëzit fitojnë shkallën e shenjtërisë kur vdesin prej tyre. Për më tepër, meqenëse sëmundja e pakëson dashurinë për dynjanë dhe lidhjen e fortë me të, ajo e lehtëson ndarjen nga dynjaja nëpërmjet vdekjes, gjë e cila për njerëzit e dhënë vetëm pas kësaj dynjaje është shumë e hidhur e pikëlluese, dhe madje ajo ndonjëherë e bën atë të dëshirueshme për ta.

*** * ***

ILAÇI I GJASHTËMBËDHJETË

O i sëmurë që ankohesh nga pikëllimi yt! Sëmundja ngjall respekt e dashuri të cilat janë shumë të rëndësishme e të mira në jetën shoqërore humane, sepse ajo e shpëton njeriun nga vetëmjaftueshmëria, pa ua pasur nevojën të tjerëve, gjë e cila të shtyn për në pashoqërueshmëri, në egërsi në sjellje me shokët, dhe e zhvesh njeriun nga mëshira; sepse sipas kuptimit të:

إِنَّ الْإِنْسَانَ لَيَطْغَىٰ ۝ أَنْ رَآهُ اسْتَغْنَىٰ

"Por ja! Me të vërtetë që njeriu i kalon të gjithë kufijtë". "Ngaqë e sheh veten të vetëmjaftueshëm".[21]

Nefsi urdhërues për të liga i cili ndjehet i vetëmjaftueshëm për shkak të shëndetit të mirë dhe të mirëqënies, nuk ndien respekt ndaj vëllezërve të tij në shumë drejtime të cilët janë të meritueshëm për të, dhe ai nuk ndien dashuri e dhembshuri për të sprovuarit me sëmundje e fatkeqësi, ndonëse ato meritojnë mirësi e mëshirë. Por sa herë që sëmuret, ai e kupton pafuqinë dhe varfërinë e tij dhe ndien respekt për vëllezërit e tij të cilët janë të denjë për të. Ai ndien respekt ndaj vëllezërve të tij besimtarë të cilët e vizitojnë ose e ndihmojnë atë. Dhe ai ndien një dashamirësi humane të cilat burojnë nga mirëkuptimi e simpatia, dhe dhembshuri për ata që janë goditur nga fatkeqësia, e cila është veçoria islamike më e rëndësishme ndaj të goditurve. Dhe duke i krahasuar ata me vetveten, ai ndien keqardhje e simpati për ta në kuptimin e vërtetë të fjalës dhe ndien dhembshuri për ta. Ai bën çfarë të mundet për t'u ardhur atyre në ndihmë dhe, në qoftë se nuk ka mundësi, ai të paktën bën dua për ta, shkon për vizitë tek ata për t'i pyetur si janë, gjë e cila është sunnet profetik në përputhje me sheriatin dhe kështu fiton një thevab të madh.

* * *

[21] Kuran 96:6-7

ILAÇI I SHTATËMBËDHJETË

O i sëmurë që ankohesh nga pafuqia për të kryer vepra të mira për shkak të sëmundjes! Ji mirënjohës! Unë të sihariqoj se është sëmundja ajo që të hap derën e veprave të mira më të sinqerta. Sëmundja, përveç se e bën njeriun e sëmurë që të fitojë thevab në mënyrë të vazhdueshme dhe për ata që kujdesen për të për hir të Zotit xh.sh., ajo është mjeti më i rëndësishëm për pranimin e duasë.

Po, ka një shpërblim të madh për besimtarët që kujdesen për të sëmurët. Të interesuarit për shëndetin dhe shkuarja për vizitë tek i sëmuri, me kusht që të mos e lodhësh e ta sikletosh, është sunnet dhe njëkohësisht shlyerje për gjynahet. Ndodhet një hadith i cili thotë:

"Kërkoni dua nga të sëmurët sepse duatë e tyre janë të pranuara".[22]

Në mënyrë të veçantë, në qoftë se i sëmuri është nga të afërmit dhe sidomos kur është baba ose nënë, të kujdesesh për ata është një ibadet i rëndësishëm dhe një thevab shumë i madh gjithashtu. Të gëzosh zemrën e një personi dhe ta ngushëllosh atë, konsiderohet si një lëmoshë e rëndësishme. Sa fatlumë janë ata fëmijë që kujdesen për baballarët e për nënat e tyre kur ata janë të sëmurë dhe fusin gëzimin në zemrat e tyre të holla e të prekura dhe fitojnë duanë e prindërve të tyre.

Po, realiteti që meriton respekt më të madh dhe vend më të lartë në jetën shoqërore është dhembshuria e dy prindërve dhe përgjigjja e fëmijëve të tyre ndaj asaj dhembshurie, dhe duke shfaqur respektin e plotë dhe dashamirësinë bijërore ndaj atyre të dyve kur ata vuajnë nga sëmundja. Kjo është një tablo në të cilën shfaqet qëndrimi i mirë i fëmijëve dhe lartësia e humanizmit saqë shkakton admirimin e habinë e të gjitha krijesave dhe madje dhe të melekëve. Ata i përshëndesin duke i thënë ***La ilahe il-lall-llah, Allahu Ekber*** dhe i brohorasin duke thënë ***Mashaall-llah, Barekallah***.

Po, ka kënaqësi në kohën e sëmundjes të cilat burojnë nga dashamirësia, dhembshuria dhe mëshira e atyre që janë përreth të sëmurit; ato i shkrijnë dhe i pakësojnë dhimbjet e sëmundjes dhe e transformojnë në diçka shumë të kënaqshme e të këndshme.

---

[22] Transmeton Ibn Maxheh

Pranueshmëria e duasë së të sëmurit dhe përgjigjja ndaj saj është një çështje shumë e rëndësishme që meriton t'i kushtohet vëmendje.

Për tridhjetë apo dyzet vitet e kaluara, unë vetë jam lutur për t'u shëruar nga një sëmundje në shpinën time prej së cilës kam vuajtur. Pastaj kuptova se sëmundja ishte dhënë për hir të duasë.

Dhe meqenëse duaja nuk e largon duanë, domethënë, duaja nuk mund ta largojë vetveten, atëherë unë kuptova se rezultatet e duasë i përkasin Ahiretit,[23] dhe se ajo në vetvete është një lloj adhurimi sepse nëpërmjet sëmundjes, njeriu kupton pafuqinë e tij dhe kërkon strehim tek prania Hyjnore.

Prandaj, megjithëse për tridhjet vite unë kam bërë dua për t'u shëruar dhe në dukje duaja ime nuk u pranua, prapëseprapë nuk m'u shfaq që unë ta braktisja duanë, sepse sëmundja është koha e duasë, ndërsa shërimi nuk është rezultati i duasë. Në qoftë se Allahu xh.sh. i Cili është i Gjithurti Mëshirëplotë, jep shërimin, Ai e jep atë nga mirësia dhe nga bujaria e Tij.

Për më tepër, në qoftë se duatë nuk pranohen në formën që ne e dëshirojmë, nuk mund të thuhet se ato nuk janë pranuar. Krijuesi i Gjithurtë e di më mirë se sa ne, kurse ne nuk e dimë; Ai na shtyn ne për tek ajo, që është më e mirë dhe më e dobishme për ne; Ai ndonjëherë i ruan, i depoziton duatë tona të posaçme për dynjanë tonë me qëllim që të na vlejnë ne në Ahiretin tonë, dhe në këtë mënyrë i pranon duatë. Sidoqoftë një dua e cila fiton sinqeritet për shkak të sëmundjes dhe që buron nga dobësia, pafuqia, përulësia, nënshtrimi dhe nga nevoja, është shumë e afërt për t'u pranuar. Sëmundja është themeli i një duaje të tillë të sinqertë dhe boshti i saj.

Atëherë ashtu si të sëmurët që janë besimtarë, po ashtu edhe besimtarët që kujdesen pas të sëmurëve, duhet të përfitojnë nga kjo lutje.

[23] Po, disa sëmundje janë shkak për ekzistencën e lutjes; në qoftë se lutja është shkaku i mosekzistencës së sëmundjes, atëherë ekzistenca e lutjes do të ishte shkaku i mosekzistencës së vetvetes, dhe kjo nuk do të ishte e mundur. Autori

ILAÇI I TETËMBËDHJETË

O i sëmurë që ke lënë dhënien e falënderimeve dhe që ke marrë ankesat! Ankesa buron nga një e drejtë. Asnjë nga të drejtat e tua nuk është humbur saqë ti ankohesh. Madje ka shumë të drejta për të cilat ti nuk ke dhënë akoma falënderime që janë obligim për ty. Ti nuk e ke përmbushur të drejtën e Zotit mbi ty. Pa i dhënë të drejtën Krjuesit, ti po ankohesh sikur të kërkoje të drejtat në një mënyrë që nuk është e drejtë. Ti nuk ke të drejtë të ankohesh kur i sheh të tjerët që janë në një shkallë më të lartë se sa ti lidhur me shëndetin, por ty të duhet, nga këndvështrimi i shëndetit t'i shikosh ata të pafuqishëm të sëmurë që janë në shkallë më të ulët se sa ty.

Atëherë ti je i urdhëruar për të dhënë shumë falënderime. Në qoftë se dora jote është thyer, shiko duart e atyre që janë këputur. Në qoftë se ti ke vetëm një sy, shiko ata të verbër të cilëve u mungojnë të dy sytë. Dhe jepi falënderime Zotit xh.sh.!

Sigurisht, asnjë nuk ka të drejtë nga këndvështrimi i mirësive që të drejtojnë shikimin tek ata që janë sipër tyre dhe si rrjedhojë të ankohen. Ndërsa në fatkeqësi njeriu ka të drejtë, nga këndvështrimi i fatkeqësisë, të shikojë tek fatkeqësitë dhe sëmundjet e atyre që janë më të rënda me qëllim që ata të japin falënderime. Ky mister është shpjeguar në disa pjesë të Risale-i Nurit me një krahasim; një përmbledhje e tij është sa vijon:

Një person merr për dore një njeri të mjerë për ta ngjitur në majë të minares. Në çdo shkelëz të shkallëve të minares, ai i jep atij një dhuratë të ndryshme, një mirësi të ndryshme. Mu në majë të minares ai i jep atij dhuratën më të madhe.

Megjithëse kërkohej medoemos që njeriu i mjerë të jepte falënderime e mirënjohje kundrejt dhuratave të shumëllojshme, ti e sheh atë t'i harrojë të gjitha dhuratat që kishte marrë në çdo shkelëz të shkallëve, ose i vlerëson ato si të parëndësishme dhe duke mos dhënë falënderime, ai i shikon sipër vetes dhe fillon të ankohet duke thënë: "Ah sikur të kishte qenë më e gjatë kjo minare që të mund të ngjitesha edhe më lart". Përse ajo nuk është aq e lartë sa mali atje ose sa minaret e tjera?"

Në qoftë se ai fillon të ankohet në këtë mënyrë, sa shumë mosmirënjohje do të ishte kjo dhe sa padrejtësi!

Pikërisht në të njëjtën mënyrë, njeriu i cili erdhi në ekzistencë nga mosekzistenca dhe, nuk u bë as shkëmb, as pemë dhe as kafshë, por u bë një njeri e një musliman dhe në pjesën më të madhe të kohës ai gëzon shëndet të mirë dhe fiton një nivel të lartë mirësish. Pavarësisht të gjithë kësaj, të ankohesh e të shfaqësh padurim për shkak se ai nuk është i denjë për disa mirësi, ose për shkak se ai i humbet ato nëpërmjet zgjedhjes së tij të keqe ose të keqpërdorimit, ose për arsye se ai nuk mund t'i arrijë e t'i fitojë ato, dhe pastaj thotë: "Çfarë kam bërë që kjo më ka rënë mua", dhe duke kritikuar kështu Hyjninë e Krijuesit, kjo gjendje është një sëmundje shpirtërore më e kobshme se sa sëmundja fizike. Ashtu si të luftuarit me një dorë të thyer, ankesa e bën sëmundjen e tij më të rëndë e më keq.

I mençur është ai që në përputhje me kuptimin e vërsetit thotë:

الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

"Të cilët thonë kur u bie fatkeqësi: Vërtet që të Allahut jemi dhe padyshim tek Ai do të kthehemi",[24] nënshtrohet dhe është i duruar, me qëllim që sëmundja të mund të përmbushë detyrën e saj dhe atëherë të largohet.

*** * ***

[24] Kuran 2:156

ILAÇI I NËNTËMBËDHJETË

Ashtu si termi i *përjetshmërisë* prej *Emrave më të bukur Hyjnorë* që tregon se të gjithë Emrat e bukur të të Gjithëlavdishmit janë të bukur, sepse midis qënieve, pasqyra më e hollë, më e bukur dhe më gjithëpërfshirëse e *të Synuarit të Përjetshëm* është jeta. Pasqyra e të Bukurit është gjithashtu e bukur. Dhe pasqyra që reflekton Bukuritë e të Bukurit, bëhet gjithashtu e bukur, dhe çdo gjë që e godet atë pasqyrë prej Atij të Bukuri është gjithashtu e bukur. Po ashtu, çdo gjë që i bie jetës nga këndvështrimi i realitetit është e mirë, sepse ajo shfaq skalitjet e bukura të atyre Emrave të bukur Hyjnorë të cilët janë të mirë e të bukur.

Në qoftë se jeta kalon në mënyrë të pandryshueshme, monotone, me shëndet të mirë të përtëritshëm dhe në mirëqënie, ajo do të bëhej një pasqyrë e mangët. Madje, nga një drejtim ajo tregon mosekzistencë, mosqënie e asgjësi dhe shkakton mërzi e mundim. Ajo pakëson vlerën e jetës dhe e transformon kënaqësinë e jetës në dëshpërim. Për shkak se duke menduar se ai do ta kalojë kohën e tij shpejt, nga mëzia njeriu e hedh veten e tij ose në shthurje ose në zbavitje. Ashtu si i burgosuri në burg, ai bëhet armiqësor ndaj jetës së tij të çmueshme dhe dëshiron ta vrasë e ta bëjë të kalojë shpejt.

Ndërsa një jetë që rrotullohet në ndryshueshmëri, në veprime e në gjendje të ndryshme, bën të ndihet vlera e saj. Madje edhe në qoftë se është në mundim e fatkeqësi, një njeri i tillë nuk dëshiron që ta kalojë shpejt jetën e tij. Ai nuk ankohet nga mërzia, duke thënë: “Ah, sa keq! Dielli nuk ka perënduar akoma” ose “është akoma natë”.

Po, nëse dëshiron, pyete një njeri të pasur e dembel dhe që jeton në mes të të gjitha të mirave, dhe i thuaj: “Si je?” Ti do të dëgjoje prej tij përgjigje prekëse e për të të ardhur keq, si: “Ah kjo kohë, ajo nuk po kalon... eja të bëjmë një tavllë -lojë- ose le të gjejmë ndonjë zbavitje për të kaluar kohën.” Ose ndryshe ti do të dëgjosh ankesa që burojnë nga ambiciet e kësaj bote, si, “unë kam lënë të mangët filan punë, ah sikur ta kisha bërë kështu apo ashtu”.

Ndërsa në qoftë se do të pyesje një njeri të goditur nga fatkeqësia ose një punonjës, ose një njeri të varfër që jeton në vështirësi e mundim, e t’i thoje: “Si je? Si e ke hallin?” në qoftë se ai do të ishte i ndjeshëm, do të përgjigjej: “Lavdi Zotit dhe të gjitha falënderimet i takojnë Krijuesit tim, unë jam mirë e po punoj. Në qoftë se mbrëmja nuk do të kishte ardhur

kaq shpejt, unë do ta kisha mbaruar këtë punë! Koha kalon shumë shpejt, edhe jeta gjithashtu; ato kalojnë shumë shpejt. Sigurisht gjërat janë të vështira për mua, por edhe kjo gjithashtu do të kalojë. Çdo gjë kalon shpejt". Ai me këto fjalë shpreh vlerën e jetës dhe rëndësinë e saj brenda dëshpërimit e keqardhjes së tij për jetën e cila ikën. Kjo do të thotë se ai e kupton kënaqësinë dhe vlerën e jetës nëpërmjet mundimit dhe punës.

Ndërsa, rehatia, lehtësia dhe shëndeti i mirë e bëjnë jetën të hidhur dhe e rëndojnë sa që e bëjnë njeriun të dëshirojë që ajo të kalojë.

O vëllai im i sëmurë! Dije se origjina dhe fara e të gjitha fatkeqësive, e të këqijave dhe madje e të gjitha gjynaheve është mosekzistenca, ashtu siç është provuar në mënyrë vendimtare dhe në detaje në pjesët e tjera të Risale-i Nurit. Sa për mosekzistencën, ajo është thjesht e keqe dhe errësirë e plotë.. Për shkak se gjendjet monotone të pandryshueshme, si, rehatia, heshtja, qetësia, ndalimi e ndërprerja janë të afërta me mosekzistencën dhe asgjësinë, ato bëjnë të ndjehet errësira e mosekzistencës dhe shkaktojnë dëshpërim. Sa për veprimin dhe ndryshimin, ato janë ekzistencë dhe e bëjnë ekzistencën të ndjehet. Ekzistenca është thjesht e mirë e pastër; ajo është dritë.

Meqenëse realiteti është ky, sëmundja jote i është dërguar qënies tënde si një mysafir për të kryer shumë detyra si të pastruarit e jetës tënde të çmueshme, për ta përforcuar, për ta bërë të përparojë dhe për t'i bërë aftësitë e tjera humane në trupin tënd të drejtohen për t'i ardhur në ndihmë gjymtyrës tënde të sëmurë dhe për të shfaqur qëndisjet e Emrave të Krijuesit të Gjithurtë. Në dashtë Zoti xh.sh., ajo do t'i përmbushë detyrat e saj shpejt dhe do të largohet. Dhe ajo do t'i thotë shëndetit të mirë: "Hajde dhe qëndro përgjithmonë në vendin tim dhe zbato detyrat e tua. Kjo shtëpi është e jotja. Qëndro këtu në shëndet të mirë".

*** * ***

ILAÇI I NJËZET

O i sëmurë që kërkon një ilaç për sëmundjen tënde! Dije se sëmundja është dy llojesh: Një lloj është real, tjetri është imagjinar. Sa për llojin real, Shëruesi i Gjithurtë i Gjithëlavdishëm ka bërë për çdo sëmundje ilaç, dhe i ka depozituar në farmacinë e Tij më të madhe e cila është toka. Ato sëmundje kërkojnë ilaçe. Krijuesi xh.sh. ka krijuar ilaçe për çdo sëmundje. Prandaj marrja e ilaçeve dhe përdorimi i tyre për qëllim mjekimi janë të ligjshme nga sheriati. Por njeriu duhet ta dijë se efekti i ilaçit dhe shërimi janë vetëm nga Allahu i Plotëfuqishëm. Ai ashtu siç jep ilaçin, po ashtu jep edhe shërimin.

Të ndjekurit e këshillave të doktorëve të aftë muslimanë dhe të rekomandimeve është një ilaç i rëndësishëm, sepse sëmundjet më të shumta burojnë nga keqpërdorimi, nga mungesa e regjimit dietetik, nga harxhimi i tepërt, nga neglizhimi i udhëzimit, nga gjynahet, shthurja dhe nga mungesa e kujdesit. Një doktor fetar sigurisht do të jepte këshilla e porosi brenda limiteve të të lejuarës. Ai do të ndalonte nga keqpërdorimet dhe tepritë dhe do të ngjallte shpresë tek i sëmuri dhe do t'i jepte ngushëllim; kështu sëmundja e tij do të lehtësohej; ai do të shkaktonte lehtësi për të në vend të pikëllimit.

Sa për llojin imagjinar të sëmundjes, ilaçi më i efektshëm për të është të mos i japësh rëndësi asaj. Sa më shumë rëndësi që t'i japësh, aq më shumë ajo rritet e të ënjt. Në qoftë se nuk i jepet rëndësi, ajo pakësohet e largohet. Sa më shumë të shqetësohen grerëzat, aq më shumë vërshojnë e mizërojnë rreth kokës së njeriut dhe, në qoftë se atyre nuk u jepet rëndësi, ato ikin prej teje e shpërndahen. Gjithashtu, sa më shumë rëndësi që dikush i jep me imagjinatë një cope spangoje që tundet e valëvitet përpara syve të tij në errësirë, aq më shumë do të zmadhohet para tij ajo imagjinatë derisa ta bëjë të ikë prej saj si një i çmendur.

Ndërsa në qoftë se nuk i jep rëndësi, do të zbulohet për të se ajo është thjesht një copë spango dhe jo gjarpër.. dhe do të fillonte përqeshjen për shkak të tronditjes së mendjes së tij dhe nga imagjinata.

Gjithashtu kjo sëmundje imagjinare në qoftë se vazhdon shumë, do të transformohet në një sëmundje reale. Ajo është një sëmundje e keqe për nervozët dhe për ata të dhënë pas imagjinatave, ëndrrave; njerëz të tillë e bëjnë qimen tra, dhe shkatërrohen forcat e tij shpirtërore, në mënyrë të veçantë kur takohen e qëllojnë me doktorë të pamëshirshëm gjysmakë

ose me doktorë të padrejtë të cilët i zgjojnë iluzionet e tyre dhe i lëvizin ata më shumë se më parë derisa të humbasin pasurinë e tyre nëse janë të pasur, ose të humbasin mendjet ose shëndetin e tyre.

*** * ***

ILAÇI I NJËZET E NJËTË

O vëllai im i sëmurë! Në të vërtetë në sëmundjen tënde ndodhet dhimbje fizike, veçse ama një kënaqësi jolëndore e rëndësishme të rrethon ty dhe do të largojë të gjitha efektet e asaj dhimbjeje fizike; sepse sëmundja jote fizike nuk i kalon atë dhembshuri e mëshirë të kënaqshme të cilat i ke harruar qysh nga fëmijëria dhe të cilat rizgjohen përsëri tani në zemrat -brendësitë- e dy prindërve të tu dhe të afërmve të tu drejt teje në qoftë se ti i ke prindërit dhe ke të afërm; pasi ti do t'i shohësh përsëri ato shikime dhe atë dhembshuri të këndshme të cilat ishin kthyer drejt teje në fëmijëri. Dhe zbulohet e hiqet perdja prej të dashurve të tu përreth teje që të kujdesen përsëri për ty dhe të orientohen drejt teje me dashurinë e me dhembshurinë e tyre nëpërmjet tërheqjes së sëmundjes e cila i zgjoi ato ndjenja të brendshme.

Atëherë, sa të lira janë ato dhimbje fizike, prej të cilave ti vuan, përballë atyre shërbimeve të mëdha të kombinuara me mëshirë e dhembshuri nëpërmjet dekretit të sëmundjes që tani po të shërben me dashamirësi dhe u bëre nëpërmjet saj prijës e urdhërues për ta. Për më tepër, meqenëse ti ke tërhequr drejt teje butësinë, simpatinë dhe dhembshurinë humane të njerëzve të cilat janë të bashkëlindura tek njeriu. Pastaj nëpërmjet kësaj sëmundjes tënde ti ke marrë leje prej shumë detyrave të rënda dhe ke marrë pushim tani.

Atëherë, nuk duhet që të të shtyjë dhimbja jote e pjesshme në ankesë, por në dhënien e falënderimeve përballë këtyre kënaqësive jolëndore.

*** * ***

ILAÇI I NJËZET E DYTË

O vëllai im që vuan nga një sëmundje e rëndë si paraliza -damlla!

Së pari, unë po të jap sihariqet se paraliza konsiderohet e bekuar për besimtarët! Para një kohe të gjatë unë e dëgjoja këtë prej Evlijave të drejtë dhe nuk e dija arsyen. Tani, një arsye për të më shfaqet siç vijon:

Me qëllim që të arrijnë tek i Vërteti xh.sh., që të shpëtojnë nga rreziqet e mëdhaja shpirtërore të kësaj bote dhe që të fitojnë lumturinë e përjetshme, njerëzit e shenjtërisë kanë zgjedhur për të ndjekur dy parime:

I pari është shqyrtimi i vdekjes. Duke menduar se edhe dynjaja është e përkohshme dhe ata vetë gjithashtu janë mysafirë të përkohshëm të ngarkuar me detyra, ata punojnë për jetën e përhershme në këtë mënyrë.

I dyti: Nëpërmjet agjërimit, praktikave fetare dhe asketizmit, ata përpiqen ta vrasin nefsin urdhërues për të liga dhe kështu të shpëtojnë nga rreziqet e tij dhe nga emocionet e verbëra të cilat nuk i shikojnë pasojat.

O vëllai im që ke humbur shëndetin e gjysmës së trupit tënd! Pa zgjedhjen tënde ty të janë dhënë këto dy parime, të cilët janë të shkurtër, të lehtë dhe ato të shtrojnë rrugën drejt lumturisë tënde të përhershme; ato të kujtojnë ty vazhdimisht natyrën kalimtare të dynjasë dhe se njeriu është i përkohshëm.

Kështu dynjaja nuk mund të të mbysë më, as pakujdesia nuk mund t'i mbyllë sytë e tu. Dhe sigurisht, nefsi urdhërues për të liga nuk mund ta mashtrojë me dëshira të ulëta shtazore e me epshe dikë që është në gjendjen e një gjysëm njeriu. Si rrjedhojë, ai shpëton shpejt nga sprovat dhe nga e keqja e nefsit.

Kështu, nëpërmjet misterit të besimit në Allah, dhe të nënshtrimit ndaj Tij dhe të mbështetjes tek Ai, besimtari mund të përfitojë në një kohë të shkurtër prej një sëmundjeje të rëndë si paraliza, ashtu si sprovat e Evlijave -shenjtorëve. Atëherë një sëmundje e tillë si ajo bëhet tej mase e lirë.

ILAÇI I NJËZET E TRETË

O i sëmurë i mjerë që je i vetëm dhe i huaj dhe i pafuqishëm! Në qoftë se vetmia dhe mërgimi bashkë me sëmundjen tënde bëhen shkas për të ngjallur simpati e dhembshuri ndaj teje në zemrat më të ashpra dhe të tërheqin zemërbutësinë dhe përdëllimin ndaj teje, atëherë si do të ishe lidhur me mëshirën e Krijuesit tënd Mëshirëplotë, manifestimet e mëshirës së të Cilit në çdo pranverë mbushin faqen e tokës, i Cili e prezanton Vetveten para nesh në fillimin e çdo sure Kurani me Atributet ***Er-Rahman, Er-Rahim***, *i Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti*, dhe që me një shkreptimë të mëshirës së Tij i bën të gjitha nënat t'i ushqejnë të vegjëlit e tyre me atë zemërbutësi të mrekullueshme, me një manifestim të mëshirës së Tij e mbush faqen e tokës me mirësi në çdo pranverë, dhe nëpërmjet një manifestimi të vetëm të mëshirës së Tij, mishërohet jeta e amshuar në parajsë bashkë me të gjitha bukuritë dhe çudirat e saj.

Atëherë, sigurisht lidhja jote me Atë nëpërmjet besimit dhe të kërkuarit strehim tek Ai nëpërmjet gjuhës së pafuqisë së sëmundjes tënde, shpresa jote prej Tij, përgjërimi duke iu lutur dhe sëmundja jote e vetmisë në mërgim, do të tërheqin vështrimin e mëshirës së Tij ndaj teje, vështrim i cili merr vendin e gjithçkaje. Meqenëse Ai ekziston dhe të shikon, gjithçka ekziston për ty.

Me të vërtetë, të vetmuar e në mërgim janë ata të cilët nuk janë të lidhur me Të nëpërmjet besimit dhe nënshtrimit, ose që nuk i japin rëndësi asaj lidhjeje.

*** * ***

ILAÇI I NJËZET E KATËRT

O ju që kujdeseni për fëmijët e sëmurë të pafajshëm dhe për të moshuarit të cilët janë si fëmijë të pafajshëm! Përpara jush është një tregti e rëndësishme për Ahiretin. Fitojeni atë tregti nëpërmjet zellit dhe përpjekjes së madhe! Është vërtetuar nga njerëzit e realitetit se sëmundjet e fëmijëve të pafajshëm janë si ushtrime e stërvitje për trupat e tyre delikatë, si injeksione zhvilluese e si trajnim Hyjnor që t'i bëjë ata të përballojnë në të ardhmen vështirësitë e jetës dhe mundimet; që përveç shembujve të shumtë të urtësisë që i përkasin jetës së fëmijës në këtë dynja dhe jetës së tyre shpirtërore, ajo e pastron jetën e të vegjëlve me një pastrim shpirtëror ashtu siç e pastron jetën e të mëdhenjve me shlyerje të mëkateve.

Sëmundjet janë si gjilpëra -injektime- të cilat sigurojnë paracaktimin shpirtëror të fëmijës në të ardhmen ose në Ahiret; dhe se meritat që vijnë nga sëmundje të tilla kalojnë tek veprat e mira të prindërve dhe në mënyrë të veçantë tek nëna e cila nëpërmjet misterit të dhembshurisë preferon shëndetin e fëmijës mbi shëndetin e saj, ashtu siç vërtetohet tek njerëzit e *Hakikatit* -Realitetit.

Sa për përkujdesjen ndaj të moshuarve, vërtetohet në rrëfenja të shëndosha dhe nga shumë ngjarje historike se së bashku me marrjen e një shpërblimi të madh, të marrësh duatë e të moshuarve dhe veçanërisht të prindërve, t'i gëzosh zemrat e tyre dhe t'u shërbesh me besnikëri e sinqeritet, ky është boshti i lumturisë për të si në këtë botë, ashtu edhe në botën tjetër. Dhe është vërtetuar gjithashtu nga shumë ngjarje se fëmija fatlum i cili i respekton dhe u bindet prindërve të tij të pafuqishëm do të trajtohet në të njëjtën mënyrë nga fëmijët e tij dhe se në qoftë se një fëmijë fatkeq i lëndon e i plagos prindërit e tij, do të ndëshkohet me shumë fatkeqësi si në këtë botë ashtu dhe në tjetrën.

Po, të kujdesesh jo vetëm për të afërmit që janë të moshuar apo për të pafajshmit, por gjithashtu edhe për besimtarët nëse njeriu do t'i haste, meqenëse nëpërmjet misterit të besimit ndodhet një vëllazëri e vërtetë, dhe t'i shërbesh me sinqeritet e përkushtim një besimtari të sëmurë të moshuar i cili ka nevojë dhe është i denjë për respekt, kjo kërkohet nga islami.

ILAÇI I NJËZET E PESTË

O vëllezërit e sëmurë! Në qoftë se dëshironi një ilaç të dobishëm dhe të shenjtë dhe një balsam për çdo sëmundje, i cili përmban një kënaqësi të vërtetë, zhvilloje besimin tënd! Domethënë, nëpërmjet pendimit dhe të kërkuarit falje dhe të pesë namazeve të detyruara dhe adhurimit, përdore besimin, atë ilaç të shenjtë dhe mjekimin që buron nga besimi.

Po, për shkak të dashurisë së kësaj dynjaje dhe lidhjes së fortë me të, të pakujdesurit janë bërë sikur të ishin qënie jolëndore të sëmura aq të mëdha sa dynjaja. Ne e kemi provuar në shumë pjesë të Risale-i Nurit se besimi i shëron menjëherë ato qënie jolëndore të cilat dërrmohen e shkallmohen nga goditjet e vdekjes dhe të ndarjes, i kuron plagët e tyre dhe i shëron me të vërtetë. Duke mos dashur të zgjatem, unë po e përmbledh diskutimin tim siç vijon:

Sa për ilaçin e besimit, ai e shfaq efektin e tij nëpërmjet zbatimit të detyrave të tua fetare me sa të kesh mundësi.

Pakujdesia, shthurja, dëshirat e ulëta të nefsit dhe zbavitjet e paligjshme e pengojnë efektshmërinë e atij ilaçi. Meqenëse sëmundja e largon pakujdesinë dhe i pret orekset -dëshirat- dhe është një pengesë për kënaqësitë e paligjshme, atëherë përfitoni prej saj dhe përdorni ilaçin e besimit të vërtetë dhe dritat e tij të shenjta me pendesë, me *istigfar* -kërkim falje-, me dua e duke shpresuar...

Allahu ju dhëntë shëndet e shërim dhe i bëftë sëmundjet tuaja si shlyerje për gjynahet tuaja.

Amin! Amin! Amin!

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ طِبِّ الْقُلُوبِ وَدَوَائِهَا وَعَافِيَةِ الْأَبْدَانِ وَشِفَائِهَا وَنُورِ الْأَبْصَارِ وَضِيَائِهَا وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلِّمْ

Ndërsa ata thonë:

"Gjithë lavdërimet e falënderimet janë për Allahun i Cili na udhëzoi ne për këtë vend. Kurrë nuk do të kishim gjetur ne drejtimin, po të mos na kishte udhëhequr Allahu. Vërtet që të Dërguarit e Zotit tonë erdhën me të vërtetën".[25]

"Lavdia të takon Ty! Ne nuk dimë asgjë më tepër nga çna ke mësuar Ti. Vërtet që vetëm Ti je i Gjithëdituri, i Gjithurti".[26]

O Zot! Jepi bekime shkëlqesisë sonë Muhammedit,

mjekësisë për zemrat tona dhe ilaçit për to,

shëndetit të mirë për trupat tonë dhe shërimit të tyre,

dhe dritës së syve tonë dhe shkëlqimit të tyre,

dhe familjes së tij dhe sahabëve,

dhe jepu atyre paqe.

*** * ***

LETRA E SHTATËMBËDHJETË

[Shtojca e Shkreptimës së Njëzet e pestë]

NJË LETËR NGUSHËLLIMI PËR VDEKJEN E NJË FËMIJE

[25] Kuran 7:42

[26] Kuran 2:32

بِاسْمِهِ

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

"Me Emrin e Tij që s'ka gjë që të mos e lëvdojë lartësinë e Tij."[27]

Vëllai im i dashur i Ahiretit, Hafiz Halid Efendi!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ ۝ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

Me Emrin e All-llahut, i Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti! "Dhe jepu lajme të gëzueshme durimtarëve të cilët thonë kur u bie fatkeqësi, 'Vërtet të All-lahut jemi dhe padyshim tek Ai do të kthehemi."[28]

Vëllai im, vdekja e fëmijës tënd më ka pikëlluar. Por الْحَمْدُ لِلَّهِ *"Urdhri është i All-llahut,"* kënaqësia me vendimin Hyjnor dhe nënshtrimi ndaj Kaderit Hyjnor është një kusht i Islamit. Zoti i Gjithëfuqishëm ju dhëntë ju të gjithëve durim. Dhe Zoti e bëftë të ndjerin një mbështetës dhe ndërmjetësues për ju në Ahiret. Unë do të shpjegoj "Pesë Pika" të cilat janë vërtet Lajme të Mira dhe ngushëllim real për ju dhe për besimtarët e devotshëm si ju.

• **Pika e parë:** Kuptimi i frazës: وَلَهُ الشُّكْرُ *"(Do t'ju shërbejnë) djelmosha të pavdekshëm"*[29] në Kur'anin e gjithurtë është ky: Me këtë frazë, vërseti tregon dhe jep lajme të gëzueshme se fëmijët e besimtarëve të cilët vdesin para se të arrijnë pjekurinë, do të qëndrojnë përjetë si të amshuar, fëmijë të dashur në një formë të denjë për parajsë, se ata do të jenë mjet i përhershëm lumturie në përqafimin e baballarëve të tyre dhe të nënave të cilët shkojnë në Parajsë; se ata do të jenë mjeti për të siguruar për

---

[27] Kur'an, 17: 44

[28] Kur'abn, 2: 155-156

[29] Kur'an, 56: 17

prindërit e tyre më të ëmblën e kënaqësive si dashuria dhe përkëdhelja e fëmijëve.

Meqenëse të gjitha gjërat e këndshme do të gjenden në Xhennet, atëherë pohimet e atyre që thonë se "Parajsa nuk është vend për riprodhim dhe nuk do të ketë dashuri e përkëdhelje fëmjësh" nuk janë të sakta. Përkundrazi; atje është fitimi më i madh me dashurinë dhe përkëdheljen e pastër e pa dhimbje të fëmijëve të amshuar gjatë miliona viteve, në vend të një kohe të shkurtër si dhjetë vitet e dashurisë dhe të përkëdheljes së fëmijëve të përziera me hidhërime në këtë dynja. Të gjithë këtë e vërteton vërseti Kur'anor me frazën: *"Djelmosha të pavdekshëm",* dhe ky është një burim i madh lumturie për besimtarët.

• **Pika e dytë:** Një herë, një njeri ishte në burg. Ata i dërguan atij njërin nga fëmijët e tij të dashur. I burgosuri fatkeq vuajti edhe nga pikëllimet e veta dhe, meqenëse nuk mundi ta bënte fëmijën e tij të rehatohej, ai u pikëllua gjithashtu në mundimin e tij. Ndërkohë sundimtari zemërdhembshur i dërgoi një njeri atij me një mesazh i cili i tha:

"Sigurisht ky fëmijë është i yti, por ai është nënshtetasi im dhe nga njerëzit e mi. Unë do ta marr atë, do të kujdesem për të dhe do ta ushqej në një pallat të bukur."

Njeriu nisi të qajë me ankth e angështi, dhe tha: "Unë nuk do të ta jap fëmijën tim i cili është ngushëllimi im!"

Shokët e tij në burg i thanë: "Brenga jote është e pakuptim. Në qoftë se ty të dhimbset fëmija e të vjen keq për të, mësoje se ai do të shkojë tek një pallat madhështor i gjërë dhe lumturie në vend të këtij burgu të ndyrë,të neveritshëm dhe pikëllues. Në qoftë se ti pikëllohesh për veten tënde dhe po kërkon përfitimet dhe dobitë e tua, nëse fëmija jot mbetet këtu, ti do të vuash shumë hidhërime e dhimbje tek vështirësitë e fëmijës për hir të përfitimit tënd të vetëm të dyshimtë e të përkohshëm. Në qoftë se ai shkon atje, do të ketë një mijë avantazhe për ty, sepse ai do të jetë shkak për tërheqjen e mëshirës së Mbretit dhe do të jetë si një ndërmjetës për ty. Mbreti do të dëshirojë që të të bëjë ty të takohesh me të. Sigurisht, ai nuk do ta dërgojë atë në burg me qëllim që ti të mund ta shohësh; ai do të të lirojë ty nga burgu, do të të dërgojë ty tek ai pallat dhe do të të lejojë të takohesh me fëmijën atje, por me kusht që ti të kesh besim tek mbreti dhe t'i bindesh Atij..."

Vëllai im i dashur! Në dritën e këtij krahasimi, ti duhet të mendosh sa vijon, ashtu si ti, duhet të mendojnë edhe besimtarët e tjerë kur u vdesin fëmijët e tyre: Fëmija ishte i pafajshëm dhe Krijuesi i tij është Mëshirëplotë dhe Gjithëbujar. Ai e ka marrë atë tek Mëshira dhe tek përkujdesja e Tij e plotë në vend të edukimit dhe të dhembshurisë sime të mangët për të. Ai e ka liruar atë nga burgu i trishtueshëm, i kobshëm dhe i vështirë i kësaj bote dhe e ka dërguar atë në kopshtet e Parajsës së Tij. O sa lumturi për atë fëmijë! Në qoftë se ai do të kishte qëndruar në këtë dynja, kush e di se si do të sillej dhe çfarë do të punonte.

Prandaj, mua nuk më vjen keq për të, përkundrazi, unë e shoh atë të jetë i gëzuar, fatlum. Sa për dobitë që mbeten për veten time, mua nuk më vjen keq për to dhe as nuk pikëllohem e të jem i brengosur, sepse në qoftë se do të kishte mbetur në dynja, ai do të kishte siguruar dhjetë vite të një dashurie të përkohshme fëmije të përziera me dhimbje. Në qoftë se ai do të kishte qenë i drejtë dhe në qoftë se do të kishte qenë i aftë në çështjet e dynjasë, ndoshta ai do të më kishte ndihmuar mua. Por me vdekjen e tij, ai është bërë si ndërmjetësues i cili është mjeti për të garantuar një dashuri fëmije prej dhjetë milion vitesh në Parajsën e amshuar dhe për të hyrë në lumturinë e përjetshme. Sigurisht, ai që humbet ndonjë përfitim të dyshimtë të çastit dhe fiton një mijë dobi të sigurta, të shtyra për më vonë, ai nuk shfaq hidhërim e brengë, ai nuk qan në dëshpërim.

• **Pika e tretë:** Fëmija që ka vdekur ishte vetëm se krijesë e një Krijuesi Gjithëbujar dhe një rob i Tij, dhe së bashku me të gjitha gjymtyrët e tij është artifakti i Tij, dhe i përket Atij; ai ishte një shok për prindërit e tij, i cili iu ishte dhënë përkujdesjes së tyre përkohësisht. Ai i bëri babain dhe nënën shërbyes për fëminë. Si shpërblim për ato shërbime të tyre, Ai u dha atyre dhembshuri të këndshme si një shpërblim i shpejtë. Tani, në qoftë se, si kërkesë e mëshirës dhe e urtësisë, Ai Krijues Mëshirëplotë, i Cili është Pronari i vërtetë i fëmijës, që ka në pronësi nëntëqind e nëntëdhjetë e nëntë pjesë prej një mijë pjesëve të fëmijës, e merr fëmijën prej teje dhe i jep fund shërbimit tënd, atëherë të qash në dëshpërim e pikëllim për shkak të asaj pjese të vetme të dukshme, të jashtme, përpara Pronarit të vërtetë të një mijë pjesëve në një mënyrë që të kujton ankesën, kjo nuk i ka hije besimtarit, përkundrazi kjo u përshtatet njerëzve të pakujdesisë dhe të çudhëzimit.

• **Pika e katërt:** Në qoftë se dynjaja do të kishte qenë e përjetshme dhe, në qoftë se njeriu do të mbetej në të përjetësisht, ose në qoftë se ndarja do të kishte qenë përjetësisht, atëherë brenga pikëlluese dhe

dhimbja dëshpëruese do të kishin ndonjë kuptim. Por, meqenëse kjo dynja është një bujtinë, dhe atje ka shkuar fëmija i vdekur, edhe ti, edhe ne gjithashtu, do të shkojmë atje. Për më tepër, kjo vdekje nuk është e veçantë për të, përkundrazi, ajo është një rrugë që e përshkojnë të gjithë. Dhe meqenëse ndarja nuk është përgjithmonë, ai do të takohet në të ardhmen, si në botën e ndërmjetme, ashtu edhe në Ahiret e në Xhennet.

Prandaj njeriu duhet të thotë: الْحَمْدُ لِلَّهِ *"Urdhri është i All-llahut."* Ai e dha atë dhe Ai e mori përsëri. Dhe gjithashtu njeriu duhet të thotë: *"I gjithë lavdërimi i takon All-llahut xh.sh. për çdo gjendje!",* dhe të bëjë falënderime me durim.

• **Pika e pestë:** Dhembshuria, njëra nga manifestimet më të holla, më të bukura, më të këndshme dhe më të ëmbëla të Mëshirës Hyjnore, është një elikzir i ndritshëm. Ajo është më e mprehtë se sa dashuria e apasionuar, e zjarrtë. Dhe ajo është mjeti më i shpejtë për të arritur tek i Vërteti, Zoti i Gjithëfuqishëm. Ashtu si dashuria metaforike dhe dashuria për dynjanë të cilat transformohen në dashuri të vërtetë me vështirësinë më të madhe dhe e gjejnë Zotin e Gjithëfuqishëm, po ashtu dhembshuria (mëshira) –por pa vështirësi– e lidh zemrën me All-llahun xh.sh., që ta çojë njeriun tek Zoti xh.sh. nëpërmjet një rruge më të shkurtër dhe në një mënyrë më të pastër. Që të dy, babai dhe nëna e duan fëmijën e tyre më shumë se sa gjithë dynjanë. *Kur fëmija e tyre u merret atyre të dyve, në qoftë se ata janë fatbardhë dhe në qoftë se janë besimtarë të vërtetë, ata i largojnë fytyrat e tyre nga dynjaja, i kthejnë kurrizin dynjasë, gjejnë Dhuruesin e Vërtetë të mirësive dhe thonë: "Meqenëse dynjaja është e përkohshme, atëherë ajo nuk është e denjë që të lidhësh zemrën me të.." Kudo që të ketë shkuar fëmija, ata gjejnë një lidhje me atë vend dhe fitojnë një rang shpirtëror të lartë.*

Njerëzit e shkujdesjes dhe të çudhëzimit janë të privuar nga lumturia dhe nga lajmet e gëzueshme të këtyre "Pesë pikave". Ju mund të shikoni nga sa vijon se sa pikëlluese është situata e tyre: Ata e shohin fëmijën e tyre të vetëm në agonitë e vdekjes dhe për shkak se ata e imagjinojnë dynjanë të jetë e përjetshme dhe, si një rezultat i shkujdesjes së tyre dhe çudhëzimit, ata e mendojnë se vdekja është mosekzistencë dhe ndarje e përjetshme. Ata mendojnë menjëherë gjumin e tij në dheun e varrit në vend të shtratit të tij të butë dhe, për shkak të shkujdesjes së tyre dhe pavëmendshmërisë, ata nuk mendojnë për Parajsën e mëshirës dhe qiellin e mirësisë së të Gjithëmëshirshmit Mëshirëplotë. Ju mund ta krahasoni se çfarë brenge pikëlluese dhe çfarë dhimbje vuajnë ata.

Ndërsa Imani dhe Islami që janë mjete për të dyja botët, i thonë besimtarit: Krijuesi i tij Mëshirëplotë do ta nxjerrë këtë fëmijën tënd, i cili është në agonitë e vdekjes, nga kjo dynja e përkohshme dhe do ta çojë atë në Parajsë. Ai do ta bëjë atë edhe ndërmjetësues për ty, edhe një fëmijë të përjetshëm. Ndarja është e përkohshme, prandaj mos u shqetëso;

duro pak, dhe thuaj

[لِحُكْمِ رَبِّكَ] [فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ]

"Urdhëri është i All-llahut. "All-llahut ne i përkasim dhe tek Ai do të kthehemi."

الْبَاقِي هُوَ الْبَاقِي

I Qëndrueshmi i vetëm. Ai është i Qëndrueshmi i Vetëm!

Said Nursi

* * *

SHKREPTIMA E NJËZET E GJASHTË

Trajtesa për të moshuarit

[Kjo shkreptimë përbëhet nga njëzet e gjashtë shpresa, drita e ngushëllime][30]

Kujtues

Arsyeja pse i kam shkruar dëshpërimet dhe vuajtjet e mia në mënyrën më pikëlluese që do t'ju dëshpëronte ju në fillimin e çdo

[30] Në një kopje të shkruar me dorë të kësaj shkreptime dhe të korrigjuar nga autori i respektuar, u shkrua: "shpresat e tjera, nga e katërmbëdhjeta gjer tek e njëzet e gjashta nuk janë shkruar për shkak të fatkeqësisë së njohur (burgu, Eskishehir); për shkak se koha e shkruajtjes së tyre tashmë ka kaluar, kjo trajtesë mbeti e mangët". [e katërmbëdhjeta deri tek e gjashtëmbëdhjeta u shkruan në vijim, më vonë. Përkthyesi.]

‘shprese’ është me qëllim që t’ju tregoj juve efektshmërinë e ilaçeve që burojnë nga Kurani i gjithurtë.

Kjo shkreptimë, lidhur me të moshuarit, nuk ka qenë në gjendje të ruajë bukurinë e të shprehurit në tre apo katër drejtime:

***E para*:** Meqenëse ajo është rreth historisë së jetës sime, unë shkova përsëri tek ato ngjarje nëpërmjet imagjinatës dhe ajo u shkrua në gjendjen mendore të atyre kohëve. Prandaj, një renditje e saktë nuk mund të ruhej në mënyrën e të shprehurit.

E dyta: Ajo u shkrua në një kohë që unë ndihesha shumë i lodhur pas faljes së agimit, dhe gjithashtu isha i detyruar ta shkruaja shpejt; kështu mënyra e saj e shprehjes u bë e ngatërruar.

E treta: Jo gjithmonë ndodhej dikush me mua për të shkruar dhe shkruesi, i cili në përgjithësi më shoqëronte, kishte katër ose pesë detyra të tjera që lidheshin me Risale-i Nurin. Prandaj ne nuk mund të gjenim kohë të mjaftueshme për ta korrigjuar dhe ajo mbeti në një gjendje të çrregulluar.

***E katërta*:** Ne ndiheshim të lodhur pas kompozimit -hartimit- të saj dhe, duke mos depërtuar në thellësitë e kuptimeve, u mjaftuam vetëm me korrigjimet e përcipta; si rrjedhojë duhet të ketë gabime në mënyrën e të shprehurit. Unë kërkoj nga të moshuarit e nderuar që t’i shohin me tolerancë gabimet e tilla dhe, meqenëse mëshira Hyjnore nuk i refuzon duatë e të vjetërve të bekuar kur ata ngrejnë lart duart e tyre duke iu përgjëruar Allahut Mëshirëplotë, le të më përfshijnë mua në duatë e tyre.

*** * ***

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

كهيعص ۝ ذِكْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدَهُ زَكَرِيَّا ۝ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا ۝ قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي وَاشْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا وَلَمْ أَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ شَقِيًّا ۝

Me Emrin e Allahut, i Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti.

"Kef-Ha-Ja-Ajn-Sad. (ky është) tregimi për mëshirën e Zotit tënd ndaj robit të Tij Zekerijja.

Kur ai iu drejtua Zotit të tij me lutje të fshehtë. Duke thënë:

"Zoti im! Me të vërtetë që kockat më janë dobësuar dhe flokë të thinjura më kanë mbuluar kokën, por unë kurrë nuk kam qenë i pabekuar (prej Teje) në lutjet e mia ndaj Teje, o Zoti im![31]

Kjo shkreptimë përbëhet nga **njëzet e gjashtë shpresa.**

SHPRESA E PARË

O vëllezërit e mi të dashur dhe o motrat e mia të respektuara që keni arritur moshën e pjekurisë, të pleqërisë e të përfundimit! Ashtu si ju, edhe unë jam i moshuar. Unë do të shkruaj shpresat që i kam gjetur në pleqëri dhe disa nga gjërat që më kanë rënë, nga dëshira për të ndarë me ju dritat e ngushëllimit që ato përmbajnë. Natyrisht dritat që kam parë dhe dyert e shpresës që i kam hasur, qenë parë e hapur në përputhje me aftësitë e mia të mangëta e të ngatërruara. Në dashtë Zoti, gjendjet dhe aftësitë tuaja të pastërta e të sinqerta do t'i bëjnë ato drita që i kam parë të lëshojnë më shumë shkëlqim dhe t'i forcojnë shpresat që i kam gjetur.

Atëherë, burimi dhe origjina e shpresave dhe e dritave që vijojnë është *Imani* -besimi në Zot.

[31] Kuran 19: 1-4

SHPRESA E DYTË

Kur hyra në pleqëri, në njërën nga ditët e vjeshtës në kohën e *iqëndisë* - faljes së pasdites- po vështroja dynjanë nga një maje mali.

Papritmas ndjeva një gjendje të trishtueshme, të përvajshme e të pikëlluar bashkë me një errësirë që i kishte rrethuar dhe kishin hyrë në thellësitë e mia.. Unë pashë se isha plakur.

Dita gjithashtu ishte vjetëruar, edhe viti ishte plakur; edhe dynjaja ishte plakur gjithashtu. Kjo pleqëri e cila mbulonte gjithçka rreth meje më tronditi rëndë. U afrua koha e ndarjes nga dynjaja, gati erdhi ndarja nga të dashurit..

Ndërsa nervozohesha i brengosur dhe i hidhëruar, papritmas zbulohet para meje mëshira Hyjnore dhe e transformoi atë dëshpërim pikëllues në një shpresë të fuqishme dhe në një gëzim ndriçues në zemër dhe e transformoi atë ndarje të hidhur nga të dashurit në një dritë vezulluese ngushëllimi.

Po, o ju që jeni plakur si unë! Allahu xh.sh. i Cili e prezanton madhërinë e Tij tek ne në më shumë se njëqind vende në Kur'anin e gjithurtë me atributet e ***Er-Rahman, Er-Rahim***, *i Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti* dhe i Cili e dërgon gjithmonë mëshirën e Tij për t'u ardhur në ndihmë krijesave të gjalla në faqen e tokës të cilat i kërkojnë mëshirë Atij, dhe që në çdo vit e mbush pranverën me mirësi të panumërta dhe me dhurata nga e Padukshmja duke na i dërguar neve që jemi të nevojshëm për ushqim dhe, e manifeston mëshirën e Tij të thellë në përputhje me shkallët e dobësisë dhe me shkallët e pafuqisë sonë. Prandaj kjo mëshirë e Krijuesit tonë Mëshirëplotë është shpresa më e madhe për ne dhe drita më e fuqishme. Kjo mëshirë mund të arrihet duke formuar një lidhje me Atë të Gjithëmëshirshëm të Vetëm nëpërmjet besimit dhe duke iu bindur Atij nëpërmjet kryerjes së pesë namazeve të detyruara dhe farzeve e obligimeve.

*** * ***

SHPRESA E TRETË

Një herë kur u zgjova në mëngjesin e pleqërisë nga gjumi i natës së rinisë unë e sodita vetveten dhe pashë se jeta ime po nxitonte drejt varrit sikur po vraponte teposhtë në tatëpjetë.

Ashtu siç tha Njazi Misri:[32]

"*Në çdo ditë një gur nga ndërtesa e jetës sime bie në tokë;*

O i pakujdesur! Ti po dremitesh i pavetëdijshëm se ndërtesa është rrënuar!

Trupi im, banesa e shpirtit tim, po bëhej e rrënuar duke i rënë një gur në çdo ditë dhe shpresat e mia dhe ndjenjat që më mbanin të lidhur fort me dynjanë, kishin filluar të këputeshin prej saj. Ndërkohë unë ndjeva se koha e ndarjes nga shokët e mi të panumërt dhe nga ata që i doja ishte afruar. Unë kërkoja një balsam për atë plagë të thellë shpirtërore e cila në pamje të jashtme ishte e pashërueshme, por nuk munda ta gjeja. Përsëri ashtu si Njazi Misri, unë thashë:

Ndërsa zemra ime deshi pavdekshmërinë e saj,

Urtësia e Krijuesit kërkoi përkohshmërinë dhe asgjësimin e trupit tim;

Unë jam i goditur me një sëmundje të pashërueshme të cilën madje as Lukmani nuk mundi ta kuronte."

Ndërsa isha në këtë gjendje, papritmas drita dhe shefaati i profetit të gjithëlavdishëm a.s.m., i cili është mëshira e Allahut për të gjitha botët, gjuha, modeli, shembulli, lajmëtari dhe përfaqësuesi i asaj mëshire shpirtërore, dhe dhurata e udhëzimit që ai i solli njerëzimit, e zbuti dhe e shëroi plagën të cilën e pata supozuar se ishte e pashërueshme dhe e pafund.

Po, o burra të moshuar dhe o gra të moshuara që e ndjeni pleqërinë ashtu si unë. Ne jemi duke u larguar, nuk ia vlen të mashtrojmë vetveten. Në qoftë se ne do t'i mbyllnim sytë ndaj saj, ajo nuk do të na bënte ne të mbeteshim këtu.

---

[32] Njazi Misri është një poet sufi turk (1618-1694). Përkthyesi

Ka një mobilizim. Toka e botës së ndërmjetme, e cila na shfaqet të jetë e errët dhe plot ndarje për shkak të mashtrimeve të errëta të cilat burojnë nga pakujdesia dhe pjesërisht nga njerëzit e çudhëzimit, është vendtakimi i të dashurve. Është bota kur ne do të takohemi me në krye të Dashurin e Zotit dhe ndërmjetësuesin tonë në Ditën e Kijametit dhe me të gjithë të dashurit dhe miqtë tanë.

Po, ai që është Sulltani i treqind e pesëdhjetë milionë njerëzve në çdo shekull dhe për një mijë e treqind e pesëdhjetë vite, dhe zhvilluesi i shpirtërave të tyre, udhëzuesi i mendjeve të tyre, i dashuri i zemrave të tyre dhe, regjistrit të veprave të mira të të Cilit, në përputhje me kuptimin e السَّبَبُ كَالْفَاعِلِ "*shkaku është si vepruesi"*, çdo ditë i shtohet barasvlera e të gjitha veprave të mira të kryera nga ummeti i tij; i Cili është boshti i përmbushjes së qëllimeve të larta Hyjnore në univers dhe për të kuptuar vlerën e lartë të qënieve. Kur ai erdhi në dynja, sipas rrëfenjave të sakta dhe të ndriçimeve të zbulesave të vërteta, ai thirri: *"Ummeti im! Ummeti im!*."[33]

Gjithashtu në Gjyqin e Fundit kur gjithësecili mendon vetëm për vetveten, ai përsëri do të thotë: "*Ummeti im! Ummeti im*!" dhe me vetëflijim të shenjtë e të lartësuar ai shpejton nëpërmjet shefaatit të tij për të mbështetur ummetin e tij dhe për ta ndihmuar atë me mëshirën më të madhe, më të lartë, më të shenjtë e më sublime.

Atëherë ne jemi duke shkuar tek ajo botë në të cilën ka shkuar ky profet i nderuar, ne udhëtojmë për tek bota që u ndriçua me dritën e atij fanari ndriçues dhe e ndriçuar nga yjet e Evlijave të panumërt dhe nga dijetarët e pastër duke u rrotulluar rreth atij dielli.

Po, mjeti për të përfituar nga shefaati dhe nga drita e tij si dhe për të shpëtuar nga errësira e botës së ndërmjetme, është të ndjekësh sunnetin e tij të pastër e të lavdishëm.

*** * ***

SHPRESA E KATËRT

Në kohën që i isha afruar pleqërisë, shëndeti i trupit tim që kishte zgjatur pakujdesinë dhe e kishte shtrirë u thye, u bë i sëmurë. Pleqëria

[33] Transmetojnë Buhariu, Muslimi

dhe sëmundja më sulmuan në bashkëpunim. Duke më goditur në kokë, ato e larguan nga unë gjumin e pakujdesisë. Unë nuk kisha asgjë që të më lidhte me dynjanë si, familje, fëmijë apo pasuri. Duke i pasë harxhuar frutat e kapitalit të jetës sime nëpërmjet mendjelehtësisë së rinisë, unë i pashë ato fruta të përbëheshin vetëm nga gjynahe e gabime.

Ndërkaq kërkova ndihmë duke thirrur ashtu si Njazi Misri:

Unë e mbylla pa fituar gjë; kapitali i jetës sime humbi i gjithi;

Erdha i pavetëdijshëm tek rruga për të gjetur karvanin që kishte shkuar larg.

Duke rrënkuar vazhdova rrugën krejt i vetmuar, i huaj;

Sytë e mi duke qarë, zemra ime në ankth, mendja ime e hutuar, e pavetëdijshme.

Unë në atë kohë isha në mërgim; ndjeva një brengë dëshpëruese, një keqardhje pendimi, një dëshirë të zjarrtë për ndihmë.

Papritmas, Kur'ani i gjithurtë më erdhi në ndihmë. Ai hapi një derë shprese aq të fuqishme dhe dha një dritë ngushëlluese aq të vërtetë saqë mund të largonte dëshpërimin dhe errësirën njëqind herë më të forta se sa të miat.

Po, o burra dhe o gra të respektuar e të moshuar që lidhjet e marrëdhëniet tuaja me dynjanë kanë filluar të ndahen e të këputen ashtu si unë!

Krijuesi i Gjithëlavdishëm i Cili e krijoi këtë dynja si një qytet të përkryer e të mirorganizuar si të ishte një pallat madhështor, a do të ishte e mundur që ky Krijues Gjithëbujar të mos fliste me të dashurit e Tij dhe me mysafirët e Tij më të nderuar në këtë qytet apo në këtë pallat? Dhe a do të ishte e mundur që Ai të mos i takonte ata?!!

Meqenëse Ai me dijeni e krijoi këtë pallat, e sistemoi atë me vullnet dhe e stolisi me zgjedhje, atëherë sigurisht që Ai do të fliste, sepse ashtu si ndërtuesi që di, edhe ai që njeh, flet. Dhe meqenëse Ai e bëri këtë pallat një bujtinë të bukur e të këndshme dhe këtë qytet si një vend tregtie për ne, atëherë Ai sigurisht duhet të ketë libra e fletë nëpërmjet të cilave të tregojë se çfarë dëshiron Ai prej nesh dhe të sqarojë lidhjet e Tij me ne.

Atëherë nuk ka dyshim se libri më i plotë prej atyre librave të shenjtë, të cilët Ai i shpalli, është Kur'ani i gjithurtë i shpjegimit të mrekullueshëm; mrekullia e tij është vërtetuar në dyzet aspekte; ai lexohet në çdo minutë nga të paktën njëqind milionë njerëz; ai përhap dritë dhe udhëzon për tek e drejta; çdo shkronjë e tij jep të paktën dhjetë merita dhe shpërblime; dhe ndonjëherë dhjetë mijë merita, dhe madje tridhjetë mijë merita ashtu si në *Natën e Kadrit*. Dhe kështu jep nga frutat e Xhennetit dhe nga dritat e botës së ndërmjetme çfarë të dojë Allahu që të japë. Nuk ka libër në univers që të konkurojë me të në këtë pozitë, dhe a do të mundej dikush tjetër ta pretendonte atë?

Përderisa Kurani gjithëbujar që ndodhet para nesh është Fjala e Krijuesit të të gjitha botëve që vjen nga Hyjnia e Tij absolute, nga madhështia e Hyjnisë së Tij, nga mëshira e Tij e gjithanshme dhe është dekreti dhe burimi i mëshirës së Tij, atëherë kapu fort pas tij; në të ka ilaç për çdo sëmundje, një dritë për çdo errësirë dhe shpresë për të gjitha dëshpërimet.

Atëherë, çelësi për këtë thesar të përjetshëm është besimi dhe nënshtrimi ndaj Allahut, ta dëgjosh atë, ta pranosh, ta këndosh e ta recitosh.

*** * ***

SHPRESA E PESTË

Në fillimin e pleqërisë sime, duke dashur të jetoj i vetmuar e i veçuar nga njerëzit, unë u tërhoqa dhe u mbylla në vetvete tek Jusha Tepesi, kodra e Joshuas që ka pamje nga Bosfori i Stambollit. Shpirti im po kërkonte qetësi në veçim e vetmi.

Një ditë në atë kodër të lartë, unë vështrova përreth meje në horizontin e gjërë. Pashë nëpërmjet paralajmërimit të pleqërisë një tabllo prej tabllove të kalimit e të ndarjes që pikonte dëshpërim e brengosje. Ndërkohë hodha vështrimin nga maja e pemës së jetës sime prej degës së dyzet e pestë të saj deri sa përfundova tek thellësitë e niveleve më të ulëta të jetës sime; në secilën prej atyre degëve që ndodheshin atje brenda çdo viti, unë pashë kufoma të panumërta prej kufomave të të dashurve të mi, të shokëve dhe të të gjithë atyre që kishin lidhje me mua.

Duke ndjerë një dëshpërim të mjerueshëm që buronte nga largimi dhe nga ndarja prej të dashurve dhe, duke menduar ashtu si Fuduli El Bagdadi[34] për shkak të ndarjes nga të dashurit, unë qava duke thënë:

Sa herë që më kujtohet shoqërimi i tyre unë vajtoj,

dhe derisa të ketë frymë në këtë trup të thatë, unë do të qaj...

Ndërkaq unë kërkova një ngushëllim, një dritë dhe një derë që të çon tek shpresa. Papritmas besimi në botën tjetër më erdhi në ndihmë duke lëshuar një dritë të pashuar dhe duke dhënë një shpresë të pashkatërrueshme.

Po, o vëllezërit e mi dhe o motrat e mia që jeni moshuar si unë!

Meqenëse ka Ahiret dhe ai është i përhershëm dhe është një botë më e mirë se sa kjo; dhe meqenëse Ai i Cili na krijoi është i Gjithurtë dhe Mëshirëplotë, atëherë nuk duhet që ne të ankohemi për pleqërinë dhe as nuk duhet të dëshpërohemi për të, përkundrazi, meqenëse me pleqërinë njeriu arrin moshën e plotësimit nëpërmjet adhurimit dhe besimit, dhe ajo është një shenjë që ai do të lirohet nga detyrat e jetës dhe do të largohet për tek bota e mëshirës për të jetuar përgjithmonë në rehati, ne duhet të jemi të lumtur me të.

---

[34] Fuduli Bagdadi është një poet i cili jetoi në shekullin XVI. Emri i tij i vërtetë është Muhammed. Përkthyesi

Po, njoftimi me unanimitet të plotë e të sigurt i dhënë nga njëqind e njëzet e katër mijë profetë e mesazhierë të pastër e të zgjedhur a.s. ashtu siç tregojnë për këtë numër hadithet; disa prej tyre duke u mbështetur tek shikimi dhe disa të tjerë tek 'siguria absolute' për ekzistencën e Ahiretit; njoftimet me unanimitet të tyre se njerëzit do të shtyhen për atje dhe se Krijuesi xh.sh. do ta sjellë padyshim vendbanimin e Ahiretit, ashtu siç ka premtuar në mënyrë të prerë.

Gjithashtu duke i vërtetuar nëpërmjet ndriçimeve dhe shikimeve në formën e 'sigurisë tek shkalla e njohjes' njoftimet e profetëve, njëqind e njëzet e katër milionë Evlija kanë dëshmuar prerazi për ekzistencën e Ahiretit.

Gjithashtu manifestimet e të gjithë Emrave të Bukur Hyjnorë të Krijuesit të gjithësisë që shfaqen në të gjithë botën, kërkojnë në mënyrë të vetëkuptueshme ekzistencën e një bote tjetër të përjetshme, dhe tregojnë prerazi e qartë për ekzistencën e Ahiretit.

Gjithashtu, fuqia Hyjnore dhe urtësia e saj absolute, e cila nuk lejon asgjë të jetë kot e paqëllim, në çdo vit në pranverë sjell në jetë me urdhërin كُنْ فَيَكُونُ '***kun fejekun***, *bëhu! dhe ajo bëhet në çast*, kufomat e panumërta të pemëve të vdekura në faqen e tokës duke i bërë ato të shfaqen pas vdekjes së tyre, dhe duke i bërë si shenjë e 'Ringjalljes pas vdekjes', dhe ringjall duke sjellë në jetë treqind mijë specie bimësh e kafshësh duke treguar me këtë qindra e mijëra shembuj e modele të ringjalljes së të vdekurve; këto në mënyrë të qartë e të vetëkuptueshme bëjnë të domosdoshme ekzistencën e Ahiretit.

Gjithashtu, mëshira gjithëpërfshirëse e cila bën të vazhdojë jeta e të gjitha qënieve të gjalla të cilat kanë nevojë për furnizim -ushqim- duke ua siguruar me dhembshuri të plotë dhe në mënyrë të jashtëzakonshme mjetet e tyre të jetesës dhe, përkujdesja e vazhdueshme e cila shfaq llojet e pallogaritshme të stolisë e të zbukurimit, në një kohë shumë të shkurtër në çdo pranverë; edhe këto në mënyrë të vetëkuptueshme bëjnë të domosdoshme ekzistencën e Ahiretit.

Gjithashtu, dëshira e zjarrtë për qëndrueshmëri, përmallimi për përjetshmëri dhe shpresat për përjetësi të ngulitura thellë në natyrën e këtij njeriu i cili është fruti më i plotë i kësaj gjithësie; krijesa më e dashur e Krijuesit të universit, i cili prej të gjitha krijesave është më i lidhuri ngushtë me qëniet e tjera në univers, nuk ka dyshim se kjo tregon në mënyrë të qartë e të vetëkuptueshme ekzistencën e një bote të përjetshme

pas kësaj bote të përkohshme dhe për ekzistencën e botës së Ahiretit dhe të banesës së lumturisë së përjetshme.

Atëherë të gjitha këto dëshmi vërtetojnë prerazi e në mënyrë të qartë e të vetëkuptueshme deri aty ku bën të domosdoshme ta pranosh, ekzistencën e Ahiretit ashtu si qartësia e ekzistencës së dynjasë.[35]

Meqenëse mësimi më i rëndësishëm që na jep Kurani është 'Besimi në botën tjetër' dhe ky mësim, ky besim, është kaq i fuqishëm dhe në atë besim ndodhet një dritë vezulluese, një shpresë e fortë dhe një ngushëllim i madh i tillë saqë, në qoftë se do të grumbulloheshin njëqind mijë pleqëri tek një person i vetëm, ngushëllimi që buron nga ky besim, ajo dritë dhe ajo shpresë do të ishin të mjaftueshme për t'i përballuar ato. Prandaj, ne njerëzit e moshuar duhet të gëzohemi për pleqërinë tonë e të themi:

"Lavdi Zotit për Plotësimin e Imanit".

*** * ***

[35] Lehtësia e njoftimit të një çështjeje të sigurt dhe vështirësia në mohimin e saj mund të shihen në krahasimin që vijon: Në qoftë se një njeri thotë: "Ndodhet një kopshti mrekullueshëm në tokë ku pemët në to kanë fruta si kutia qumështi". Dhe një njeri tjetër e mohon këtë duke i thënë: "Jo, nuk ekziston një kopshti tillë". Personi i parë ka mundësi me lehtësinë më të madhe që ta provojë pretendimin e tij: thjesht duke treguar vendin e atij kopsht i ose disa nga frutat e tij. Ndërsa të dytit, domethënë mohuesit, me qëllim që të provojë mohimin dhe pretendimin e tij, i duhet të shikojë e t'i shfaqë të gjitha anët e globit tokësor me qëllim që të provojë mosekzistencën e atij kopsht i.

Pikërisht kështu është çështja e atyre që njoftojnë për Xhennetin; ata shfaqin qindra e mijëra shenja, fruta dhe tregues të Parajsës, duke ditur se dëshmia e dy dëshmitarëve të vërtetë është i mjaftueshëm për të provuar pretendimin e tyre.

Kurse mohuesit e ekzistencës së tij, për të provuar mohimin e tyre u duhet të shikojnë universin e pakufishëm, dhe kohën e pakufishme duke e kërkuar dhe hetuar atë plotësisht, dhe vetëm atëherë ata mund të demonstrojnë mosekzistencën e tij. Dhe kështu, o vëllezërit e mi të moshuar, ju mund të kuptoni se sa i fuqishëm është besimi për botën tjetër.

SHPRESA E GJASHTË

Kur isha në internim, në atë robëri pikëlluese, i tërhequr e i veçuar nga njerëzit dhe i vetmuar në majë të malit Çam Dağı -Mali i Pishës- me pamje nga kullotat e Barlës.. unë po kërkoja një dritë në atë vetmi.

Një natë, ndërsa isha i vetmuar në një dhomë të vogël të ngritur në majë të një pishe të lartë në majë të atij mali të lartë, pleqëria më kujtoi tre apo katër mërgime, njëri brenda tjetrit. Ashtu siç është përshkruar në Letrën e Gjashtë, në qetësinë e asaj nate në të cilën nuk kishte asnjë ndikim a zë përveç asaj jehone të zymtë, fështërimave dhe murmurimave të pemëve.. unë ndjeva se ai zë melankolik dhe ajo jehonë e trishtueshme goditën thellësitë e emocioneve të mia dhe prekën thellësitë e ndjenjave të mia, dhe prekën thellësitë e pleqërisë sime dhe mërgimin tim. Ndërkohë, pleqëria më dha mendimin që vijon:

Ashtu siç u transformua dita në këtë varr të zi, të errët dhe, dynjaja veshi qefinin e tij të zi, po ashtu edhe dita e jetës tënde do të transformohet në natë, dhe dita e dynjasë do të transformohet në Natën e Berzahut, të Botës së ndërmjetme; gjithashtu edhe dita e verës së jetës do të transformohet e bëhet natë e dimrit të jetës. Atëherë nefsi im u detyrua të thotë:

Po, ashtu siç jam unë i huaj këtu larg vendlindjes e krahinës sime, i ndarë nga ata që unë i kam dashur gjatë pesëdhjetë viteve të jetës sime të cilët kanë vdekur, dhe kam mbetur duke vajtuar për ta, gjë kjo që është një syrgjynosje më e trishtueshme dhe më pikëlluese se sa internimi nga vendi e krahina ime. Për më tepër, unë në këtë natë ndiej një mërgim më të trishtueshëm dhe më pikëllues se sa mërgimi im në këtë mal i vetmuar dhe i syrgjynosur: pleqëria më njofton se po i afrohem kohës së ndarjes nga dynjaja me çfarë përfshin ajo. Pastaj unë fillova të kërkoj një dritë dhe një shpresë nga këto mërgime njëri brenda tjetrit. Papritmas 'besimi në Zotin xh.sh.' më erdhi në ndihmë dhe më dha një familiaritet të madh të tillë saqë në qoftë se vetmia ime e përbërë në të cilën unë e gjeta vetveten do të shtohej e mijëfishohej, ai ngushëllim do të kishte qenë i mjaftueshëm për t'i larguar ato.

Po, o ju burra të moshuar e gra të moshuara! Meqenëse ne kemi një Krijues Mëshirëplotë, atëherë, kurrë nuk ka mërgim për ne! Meqenëse Ai ekziston, gjithçka ekziston për ne. Meqenëse Ai ekziston, edhe engjëjt ekzistojnë gjithashtu. Atëherë kjo dynja nuk është bosh, malet e vetmuar

dhe shkretëtirat e zbrazura janë të mbushura plot me shërbëtorë të nderuar të Allahut xh.sh., me melekë të nderuar.

Po, drita e besimit në Zotin xh.sh. dhe shikimi i universit për llogari të Tij, i bën pemët, madje edhe gurët sikur të ishin miq e shokë të dashur, përveç shërbëtorëve të Tij të vetëdijshëm, sepse ato qënie mund të flasin me ne -nëpërmjet gjuhës së gjendjes- dhe na japin ëndje e kënaqësi.

Po, dëshmitë dhe dëshmitarët sa numri i qënieve në univers dhe sa numri i shkronjave të këtij libri të gjërë të kësaj bote të madhe dëshmojnë për ekzistencën e Krijuesit tonë Mëshirëplotë, Gjithëbujar, Mik i ngushtë, i Dashur, Shpikës e Mbrojtës; ato dëshmi na e shfaqin mëshirën e Tij sa numri i gjymtyrëve të krijesave të gjalla, i ushqimeve dhe i mirësive që u përket atyre të cilat janë boshti i dhembshurisë, i mëshirës dhe i përkujdesjes, dhe tregojnë Divanin e Tij. Nuk ka dyshim se pafuqia dhe dobësia janë dy ndërmjetësit më të pranueshëm për tek ai Divan i lartë. Dhe pikërisht koha e pafuqisë dhe e dobësisë është mosha e pleqërisë, atëherë ne duhet ta duam pleqërinë dhe jo të zemërohemi e të prekemi prej saj, pasi ajo është një ndërmjetësuese e pranueshme para Atij Divani të lartë.

*** * ***

SHPRESA E SHTATË

Kur e qeshura e Saidit të vjetër po transformohej në qarje të Saidit të ri në kohën e fillimit të pleqërisë, njerëzit e dhënë vetëm pas kësaj dynjaje në Ankara më bënë mua ftesë për të shkuar atje, duke pandehur për mua se isha akoma 'Saidi i vjetër', dhe unë iu përgjigja ftesës së tyre.

Në një ditë nga ditët e fundit të vjeshtës, unë u ngjita në majën e kështjellës së Ankarasë, e cila ishte më e plakur, më e rrënuar dhe më e lodhur se sa unë. Ajo m'u duk se ishte formuar nga ngjarje historike të gurëzuara, të ngurosura. Pleqëria e stinës së vitit së bashku me atë të moshës sime, pleqëria e kështjellës, pleqëria e njerëzimit, pleqëria e shtetit osman, vdekja e sundimit të kalifatit dhe pleqëria e dynjasë, që të gjitha më bënë të dukesha në gjendjen më të trishtueshme, të brengosur e të zymtë në atë kështjellë të lartë në luginat e së shkuarës dhe në malet e së ardhmes. Ndërsa unë po përjetoja një gjendje krejtësisht të errët në shpirtin tim në Ankara, gjendje e cila ishte rrethuar nga katër a pesë shtresa prej errësirave të pleqërisë njëra brenda tjetrës[36], unë kërkova një dritë, një ngushëllim dhe një shpresë.

Kur unë hodha vështrimin nga e djathta, e cila është e shkuara, duke kërkuar një dritë e një shpresë, m'u duk ai drejtim nga larg në formën e një varreze të madhe të babait tim, e paraardhësve të mi dhe e llojit njerëzor dhe, në vend që të më ngushëllonte, më mbushi me zymti e trishtim.

Pastaj, duke kërkuar një ilaç, unë hodha shikimin nga e majta, domethënë nga e ardhmja. Ajo m'u shfaq në formën e një varri të madh të errët për mua, për bashkëkohësit e mi dhe për brezat e ardhshëm dhe, në vend që të më jepte familjaritet, ajo më dha panik e tmerr. Duke u ndjerë i vetmuar përballë të majtës dhe të djathtës, unë hodha vështrimin tek koha ime e tanishme. Ajo kohë u shfaq për shikimin tim të pakujdesshëm dhe historik si një arkivol duke mbajtur trupin tim të munduar e të tronditur si i therruri midis vdekjes dhe jetës. Pastaj, i dëshpëruar nga ky drejtim, unë ngrita lart kokën time dhe hodha vështrimin tek maja e pemës së jetës sime, dhe pashë se në atë pemë ndodhej vetëm një frut dhe ai shikonte tek unë; ajo ishte kufona ime.

---

[36] Kjo gjendje shpirtërore në atë kohë më erdhi në formën e lutjes në zemër në gjuhën perse dhe unë e shkrova ashtu siç më erdhi; pastaj u botua në Ankara brenda trajtesës së titulluar ***Hubbab***.

Duke ndier tmerr nga ky drejtim, unë ula poshtë kokën time duke shikuar tek rrënjët e pemës së jetës sime; unë pashë se dheu që ishte aty ishte pluhuri i kockave të mia dhe dheu i zanafillës së krijimit që ishin përzier së bashku; ato shtypeshin në këmbë. Ai nuk ishte ilaç, ai vetëm se i shtoi një dhimbje tjetër dhimbjes sime.

Pastaj u detyrova të hedh vështrimin nga prapa meje. Unë pashë se kjo dynja e përkohshme kalimtare po rrokullisej poshtë në luginat e asgjësisë dhe po binte në errësirat e mosekzistencës. Ndërsa po kërkoja një balsam për sëmundjen time, ky shikim vetëm se shtoi helm mbi plagët e mia. Kur nuk gjeta në atë drejtim as ndonjë gjë të mirë dhe as shpresë, unë ktheva shikimin tim nga ana e përparme, sodita nga larg, dhe pashë se dera e varrit shihej e hapur mu në mes të rrugës sime; ajo po më vështronte gojë hapur. Pas saj ishte rruga që shtrihej drejt përjetësisë, dhe karvanet e njerëzimit që ecnin në atë rrugë m'u shfaqën mua nga larg. Dhe përveç se një dëshire të pjesshme e të kufizuar, si mbështetja ime dhe arma mbrojtëse përballë këtyre fatkeqësive e tmerreve që vinin nga këto gjashtë drejtime, unë nuk kisha asgjë.

Meqenëse kjo armë e vetme -dëshira e pjesshme- ishte e mangët, e shkurtër, e dobët, e pafuqishme, dhe që s'kishte forcë për të krijuar përballë të gjithë atyre armiqve të panumërt dhe gjërave të dëmshme të pafundme; dhe njeriu nuk ka mundësi tjetër, veçse 'fitimit', pasi ai nuk mund të kalojë as tek koha e shkuar me qëllim që t'i heshtë dëshpërimet që erdhën prej andej, as nuk mund të depërtojë për tek e ardhmja që të pengojë frikësimet e ankthet që vijnë prej saj. Unë pashë me siguri se nuk kishte asnjë dobi a ndihmë për shpresat dhe dhimbjet e mia lidhur me të shkuarën dhe me të ardhmen.

Ndërsa isha i tronditur në mes të tmerrit, vetmisë, errësirës dhe dëshpërimit që më vinin nga këto gjashtë drejtime, dritat e besimit që shkëlqenin në qiellin e Kuranit të shpjegimit të mrekullueshëm papritmas më erdhën në ndihmë. Ato i ndozën dhe i ndriçuan ato gjashtë drejtime në një shkallë të tillë, saqë sikur të shtoheshin njëqind herë më shumë tmerret dhe errësirat që kisha parë, ato drita do të ishin të mjaftueshme e të plota për t'i rrethuar e për t'i përfshirë ato.

Ato drita e shndërruan atë zinxhir të gjatë vetmie në ngushëllim e shpresë, i transformuan ato tmerre e frikësime në familjaritet, miqësi të ngushtë, në qetësi të zemrës dhe në shpresë të shpirtit një e nga një.

Po, besimi e grisi atë formë të tmerrshme të së shkuarës që ishte si një varrezë e madhe dhe e transformoi në një tubim të ndritshëm e familjar dhe në një vend takimi për të dashurit, dhe këtë e shfaqi me siguri të plotë e me sigurinë absolute...

Pastaj besimi e shfaqi të ardhmen, e cila ishte dukur në formën e një varri të madh për sytë e mi të pavëmendshëm, e shfaqi me sigurinë e njohjes se ishte një vend gostie i të Gjithëmëshirshmit i përgatitur në pallatet e lumturisë së përjetshme.

Pastaj besimi e copëtoi formën e arkivolit të kohës së tanishme që dukej ashtu nëpërmjet shikimit të pakujdesisë dhe e tregoi atë me siguri se ishte vend tregtie për Ahiretin dhe një bujtinë e të Gjithëmëshirshmit.

Pastaj besimi e tregoi me siguri të plotë se fruti i vetëm në majë të pemës së jetës sime nuk ishte një kufomë ashtu siç ishte shfaqur për syrin tim të shkujdesur, por se shpirti im i cili do të manifestonte jetë të amshuar ishte paracaktuar për lumturinë e përjetshme, do ta linte shtëpinë e tij të rrënuar dhe do të udhëtonte përreth yjeve.

Dhe nëpërmjet misterit të tij, besimi tregoi se kockat e mia dhe pluhuri që ishin zanafilla e krijimit tim, nuk ishin thjesht kocka të pavlera të pluhurta që shtypen nën këmbë, por ai pluhur ishte dera e mëshirës Hyjnore dhe perde para sallës së Parajsës.

Nëpërmjet misterit të Kuranit, besimi shfaqi e tregoi se dynjaja e cila qe shfaqur për syrin tim të pavëmendshëm sikur rrokullisej poshtë në errësirat e mosekzistencës dhe në asgjësi -ajo nuk po rrokullisej kështu në errësirat e mosekzistencës ashtu siç u supozua në fillim, por dynjaja me të gjitha gjendjet e saja janë një lloj prej mesazheve Hyjnore dhe si fletë zbukurimi dhe qëndisjeje të Emrave të Bukur të të Përjetshmit Absolut të cilat i kishim përmbushur detyrat e tyre, që i kishin shfaqur kuptimet e tyre dhe kishin lënë prapa rezultatet e tyre në ekzistencë. Kështu më bëri të njohur me siguri të plotë natyrën e vërtetë të dynjasë.

Dhe nëpërmjet Dritës së Kuranit, besimi më tregoi qartë se ai varr, i cili kishte hapur sytë e tij dhe më shikonte duke më pritur, nuk ishte gryka e një pusi, por ai ishte dera për botën e dritës. Dhe ajo rrugë pas tij -e cila shtrihej për në përjetësi- nuk të çonte në asgjësi e në mosekzistencë, por në ekzistencë, në botën e dritës dhe në lumturinë e përjetshme.

Meqenëse besimi e demonstroi këtë deri në një shkallë që dha bindje të plotë, ky qe një ilaç e balsam për sëmundjen time.

Pastaj besimi i jep asaj dëshire të pjesshme, e cila ka vetëm një fitim të pjesshëm, një dokument nëpërmjet të cilit ai mbështetet tek një fuqi absolute, dhe nëpërmjet tij ai lidhet me një mëshirë të pakufishme përballë atyre armiqve të panumërt dhe atyre shtresave të errësirës, madje vetë besimi është një dokument në dorën e dëshirës së pjesshme të njeriut.

Pastaj kjo dëshirë e pjesshme e cila është arma e njeriut, edhe në qoftë se në vetvete është e mangët, e pafuqishme dhe e shkurtër, veçse ama në qoftë se ajo do të përdorej në Emrin e Zotit të Plotëfuqishëm, në rrugën e Tij dhe për hir të Tij, njeriu do të arrinte -nëpërmjet misterit të besimit- një xhennet të përjetshëm me një gjërësi që arrihet për pesëqind vjet. Ashtu si një ushtar që, në qoftë se do të përdorte fuqinë e tij të pjesshme në Emrin e Shtetit, do të ishte e kollajtë për të që të kryente akte që tejkalojnë me mijëra herë forcën e tij individuale.

Besimi ashtu siç i jep një dokument dëshirës së pjesshme, ai i merr prej duarve të trupit frerat e dëshirës së pjesshme, i cili nuk mund të depërtojë në të shkuarën dhe as në të ardhmen, dhe ia dorëzon ato zemrës dhe shpirtit. Meqenëse sferat e jetës së shpirtit dhe të zemrës nuk kufizohet tek koha e tanishme ashtu si trupi, dhe të përfshira në sferën e asaj jete janë shumë vite nga e shkuara dhe shumë vite nga e ardhmja, atëherë ajo dëshirë e pjesshme niset nga e pjesshmja, pushon së qëni e kufizuar, dhe fiton universalitet. Ashtu si nëpërmjet forcës së besimit, ajo mund të futet në luginat më të thella të së shkuarës dhe largon errësirat dhe hidhërimet e saj, po ashtu me dritën e besimit, ajo mund të ngjitet tek malet më të larta të së ardhmes duke larguar ankthet dhe frikësimet e saj.

O vëllezërit e mi të moshuar dhe o motrat e mia të moshuara që po vuani vështirësitë e pleqërisë ashtu si unë!

Meqenëse, lavdi Zotit, ne jemi besimtarë, dhe në besim gjenden kaq shumë thesare të ndritshëm, të kënaqshëm, të ëmbël e të dashur; dhe meqenëse pleqëria jonë na shtyn neve edhe më shumë për tek kënaqësitë e thesareve, atëherë nuk duhet të shfaqim ankesa për pleqërinë, por duhet t'i paraqesim një mijë e një falënderime Allahut dhe ta lavdërojmë Atë për pleqërinë tonë të ndriçuar me iman.

*** * ***

SHPRESA E TETË

Në kohën kur thinjat, të cilat janë shenjat e pleqërisë, filluan të shfaqeshin në flokët e mia, dhe trazirat e luftës së parë botërore dhe pasojat e rënda që la pas mbajtja ime si rob lufte tek rusët, të gjitha këto e bënë akoma më të thellë e më të rëndë gjumin e pakujdesisë së rinisë. Nderimi dhe emri i madh që m'u bënë kur u ktheva në Stamboll, trajtimi i mirë që m'u bë, rëndësia dhe vëmendja që m'u kushtua gjë që ishin shumë më të tepërta se sa e meritoja, qoftë nga ana e kalifit, apo e Shejhul islamit, nga komandanti i përgjithshëm i ushtrisë apo nga studentët e fesë; e gjitha kjo shkaktoi tek unë një gjendje shpirtërore përveç dehjes dhe pakujdesisë së rinisë dhe e bëri atë gjumë tek unë akoma më të thellë e më të rëndë, saqë unë me të përfytyrova se dynjaja ishte e përhershme dhe e qëndrueshme, dhe e pashë veten time në një gjendje të çuditshme të çimentuar e të lidhur fort me dynjanë sikur unë nuk do të vdisja.

Në këtë kohë, unë shkova tek xhamia Bajazit në Stamboll në një ditë të Ramazanit për të dëgjuar Kuranin nga hafizat e sinqertë të Kuranit. Nëpërmjet gjuhëve të atyre hafizëve, recituesve, Kurani i shpjegimit të mrekullueshëm po shpallte me adresimin e tij të lartësuar qiellor dekretin:

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ

"Gjithësecili do ta shijojë vdekjen"[37],

i cili në mënyrën më të fuqishme shpall vdekjen e njeriut dhe atë të qënieve të gjalla. Ky njoftim hyri në veshin tim, depërtoi në thellësirat e zemrës sime dhe u vendos atje; ai dekret e dërrmoi dhe e shkatërroi gjumin tim të thellë dhe pakujdesinë. Pastaj unë dola nga xhamia. Për shkak të trullosjes së atij gjumi të thellë i cili për një kohë të gjatë ishte vendosur në kokën time, për disa ditë një shtrëngatë -stuhi, valë- po tërbohej dhe unë e pashë veten time si një anije që lëviste përmes dallgëve të trazuara të detit si një kompas që rrotullohej dhe vetja ime po digjej flakë me zjarrin e atij tymi të dendur.. Sa herë që shihesha në pasqyrë, ato thinja të bardha më drejtoheshin duke më thënë: "Bëj kujdes!"; dhe kështu çështjet u bënë të qarta tek unë nëpërmjet

[37] Kuran 3:158

paralajmërimeve të thinjave të mia. Hodha vështrimin dhe pashë se rinia ime e cila më joshte e më robëronte me kënaqësitë e saja po më thonte: Lamtumirë! Dhe se jeta e dynjasë të cilën unë e doja dhe me të cilën unë isha shumë i lidhur, filloi të shuhej pak e nga pak; dhe se dynjaja me të cilën unë isha i lidhur kaq ngushtë dhe pas të cilës unë isha shumë i mallëngjyer dhe isha ashik i saj, po më thonte: "Lamtumirë! Lamtumirë!" Duke më paralajmëruar se unë do të largohesha nga kjo bujtinë dhe do ta lija së shpejti. Dhe e pashë atë -domethënë dynjanë- të thonte gjithashtu: "Lamtumirë" dhe po përgatitej të largohej.

Ndërkohë m'u zbulua në zemër nga universaliteti i këtij vërseti,

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ

"Gjithësecili do ta shijojë vdekjen"

dhe nga gjithanshmëria e tij, kuptimi që vijon:

I gjithë lloji njerëzor është si një qënie e vetme; ai do të vdesë me qëllim që të ringjallet. Edhe globi tokësor është një krijesë e gjallë; gjithashtu edhe ai do të vdesë me qëllim që të marrë një formë të përjetshme. Edhe dynjaja gjithashtu është si një krijesë e gjallë; ajo do të vdesë me qëllim që të marrë formën e Ahiretit.

Ndërsa isha në këtë gjendje, unë shqyrtova situatën në të cilën ndodhesha dhe pashë se rinia e cila është burimi i kënaqësisë, po largohej; ndërsa pleqëria që ishte burimi i dëshpërimit dhe i brengosjes, po afrohej. Ajo jetë, e cila ishte aq e shndritshme dhe brilante po bëhej gati të udhëtonte; kurse vdekja, e cila ishte e tmerrshme dhe errësirë në pamje të jashtme, po bëhej gati të arrinte; dhe ajo dynja e dashur, e cila mendohej të ishte e përhershme dhe që ishte e dashur për shkak të pakujdesisë, po ecte me nxitim drejt asgjësimit e zhdukjes.

Me qëllim që të mashtroj vetveten dhe të zhys kokën përsëri në pakujdesi, unë e drejtova shikimin tim tek kënaqësitë e pozitës shoqërore dhe të rangut që gëzoja në Stamboll, të cilat ishin shumë më të larta se sa e meritoja, por edhe në to nuk kishte asnjë dobi. I gjithë vlerësimi, vëmendja dhe ngushëllimi i njerëzve më shoqëronin vetëm tek caku i afërt i derës së varrit, dhe aty ato do të shuheshin.

Dhe pashë se një hipokrizi e rëndë, një egoizëm i ftohtë dhe një pakujdesi e përkohshme gjendeshin të fshehura në perden e qëndisur të famës dhe të emrit, të cilat janë qëllimi i rremë i atyre që ndjekin famën

dhe janë dashuruesit e saj. Unë kuptova se këto gjëra, të cilat më kishin mashtruar mua deri atëherë, nuk qenë në gjendje të më jepnin asnjë ngushëllim, dhe nuk mund të gjendej absolutisht asnjë dritë në to. Unë përsëri fillova të dëgjoj hafizat e nderuar në xhaminë Bajazit me qëllim që të dëgjoj mësimin qiellor të Kur'anit dhe për t'u zgjuar edhe një herë nga pakujdesia ime. Ndërkohë dëgjova sihariqet e atij udhëzimi qiellor nëpërmjet urdhëresave të shenjta Hyjnore në Fjalën e Tij:

وَبَشِّرِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟

"Dhe përgëzoji ata që besojnë"[38]

Nëpërmjet shkëlqimit të Kuranit, unë kërkova ngushëllim, shpresë dhe dritë në çdo çështje nga të cilat unë ndjeva tmerr, vetmi e dëshpërim, dhe ato nuk i kërkova jashtë atyre çështjeve. Një mijë e njëqind falënderime bëj për Krijuesin Gjithëbujar i Cili më dha sukses të gjej ilaçin në vetë sëmundjen, të shoh dritën brenda vetë errësirës dhe të ndjej ngushëllimin brenda dhimbjes e tmerrit.

Së pari, unë hodha vështrimin tek fytyra e vdekjes, e cila imagjinohet të jetë gjëja më e tmerrshme dhe që frikëson gjithkënd. Nëpërmjet dritës së Kur'anit unë pashë se, ndonëse perdja e vdekjes është e zezë, e errët dhe e shëmtuar, veçse ama për besimtarët fytyra e saj e vërtetë është e ndritshme dhe e bukur. Ne e kemi provuar këtë të vërtetë në mënyrë vendimtare në shumë pjesë të Risale-i Nurit. Për shembull, ashtu siç e kemi shpjeguar në Fjalën e Tetë dhe në Letrën e Njëzet, vdekja nuk është një asgjësim përfundimtar, ajo nuk është ndarje e përhershme, përkundrazi, ajo është një parathënie për jetën e amshuar, për fillimin e saj; është një pushim nga mundimet e vështirësitë e detyrave të jetës, është një çmobilizim; është një ndryshim banese; është një bashkim e takim me karvanin e të dashurve të cilët tashmë kanë udhëtuar për tek Bota e Ndërmjetme.. dhe kështu me radhë. Unë pashë fytyrën e vërtetë e të bukur të vdekjes nëpërmjet të vërtetave të tilla si këto. Unë nuk e pashë me frikë fytyrën e vdekjes; unë, në të vërtetë, e pashë atë me përmallim, nga një aspekt, dhe njoha në atë kohë një mister nga misteret e lidhjes së vdekjes, shqyrtimit të vdekjes të cilën e praktikojnë njerëzit e Tarikatit Sufi.

Pastaj unë shqyrtova periudhën e rinisë që tashmë kishte kaluar, dhe pashë se ajo periudhë moshe e bën gjithësecilin të vajtojë për kalimin e

[38] Kuran, 2:25

saj, e cila i bën ata të dashurohen marrëzisht pas saj dhe i mbush me mallëngjim; dhe është ajo moshë që kalon në pakujdesi e në mëkate, dhe kështu më kaloi mua. Unë pashë se brenda petkut të saj të qëndisur bukur ndodhej një fytyrë shumë e shëmtuar, e dehur, e topitur dhe e shushatur.

Në qoftë se nuk do ta kisha njohur natyrën e saj të vërtetë, ajo do të më bënte të dëshpëruar e të qaja gjatë gjithë jetës, madje edhe sikur të jetoja njëqind vjet kundrejt pak viteve që kalojnë në dehje e zbavitje, ashtu siç tha një poet duke vajtuar me pikëllim për rininë e tij:

لَيْتَ الشَّبَابَ يَعُودُ يَوْمًا فَأُخْبِرَهُ بِمَا فَعَلَ الْمَشِيبُ

"Ah sikur të kthehej një ditë rinia,

t'i tregoja se ç'më ka bërë pleqëria"

Po, njerëzit e moshuar, si poeti i lartëpërmendur, të cilët nuk e njohin natyrën e vërtetë të rinisë, mendojnë për rininë e tyre dhe vajtojnë me pikëllim e përmallim. Mirëpo kur periudha e rinisë dhe shkëlqimi i saj vijnë tek besimtarët me mendje e me zemra të shëndosha; në qoftë se energjia dhe fuqia e rinisë do të harxhoheshin në ibadet, në punë të drejta dhe në tregtinë për Ahiretin, atëherë ajo periudhë moshe do të bëhej forca më e madhe për mirësi, mjeti më i mirë për tregti, mjeti më i këndshëm ndërmjetësues për mirësitë, dhe madje mjeti më i kënaqshëm.

Po, periudha e rinisë është vërtet e vyer dhe shumë e çmueshme; ajo është një mirësi shumë e madhe Hyjnore dhe një entuziazëm shumë i këndshëm për atë që e njeh detyrën e tij islame dhe për atë që nuk e keqpërdor. Mirëpo në qoftë se rininë nuk do ta shoqëronte *istikameti* - moderimi, drejtësia- dhe nuk do ta shoqëronte ndershmëria, dëlirësia e frika ndaj Zotit xh.sh., atëherë ajo përmban shumë rreziqe; ajo shkatërron lumturinë e tij të përjetshme, jetën e tij të Ahiretit dhe ndoshta do ta rrënonte edhe jetën e tij të kësaj dynjaje gjithashtu. Në të vërtetë, kundrejt kënaqësive dhe ëndjeve për një ose dy vite rini, ajo shkakton shumë vite dëshpërimi e brenge në periudhën e moshës së pleqërisë.

Meqenëse për shumicën e njerëzve rinia është e dëmshme, ne njerëzit e moshuar duhet ta falënderojmë shumë Allahun që ne kemi shpëtuar prej rreziqeve dhe dëmit të saj. Ashtu si çdo gjë tjetër, edhe kënaqësitë e rinisë ikin. Në qoftë se periudha e rinisë do të shpenzohej në ibadet dhe në vepra të mira, atëherë frutet e një rinie të tillë mbeten përjetësisht në vend të saj dhe ato do të bëheshin mjete për të fituar një rini të vazhdueshme e të përhershme në një jetë të amshuar.

Pastaj unë hodha vështrimin tek dynjaja pas së cilës janë të dashuruar marrëzisht shumica e njerëzve dhe me të cilën ata janë të sprovuar.

Nëpërmjet dritës së Kuranit unë pashë se dynjaja ka tri fytyra, njëra brenda tjetrës.

E para është dynjaja e orientuar tek Emrat e bukur Hyjnorë; dhe ajo është pasqyrë për to.

Fytyra e dytë është dynjaja e orientuar drejt Ahiretit, dhe ajo është si tokë e kultivuar e saj.

Fytyra e tretë është dynjaja e orientuar tek njerëzit e dhënë vetëm pas kësaj bote dhe tek njerëzit e çudhëzimit; ajo është një fushë lojërash për njerëzit e shkujdesur dhe për zbavitjen e tyre.

Për më tepër, gjithësecili ka botën e tij të veçantë të madhe në këtë dynja. Atëherë ndodhen aq shumë botëra njëra brenda tjetrës aq sa numri i qënieve njerëzore. Veçse ama shtylla e botës private të çdonjërit është vetë jeta e tij.

Kurdo që të shembet trupi i personit, atëherë shembet bota e tij dhe bëhet kijameti për të. Dhe meqenëse të pakujdesurit dhe neglizhentët nuk e kuptojnë se bota e tyre private do të shkatërrohet kaq shpejt, ata joshen pas saj dhe e supozojnë atë të qëndrueshme ashtu si dynjanë e përgjithshme që është e qëndrueshme përreth tyre. Ndërkaq unë mendova me vete duke thënë: “Edhe unë gjithashtu kam një botë private që do të shembet shpejt e do të shkallmohet ashtu si botërat e njerëzve të tjerë. Atëherë çfarë vlere e dobie ka në këtë botën time private, në këtë jetën time të shkurtër?”

Atëherë, nëpërmjet dritës së Kuranit, unë pashë se kjo dynja, në lidhje me mua dhe me të tjerët, është vetëm se një vend i përkohshëm tregtie, është një bujtinë që mbushet e zbrazet në çdo ditë; është një treg i ngritur në rrugë me qëllim që kalimtarët të bëjnë tregti; është një libër i hapur i Krijuesit Formëdhënës që ripërtërihet vazhdimisht, i Cili fshin në të çfarë të dëshirojë dhe shkruan në të me urtësi. Dhe çdo pranverë është një letër e zbukuruar dhe e larë në ar, dhe çdo verë është një poemë e shkëlqyer e mirësistemuar; ajo përbëhet nga pasqyra që ripërtërihen duke shfaqur manifestimet e Emrave të bukur të Krijuesit të Gjithëlavdishëm; ajo është një farishte dhe një kopshtpër të mbjellë për Ahiret; është një lulnajë e mëshirës Hyjnore, dhe një fabrikë e përkohshme për të përgatitur e prodhuar tablo e pllaka të përjetshme

Hyjnore të cilat do të shfaqen në botën e qëndrueshmërisë dhe të përjetshmërisë.

Ndërkohë unë e falënderova shumë Allahun, Krijuesin Gjithëbujar i Cili e kishte bërë dynjanë në këtë mënyrë. Dhe unë kuptova se, ndërsa dashuria për fytyrat e bukura të brendshme të dynjasë i qe dhënë njerëzimit, meqenëse ata e shpenzojnë atë në fytyrën e saj kalimtare, të shëmtuar, të dëmshme e të pakujdesshme, ata manifestojnë kuptimin e hadithit:

سُبْحَانَ مَنْ أَبْكَانِي وَأَضْحَكَنِي

"Dashuria për dynjanë është kreu i të gjitha gabimeve".[39]

Dhe kështu, o njerëzit e moshuar! Unë e kuptova këtë të vërtetë nëpërmjet dritës së Kuranit të Gjithurtë, nëpërmjet paralajmërimeve të pleqërisë sime dhe nëpërmjet dritës së besimit që m'i hapi sytë. Dhe unë e kam demonstruar këtë me prova vendimtare në pjesë të shumta të Risale-i Nurit. Unë pashë se kjo e vërtetë ishte ngushëllimi im i vërtetë, shpresa e fuqishme dhe drita vezulluese. Kështu unë qeshë i kënaqur me pleqërinë time dhe isha i gëzuar që më kishte kaluar rinia.

Atëherë mos u dëshpëroni, dhe mos qani o vëllezërit e mi të moshuar për pleqërinë tuaj dhe falënderojeni dhe lavdërojeni Allahun. Meqenëse ju keni besim dhe e vërteta flet kështu, atëherë le të qajnë ata të shkujdesurit dhe të çudhëzuarit që vajtojnë e rrënkojnë!...

*** * ***

[39] Su'juti

SHPRESA E NËNTË

Në luftën e parë botërore, si një rob lufte, unë isha në provincën e largët të Kosturmas në Rusinë verilindore. Ndodhej një xhami e vogël atje që u përkiste Tartarëve pranë lumit të famshëm Vollga. Unë bëhesha i mërzitur midis shokëve të mi, oficerëve të tjerë. Unë preferova vetminë, por nuk mund të bridhja jashtë pa leje. Pastaj m'u lejua që të qëndroja në atë xhami nëpërmjet garancisë së banorëve të lagjes së tartarëve dhe me dorëzaninë e tyre, në brigjet e Vollgës. Unë fleja në xhami i vetmuar. Pranvera u afrua. Netët ishin shumë të gjata në atë tokë verilindore.. Llokoçitjet e trishtueshme të lumit Vollga, kërcitja e zymtë e shiut dhe ofshama melankolike e erës së atyre netëve të errëta në atë mërgim të errët më kishin zgjuar përkohësisht nga një gjumë i thellë i pakujdesisë. Unë akoma nuk e konsideroja veten time të vjetër, kurse ata të cilët e kishin përjetuar luftën e madhe ishin vjetëruar, pasi ditët e luftës, nga tmerri, i bënë edhe fëmijët të plakur, sikur kjo manifeston vërsetin,

يَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا

"Ditën -atë ditë- që do t'i bëjë fëmijët të thinjur".[40]

Dhe megjithëse isha afërsisht dyzet vjeç, veçse ama unë ndjeva në vetvete si të isha tetëdhjetë vjeç.. Në ato netë të gjata dhe të errëta, në atë mërgim të pikëlluar dhe në atë gjendje të zymtë, unë isha i dëshpëruar nga jeta ime dhe nga atdheu im; dhe sa herë që shikoja pafuqinë dhe vetminë time, këputej shpresa ime.

Atëherë, ndërsa isha në këtë gjendje, më erdhi ngushëllimi e ndihma nga Kurani i gjithurtë. Gjuha ime tha:

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

"All-llahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i Mirë i punëve".[41]

Ndërkohë zemra ime tha duke qarë:

---

[40] Kuran 73:17

[41] Kur'an, 3: 173

عَجِبْتُ لِبُؤْسِهِمْ وَهُمْ أَوْلَادُ آدَمَ وَعُضْوُهُمْ

مُخُّهُمْ وَالدِّيَةُ دِرْهَمٌ

"Unë jam i huaj, unë jam i vetmuar, unë jam i dobët, unë jam i pafuqishëm! Unë kërkoj mëshirë, unë kërkoj falje, unë kërkoj ndihmë nga Ti, o Zoti im!"

Ndërsa shpirti im i cili kujtoi të dashurit e mi të vjetër në vendin tim dhe imagjinoi vdekjen time në këtë mërgim, ashtu si Njazi Misri thashë këto rreshta të cilat kërkojnë një shok.

Duke kaluar mes dëshpërimit të dynjasë,

Duke fluturuar në ashk e në pasion,

Duke hapur krahët e mi ndaj privimit,

Duke bërtit në çdo moment:

Shok!.. Shok..!

Sidoqoftë.. 'Dobësia ime' dhe 'pafuia ime' u bënë në ato netë të zymta, të gjata e të errëta me ndarje, internime e mërgime dy ndërmjetësues të fuqishëm për t'u afruar tek dera e mëshirës Hyjnore, dhe dy mjete ndërmjetësues për tek prania Hyjnore, saqë unë vazhdoj akoma të jem i habitur se si munda të arratisesha pas pak ditësh, dhe në mënyrë të paparashikuar qeshë në gjendje të përshkoja një distancë e cila do të merrte një vit të plotë për t'u përshkuar në këmbë, dhe duke mos e njohur gjuhën Ruse. Unë shpëtova nga zënia rob lufte në një mënyrë të çuditshme nëpërmjet mirësisë Hyjnore, e cila m'u dhurua si rrjedhojë e pafuqisë dhe e dobësisë sime. Pastaj, duke kaluar nëpërmjet Varshavës dhe Vjenës, unë arrita në Stamboll. Kështu shpëtova nga ajo robëri në këtë mënyrë kaq lehtë që të bën të habitesh. Unë e plotësova udhëtimin e arratisjes me një lehtësi e kollajllëk të tillë, saqë madje edhe individët më guximtarë, më të zgjuar e më finokë prej atyre që flasin gjuhën Ruse nuk do të kishin qenë në gjendje ta realizonin.

Por gjendja ime në atë natë të cilën e kalova në xhami në brigjet e Vollgës më inspiroi mua e më bëri ta marr këtë vendim:

"Unë do ta kaloj pjesën e mbetur të jetës sime nëpër shpella e guva duke jetuar i veçuar nga njerëzit".. Mjaft tani për mua për t'u përzier në këtë jetë sociale të njerëzve. Meqenëse në fund unë do të hyja i vetmuar

në varr, unë thashë se tani e tutje, duhet të zgjedh vetminë dhe veçimin nga njerëzit dhe të mësohem me këtë gjendje!"

Po, kështu vendosa.. Por për fat të keq, të dashurit e mi të shumtë të sinqertë në Stamboll, jeta vezulluese e kësaj dynjaje atje dhe në mënyrë të veçantë fama dhe nderi që m'u dhanë, të cilat ishin shumë më të mëdhaja se sa i meritoja, më bënë që ta harroja përkohësisht vendimin tim. Sikur ajo natë mërgimi të ishte e zeza e ndritshme e syrit të jetës sime dhe sikur dita vezulluese e jetës në Stamboll të ishte e bardha e padritë e syrit të jetës sime. Ai sy nuk mundi ta shikonte të largëtën përpara, ai përsëri ra në një gjumë të thellë derisa e hapi atë Shejh Gejlani me librin e tij '*Futuhal Gajb'* pas dy vitesh.

O burra dhe o gra të moshuar! Dijeni se dobësia dhe pafuqia e pleqërisë janë dy mjete ndërmjetësues për të tërhequr mëshirën dhe përkujdesjen Hyjnore. Manifestimi i mëshirës në faqen e tokës e demonstron këtë të vërtetë në mënyrën më të qartë, ashtu siç e kam vëzhguar atë në veten time në disa raste, sepse më të dobëtit dhe më të pafuqishmit e kafshëve janë të vegjëlit e tyre, por janë pikërisht ato të vegjël të cilët marrin manifestimin më të ëmbël e më të këndshëm të mëshirës.

Pafuqia e një zogu të vogël në folenë e tij në majë të një peme të lartë e vë në shërbim nënën e tij -nëpërmjet shfaqjes së mëshirës- sikur ajo të ishte një ushtare që pret urdhërat. Nëna e tij fluturon në të gjitha drejtimet dhe i sjell atij rizkun -ushqimin- e tij të bollshëm. Por sapo zogu i vogël ta harrojë pafuqinë, nëpërmjet rritjes së krahëve të tij të plotësimit, nëna e tij i thotë: Shko tani dhe gjeje vetë ushqimin tënd! Dhe ajo nuk e dëgjon më thirrjen e tij.

Atëherë ashtu siç është në fuqi ky mister i mëshirës për të vegjëlit, po ashtu ai është në fuqi edhe për të moshuarit, të cilët u ngjasojnë të vegjëlve për sa ka të bëjë me dobësinë dhe me pafuqinë e tyre. Përvoja ime e veçantë më ka dhënë mua një bindje të plotë se ashtu siç dërgohet furnizimi për të vegjëlit në mënyrë të mrekullueshme nga mëshira Hyjnore për shkak të pafuqisë së tyre, mëshirë e cila bën të vërshojnë burimet e kraharorëve, po ashtu ushqimi i të vjetërve besimtarë, të cilët fituan pafajësi, u dërgohet nga mëshira Hyjnore në formën e bereqetit; dhe burimi i bereqetit për çdo shtëpi dhe shtylla e tij janë ata banorë të moshuar, dhe ajo çfarë e ruan atë shtëpi nga fatkeqësitë e katastrofat janë të moshuarit. Kjo e vërtetë gjithashtu provohet nga hadithi profetik i cili thotë:

وَلَوْلَا الشُّيُوخُ الرُّكَّعُ لَصُبَّ عَلَيْكُمُ الْبَلَاءُ صَبًّا

"*Në qoftë se nuk do të ishin njerëzit tuaj të moshuar me shpinat e tyre të kërrusura, do të derdheshin me shumicë fatkeqësitë mbi ju".*[42]

Meqenëse dobësia dhe pafuqia e pleqërisë janë kështu mjetet për të tërhequr deri në këtë shkallë mëshirën e gjërë Hyjnore dhe se kurani i gjithurtë u bën thirrje fëmijëve për të treguar respekt e mëshirë ndaj prindërve në pesë shkallë në mënyrën më të mrekullueshme, me vërsetet e tij:

إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا

وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ۝ وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ

ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا

"... Në qoftë se njëri prej tyre ose dy arrijnë moshën e pleqërisë dhe ti je gjallë me ta, mos u thuaj atyre ndonjë fjalë pakënaqësie e mosrespekti, as mos e ngrini zërin (dukę u thënë "uf"), por t'u drejtoheni atyre me shprehje nderuese e me respekt. Dhe ule mbi ta krahun e nënshtrimit, të mirësisë e të përuljes me mëshirë dhe thoni: "Zoti im! Dhuro mbi ta mëshirë siç më rritën mua, kur unë isha i mitur".[43]

Meqenëse feja islame urdhëron të tregohet respekt e mëshirë ndaj të moshuarve, dhe meqenëse edhe natyra e njerëzve gjithashtu kërkon respekt e mëshirë ndaj të moshuarve, atëherë sigurisht ne njerëzit e plakur, nuk duhet ta ndryshojmë këtë pleqërinë tonë me njëqind mosha të rinisë, sepse ne kemi në këtë moshë kënaqësi shpirtërore të vazhdueshme e të vlefshme, në vend të kënaqësive fizike dhe epsheve të rinisë, pasi ne marrim kënaqësi shpirtërore që burojnë nga mëshira që vjen prej përkujdesjes Hyjnore dhe prej respektit që buron nga natyra njerëzore.

Po, unë mund t'ju tregoj ju me siguri se në qoftë se do të më jepeshin dhjetë vite të rinisë së 'Saidit të vjetër', unë nuk do t'i ndërroja ato me një vit të vetëm të pleqërisë së 'Saidit të Ri'. Unë jam i kënaqur me pleqërinë time, edhe ju gjithashtu duhet të jeni të kënaqur me tuajën!

* * *

[42] Plotësimi i Hadithit: deri në fund. Trasmeton Bejhakiu

[43] Kuran 17: 23-24

SHPRESA E DHJETË

Kur u ktheva nga zënia ime si rob lufte, unë u mposhta nga pakujdesia për një vit ose dy në Stamboll. Politikat e ditës e larguan vëmendjen time nga të shqyrtuarit në veten time, dhe e shpërndanë atë në botën jashtë. Pastaj një ditë, kur po rrija ulur tek varreza e Ebu Ejjub Ensarit, Zoti qoftë i kënaqur me të, në një pikë të lartë që kishte pamje nga një luginë e thellë, duke qenë i zhytur në shqyrtimin e shikimin e horizonteve përreth Stambollit, papritmas unë shoh se botës sime private po i vinte vdekja, saqë ndjeva me imagjinatë, sikur shpirti im po tërhiqej e largohej në disa drejtime.

Ndërkohë, unë thashë: "Nuk e di, a mos vallë mbishkrimet në gurët e varreve janë ato që më japin këtë imagjinatë? Dhe unë e tërhoqa shikimin tim. Unë nuk shikova më në largësi por tek varreza. Pastaj në zemrën time m'u shfaq çfarë vijon:

"Kjo varrezë përreth teje përfshin njëqind Stambolle! Sepse Stambolli është boshatisur këtu njëqind herë. Ti nuk mund të shpëtosh nga Dekreti i të Gjithurtit të Gjithëfuqishëm i Cili i ka zbrazur këtu të gjithë njerëzit e Stambollit; nuk mund të përjashtohesh vetëm ti nga ky dekret; nuk ka dyshim se edhe ti do të largohesh gjithashtu..!

Unë u largova nga varrezat duke mbajtur këtë imagjinatë të frikshme dhe u futa në dhomën e vogël tek shtëpiza e xhamisë së Ebi Ejjub Ensariut, Zoti qoftë i kënaqur me të, në të cilën unë kisha qëndruar disa herë më parë. Ndërkaq unë mendova me vete duke thënë: Unë jam mysafir! Unë jam mysafir në tre drejtime; sepse ashtu siç jam mysafir në këtë dhomë të vogël, unë gjithashtu jam mysafir edhe në Stamboll, madje unë jam një mysafir në dynja dhe do të udhëtoj e do të largohem prej saj. Mysafiri duhet të mendojë për rrugën e tij.

Po, ashtu siç do të dal prej kësaj dhome e do ta lë, po ashtu unë do ta lë një ditë edhe Stambollin dhe do të largohem edhe nga dynjaja gjithashtu.

Ndërsa isha në këtë gjendje mendore, zemra ime po mposhtej e dërrmohej nga një gjendje e dhimbshme, pikëlluese e turbulluese;

Unë nuk do ta lija vetëm pak të dashur, por do të ndahesha gjithashtu nga mijëra të dashur në Stamboll; madje do ta lija vetë Stambollin e

dashur dhe do të ndahesha nga qindra e mijëra të dashurish, ashtu siç po ndahem nga dynjaja e bukur pas së cilës ne u robëruam.

Ndërkohë unë u ngjita përsëri tek i njëjti vend i lartë në varrezë dhe m'u dukën të gjithë banorët e Stambollit si kufoma duke ecur në këmbë, pikërisht ashtu siç shfaqen ata që kanë vdekur, persona duke lëvizur nëpër filmat kinematografikë; unë i frekuentoja ndonjëherë kinematë për të nxjerrë mësime.

Më vonë imagjinata ime më tha:

Meqenëse disa nga ata që janë duke fjetur në këtë varrezë mund të shfaqen si figurat kinematografike, atëherë mendo se edhe këta njerëz gjithashtu do të hyjnë përfundimisht në këtë varrezë, dhe konsideroji ata sikur të kenë hyrë qysh tani.

Papritmas, nëpërmjet Dritës së Kuranit dhe nëpërmjet udhëzimit të *Gauth al-Aëdham*, Shejh Gejlanit, iu shenjtëroftë sekreti i tij, gjendja ime e trishtueshme dhe e dhimbshme u transformua në gjendje të gëzueshme e të lumtur.

Ajo ishte si më poshtë vijon:

Drita që buron nga Kurani më dha mendimin vijues përballë asaj gjendjeje të trishtueshme:

Ti kishe një ose dy shokë oficerë ndërsa ishe rob lufte në mërgim në Kosturma në verilindje të Rusisë. Ti e dije se ata të dy do të ktheheshin në Stamboll. Në qoftë se njëri nga ata të dy do të të bënte të zgjedhje duke thënë: "A do të shkosh ti në Stamboll, apo dëshiron të qëndrosh këtu?" Sigurisht në qoftë se do të kishe sa një grimë inteligjencë, ti me kënaqësi e me gëzim do të kishe zgjedhur të shkoje në Stamboll, sepse prej një mijë e një të dashurve të tu, nëntëqind e nëntëdhjetë e nëntë kanë shkuar tashmë në Stamboll. Vetëm një ose dy kanë mbetur këtu; edhe ata gjithashtu do të largohen për atje. Atëherë shkuarja për në Stamboll për ty nuk do të ishte një ndarje e trishtueshme dhe as një largim i dhimbshëm.. Për më tepër, ti erdhe këtu, a nuk do të bëheshe i lumtur e mirënjohës nëse do të veproje kështu? Ti shpëtove nga vendi i armiqve, nga netët e gjata e të errëta, nga dimri i ashpër e i stuhishëm, dhe erdhe në Stambollin e lulëzuar e të bukur, si një parajsë e kësaj dynjaje.

Dhe kështu është çështja, meqenëse nëntëdhjetë e nëntë prej njëqind vetave prej atyre që ti i ke dashur qysh prej fëmijërisë tënde deri tani, janë larguar për në varrezë, e cila duket për ty e tmerrshme dhe nuk ka

mbetur prej tyre në këtë dynja veçse një ose dy; edhe ata gjithashtu janë në rrugën e tyre drejt saj, atëherë vdekja jote në dynja nuk është një ndarje e as largim, por është bashkim e takim me të gjithë ata të dashur.

Po, ata -domethënë shpirtërat e pavdekshëm- i kanë lënë vendbanimet e strehimet e tyre, dhe disa nga ata po udhëtojnë nëpër yje dhe disa në nivelet e Botës së Ndërmjetme. Kështu ma përkujtoi mua ajo dritë e Kuranit..

Po, Kurani dhe besimi e provuan këtë të vërtetë aq me siguri sa që ai që nuk e ka humbur krejtësisht zemrën dhe shpirtin dhe të cilin nuk e ka mbytur çudhëzimi, padyshim do ta besonte sikur ta shihte atë; sepse Ai që e stolisi këtë dynja me lloje të panumërta dhuratash e mirësish, duke demonstruar me këtë Hyjninë e Tij Gjithëbujare e të Dhembshur, dhe duke i ruajtur madje edhe gjërat shumë të vogëla e të pjesshme, si farërat për shembull; Ai Krijues Gjithëbujar e Mëshirëplotë duhet që medoemos, madje në mënyrë të vetëkuptueshme, që të mos e asgjësojë këtë njeri i cili është më i përkryeri i krijesave të Tij, më i nderuari, më gjithëpërfshirësi, më i rëndësishmi dhe më i dashuri për Të; dhe nuk do ta zhdukte atë me asgjësim e me ekzekutim përfundimtar pa mëshirë dhe pa përfundim -synim- ashtu siç duket në pamje të jashtme, as nuk do ta humbiste kurrë atë.. por Krijuesi Mëshirëplotë e vendos përkohësisht atë krijesë të dashur nën dhé i cili është dera e mëshirës, me qëllim që të prodhojë filiza e të japë fruta në një jetë tjetër, ashtu siç i hedh bujku farërat dhe i shpërndan në tokë[44].

Pasi unë mora këtë përkujtues të Kuranit, ajo varrezë u bë më familjare për mua se sa Stambolli. Vetmia dhe tërheqja u bënë më të kënaqshme për mua se sa bashkëbisedimi dhe shoqërimi. Dhe unë gjeta një vend për të qenë i vetmuar e i veçuar në Sarijer në Bosfor.

Shejh Gejlani, Zoti qoftë i kënaqur me të, u bë profesor për mua, doktor dhe udhëzues me librin e tij *Futuh el-Gajb*, kurse imam Rabbani, Allahu qoftë i kënaqur me të, u bë një mësues i afërt, familjar, i dhembshur dhe i mëshirshëm me librin e tij *Mektubat*.

Atëherë u bëra krejtësisht i lumtur që më ishte afruar pleqëria, që isha tërhequr nga civilizimi dhe që isha çliruar e shkëputur nga jeta sociale; kështu unë e falënderova shumë Allahun për këtë.

---

[44] Kjo e vërtetë është provuar aq qartë sa dy edhe dy bëjnë katër në pjesët e tjera të Risale-i Nurit, dhe veçanërisht në Fjalën e Dhjetë dhe në Fjalën e Njëzet e Nëntë.

O njerëzit e respektuar që keni hyrë në pleqëri si unë.. dhe që e kujtoni shpesh vdekjen nëpërmjet paralajmërimeve të moshës..! Në përputhje me dritën e mësimeve të besimit të dhëna nga Kurani, ne duhet t'i shikojmë me sy të mirë pleqërinë, vdekjen, sëmundjen, dhe madje t'i duam ato nga një drejtim. Meqenëse ne kemi besimin që është mirësia më e madhe, atëherë pleqëria është e mirë dhe sëmundja është e mirë, edhe vdekja është e mirë gjithashtu.. Në qoftë se ka gjëra që janë tërësisht të shëmtuara, ato janë mëkati, shthurja, bidati dhe çudhëzimi.

*** * ***

SHPRESA E NJËMBËDHJETË

Pasi u ktheva nga mbajtja ime si rob lufte, unë jetoja së bashku me djalin e vëllait tim Abdurrahmanin[45] në një vilë në majë të kodrës Çamlixha në Stamboll. Nga këndvështrimi i jetës së kësaj dynjaje, situata ime mund të ishte menduar se ishte më e lumtura për njerëz si ne, sepse shpëtova nga robëria, nga mbajtja si rob lufte, dhe mjetet e përhapjes së njohurisë ishin të hapura para meje në *Dar' el-Hikmeti-el-islamijjeh*, në mënyrën më të lartësuar duke iu përshtatur profesionit tim, profesionit shkencor.

Nderi dhe vlerësimi që m'u dhanë ishin shumë më të mëdhaja se sa e meritoja. Unë jetoja në Çamlixha, në vendin më të bukur në Stamboll. Gjithçka ishte e përkryer për mua. Unë isha së bashku me Abdurrahmanin e ndjerë, nipin tim, i cili ishte shumë i zgjuar dhe vetëflijues dhe ishte edhe studenti im, edhe shërbyes, edhe shkrues, saqë e konsideroja si djalin tim shpirtëror.

Ndërsa ndjeja se unë atëherë isha njeriu më fatlum në botë, unë hodha vështrimin në pasqyrë dhe pashë flokë të thinjura në kokën dhe në mjekrën time.

Papritmas, zgjimi shpirtëror që pata përjetuar në xhami në Kosturma ndërsa isha në robëri, filloi të shfaqej. Ndërkohë, unë fillova të studioja rrethanat dhe shkaqet me të cilat isha i lidhur përzemërsisht dhe të cilat i supozoja se ishin mjeti i lumturisë së kësaj dynjaje. Por cilëndo rrethanë apo cilindo shkak që unë studiova, pashë se ai ishte një shkak i kalbur dhe mashtrues; ai nuk meritonte që të lidhësh zemrën me të e të kapesh pas tij. Në atë kohë, unë vuajta një akt të paparashikuar dhe të paimagjinueshëm pabesie dhe mungese besimi nga një shok i ngushtë i cili konsiderohej nga shokët e mi më besnikë.. E gjitha kjo çoi në ftohje e në neveri për jetën e kësaj dynjaje, dhe i thashë zemrës sime:

"A kam qenë krejtësisht i mashtruar? Unë shikoj se shumë njerëz e shikojnë me xhelozi situatën tonë, jetën tonë, e cila në realitet është për

[45] Abdurrahmani ishte djali i vëllait të madh të Bediuzzamanit, Abdullahit. Ai u lind në Nurs në 1903. ishte djali shpirtëror i Bediuzzamanit, student dhe ndihmës. Ai iu bashkua xhaxhait të tij në Stamboll pas luftës së Parë botërore dhe botoi një biografi të shkurtër të tij në atë kohë. Ai vdiq në Ankara në 1928, ku atje është varrosur. Përkthyesi.

të ardhur keq. A janë të marrë të gjithë këta njerëz apo jam unë i marrë që i shoh të gjithë këta njerëz të dhënë vetëm pas dynjasë si të çmendur?!

Sidoqoftë, si rrjedhojë e këtij zgjimi të ashpër i bërë nga thinjat e pleqërisë më bëri të shikoj së pari përkohshmëritë e të gjitha gjërave kalimtare me të cilat isha i lidhur.

Pastaj u ktheva tek vetja ime, dhe e gjeta atë krejtësisht të pafuqishme. Ndërkaq shpirti im, i cili dëshiron pavdekshmëri dhe ishte i dashuruar marrëzisht pas gjërave të përkohshme duke i imagjinuar ato të jenë të pavdekshme, bërtiti: "Meqenëse unë jam një qënie e përkohshme për sa ka të bëjë me trupin tim, atëherë çfarë e mire mund të vijë nga këto gjëra të përkohshme kalimtare? Meqenëse unë jam i pafuqishëm, çfarë mund të pres nga këto gjëra të pafuqishme? Ajo çfarë unë kam nevojë është Ai që është i përjetshëm dhe i qëndrueshëm, Ai që është i Gjithëfuqishëm dhe i Parapërjetshëm, dhe, i Cili do të sigurojë një ilaç për sëmundjet e mia. Dhe fillova të kërkoj.

Pastaj, para së gjithash, unë iu referova atyre dijeve që i kisha fituar më parë dhe po kërkoja në to ngushëllim e shpresë. Por fatkeqësisht, deri në atë kohë unë e kisha mbushur mendjen time me shkencat e filozofisë si dhe me shkencat islame dhe, duke qenë mjaft në gabim i kisha imagjinuar ato shkenca filozofike të ishin burimi i përparimit dhe i integrimit, dhe boshti i kulturës dhe i ndriçimit të mendimit.

Por, ato çështje filozofike e kishin ndotur shumë shpirtin tim, madje ato u bënë pengesë për zhvillimin tim shpirtëror. Papritmas, nëpërmjet mëshirës, mirësisë dhe bujarisë së Allahut të Gjithëfuqishëm e të lartësuar, urtësia e shenjtë e Kuranit të gjithurtë më erdhi në ndihmë. Ashtu siç është shpjeguar në pjesë të shumta të Risale-i Nurit, Ai i lau papastërtitë e atyre çështjeve filozofike dhe e pastroi shpirtin tim prej tyre.

Për shembull, errësira shpirtërore që buronte nga shkenca dhe nga filozofia e mbytën shpirtin tim në qëniet e universit. Sa herë që orientohesha me shikimin tim tek ato qënie, nuk shikoja dritë në to dhe nuk mund të gjeja shkëlqim, dhe nuk mund të merrja frymë. Kështu vazhdoi derisa erdhi Drita vezulluese e Unitetit Hyjnor e dhënë nga fraza prej Kuranit të gjithurtë.

Lailahe il-la Hu, *Nuk ka zot tjetër përveç Atij*, frazë e cila i shpërndau dhe i largoi të gjitha ato shtresa errësire me dritën e saj

vezulluese, dhe unë munda të marrë frymë me lehtësi. Por nefsi im dhe shejtani, duke u mbështetur në ato mësime që kishin mësuar prej njerëzve të çudhëzimit dhe prej filozofëve, sulmuan arsyen dhe zemrën time. Mirëpo, lavdi Zotit, ky debat psikologjik nisi e përfundoi me fitoren e me triumfin e zemrës sime.

Meqenëse një pjesë e atyre debateve ka ardhur në shumë vende të Risale-i Nurit, ne mjaftohemi me to, veçse këtu do të shpjegojmë vetëm një provë prej mijërave me qëllim që të tregojmë një të mijtën pjesë të asaj fitoreje të zemrës kundra nefsit dhe shejtanit. Le të shërbejë ai argument për të pastruar shpirtërat e atyre të moshuarve të cilët i kanë ndotur shpirtërat e tyre dhe i kanë bërë të sëmura zemrat e tyre, nga gjërat të cilat megjithëse quhen filozofia perëndimore ose shkencat e civilizimit, janë pjesërisht çudhëzim dhe pjesërisht gjëra të rëndomta - banalitete. Dhe nëpërmjet Unitetit Hyjnor ata të mund të shpëtojnë nga e keqja e shejtanit dhe e nefsit. Ai debat është siç vijon:

Nefsi im më tha në emrin e shkencës e të filozofisë: "Sipas natyrës së gjërave, qëniet në univers ndërhyjnë në gjërat e tjera. Çdo gjë shikon tek një shkak. Fruti duhet të kërkohet nga pema dhe farërat nga dheu. Atëherë çfarë do të thotë të kërkosh me dua edhe gjënë më të papërfillshme e më të vogël e të pjesshme nga Zoti xh.sh.?

Nëpërmjet Dritës së Kuranit, kuptimi i Unitetit Hyjnor u shfaq atëherë në mënyrën që vijon:

Zemra ime iu përgjigj nefsit tim i cili filozofonte: Gjëja më e vockël dhe më e pjesshmja, ashtu si gjëja më e madhe, vjen drejtpërdrejtë nga fuqia e Krijuesit të të gjithë universit dhe shfaqet nga thesari i Tij. Kjo nuk mund të ndodhë në ndonjë mënyrë tjetër. Sa për shkaqet, ato janë thjesht një perde, sepse për sa ka të bëjë me artin dhe me krijueshmërinë, ndonjëherë krijesat, të cilat ne i supozojmë të jenë më të vogëlat dhe më pak të rëndësishme, janë më të mëdhaja se sa krijesat më gjigante.

Për shembull miza, edhe në qoftë se nuk do të ishte më e hollë e më e madhe në art se sa një pulë, veçse ama ajo nuk është më e vogël se ajo në art. Prandaj asnjë ndryshim nuk duhet të bëhet ndërmjet të madhes dhe të voglës. Ose të gjitha duhet të ndahen midis shkaqeve materiale, ose të gjitha duhet t'i atribuohen njëherësh një Qënieje të Vetme. Dhe ashtu siç është e pamundur e para, po ashtu e dyta është e domosdoshme për t'u besuar, sepse në qoftë se të gjitha qëniet i atribuohen një Qënieje të Vetme, domethënë të Gjithëfuqishmit të Parapërjetshëm, meqenëse

njohuria e Zotit xh.sh. rrethon e përfshin gjithçka, dhe ekzistenca e së Cilës vërtetohet në mënyrë të sigurt nëpërmjet rregullit të të gjitha krijesave dhe urtësive që gjenden në to; dhe meqenëse masa e të gjitha gjërave është paracaktuar në njohjen e Tij; dhe meqenëse, në mënyrë të qartë, qëniet të cilat janë të mbushura me një art të pafundmë vijnë vazhdimisht në ekzistencë nga asgjëja me një lehtësi të pakufishme; dhe meqenëse në përputhje me dëshmi të panumërta të fuqishme, i Gjithëfuqishmi i Gjithëditur zotëron një fuqi absolute dhe është i aftë të krijojë çdo gjë nëpërmjet urdhërit

كُنْ فَيَكُونُ *"Kun fejekun"* -*"Bëhu! Dhe ajo bëhet në çast"*-

sa çel e mbyll sytë..

Dhe ashtu siç është shpjeguar në shumë pjesë të Risale-i Nurit dhe siç është provuar veçanërisht në Letrën e Njëzet dhe në fundin e Shkreptimës së Njëzet e Tretë, atëherë lehtësia e jashtëzakonshme dhe kollajllëku që ne e shohim buron nga ajo Njohje gjithëpërfshirëse dhe nga madhështia e asaj Fuqie absolute.

Për shembull, ashtu si në qoftë se do të kaloje një lëndë të veçantë kimike mbi një libër i cili është shkruar me bojë të padukshme kimike, ai libër gjigand papritmas demonstron ekzistencën e vet në mënyrë të dukshme dhe e bën vetveten të lexueshëm, po ashtu forma e veçantë dhe masa e caktuar e çdo gjëje është e paracaktuar në njohjen gjithëpërfshirëse të të Gjithëfuqishmit të Parapërjetshëm. Nëpërmjet urdhërit

كُنْ فَيَكُونُ *Kun fejekun"* -*"Bëhu! Dhe ajo bëhet në çast"*,

me fuqinë e Tij të pakufishme, dhe me dëshirën e Tij depërtuese, i Gjithëfuqishmi Absolut përdor një manifestim të fuqisë së Tij për qënien e cila ekziston si njohje dhe me lehtësi të plotë e me kollajllëk si kalimi i asaj lënde kimike në shembull, i jep asaj ekzistencë të jashtme; Ai shfaq dhe bën të lexohen qëndisjet e Urtësisë së Tij.

Por në qoftë se të gjitha gjërat së bashku nuk do t'i atribuoheshin përnjëherësh të Gjithëditurit Absolut dhe të Gjithëfuqishmit të Parapërjetshëm, atëherë krijimi i gjësë më të vogël, si miza për shembull, do të kërkonte medoemos grumbullimin e të gjitha atyre që kanë lidhje me mizën prej shumicës së llojeve në botë, dhe t'i grumbullosh bashkë në një masë të veçantë e shumë të hollë, domethënë t'i grumbullosh të gjitha ato në trupin e mizës; madje do të bëhej e domosdoshme që çdo grimcë që vepron në trupin e mizës të kishte njohuri të plotë për misteret

e krijimit të mizës dhe për urtësinë e ekzistencës së saj, madje do të duhej të njihte artin e saj të përkryer me të gjitha detajet e tij të holla.

Meqenëse shkaqet materiale ose natyra nuk mund të krijojnë absolutisht asgjë nga mosqënia, ashtu siç është e vetëkupueshme dhe e pranueshme me unanimitet nga të gjithë njerëzit e mençur; atëherë ato shkaqe edhe në qoftë se do të mundeshin të krijonin, por ama kjo nuk do të ishte e mundur veçse duke e grumbulluar qënien. Dhe meqenëse ato do ta grumbullojnë atë bashkë, çdo qënie e gjallë, cilado qoftë ajo, brenda saj përmban shembujt e shumicës së elementeve dhe të shumicës së specieve të qënieve, sepse krijesat e gjalla, mjaft thjesht, janë si një farë ose si esenca e universit. Atëherë duhet medoemos që t'i grumbullojë grimcat e farës nga një pemë e plotë, dhe t'i grumbullojë elementet e qënies së gjallë dhe grimcat e saj prej të gjitha anëve të botës duke i situr ato nëpërmjet një site të hollë dhe duke i matur me peshoren më të ndjeshme. Dhe meqenëse shkaqet natyrale janë të paditura dhe të pajeta, dhe nuk kanë njohuri me të cilën të përcaktojnë një plan, një ndeks, një model ose një program sipas të cilëve ato të mund të shkrijnë e të derdhin grimcat që hyjnë në kallëpin jolëndor të qënies në çështje, me qëllim që ato të mos shpërndajnë dhe prishin rregullin e saj; është e qartë se sa larg mundësisë dhe arsyes do të ishte nëse do të supozohej kjo, pa kallëp apo masë, që ato të mund t'i bëjnë grimcat e elementeve, që vërshojnë si rrëke, të mbeten njëri mbi tjetrin në formën e një mase të sistemuar pa u shpërndarë; sepse çdo gjë ka një formë të veçantë dhe një masë midis mundësive të pallogaritshme e të panumërta.

Sigurisht, ai që nuk vuan nga verbëria në zemrën e tij, do ta shohë atë. Po, si rrjedhojë e kësaj të vërtete, sipas kuptimit të vërsetit,

إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوِ اجْتَمَعُوا لَهُ

"Me të vërtetë që ata të cilëve ju u drejtoheni në vend të Allahut, nuk mund të krijojnë as edhe një mizë, edhe sikur të mblidheshin të gjithë së bashku për t'ia arritur qëllimit." [46]

Domethënë, në qoftë se do të mblidheshin bashkë të gjithë shkaqet materiale dhe në qoftë se ato do të kishin dëshirë, ato nuk do të mund të grumbullonin qënien e një mize të vetme dhe sistemet e saj dhe organet me drejtëpeshimin e tyre të veçantë. Dhe madje edhe në qoftë se ato do të mund t'i grumbullonin, ato nuk do të mund t'i bënin të mbeten në

[46] Kuran 22:73

masën e përcaktuar të qënies. Edhe në qoftë se do t'i bënin të mbeten kështu, ato nuk mund t'i bëjnë grimcat e vockëla, të cilat përtërihen në mënyrë të vazhdueshme duke ardhur në ekzistencë e duke punuar, nuk mund t'i bëjnë të veprojnë me rregull e me sistem.

Prandaj, në mënyrë të vetëkuptueshme shkaqet nuk mund të pretendojnë pronësi mbi gjërat. Domethënë, Pronari i tyre i Vërtetë është Dikush tjetër.

Po, Pronari i tyre i vërtetë është i Atillë që, sipas vërsetit,

مَا خَلْقُكُمْ وَ لَا بَعْثُكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ

"Krijimi i ju të gjithëve dhe ringjallja e ju të gjithëve janë si (krijimi dhe ringjallja) e një njeriu të vetëm."[47]

Ai i sjell në jetë të gjitha qëniet e gjalla mbi faqen e tokës me aq lehtësi siç sjell në jetë një mizë të vetme. Ai e krijon pranverën me aq lehtësi siç krijon një lule të vetme; sepse Ai nuk ka nevojë që t'i grumbullojë gjërat së bashku. Meqenëse Ai është Pronari i urdhërit

كُنْ فَيَكُونُ *"Kun fejekun"* - *"Bëhu! Dhe ajo bëhet në çast"*,

dhe meqenëse në çdo pranverë Ai krijon nga asgjëja cilësi të panumërta, gjendje dhe format e qënieve të panumërta të pranverës së bashku me elementet e qënieve të tyre fizike; dhe meqenëse Ai përcakton planin, modelin, indeksin dhe programin e çdo gjëje në njohjen e Tij; dhe meqenëse të gjitha grimcat e vockëla janë në lëvizje brenda sferës së njohjes dhe të fuqisë së Tij; atëherë Ai krijon çdo gjë me lehtësi absolute dhe sa çel e mbyll sytë. Dhe asgjë absolutisht nuk e ngatërron lëvizjen e saj as sa një thërmijë. Dhe grimcat e vockëla janë si një ushtri e disiplinuar, e rregullt dhe e mirorganizuar për të, po ashtu janë edhe planetet si një ushtri e bindur për të.

Dhe meqenëse të gjitha ato ecin duke u mbështetur tek ajo fuqi e parapërjetshme dhe funksionojnë e lëvizin në përputhje me parimet e asaj njohjeje të parapërjetshme, atëherë ato vepra vijnë në ekzistencë në përputhje me atë fuqi. Prandaj ato nuk mund të vlerësohen të papërfillshme duke konsideruar individualitetet e tyre të parëndësishme, sepse nëpërmjet forcës së qënies e lidhur me atë Fuqi, një mizë mund të heqë qafe e të vrasë një Nimrud, dhe një milingonë mund të shkatërrojë

[47] Kuran 31:28

pallatin e Faraonit, dhe një farë e vogël pishe mund të mbajë mbi shpatullat e saj peshën e krejt pishës gjigante që është e lartë sa një mal.

Ne e kemi provuar këtë realitet në pjesë të shumta të Risale-i Nurit. Këtu gjithashtu ne themi: Ashtu si nëpërmjet mobilizimit të tij në ushtri dhe duke qenë i lidhur me mbretin, një ushtar i zakonshëm mund të zërë rob një komandant të madh të armikut gjë e cila tejkalon një mijë herë aftësinë e tij, po ashtu, duke qenë të lidhura me fuqinë e parapërjetshme, të gjitha gjërat mund të manifestojnë mrekulli arti duke tejkaluar me mijëra herë kapacitetin e shkaqeve natyrale.

Shkurtazi: Fakti se të gjitha gjërat vijnë në ekzistencë edhe me art të pafundmë edhe me lehtësi të pafundme, tregon se ato janë veprat e të Gjithëfuqishmit të parapërjetshëm i Cili zotëron njohje gjithëpërfshirëse. Përndryshe kjo do të ishte një pamundësi në njëqind pamundësi që ajo gjë të vijë në ekzistencë; madje atëherë ajo do të dilte nga sfera e mundësisë dhe do të futej në sferën e pamundësisë; madje do të dilte nga limitet e nga forma e mundësisë për tek forma dhe natyra e pamundësisë; madje absolutisht asgjë nuk do të mund të vinte në ekzistencë.

Kështu nëpërmjet këtij argumenti shumë të hollë, të fuqishëm, të thellë e të qartë, nefsi im i cili kishte qenë një student i përkohshëm i shejtanit dhe një zëdhënës i njerëzve të çudhëzimit dhe i filozofëve, u hesht dhe, lavdi Zotit, besoi plotësisht; ai tha:

Po, ajo që kam nevojë është një Krijues dhe Furnizues i Cili zotëron fuqinë për të njohur dhe mendimet më të holla të zemrës sime dhe dëshirat e mia më të fshehura.

Dhe ashtu siç do t'u përgjigjej Ai nevojave më të fshehura të shpirtit tim, po ashtu Ai do ta transformojë tokën madhështore në Ahiret me qëllim që të më japë mua lumturi të përjetshme, dhe që do ta heqë këtë dynja e të vendosë Ahiretin në vendin e saj; i Cili i krijon qiejt ashtu siç krijon një mizë; dhe ashtu siç e lidh dhe e mbërthen diellin si një sy në faqen e qiellit, po ashtu mund të vendosë një grimcë në beben e syrit tim, sepse ai që nuk mund të krijojë një mizë nuk mund të ndërhyjë në mendimet e zemrës sime dhe nuk mund të dëgjojë lutjet e shpirtit tim. Ai që nuk mund të krijojë qiejt, nuk mund të më japë mua lumturi të përjetshme.

Prandaj, Krijuesi im është Ai i Cili dëgjon, madje që rregullon mendimet e zemrës sime; dhe ashtu siç e mbush Ai dhe e boshatis

hapësirën e qiellit me re për një orë, po ashtu Ai do ta transformojë këtë dynja në Ahiret, do të bëjë xhennetin, do t'i hapë dyert e tij për mua duke më thënë: Eja, hyr!!

O vëllezërit e mi të moshuar, që si rrjedhojë e fatkeqësisë, ashtu si nefsi im, e keni kaluar një pjesë të jetës suaj në filozofinë e errët materialiste perëndimore dhe në shkencat e saj! Dijeni se dekreti i shenjtë ***La i lahe il-la Hu,*** *Nuk ka zot tjetër përveç Atij* që shprehet vazhdimisht nga gjuha e Kuranit, dhe kuptojeni se çfarë shtylle e fuqishme, e vërtetë e palëkundur, e padëmtueshme, e pandryshueshme dhe e shenjtë e besimit është ajo, dhe si ai dekret i largon të gjitha errësirat shpirtërore dhe i kuron plagët shpirtërore!

Edhe në qoftë se këtë tregim të gjatë e përfshiva brenda dyerve të shpresës dhe ngushëllimit të pleqërisë sime, veçse ama kjo ishte në mënyrë të pavullnetshme. Madje unë nuk doja ta përfshija atë këtu; unë zmbrapsesha nga bërja e diçkaje të tillë pasi mendoja se ajo do të ishte e mërzitshme.

Por unë mund të them se u ndjeva i detyruar që ta shkruaja. Sidoqoftë për t'u rikthyer tek çështja kryesore:

Si rrjedhojë e thinjave që u shfaqën në flokun tim e në mjekrën time dhe si rrjedhojë e pabesisë së një shokut tim besnik, unë u ndjeva i ftohur dhe i neveritur nga kënaqësitë e jetës mondane në Stamboll e cila ishte shumë vezulluese dhe në dukje e këndshme dhe e praruar. Nefsi im kërkoi kënaqësi shpirtërore në vend të kënaqësive pas të cilave ishte robëruar. Ai kërkoi një dritë, një ngushëllim në këtë pleqëri e cila dukej e rëndë, shqetësuese dhe e pakëndshme dhe e ftohtë në shikimin e të pakujdesshmive.

Lavdi Zotit dhe njëqind mijë falënderime qofshin për Të, ashtu siç gjeta kënaqësinë e vërtetë, të vazhdueshme dhe të ëmbël të besimit në ***La i lahe il- la Hu*** dhe në dritën e Unitetit Hyjnor në vend të të gjitha atyre kënaqësive të rreme, të pakëndshme e kalimtare të kësaj bote, po ashtu nëpërmjet dritës së Unitetit Hyjnor, unë e pashë pleqërinë, e cila në shikimin e të pakujdesshmive është e ftohtë dhe e rëndë, të ishte më e lehta, më e ngrohta dhe më e ndritshmja.

O ju burra të moshuar dhe o gra të moshuara!

Meqenëse ju keni besim dhe meqenëse bëni lutje e salevate të cilat e ndriçojnë besimin, madje e shtojnë besimin, ju mund ta shikoni pleqërinë

tuaj si një rini e vazhdueshme, sepse nëpërmjet saj ju mund të fitoni një rini të përjetshme. Pleqëria e cila në të vërtetë është e ftohtë, e rëndë, e shëmtuar, e errët dhe plot dhimbje është pleqëria e njerëzve të çudhëzimit, madje edhe rinia e tyre gjithashtu. Ata duhet të qajnë me ofshama e dëshpërime. Ndërsa ju, o njerëz të moshuar të respektuar besimtarë, duhet që me gëzim të bëni falënderime duke thënë: *"Lavdi Zotit në çdo situatë".*

*** * ***

SHPRESA E DYMBËDHJETË

Njëherë, unë po mbahesha në provincën e Barlës që i përkiste rrethit të Ispartës në një robëri dëshpëruese nën emrin e internimit, në një gjendje vërtet të mjeruar duke vuajtur edhe nga sëmundje edhe nga pleqëria dhe nga qënia i syrgjynosur, dhe në një fshat i vetmuar duke mos pasur askënd, i ndaluar nga të gjitha shoqërimet dhe nga komunikimi. Ndërsa isha në këtë gjendje pikëlluese, papritmas nga mëshira e Tij e gjërë dhe e plotë Allahu Fuqiplotë më dhuroi një dritë lidhur me pikat e holla dhe me misteret e Kuranit të Gjithurtë e cila ishte mjet ngushëllimi për mua. Me atë dritë, unë u përpoqa të harroj gjendjen time të mjerueshme, të dhimbshme e të trishtueshme. Unë madje qeshë në gjendje të harroj vendlindjen time, të dashurit dhe të afërmit e mi...

Por medet, sa keq! Ishte një person të cilin nuk mund ta harroja, dhe ai ishte Abdurrahmani, i cili ishte edhe nipi im edhe djali im shpirtëror, edhe studenti im më vetëflijues si dhe shoku im më guximtar. Ai qe ndarë prej meje para gjashtë ose shtatë vitesh, Allahu e mbuloftë me mëshirën e Tij. As ai nuk e dinte se ku ndodhesha që të mund të nxitonte për të më ndihmuar e për të më ngushëlluar, as unë nuk e dija gjendjen e tij që të mund të mbaja korrespondencë me të dhe të ndanim dhimbjet me njëri-tjetrin. Tani në pleqërinë time unë isha shumë në nevojë për dikë besnik dhe vetëflijues si ai.

Pastaj, papritmas dikush më dha mua një letër. Unë e hapa atë dhe pashë se ajo ishte nga Abdurrahmani, e shkruar në një mënyrë e cila shfaqte plotësisht personin e vetë Abdurrahmanit. Një pjesë prej asaj letre u përfshi brenda pjesëve të letrës së Njëzet e Shtatë, e cila tregon qartë tre shembuj kerametesh. Ajo më bëri mua të qaja dhe akoma më bën të qaj. I ndjeri Abdurrahman shkroi një letër me seriozitet e me sinqeritet se ai ishte i neveritur nga kënaqësitë e kësaj dynjaje dhe se dëshira e tij më e madhe ishte që të arrinte tek unë që të kujdesej për mua në pleqërinë time ashtu siç kujdesesha unë për të kur ai ishte i vogël.

Ai gjithashtu donte të më ndihmonte me penën e tij të aftë në përhapjen e mistereve të Kuranit, që ishte detyra ime dhe misioni im i vërtetë në këtë dynja. Ai madje shkroi në letrën e tij: “Më dërgo njëzet ose tridhjetë trajtesa dhe unë do të shkruaj njëzet ose tridhjetë kopje për secilën dhe do t’i bëj edhe të tjerët t’i shkruajnë.”

Letra e tij më bëri të ndihem shumë optimist e shpresëtar lidhur me dynjanë. Duke menduar se unë kisha gjetur një student guximtar i cili ishte aq inteligjent sa një gjeni që do të më ndihmonte mua më shumë besnikërisht dhe nga afër se sa një djalë i vërtetë, unë e harrova robërinë time të dhimbshme, vetminë, mërgimin dhe pleqërinë.

Ai kishte siguruar një kopje të Fjalës së Dhjetë për besimin në Botën tjetër para se ta shkruante letrën. Sikur trajtesa kishte qenë një ilaç për të duke ia shëruar të gjitha plagët shpirtërore që i kishte marrë gjatë këtyre gjashtë ose shtatë viteve.

Ndërkohë ai shkroi letrën për mua sikur ai po priste vdekjen e tij me një besim të vërtetë të fortë e të ndritshëm. Pastaj një ose dy muaj më vonë, ndërsa po mendoja përsëri për kalimin e një jete të lumtur së bashku me Abdurrahmanin, por ah medet, unë papritmas mora njoftimin për vdekjen e tij.

Unë u trondita aq shumë nga ai lajm i hidhur saqë unë vazhdoj akoma të jem nën atë ndikim qysh prej pesë viteve. Ajo më shkaktoi mua një dëshpërim të madh, dhe një dhimbje të thellë për ndarjen e dhimbshme shumë më të madhe se sa robëria ime e dhimbshme, syrgjynosja, pleqëria dhe sëmundja që unë vuajta atëherë.

Unë thoja: Gjysma e botës sime private kishte vdekur me vdekjen e nënës sime, dhe tani me vdekjen e Abdurrahmanit, gjysma tjetër ka vdekur. Tani lidhjet e mia me dynjanë ishin këputur krejtësisht, sepse në qoftë se ai do të kishte jetuar, ai do të mund të kishte qenë edhe një ndihmë e fuqishme në detyrat e mia që shikonin Ahiretin, dhe një pasues i denjë për të mbushur plotësisht vendin tim pas meje, një shok vetëflijues dhe ngushëllim. Ai do të kishte qenë studenti im më i zgjuar dhe shoku dhe, një mbrojtës besnik dhe pronari i Risale-i Nurit.

Po, në lidhje me humanizmin, humbjet e tilla janë jashtëzakonisht dëshpëruese dhe të dhimbshme për njerëz si unë. Pavarësisht se unë përpiqesha t'i përballoja me durim ato dhimbje që vuaja, veçse ama një stuhi e fuqishme po tërbohej në vendet e shpirtit tim. Në qoftë se nga koha në kohë, nuk do të më kishte ngushëlluar ngushëllimi që buron nga drita e Kuranit, nuk do të kishte qenë e mundur që ta duroja. Në atë kohë unë fillova të endesha në malet e në luginat e Barlës. Duke qëndruar në vende të vetmuara në mes të brengave të mia, tablotë dhe përfytyrimet e jetës së lumtur që kisha kaluar në kohët e mëparshme me studentët e mi si Abdurrahmani kalonin përmes imagjinatës si film kinematografik;

duke u prekur shpejt për shkak të pleqërisë dhe të syrgjynosjes, ato e thyen rezistencën time. Papritmas kuptimi i shenjtë i vërsetit,

كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

"Çdo gjë do të shuhet e do të shkatërrohet përveç Fytyrës së Tij. Atij i takon gjykimi e vendimi dhe tek Ai ju të gjithë do të ktheheni"[48],

m'u zbulua. Ai më bëri mua të them duke përsëritur: ***Ja Baki Entel Baki, Ja Baki Entel Baki,*** *'O i Qëndrueshmi i Vetëm! Ti je i Qëndrueshmi i Vetëm'! 'O i Qëndrueshmi i Vetëm, Ti je i Qëndrueshmi i Vetëm!'* dhe me të unë gjeta ngushëllimin e vërtetë.

Pastaj, ashtu siç është përshkruar në trajtesën "*Rruga e praktikave të Profetit Muhammed a.s.m.",* nëpërmjet kuptimit të këtij vërseti në atë luginë të vetmuar dhe në atë gjendje të trishtueshme, unë e pashë veten time në krye të tre kufomave të mëdhaja.

E para: Unë e pashë veten time si një gur varri që përmbante pesëdhjetë e pesë Saida që kishin vdekur dhe ishin varrosur në rrjedhën e jetës sime dhe përfshinte moshën time që u ishte afruar të pesëdhjetë e pesave.

E dyta: E pashë veten time si një qënie të gjallë shumë të vogël, si një milingonë, në krye të asaj kufome duke bredhur në faqen e këtij shekulli i cili ishte si një gur varri i kufomës së madhe i të gjithë njerëzve si unë të cilët kishin vdekur që nga koha e Ademit a.s. dhe që ishin varrosur në varrin e së shkuarës.

Kufoma e tretë ishte dynjaja e madhe e cila, ashtu si qëniet humane dhe botët udhëtuese që vdesin në çdo vit, do të vdesë gjithashtu sipas misterit të vërsetit të lartëpërmendur; edhe kjo u mishërua para imagjinatës sime.

Pastaj vërseti,

قَالَ أُولُو فَضْلٍ كَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

[48] Kuran 28:88

"Por nëse ata kthejnë kurrizin, atëherë thuaju (O Muhammed a.s.): Allahu është mëse i mjaftueshëm për mua, 'La i lahe il-la Huve', 'Nuk ka zot tjetër përveç Atij'. Tek Ai unë mbështetem plotësisht dhe Ai është Zoti i Arshit Madhështor.",[49]

ndriçoi me ngushëllimin e tij të vërtetë dhe me dritën e tij të pashuar atë vizion të tmerrshëm që buroi nga dëshpërimi im për vdekjen e Abdurrahmanit; ai vërset më erdhi në ndihmë me kuptimin e tij aludues, duke deklaruar: Meqenëse Allahu i Plotëfuqishëm ekziston, Ai merr vendin e çdo gjëje. Meqenëse Ai është i Qëndrueshëm përjetësisht, sigurisht Ai është i mjaftueshëm. Një manifestim i vetëm i mirësisë së Tij merr vendin e të gjithë botës. Një manifestim i Dritës së Tij u jep kuptimin e jetës të trija kufomave të mëdhaja që u përmendën lart, duke treguar se ato nuk janë kufoma, por duke pasë përmbushur detyrat e tyre, ata janë larguar për në botëra të tjera. Ky mister është shpjeguar në Shkreptimën e Tretë.

Kështu duke u mjaftuar me atë që u fol lart, këtu unë vetëm do të them se dy përsëritjet e Frazës: ***Ja Baki Entel Baki, Ja Baki Entel Baki!*** *O i Qëndrueshmi i Vetëm! Ti je i Qëndrueshmi i Vetëm!, O i Qëndrueshmi i Vetëm! Ti je i Qëndrueshmi i Vetëm!,* e cila ilustron kuptimin e vërsetit,

كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ

"Çdo gjë do të zhdukęt përveç Fytyrës së Tij"

(deri në fund të vërsetit), më shpëtoi mua nga ajo gjendje shumë e dhimbshme dhe e trishtueshme. Ishte si më poshtë vijon:

Kur unë thashë për herë të parë: '***Ja Baki Entel Baki***!', ajo filloi një mjekim si një operacion kirurgjikal në mes të plagëve të pafundme shpirtërore që buronin nga kalimi i botës dhe i të dashurve në këtë botë me të cilët unë isha i lidhur, dhe që buronte nga këputja e lidhjeve të mia me ta.

Ndërsa në herën e dytë, fraza '***Ja Baki Entel Baki'*** ishte edhe si balsam, edhe kundërhelm për të gjitha ato plagë të panumërta shpirtërore, dhe kjo duke shqyrtuar kuptimin vijues,

"Le të largohen ata që largohen, o Krijuesi im! Ti je i Qëndrueshmi i përjetshëm, Ti je i mjaftueshëm."

[49] Kuran 9:129

Meqenëse Ti je i Qëndrueshëm përjetësisht, vetëm një manifestim i mëshirës Tënde është i mjaftueshëm në vendin e të gjitha gjërave, të cilat janë kalimtare. Meqenëse Ti ekziston, atëherë çdo gjë ekziston për atë që e kap kuptimin e lidhjes së tij me Ty nëpërmjet besimit për ekzistencën Tënde dhe i cili vepron e lëviz në përputhje me atë lidhje nëpërmjet misterit të Islamit. Atëherë përkohshmëria, zhdukja, vdekja dhe mosekzistenca janë thjesht një perde për ripërtëritje, ose mjet për të udhëtuar në banesa të ndryshme dhe për të shëtitur nëpër to".. Duke menduar kështu, gjendja ime e dhimbshme, e trishtueshme, pikëlluese, e errët, e tmerrshme dhe e njollosur me ndarje u transformua në një gjendje të lumtur, të gëzueshme, të këndshme, të ndritshme e familjare. Madje gjuha dhe zemra ime, nëpërmjet gjuhës së gjendjes së të gjitha grimcave të qënies sime përsëritën duke thënë ***El-Hamdu Lil-lah,*** *Lavdia i takon Allahut.*

Një e mijëta e atij manifestimi mëshire është ky:

Kur unë u ktheva në Barla prej asaj lugine të hidhur duke mbajtur me vete ato dëshpërime, pashë një djalë që quhej Mustafa Kuleönlÿ, i cili kishte arrdhur për të më pyetur mua rreth pesë namazeve të detyruara dhe avdesit... Megjithëse unë nuk pranoja vizitorë në atë periudhë, veçse ama sikur shpirti im lexoi sinqeritetin që ishte në shpirtin e atij djali dhe, sikur shpirti im kuptoi me parandjenjë shërbimet që ky djalë do të kryente për Risale-i Nurin në të ardhmen[50] dhe unë nuk e ktheva atë, unë e pranova[51].

---

[50] Me penën e tij të hollë, vëllai më i vogël i Mustafait, küçük Ali, shkroi më shumë se shtatëqind kopje nga pjesët e Risale-i Nurit, dhe vetë ai u bë një Abdurrahman. Gjithashtu ai mësoi e ushtroi shumë Abdurahmana të tjerë.

[51] Ky djalë i ri tregoi me të vërtetë jo vetëm që ishte i denjë për ta pranuar, por gjithashtu i denjë edhe për të ardhmen.

Një ngjarje që vërteton atë parashikim të Ustadhit se Mustafai, Studenti i parë i Risale-i Nurit ishte i denjë për të ardhmen:

Ustadhi dëshironte të shëtiste në ditën para ditës së Arefatit, në festën e Kurban Bajramit, ai më dërgoi mua që t'i bëj gati kalin dhe i thashë: Mos zbrit o ustadhi im, që ta mbyllësh derën, sepse do ta mbyll unë dhe do të dal nga dera e prapme. Ai më tha mua: Jo, dil nga dera.. Ndërkohë ai zbriti dhe e mbylli derën me shul pas meje, pastaj u ngjit në dhomën e tij dhe u mbështet...

Pastaj erdhi Mustafa Kuleönlÿ së bashku me Haxhi Osmanin. Ustadhi nuk pranonte askënd dhe nuk do të pranonte, veçanërisht në atë orë, ai nuk do të pranonte dy njerëz njëherësh, por do t'i kthente ata? Megjithatë sapo vëllai ynë Mustafai, për të cilin po flasim këtu, erdhi me Haxhi Osmanin, sikur dera i tha atij nëpërmjet gjuhës së

Më vonë u bë e qartë se Allahu i Plotëfuqishëm e dërgoi tek unë Mustafain si një shembull në vend të Abdurrahmanit, i cili si një pasardhës i denjë do të përmbushte plotësisht detyrën e një trashëgimtari të vërtetë në veprën e Risale-i Nurit, sikur Ai thonte: Unë e mora prej teje një Abdurrahman, por unë do të të jap ty si shkëmbim tridhjetë Abdurrahmana si ky djalë i ri Mustafai që ti e shikon, të cilët do të jenë edhe studentë edhe nipër, djem shpirtërorë, vëllezër dhe shokë vetëflijues në këtë detyrë për fenë".

Po, lavdi Zotit, Ai më dha mua tridhjetë Abdurrahmana. Pastaj i fola zemrës sime: o zemra ime vajtuese! Meqenëse ti e ke parë këtë shembull dhe nëpërmjet tij ai ka kuruar më të rëndën e plagëve të tua shpirtërore, ti duhet të jesh i sigurt se Ai do t'i shërojë të gjitha plagët e tjera që të kanë rënë ty.

O vëllezërit e mi të moshuar dhe o motrat e mia të moshuara që ashtu si unë në kohën e pleqërisë keni humbur një fëmijë ose një të afërm që e keni dashur shumë dhe që duhet të duroni dhimbjet përcëlluese të ndarjes së bashku me peshat e pleqërisë! Ju keni kuptuar nga situata ime se ndërsa duke qenë shumë më e rëndë se sa e juaja, ajo u shërua dhe u mjekua nga vërseti i Kuranit. Meqenëse është kështu, gjenden ilaçe në farmacinë e shenjtë të Kuranit të gjithurtë për t'i shëruar të gjitha vështirësitë.

Në qoftë se e përdorni atë nëpërmjet besimit dhe i përdorni ato ilaçe nëpërmjet adhurimit, peshat e rënda të pleqërisë suaj dhe dëshpërimet tuaja do të lehtësohen në mënyrë të konsiderueshme.

Arsyeja për shkruajtjen e kësaj pjese të gjatë ishte për të kërkuar më shumë dua për Abdurrahmanin e ndjerë dhe jo për t'ju mërzitur ju. Gjithashtu qëllimi im në tregimin e plagës sime më të rëndë në një mënyrë shumë të dhimbshme dhe të pakëndshme që mund t'ju shqetësojë e dëshpërojë më shumë, është për të demonstruar se çfarë ilaçi

---

gjendjes: "Ustadhi nuk do të pranojë, por unë do ta hap atë për ty", dhe megjithëse ajo ishte e mbyllur me shul nga brenda, dera u hap vetë për Mustafain. Domethënë, ashtu siç tregoi e ardhmja atë që tha ustadhi për të: "Mustafai është i denjë për të ardhmen" që u bë realitet, po ashtu edhe dera e dëshmoi këtë.

Nënshkroi Husrevi.

Po, çfarë kishte shkruar Husrevi ishte korrekt dhe unë e vërtetoj. Dera edhe e përshëndeti këtë Mustafa të bekuar në vendin tim, edhe e pranoi atë.

Said Nursi

i mrekullueshëm dhe çfarë drite vezulluese është kundërhelmi i shenjtë i Kuranit të gjithurtë.

* * *

SHPRESA E TREMBËDHJETË[52]

Në këtë shpresë do të përshkruaj një tablo të rëndësishme nga tablotë e ngjarjeve të jetës sime. Ajo duhet të jetë disi e zgjatur, por unë shpresoj se ju nuk do të mërziteni apo të ofendoheni.

Pasi shpëtova nga robëria në Rusi gjatë luftës së parë botërore, unë qëndrova në Stamboll për dy apo tre vite në shërbim të fesë në *Dar'el-Hikmeh*. Ndërkohë nëpërmjet udhëzimit të Kuranit të gjithurtë dhe të influencës shpirtërore të Shejh Gejlanit dhe me zgjimin tim nëpërmjet pleqërisë, unë ndjeva një mërzitje nga jeta e civilizuar e Stambollit dhe një neveritje nga jeta e saj sociale vezulluese.

Një ndjenjë përmallimi për vendlindjen time më shtyu mua atje, duke menduar, meqenëse unë do të vdes, le të vdes në vendin tim.. dhe unë shkova në qytetin e Vanit.

Para çdo gjëje, unë shkova të vizitoj medresenë time në Van që quhej Horhor. Unë pashë se Armenët e kishin rrënuar e djegur gjatë pushtimit rus, ashtu si ndërtesat e tjera të Vanit.. Pastaj u ngjita në kalanë e famshme të Vanit e cila është një strukturë monolite e madhe si një mal dhe që përfshinte nën të medresenë time e cila ishte e ngjitur me të. Shokët e mi të vërtetë, vëllezërit dhe studentët e ngushtë të medresesë me të cilët isha ndarë para shtatë vitesh po personifikoheshin para syve të mi dhe më kalonin imazhet e tyre. Disa nga ata shokët e mi vetëflijues ishin bërë martirë të vërtetë, ndërsa të tjerët që kishin vdekur për shkak të asaj fatkeqësie ishin bërë martirë shpirtërorë në kuptim.

Unë nuk mund ta mbaja veten nga vajtimi. Ndërkohë u ngjita në majë të kështjellës e cila kishte pamje nga medreseja, tek kullat sipër saj me lartësinë e dy minareve. Unë u ktheva në imagjinatën time shtatë ose tetë vite. Duke pasur një imagjinatë të fortë, unë u sorollata gjithandej në atë kohë në mendjen time. Nuk ndodhej asnjë përreth që të më tërhiqte e të më largonte nga ajo imagjinatë në atë kohë, sepse unë isha i vetmuar. Meqenëse shikimi ndaj atyre shtatë ose tetë viteve u shtri e u zgjerua,

---

[52] Është një koinçidencë e hollë që incidenti i medresesë, të cilën e përshkruan kjo shpresa e trembëdhjetë, ndodhi trembëdhjetë vite më parë (1921- përkthyesi)

Medrese: shkollë ku jepen mësim shkencat fetare.

unë pashë mjaft për të mbushur një shekull, sikur një shekull ishte larguar e kishte kaluar me ngjarjet e tij.

Unë pashë se qendra e qytetit që rrethonte medresenë time, përbri kalasë, ishte djegur plotësisht dhe ishte rrënuar. Unë këtë e pashë me një shikim pikëllues e me keqardhje.. Unë ndjeja një ndryshim të madh midis asaj që kisha parë më parë dhe asaj që shoh tani, sikur kishin kaluar dyqind vjet mbi këtë qytet. Shumica e njerëzve të atyre shtëpive patën qenë shokët e mi të dashur për mua. Shumica e atyre kishin vdekur në internime, Allahu i mëshiroftë, ose kishin shkuar në mërgimet e mjera. Vetëm lagjja e Armenëve kishte mbetur, të gjitha shtëpitë e muslimanëve të Vanit ishin rrafshuar me tokën, ishin shembur. Zemra ime ishte sfilitur. Unë isha aq i prekur, saqë në qoftë se do të kisha patur një mijë sy, ato do të kishin vajtuar së bashku. Unë supozoja se kisha shpëtuar nga mërgimi meqë u ktheva në qytetin tim, por, medet, sa keq! unë pashë mërgimin më të vajtueshëm në vetë qytetin tim. Unë pashë se qindra nga studentët e mi dhe nga të dashurit me të cilët unë isha i lidhur ngushtë shpirtërisht -ashtu si Abdurrahmani që u përmend tek Shpresa e Dymbëdhjetë- se kishin hyrë në varre dhe në vendbanimet e tyre, që tashmë të gjitha ishin rrënoja.

Ndodheshin disa rreshta që kishin qenë për një kohë të gjatë në mendjen time por që nuk e kisha kapur kuptimin e tyre. Tani përpara asaj skene të zymtë unë e kuptova plotësisht kuptimin e tyre.

Rreshtat ishin këto:

لَوْلَا مُفَارَقَةُ الْأَحْبَابِ مَا وَجَدَتْ لَهَا الْمَنَايَا إِلَى أَرْوَاحِنَا سُبُلًا

*"Në qoftë se nuk do të ishte ndarja nga të dashurit, vdekja nuk do të mund të gjente rrugë për tek shpirtërat tonë që mund t'i merrt*e".[53]

Domethënë, ajo që e vret më shumë njeriun është ndarja nga ata të cilët ai i do. Po, asgjë tjetër nuk më ka bërë mua të vuaj e të dëshpërohem aq shumë sa ajo situatë. Në qoftë se nuk do të më kishte ardhur ndihma nga Kurani e nga besimi, dëshpërimi im, brengosja dhe vuajtja do ta kishin bërë shpirtin tim të arratisej.

Meqenëse në kohët e hershme në vargjet e tyre poetët vajtonin mbi vendbanimet e të dashurve të tyre kur ata kalonin tek rrënojat e tyre, edhe

[53] Në arabisht në tekstin origjinal, këto rreshta janë nga Mutenebbi. Përkthyesi.

unë e pashë këtë skenë të zymtë ndarjeje në formën më të dhimbshme me sytë e mi.. Dhe shpirti e zemra ime qanë së bashku me sytë e mi me dëshpërim të thellë si dikush që kalon pas dyqind vitesh mbi vendbanimet e të dashurve të tij dhe mbi rrënojat e tyre.. Pastaj një nga një kalonin skenat e lumtura e të këndshme të jetës sime para syve dhe imagjinatës sime me të gjithë forcën jetike, ashtu siç kalojnë skenat e filmit kinematografik.. ajo jetë e lumtur të cilën e kalova duke u dhënë mësim studentëve të mi të vlefshëm përafërsisht njëzet vjet, dhe pikërisht në këto vende të cilat ishin të lulëzuara e gazmore, por që tashmë ishin shkatërruar e bërë rrënoja. Unë kalova një kohë të gjatë para këtyre skenave të jetës sime. Pastaj unë u ndjeva i habitur nga gjendja e njerëzve të dhënë vetëm pas kësaj dynjaje; si është e mundur që ata i mashtrojnë vetvetet e tyre? Kjo situatë tregon qartë se dynjaja është e përkohshme kalimtare dhe se qëniet njerëzore janë mysafirë brenda saj dhe thjesht udhëtarë.

Unë e pashë me sytë e mi se sa të vërteta janë fjalët që përsëriten vazhdimisht nga njerëzit e realitetit: "Mos u mashtroni me dynjanë, sepse ajo është mizore, tradhëtare, e keqe dhe kalimtare..."

Unë gjithashtu pashë se njeriu ashtu siç është i lidhur me trupin e tij e me shtëpinë, po ashtu ai është i lidhur me qytetin e tij, me vendin dhe madje me dynjanë, sepse ndërsa doja të qaja me sytë e mi për pleqërinë time -duke marrë parasysh trupin tim- doja të qaja gjithashtu me dhjetë sy jo thjesht për plakjen e medresesë sime, por për vdekjen e saj. Dhe unë ndjeva nevojë të qaja me njëqind sy për qytetin tim të ëmbël e të bukur gjysëm i vdekur.

Thuhet në një hadith sherif se në çdo mëngjes thërret një melek*:*

لِدُوا لِلْمَوْتِ وَابْنُوا لِلْخَرَابِ

"Ju lindeni për të vdekur, dhe ndërtoni banesa për t'u shkatërruar".[54]

Unë po e dëgjoja këtë të vërtetë jo me veshët e mi, por me sytë e mi.

Pas njëzet vitesh unë akoma qaj kur e imagjinoj atë situatë, pikërisht ashtu siç më bëri të qaja në atë kohë. Po, rrënojat e shtëpive në majë të kështjellës së lashtë, e cila ka jetuar me mijëra vite dhe plakja e qytetit që ishte nën të, gjatë tetë viteve, sikur të kishte kaluar tetëqind vite, vdekja e medresesë sime në rrëzë të kalasë, e cila patë lulëzuar dhe patë

[54] Transmeton Bejhekiu

qenë vendtakimi për të dashurit.. të gjitha këto tregojnë vdekjen e të gjitha shkollave fetare në shtetin Osman. Dhe tregojnë madhështinë jolëndore të kufomës së madhe të tyre, saqë sikur kalaja që është një strukturë monolite e madhe shkrepi u bë si një gur varri për të gjitha ato.

Unë pashë se studentët e mi, Allahu i mëshiroftë, të cilët ishin me mua në atë medrese, para tetë vitesh, dhe që janë duke fjetur në varret e tyre, i pashë sikur ata po qanin me mua; madje edhe muret e rrënuara të qytetit dhe gurët e tij të shpërndarë po qanin me dëshpërim së bashku me mua.

Po, unë pashë se çdo gjë sikur po qante. Atëherë unë kuptova se nuk mund ta duroja këtë mërgim në qytetin tim. Unë mendova se, ose duhet t'u bashkohem atyre në varreza, ose më duhet të tërhiqem në një shpellë në male e të pres vdekjen time atje. Unë thashë me vete: Meqenëse në dynja ndodhen këto ndarje e largime të cilat nuk mund të durohen dhe nuk mund t'u bëhet ballë dhe të cilat janë pikëlluese dhe dëshpëruese deri në këtë shkallë, atëherë nuk ka dyshim se vdekja është më e mirë se sa kjo jetë dhe është më e preferueshme në situata të këtilla të cilat nuk mund të durohen.. Dhimbjet e jetës të tilla si këto janë të padurueshme.

Prandaj, ndërkohë unë hodha një vështrim mbi gjashtë drejtimet dhe i pashë të gjitha të ishin të errëta. Pakujdesia që buronte nga dëshpërimi im i fortë ma shfaqi dynjanë të ishte e tmerrshme, e boshatisur, e shkretë, dhe gati për t'u shembur mbi kokën time.

Shpirti im kërkoi një pikë mbështetje përballë fatkeqësive të panumërta armiqësore. Dëshirat e tij të pafundme të cilat shtrihen për në përjetësi po kërkonin diçka për t'i përmbushur ato.

Ndërsa duke pritur ngushëllim përballë dëshpërimit e brengosjes që buronin nga ato ndarje të pafundme dhe nga ato vdekje, dhe nga ai shkatërrim i pafundmë, papritmas një realitet i vetëm nga vërsetet e Kuranit të shpjegimit të mrekullueshëm,

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

"Gjithë ç'është në qiej dhe në tokë lavdërojnë Allahun dhe Ai është i Gjithëfuqishëm, i Gjithurtë".

"I Tij është mbizotërimi i qiejve dhe i tokës, Ai është që jep jetë dhe sjell vdekje dhe Ai është i Zoti për të bërë çdo gjë",[55]

m'u shfaq dhe më shpëtoi nga ajo imagjinatë pikëlluese e tmerrshme dhe më shpëtoi nga dhimbja e ndarjes dhe më hapi sytë e mi. Ndërkohë hodha shikimin tek frutat e varur në pemët frutdhënëse të cilat më shikonin mua me buzëqeshje të ëmbëla dhe më thonin: "Mos shiko vetëm tek rrënojat, na vëre edhe ne gjithashtu". Realiteti i vërseteve i solli mendjes kuptimin vijues:

Përse të dëshpëron deri në këtë shkallë rënia e një letre artificiale e shkruar në formën e një qyteti nga dora e njeriut, i cili është një mysafir në faqen e fushës së Vanit? Përse dëshpërohesh për rënien e tij në përroin e kobshëm i quajtur pushtimi Rus i cili fshiu gjurmët e saj dhe e hoqi shikimin e saj? Ngrije kokën tek Krijuesi Formëdhënës i Cili është Krijuesi i çdo gjëje dhe Pronari i saj i vërtetë, çështja e saj është në Dorën e Tij, dhe mesazhet e Tij xh.sh. në faqen e Vanit shkruhen vazhdimisht në formë të ripërtërirë në mënyrë vezulluese e të praruar ashtu siç e shikoje. Vajtimi yt mbi ato rrënoja të shkreta buron nga gabimi që harrohet Pronari i tyre i vërtetë, që nuk mendohen njerëzit se janë mysafirë, dhe duke i imagjinuar ata të jenë pronarë."

Nga ajo situatë pikëlluese dhe nga ai gabim në të imagjinuar u hap një derë për tek një realitet i madh, dhe u përgatit nefsi që ta pranojë plotësisht. Ashtu si hekuri që futet në zjarr që të zbutet dhe që t'i jepet një formë e caktuar e dobishme, edhe ajo gjendje pikëlluese dhe ajo situatë e dhimbshme u bë një zjarr përvëlues që zbuti nefsin tim. Nëpërmjet realitetit të vërseteve të lartëpërmendur, Kurani i shpjegimit të mrekullueshëm i shfaqi atij shkëlqimin e të vërtetave të besimit, duke e bërë atë ta pranojë.

Po, të gjitha lavdërimet i takojnë Allahut, ashtu siç është provuar në mënyrë përfundimtare në pjesët e Risale-i Nurit, si Letra e Njëzet, nëpërmjet shkëlqimit të besimit në Zotin, realiteti i vërseteve i jep një pikë mbështetjeje shpirtit dhe zemrës të cilat zbulohen në lidhje me fuqinë e besimit të gjithkujt. Kjo ishte aq e fuqishme saqë më dha mua forcë që të përballoj fatkeqësi njëqind herë më të tmerrshme se sa situata që unë pashë. Unë shpreha këtë përkujtues: "çdo gjë i është nënshtruar urdhërit të Pronarit të vërtetë të këtij vendi, Krijuesit tënd. Frerat e të

[55] Kuran 57: 1-2

gjitha gjërave janë në Dorën e Tij. Lidhja jote me Të është e mjaftueshme."

Duke e njohur Krijuesin tim e duke u mbështetur tek Ai, të gjitha gjërat të cilat ishin shfaqur armiqësore e braktisën armiqësinë e tyre, dhe gjërat e dhimbshme të cilat më kishin bërë mua të qaja, filluan të më bënin të lumtur.

Dhe ashtu siç e kemi demonstruar me prova të sigurta në shumë vende të Risale-i Nurit, nëpërmjet dritës që buroi nga besimi në Ahiret, kjo dha një pikë të tillë përballë dëshirave të mia të pafundme saqë ajo fuqi ishte e mjaftueshme jo vetëm për ato dëshira të vogëla, të përkohshme e të shkurtëra dhe për ato lidhje me të dashurit e mi në dynja, por ajo mjaftonte gjithashtu për dëshirat e mia të pafundme në botën e përjetësisë, në botën e qëndrueshmërisë dhe në lumturinë e përhershme, sepse nëpërmjet një manifestimi të vetëm prej manifestimeve të mëshirës së të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit, Ai shtron e vendos mbi tryezën e pranverës mirësitë e Tij të shijshme e të mrekullueshme në faqen e tokës e cila është një bujtinë nga bujtinat e përkohshme të dynjasë për gosti; Allahu xh.sh. u jep atyre mysafirëve në çdo pranverë dhe përgatit mirësi të ndryshme për ta me qëllim që të hyjë gëzimi në zemrat e tyre për një apo për dy orë, sikur Ai u jep atyre ushqimin e mëngjesit, pastaj i merr ata për tek vendbanimet e tyre të përjetshme në tetë xhennete të amshuar të mbushura me mirësi të pakufishme për një kohë të pakufishme të cilën e ka përgatitur për robët e Tij.

Nuk ka dyshim se ai që beson në mëshirën e Këtij të Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti dhe është i qetë në të duke kuptuar lidhjen e tij me Krijuesin, padyshim se ai do të gjejë një pikë mbështetje të madhe saqë madje edhe në shkallën e saj më të vogël, ajo mbështet shpresa të pakufishme për të arritur përjetësinë, dhe i bën të vazhdojnë. Për më tepër, nëpërmjet realitetit të vërsetit, drita që buron nga shkëlqimi i besimit u manifestua në një mënyrë të tillë të ndritshme saqë ajo i ndozi dhe i ndriçoi si dita të gjashta drejtimet.

Ajo ndriçoi gjendjen time të dëshpëruar e të vajtueshme për studentët e mi, për të dashurit e mi në medresenë time dhe në qytet të cilët kishin udhëtuar me këtë përkujtues: "Bota tek e cila kanë shkuar të dashurit e tu, nuk është e errët. Ata thjesht kanë shkuar në një vend tjetër; ti do t'i takosh përsëri ata. Kjo u dha fund lotëve të mi dhe më bëri të kuptoj se unë do të gjeja të tjerë të ngjashëm me ta në këtë botë të cilët do të merrnin vendin e tyre.

Po, lavdi Zotit, Ai e gjallëroi medresenë e vdekur të Vanit që ishte transformuar në rrënoja me sjelljen në jetë të medresesë së Ispartës dhe, Ai në kuptim i ngjalli ata të dashur të mi me më shumë studentë të çmueshëm dhe në numër më të madh këtu.

Gjithashtu Ai më mësoi se dynjaja nuk është e boshatisur dhe e pakuptim, dhe se ai nuk ishte një qytet i shkretë dhe i rrënuar ashtu siç e përfytyrova unë në atë mënyrë të gabuar, por se Pronari i vërtetë, ashtu siç e kërkon urtësia e Tij, i ndryshon tablotë dhe skenat artificiale të përkohshme të bëra nga njeriu me tablo të tjera dhe i ripërtërin mesazhet e Tij. Ashtu si, sa më shumë fruta të këputen nga pema, aq më shumë fruta të tjera rriten në vendet e tyre, po ashtu vdekja dhe ndarja në njerëzimin gjithashtu ripërtërihen e ndryshohen. Nga këndvështrimi i besimit, ato janë ripërtëritje të cilat nuk prodhojnë brengosje të dhimbshme e cila buron nga mungesa e të dashurve, por një brengë të ëmbël që buron nga ndarja me qëllim që të takohen përsëri në një vend tjetër më të mirë.

Vërsetet gjithashtu e ndriçuan faqen e qënieve në univers të cilat qenë dukur të errëta në situatën e tmerrshme të mëparshme. Unë desha të jap falënderime për këtë, dhe rreshtat vijues në arabisht m'u shfaqën, të cilat e përshkruan atë realitet në mënyrë të plotë. Unë thashë:

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

لَكِنْ [كلمة غير واضحة] إِخْوَانَنَا أَحْيَاءً مُؤْنِسِينَ مُرَحِّبِينَ مَسْرُورِينَ ذَاكِرِينَ مُسَبِّحِينَ

"Lavdi Zotit për dritën e besimit, e cila e largon iluzionin e qënieve si të huaja, armiqësore, të vdekura e të egra, si jetimë vajtues, dhe i shfaq ato të jenë si vëllezër të dashur, të gjallë, familjarë, të gëzuar, të vënë në shërbim për përmbajtjen e Emrave të Zotit xh.sh. dhe për ta lavdëruar Atë."

Domethënë, për shkak të pakujdesisë që buron nga gjendja e dhimbshme shpirtërore, disa nga qëniet në univers u dukën për nefsin tim neglizhent si armiqësore e të huaja, të tjerat u dukën si kufoma të tmerrshme dhe disa të tjera si jetimë duke qarë në vetminë e tyre. Nëpërmjet dritës së besimit unë i pashë me siguri këto se janë që të gjithë shokë e vëllezër. Sa për kufomat e tmerrshme, disa ishin të gjalla e miqësore, ndërsa të tjerat ishin liruar nga detyrat e misionet e tyre. Dhe

duke parë nëpërmjet dritës së besimit vajtimin e jetimëve të ishte një murmuritje e përmendjes dhe e lavdërimit të Zotit xh.sh., unë i dhashë lavdërime e falënderime të pafundme Allahut xh.sh., i Cili më dha besimin, burimin e këtyre mirësive të panumërta. Dhe duke parë se ishte e drejta ime të jepja falënderime për Allahun xh.sh. me të gjitha qëniet të cilat mbulonin botën time private, e cila është aq e gjërë sa gjithë dynjaja, dhe t'i bëja ato të marrin pjesë me mua në ato falënderime e lavdërime për Allahun, dhe nëpërmjet nijetit -qëllimit- t'i përdorja ato, dhe të themi bashkarisht me gjuhën e gjendjes së çdo individi prej individëve të qënieve dhe nëpërmjet gjuhës së gjendjes së të gjithëve gjithashtu: ***El- Hamdu Lil-lahi ala Nuril Iman,*** *lavdi Zotit për dritën e besimit".*

Për më tepër, kënaqësitë e jetës dhe ëndjet e saj të cilat ishin pakësuar e zhdukur menjëherë nga gjendja ime e pakujdesshme dhe e tmerrshme shpirtërore, dhe shpresat e mia të cilat ishin këputur e tharë përfundimisht, dhe ëndja e mirësitë e mia personale të cilat mbeten të kufizuara brenda limiteve më të ngushta dhe madje qenë të shkatërruara, papritmas nëpërmjet dritës së besimit, ato u transformuan dhe u ndryshuan; ashtu siç e kemi provuar në pjesë të tjera të Risale-i Nurit, ajo dritë e zgjeroi aq shumë atë sferë të ngushtë përreth zemrës sime, saqë e transformoi zemrën time në një sferë aq të gjërë saqë ajo përfshin të gjithë universin, dhe i bëri dynjanë dhe Ahiretin si dy tryeza të mbushura me mirësi dhe i transformoi ato në dy tryeza mbështetëse të mëshirës, në vend të atyre mirësive të cilat thahen dhe humbasin shijet e tyre në kopshtin e medresesë Horhor.

Dhe nuk u përkufizua vetëm tek kjo, por i bëri secilën prej syve, veshët, zemrën dhe si shembulli i këtyre shqisave dhe gjymtyrëve, madje njëqind gjymtyrë të njeriut, i bëri si një dorë e shtrirë sipas shkallëve të besimtarit që shtrihen për tek ato dy tryeza të mbushura me mirësi, ku të mund të marrë mirësi nga të gjitha anët e vendet; prandaj unë thashë fjalët vijuese edhe për të shprehur këtë të vërtetë të lartësuar, edhe si falënderime për ato mirësi të pafundme.

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى نُورِ الْإِيمَانِ إِذْ يُصَوِّرُ الدَّارَيْنِ مَوْرِدَيْنِ مِنَ النِّعْمَةِ وَالرَّحْمَةِ
لِكُلِّ مُؤْمِنٍ حَقًّا يَسْتَفِيدُ بِظُهُورِ كِتَابِ الْحَقِّ وَالْأَخْذِ بِبَيَانَاتِ اللَّهِ

"Me sa të kem mundësi, me të gjitha grimcat e qënies sime, unë i jap falënderime e lavdërime Krijuesit tim për dritën dhe për mirësinë e besimit, sepse ajo më tregon mua se kjo dynja dhe Ahireti janë të mbushura me mirësi dhe me mëshirë, dhe më lejon mua dhe të gjithë

besimtarët të përfitojmë nga ato dy tryeza të mëdha me duart e të gjitha shqisave të tyre, të cilat zhvillohen dhe hapen nëpërmjet dritës së besimit dhe islamit".

Meqenëse besimi është kaq shumë i dobishëm në këtë botë, sigurisht në botën e përjetshme ai do të ketë fruta dhe shkëlqime të tilla saqë ato as nuk mund të kapen me mend në botë, as nuk mund të përshkruhen.

Dhe kështu, o vëllezërit e mi të moshuar dhe o motrat e mia të moshuara dhe o ju që përjetoni ashtu si unë dhimbjet e ndarjes nga të dashur të shumtë për shkak të pleqërisë! Unë e imagjinoj veten time më të plakur se sa ju në kuptim edhe në qoftë se duket se midis jush ndodhet dikush që është më i madh se unë në moshë, sepse meqenëse nga natyra unë ndiej një keqardhje e një dhembshuri të tepruar për bijtë e llojit tim, unë kam përjetuar vuajtjet e mijëra vëllezërve të mi përveç dhimbjeve të mia personale, dhe prandaj unë ndjehem sikur kam jetuar qindra vite.

Ndërsa ju, sado që të keni vuajtur fatkeqësinë e ndarjes, nuk jeni zbuluar para asaj fatkeqësie aq shumë sa unë. Sepse unë nuk kam fëmijë që të mendoj për të.

Unë ndiej dhimbje e keqardhje përballë dëshpërimeve e brengave të mijëra bijve muslimanë dhe madje ndiej dhimbje edhe për kafshët e pafajshme, për shkak të kësaj keqardhjeje dhe dhembshurie të tepruar në natyrën time. Unë nuk kam një shtëpi timen që të mendoj vetëm për të. Përkundrazi, unë jam i lidhur nëpërmjet zellit islamik me këtë vend dhe madje edhe me botën islame, sikur ato të ishin shtëpia ime.

Prandaj unë pikëllohem shumë për dhimbjet e besimtarëve në ato dy shtëpi të mëdhaja dhe brengosem e lëndohem për ndarjen nga ata.

Kështu, drita e besimit ishte e mjaftueshme për mua dhe për të gjitha dëshpërimet që buronin nga pleqëria dhe nga dhimbjet e ndarjes; ai më dha mua një shpresë të pashuar, një besim të pakundërshtueshëm, një dritë të pashuar, një ngushëllim të pashtershëm. Atëherë besimi është më se i mjaftueshëm për ju përballë errësirës, pakujdesisë, brengave dhe dëshpërimeve të pleqërisë. Në realitet, pleqëria e cila është krejtësisht e errët, me mungesë drite e ngushëllimi dhe ndarja më e dhimbshme e më e tmerrshme, është pleqëria dhe ndarja e njerëzve të çudhëzimit dhe të shthurjes. Të përjetuarit e një besimi i cili jep një shpresë të tillë, dritë, ngushëllim dhe efektet e tij, është i mundshëm nëpërmjet zbatimit të një qëndrimi të vetëdijshëm adhurues, i denjë për pleqërinë dhe e përshtatshme për islamin. Nuk është i mundur nëpërmjet përpjekjes për

të imituar të rinjtë, duke e zhytur kokën në pakujdesi dhe duke harruar pleqërinë.

Shqyrtojeni hadithin, kuptimi i të cilit është ky:

خَيْرُ شَبَابِكُمْ مَنْ تَشَبَّهَ بِكُهُولِكُمْ، وَشَرُّ كُهُولِكُمْ مَنْ تَشَبَّهَ بِشَبَابِكُمْ.

"Të rinjtë më të mirë midis jush janë ata të cilët imitojnë ata që janë të matur, të vjetër, ndërsa të moshuarit më të këqinj janë ata që imitojnë të rinjtë". Domethënë, më të mirët e të rinjve tuaj janë ata që u ngjasojnë të moshuarve në vetëpërmbajtje dhe në largimin nga e keqja, ndërsa më të këqinjtë e të moshuarve janë ata që u ngjasojnë të rinjve duke i zhytur vetvetet në shthurje e pakujdesi.

Vëllezërit e mi dhe motrat e moshuara! Ndodhet një hadith i cili thotë:

"Mëshira Hyjnore do të turpërohej t'i linte pa përgjigje duatë e bëra për tek Divani Hyjnor nga besimtarët e moshuar gjashtëdhjetë apo shtatëdhjetëvjeçarë"..

Meqenëse mëshira Hyjnore ju mban ju në një respekt të tillë, edhe ju gjithashtu jini të respektuar ndaj këtij respekti duke kryer adhurimin tuaj.

*** * ***

SHPRESA E KATËRMBËDHJETË

Në fillim të Rrezes së katërt erdhi një komentim i vërsetit Kuranor,

"Allahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i mirë i punëve",[56] dhe përmbledhja e të cilit është kjo:

Kur njerëzit e dhënë vetëm pas kësaj dynjaje më kishin zhveshur e privuar nga çdo gjë dhe unë rashë në pesë lloje mërgimesh. Për shkak të pakujdesisë që buroi nga dëshpërimi, unë nuk i pashë dritat ngushëlluese të Risale-i Nurit të cilat do të më kishin ndihmuar, por unë shikova drejtpërdrejtë zemrën time dhe kërkova shpirtin tim. Unë pashë se një dëshirë shumë e fortë për pavdekshmëri, një dashuri e zjarrtë për ekzistencë dhe një mallëngjim shumë i madh për jetë, së bashku me një pafuqi të pafundme dhe varfëri e nevojë të pafundme po sundonin mbi mua.

Mirëpo një përkohshmëri e tmerrshme po e shuante atë pavdekshmëri dhe po e zhdukte. Ndërkohë unë thashë ashtu siç tha poeti me zemër të djegur:

Ndërsa zemra deshi pavdekshmërinë e saj, realiteti deshi kalimin e trupit tim.

Unë u godita me një sëmundje të pakurueshme, të cilën as Lukmani nuk mundi ta shëronte.

Unë ula kokën time në dëshpërim. Papritmas vërseti,

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

"Allahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i mirë i punëve"

më erdhi në ndihmë duke më bërë thirrje ta lexoja atë me vëmendje duke më thënë: "Më lexo mua me kujdes e me shqyrtim". Kështu unë e lexova atë pesëqind herë në çdo ditë. Sa më shumë e lexoja, nga dritat e tij të shumta nëntë nivele të kuptimeve të tij më shfaqeshin, jo vetëm në nivelin e 'sigurisë së shkallës së njohjes' por në atë të 'sigurisë së shkallës së të shikuarit'.

---

[56] Kuran 3:173

Niveli i parë i vërsetit dritëdhënës *"Allahu vetëm na mjafton neve".*

Për shkak të një hijeje në qënien time esenciale prej një manifestimi të një Emri prej Emrave të të Gjithëlavdishmit Hirplot Absolut i Cili zotëron plotësim absolut dhe qëndrueshmëri absolute dhe i Cili është i Dashur për vetveten, domethënë jo vetëm për ndonjë motiv apo arsye tjetër, unë kisha një dëshirë të fortë të bashkëlindur për pavdekshmëri, që nuk ishte drejtuar tek pavdekshmëria ime, po tek ekzistenca, plotësimi dhe tek pavdekshmëria e Atij të Ploti Absolut.

Mirëpo për shkak të pakujdesisë, ajo dëshirë e fortë e bashkëlindur e kishte humbur rrugën e saj, u bë e lidhur me hijen dhe dashuroi marrëzisht pavdekshmërinë e pasqyrës. Atëherë vërseti

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

"All-llahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i Mirë i punëve"

e ngriti perden. Unë pashë, ndjeva dhe përjetova në shkallën e 'sigurisë absolute' se kënaqësia dhe lumturia e pavdekshmërisë sime qëndron ekzaktësisht dhe në një formë më të plotë në pavdekshmërinë e të Qëndrueshmit të Vetëm Zotëruesit të Plotësimit dhe në vërtetimin e Furnizuesit tim dhe Zotit tim, në të besuarin tek Ai dhe në nënshtrimin ndaj Tij.

Dëshmitë për këtë janë shpjeguar në Rrezen e Katërt, në trajtesën mbi vërsetin, *"All-llahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i Mirë i punëve"* në dymbëdhjetë pjesë, të cilat janë shumë të thella dhe të holla dhe do t'i mbushin me habi ata që kanë ndjeshmëri të holla.

Niveli i dytë i vërsetit dritëdhënës *"All-llahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i Mirë i punëve".*

Në kohën kur në pleqërinë time, në mërgimin, në vetminë dhe në izolimin, njerëzit e dhënë vetëm pas kësaj dynjaje po më sulmonin me spiunat e tyre dhe me dredhitë pavarësisht pafuqisë së pakufishme në natyrën time, pikërisht në këtë kohë, unë i thashë zemrës sime: "të gjitha ushtritë po sulmojnë një burrë të vetëm duart e të cilit janë të lidhura dhe është i sëmurë dhe i dobët. A nuk ka ai, domethënë unë, ndonjë pikë mbështetje, a nuk ka ai diçka prej së cilës të kërkojë ndihmë? Unë përdora vërsetin

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

"Allahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i mirë i punëve".

Dhe vërseti më njofoi çka vijon:

Nëpërmjet dokumentit të besimit, ti bëhesh i lidhur me një Sundimtar të një fuqie absolute i Cili në çdo pranverë pajis me pajime me rregull të plotë të gjitha ushtritë e bimëve e të kafshëve të shpërndara në faqen e tokës. I pajis të gjitha ato ushtri të përbëra nga katërqind mijë lloje të kombeve të ndryshme. Dhe ua shpërndan të gjitha furnizimet ushtrisë madhështore të gjallesave, me në krye njeriun, jo në mënyrën që e ka zbuluar njeriu në kohët e fundit prej ekstrakteve të mishit, të sheqerit e të tjera, por në një formë njëqind herë më të plotë e të mirë ekstraktesh. Ato janë ekstrakte që përmbajnë të gjitha llojet e ushqimeve, madje ato janë ekstrakte të të Gjithëmëshirshmit.. ato që quhen farëra e bërthama..

Përveç kësaj, Ai gjithashtu i mbështjell ato ekstrakte me mbulesa të paracaktuara që përshtaten me përpjekjen e tyre, me shtrirjen e tyre dhe me zhvillimin, dhe i vendos ato e i ruan në kutiat e tyre të vockëla mbrojtëse. Këto sunduqe -kutia- gjithashtu prodhohen me një shpejtësi shumë të madhe dhe me një lehtësi absolute dhe me një bollëk të madh në Fabrikën كَافٍ* وَافٍ *Kaf-nun*, e cila sundohet nga urdhëri i كُنْ فَيَ *"Kun fejekun", "Bëhu! Dhe ajo bëhet në çast"*, saqë Kurani i gjithurtë thotë:

"Krijuesi vetëm urdhëron dhe ajo gjë vjen menjëherë në ekzistencë".

Atëherë duke pasur një pikë të tillë mbështetjeje si kjo nëpërmjet dokumentit të lidhjes së besimit, ti mund të mbështetesh tek një forcë e madhe dhe tek një fuqi absolute. Në të vërtetë, unë ndjeja një forcë të madhe shpirtërore sa herë që e merrja atë mësim prej atij vërseti Kuranor dhe ndjeja se unë kisha një fuqi me të cilën mund t'i sfidoja të gjithë armiqtë e mi në botë dhe jo vetëm armiqtë e mi të tanishëm para meje. Prandaj unë përsërisja nga thellësitë e shpirtit tim vërsetin,

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

"Allahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i mirë i punëve".

Niveli i tretë i vërsetit dritëdhënës *"All-llahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i Mirë i punëve".*

Në kohën kur, duke gjetur se lidhjet e mia me dynjanë po këputeshin për shkak të vuajtjes dhe shtypjes së atyre mërgimeve dhe sëmundjeve, besimi më udhëzoi e më kujtoi se unë isha i caktuar për lumturi të përjetshme në një botë të amshuar, në një mbretëri të përhershme, unë i braktisa ofshamat me rënkim e keqardhje dhe e ndryshova këtë me atë që sihariqonte mirësi e gëzim dhe më bënte të isha në dhënie të vazhdueshme lavdërimesh.

Mirëpo ky qëllim i imagjinatës dhe i shpirtit dhe si rezultat i natyrës së njeriut mund të realizoheshin vetëm nëpërmjet fuqisë së të Gjithëfuqishmit Absolut i Cili i njeh dhe i regjistron të gjitha lëvizjet dhe pushimin e krijesave të Tij, qëndrimet dhe gjendjet e tyre në fjalë e në vepra, dhe i Cili merr si mikun e Tij dhe si të adresuarin e Tij njeriun e vogël, të papërfillshëm dhe absolutisht të pafuqishëm duke i dhënë atij një pozitë shumë të lartë e të nderuar midis krijesave të tij. Kjo do të mund të realizohej veçse nëpërmjet mirësive të Tij të pakufishme ndaj njeriut dhe rëndësisë që Ai i jep atij. Ndërsa po mendoja për këto dy pika, domethënë për aktivitetin e një fuqie të tillë të pakufishme dhe për rëndësinë reale që i dha Krijuesi i Gjithëlavdishëm këtij njeriu i cili duket i papërfillshëm e i vogël, unë dëshiroja një shpjegim për këto dy pika i cili do të thellonte besimin dhe do të kënaqte zemrën. Përsëri unë përdora atë vërset dhe ai më tha: vëreje përemrin نَا ‘*Na’* i cili është tek ‘*Hasbuna’,“Allahu vetëm na mjafton”* dhe shikoji ata që thonë حَسْبُنَا *‘Hasbuna’* së bashku me ty, sido që ta shprehin, me gjuhën e gjendjes apo me gjuhën e fjalës; kushtoju vëmendje atyre.. Po kështu më urdhëroi vërseti! Ndërkohë unë hodha vështrimin dhe pashë zogj të panumërt dhe miza të pallogaritshme, të cilat janë si zogj të zvogëluar, dhe kafshë të panumërta dhe bimë të pafundme dhe pemë të pafund po recitonin, ashtu si unë, nëpërmjet gjuhës së gjendjes së tyre të natyrshme.

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

“All-llahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i Mirë i punëve”.

Ato i kujtojnë gjithkujt paanësinë dhe madhësinë e kësaj fuqie absolute e cila përpara syve tonë dhe veçanërisht në pranverë krijon me bollëkun më të madh, me lehtësinë më të madhe dhe në shkallën më të gjërë, nga vezët, farërat, dhe nga pikëlat e lëngut, të cilat që të gjitha i ngjasojnë njëri-tjetrit dhe substanca e të cilave është e njëjta, qindrat e mijërat e specieve të zogjve, qindrat e mijërat e llojeve të bimëve dhe qindrat e mijërat e llojeve të pemëve pa gabim, pa mangësi e pa

ngatërresë, në mënyrë të zbukuruar, të drejtëpeshuar e të mirësistemuar, dhe në forma të gjitha të ndryshme nga njëra-tjetra. Duke u bërë në këtë mënyrë së bashku, njëra brenda tjetrës duke i ngjasuar njëra-tjetrës dhe në të njëjtën mënyrë, ato na demonstrojnë Unitetin e Tij dhe Njësinë. Unë kuptova se çdo ndërhyrje apo pjesëmarrje në aktin Hyjnor krijues i cili shfaq kështu mrekulli të pallogaritshme ishte e pamundur. Ata që dëshirojnë ta kuptojnë identitetin tim personal dhe karakterin tim human, i cili është si ai i të gjithë besimtarëve, dhe ata që dëshirojnë të jenë si unë, duhet ta shikojnë shpjegimin e '*Unit*' në vetën e parë shumës نَا '*Na*', '*neve*' në vërsetin حَسْبُنَا '*Hasbuna*', '*Allahu vetëm na mjafton neve*', domethënë shpjegimin e vetes sime dhe të reflektojnë se vendi i saj është në atë shumës. Dhe të kuptojnë se ç'është ekzistenca ime dhe trupi im i cili duket si i vogël, i varfër e i parëndësishëm, ashtu si trupi i çdo besimtari?! Le të dinë, ç'është vetë jeta? Madje çfarë është humanizmi? Ç'është islami? Ç'është besimi i vërtetë, i sigurtë? Ç'është njohja e Zotit? Si arrihet dashuria e Zotit xh.sh... le ta kuptojnë... le të marrin mësim në të!

Niveli i katërt i vërsetit dritëdhënës *"All-llahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i Mirë i punëve"*.

Njëherë kur ngjarjet si pleqëria, mërgimi, sëmundja dhe qënia ime i mposhtur po lëkundnin qënien time koinçiduan me një periudhë të pakujdesisë sime, sikur qënia ime me të cilën isha e lidhur fort po shkonte në mosekzistencë, madje ekzistenca e të gjitha krijesave po asgjësohej e po përfundonte në zhdukje, largimi i të gjithë atyre për në mosekzistencë shkaktoi tek unë një shqetësim të madh dhe një tronditje të dhimbshme; unë përsëri përdora vërsetin *"All-llahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i Mirë i punëve"*. Vërseti më tha: Vëreji me kujdes kuptimet e mia dhe shikoji ato nëpërmjet teleskopit të besimit.

Kështu unë i shikova kuptimet e tij me syrin e besimit dhe pashë se ashtu si të gjithë besimtarët, qënia ime shumë e vogël si një grimcë, ishte pasqyra për një Qënie të pakufishme, dhe nëpërmjet një shtrirje të pafundme, mjeti për të fituar ekzistenca të panumërta, dhe një fjalë urtësie duke prodhuar frutat e ekzistencave të shumta të qëndrueshme shumë më të çmueshme se sa qënia ime.

Unë mësova me 'sigurinë e shkallës së njohjes' se në këtë lidhje besimi, të jetoje për një çast ishte aq e vlefshme sa vlera e një ekzistence të përjetshme, sepse nëpërmjet vetëdijes së besimit unë kuptova se kjo

qënia ime ishte vepra e artit, artifakti dhe manifestimi i Krijuesit të Vetëm të domosdoshëm. Kështu duke pas shpëtuar nga shqetësimi i vetmisë dhe nga ndarje të panumërta dhe nga dhimbjet e tyre, unë formova lidhje dhe hallka vëllazërie me qëniet aq sa numri i akteve dhe i Emrave Hyjnorë të lidhur me qëniet, sidomos me qëniet e gjalla, dhe unë njoha se ishte një lidhje e përhershme me të gjitha qëniet që i doja nëpërmjet një ndarjeje të përkohshme.

Dhe kështu nëpërmjet besimit dhe lidhjeve të besimit, ashtu si të gjitha qëniet, qënia ime fitoi dritat e ekzistencave të panumërta të paprekura nga ndarja. Madje edhe sikur të ikte qënia ime, qëndrueshmëria e atyre llojeve të ekzistencës pas saj, e qetëson ekzistencën time edhe sikur ajo të qëndronte vetë e plotë.

Shkurtazi: vdekja nuk është ndarje, por është bashkim; është një ndryshim banese; është prodhimi i një fruti të përjetshëm...

Niveli i pestë i vërsetit dritëdhënës حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

"All-llahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i Mirë i punëve".

Njëherë kur jeta ime po tronditej nga rrethana shumë të vështira, vëmendja ime u drejtua drejt jetës. Unë pashë se jeta ime po largohej me shpejtësi; Ahireti po afrohej gjithnjë e më shumë; për shkak të shtypjes që vuaja jeta ime kishte filluar të shuhej. Por detyrat e rëndësishme të jetës, veçoritë e saja të larta dhe dobitë e saja të çmueshme nuk përshtateshin me këtë shuarje të shpejtë, përkundrazi, ato përshtateshin me një jetë të gjatë e të vazhdueshme.

Ashtu siç është shpjeguar në pjesën e Risale-i Nurit rreth Emrit *I Gjalli i përjetshëm*, ndërkohë mendova për këtë me të gjithë dhimbjen dhe dëshpërimin. Atëherë përdora profesorin tim, vërsetin, *"All-llahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i Mirë i punëve"*, dhe ai më tha: "Shikoje jetën nga këndvështrimi i ***El-Hajju El Kajjum,*** *i Gjalli i Përjetshëm* dhe tek *Vetekzistuesi i Përhershëm* i Cili të jep ty jetë.

Kështu, unë e hodha vështrimin dhe pashë se aspektet e jetës sime që shikonin tek unë ishin një, ndërsa ato që i shikonin tek ***El-Hajju El Kajjum,*** *i Gjalli i Përjetshëm* dhe tek *Vetekzistuesi i Përhershëm* ishin njëqind. Dhe në qoftë se, nga rezultatet e saj, njëri shikon tek unë, një mijë rezultate shikojnë tek Krijuesi im. Atëherë meqenëse është kështu, të jetosh për një çast brenda limiteve të kënaqësisë Hyjnore është e

mjaftueshme; prandaj nuk ka nevojë për një kohë të gjatë. Kjo e vërtetë mund të shpjegohet në katër çështje. Ata që nuk janë të vdekur ose që dëshirojnë të jenë të gjallë duhet të kërkojnë natyrën dhe realitetin e jetës dhe të drejtat e tyre të vërteta në ato katër çështje; ata do t'i gjejnë ato dhe do të vijnë në jetë!

Një përmbledhje e saj është kjo:

Sa më shumë të shikojë jeta tek '*i Gjalli i Përjetshëm* dhe tek *Vetekzistuesi i Përhershëm*, dhe sa më shumë të bëhet besimi jeta dhe shpirti i jetës, aq më shumë ajo bëhet e përhershme dhe do të prodhojë fruta të qëndrueshëm. Gjithashtu ajo bëhet aq e lartësuar saqë ajo merr manifestimin e përjetësisë; dhe ajo nuk shikon më tek jetëshkurtësia apo jetëgjatësia.

Niveli i gjashtë i vërsetit dritëdhënës *"All-llahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i Mirë i punëve".*

Në kohën kur nëpërmjet pleqërisë e cila më paralajmëronte për ndarjen time të veçantë dhe nëpërmjet ngjarjeve të kohës së fundit të cilat njoftojnë për shkatërrimin e dynjasë brenda ndarjeve të përgjithshme të gjithanshme dhe nëpërmjet zbulimit të gjërë të jashtëzakonshëm në fundin e jetës sime, të ndjenjave në natyrën time për dashurinë e së bukurës dhe pasionin për hijeshinë e për joshjen pas plotësimit, nëpërmjet të gjitha këtyre, unë pashë me një qartësi të jashtëzakonshme dhe me dëshpërim se zhdukja e përkohshmëria të cilat janë gjithmonë shkatërruese, dhe vdekja e mosekzistenca të cilat shkaktojnë ndarje vazhdimisht që po e prishnin në mënyrë të tmerrshme këtë dynja të bukur dhe këto krijesa të bukura dhe duke e shkatërruar bukurinë e tyre; dashuria metaforike në natyrën time po ziente e rebelohej kundra kësaj situate. Me qëllim që të gjej ngushëllim, unë përsëri përdora vërsetin *"All-llahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i Mirë i punëve"*. Ai më tha: "Më lexo mirë, shikoji kuptimet e mia me kujdes!"

Kështu unë hyra në observatorin e vërsetit në suren *el-Nur*,

اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

*"Allahu është drita e qiejve dhe e tokës (*deri në fund të vërsetit*),"*[57]

[57] Kuran 24:35

dhe shikova nëpërmjet teleskopit të besimit nivelet më të largëta të vërsetit *All-llahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i Mirë i punëve"..*

Pastaj nëpërmjet mikroskopit të vetëdijes së besimit pashë misteret e tij më të holla, siç vijon:

Pasqyrat, copat e qelqit, gjërat e tejdukshme dhe madje edhe flluskat e detit tregojnë bukuritë e ndryshme të fshehura të dritës së diellit dhe të shtatë ngjyrave në dritën e tij; dhe nëpërmjet zhdukjes dhe ripërtëritjeve të tyre dhe të aftësive të ndryshme dhe përthyerjeve, ato ripërtërijnë bukurinë; dhe nëpërmjet reflektimeve të tyre, ato shfaqin bukuritë e fshehura dhe hijeshinë e diellit dhe të dritës së tij.

Pikërisht në të njëjtën mënyrë, me qëllim që të veprojnë si pasqyra për bukurinë e shenjtë të Hirplotit të Gjithëlavdishëm i Cili është Dielli i Parapërjetshëm dhe i paspërjetshëm, dhe për hijeshinë e Emrave të Tij më të bukur, dhe për të ripërtërirë manifestimet e tyre, këto krijesa të bukura, këto artifakte të këndshme, këto qënie të shkëlqyera vijnë e shkojnë pa ndalim. Të shpjeguara në Risale-i Nur janë prova të fuqishme duke demonstruar se bukuritë e shfaqura mbi ato krijesa nuk janë veçoritë e tyre, por shenjat, treguesit, shkreptimat dhe manifestimet e asaj bukurie të shenjtë, të lartësuar e të amshuar e cila dëshiron të bëhet e dukshme dhe që do të shikohet e të dëshmohet.

Treguesit e kësaj janë shpjeguar në mënyrë të detajuar në Risale-i Nur, sidomos në atë trajtesë e cila fillon me: "Këtu do të përmendim tre argumente në mënyrë shumë të përmbledhur e të arsyeshme".

Cilido njeri që e shikon këtë trajtesë nga njerëzit e perceptimit të hollë nuk mund të mbetet pa habi, pa çudi e vlerësim, madje përveç përfitimit të vetë personave të tyre prej saj, ata e shohin të domosdoshme të përpiqen që t'i bëjnë edhe të tjerët për të fituar prej saj, sidomos pesë pikat e përmendura në provën e dytë. Ai që mendja e të cilit nuk është dëmtuar dhe që nuk e ka zemrën të prishur, do ta vlerësonte, do ta admironte dhe do ta miratonte duke thënë: *Mashallah... Barakallah..* dhe do ta perceptonte e vërtetonte se ajo është një mrekulli vërtet e jashtëzakonshme e cila do t'i lartësojë qëniet e tyre të ulëta e të varfëra në dukje.

*** * ***

LETRA E NJËZET E NJËTË

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ
وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ۝
وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا ۝
رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ إِنْ تَكُونُوا صَالِحِينَ فَإِنَّهُ كَانَ لِلْأَوَّابِينَ غَفُورًا ۝

Me Emrin e All-llahut, të Cilit i takon lavdërimi! "Dhe s'ka gjë që të mos e lëvdojë Lartësinë e Tij."[58]

Me Emrin e All-llahut, i Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti.

"Dhe Zoti yt ka përcaktuar që të mos adhuroni askënd e asgjë veç Atij dhe që të jesh i përkushtuar ndaj prindërve të tu.

Në qoftë se njëri prej tyre ose të dy arrijnë moshën e pleqërisë dhe ti je gjallë me ta, mos u thuaj atyre ndonjë fjalë pakënaqësie e mosrespekti, as mos e ngrini zërin (duke u thënë 'uf'), por folu atyre shprehje nderuese e me respekt.

Dhe ule mbi ta krahun e nënshtrimit, të mirësisë e të përuljes me mëshirë dhe thuaj: "Zoti im! Dhuro mbi ta mëshirën Tënde siç më rritën mua, kur unë isha i mitur."

"Zoti juaj e di më mirë se çfarë keni në brendësi (të vetes e të shpirtit) tuaj. Në qoftë se jeni të drejtë e të pastër, atëherë Ai është padyshim gjithnjë Falës i Madh ndaj atyre që i kthehen Atij gjithnjë me bindje e pendim."[59]

O i pavëmendshëm! O Ti që ke në shtëpinë tënde një prind të moshuar, ose një invalid ose dikë prej të afërmve e vëllezërve në fe, i cili nuk është më i aftë për punë!

---

[58] Kur'an, 13: 28

[59] Kur'an, 17: 23-25

Studioji me kujdes vërsetet e lartëpërmendur dhe shiko se si një vërset i vetëm u bën thirrje fëmijëve në pesë nivele në mënyra të ndryshme që të jenë të dashur ndaj prindërve të tyre të moshuar. Po, e vërteta më e lartë në këtë dynja është dhembshuria (mëshira) e nënave dhe e baballarëve ndaj fëmijëve të tyre. Dhe të drejtat më të larta janë të drejtat e tyre për respekt si shpërblim për mëshirën dhe për dhembshurinë e tyre.

Sepse ata sakrifikojnë jetët e tyre me kënaqësi të madhe, duke i harxhuar ato për hir të jetëve të fëmijëve të tyre. Në këtë gjendje, secili fëmi i cili nuk e ka humbur humanizmin e tij dhe që nuk është shndërruar akoma në një përbindësh i nderon ata miq të respektuar, besnikë e vetësakrifikues, u shërben atyre me sinqeritet, përpiqet t'i kënaqë ata dhe t'i bëjë të gëzuar e të kënaqur.

Xhaxhallarët dhe hallat, dajallarët dhe tezet, nga nëna dhe nga babai, janë baballarë dhe nëna. Kështu, kupto nga kjo se sa e ulët dhe sa mungesë ndërgjegjjeje do të ishte të qënit përbuzës ndaj atyre të moshuarve të bekuar dhe, sa përçmuese do të ishte dëshira për vdekjen e tyre.

Po, kuptoje, sa padrejtësi e ligë, sa mbrapshti e ulët dhe mungesë ndërgjegjjeje do të ishte kur dikush uron vdekjen e tyre, të cilët i kanë sakrifikuar jetët e tyre për hir të jetës së tij!

O njeri që lufton për të siguruar mjetet e jetesës! Mjetet e bereqetit dhe të mëshirës në shtëpinë tënde dhe larguesi, zmbrapsi i fatkeqësive është ai i moshuar ose ai i verbër nga të afërmit e tu, të cilin ti e përçmon.

Ki kujdes! Mos thuaj: "Të ardhurat e mia janë të pakta, unë kam vështirësi dhe nuk më del llogaria", sepse po të mos ishte bereqeti që shkaktohet nga prania e tyre, ti do kishe qenë edhe më keq në ngushticë ekonomike. Besoje këtë fakt që po ta tregoj, unë mund ta provoj atë në mënyrën më vendimtare, kam shumë prova rreth saj dhe mund të të bind ty. Por me qëllim që të mos e zgjas diskutimin, unë po e pres shkurt. Ki shumë besim nga kjo fjala ime. Unë betohem në Zotin se kjo është absolutisht e sigurt; madje edhe nefsi im urdhërues për të liga, edhe shejtani im gjithashtu, janë dorëzuar para tyre. Ti duhet të bindesh nga një fakt i cili e ka dërrmuar kokëfortësinë e nefsit tim dhe e ka heshtur shejtanin tim.

Po, Krijuesi i Gjithëlavdishëm dhe Gjithëbujar i Cili, ashtu siç e dëshmon universi, është pafundësisht i Gjithëmëshirshëm, Mëshirëplotë, Mirëbërës dhe Gjithëbujar. Kur i dërgon foshnjet, të miturit, në dynja, Ai ua dërgon menjëherë furnizimet -rizkun- e tyre me zemërgjërësinë më të skajshme, duke u çuar atyre ushqimin më të hollë dhe duke e bërë atë të rrjedhë e të bie në gojat e tyre nga burimet e kraharorëve të nënave të tyre.

Gjithashtu, furnizimet e të moshuarve - të cilët janë si fëmijë, madje janë më të nevojshëm dhe më të meritueshëm për mirësi e mëshirë - Zoti xh.sh. ua dërgon atyre në formë bereqeti; Ai nuk i bën barrë mjetet e tyre të jetës për kopracët e kurnacët. Të gjitha krijesat e gjalla dhe të gjitha speciet e tyre deklarojnë nëpërmjet gjuhëve të qënieve të tyre të vërtetën e shprehur nga vërsetet vijuese:

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ ۝
وَكَأَيِّنْ مِنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ

"Vërtet All-llahu është Gjithëfurnizuesi i fuqisë, i Përhershmi më i fortë."[60] *"Dhe sa shumë krijesa të gjalla nuk mbajnë dot ushqimin e tyre! All-llahu është i Cili i ushqen ata dhe ju. Dhe Ai është Gjithëdëgjuesi, i Gjithëdituri."*[61]

Ato shprehin këtë të vërtetë bujare. Në fakt nuk janë vetëm të moshuarit e afërm ata të cilëve u vjen furnizimi, rizku, në formën e bereqetit, por madje edhe furnizimi i disa krijesave si macet, të cilat janë si shoqëruese të njeriut; furnizimet e tyre dërgohen brenda ushqimit të qënieve **njerëzore** dhe vijnë gjithashtu në formën e bereqetit. Një shembull që e mbështet këtë dhe atë çfarë e vëzhgova vetë, është sa vijon:

Miqtë e mi të afërm e dinë se për dy deri në tre vjet pjesa ime e caktuar nga ushqimi çdo ditë ishte gjysmë buke. Bukët në atë fshat ishin të vogëla dhe shumë shpesh kjo ishte e pamjaftueshme për mua. Pastaj më erdhën mua katër mace dhe qëndruan me mua si mysafiret e mia, dhe ajo e njëjta pjesë ushqimi ishte e mjaftueshme si për mua ashtu edhe për to. Madje shpesh tepronte diçka prej saj.

---

[60] Kur'an, 51: 58

[61] Kur'an, 29: 60

Kjo gjendje më ka ndodhur aq shpesh sa që ajo më ka bërë të sigurt se unë po përfitoja nga bereqeti që rezultonte nga macet. Unë deklaroj me të gjithë sigurinë se ato mace nuk ishin një barrë për mua, dhe gjithashtu ato mace nuk janë të obliguara ndaj meje, por unë ndjehem i obliguar për to.

O njeri! Në qoftë se një kafshë e cila i ngjason egërsirës është mjet bereqeti kur ajo vjen si mysafire tek shtëpia e një qënieje njerëzore, atëherë mund ta krahasosh vetë se çfarë mjeti bereqeti dhe mëshire do të jetë njeriu, më i nderuari i krijesave; dhe besimtarët, më të plotësuarit e njerëzve; dhe të pafuqishmit, të moshuarit e të sëmurët, më të meritueshmit për respekt e mëshirë midis besimtarëve; dhe të afërmit, më të denjit dhe të meritueshmit për mirësi, për dashuri dhe për t'iu shërbyer midis të moshuarve të sëmurë; dhe prindërit, të cilët janë shokët, të dashurit më të vërtetë dhe më besnikë midis të afërmve, në qoftë se ata janë të pranishëm në një shtëpi në moshën e tyre të vjetër, sipas kuptimit të hadithit:

لَوْلَا الشُّيُوخُ الرُّكَّعُ لَصُبَّ عَلَيْكُمُ الْبَلَاءُ صَبًّا

"Po të mos ishin të moshuarit, të kërrusurit nga mosha, fatkeqësitë do të binin mbi ju me përmbytje." Ju mund ta shikoni se çfarë shkaku i rëndësishëm janë ata për largimin e fatkeqësive.

Dhe kështu, o njeri, eja në vete! Në qoftë se ti nuk vdes më herët, edhe ti gjithashtu do të bëhesh i moshuar. Në qoftë se ti nuk i nderon prindërit e tu, në përputhje me kuptimin الْجَزَاءُ مِنْ جِنْسِ الْعَمَلِ *"Dënimi është i ngjashëm me aktin që e kërkoi atë,*" edhe fëmijët tuaj gjithashtu nuk do të jenë të bindur ndaj jush dhe nuk do t'ju respektojnë ju. Prandaj, në qoftë se e doni jetën tuaj, ky është një thesar i rëndësishëm për ju: jini të bindur e të respektuar ndaj tyre dhe fitoni kënaqësinë e tyre, dhe në qoftë se e doni dynjanë kënaqi gjithashtu ata të dy dhe ji mirënjohës për ta, me qëllim që nëpërmjet tyre jeta juaj të jetë e lehtë dhe furnizimi juaj të jetë i bereqetshëm, i bollshëm, sepse në qoftë se ti je përbuzës për ta, dhe nëse dëshiron vdekjen e tyre dhe plagosjen e zemrave të tyre të holla e të ndjeshme, atëherë kjo do të të bënte ty të manifestosh kuptimin e vërsetit,

خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ

"Ata humbasin edhe dynjanë, edhe Ahiretin."[62]

Në qoftë se dëshironi mëshirën e të Gjithëmëshirshmit të vetëm Mëshirëplotë, jini të mëshirshëm ndaj atyre në shtëpinë tuaj të cilët Ai t'i ka lënë në besim, amanet.

Kam patur një vëlla prej vëllezërve të Ahiretit, i cili quhej Mustafa Çavush. Unë vëreja që ai ishte shumë i suksesshëm si në jetën e tij fetare, po ashtu edhe në jetën e kësaj dynjaje. Unë nuk e dija arsyen për këtë. Atëherë unë më vonë kuptova se arsyeja për suksesin e tij ishte se ai i kishte kuptuar të drejtat e prindërve të tij të moshuar dhe i kishte respektuar ato të drejta siç duhet; për shkak të tyre, ai kishte gjetur qetësi e mëshirë.

Dhe unë shpresoj që ai të ketë riparuar edhe Ahiretin e tij në dashtë Zoti. Ata që dëshirojnë fat të mirë, le të përpiqen t'i ngjasojnë atij...

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى مَنْ قَالَ: الْجَنَّةُ تَحْتَ أَقْدَامِ الْأُمَّهَاتِ، وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

O Zot, jepi bekime e paqe atij që tha: "Parajsa është nën këmbët e nënave", dhe të gjithë familjes së tij dhe sahabëve.

"Lavdia të takon Ty! Ne nuk dimë asgjë më tepër nga ç'na ke mësuar Ti. Vërtetë që vetëm Ti je i Gjithëdituri, i Gjithurti."[63]

RREZJA E KATËRT

[Ndërsa duke qenë Shkreptima e Pestë në kuptim dhe në shkallë, në formë e në 'Stacion', kjo formon Rrezen e Katërt të çmueshme të Shkreptimës së Tridhjetë e Njëtë të Letrës së Tridhjetë e Njëtë, dhe është një pikë e rëndësishme dhe e hollë që lidhet me vërsetin *"Allahu Vetëm na Mjafton neve..."*[64]]

---

[62] Kur'an, 22: 11

[63] Kur'an, 2: 32

[64] Kur'an, 3:173

Shënim: Ndryshe nga veprat, nga librat e tjerë, Risale-i Nuri e fillon çështjen në një mënyrë të mbuluar, të paqartë për lexuesin, veçse ama ajo qartësohet në mënyrë graduale dhe i zbulon pak e nga pak kuptimet e saj.

Në mënyrë të veçantë Shkalla e Parë e kësaj Trajtese, përveç qënies së saj një e vërtetë shumë e çmuar, është tej mase e hollë dhe e thellë. Kjo shkallë m'u shfaq në mënyrë të veçantë si shërim për sëmundjet e mia të ndryshme të thella; dhe u shfaq në formën e një diskutimi domethënës i sunduar nga ndjenjat, në formën e një bashkëbisedimi të zjarrtë, të gjallë dhe të një dialogu sekret të zemrës. Ata që i kanë ndjenjat krejtësisht në harmoni dhe në pajtueshmëri me mua mund ta kuptojnë atë plotësisht. Përndryshe ajo nuk do të vlerësohej tërësisht.]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

Me Emrin e Allahut, i Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti.

"Allahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i Mirë i punëve".[65]

Në një kohë kur kisha mbetur i izoluar dhe i privuar prej çdo gjëje nga "njerëzit e dhënë vetëm pas kësaj dynjaje", unë u godita nga pesë lloje mërgimi.

Në atë kohë të pleqërisë vuajta shumë prej pesë sëmundjeve të shkaktuara pjesërisht nga hidhërimet e mia. Për shkak të pakujdesisë së shkaktuar nga vuajtja e mjerimi, unë nuk u orientova tek dritat e Risale-i Nurit, të cilat do të më kishin ngushëlluar e ndihmuar, por shikova drejt tek zemra ime, dhe kërkova shpirtin tim. Unë pashë se sunduese tek unë ishin një dëshirë mposhtëse për pavdekshmëri, një dashuri e zjarrtë për ekzistencë, një përmallim i madh për jetë, së bashku me një pafuqi të pakufishme dhe një varfëri të pafundme. Por një përkohshmëri e tmerrshme po e shuante atë pavdekshmëri. Duke vuajtur nga kjo gjendje e imja, unë thirra ashtu si poeti i brengosur:[66]

---

[65] Kur'an, 3:173

[66] Kjo i referohet Njazi Al-Misri (1218-1294), një poet sufi i cili u lind në krahinën e Malatias në Turqi. Ai studioi në Al-Azhar, dhe prandaj u quajt Almisri. Ai shkroi një divan poezie dhe vepra të tjera, dhe dha mësim në shkollat fetare të Stambollit për shumë vite. Përkthyesi.

"*Ndërsa zemra ime dëshiron pavdekshmërinë, Urtësia e Krijuesit, realiteti dëshiron kalimin e trupit tim;*

Unë jam goditur me një sëmundje të pashërueshme të cilën madje as Lukmani nuk do të mund ta shëronte!"

Ula kokën në dëshpërim. Papritmas vërseti,

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

"Allahu Vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i mirë i punëve", më erdhi në ndihmë, duke më thënë ta lexoja atë me vëmendje. Kështu unë e recitova atë pesëqind herë në çdo ditë. Duke e shkruar shkurtazi një pjesë të dritave të çmuara të cilat m'u zbuluan në formën e "Shikimit të sigurisë" dhe vetëm nëntë drita dhe shkallë, unë i referoj lexuesit tek Risale-i Nuri për hollësitë e njohura me "sigurinë absolute", dhe jo me shkallën e mëparshme të "shikimit të sigurisë".

Shkalla e Parë e vërsetit të ndritshëm ***"Allahu vetëm na mjafton neve".***

Dëshira ime e zjarrtë për pavdekshmëri nuk drejtohet tek pavdekshmëria ime, por tek ekzistenca e Atij të Plotit Absolut dhe tek përplotësia dhe pavdekshmëria e Tij. Dhe kjo për shkak të ekzistencës në qënien time esenciale të një hijeje të njërit prej manifestimeve të Një Emri prej Emrave të të Plotit Absolut, Zotëruesit të Plotësisë dhe të bukurisë. Ai nga Vetvetja dhe jo për ndonjë arsye tjetër është i denjë për dashuri. Veçse ama kjo dashuri e natyrshme e kishte humbur rrugën e saj për shkak të pakujdesisë dhe ishte kapur pas hijes dhe kishte dashuruar pavdekshmërinë e pasqyrës.

Mirëpo sapo erdhi vërseti,

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

"Allahu Vetëm na mjafton neve, dhe për ne Ai është Rregulluesi më i mirë i punëve", e ngriti perden. Unë pashë, ndjeva dhe përjetova me shkallën e "sigurisë absolute" se kënaqësia e pavdekshmërisë dhe lumturia e saj janë të pranishme në esencën e saj, madje në një formë më të mirë e më të plotë në pavdekshmërinë e të Qëndrueshmit përjetësisht, Zotëruesit të përplotësisë, në besimin se Ai është Mbështetësi dhe Zoti im, në besimin tek Ai dhe duke iu nënshtruar. Sepse një e vërtetë e qëndrueshme që nuk vdes realizohet për mua nëpërmjet pavdekshmërisë së Tij xh.sh., sepse

vërtetohet nëpërmjet intuitës së besimit tim se "qënia ime esenciale është një hije e një Emri Hyjnor i cili është i qëndrueshëm përjetësisht dhe që nuk vdes".

Gjithashtu kënaqet e ngopet nëpërmjet asaj intuite të besimit shtytësi për ekzistencën e plotësisë absolute dhe i Cili duhet absolutisht -dashuria e bashkëlindur, e natyrshme dhe e fortë për Esencën e Tij.

Gjithashtu nëpërmjet asaj intuite të besimit -e cila lidhet me pavdekshmërinë e Të Qëndrueshmit Përjetësisht dhe me ekzistencën e Tij xh.sh. njihen plotësitë e universit dhe zbulohen veçoritë e tij, si dhe pikërisht veçoritë e llojit njerëzor, dhe mësohet se tërheqja, joshja e natyrshme e dikujt pas plotësisë e shpëton atë nga dhimbje të pakufishme dhe bëhet mjeti i kënaqësisë dhe i ëndjes.

Gjithashtu, nëpërmjet intuitës së besimit formohet një lidhje me Atë të Qëndrueshëm të përjetshëm, dhe nëpërmjet besimit në atë lidhje, vjen në ekzistencë një lidhje me të gjitha sundimet e Tij në përgjithësi. Dhe për shkak të asaj lidhje, njeriu shikon -nëpërmjet dritës së besimit- një sundim të pakufishëm, ashtu si të shikonte pronën e tij dhe përfiton prej tyre në kuptim.

Gjithashtu nëpërmjet asaj intuite të besimit dhe me anë të asaj lidhjeje, formohet një lidhje, një hallkë, me të gjitha qëniet, arrihet një lloj unioni me to.

Në këtë mënyrë lindet një ekzistencë e pakufishme -përveç ekzistencës së tij personale e cila vjen në shkallë të dytë, në vend të dytë- nëpërmjet asaj intuite të besimit dhe të atyre lidhjeve, hallkave dhe unioneve, saqë sikur ajo të ishte një ekzistencë si ekzistenca e tij, dhe kështu qetësohet dashuria e zjarrtë e bashkëlindur e tij për ekzistencën.

Gjithashtu, nëpërmjet asaj intuite të besimit, bashkimit dhe unionit, formohet një vëllazëri me të gjithë njerëzit e plotësimit dhe të virtytit. Kështu, nëpërmjet njohjes së ekzistencës së të Qëndrueshmit të Përjetshëm dhe të pavdekshmërisë së Tij, ata njerëz të panumërt nuk kanë shkuar në asgjësi dhe as nuk kanë humbur; pavdekshmëria dhe ekzistenca e vazhdueshme e plotësimeve të atyre miqve të panumërt, të cilët një person i tillë nëpërmjet intuitës së besimit i do, i admiron dhe i vlerëson dhe me të cilët ai është i lidhur, i sjell dhe i shkakton personit të asaj intuite besimi një kënaqësi të lartë sublime.

Gjithashtu, nëpërmjet asaj intuite besimi, lidhjeje, hallke, bashkimi e vëllazërie, unë ndjeva dhe përjetova në veten time një lumturi të pafundme, që buronte nga lumturia e të gjithë të dashurve të mi, për lumturinë e të cilëve unë me gatishmëri e me gjithë kënaqësi do të sakrifikoja jetën dhe pavdekshmërinë time, sepse një mik i mirë gëzohet dhe kënaqet, me lumturinë e mikut të tij të ngushtë. Prandaj nëpërmjet ekzistencës dhe pavdekshmërisë së të Qëndrueshmit të Përjetshëm, me plotësi absolute, shpëtojnë të gjithë profesorët e mi dhe të gjithë të dashurit e mi, që janë profetët a.s., Evlijatë dhe dijetarët e pastër me në krye profetin më të nderuar a.s.m., familjen e tij dhe sahabët e tij të nderuar, dhe shpëtojnë të gjithë të dashurit e mi të panumërt; që të gjithë ata shpëtojnë nga asgjësimi i përhershëm dhe fitojnë një lumturi të përjetshme të amshuar. Këtë e ndjeva nëpërmjet asaj intuite të besimit dhe reflektoi tek unë diçka nga lumturia e tyre dhe përjetova një kënaqësi të pastër dhe më bëri të lumtur.

Dhe më mbuloi lumturia më e madhe për shkak të asaj lidhjeje, vëllazërie, bashkimi e dashurie.

Gjithashtu unë ndjeva një kënaqësi shpirtërore të pafundme që shpëtova prej dhimbjeve të pakufishme, që buronin nga lidhja që kisha me bijtë e llojit tim, dhe nga dhembshuria për të afërmit e mi; unë ndjeva nëpërmjet intuitës së besimit se të gjithë të afërmit e mi nga gjaku dhe të afërmit e mi nga shpirti, për të cilët nga natyra unë dëshiroj të sakrifikoj jetën time dhe përjetësinë, dhe këtë do ta bëja me krenari, për hir të shpëtimit të tyre prej rreziqeve dhe shkatërrimeve, me në krye baballarët dhe nënat, prindërit e mi.. Unë ndjeva se ata shpëtojnë nga asgjësimi, nga mosekzistenca dhe asgjësia e përjetshme dhe prej dhimbjeve të pakufishme dhe fitojnë një mëshirë të gjërë absolute nëpërmjet ekzistencës dhe pavdekshmërisë së të Qëndrueshmit të Vërtetë të përjetshëm; dhe se një mëshirë e gjërë absolute përkujdeset për ta dhe i mbron ata në vend të dhembshurisë së pjesshme e të mangët e cila s'ka ndonjë efekt -ndikim- dhe që është burim dhimbjeje e dëshpërimi. Dhe ashtu siç përjeton kënaqësi nëna për fëmijën e saj dhe ndjen rehati kur ai është rehat, edhe unë gjithashtu përjetova kënaqësi dhe u gëzova për shpëtimin e të gjithë atyre për të cilët unë kisha dhembshuri, për përfshirjen e tyre nën mbrojtjen e asaj mëshire të gjërë dhe që po gjenin mirësi në hijen e saj, dhe me këtë intuitë u gëzova tej mase, dhe bëra falënderime të thella për Allahun xh.sh..

Gjithashtu, nëpërmjet asaj intuite besimi dhe nëpërmjet lidhjes së tij, unë njoha dhe ndjeva se Risale-i Nuri, i cili ishte frut i jetës sime dhe

burimi i lumturisë sime dhe detyra ime e natyrshme, shpëtoi nga qënia e tij i humbur dhe pa dobi dhe nga asgjësimi dhe humbja e kuptimit të tij, dhe mësova nëpërmjet asaj lidhjeje besimi, madje ndjeva nëpërmjet qëndrueshmërisë së atyre Risaleve të freskëta dhe me zhvillimin e tyre në kuptim se ato do të ishin të frutshme dhe të qëndrueshme. Unë pata bindje të plotë se në këtë ishte një kënaqësi shpirtërore e cila e tejkalonte shumë kënaqësinë e pavdekshmërisë sime, dhe nëpërmjet asaj kënaqësie unë përjetova një ndjenjë vërtetë të plotë; sepse unë besova se nëpërmjet pavdekshmërisë së të Qëndrueshmit të përjetshëm, Zotëruesit të plotësisë absolute dhe nëpërmjet ekzistencës së Tij, Risale-i Nuri nuk skalitej vetëm në zemrat dhe në kujtesat e njerëzve, por gjithashtu ai studiohej nga krijesa të vetëdijshme të panumërta dhe nga qënie shpirtërore, dhe përveç kësaj, nëse do të merrte kënaqësinë e Zotit xh.sh., u skalit në Pllakat e Ruajtura, dhe stoliset me frutat e shpërblimit dhe të thevabit.

Unë mësova se në mënyrë të veçantë qënia e tij i lidhur me Kur'anin, dhe pranueshmëria e tij nga profeti a.s.m., dhe -në dashtë Zoti xh.sh.- duke qenë objekt i kënaqësisë Hyjnore, një moment nga ekzistenca e tij dhe duke qenë nën shikim Hyjnor, kjo ishte më e madhe dhe më e vlefshme se sa vlerësimi i të gjithë njerëzve të kësaj bote.

Kështu, unë kuptova se unë jam gjithmonë gati që të sakrifikoj jetën dhe pavdekshmërinë time për pavdekshmërinë, vazhdimësinë, për vlerat dobiprurëse dhe për pranueshmërinë tek Allahu e secilës prej atyre trajtesave, të cilat provojnë dhe mbështesin të vërtetat e besimit, dhe se lumturia ime qëndron në shërbim të atyre trajtesave të Risale-i Nurit për Kur'anin fisnik. Në këtë mënyrë unë kuptova nëpërmjet lidhjes së besimit se me anë të pavdekshmërisë Hyjnore, ato janë objekt vlerësimi dhe admirimi që tejkalojnë njëqind herë vlerësimin dhe admirimin e njerëzve. Prandaj unë thirra me të gjithë fuqinë time:

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

"All-llahu Vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i mirë i punëve".

Gjithashtu nëpërmjet asaj intuite besimi unë mësova se besimi në pavdekshmërinë e Të Qëndrueshmit të përjetshëm të Gjithëlavdishëm dhe në ekzistencën e Tij i Cili jep qëndrueshmëri të përhershme dhe jetë të vazhdueshme, dhe se frutat, rezultatet e besimit të cilat janë veprat e mira janë frute të përhershme të kësaj jete të përkohshme, dhe janë mjete për një pavdekshmëri të pambarim; unë e binda nefsin tim që të jem si

fara e cila e lë lëvozhgën e saj që të transformohet në një pemë frutdhënëse, domethënë e binda nefsin tim që ta lërë qëndrueshmërinë time të kësaj dynjaje që i ngjason lëvozhgës me qëllim që të japë fruta të pavdekshëm. Së bashku me nefsin tim thashë:

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

"All-llahu Vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i mirë i punëve".

Për ne ekzistenca e Tij e përjetshme është e mjaftueshme!

Gjithashtu, nëpërmjet asaj intuite besimi dhe lidhjes së ibadetit unë mësova me "njohjen e sigurisë" se ajo çfarë qëndron përtej perdes së dheut ishte një botë e ndriçuar, dhe se shtresa e rëndë e dheut, nën të cilën kanë rënë të vdekurit, do të ngrihet prej tyre; dhe se gryka tek e cila futesh për tek dera e varrit nuk të çon në errësirat e mosekzistencës. Unë thashë me gjithë fuqinë time:

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

"Allahu Vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i mirë i punëve".

Kështu unë formova një bindje të fortë dhe nëpërmjet asaj intuite besimi mësova me "sigurinë absolute" se në një kohë që dëshira e fortë për pavdekshmëri në natyrën time shikoi tek pavdekshmëria e të Qëndrueshmit të Përjetshëm, Zotërues të Plotësisë dhe tek ekzistenca e Tij në dy drejtime, veçse ai e kishte humbur të dashurin e vet për shkak të egos së tij e cila i kishte vënë perde përpara tij dhe ishte kapur pas pasqyrës, dhe u bë i trullosur dhe i hutuar. Ajo dëshirë shumë e thellë dhe e fuqishme për pavdekshmëri sundoi në qënien time esenciale me anë të hijes së njërit prej Emrave të të Plotit Absolut, i Cili është i Dashuri për Vetveten, dhe i dashur nga natyra, i Adhuruari i përmalluar, e kishte dhënë këtë dëshirë të fortë për pavdekshmëri. Dhe ndërsa vetëm Plotësia e Esencës së Tij është mëse e mjaftueshme si shkak për adhurim dhe si motiv për dashuri, pasi për dashurinë e Tij nuk të shtyn ndonjë arsye apo motiv tjetër, dhe përveç Vetes së Tij nuk kërkon asnjë gjë për dashuri, duke dhuruar frutat e përjetshëm të lartëpërmendur, ashtu siç u shpjegua më lart, dhe që secila prej tyre meriton që për hir të saj të sakrifikohen jo një jetë e vetme dhe një pavdekshmëri e vetme, por nëse do të ishte e mundur me mijëra nga jetët dhe pavdekshmëritë e dynjasë, dhe ndjeva se Ajo Plotësi e Esencës së Tij nëpërmjet kësaj mirëbërësisë së Tij e

kishte ngulitur atë dëshirë të fortë të natyrshme dhe e kishte thelluar edhe më shumë.

Në qoftë se do të kishte qenë brenda fuqisë sime do të kisha deklaruar me të gjitha grimcat e qënies sime:

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

"All-llahu Vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i mirë i punëve". Madje e thashë me atë nijet.

Gjithashtu, ajo intuitë besimi, e cila kërkon pavdekshmërinë e saj dhe gjeti ekzistencën e përjetshme të Allahut -ashtu siç tregova lart tek disa prej fruteve të saj nëpërmjet paragrafeve që fillonin me "Gjithashtu... Gjithashtu... Gjithashtu..."- më dhanë mua një kënaqësi dhe një gëzim të tillë saqë unë thashë me të gjithë shpirtin tim, me të gjithë fuqinë time, nga thellësitë e zemrës sime, së bashku me nefsin tim:

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

"All-llahu Vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i mirë i punëve".

Shkalla e Dytë e Vërsetit të ndritshëm ***"All-llahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i Mirë i punëve"***

Njëherë kur isha goditur me pleqërinë, mërgimin, vetminë dhe izolimin përveç pafuqisë sime të pafundme të bashkëlindur dhe i privuar nga çdo gjë dhe pa kërkënd që të më ndihmonte "njerëzit e dhënë vetëm pas kësaj dynjaje" më sulmonin me spiunat dhe me dredhitë e tyre, dhe pikërisht në këtë kohë unë i fola zemrës sime duke i thënë: Ushtritë po sulmojnë një njeri të vetëm, të sëmurë e të dobët që i ka duart e lidhura. A nuk ka ai -domethënë unë- ndonjë pikë mbështetjeje? Ndërkohë iu referova vërsetit:

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

"Allahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i mirë i punëve". Dhe vërseti më tregoi mua sa vijon:

Nëpërmjet lidh jes që buron nga besimi, ti mbështetesh tek një Sulltan Madhështor Zotërues i një fuqie absolute, saqë përgatit me rregullsi të plotë në çdo stinë mbi sipërfaqen e tokës të gjitha ushtritë e bimëve dhe të kafshëve që përbëhen nga katërqind mijë lloje kombesh e grupesh duke i pajisur me pajime dhe me mjetet e domosdoshme për to;

Ai i ripërtërin uniformat e dy ushtrive të rregullta madhështore të cilat janë pemët dhe zogjtë fluturues duke i veshur me rroba të reja dhe duke ndryshuar simbolet e tyre, saqë Ai i ndryshon veshjen e malit dhe mbulesën e fushës -shkretëtirës- ashtu siç i ndryshon fustanet e pulave dhe veshjet e shpendëve të bukur.

Për më tepër, ky Sulltan i vendos të gjitha racionet e ushqimit të ushtrisë madhështore të gjallesave -me në krye njeriun- jo si në mënyrën që ka zbuluar në kohët e fundit njeriu bashkëkohor prej "ekstrakteve" të mishit, sheqerit dhe të tjera veç këtyre të dyjave, por në mënyrën e ekstrakteve -shtrydhjeve- shumë më të plota e më të mira, madje që e tejkalojnë njëqind herë -mënyrën e njeriut. Ato janë ekstraktet e të gjitha llojeve të ushqimeve; janë ekstraktet "mëshirë" të njohura si farërat dhe bërthamat. Për më tepër, Ai gjithashtu i mbështjell ato ekstrakte me mbështjellëse në përputhje me Kaderin Hyjnor dhe në harmoni e në përshtatje me pjekjen, shtrirjen dhe rritjen e tyre, dhe i ruan ato në kutia e sunduqe -enë- shumë të vogëla. Edhe këto sunduqe të vockëla gjithashtu prodhohen në fabrikën e كَافٍ وَافٍ ***"Kun Fejekun"*** *"Bëhu! Dhe ajo është bërë (në çast)"* me një shpejtësi shumë të skajshme dhe me lehtësi absolute dhe me një bollëk shumë të madh, saqë Kur'ani i gjithurtë e përmend atë me Fjalën e Zotit xh.sh., *"Është vetëm se Ai t'i thotë asaj: "Bëhu!" dhe ajo është e bërë (në çast)!"*[67]

Dhe pavarësisht se të gjitha ato ekstrakte janë të ngjashme me njëra-tjetrën dhe të përbëra nga të njëjtat lëndë që nuk do të plotësonin nevojën e një qyteti të vetëm, Furnizuesi Gjithëbujar pjek prej tyre vetëm në stinën e verës aq sa mund t'i mbushë të gjitha qytetet në tokë me ushqime që janë shumë të shijshme e të ndryshme.

Përderisa mund të gjesh një pikë të tillë mbështetjeje nëpërmjet lidhjes së besimit, atëherë ti mund të mbështetesh në një forcë madhështore dhe tek një fuqi absolute.

Duke e marrë këtë mësim nga vërseti, unë fitova një forcë të tillë morale dhe një qëndrueshmëri besimi saqë unë do të mund të sfidoja jo vetëm armiqtë e mi të tanishëm, por të gjithë botën. Prandaj përsërita nga thellësitë e shpirtit tim vërsetin: حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

[67] Kur'an, 36:82, etj...

"Allahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i mirë i punëve".

Duke kërkuar një burim ndihme për varfërinë dhe për nevojën time të pafundme, dhe unë përsëri përdora të njëjtin vërset. Ai më tha: Nëpërmjet adhurimit dhe të robërisë tënde, ti je bërë i lidhur me një Pronar Gjithëbujar, dhe emri yt është regjistruar në fletoren, në regjistrin e furnizimit të krijesave me ushqime. Ai e shtron sofrën e mirësive të Tij në çdo pranverë e verë dhe e lëviz atë, madje e shtrin dhe e zgjat atë më shumë se njëqind herë duke e stolisur me ushqime të ndryshme të shijshme që i sjell nga bota e padukshme dhe nga mosekzistenca prej vendeve që nuk mund t'i parashikojë robi dhe prej dheut të thatë, saqë sikur vitet e kohës dhe ditët e çdo viti të ishin enë, pjata për frutat e mirësisë së Tij dhe për ushqimet e mëshirës së Tij që shfaqen në një varg të pandërprerë -një pas një.

Ato janë ekspozita për shkallët e mirëbërësive të Furnizuesit Mëshirëplotë për shkallë Universale dhe të pjesshme. Ti je shërbëtori, robi i një Pasaniku të këtillë absolut. Në qoftë se do të ishe i vetëdijshëm për robërinë tënde, atëherë varfëria jote e dhimbshme do të transformohej në një oreks të kënaqshëm. Unë me rolin tim e mora pjesën time prej këtij vërseti Kur'anor dhe thashë me vete: "Po, po! Ajo është pikërisht e vërteta. Dhe përsërita duke u mbështetur tek Allahu xh.sh.: حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ *"Allahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i mirë i punëve."*

Shkalla e Tretë e vërsetit të ndritshëm ***"All-llahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i Mirë i punëve".***

Në kohën kur i gjeta të këputura lidhjet e mia me dynjanë për shkak të presioneve, shtypjeve të mërgimit dhe të sëmundjes dhe të padrejtësive që vuajta, dhe se besimi më njoftonte se unë isha caktuar për një botë tjetër të përjetshme, për një mbretëri të përhershme dhe për një lumturi të vazhdueshme, unë i braktisa ofshamat "ah! ah!" që buronin nga dëshpërimi dhe i zëvendësova me atë çfarë sihariqonte për mirësi e gëzim dhe që më bënte të jepja falënderime të vazhdueshme. Por ky objektiv i imagjinatës, ky qëllim i shpirtit dhe rezultati i krijimit do të mund të arriheshin e realizoheshin vetëm nëpërmjet një fuqie të pakufishme të të Gjithëfuqishmit Absolut që i njeh të gjitha lëvizjet e krijesave të Tij, pushimet, aktet dhe gjendjet e tyre dhe që i regjistron ato gjithashtu; dhe që e merr këtë njeri të vogël dhe absolutisht të

pafuqishëm si mikun e Tij dhe si atë të cilit i bëhet adresimi, duke i dhënë një rang mbi të gjitha krijesat. Duke menduar për këto dy pika, domethënë për aktivitetin e kësaj fuqie të pakufishme dhe për rëndësinë e vërtetë që Krijuesi xh.sh. ia dha këtij njeriu pavarësisht parëndësisë së tij në dukje, unë desha një shpjegim që do të shtonte besimin tim dhe që do të kënaqte mendjen time. Unë përsëri përdora atë vërset Kur'anor. Ai më tha: "Vëreje me kujdes نَا "*Na*-në" tek حَسْبُنَا "*Hasbuna-ja*" "*Allahu vetëm na mjafton neve"* dhe shikoji ata që e thonë حَسْبُنَا "*Hasbuna*-në" bashkë me ty me gojë dhe nëpërmjet gjuhës së gjendjes". Kështu më urdhëroi ajeti!..

Kështu, unë hodha vështrimin dhe menjëherë pashë se zogj të panumërt, dhe zogj fluturues shumë të vegjël, krijesa fluturuese të panumërta si mizat, kafshë të panumërta, krijesa të vogla të gjalla, bimë dhe gjëra në rritje të pallogaritshme, dhe numra të pafundmë pemësh dhe shkurrishtesh... që të gjitha këto përsërisnin si unë nëpërmjet gjuhës së gjendjes kuptimin e حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ "*Allahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i mirë i punëve*"; madje ato ua sillnin ndërmend edhe të tjerëve atë... sepse Ai që ushtron kontroll mbi të gjitha ato dhe që i garanton të gjitha gjërat e domosdoshme të jetëve të tyre në një mënyrë të tillë që Ai i krijon përpara syve tonë dhe veçanërisht në pranverë me një bollëk shumë të madh, me një lehtësi të skajshme, me shpejtësi të skajshme dhe me një shtrirje të skajshme, pa gabim, pa defekt dhe pa ngatërresë, prej vezëve, prej pikëlave të lëngut, prej farërave dhe bërthamave të cilat i ngjasojnë njëra-tjetrës dhe lënda e të cilave është e njëjtë; që i krijon të stolisura, të balancuara dhe të rregullta njëqind mijë lloje kafshësh, njëqind mijë specie shpendësh, njëqind mijë lloje bimësh dhe njëqind mijë lloje pemësh, të cilat që të gjitha me veçoritë e tyre dalluese, janë të ndryshme nga njëra-tjetra. Me të gjithë këtë përzierje, përngjasimi dhe përafrimi, Ai na demonstron ne Unitetin dhe Njësinë e Tij brenda madhështisë dhe lartësisë së Fuqisë së Tij. Ndërkaq unë kuptova nga vërseti se ishte krejtësisht e pamundur që të kishte ndonjë ndërhyrje apo ortakëri në ato akte të Hyjnisë dhe të krijueshmërisë të cilat shfaqnin mrekulli të tilla të panumërta.

Pastaj hodha vështrimin tek نَا '***Ene***' '*Unë*' që gjendej në حَسْبُنَا '*Hasbuna'* "*Allahu vetëm na mjafton*", domethënë hodha vështrimin tek vetja ime, bëra hulumtim në të dhe pashë se Ai që i krijoi kafshët nga një pikë uji, më krijoi edhe mua gjithashtu nga ajo; dhe më krijoi mua si një mrekulli prej mrekullive të Tij; Ai hapi veshin tim, bashkëngjiti syrin tim, dhe vendosi në kokën time trurin, në kraharorin tim një zemër dhe

në gojën time një gjuhë, saqë krijoi në atë tru, në atë zemër dhe në atë gjuhë me qindra pesha dhe masa të holla me të cilat të mund të peshoj e të njoh të gjitha dhuratat e të Gjithëmëshirshmit të ruajtura e të depozituara në thesaret e mëshirës Hyjnore dhe me dhuratat e Tij bujare; dhe ka përfshirë në ato gjymtyrë me mijëra instrumente për të hapur dhe kuptuar thesaret e manifestimeve të pafundme të Emrave të Bukur Hyjnorë dhe i mbështeti ato instrumente dhe aparate me instruksione ndihmëse sa numri i aromave, i shijeve dhe i ngjyrave.

Po kështu, Ai xh.sh. ka përfshirë në këtë trup me rregull të përkryer emocione të ndjeshme, shqisa të brendshme dhe aftësi të holla jolëndore. Ai i ka krijuar me art të përkryer të gjitha sistemet, gjymtyrët dhe aftësitë e domosdoshme për jetën e njeriut, me qëllim që Ai të më bëjë mua të shijoj, të provoj e të kuptoj të gjitha shumëllojshmëritë e mirësive të Tij dhe që të më bëjë të njohur manifestimet e ndryshme të panumërta të Emrave të Tij, nëpërmjet atyre ndjenjave të holla dhe shqisave të brendshme, dhe të më shtyjë që t'i provoj e shijoj ato.

Për më tepër, Ai e ka bërë trupin tim, i cili duket i mjerë, i varfër dhe i parëndësishëm, ashtu si trupat e të gjithë besimtarëve, si një kalendar të bukur dhe si një ditar të universit, dhe si një kopje të zvogëluar të botës më të madhe, si një model të zvogëluar të kësaj dynjaje, si një mrekulli e ndritshme dhe e qartë e artit të Tij; si një blerës kërkues të çdo lloji prej llojeve të mirësive të Tij të panumërta, si një listë dhe indeks, dhe si një qendër për ligjet e Hyjnisë së Tij, si një mjet për të ekzekutuar urdhërat dhe zhvillimet e Tij; si një model për kopshtin e luleve të dhuratave të urtësisë dhe të mëshirës së Tij dhe si një marrës të kuptueshëm të adresimit Hyjnor. Gjithashtu Krijuesi ma dha mua jetën që ta bëjë ekzistencën -e cila është mirësia më e madhe- të madhe e të shumtë në qënien time, me qëllim që mirësia e kësaj ekzistencës sime të mund të shtrihet me jetën sa bota e dukshme.

Gjithashtu Ai xh.sh. më dha 'humanizmin', nëpërmjet të cilit mirësia e ekzistencës të mund të zbulohet në botërat fizike e shpirtërore, duke hapur rrugën për të përfituar -nëpërmjet shqiseve të veçanta për njeriun- prej atyre sferave të gjëra të mirësive.

Ai gjithashtu më ka dhuruar 'Islamin', nëpërmjet të cilit mirësia e ekzistencës të mund të shtrihet sa shtrirja e botës së padukshme dhe e botës së dukshme.

Gjithashtu Ai më dha mua besimin e sigurt të verifikuar, nëpërmjet të cilit mirësia e ekzistencës të mund t'i rrethojë mirësitë e dynjasë dhe të Ahiretit dhe të mund t'i përfshijë ato.

Gjithashtu Ai më dha njohjen dhe dashurinë për Zotin xh.sh. brenda besimit. Nëpërmjet kësaj Ai dhuroi një rang nëpërmjet të cilit mirësia e ekzistencës të mund t'i shtrijë duart me lavdërime e vlerësime për tek sferat e shumta duke filluar nga sfera e mundësive për tek bota e domosdoshmërisë dhe për tek sfera e Emrave të Bukur Hyjnorë, me qëllim që të përfitoj prej tyre.

Gjithashtu, Ai më ka dhënë në mënyrë të veçantë njohjen e Kur'anit dhe urtësinë e besimit, që nëpërmjet kësaj mirësie Ai më ka dhuruar një epërsi mbi shumë krijesa.

Gjithashtu Ai më ka dhënë aftësi gjithëpërfshirëse si ato që u përmendën më lart me qëllim që unë të mund të jem pasqyrë e plotë për Njësinë e Tij dhe për Hyjninë e Tij të përjetshme, dhe që të mund t'i përgjigjem me adhurim universal Hyjnisë së Tij universale të shenjtë.

Gjithashtu ashtu siç është vërtetuar nga të gjitha librat dhe shkrimet e shenjta që iu shpallën njerëzimit nëpërmjet profetëve, të dëshmuara e të provuara nga të gjithë pejgamberët, evlijatë dhe të pastërtit, Ai e blen prej meje ekzistencën time, jetën, dhe veten time -siç thuhet në vërsetet e Kur'anit- të cilat janë dhurata dhe të lëna amanet tek unë, me qëllim që ato të mos humbasin dhe të mos shkojnë kot. Ai në mënyrë të përsëritur dhe kategorike ka premtuar se do t'i ruajë ato me qëllim që t'i rikthejë përsëri tek unë, dhe se si çmim Ai do të japë një lumturi të përjetshme dhe parajsën. Këtë unë e kuptova me "njohurinë e sigurisë" dhe e besova me bindje të plotë.

Kështu, unë mësova nga vërseti, *"All-llahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i Mirë i punëve",* se Krijuesi im madhështor i Gjithëlavdishëm e Gjithëbujar, "hap" nëpërmjet Emrit të Tij ***El-Fet-tah***, *Hapës,* format e qindra mijërave të llojeve të kafshëve dhe të bimëve prej pikave të ngjashme e të kufizuara dhe prej bërthamave të ngjashme dhe të kufizuara në numër, i hap me lehtësinë dhe me shpejtësinë më të skajshme dhe me përkryerjen më të skajshme, dhe ashtu siç u përmend më parë, Krijuesi xh.sh. i dha njeriut këtë rëndësi madhështore të habitshme, duke e bërë atë boshtin kryesor të veprave të Hyjnisë së Tij madhështore; po ashtu Ai do ta krijojë Ringjalljen e të vdekurve dhe

Xhennetin dhe do të na dhurojë lumturinë e përjetshme me aq lehtësi dhe siguri ashtu siç do të krijojë pranverën e ardhshme.

Nëse do të kishte qenë e mundur, unë do të kisha deklaruar nëpërmjet gjuhëve të të gjitha krijesave, por meqenëse ajo nuk është e mundur, unë deklaroj me nijet dhe nëpërmjet mendimit dhe imagjinatës:

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ *"All-llahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i Mirë i punëve".* Dhe kështu unë dëshiroj ta përsëris atë gjatë gjithë përjetësisë.

Shkalla e Katërt e vërsetit të ndritshëm "*All-llahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i Mirë i punëve".*

Njëherë, kur një periudhë e pakujdesisë sime koinçidoi me qënien time të tronditur nga vështirësi e nga lëndime të ndryshme të tilla si: pleqëria, mërgimi, sëmundja dhe qënia ime i mposhtur në çështjen time, unë u mposhta nga një shqetësim pikëllues saqë pikërisht ekzistenca ime, pas së cilës isha lidhur fort dhe pas së cilës unë isha robëruar, do të pushonte së ekzistuari, do të shkonte në mosekzistencë, madje ekzistenca e të gjitha krijesave do të kalonte e do të përfundonte në zhdukje... Shkuarja e të gjithave në mosekzistencë më shkaktoi shqetësim të madh dhe një tronditje të dhimbshme. Përsëri unë përdora vërsetin *All-llahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i Mirë i punëve",* Ai - vërseti- më tha: "Studioje kuptimin tim dhe shiko nëpërmjet teleskopit të besimit!" Unë vështrova kuptimet e tij dhe pashë nëpërmjet syve të besimit se qënia ime e cila është një grimcë shumë e vockël ishte një pasqyrë për një ekzistencë të pakufishme, dhe nëpërmjet një shtrirjeje të pafundme ishte një mjet për të fituar ekzistenca të panumërta; ajo ishte një fjalë urtësie që prodhonte lloje të shumta të përhershme ekzistence që janë më të çmueshme se sa ekzistenca ime dhe më të larta në vlerë. Unë kuptova me "njohjen e sigurisë" se për shkak të lidhjes së saj me atë ekzistencë të pafundme, saqë të jetuarit e saj për një çast ishte aq e vlefshme sa të ekzistuarit përjetësisht; sepse duke kuptuar nëpërmjet intuitës së besimit se qënia ime është një vepër prej veprave të Ekzistuesit të Vetëm të domosdoshëm, si dhe arti dhe manifestimi i Tij, xh.sh... unë shpëtova prej errësirrës së pafundme të frikësimeve pikëlluese dhe prej dhimbjeve të ndarjeve të panumërta. Unë mësova se brenda një ndarje të përkohshme ishte një bashkim i përhershëm me qëniet që i doja, me të cilat nëpërmjet hallkave të vëllazërisë sa numri i

Emrave të Bukur Hyjnorë të manifestuar në aktet që lidhen me krijesat e gjalla në mënyrë të veçantë, unë kisha fituar një lidhje.

Dihet se për ata të cilët i lidh i njëjti fshat, qytet apo vend, ose i njëjti regjiment, komandant, ose profesor, ne ndiejmë një vëllazëri të ngushtë dhe një miqësi të ngrohtë e të fortë; ndërsa ata që janë të privuar nga lidhje të këtilla vuajnë vazhdimisht një torturë të hidhur të rrethuar nga errësira të dhimbshme.

Gjithashtu frutat e një peme, në qoftë se do të kishin pasë vetëdije, intelekt, do të ndjenin se ato janë vëllezër, shokë dhe vëzhgues të njëri-tjetrit. Në qoftë se pema do të pushonte, ato fruta do të këputeshin prej saj, secili frut do të ndiente dhimbjen e ndarjes aq sa numri i frutave.

Kështu, nëpërmjet besimit dhe lidhjes që rezultojnë prej tij, ekzistenca ime -si ajo e të gjithë besimtarëve- fiton dritat e ekzistencave të panumërta të paprekura nga ndarja. Madje edhe në qoftë se ekzistenca ime do të largohej, qëndrueshmëria e atyre llojeve të ekzistencës pas saj do ta bënin ekzistencën time të kënaqur e të qetë sikur ajo të kishte mbetur vetë e plotë.

Për më tepër, ashtu siç është demonstruar në detaje në Letrën e Njëzet e Katërt, ekzistencat e të gjitha krijesave të gjalla dhe veçanërisht të atyre me shpirtëra, janë si fjalë. Ato fliten dhe shkruhen dhe pastaj zhduken. Por në vend të ekzistencave të tyre, ato lënë prapa ekzistenca të shumta të cilat mund të numërohen si ekzistenca të shkallës së dytë, si kuptimet e tyre, shëmbëlltyrat dhe format e tyre -në qoftë se kanë qenë Fjalë të bekuara, të mira- dhe realitetet e tyre.. vetëm atëherë ato kalojnë poshtë perdes dhe zhduken. Edhe ekzistenca ime është njëlloj si ajo fjalë.

Po ashtu është ekzistenca e çdo gjallese. Kur ato largohen nga ekzistenca e jashtme, ekzistenca ime dhe ekzistencat e të gjitha krijesave të gjalla, lënë pas tyre shpirtërat e tyre -në qoftë se janë prej qënieve me shpirtëra- dhe lënë kuptimet e tyre, realitetet dhe shëmbëlltyrat, rezultatet e tyre të kësaj dynjaje dhe frutat e Ahiretit të prodhuara nga ato në mënyra individuale -veç e veç-; ato lënë prapa format dhe identitetet e tyre në kujtesat e njerëzve dhe në Pllakat e Ruajtura dhe në shiritat e filmave të pamjeve të përjetshme, dhe në ekspozitat e njohjes së Parapërjetshme; dhe ato lënë në regjistrin e punëve të tyre tesbihatet e bëra nga qëniet e tyre esenciale, të cilat i përfaqësojnë dhe u japin qëndrueshmëri, dhe përgjigjet e tyre të bashkëlindura ndaj manifestimeve të Emrave të Bukur Hyjnorë dhe çfarë kërkojnë

medoemos Emrat, dhe qënien e tyre si pasqyra ekzistuese për to, e lënë në sferën e Emrave.

Ato lënë prapa në vendet e tyre ekzistenca të shumta jofizike si këto, më të vlefshme se sa ekzistencat e tyre të jashtme, dhe atëherë ato largohen. Këtë unë e njoha me "njohurinë e sigurisë".

Kështu, nëpërmjet besimit, intuitës dhe lidhjes që rezultojnë nga besimi, njeriu mund të pretendojë të jetë pronar i këtyre llojeve të lartëpërmendura të ekzistencave të përhershme jolëndore. Dhe në qoftë se nuk do të ishte besimi, ai do të humbiste në kotësi, do të shkonte në mosekzistencë, përveç qënies së tij i privuar nga ato lloje ekzistencash.

Njëherë, unë ndjeva një dëshpërim të madh për shkak të zhdukjes me një shpejtësi të madhe të luleve të pranverës dhe për asgjësimin e tyre; madje më erdhi shumë keq dhe u lëndova për ato krijesa delikate. Por e vërteta e lartëpërmendur që buroi nga besimi tregoi se ato lule të tilla bëhen lule në botën e kuptimit. Secila si një pemë frutdhënëse ose si një kalli. Për sa ka të bëjë me dritat e ekzistencës, të gjitha ato ekzistenca - përveç shpirtit- prodhojnë një përfitim të njëqindfishtë. Ekzistencat e tyre të jashtme nuk shkojnë në mosekzistencë, ato fshihen. Ato gjithashtu janë forma të reja të realitetit të qëndrueshëm të specieve; sepse qëniet e pranverës së kaluar prej gjetheve, luleve, frutave dhe gjërave të ngjashme me to, janë të njëjtat si ato në këtë pranverë; ndryshimi është vetëm i jashtëm.

Unë madje kuptova se ndryshimi i jashtëm ishte për t'i lejuar ato fjalë urtësie, ato fraza mëshire dhe ato shkronja fuqie të fitojnë kuptime të shumta të ndryshme. Në vend të ankimit dhe vajtimit për ikjen e atyre luleve, unë thirra duke përsëritur: ***Ma shaall-llah, Barekall-llah***..!

Kështu, nëpërmjet intuitës së besimit dhe duke qenë i lidhur nëpërmjet besimit me Krijuesin e qiejve dhe të tokës, unë perceptova nga larg se çfarë burimi krenarie dhe nderi ishte të jesh vepra e artit të një Mjeshtri i Cili i stolisi qiejt me dritat e yjeve dhe e zbukuroi tokën me lule dhe me çudirat e krijesave dhe shfaqi mijëra mrekulli në secilin nga artifaktet e fuqisë së Tij- Sa e çmueshme dhe e rrallë do të ishte të jesh bërë nga një Mjeshtër i Tillë Mrekullibërës. Vërseti në mënyrë të veçantë më mësoi mua se meqenëse Ai Mjeshtër Mrekullibërës ka shkruar në kopjen e vockël të njeriut librin madhështor të qiejve dhe të tokës, madje duke e bërë njeriun të zgjedhur dhe një përmbledhje të plotë të atij libri, çfarë nderi i madh, çfarë arritje, plotësie, dhe mënyre për të fituar vlerë

të lartë ishte kjo për njeriun, dhe se nëpërmjet lidhjes dhe intuitës së besimit, ai mund ta merrte dhe ta pretendonte atë nder. Duke i përfytyruar të gjitha krijesat në mendjen time, unë formova nijetin dhe thashë nëpërmjet gjuhëve të të gjitha atyre: حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ *"All-llahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i Mirë i punëve".*

Shkalla e Pestë e vërsetit të ndritshëm ***"All-llahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i Mirë i punëve".***

Njëherë tjetër kur jeta ime po tronditej nga pesha të rënda e situata të egra, unë e ktheva shikimin tim drejt jetës dhe pashë se jeta ime po kalonte shpejt për në Ahiret; unë po i afrohesha fundit të jetës sime; ajo kishte filluar të shuhej për shkak të shtypjes që kisha vuajtur. Mirëpo detyrat e rëndësishme të jetës, veçoritë e saja të larta dhe dobitë e saj të çmueshme të përmendura në trajtesën e Risale-i Nurit e cila hulumton rreth Emrit Hyjnor ***El-Hajj***, *i Gjalli i Përjetshëm*, nuk përshtaten me këtë shuarje të shpejtë; përkundrazi ato përshtaten me një jetë të gjatë dhe të amshuar. Ndërkaq, me të gjithë dëshpërimin dhe dhimbjen mendova për këtë dhe iu referova profesorit tim duke përdorur vërsetin Kur'anor: حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ *"All-llahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i Mirë i punëve",* dhe ai më tha: Shikoje jetën ashtu siç e dëshiron ***El-Hajjul-Kajjum*** "*i Gjalli i Përjetshëm dhe Vetekzistuesi i Përhershëm*", i Cili ta dhuroi jetën!" Kështu e sodita atë me këtë teleskop dhe pashë se në qoftë se një aspekt i jetës shikonte tek unë, njëqind aspekte shikonin tek ***El-Hajj El-Muhji***, "*I Gjalli i Përjetshëm Jetëdhënës".* Në qoftë se njëri nga rezultatet e saja kishte të bënte me mua, një mijë nga rezultatet e saja i përkisnin Krijuesit tim. Prandaj, një çast i vetëm nga jeta, ose një moment nga koha brenda këtij aspekti ishte shumë i mjaftueshëm, dhe nuk ishte nevoja për një kohë të gjatë. Meqenëse kjo e vërtetë është shpjeguar me prova në pjesë të ndryshme të Risale-i Nurit, këtu në formë të përmbledhur e të shkurtuar ne do ta shpjegojmë atë në 'katër çështje'.

Çështja e Parë: Unë sodita në mënyrën që esenca dhe realiteti i jetës shikojnë tek ***El-Hajj El-Kajjum***, "*I Gjalli i Përjetshëm, Vetekzistuesi i Përhershëm"* dhe pashë se në realitet jeta ime ishte një magazinë çelësash të thesareve të Emrave Hyjnorë.. ishte një hartë e zvogëluar e skalitjeve të tyre të mahnitshme.. ishte një indeks i manifestimeve të tyre, një balancë e hollë dhe një masë e ndjeshme për të peshuar të vërtetat më të mëdhaja të universit.. ishte një fjalë urtësie e shkruar për të njohur dhe për të njoftuar, për të kuptuar dhe për të bërë të kuptuar Emrat

Madhështorë të vlefshëm të ***El-Hajj El-Kajjum,*** "*Të Gjallit të Përjetshëm dhe Vetekzistuesit të Përhershëm".*

Realiteti i jetës në këtë mënyrë fiton me mijëra shkallë e rangje të çmueshme, madje vazhdimësia e saj prej një ore gjen dhe fiton rëndësinë e një jete të gjatë. Prandaj, për sa ka të bëjë me lidhjen e saj me të Përjetshmin e Vetëm, i Cili nuk ka kohë, nuk përkufizohet nga koha, jeta nuk mund të shikohet lidhur me gjatësinë apo me shkurtësinë e saj.

Çështja e Dytë: Hodha vështrimin tek të drejtat reale të jetës dhe pashë e kuptova se jeta ime është një mesazh Hyjnor; ajo i fton vëllezërit e mi, krijesat e tjera të vetëdijshme, të lexojnë vetveten; ajo është një vend studimi që bën të njohur Krijuesin Gjithëbujar. Ajo është një afishe njoftimi që shpall plotësitë e Krijuesit tim.. prej të drejtave të saj janë stolisja me vetëdije të plotë me dhurata të çmueshme dhe me dekorata të vyera që i janë dhuruar nga Krijuesi i jetës për t'i shfaqur përpara shikimit të Sulltanit të Gjithëlavdishëm në paradën e përditshme të përsëritur duke i paraqitur me vetëdije, me besim, me falënderime dhe me mirënjohje. Gjithashtu, prej të drejtave të saj është të perceptojë përshëndetjet e qënieve të gjalla të panumërta të cilat përshkruajnë me to Krijuesin e tyre; të kuptojë dhuratat e tesbihateve të tyre që i paraqesin si falënderim e lavdërim për Allahun; dhe t'i shohë e t'i shpallë ato duke i dëshmuar.

Gjithashtu, prej të drejtave të saj është që ajo të bëjë të njohur me gojë dhe nëpërmjet gjuhëve të gjendjes së natyrshme dhe të adhurimit bukuritë e Hyjnisë së ***El-Hajj El-Kajjum,*** *"Të Gjallit të Përjetshëm dhe Vetekzistuesit të Përhershëm"*.. Dhe kështu, të drejta të larta të këtilla të jetës nuk kërkojnë një kohë të gjatë; dhe përveç kësaj ato e lartësojnë njëmijëfish vlerën dhe gradën e jetës; dhe ato janë një mijë herë më të vlefshme, më të larta dhe më të çmueshme se sa të drejtat e jetës së kësaj dynjaje. Dhe kur e mësova këtë me "njohjen e sigurisë", thashë: "Lavdi Zotit! Sa i madh është besimi! Dhe sa shumë jetik është ai! Në çdo gjë që futet, ai i jep jetë asaj; madje një dritë prej tij e transformon këtë jetë të përkohshme në jetë të përhershme, dhe heq vulën e përkohshmërisë që është vënë sipër saj.

Çështja e Tretë: Unë sodita detyrat e natyrshme të jetës sime dhe tek dobitë e saj jomateriale të cilat shikonin Krijuesin tim Gjithëbujar, dhe pashë se ajo kryente detyrën e pasqyrës për Krijuesin e jetës në tre mënyra:

Mënyra e Parë: Nëpërmjet pafuqisë së saj, dobësisë, varfërisë dhe nevojës, jeta ime kryen misionin e një pasqyre që reflekton fuqinë e Krijuesit të jetës, forcën, pasurinë dhe mëshirën e Tij. Sepse ashtu siç njihen shkallët e shijes së ushqimit sipas përqindjes së shkallës së urisë, dhe shkallët e dritës njihen nëpërmjet shkallëve të errësirës; dhe shkallët e nxehtësisë njihen nëpërmjet shkallëve të të ftohtit, po ashtu nëpërmjet pafuqisë sime dhe varfërisë sime të pakufishme në jetën time, unë kuptova fuqinë absolute të Krijuesit tim dhe mëshirën e Tij të gjërë lidhur me përgjigjjen ndaj nevojave të mia të pafundme dhe lidhur me zmbrapsjen e armiqve të mi të panumërt. Dhe mësova detyrën e adhurimit dhe u pajisa me lutje, dua, përgjërim, përulësi dhe, duke kërkuar strehim tek Zoti xh.sh. i ndërmora këto detyra.

Mënyra e Dytë: është të vepruarit si një pasqyrë për Atributet universalë dhe gjithëpërfshirës dhe për aktet madhështore të Krijuesit tim Gjithëbujar nëpërmjet kuptimeve të njohjes, dëshirës, dëgjimit, shikimit dhe si shembulli i këtyre prej cilësive të pjesshme në jetën time. Po, unë mësova nëpërmjet të pjesshmeve cilësi të tilla, si njohjen, dëgjimin, shikimin, fjalën dhe dëshirën me të cilat përshkruhet jeta ime private dhe aktet e mia që i kryej me vetëdije; dhe mësova nëpërmjet tyre -si masa e vogëlsisë sime në krahasim me madhësinë e universit- atributet universale e gjithëpërfshirëse të Krijuesit tim, të tilla, si: njohjen, dëshirën, dëgjimin, shikimin, jetën dhe fuqinë; dhe, gjithashtu kuptova nëpërmjet tyre cilësitë e Tij madhështore të tilla, si: dashurinë, zemërimin, mëshirën dhe dhembshurinë. Unë i besova ato atribute dhe ato cilësi madhështore, i vërtetova dhe i dëshmova dhe, nëpërmjet tyre, gjeta një rrugë tjetër për njohjen e Allahut.

Mënyra e Tretë: është të vepruarit si një pasqyrë për Emrat Hyjnorë, skalitjet dhe manifestimet e të cilëve janë të pranishëm në jetën time.

Po, sa herë që sodisja tek jeta ime dhe tek trupi im, shikoja qindra lloje prej veprave të mrekullueshme, skalitjeve dhe arteve dhe, për më tepër, vështroja se unë ushqehesha në mënyrën më të mëshirshme e të dhembshur. Kështu nëpërmjet dritës së besimit unë kuptova se sa bujar i jashtëzakonshëm, i mëshirshëm, i dhembshur, me fuqi të skajshme dhe me mjeshtëri të mahnitshme ishte Ai i Cili më krijoi dhe më dha jetë. Unë gjithashtu mësova se çfarë do të thotë Tesbihat, shenjtërim, lavdërim, falënderim, madhërim, lartësim, njësim dhe të deklaruarit e madhështisë dhe të lartësisë së Tij dhe si shembulli i këtyre prej detyrave të natyrshme, qëllimeve të krijimit dhe rezultateve të jetës.

Unë mësova me "njohjen e sigurisë" arsyen pse jeta është krijesa më e çmueshme në univers dhe përse çdo gjë i nënshtrohet asaj, dhe mësova urtësinë e ekzistencës së një pasioni të bashkëlindur për jetën tek gjithkush; dhe kuptova se shpirti i jetës është vetëm besimi.

Çështja e Katërt: me qëllim që të mësoja dhe të gjeja përgjigje se cila ishte kënaqësia reale e jetës sime në këtë dynja dhe cila ishte lumturia e saj, unë përsëri bëra hulumtim mbi vërsetin حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ *"All-llahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i Mirë i punëve".* Unë pashë se kënaqësia më e pastër dhe lumturia më e panjollosur në këtë jetën time qëndronin në besim. Domethënë, në besimin tim të sigurt se unë isha krijesa, artifakti dhe robi krejtësisht pronë e një Krijuesi të Vetëm të Gjithëmëshirshëm i Cili më krijoi dhe më dha jetë, se isha nën shikimin e Tij, nën përkujdesjen, ushqehesha prej Tij dhe gjatë gjithë kohës kisha nevojë për Të, dhe se Ai ishte edhe Mbështetësi im, edhe Zoti im dhe ishte shumë Mëshirëplotë dhe i Dhembshur për mua. Ky besimi im ishte një kënaqësi e plotë, e përhershme, pa dhimbje dhe ishte një lumturi e papërshkrueshme. Ndërkaq unë kuptova nga vërseti se sa e përshtatshme ishte thënia:

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَىٰ نِعْمَةِ الْإِيمَانِ

"Lavdi Zotit për mirësinë e besimit!"

Kështu, këto katër çështje, domethënë, realiteti, të drejtat, detyrat dhe kënaqësia e jetës tregojnë se, sa më shumë që të orientohet jeta tek ***El-Hajj, El-Kajjum, El-Baki,*** *"i Gjalli i Përjetshëm, Vetekzistuesi i Përhershëm, i Qëndrueshmi i Amshuar",* dhe sa më shumë të bëhet besimi jeta dhe shpirti i jetës, aq më e qëndrueshme bëhet ajo dhe aq më shumë fruta të qëndrueshëm prodhon ajo.

Për më tepër, ajo bëhet aq e lartë e sublime, saqë ajo merr manifestimin e përjetësisë; ajo nuk shikon më tek gjatësia apo tek shkurtësia e jetës. Këtë unë e mësova nga vërseti. Dhe në emrin e të gjitha jetëve dhe qënieve të gjalla, dhe me atë qëllim e mendim, unë deklarova: حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ *"All-llahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i Mirë i punëve".*

Shkalla e Gjashtë e vërsetit të ndritshëm ***"All-llahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i Mirë i punëve".***

Në kohën kur pleqëria ime po më kujtonte për ndarjen time personale nëpërmjet atyre ndarjeve të përgjithshme të gjithanshme të cilët paralajmëronin ngjarjet e kijametit dhe shkatërrimin, fundin e dynjasë, dhe nëpërmjet zbulimit të gjërë të jashtëzakonshëm, në kohët e fundit të jetës sime, të ndjeshmërisë për bukurinë, mallëngjimit të madh ndaj saj, dhe joshjes pas plotësive të ngulitura thellë në natyrën time... nëpërmjet të gjitha këtyre, pashë se zhdukja dhe përkohshmëria të cilat shkatërrojnë në mënyrë të vazhdueshme, dhe se vdekja dhe mosekzistenca të cilat shkaktojnë ndarje vazhdimisht; i pashë ato të dyja duke e prishur në mënyrë të tmerrshme e të llahtarshme bukurinë e kësaj dynjaje të bukur, duke e shformuar e duke e copëtuar atë dhe duke shkatërruar bukurinë e krijesave të saj. Unë ndjeva dhimbje të thella dhe u pikëllova shumë nga ajo çfarë pashë. Duke kërkuar ngushëllim pasi dashuria 'metaforike' në natyrën time u rebelua shumë kundra kësaj situate, unë përdora vërsetin Kur'anor. Ndërkohë ai më tha: "Recitomë mirë, dhe studioje me vëmendje kuptimin tim!"

Kështu unë hyra në observatorin e sures së *Dritës*, *En-Nur*, në vërsetin "*Allahu është Drita e qiejve dhe e tokës...*" Prej andej sodita nëpërmjet teleskopit të besimt nivelet më të largëta të vërsetit "*Allahu vetëm na mjafton neve...*", dhe në të njëjtën kohë pashë nëpërmjet intuitës së besimit misteret e tij më të holla.. Unë pashë se ashtu siç shfaqin pasqyrat, objektet e shndritshëm, copat e xhamit dhe madje edhe shkumëzimi i detit dhe flluskat e tij lloje të ndryshme të bukurisë së fshehur të dritës së diellit dhe bukurinë e ndryshme të shtatë ngjyrave të tij, dhe me kapacitetet e tyre të ndryshme dhe me ndryshimin dhe ripërtëritjen, ripërtërijnë bukuritë e tij; dhe duke reflektuar e përthyer dritën, bëjnë të njohur bukuritë e fshehura të diellit dhe shtatë ngjyrat në dritën e tij; po ashtu është çështja me këto artifakte të bukura, me këto krijesa të holla dhe me këto qënie të hijshme e të këndshme, të cilat vijnë pa pushim dhe largohen me qëllim që të veprojnë si pasqyra për bukurinë e shenjtë të "të Hirplotit të Gjithëlavdishëm" i Cili është "Drita e parapërjetshme dhe e paspërjetshme" duke ripërtërirë me këtë manifestimet e bukurisë së Tij të shenjtë dhe manifestimet e bukurisë së përhershme të Emrave të Tij të Bukur xh.sh... Atëherë Bukuria e jashtme në këto krijesa dhe hijeshia e dukshme në to nuk janë pronë e tyre, por ato janë aluzione për atë bukuri të shenjtë të përjetshme e cila dëshiron të shfaqet, dhe janë shenja e shkreptima të asaj hijeshie të pastër që manifestohet vazhdimisht, dhe të asaj bukurie të shenjtë të lartësuar e cila dëshiron të shihet e të bëjë të shohë. Kjo është shpjeguar në mënyrë të hollësishme në Risale-i Nur dhe

është mbështetur me prova të fuqishme. Këtu, do të aludohet në mënyrë të shkurtuar për tre nga ato prova.

Prova e Parë: Bukuria e një objekti të punuar me mjeshtëri, e bukur tregon prerazi bukurinë e mjeshtërisë, të artit. Kjo bukuri arti dhe përsosmëria e tij artistike tregon bukurinë e Autorit të saj që buron prej asaj mjeshtërie; dhe bukuria e titullit të mjeshtërisë së Artistit tregon bukurinë e cilësisë së atij Autori Mjeshtër e cila i referohet asaj mjeshtërie; dhe bukuria e kësaj cilësisë së tij tregon bukurinë e aftësive dhe të talentit të tij; dhe bukuria e aftësisë së tij tregon në mënyrë të vetëkuptueshme bukurinë e esencës së Tij dhe bukurinë e realitetit të Tij.

Ashtu si këto dëshmi që janë vendimtare e të vetëkuptueshme, po ashtu Hijeshia dhe Bukuria e jashtme në krijesat e bukura në të gjithë këtë botë, dhe arti i mrekullueshëm që shihet në të gjitha krijesat e bukura, dëshmojnë në mënyrë vendimtare për bukurinë dhe hijeshinë e veprave të Autorit të Gjithëlavdishëm. Dhe bukuria dhe hijeshia në aktet e Tij xh.sh. -padyshim tregojnë për bukurinë dhe hijeshinë e titujve që i shikojnë ato akte, domethënë, dëshmojnë bukurinë dhe hijeshinë e Emrave të bukur Hyjnorë. Dhe bukuria dhe hijeshia e Emrave dëshmon në mënyrë vendimtare për bukurinë dhe hijeshinë e Atributeve të shenjta, të cilat janë burimi i atyre Emrave. Dhe bukuria dhe hijeshia e Atributeve dëshmon prerazi për bukurinë dhe hijeshinë e cilësive dhe aftësive esenciale të cilat janë burimi i atyre atributeve. Dhe bukuria dhe hijeshia e cilësive dhe e aftësive esenciale dëshmojnë në mënyrë të vetëkuptueshme për bukurinë dhe hijeshinë e Plotësisë së Shenjtë të Esencës që është burimi i akteve dhe është vepruesi që cilësohet nga Emrat dhe Atributet, dhe dëshmojnë për bukurinë e shenjtë të Realitetit të Tij. Domethënë, Krijuesi, Autori Hirplot Zotëron një bukuri e hijeshi të pakufishme që i përshtatet Esencës së Tij të shenjtë, një hije e vetme e së cilës i ka zbukuruar të gjitha këto qënie; Ai, Krijuesi, Zotëron një bukuri të lartësuar, të shenjtë, një manifestim i së cilës e ka pajisur me bukuri të gjithë universin, si dhe ka stolisur e ndriçuar me shkreptimat e asaj bukurie e hijeshie të gjithë sferën e mundësive.

Po, ashtu si një vepër e punuar me mjeshtëri që nuk mund të vijë në ekzistencë pa një akt, po ashtu edhe akti nuk mund të ndodhë pa një veprues, që ta kryejë aktin. Dhe ashtu siç është e pamundur që të ketë emra pa dikë që ata tregojnë, po ashtu është e pamundur të ketë atribute pa dikë që ato cilësojnë. Meqenëse ekzistenca e një vepre arti tregon në mënyrë të vetëkuptueshme aktin e një autori i cili e punoi atë me mjeshtëri, dhe se ekzistenca e atij akti tregon ekzistencën e vepruesit të

tij, titujt e tij dhe cilësitë e tij të cilat sollën si rezultat atë vepër dhe për emrin e tij, atëherë padyshim plotësia dhe bukuria e veprës së artit tregojnë gjithashtu bukurinë dhe plotësinë të veçanta për aktin që e punoi me mjeshtëri, dhe kjo tregon bukurinë e veçantë e të përshtatshme për emrin e bërësit të aktit; dhe kjo me "njohurinë e sigurisë" dhe në mënyrë të vetëkuptueshme tregon për plotësinë dhe bukurinë e Esencës dhe të Realitetit të Tij, të cilat janë të përshtatshme dhe të denja për atë Esencë dhe për atë realitet.

Pikërisht në të njëjtën mënyrë, meqenëse është e pamundur për aktivitetin e vazhdueshëm nën perden e veprave të artit në univers që të jetë pa shkaktuesin e aktivitetit; dhe Emrat, manifestimet dhe skalitjet e të cilëve janë të dukshme mbi krijesa, është e pamundur që të jenë pa atë që ato tregojnë e shprehin, po ashtu është e pamundur që fuqia, dëshira dhe të tjera si këto prej Atributeve madhështore, të cilat janë pothuajse të dukshme, të jenë pa Atë që ato cilësojnë.

Atëherë të gjitha veprat e artit, krijesat dhe artifaktet në këtë univers, me ekzistencat e tyre të pakufishme, tregojnë në mënyrë vendimtare ekzistencën e akteve të Krijuesit të tyre, Autorit dhe Bërësit të tyre; tregojnë ekzistencën e Emrave të Tij, ekzistencën e Atributeve të Tij, ekzistencën e cilësive të Tij esenciale dhe ekzistencën e domosdoshme të Esencës së Tij më të pastër e të shenjtë.

Gjithashtu, të gjitha llojet e ndryshme të bukurisë, të plotësisë dhe të hijeshisë që shihen në krijesat dëshmojnë me qartësi të plotë -por në një mënyrë të veçantë dhe të denjë për shenjtërinë dhe për domosdoshmërinë e tyre- për plotësitë dhe bukuritë e pafundme, të pakufishme dhe të larmishme të akteve të Autorit të Gjithëlavdishëm, për Emrat e Tij, Atributet, Cilësitë dhe për Esencën e Tij të shenjtë; Gjithashtu ato tregojnë në mënyrë vendimtare për bukuritë e tyre të larta e sublime, të cilat i tejkalojnë shumë ato të të gjitha qënieve.

Prova e Dytë përmban Pesë Pika:

Pika e Parë: Duke u mbështetur në ndriçimet dhe në zbulesat e tyre, imamët, drejtuesit e njerëzve të realitetit kanë besuar dhe kanë deklaruar me unanimitet -pavarësisht rrugëve dhe metodave të tyre që ndryshojnë shumë nga njëra-tjetra- se shembujt e bukurisë dhe të hijeshisë në të gjitha gjërat janë hijet, shkreptimat dhe manifestimet e bukurisë së shenjtë të fshehur dhe e hijeshisë së lartësuar të Ekzistuesit të Vetëm të domosdoshëm.

Pika e dytë: Të gjitha krijesat e bukura shfaqen karvan pas karvani dhe pastaj pa ndaluar, zhduken; ato vijnë njëra pas tjetrës në vijim dhe pastaj largohen. Mirëpo një bukuri e lartë dhe e pandryshueshme e shfaq vetveten në pasqyrat e atyre krijesave duke demonstruar me siguri nëpërmjet vazhdimësisë së manifestimit të saj se ajo bukuri nuk u përket atyre krijesave të bukura; dhe nuk është as bukuria e atyre pasqyrave. Përkundrazi ajo janë rrezet e një bukurie të përjetshme, ashtu siç tregon vazhdimësia e bukurisë së rrezeve të diellit mbi flluskat e ujit rrjedhës bukurinë e tij të vazhdueshme.

Pika e Tretë: Është e qartë dhe e vetëkuptueshme se ashtu siç vjen drita nga diçka e ndritshme, dhënia e ekzistencës nga diçka ekzistuese, mirëbërësia -dhurata- nga pasuria, bujaria nga begatia dhe mësimdhënia nga njohja, po ashtu është e vetëkuptueshme se dhënia e hijeshisë vjen nga i hijshmi dhe dhënia e bukurisë vjen nga i bukuri; kjo nuk mund të jetë në ndonjë mënyrë tjetër. Duke u mbështetur mbi këtë të vërtetë ne besojmë dhe themi se të gjitha llojet e bukurisë që shihen tek të gjitha qëniet vijnë nga një i bukur Hirplot, bukuria e të Cilit është e pakufishme saqë universi duke ndryshuar vazhdimisht dhe duke u ripërtërirë pandërprerë përshkruan bukurinë e Atij të Bukuri Hirplotë dhe e bën atë të njohur nëpërmjet të gjitha krijesave të tij dhe nëpërmjet gjuhëve të përmbushjes së tyre të detyrës së pasqyrave që reflektojnë atë bukuri.

Pika e Katërt: Ashtu si trupi që mbështetet tek shpirti, ekziston nëpërmjet tij dhe gjallërohet prej tij, dhe ashtu siç shikon fjala tek kuptimi dhe ndriçohet nga ai; dhe forma mbështetet tek Realiteti dhe fiton vlerë nëpërmjet tij; po ashtu kjo botë, bota e dukshme materiale e fizike është një trup, një fjalë, një formë e cila mbështetet tek Emrat Hyjnorë prapa Perdes së të Padukshmes, duke marrë jetë dhe gjallëri prej tyre; ajo orientohet drejt tyre dhe i shikon ato dhe zbukurohet dhe i shtohet shkëlqimi: Të gjitha llojet e bukurisë fizike burojnë nga bukuritë jofizike të kuptimeve të tyre dhe nga një hijeshi jolëndore e realiteteve të tyre. Sa për realitetet e tyre, ato marrin shkëlqim prej Emrave Hyjnorë dhe janë një lloj prej hijeve të atyre Emrave. Kjo e vërtetë është provuar në mënyrë vendimtare në Risale-i Nur.

Kjo do të thotë se të gjitha varietetet dhe llojet e bukurisë në univers janë shenjat, treguesit dhe manifestimet -nëpërmjet Emrave- të një bukurie të shenjtë, bukuri që manifestohet pa të meta dhe e zhveshur nga lënda, bukuri që manifestohet nga prapa perdes së të padukshmes. Por ashtu si Esenca më e pastër dhe e shenjtë e Ekzistuesit të Vetëm të Domosdoshëm të Cilës nuk i ngjason absolutisht asnjë esence tjetër, dhe

ashtu si Atributet e Tij madhështorë që janë të shenjta dhe pafundësisht më të larta se atributet e qënieve të mundshme, po ashtu bukuria e Tij e shenjtë gjithashtu nuk i ngjason bukurisë së qënieve të mundshme dhe nuk është absolutisht si hijeshia e krijesave. Përkundrazi, ajo është një bukuri e lartë, sublime, e shenjtë, e lartësuar dhe absolute. Sigurisht, një bukuri e përjetshme që një manifestim i vetëm i së cilës është parajsa e gjërë me të gjitha shijet e hijeshisë dhe të shkëlqimit të saj dhe shikimi për një orë i bukurisë së Tij xh.sh. nga banorët e Xhennetit i bën ata ta harrojnë atë parajsë të bukur, atëherë nuk ka dyshim se kjo bukuri e amshuar është e pafundme, krejtësisht e pangjashme, e pakrahasueshme dhe e pashoqe.

Dihet se bukuria e një gjëje i përshtatet asaj dhe është në përputhje me të; dhe ka me mijëra lloje bukurish e ngjyrash të cilat që të gjitha ndryshojnë nga njëra-tjetra ashtu si ndryshimi i llojeve të krijesave. Për shembull, bukuria e perceptuar nga syri nuk është njëlloj si diçka e bukur e dëgjuar me vesh; dhe një bukuri abstrakte e kapur nga mendja nuk është njëlloj si bukuria e ushqimit që ndjehet e shijohet me gojë; po ashtu bukuritë që vlerësohen e perceptohen si të bukura nga zemra, shpirti dhe nga shqiset e jashtme dhe të brendshme janë të gjitha të ndryshme ashtu si ndryshimi i atyre shqiseve dhe i aftësive të holla.

Për shembull, bukuria e besimit, bukuria e realitetit, bukuria e dritës, bukuria e një luleje, bukuria e shpirtit, dhe bukuritë e formës, mëshirës, drejtësisë, mirësisë dhe urtësisë... çdo lloj prej llojeve të kësaj bukurie është i ndryshëm nga tjetra.

Gjithashtu, bukuria e Emrave të bukur të Hirplotit të Gjithëlavdishëm; kjo bukuri që është një bukuri absolute ndryshojnë nga njëra-tjetra; Prandaj llojet e bukurisë dhe të hijeshisë në qënie gjithashtu janë të ndryshme për këtë shkak.

Në qoftë se dëshiron të shikosh një manifestim të vetëm prej llojeve të bukurisë së Emrave të Hirplotit të Gjithëlavdishëm që manifestohet në pasqyrat e qënieve, vështro me syrin e imagjinatës së gjërë tek sipërfaqja e tokës duke e supozuar të jetë një kopësht i vogël përpara teje; ti do të shohësh se termat si mëshira, dhembshuria, urtësia dhe drejtësia aludojnë edhe për Emrat e Allahut, edhe për aktet e Tij, edhe për Atributet e Tij si dhe për cilësitë e Tij madhështore.

Hidhe vështrimin tek ushqimet e qënieve të gjalla -me në krye njeriun- ato ushqime dërgohen në mënyrë të rregullt e të mahnitshme

prej prapa perdes së të padukshmes... dhe shihe bukurinë e mëshirës Hyjnore.

Pastaj shikoje mënyrën e mrekullueshme të të ushqyerit e të gjithë të vegjëlve, dhe dy pompat e qumështit të varura sipër kokave të tyre në kraharorët e nënave të tyre, ai ushqim që është më i ëmbli e më i pastërti rrjedh për ta si uji i Selsebilit, Keutherit... dhe shikoje bukurinë joshëse, bukurinë e mëshirës Hyjnore.

Atëherë shikoje bukurinë e pashoqe të urtësisë Hyjnore, e cila e ka bërë të gjithë universin si një libër madhështor urtësie çdo shkronjë e të cilit përmban njëqind fjalë; çdo fjalë e të cilit përmban qindra rreshta; çdo rresht i të cilit përmban një mijë e një kapituj dhe çdo kapitull i të cilit përmban me mijëra libra të vegjël... Shikoje bukurinë e pakrahasueshme, bukurinë e urtësisë Hyjnore.

Pastaj shikoje bukurinë autoritare e të ndritshme, bukurinë e drejtësisë Hyjnore që i mban të gjithë universin dhe të gjitha qëniet e tij në ekuilibër; mban balancën e të gjithë trupave qiellorë të lartë e të poshtëm; dhe u jep përshtatshmëri, simetri, përpjesëtim e harmoni që janë elementet më të rëndësishëm thelbësorë të bukurisë; dhe e bën çdo gjë të fitojë gjendjen më të mirë; dhe u jep të drejtat e jetës qënieve të gjalla; dhe siguron se të drejtat e tyre janë të garantuara; dhe ndalon e dënon agresorët.

Pastaj hidhe vështrimin tek njeriu! Gjithëruajtësi ka shkruar historinë e jetës së kaluar të tij në fuqinë e memories së tij -në kujtesën e tij- e cila është aq e vogël sa një kokërr gruri; dhe i ka përfshirë programet e jetëve dytësore të të gjitha bimëve dhe pemëve në farërat dhe në bërthamat e tyre; dhe u ka dhënë gjallesave gjymtyrë dhe aftësi të domosdoshme për t'u mbrojtur; shikoji për shembull krahët e bletëve dhe thumbimet, pickimet e tyre thumbuese, bajonetat e vogla të bimëve gjembake dhe lëvozhgat e forta të farave; dhe shihe bukurinë e hollë të ruajtjes dhe të mbrojtjes Hyjnore.

Pastaj shikoji mysafirët e të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit Gjithëbujar tek tryeza e të gjithë tokës, dhe erërat e këndshme të ushqimeve të ndryshme të panumërta të përgatitura nga mëshira, dhe ngjyrat e tyre të bukura e të larmishme, dhe shijet e tyre të shijshme e të ndryshme, dhe organet dhe gjymtyrët e të gjitha krijesave të gjalla të cilat përshtaten dhe ndihmojnë kënaqësinë dhe ëndjet e jetëve të tyre; dhe

shikoje bukurinë jashtëzakonisht të këndshme dhe të ëmbël të mirëbërësisë dhe të bujarisë Hyjnore.

Hidhe vështrimin tek format e mahnitshme, të urta e kuptimplota të krijesave të gjalla -me në krye njeriun- ato forma që hapen nga pikat e lëngut nëpërmjet manifestimit të Emrave Hyjnorë ***El-Fet-tah*** dhe ***El-Musav-vir***, *Hapësi* dhe *Formëdhënësi,* dhe hidhe vështrimin tek fytyrat joshëse të luleve të pranverës të cilat hapen nga farërat dhe bërthamat shumë të vogëla.. dhe shikoje bukurinë e mrekullueshme, bukurinë Hyjnore të 'Hapjes' dhe të 'formëdhënies'.

Kështu, duke bërë analogji me këto shembuj, secili nga Emrat e Bukur Hyjnorë ka një bukuri të lartë e të shenjtë të veçantë për të, një manifestim i vetëm i të cilës bën të bukur botën e gjërë dhe speciet e panumërta të qënieve.

Ashtu siç shihet manifestimi i bukurisë së një Emri Hyjnor në një lule të vetme; po ashtu pranvera është një lule, edhe parajsa gjithashtu është një lule ende e paparë.

Në qoftë se do të kishe mundësinë ta shihje pranverën, të gjithë pranverën, dhe ta shihje parajsën me syrin e besimit, atëherë vështroje dhe shikoje madhështinë e bukurisë së përjetshme.

Në qoftë se ti do t'i përgjigjeshe asaj bukurie me bukurinë e besimit dhe me bukurinë e adhurimit, ti do të ishe krijesa më e bukur dhe në modelin më të bukur. Ndërsa në qoftë se ti e takon atë bukuri me shëmtinë e pakufishme të çudhëzimit dhe me shëmtinë e neveritshme të rebelimit, mosbindjes, ti do të ishe krijesa më e shëmtuar dhe në efekt do të ishe krijesa më e neveritshme për të gjitha krijesat e bukura.

Pika e Pestë: Në përputhje me rregullin se të gjitha artet e bukura, mjeshtëritë e holla, veçoritë, plotësitë, bukuritë dhe hijeshitë dëshirojnë ta shfaqin vetveten dhe vetë të jenë të vlerësuara, një mjeshtër madhështor i cili ka qindra arte, mjeshtëri, plotësi dhe bukuri të pafundme ndërtoi një pallat madhështor të jashtëzakonshëm me qëllim që të bëjë të njohur dhe të paraqesë e të përshkruajë të gjitha artet e Tij, mjeshtëritë, plotësitë dhe bukuritë e Tij të fshehura.

Kushdo që e shikon këtë pallat madhështor të mbushur me mrekulli e çudira, sigurisht menjëherë do të mendonte për virtytet, artet, plotësitë dhe veçoritë e ndërtuesit, autorit dhe pronarit të tij.

Ky shikim hulumtues e çon atë t'i vërtetojë e t'i besojë ato virtyte e veçori tamam sikur t'i shihte me sytë e tij, dhe do të thonte: "Ai që nuk është i bukur dhe mjeshtër i talentuar në të gjitha anët, kurrësesi nuk do të mund të ishte burimi, krijuesi, "ndërtuesi dhe shpikësi i këtij pallati të mahnitshëm, i kësaj vepre kaq të bukur".Është sikur bukuritë jolëndore të atij "Ndërtuesi dhe Plotësitë e Tij janë mishëruar në këtë pallat".

Pikërisht në të njëjtën mënyrë, në qoftë se nuk do t'i ishin prishur mendja dhe zemra, ai person që do ta shikonte bukurinë e kësaj bote që quhet universi, këtë ekspozitë të mahnitshme, këtë pallat madhështor dhe krijesat e çuditshme, nuk ka dyshim se ai menjëherë do të mendonte se ky pallat që është stolisur me këtë bukuri madhështore, është vetëm se një pasqyrë reflektuese për të shfaqur bukuritë e një tjetri, hijeshitë dhe plotësitë e Tij. Domethënë, përderisa ky pallat, pallati i botës, nuk ka të barabartë e të përngjashëm dhe asgjë nuk i ngjason atij që të mund ta kishte marrë bukurinë prej saj dhe të kishte imituar e kopjuar hijeshitë prej saj, atëherë nuk ka dyshim se Autori i tij, dhe ndërtuesi i tij zotëron bukuritë dhe hijeshitë që përshtaten me Vetveten e Tij dhe me Emrat e Tij; bota merr bukurinë prej Tij. Dhe për këtë arsye u ndërtua kjo botë në përputhje me dritat e asaj bukurie, dhe u shkrua si një libër i mahnitshëm madhështor me qëllim që ta shprehë atë bukuri.

Prova e Tretë përmban tre Pika:

Pika e Parë: kjo është një e vërtetë e shpjeguar në mënyrë të hollësishme në Vendqëndrimin e Tretë të Fjalës së Tridhjetë e Dytë. Duke ia referuar asaj Fjale shpjegimin e saj të detajuar, këtu ne do ta shqyrtojmë vetëm me një aluzion të hollësishëm.

Ne i sodisim krijesat dhe sidomos kafshët dhe bimët që janë para nesh, dhe shohim se mbi ato sundon një stolisje e vazhdueshme, një zbukurim i hollë dhe një rregull i përsosur -që kurrsesi ato nuk mund t'i atribuohen Rastësisë- të cilat tregojnë qëllim dhe vullnet dhe bëjnë të ditur njohjen dhe urtësinë.

Gjithashtu shikohet se në çdo gjë ndodhet një art aq i përkryer, një urtësi aq e hollë, një stolisje aq e lartësuar, një organizim aq me dhembshuri dhe një situatë aq e ëmbël, saqë kuptohet qartë në mënyrë të vetëkuptueshme, se prapa perdes së të padukshmes, është një Autor Mrekullibërës i Cili dëshiron ta bëjë artin e Tij të vlerësueshëm, të tërheqë shikimet për tek ai art dhe të kënaqë shikuesit; që dëshiron ta bëjë Vetveten të njohur tek të vetëdijshmit, dëshiron ta bëjë Vetveten të

dashur tek ata dhe t'i shtyjë ata për të bërë Lavdërime ndaj Tij duke shfaqur shumë prej mjeshtërive dhe plotësive të Tij në çdo vepër të artit të Tij.

Gjithashtu shikohet se Krijuesi xh.sh. u bën mirë krijesave të vetëdijshme me qëllim që t'i kënaqë ato dhe t'i bëjë të lumtura e miq për Vetveten, u dhuron çdo lloj mirësie të shijshme prej vendesh të paparashikuara në një mënyrë që është krejtësisht e pamundur që t'i atribuohen rastësisë.

Gjithashtu vëzhgohen një trajtim bujar, një njohje e ndërsjellë dhe një dialog i ngushtë miqësor me gjuhën e gjendjes dhe një përgjigje me dhembshuri ndaj lutjeve gjë që e bën të perceptohet një dhembshuri shumë e thellë dhe një mëshirë shumë e lartësuar.

Domethënë, Dhurimi i mirësisë dhe dhënia e kënaqësisë që shihen prapa bërjes të njohur dhe bërjes të dashur, të cilat janë aq të qarta si dielli, burojnë nga një dëshirë dhembshurie shumë e rrënjosur dhe nga një dëshirë mëshire shumë e fuqishme dhe e gjërë.

Atëherë ekzistenca e një dëshire të tillë të fuqishme e të rrënjosur në dhembshurinë dhe në mëshirën në Atë i Cili është i Vetmjaftueshmi Absolut dhe që nuk ka nevojë për asgjë, sigurisht demonstron një bukuri krejtësisht të plotë, të parapërjetshme, të përhershme dhe të pashoqe, natyra dhe realiteti i të cilës bëjnë të domosdoshme dëshirën e saj për t'u shfaqur dhe për ta shikuar vetveten në pasqyra. Me qëllim që ta shfaqë e ta shohë vetveten në pasqyra të ndryshme, kjo bukuri ka marrë formën e dhembshurisë dhe të mëshirës; pastaj në pasqyrat e qënieve të vetëdijshme ajo ka marrë gjendjen e mirëbërësisë; pastaj ka marrë formën e bërjes së vetvetes të njohur e të dashur, dhe pastaj dha dritën, dritën e stolisjes së krijesave dhe dritën e bërjes së tyre të bukura.

Pika e Dytë: Ekzistenca e një përmallimi të fortë Hyjnor dhe e një dashurie të fuqishme Hyjnore tek ata persona të panumërt dhe sidomos tek klasa më e lartë e njerëzimit, pavarësisht rrugëve dhe metodave të tyre që janë të gjitha të ndryshme, tregojnë në mënyrë të vetëkuptueshme për një bukuri të pashoqe dhe e bëjnë të domosdoshme atë. Po, një dashuri e tillë shikon vetëm tek një bukuri e tillë dhe e bën të domosdoshme atë, dhe një pasion i tillë kërkon një hijeshi të tillë. Madje të gjitha lavdërimet e dhëna nga qëniet me gojë dhe nëpërmjet gjuhës së gjendjes shikojnë tej ajo bukuri e parapërjetshme dhe ngjiten tek ajo. Në shikimin e ashikëve si Shemsi Tabrizi, të gjitha tërheqjet, robërimet,

ekstazat, dallditë dhe të vërtetat tërheqëse në univers janë shenjat e një të vërteteje tërheqëse të parapërjetshme dhe të paspërjetshme. Ndërsa lëvizja e dalldisur dhe rrotullimet që i bëjnë trupat qiellorë të lartë e të poshtëm dhe të gjitha qëniet të vallëzojnë e të rrotullohen si flutura dhe dervishë mevlevi ashikë janë përgjigjjet e pasionuara, plotë dashuri në kryerjen e detyrës ndaj shfaqjeve autoritare të bukurisë së shenjtë të asaj të vërtete tërheqëse.

***Pika e Tretë*:** Të gjithë dijetarët që kanë kërkuar e verifikuar realitetin kanë pajtueshmëri mendimi se ekzistenca është mirësi e pastër dhe dritë, ndërsa mosekzistenca është thjesht e keqe dhe errësirë. Imamët e njerëzve të arsyes dhe njerëzit e zemrës kanë rënë dakord unanimisht, nëpërmjet analizave përfundimtare, se të gjithë shembujt e mirësisë, të bukurisë dhe të kënaqësisë burojnë nga ekzistenca, dhe se të gjitha të këqijat, të prishurat, fatkeqësitë, dhimbjet e vuajtjet -dhe madje edhe mëkatet- i atribuohen mosekzistencës.

Në qoftë se ti thua: Burimi i të gjitha bukurive është ekzistenca, por gjithashtu në ekzistencë ndodhen mosbesimi dhe egoizmi i nefsit?

Përgjigjja: Mosbesimi është mosekzistencë për shkak se ai është mohimi i të vërtetave të besimit. Sa për ekzistencën e egoizmit, ajo është një formë mosekzistence që ka fituar ngjyrën dhe formën e ekzistencës për shkak të një pretendimi të gabuar të pronësisë, duke mos e njohur egoizmi qënien e vet se është thjesht një pasqyrë dhe duke e përfytyruar diçka imagjinare të jetë aktuale -reale.

Meqenëse burimi i të gjitha bukurive është ekzistenca dhe burimi i të gjitha llojeve të shëmtisë është mosekzistenca, atëherë nuk ka dyshim se ekzistenca më e fuqishme, më e lartësuar, më e shndritshme dhe më e largëta prej mosekzistencës është ekzistenca e parapërjetshme dhe e paspërjetshme e Ekzistuesit të Vetëm të domosdoshëm... dhe ajo kërkon bukurinë që është më e fuqishmja, më e lartësuara, më e ndritshmja dhe më e largëta prej mangësive -të metave-; madje ajo duhet të jetë një bukuri e tillë. Ashtu siç bën të domosdoshme dielli dritën e gjithanshme e gjithëpërfshirëse, po kështu Ekzistuesi i Vetëm i domosdoshëm bën të domosdoshme një bukuri të përjetshme; Ai jep dritë nëpërmjet saj.

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَىٰ نِعْمَةِ الْإِيمَانِ ۝ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Të gjitha lavdërimet i takojnë Allahut për Dritën e Imanit.

"*Zoti ynë! Mos na ndëshko në qoftë se harrojmë, apo biem në gabime...*"[68]

"Lavdia të takon Ty! Ne nuk dimë asgjë më tepër nga ç'na ke mësuar Ti. Vërtetë që Vetëm Ti je i Gjithëdituri, i Gjithurti".

* * *

Shënim

Nëntë shkallët e vërsetit të ndritshëm "*Allahu vetëm na mjafton neve"* do të shkruheshin, por për shkak të disa rrethanave, tri shkallë janë shtyrë për më vonë.

Kujtesë: Meqenëse Risale-i Nuri i përket Kur'anit dhe është një komentim i mbështetur me prova nga Kur'ani, ai përmban përsëritje të domosdoshme, me urtësi, madje të dobishme të cilat nuk i shkaktojnë lexuesit mërzi. Gjithashtu, meqenëse Risale-i Nuri përbëhet nga provat e vërtetimit të Unitetit Hyjnor, e cila nuk shkakton mërzi, por përsëritet me kënaqësi e zell, përsëritjet e saj të domosdoshme nuk konsiderohen një mangësi në të dhe nuk duhet të shkaktojnë mërzi.

* * *

SHKREPTIMA E TREMBËDHJETË

Kjo, Shkreptima e Trembëdhjetë, shpjegon kuptimin e

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

"Eudhu bil-lahi minesh-shejtanir-Raxhim". *I mbështetem Allahut që të më ruajë nga pështëritjet e shejtanit të mallkuar.*

---

[68] Kur'an, 2:286

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ

Me Emrin e Allahut, i Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti.

Dhe thuaj: "Zoti im! Të mbështetem Ty (të më ruash) nga pëshpëritjet e shejtanit.

"Dhe të mbështetem Ty, o Zoti im! Se përndryshe ata do të më afroheshin"[69].

[Kjo trajtesë është rreth të kërkuarit mbrojtje Allahut prej shejtanit. Do të shkruhen trembëdhjetë tregues. Disa prej tyre janë shpjeguar e provuar në Fjalën e Njëzet e Gjashtë dhe në pjesët e tjera të Risale-i Nurit në mënyrë të veçuar. Prandaj këtu kjo do të diskutohet shkurtimisht.]

● **Treguesi i Parë**

Pyetje: Megjithëse shpirtërat e këqinj, shejtanët, nuk ndërhyjnë në univers në asnjë mënyrë lidhur me krijimin dhe, se nëpërmjet Mëshirës së Tij dhe përkujdesjes Allahu i Gjithëfuqishëm merr pjesën e njerëzve të së vërtetës duke i mbështetur; dhe bukuritë tërheqëse dhe virtytet e së vërtetës dhe të realitetit forcojnë dhe nxisin njerëzit e së vërtetës, ndërsa shëmtia e neveritshme e çudhëzimit revolton dhe zgjon neverinë e njerëzve të çudhëzimit; cila është urtësia që Partia e shejtanit në shumicën e rasteve është fituesja? Dhe cila është arsyeja që njerëzit e së vërtetës i kërkojnë gjithmonë mbrojtje Allahut prej të keqes së shejtanit?

*Përgjigjja***:** Urtësia dhe qëllimi janë siç vijon: Çudhëzimi dhe e keqja me shumicën e tyre absolute janë negative, shkatërruese dhe i përkasin mosekzistencës. Ndërsa udhëzimi dhe e mira me shumicën e tyre absolute janë pozitive, ndërtimore, rregulluese dhe i përkasin ekzistencës. Gjithkush e di se një njeri mund ta shkatërrojë për një ditë atë që ndërtuan njëzet burra për njëzet ditë.

Dhe jeta e njeriut e cila qëndron me vazhdimësinë e gjymtyrëve të tij bazë brenda kushteve të jetës, megjithëse ajo i përket Fuqisë së Krijuesit xh.sh., veçse ajo zbulohet para vdekjes e cila është mosekzistencë në

[69] Kur'an, 23:97-98

krahasim me jetën, në qoftë se një tiran do të priste një gjymtyrë prej trupit të atij njeriu.

Prandaj, është bërë proverbë thënia,

"Shkatërrimi është më i lehtë se sa ndërtimi."

Për shkak të kësaj, njerëzit e çudhëzimit me fuqinë e tyre vërtet të dobët triumfojnë ndonjëherë mbi njerëzit e së vërtetës të cilët janë shumë të fuqishëm. Por njerëzit e së vërtetës kanë një kala aq të pasulmueshme saqë kur ata kërkojnë strehim e mbrojtje në të, ata armiq të frikësuar nuk mund t'u afrohen; ata nuk mund të bëjnë asgjë. Edhe në qoftë se ata do të goditeshin prej tyre nga një dëm, përkohësisht, por fitorja dhe shpërblimi i përhershëm që i pret ata në sihariqin e Kur'anit.

وَ الْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ

"Dhe fundi (i shkëlqyer) është për të përkushtuarit (në besim të drejtë)"[70]

e largon ndikimin e atij dëmi e plage. Dhe ajo kështjellë e pamposhtur, ajo kala e fortifikuar, është sheriati Hyjnor dhe sunneti profetik a.s.m..

● **Treguesi i Dytë**

Kjo është një çështje që u vjen ndërmend shumë njerëzve.

Pyetje: Krijimi i shejtanëve, të cilët janë thjesht e keqe, sulmi dhe bezdisjet e tyre ndaj njerëzve të besimit, nxitja që ata u bëjnë shumë njerëzve dhe hyrja e tyre në zjarr për shkak të dredhive dhe intrigave të tyre, shfaqet se është e tmerrshme dhe e shëmtuar. Si e pranon mëshira e Atij Mëshirëploti Absolut dhe si e lejon Bukuria e Atij Hirploti Absolut i Cili është i Gjithëmëshirshmi i Bukurisë, këtë shëmti të pafundme dhe katastrofë të madhe?!

Përgjigjja: Përveç të këqijave të pjesshme të shejtanëve, ndodhen shumë qëllime të mira universale në ekzistencën e tyre, si dhe arritje njerëzore, plotësime e përparime.

Po, ashtu siç ndodhen shkallë të shumta duke filluar nga bërthama për tek pema gjigante, po ashtu edhe aftësitë e ngulitura në natyrën njerëzore janë më të shumta se sa ajo, madje mund të arrijnë shkallët që gjenden ndërmjet grimcës dhe diellit. Me qëllim që të shfaqen këto aftësi

[70] Kur'an, 7:128

dhe të zhvillohen mundësitë, kërkohet patjetër një lëvizje a një akt, pra një veprim është i domosdoshëm. Lëvizja e mekanizmit të progresit në një veprim të tillë shkaktohet nëpërmjet 'përpjekjes, luftës'. Dhe kjo përpjekje apo luftë ndodh veçse nëpërmjet ekzistencës së shejtanëve dhe të gjërave të dëmshme; sepse në qoftë se nuk do të kishte qenë ajo 'përpjekje', shkalla e njeriut do të kishte mbetur e fiksuar, e pandryshueshme ashtu si ajo e melekëve; nuk do të kishte pasur rangje e klasa në llojin njerëzor të cilat u ngjasojnë mijërave të llojeve e specieve. Dhe do të ishte në kundërshtim me urtësinë dhe drejtësinë nëse do të lihej një mirësi shumë e madhe për të shmangur ndodhjen e një të keqeje të vogël të pjesshme. Sigurisht shumica e njerëzve përqafojnë çudhëzimin për shkak të shejtanit, mirëpo rëndësia dhe vlera shikojnë kryesisht tek 'cilësia'; ato e shikojnë pak sasinë ose hiç fare.

Për shembull, në qoftë se një njeri ka një mijë e dhjetë farëra, të cilat ai i mbjell në tokë, dhe nën dhé farërat i nënshtrohen një reaksioni kimik, si rezultat i të cilit dhjetë farëra bëhen pemë dhe një mijë kalben, atëherë fitimi që merr njeriu nga dhjetë farërat të cilat janë bërë pemë sigurisht e eliminon humbjen që pësoi nga një mijë farërat e kalbura e të prishura.

Dhe në të njëjtën mënyrë, nëpërmjet luftës dhe përpjekjes kundra nefsit dhe shejtanit, fitimi, nderi, ndriçimi dhe vlera për llojin njerëzor i arritur dhe i fituar nga dhjetë njerëz të përkryer, të cilët janë si yje, sigurisht e zvogëlojnë dhe e pakësojnë deri në asgjë dëmin që i është shkaktuar njerëzimit nga njerëzit e çudhëzimit të cilët përqafojnë mosbesimin dhe konsiderohen si kafshë parazitare për qënien e tyre të ulët e të papërfillshëm. Meqenëse është kështu, Mëshira Hyjnore, urtësia dhe drejtësia kanë lejuar ekzistencën e Shejtanëve dhe i lejoi ata t'i shqetësojnë njerëzit.

O Njerëzit e besimit! Mjeti juaj i blinduar kundra këtij armiku të tmerrshëm është frika ndaj Zotit që prodhohet në punishten e Kur'anit të gjithurtë. Dhe mbulesa mbrojtëse, mburoja, është sunneti i Profetit Muhammed a.s., dhe arma e juaj është kërkimi i mbrojtjes, kërkimi i faljes dhe kërkimi i strehimit tek mbrojtja Hyjnore.

● **Treguesi i Tretë**

Pyetje: Ku fshihen misteri dhe urtësia e kërcënimeve të ashpra të Kur'anit dhe të kanosjeve të tij ndaj njerëzve të çudhëzimit kundrejt një veprimi të pjesshëm që ka buruar prej tyre, gjë e cila nuk shfaqet për arsyen se është në harmoni me drejtësinë e tij, me elokuencën e saktë,

me përshtatshmërinë dhe me maturinë e stilit të tij. Është sikur ai të grumbullonte ushtri të mëdha kundra një personi të vetëm. Dhe ai e kërcënon atë për atë shkak të një akti të pjesshëm sikur ai të kishte kryer me mijëra krime; dhe i jep atij një pozitë dhe ankohet për të sikur ai të ishte një ortak agresiv pavarësisht qënies së tij i falimentuar dhe duke mos pasur pjesë nga prona dhe sundimi?

Përgjigjja: Misteri dhe urtësia në të është kjo: Për shkak se shejtanët dhe ata që i ndjekin marrin rrugën e çudhëzimit, ata mund të bëjnë shkatërrim të madh me një akt të vogël, ata mund të shkelin të drejtat e krijesave të shumta dhe të shkaktojnë shumë dëm me një veprim të vogël.

Për shembull, nëpërmjet një veprimi të vogël ose duke neglizhuar në një detyrë të vogël, një njeri në një anije të madhe tregtare të një mbreti mund të jetë shkak që të humbasin dhe të shkojnë krejtësisht kot të gjitha përpjekjet e atyre që janë punësuar në anije dhe të gjitha frutat dhe rezultatet e punës së tyre. Prandaj, Mbreti, Pronari i shquar i anijes shfaq pakënaqësi dhe e kërcënon njeriun rebel të pabindur në mënyrën më të ashpër në emrin e të gjithë nënshtetasve të tij të cilët janë të lidhur me anijen. Dhe ai i jep atij një ndëshkim të rreptë, duke marrë në konsideratë jo lëvizjen e tij të pjesshme apo lënien e detyrës nga ana e tij, por rezultatet që u shkaktuan nga ajo lëvizje e nga ajo braktisje e thjeshtë, dhe jo në emrin e tij, por në atë të të drejtave të nënshtetasve të tij.

Pikërisht në të njëjtën mënyrë, nëpërmjet gabimeve dhe gjynaheve të vogla në dukje, njerëzit e çudhëzimit, partia e shejtanit, të cilët janë në anijen e tokës së bashku me njerëzit e udhëzimit, bëjnë shkelje kundra të drejtave të krijesave të shumta dhe shfuqizojnë rezultatet e detyrave të lartësuara. Prandaj kërcënimet e ashpra të Sulltanit të Parapërjetësisë e të paspërjetësisë dhe shfaqja e pakënaqësisë ndaj tyre dhe mobilizimi i forcave nga ana e Tij janë thjesht drejtësi e pastër brenda elokuencës së plotë dhe janë më me vend dhe më të përshtatshmet. Kjo është në harmoni me kërkesat e situatës, e cila është përcaktimi i elokuencës dhe bazat e saj, dhe ajo është pa ekzagjerime, e cila është tepri në fjalë a harxhim i shumë fjalëve.

Sa i mjeruar e i humbur është ai që nuk kërkon strehim e mbrojtje në një kala të sigurt përballë atyre armiqve të tmerrshëm të cilët bëjnë shkatërrime e rrënime të llahtarshme me një lëvizje të vogël! O Njerëzit e besimit! Përpara jush është kalaja qiellore e fortë e çelikosur.. Ajo është Kur'ani Kerim... Prandaj hyni në të dhe shpëtojeni vetveten tuaj!

● **Treguesi i Katërt**

Dijetarët hetues dhe njerëzit e zbulesave kanë pajtueshmëri mendimi se mosekzistenca është thjesht e keqe e pastër, kurse ekzistenca është thjesht e mirë e pastër.

Po, në shumicën e rasteve, e mira, virtytet dhe plotësimet bazohen mbi ekzistencën dhe lidhen me të. Madje edhe në qoftë se ato duken nga ana e jashtme negative dhe aludojnë për mosekzistencë, baza e tyre është në ekzistencë dhe i përket ekzistencës.

Ndërsa baza dhe fara e të gjithë shëmtisë, çudhëzimit, të keqes, fatkeqësive dhe e mëkateve është mosekzistencë dhe mohim. E keqja dhe shëmtia burojnë nga mosekzistenca. Madje edhe në qoftë se ato duken në anë të jashtme se janë pozitive dhe se i përkasin ekzistencës, në bazë ato janë mosekzistencë dhe mohim.

Gjithashtu, siç shihet qartë, ekzistenca e ndërtesës, për shembull, vërtetohet e përcaktohet me anë të ekzistencës së të gjitha pjesëve të saj. Ndërsa shkatërrimi i saj mund të ndodhë nëpërmjet rrënimit të njërës prej pjesëve të saj, të mosqënies së njërës nga pjesët e saj kryesore dhe të mosekzistencës.

Domethënë, ekzistenca kërkon një shkak ekzistues; ajo bazohet mbi një shkak që ka realitet aktual. Ndërsa mosekzistenca mund të mbështetet mbi gjëra të cilat i përkasin mosekzistencës dhe gjëra të tilla mund të jenë shkaku i diçkaje mosekzistuese.

Atëherë duke u mbështetur mbi këto dy rregulla, 'shejtanët prej njerëzve' dhe xhindeve nuk kanë pjesë as sa një grimcë në aktivitetin krijues, në sjelljen në ekzistencë, dhe nuk kanë asnjë pjesë në Sovranitetin Hyjnor, pavarësisht shkatërrimit të tyre të tmerrshëm në univers, llojeve të mohimit, të çudhëzimit dhe akteve të këqija e rrënuese. Për më tepër, ata nuk i kryejnë ato vepra nëpërmjet ndonjë fuqie të tyre apo aftësie; madje në shumicën e akteve të tyre nuk ka ndonjë veprim apo fuqi reale, por ato janë nga lloji: lënia e një veprimi, shfuqizimi i një pune dhe ndalimi nga e mira, ata i bëjnë të këqiat duke mos lejuar të bëhet e mira, dhe kështu ndodhin të këqijat. Meqenëse të këqijat dhe të ligat janë një lloj shkatërrimi, shkaqet e tyre nuk duhet të jenë një fuqi ekzistuese dhe një krijueshmëri aktive, sepse shkatërrimi i madh mund të kryhet nëpërmjet një urdhri që i përket mosekzistencës dhe një kushti duke qenë i prishur.

Për shkak se zoroastrianët nuk e zhvilluan këtë mister, nuk e patën të qartë, ata besuan se ndodhej një krijues për të mirën dhe e quajtën *Jazdan* dhe një krijues për të keqen që e quajtën *Ahriman*. Por zoti i imagjinuar i së keqes që ata e quajtën Ahriman ishte Shejtani, i cili e shkaktoi të keqen nëpërmjet fuqisë së zgjedhjes -vullnetit të lirë- dhe fitimit -fuqisë për të vepruar- por që nuk ka aftësi për të krijuar.

O Njerëzit e besimit! Arma juaj më e efektshme kundra shkatërrimeve të tmerrshme të shejtanëve dhe mjeti juaj më i rëndësishëm për ndërtim e rregullim, është: Të kërkuarit falje dhe të kërkuarit strehim e mbrojtje nga Allahu duke thënë***: Eudhu bil-lah***, "*i kërkoj mbrojtje Allahut*" .Dhe dijeni se kalaja e juaj është sunneti i profetit Muhammed alijhissalatu ves-selam.

● **Treguesi i Pestë**

Pavarësisht pasjes së shumë shkaqeve udhëzuese për njerëzit për t'i çuar tek e drejta dhe pavarësisht se Allahu xh.sh. ka dhënë shumë përkujtues, paralajmërime, kërcënime, udhëzime e nxitje dhe duke u treguar njerëzimit në librat e shenjtë qiellorë shpërblimet e mëdhaja si Xhenneti dhe dënimet e tmerrshme si Xhehennemi, pavarësisht pasjes së kaq shumë mjeteve për t'i udhërrëfyer ata tek rruga e drejtë, njerëzit e besimit shpartallohen përpara dredhive të ulëta e të dobëta të neveritshme e të pa merita që burojnë nga Partia e Shejtanit!! Në një kohë, kjo më shkaktoi shumë mendim. Si është e mundur që, ndërsa besojnë, ata nuk u kushtojnë vëmendje kërcënimeve të rrepta të Allahut të Plotëfuqishëm? Si nuk zhduket imani i tij ndërsa ai kundërshton Krijuesin e tij duke ndjekur gjurmët e shejtanit dhe dredhitë e tij të dobëta ashtu si në vërsetin,

إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا

"Vërtet komploti i shejtanit është gjithnjë shumë i dobët?" saqë madje disa nga shokët e mi, megjithëse i vërtetuan me sinqeritet mësimet rreth realitetit që ata kanë marrë prej meje njëqind herë dhe patën një opinion tej mase të mirë ndaj meje dhe në lidhje me mua, ata u rrëmbyen dhe u entuziazmuan nga komplimente të parëndësishme e shtinjake të një personi të korruptuar dhe morën nga një pozitë në favor të tij dhe kundra meje. Ndërkohë unë thashë me vete: "***Ja Subhanall-llah***! Sa e çuditshme! A mund të bie njeriu kaq poshtë? Sa njeri i pavlerë ishte ai". Unë e përgojova atë njeri dhe bëra mëkat.

Më vonë, realiteti i shpjeguar në treguesit e mëparshëm u bë i qartë dhe ndriçoi shumë pika të errëta, lavdi Zotit. Nëpërmjet asaj drite unë kuptova se: Përsëritja e nxitjeve dhe inkurajimeve në Kur'anin Kerim është shumë e domosdoshme, shumë e përshtatshme e me vend.. dhe mashtrimi i njerëzve të besimit me intrigat e dredhitë e shejtanit nuk vjen për shkak të mungesës së besimit.. Unë kuptova gjithashtu se ai që kryen gjynahe të mëdha, nuk bëhet kafir -mohues- dhe se *muëtezilitët* dhe disa sekte Havarixhe janë të gabuar duke pohuar se "*Ai që kryen një gjynah të madh, ose bëhet mohues, ose është në një gjendje ndërmjet besimit dhe mosbesimit"*.. dhe se ai shok i mjerë i imi i cili sakrifikoi njëqind mësime besimi për të fituar lavdërimin e vlerësimin e një njeriu të poshtër nuk kishte rënë shumë në humnerë, nuk kishte rënë krejtësisht në fund -ashtu siç e përfytyrova- dhe falënderova Allahun i Cili më shpëtoi mua nga humnera, sepse shejtani, ashtu siç thashë më parë, nëpërmjet një çështjeje të pjesshme që i përket mosekzistencës, e hedh njeriun në një rrezik serioz. Për më tepër, nefsi i njeriut e dëgjon gjithnjë shejtanin. Dhe se fuqia e tij e zemërimit dhe dëshirat shtazore janë si aparate marrëse e dhënëse, si marrëse e përcjellëse të pëshpëritjeve të Shejtanit.

Për shkak të kësaj, Allahu i Gjithëfuqishëm ka posaçëruar dy Emrat ***El-Gafur, Er-Rahim***, *Fajëfalësi, Mëshirëploti*, midis Emrave të Bukur Hyjnorë, që ato të dy të shfaqen me një manifestim më të madh dhe të orientohen tek njerëzit e Imanit. Dhe Ai tregon në Kur'anin e Gjithurtë se mirësia e Tij më e madhe për Profetët është falja -amnistia- dhe u bën thirrje atyre të kërkojnë falje. Dhe nëpërmjet përsëritjes së Fjalëve të Bekuara بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ "***Bismil-lahir-Rahmanir-Rahim***" në fillimin e çdo sureje dhe duke urdhëruar që ajo të thuhet në fillimin e të gjitha punëve të mira, Allahu xh.sh. tregon se mëshira e Tij gjithëpërfshirëse rrethon e përfshin universin dhe është një kala dhe vendstrehim për njerëzit e besimit. Ndërsa nëpërmjet urdhrit, فَاسْتَعِذْ "*Atëherë kërko mbrojtje e mbështetje tek Allahu"*[71], Ai e bën një mburojë të frazës,

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

"I kërkoj mbrojtje Allahut prej Shejtanit të mallkuar".

- **Treguesi i Gjashtë**

[71] Kur'an, 7:200

Njëra nga dredhitë më të rrezikshme të shejtanit është kjo: Ai i bën disa njerëz të ndjeshëm, mendjehollë e zemërmirë të ngatërrojnë të imagjinuarin e kufrit -mohimit- me vërtetimin e tij -kufrit; dhe ua shfaq të përfytyruarin se është vërtetimi i vetë çudhëzimit. Ai ndjell dhe sjell në imagjinatat e tyre mendime të shëmtuara për individë dhe për çështje të pastërta e të shenjta. Ai gjithashtu i shfaq gjërat të cilat janë të mundshme në mënyrë të qenësishme -thelbësore- së bashku me ato që janë të mundshme me arsye, duke i bërë kështu ato gjëra të shfaqen se janë dyshime në kundërshtim me sigurinë e besimit. Atëherë njeriu i ndjeshëm i mjerë supozon se ai ka rënë në çudhëzim e në mosbesim dhe se siguria e tij e besimit ka humbur; ai kështu bie në dëshpërim të pashpresë dhe bëhet një lodër zbavitëse e shejtanit. Ndërkohë shejtani përdor edhe dëshpërimin e tij, atë damar të tij të dobët, edhe ngatërresën e tij, me qëllim që ai ose të çmendet, ose duke thënë: "Gjithçka është humbur", bie në humnerën e çudhëzimit. Ne kemi shpjeguar në disa pjesë të Risale-i Nurit papërfillshmërinë dhe parëndësinë e këtyre dredhive e pështpëritjeve dhe, si ato nuk kanë bazë e mbështetje. Ndërsa këtu ne do t'i diskutojmë ato në mënyrë të shkurtuar, siç vijon:

Ashtu si imazhi i gjarpërit në një pasqyrë që nuk mund të kafshojë, as shëmbëllimi, as reflektimi i zjarrit në të nuk djeg, as hija e ndyrësisë në të nuk ndot, po ashtu ajo çfarë reflektohet në pasqyrën e imagjinatës apo të mendimit prej imazheve të mohimit e të idhujtarisë, prej hijeve të çudhëzimit dhe prej imagjinatave të fjalëve të neveritshme, të shëmtuara dhe sharjesh, nuk e prishin besimin dhe sigurinë dhe nuk e ndryshojnë imanin dhe nuk e dëmtojnë etikën e respektuar dhe mirësjelljen.

Sepse rregulli i mirënjohur është: "Të imagjinuarit e sharjes nuk është sharje, të imagjinuarit e mohimit nuk është mohim dhe të përfytyruarit e çudhëzimit nuk është çudhëzim".

Sa për çështjen e dyshimeve në besim, mundësitë që janë të mundshme në mënyrë të qenësishme -thelbësore- nuk e kundërshtojnë mundësinë e besimit dhe nuk e dëmtojnë atë. Njëri nga rregullat e vërtetuara të shkencës së parimeve të fesë është ky:

إِنَّ الْإِمْكَانَ الذَّاتِيَّ لَا يُنَافِي الْيَقِينَ الْعِلْمِيَّ

"Diçka që është e mundshme nga vetvetja, nuk e kundërshton sigurinë e dhënë nga njohja". Për shembull, ne jemi të sigurt se liqeni i Barlës është në vendin e tij dhe i mbushur me ujë, veçse është e mundur nga vetvetja që liqeni të fundoset e të batiset nën tokë në këtë moment.

Kështu fundosja apo zhytja e tij është brenda caqeve të mundësisë. Por meqenëse kjo mundësi thelbësore -e qenësishme- nuk buron nga ndonjë tregues, ajo nuk mund të jetë një mundësi e arsyeshme, dhe kështu ajo nuk ka ndonjë rëndësi që të shkaktojë dyshim, sepse një rregull tjetër i vërtetuar i parimeve të fesë është*:*

لَا عِبْرَةَ لِلِاحْتِمَالِ الْغَيْرِ النَّاشِئِ عَنْ دَلِيلٍ

"Një mundësi që nuk buron nga ndonjë shenjë nuk mund të jetë një mundësi e arsyeshme saqë të shkaktojë dyshime dhe nuk ka rëndësi".

Kështu, njeriu i mjerë i zbuluar para atyre pështpëritjeve djallëzore supozon se për shkak të mundësive të tilla të qenësishme ai ka humbur besimin e tij të sigurt në të vërtetat e imanit. Për shembull, mundësi të shumta të qenësishme rreth aspekteve humane të profetit Muhammed a.s.m. mund t'i vijnë ndërmend atij; nuk ka dyshim se ato nuk i shkaktojnë dëm sigurisë së besimit të tij, mirëpo supozimi i tij se kjo shkakton dëm është pikërisht ajo që i shkakton dëm atij.

Gjithashtu, ndonjëherë shejtani sugjeron gjëra të këqija lidhur me Allahun e Gjithëfuqishëm në formën e pështpëritjeve në zemër. Njeriu tronditet e dridhet duke supozuar se zemra e tij është prishur dhe thotë gjëra të tilla. Por tronditja e tij, frika dhe mungesa e kënaqësisë është tregues se ato fjalë nuk dalin nga zemra e tij; përkundrazi, ato vijnë nga pështpëritjet djallëzore, dhe u transmetuan e u shkaktuan të imagjinohen nga shejtani.

Gjithashtu midis aftësive të holla të njeriut ndodhen një ose dy për të cilat unë kam qenë i pamundur t'i specifikoj e t'i përcaktoj; këto nuk u kushtojnë vëmendje dëshirës dhe fuqisë së zgjedhjes dhe nuk futen në trysninë dhe detyrimin e përgjegjësisë. Ndonjëherë ato sundojnë, nuk e dëgjojnë të vërtetën dhe futen në gjëra të gabuara. Atëherë shejtani i pështpërit atij njeriu të sprovuar sa vijon:

"Aftësia jote nuk harmonizohet me të vërtetën dhe besimin, a nuk shikon se ajo futet në mënyrë të pavullnetshme në bërjen e atyre gjërave të cilat janë të gabuara e të kota? Kjo do të thotë se Fati yt të ka dënuar me mjerim e humbje "Njeriu i mjerë bie në dështpërim të pashpresë e shkatërrohet".

Dhe kështu kalaja e fortifikuar e besimtarit përballë dredhive të mëparshme të shejtanit janë të vërtetat e besimit dhe çështjet e pakundërshtueshme të Kur'anit, caqet e të cilave janë përcaktuar nga

parimet e dijetarëve të saktë e të pastër. Ndërsa përballë dredhive të fundit, kalaja e besimtarit është "të kërkuarit strehim e mbrojtje nga Allahu dhe të mos u japë rëndësi atyre dredhive", sepse është në natyrën e atyre pështpëritjeve të rriten e të zmadhohen sa herë që t'u jepet rëndësi; pra, sa më shumë rëndësi t'u japësh, aq më shumë, ato tërheqin vëmendjen. Kundërhelmi i besimtarit dhe ilaçi për plagë të tilla shpirtërore është ndjekja e sunnetit të pastër profetik.

- **Treguesi i Shtatë**

Pyetje: Imamët Muëtezilitë e konsideruan krijimin e të keqes se është e keqe dhe, prandaj ata nuk ia atribuuan krijimin e mosbesimit dhe të çudhëzimit Allahut xh.sh; ata me këtë sikur po e shfajësonin dhe po e shenjtëronin Atë. Ata thanë: "Njeriu është krijuesi i veprave të tij", dhe me këtë ata u çudhëzuan, shkuan në drejtim të gabuar. Ata gjithashtu thanë: "Një besimtar i cili kryen një gjynah të madh humbet besimin e tij", sepse vërtetimi i besimit në Allahun nuk është i pajtueshëm me kryerjen e gjynaheve të tilla të mëdha. Nga frika e dënimit prej një burgimi të përkohshëm në këtë botë, njeriu përmbahet e ruhet nga të vepruarit në kundërshtim me ligjin, atëherë në qoftë se ai kryen gjynahe të mëdha duke mos e përfillur zemërimin e Krijuesit Madhështor dhe as dënimin e përjetshëm të Xhehennemit, sigurisht kjo tregon mungesën e tij të besimit".

Përgjigjja për pjesën e parë të pyetjes: Siç është shpjeguar në trajtesën rreth "Kaderit Hyjnor", krijimi i të keqes nuk është e keqe; por prirja drejt të keqes, është e keqe; sepse krijimi dhe sjellja në ekzistencë shikojnë tek rezultatet e përgjithshme. Meqenëse ekzistenca e një të keqeje të vetme është parathënie për rezultate të shumta të mira, atëherë krijimi i të keqes bëhet e mirë për sa ka të bëjë me ato rezultate; domethënë ajo sikur është e mirë. Për shembull, zjarri ka njëqind rezultate të mira, mirëpo disa njerëz të cilët nëpërmjet zgjedhjes së tyre të keqe të keqpërdorimit dhe, duke e bërë atë të keqe për veten e tyre nuk mund të thonë se krijimi i zjarrit është e keqe. Në të njëjtën mënyrë, krijimi i shejtanëve ka rezultate të urta e të shumta për njeriun, si ngjitja e tij në shkallët e plotësimit e të përparimit; Kështu në qoftë se një njeri shpartallohet nga shejtani për shkak të dëshirës dhe zgjedhjes së tij të gabuar dhe të prirjeve të gabuara, ai nuk mund të thotë se krijimi i shejtanit është e keqe, sepse ai e bëri të keqen për vetveten për shkak të prirjes së tij të keqe.

Po, meqenëse prirja është një lidhje e pjesshme e çështjes, ajo ka një rezultat të keq të veçantë dhe bëhet e keqe. Por meqenëse krijimi shikon tek të gjitha rezultatet, krijimi i të keqes nuk është e keqe, në të vërtet ajo është e mirë. Për shkak se Muëtezilitët nuk e kuptuan këtë mister, ata thanë:

"Krijimi i së keqes është e keqe dhe krijimi i të shëmtuarës është e shëmtuar". Dhe me qëllim që ta shpallin Allahun e Plotëfuqishëm të pastër e të përjashtuar nga gabimet, ata nuk ia atribuuan krijimin e të keqes Atij; ata ranë në çudhëzim dhe e interpretuan gabimisht shtyllën e besimit وَبِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ '*Besimin në Kaderin Hyjnor, si e mira e tij po ashtu dhe e keqja e tij janë prej Allahut'.*

Përgjigjja për pjesën e dytë të pyetjes: "Si mund të mbetet besimtar ai që kryen gjynahe të mëdhaja?"

Së pari, gabimi i tyre është kuptuar qartë në treguesit e mëparshëm, kështu që nuk është nevoja që të përsëritet.

Së Dyti, nefsi urdhërues për të liga i njeriut preferon një ons prej një kënaqësie të tanishme të menjëhershme mbi një ton të një kënaqësie të mëvonshme të fshehur; gjithashtu ai stepet nga frika e një shuplake të tanishme më shumë se sa dënimi i një viti në të ardhmen. Për më tepër, në qoftë se emocionet -ndjenjat- janë mbisunduese tek një njeri, ato nuk i kushtojnë vëmendje arsyetimit të mendjes. Dëshirat dhe iluzionet sundojnë dhe ai preferon një kënaqësi shumë të vogël të tanishme mbi shpërblimin shumë më të madh në të ardhmen. Dhe ai shmanget nga një shqetësim i pjesshëm i tanishëm më shumë se sa një ndëshkim i tmerrshëm i mëvonshëm. Dhe meqenëse dëshirat, iluzionet dhe emocionet nuk e shikojnë të ardhmen; madje ato mund ta mohojnë atë, dhe meqenëse ato nxiten e ndihmohen nga nefsi, atëherë zemra dhe mendja, të cilat janë vendi i imanit, heshtin dhe mposhten në çështjen e tyre. Kështu kryerja e gjynaheve të mëdha nuk buron nga mungesa e besimit, por nga mposhtja e zemrës dhe e mendjes nëpërmjet mbisundimit të emocioneve, dëshirave dhe iluzioneve.

Për më tepër, ashtu siç kuptohet nga treguesit e mëparshëm, rruga e pasioneve dhe e së keqes është shkatërrim e rrënim dhe, prandaj ajo është shumë e lehtë. Shejtanët prej xhindëve dhe njerëzve i shtyjnë njerëzit me shumë lehtësi për tek ajo rrugë.

Është shumë e çuditshme kur shikon se një prej njerëzve të dobët i ndjekin gjurmët e shejtanit duke preferuar kënaqësitë e kësaj dynjaje kalimtare, të cilat janë të barasvlershme me krahun e një mize, mbi kënaqësitë e asaj bote të përjetshme, në një kohë që siç vërtetohet nga hadithi sherif: "*Një dritë sa krahu i një mize prej botës së përjetësisë krahasohet dhe ua kalon të gjitha kënaqësive dhe mirësive që merr një njeri gjatë gjithë jetës së tij në këtë dynja".*

Për këto arsye e urtësi, Kur'ani i gjithurtë, në mënyrë të përsëritur e me këmbëngulje dhe me inkurajime e kërcënime, i ndalon besimtarët nga bërja e gjynaheve dhe i nxit ata për të bërë vepra të mira e të drejta.

Një herë ky udhëzim i fortë i Kur'anit të gjithurtë më dha idenë se këto paralajmërime të vazhdueshme dhe këto përkujtues i shfaqin besimtarët se janë të paqëndrueshëm dhe të mangët në veprat e mira. Kjo nxjerr si rrjedhim një pozitë që nuk i përshtatet nderit e prestigjit të njeriut, sepse përsëritja e një urdhri të vetëm për nëpunësin nga eprori i tij do ta bënte atë të mendonte se ai gjendet në një pozitë sikur të ishte i akuzuar për sinqeritetin e tij dhe për devocionin, dhe do të ofendohej rëndë në qoftë se eprori e përsërit dhjetë herë të njëjtin urdhër? Megjithatë, Kur'ani i gjithurtë i përsërit urdhëresat e tij me këmbëngulje për besimtarët më të sinqertë?

Në kohën që kjo ide po shqetësonte mendjen time, ishin me mua dy apo tre nga shokët e mi besnikë. Unë në mënyrë të vazhdueshme i paralajmëroja dhe ua kujtoja me qëllim që ata të mos mashtrohen nga intrigat e njerëzve djallëzorë, dhe unë nuk pashë asnjë shenjë tek ata që tregojnë se mbetën të ofenduar dhe asnjëri prej tyre nuk tha: Ti po na akuzon ne për sinqeritetin tonë. Kurse unë i flisja vetes sime dhe thoja: Unë jam duke i fyer ata me këto paralajmërime të vazhdueshme. Unë po i akuzoj ata për mungesë besnikërie dhe për paqëndrueshmëri. Ndërkaq, papritmas m'u zbulua e vërteta e shpjeguar dhe e provuar në treguesit e lartëpërmendur. Unë kuptova se këmbëngulja e Kur'anit të gjithurtë dhe përsëritjet ishin me vend dhe ekzaktësisht siç kërkohen nga situata të urta dhe as të tepërta e as fyese; ato ishin thjesht urtësi e pastër dhe elokuencë e pastër.

Gjithashtu, unë kuptova arsyen se përse ata shokët e mi besnikë nuk u ofenduan nga përsëritja e atyre paralajmërimeve.

Një përmbledhje e asaj të vërtete është kjo: Veprimi i pjesshëm dhe i pakët i cili buron nga shejtanët bëhet shkak që të ndodhin të këqija të shumta, meqë ai është shkatërrim e rrënim.

Prandaj, ata që marrin rrugën e të vërtetës dhe të udhëzimit janë shumë në nevojë për të qenë të kujdesur e të vëmendshëm dhe për paralajmërime të përsëritura dhe për ndihmesë të vazhdueshme. Për këtë arsye, Allahu i Gjithëfuqishëm u jep ndihmë njerëzve të besimit nëpërmjet një mijë e një Emrave të Tij të Bukur lidhur me ato përsëritje dhe shtrin mijërat e duarve të mëshirës dhe të dhembshurisë për t'i ndihmuar ata. Ai nuk e shkatërron nderin e tyre, por e mbron. Ai nuk e zhvlerëson dhe nuk e përçmon dinjitetin e njeriut, por shfaq se e keqja e shejtanit është e madhe.

O Njerëzit e së vërtetës dhe o njerëzit e udhëzimit! Rruga për të shpëtuar nga të këqijat dhe nga dredhitë e lartëpërmendura të xhindëve dhe të njerëzve djallëzorë është kjo: Bëjeni selinë -vendtakimin- tuaj shkollën e njerëzve të së vërtetës, Sunitët, ose Ehl es-suneh vel-xhemaah; hyni në kalanë e fortifikuar të çështjeve të pakundërshtueshme të Kur'anit të shpjegimit të mrekullueshëm; dhe merreni sunnetin e profetit Muhammed a.s.m. si udhëzuesin tuaj dhe gjeni shpëtim me ndihmën e Zotit xh.sh.!

- **Treguesi i Tetë**

Pyetje: Ti ke provuar në treguesit e lartëpërmendur se meqenëse rruga e çudhëzimit është e lehtë, shkatërrim dhe agresion, shumë e ndjekin atë rrugë. Ndërsa në pjesët e tjera të Risale-i Nurit ti ke provuar në mënyrë vendimtare se rruga e mosbesimit dhe e çudhëzimit është aq shumë e mbushur me vështirësi e probleme saqë askush nuk duhet ta marrë atë; dhe se është e pamundur ta ndjekësh atë. Dhe Ti ke provuar se rruga e besimit dhe e udhëzimit është aq e lehtë dhe e qartë saqë të gjithë duhet ta ndjekin atë?!

Përgjigjja: Ka dy lloje mosbesimi e çudhëzimi. Njëri u përket veprimeve dhe çështjeve dytësore, dhe është gjithashtu mohim dhe refuzim i çështjeve të besimit. Ky lloj çudhëzimi është i lehtë. Ai është mospranim i të vërtetës, është heqje dorë, mosekzistencë dhe mungesë pranimi. Kështu, në Risale-i Nur ky lloj është treguar të jetë shumë i lehtë.

Sa për llojin e dytë, ai nuk u përket veprimeve dhe çështjeve dytësore, por është një gjykim me mendje dhe i përket besimit. Ai nuk mohon vetëm besimin, por hap një rrugë, e cila është e kundërta e besimit. Ai është pranimi i asaj që është e rreme, e pavlefshme dhe e anuluar, është prova e të kundërtës së të vërtetës. Ky nuk është vetëm mohim dhe refuzim i besimit, por është e kundërta e tij. Ai nuk është mospranim saqë të jetë i lehtë, por pranimi i mosqënies, dhe mund të provohet vetëm nëpërmjet të provuarit të mosekzistencës. Në përputhje me rregullin الْعَدَمُ لَا يُثْبَتُ *"Mosekzistenca nuk mund të provohet"*, sigurisht nuk është e lehtë për ta provuar atë.

Kështu, ajo që është treguar në pjesët e tjera të Risale-i Nurit është ky lloj nga rruga e mosbesimit dhe e çudhëzimit të cilat janë aq të vështira e problematike saqë janë të pamundura. Kushdo që ka sa një grimcë arsye nuk do ta merrte këtë rrugë. Për më tepër, ashtu siç është demonstruar, kjo rrugë përmban dhimbje të tilla pikëlluese dhe errësira mbytëse saqë dikush i arsyeshëm në shkallën më të vogël, nuk do ta ndiqte atë.

Në qoftë se do të thuhej: Në qoftë se kjo rrugë është kaq e dhimbshme, e errët dhe e vështirë, atëherë përse e ndjekin atë shumica e njerëzve? Ata kanë rënë në të dhe nuk mund të dalin prej saj. Dhe për shkak se fuqitë shtazore dhe vegjetale tek njeriu nuk i shikojnë pasojat dhe nuk mendojnë për to dhe, ato i mbisundojnë aftësitë e holla të njeriut dhe e ngushëllojnë vetveten me një kënaqësi të tanishme të përkohshme.

Pyetje: Në qoftë se thuhet: Meqenëse në mohim është kjo dhimbje pikëlluese dhe kjo frikë e tmerrshme dhe se mohuesi, si njeri, dëshiron gjëra të panumërta, e do jetën dhe shikon vazhdimisht nëpërmjet mohimit të tij, se vdekja e tij është një zhdukje e përhershme dhe ndarje e përjetshme dhe, se kalimi i qënieve dhe vdekjet e të dashurve të tij dhe ato të atyre që ai i do i shikon si asgjësim dhe si ndarje të përjetshme, atëherë si mund të jetojë një njeri i tillë? Si mundet ai të marrë kënaqësi nga jeta?

Përgjigjja: Ai e mashtron vetveten nëpërmjet një sofistike të jashtëzakonshme të shejtanit dhe jeton. Ai supozon se merr një kënaqësi të sipërfaqshme.

Ne do të aludojmë për natyrën e vërtetë të kësaj me krahasimin e mirënjohur:

Tregohet se njëherë iu tha strucit: “Ti ke krahë, atëherë përse nuk fluturon!” Por ai i palosi krahët e tij dhe tha: “Unë jam deve”, dhe nuk fluturoj. Kështu ai ra në kurthin e gjahtarit dhe, duke mos dashur që gjahtari ta shikojë, struci e fut kokën në rërë.

Megjithatë ai e la trupin e tij të madh të zbuluar dhe ishte objektivi i gjuetarit. Pastaj i thanë atij: “Meqenëse ti je një deve ashtu siç pretendon, atëherë mbaji për ne këto pesha”. Pastaj ai hapi krahët e tij dhe tha: “Unë jam zog” dhe u shpëtua nga vështirësia e mbajtjes së peshave. Por duke mos pasur as mbrojtje, as ushqim, ai u ndoq nga gjahtarët.

Pikërisht në të njëjtën mënyrë, mohuesi pasi lëvizi e u tërhoq prej mosbesimit të tij absolut përballë paralajmërimeve qiellore të Kur’anit, ra në një mohim të dyshimtë, në skepticizëm. Në qoftë se ai do të pyetej: Si mundet të jetosh ndërsa para teje është vdekja dhe zhdukja të cilat ti i mendon se ato janë një asgjësim i përjetshëm? A mund të marrë kënaqësi nga jeta ai që shkon me hapat e tij drejt litarëve të varjes?

Për shkak të pjesës që ai ka marrë prej mëshirës universale të Kur’anit dhe nga drita e tij gjithëpërfshirëse, filloi të dyshojë prej mohimit absolut dhe u përgjigj: “vdekja nuk është asgjësim; ka një mundësi pavdekshmërie pas saj”. Ose ndryshe, ai e fut kokën e tij në rërën e pavëmendshmërisë, si struci, me qëllim që të mos e shohë Exheli, të mos e vështrojë atë varri dhe, të mos e gjuajë atë zhdukja me shigjeta!

Shkurtazi: Mohuesi, ashtu si struci, kur e shikon vdekjen dhe zhdukjen të jenë asgjësim për shkak të skepticizmit, përpiqet që ta shpëtojë vetveten prej atyre dhimbjeve duke u kapur pas njoftimeve të sigurta të Kur’anit dhe të gjitha librave qiellorë lidhur me إِيمَانٌ بِالْآخِرَةِ “*Besimin në Ahiret*”, njoftime të cilat i japin atij një mundësi për jetën pas vdekjes.

Në qoftë se do t’i thuhej atij: Përderisa fundi është për tek një botë e përjetshme, për një jetë të mirë atje, atëherë përse nuk i kryen detyrat me të cilat të obligon ky besim, feja, me qëllim që të gëzohesh në atë botë? Personi do të përgjigjej nga këndvështrimi i mohimit të tij të dyshuar: “Ndoshta nuk ekziston një botë e tillë, atëherë përse duhet të punoj për diçka që nuk ekziston? Domethënë, ai e shpëton veten e tij nga dhimbjet e asgjësimit të përhershëm në vdekje me premtimet që jep Kur’ani për jetën e pavdekshme, ndërsa kur përballet me vështirësitë e obligimeve fetare, ai kapet pas mundësisë së mosbesimit dhe shpëton nga vështirësia e atyre obligimeve. Domethënë, mosbesimtari, nga ky këndvështrim,

pandeh se ai merr më shumë kënaqësi nga kjo jetë e dynjasë se sa besimtarët, sepse ai shpëton nga vështirësitë e obligimeve fetare nëpërmjet mundësive të mohimit të tij dhe, në të njëjtën kohë, për shkak të mundësisë së dhënë nga besimi, ai nuk e zbulon vetveten para dhimbjeve të përhershme.

Megjithatë, kjo sofistikë djallëzore është shumë e sipërfaqshme, e përkohshme dhe pa dobi.

Dhe kështu bëhet e qartë se si ndodhet një aspekt prej mëshirës gjithëpërfshirëse të Kur'anit edhe për mohuesit, i cili i shpëton ata deri diku nga një jetë si Xhehennemi dhe, i bëri ata që të mund të jetojnë një jetë në jetën e dynjasë me një lloj dyshimi në mohimin e tyre absolut. Përndryshe, ata do të kishin vuajtur torturat e një lloji xhehennemi edhe në këtë botë gjithashtu, duke u kujtuar atyre Ferrin e Botës tjetër, dhe ata do të detyroheshin të vrisnin vetveten.

O Njerëzit e besimit! Me të gjithë sigurinë, me mirëbesim dhe me qetësi, hyni nën mbrojtjen e Kur'anit, i cili do t'ju shpëtojë ju nga asgjësimi i përjetshëm i ferrëve të kësaj bote dhe të botës tjetër. Dhe me nënshtrim të plotë e me admirim qëndroni brenda caqeve të sunnetit të profetit Muhammed a.s.m... dhe shpëtojini vetet tuaja nga mjerimi i dynjasë dhe nga dënimi i Ahiretit...

- **Treguesi i Nëntë**

Pyetje: Përse ndodh që njerëzit e udhëzimit, të cilët janë Partia e Zotit xh.sh., mposhten aq shumë herë nga njerëzit e çudhëzimit, të cilët janë partia e shejtanit? Pavarësisht se ata të udhëzuarit janë të rrethuar nga përkujdesja dhe nga mëshira Hyjnore dhe marrin shumë ndihmë e favore nga Krijuesi, dhe në krye të radhëve të tyre qëndrojnë pejgamberët e nderuar, paqja dhe bekimet e Zotit qofshin mbi ta dhe ata të gjithë i udhëheq Krenaria e Botës a.s.m.? Cila ishte arsyeja për hipokritët e Medinesë që këmbëngulnin në çudhëzim dhe që nuk e përqafuan udhëzimin, pavarësisht se ata ishin afër Profetit më të nderuar a.s.m., profetësia dhe mesazhi i të cilit ndriçojnë si dielli dhe ai u kujton Kur'anin e mrekullueshëm i cili ndikon në shpirtëra si elikziri më i madh dhe i udhëzon ata me të vërtetat Kur'anore, të cilat i tërheqin të gjithë me një fuqi më të madhe se sa ligjet universale të gravitetit?

Përgjigjja: Është e domosdoshme të shpjegohet një parim i thellë me qëllim që të zgjidhim dy pjesët e kësaj pyetje të çuditshme. Ai është sa vijon:

Krijuesi i gjithësisë ka dy lloj Emrash, ato që i përkasin Madhështisë së Tij dhe ato që i përkasin Bukurisë së Tij. Meqenëse këto Emra kërkojnë të demonstrojnë shkallët e tyre nëpërmjet manifestimeve të ndryshme, Krijuesi i Gjithëlavdishëm i ka kombinuar së bashku të kundërtat në univers. Duke i sjellë ato ballë për ballë, Ai u dha atyre pozita agresive dhe mbrojtëse, në formën e një lloji urtësie dhe të një kundërshtimi të dobishëm. Duke i bërë të kundërtat të tejkalojnë limitet e njëra-tjetrës, Ai solli konfliktin në qënie, dhe e bëri universin t'i nënshtrohet ligjit të ndryshimit e të transformimit dhe parimeve të përparimit dhe të progresit. Prandaj Ai e bëri njeriun, i cili është fruti gjithëpërfshirës i pemës së krijimit, ta ndjekë atë ligj kundërshtimi në formën më të çuditshme, domethënë ligjin e dyluftimit dhe të mbrojtjes, dhe duke hapur para tij derën e "Luftës e të përpjekjes", e cila do të ishte boshti për të gjithë përparimin njerëzor dhe për plotësimet, Ai i dha partisë së shejtanit disa aftësi me të cilat ata të kenë mundësi të përballen me Partinë e Allahut në fushën e betejës. Për shkak të këtij misteri të hollë, profetët shpesh mposhteshin para njerëzve të çudhëzimit. Dhe njerëzit e çudhëzimit, që janë shumë të dobët e të pafuqishëm, triumfojnë përkohësisht mbi njerëzit e së vërtetës, të cilët në realitet janë shumë të fuqishëm, dhe luftojnë kundra tyre. Urtësia në këtë kundërshtim të çuditshëm është sa vijon:

Në çudhëzim e në mohim është edhe mosekzistenca edhe mohimi, kështu që ai është shumë i lehtë dhe nuk kërkon lëvizje a veprim.. dhe në të është gjithashtu shkatërrimi, i cili është jashtëzakonisht i kollajtë dhe për të cilin nevojitet vetëm një lëvizje e pakët.. Gjithashtu në të ndodhet agresion, ku një veprim i pakët dhe i kollajtë prej tij shkakton dëm tek shumë, dhe nga këndvështrimi i kërcënimit ndaj të tjerëve dhe lidhur me kënaqjen e dëshirës së nefsit për fuqi, ai bën të fitojë rang dhe pozitë për një person..

Pastaj njeriu ka shqisa lëndore dhe forca shtazore e vegjetale të cilat nuk i shohin pasojat fundin dhe as nuk mendojnë për to dhe të cilat magjepsen e pushtohen nga kënaqësitë e tanishme të çastit. Të kënaqurit e këtyre forcave, përmbushja e dëshirave dhe orekseve të tyre dhe t'i lësh të lira, i bën aftësitë e holla të njeriut si mendja dhe zemra, të heqin dorë nga detyrat e tyre themelore, të cilat janë ndjenjat e larta njerëzore që marrin në konsideratë pasojat e përfundimin.

Sa për rrugën e shenjtë të njerëzve të udhëzimit dhe atë të profetëve me në krye të Dashurin e Zotit të të gjitha botëve a.s.m., ajo i përket ekzistencës, është pozitive dhe ndërtimore; gjithashtu ajo bazohet mbi parime të rëndësishme si të vepruarit, maturia -mesi i artë, e drejta-, merr në konsideratë pasojat dhe adhurimin e pastër; gjithashtu ajo e copëton tiraninë e nefsit urdhërues për të liga dhe pavarësinë e tij. Për shkak të kësaj, hipokritët e kohës së profetit në Medine i mbyllën sytë e tyre para atij dielli rrezatues, ashtu si lakuriqësat, dhe duke ua nënshtruar vetet e tyre forcës zmbrapëse të shejtanit, mbetën në çudhëzim dhe nuk u tërhoqën nga ajo tërheqje e madhe e Kur'anit dhe e të vërtetave të tij të përjetshme.

Në qoftë se do të thuhej: Meqenëse Profeti Muhammed a.s.m. ishte i Dashuri i Krijuesit të të gjitha botëve; dhe në dorën e tij ishte e vërteta dhe, në gjuhën e tij ishte realiteti; të cilin e mbështeti Allahu në betejat e tij me melekët si ushtarë të fortë; i cili ngopi me një grusht ujë që shpërtheu nga gishtërinjtë e tij; i cili ngopi një mijë njerëz me një kec të pjekur me katër grushta grurë, dhe i cili e bëri ushtrinë e mosbesimtarëve të ikin nga beteja duke u hedhur atyre një grusht pluhur i cili hyri tek të gjithë sytë e tyre; Si është e mundur që ky komandant Hyjnor i cili realizoi një mijë mrekulli të ngjashme me këto u mposht në fund të luftës së Uhudit dhe në fillim të betejës së Hunejnit?

Përgjigjja: Profeti Muhammed a.s.m. u dërgua për të gjithë njerëzimin si model, si imam e si udhëzues për t'u ndjekur me qëllim që njerëzit të mësojnë prej tij rregullat e jetës shoqërore dhe personale dhe, që të mësohen me bindjen ndaj ligjeve të urta të Dëshirës Hyjnore dhe të veprojnë në përputhje me parimet e Urtësisë së Tij. Në qoftë se i Dërguari a.s.m. do të mbështetej gjithmonë mbi mrekullitë dhe mbi kerametet në të gjitha aktet e tij personale e shoqërore, atëherë ai nuk do të mund të kishte qenë as një imam absolut dhe as shembull i plotë i mirë për të gjithë njerëzimin.

Për shkak të kësaj, nga koha në kohë, ai i shfaqi mrekullitë, në përgjigje të nevojës, vetëm me qëllim që t'i bënte ata të vërtetojnë pretendimin e tij të profetësisë dhe të shfuqizonte e të hidhte poshtë mohimin e jobesimtarëve. Në kohët e tjera, ai iu bind urdhëresave Hyjnore më shumë se kushdo, ai veproi në përputhshmëri me ligjet Hyjnore në krijim të themeluara nëpërmjet Urtësisë Hyjnore dhe dëshirës dhe iu nënshtrua atyre. Ai vishte mburojën kur ndeshej me armikun dhe urdhëronte ushtarët e tij të futeshin në llogoret e tyre. Ai mori plagë dhe vuajti tortura e mundim. Në këtë mënyrë ai iu bind dhe

iu përmbajt plotësisht ligjeve të Urtësisë Hyjnore dhe sheriatit më të madh të krijimit.

● **Treguesi i Dhjetë**

Njëra nga dredhitë më të mëdha të Iblisit -shejtanit- është bërja e atyre të cilët e ndjekin që të mohojnë vetveten. Meqenëse në këtë kohë ata që i kanë mendjet të njollosura nga filozofia materialiste kanë qenë veçanërisht ngurrues në këto çështje të vetëkuptueshme, ne do të themi një ose dy gjëra përballë kësaj dredhie të Shejtanit. Ato janë siç vijon:

Ashtu siç është vërtetuar prerazi, nëpërmjet shikimit, ekzistenca e shpirtërave të këqinj në trupat njerëzorë në botën e njeriut, të cilët kryejnë detyrën e Shejtanit dhe të veprave të tij; po ashtu është vërtetuar në mënyrë të prerë ekzistenca e shpirtërave të këqinj pa trupa në botën e xhindëve. Në qoftë se këtyre do t'u visheshin trupa fizikë, do të ishin të njëjtë si ata qënie të këqija njerëzore. Gjithashtu, në qoftë se ata shejtanë të cilët janë në formën njerëzore do të ishin në gjendje të zhvisheshin nga trupat e tyre, ata do të bëheshin shejtanë prej xhindësh.

Si rrjedhojë e kësaj lidhjeje të tmerrshme, një shkollë devijuese -njëri nga medhhebet e shmangura- deklaroi duke thënë: "Shpirtërat e ndyrë të këqinj të trupëzuar në formën njerëzore transformohen në shejtanë pas vdekjes së tyre".

Dihet qartë se kur prishet diçka e çmueshme, e shtrenjtë, ajo bëhet më e prishur se sa diçka me çmim të lirë. Për shembull, Në qoftë se prishen kosi e qumështi, ato përsëri mund të hahen, por në qoftë se prishet vaji -yndyra-, bëhet e pangrënshme, madje helmuese. Po kështu njeriu i cili është më i nderuari i krijesave dhe madje më i larti i tyre, në qoftë se ai prishet, do të bëhej më i prishur dhe më i ulët se sa vetë kafsha e prishur. Ashtu si insektet, parazitët të cilët kënaqen duke pickuar nëpër gjëra të kalbura dhe me erëra të këqija, dhe si gjarpërinjtë që kënaqen duke kafshuar e helmuar të tjerët, edhe ata krenohen e gjejnë kënaqësi me të ligat dhe me moralet e prishura të moçalit të çudhëzimit, duke u kënaqur me dëmet dhe me krimet që burojnë nga errësirat e keqbërjes; atëherë ata marrin natyrën e shejtanit...

Po, një tregues vendimtar për ekzistencën e shejtanëve prej xhindëve është ekzistenca e shejtanëve prej njerëzve.

Së Dyti: Të gjithë qindrat e dëshmive vendimtare duke provuar ekzistencën e engjëjve dhe të qënieve shpirtërore në Fjalën e Njëzet e

Nëntë provojnë gjithashtu ekzistencën e shpirtërave të këqinj. Ne ia referojmë këtë aspekt asaj Fjale.

***Së Treti*:** Ekzistenca e melekëve, të cilët janë përfaqësuesit dhe mbikëqyrësit e ligjeve të çështjeve të mira në univers, është vërtetuar e pranuar unanimisht nga të gjitha fetë. Po ashtu ekzistenca e shpirtërave të këqinj djallëzorë, të cilët janë përfaqësuesit, sipërmarrësit e treguesit e çështjeve të këqija dhe mjetet e ligjeve të atyre gjërave të atilla, kërkohet nga urtësia dhe nga realiteti dhe është e sigurt.

Madje, ekzistenca e një shkaku apo e një perdeje të fshehur prej një qënieje të vetëdijshme në ushtrimin e çështjeve të këqija mund të jetë më e domosdoshmja; pra, në çështjet e liga, një perde e vetëdijshme është më e domosdoshmja; sepse ashtu siç e përmendëm në fillim të Fjalës së Njëzet e Dy, meqenëse çdo njeri nuk mund ta shohë bukurinë e vërtetë të të gjitha gjërave, Krijuesi i Gjithëlavdishëm i ka bërë ndërmjetësitë e dukshme një perde për të këqiat dhe për mangësitë e dukshme, me qëllim që kundërshtimet të mos i drejtohen atij, që të mos akuzohet mëshira e Tij, as të mos kritikohet urtësia e Tij apo t'i ankohen padrejtësisht dhe, me qëllim që kundërshtimet, kritikat dhe ankesat të drejtohen tek perdet dhe jo të drejtohen tek Krijuesi Gjithëbujar dhe tek i Gjithurti i Gjithëditur. Ashtu siç e ka bërë Ai sëmundjen një perde për Exhelin e vdekjes me qëllim që ta shpëtojë Azrailin, "Melekun e vdekjes, nga ankesat e shërbëtorëve të Tij të cilët vdesin, po ashtu Ai e ka bërë Azrailin një perde për marrjen e shpirtërave të të vdekurve me qëllim që ankesat në atë situatë, e cila imagjinohet se është mungesë në mëshirë, të mos i drejtohet Allahut të Plotëfuqishëm.. Po kështu, me një siguri më të madhe urtësia Hyjnore kërkoi ekzistencën e shejtanit, me qëllim që kundërshtimet dhe kritikat përballë të ligave dhe gjërave të këqija të mos drejtohen tek Krijuesi i Gjithëlavdishëm.

Së Katërti: Ashtu si njeriu që është një botë e vogël, po ashtu bota është një qënie e madhe njerëzore. Ky njeri i vogël është një ideks dhe një përmbledhje e botës së madhe.

Origjinat e mëdhaja të shembujve e modeleve të zvogëluara në njeriun, do të gjenden domosdoshmërisht në njeriun e madh -Universin. Për shembull, ekzistenca e aftësisë së memories së njeriut është një tregues i sigurt i ekzistencës së Pllakës së Ruajtur në Botë. Gjithashtu, gjithësecili nga ne ndjen dhe përjeton në vetvete aftësinë e brendshme të vendosur në një qoshe të zemrës së tij e cila është mjeti i pështpëritjeve dhe i sugjerimeve djallëzore, i tundimeve dhe i gjuhës së Shejtanit që flet

nëpërmjet nxitjeve e pëshpëritjeve të imagjinatës, e cila bëhet si një Shejtan i vogël dhe vepron në kundërshtim me vullnetin e pronarit të saj dhe në kundërshtim me dëshirat e tij - këto janë dëshmi të sigurta për ekzistencën e Shejtanëve të mëdhenj në botë. Pastaj kjo aftësi e brendshme e cila është mjeti për nxitjet e pëshpëritjet djallëzore dhe ajo fuqi e imagjinatës, deduktojnë e nxjerrin si rrjedhim ekzistencën e një individi të keq të jashtëm i cili fryn në të parën, bën të flasë në të dytën dhe i vë ato në shërbim si veshin dhe gjuhën.

- **Treguesi i Njëmbëdhjetë**

Kur'ani i Gjithurtë shpreh në mënyrë të mrekullueshme se universi zemërohet nga e keqja e njerëzve të çudhëzimit, elementet e gjithësisë bëhen të zemëruar dhe të gjitha qëniet bëhen të tërbuara. Në mënyrë madhështore ai përshkruan pjesëmarrjen e qiellit e të tokës në sulmet kundra popullit të Nuhut a.s. në tufanin -përmbytjen- që u ra atyre, stuhitë mbi popullin e Adit, ulurimën e erës mbi popullin e Themudit; tërbimin e detit dhe i elementit të ujit mbi popullin e Faraonit, dhe zemërimin e madh të elementit të tokës mbi Karunin... dhe në përputhje me vërsetin,

تَكَادُ تَمَيَّزُ مِنَ الْغَيْظِ

"Ai pothuaj shpërthen me vrull e tërbim..."[72]

edhe zjarri i xhehennemit tërbohet e zemërohet mbi njerëzit e mohimit në Ahiret, dhe zemërimi i qënieve të tjera ndaj jobesimtarëve dhe ndaj njerëzve të çudhëzimit; në mënyrë të mrekullueshme, ai i ndalon njerëzit e çudhëzimit dhe të mosbindjes.

Pyetje: Përse veprat e parëndësishme dhe mëkatet personale të njerëzve të parëndësishëm tërheqin zemërimin e universit në këtë mënyrë?

Përgjigjja: siç është provuar në pjesët e tjera të Risale-i Nurit dhe në treguesit e mëparshëm, mohimi dhe çudhëzimi janë agresion i tmerrshëm dhe krime që prekin të gjitha qëniet që lidhen me to, sepse njëri nga rezultatet më të rëndësishëm të krijimit të universit është adhurimi i njeriut dhe përgjigjja e tij me besim, me bindje e nënshtrim ndaj Hyjnisë së Perëndisë. Atëherë, mohimi i këtij rezultati më të madh nga ana e tyre -i cili është shkaku përfundimtar i qënieve dhe arsyeja për ekzistencën e

[72] Kur'an, 67:8

tyre të vazhdueshme- është një lloj agresioni e shkelje ndaj të drejtave të të gjitha qënieve.

Për më tepër, meqenëse mosbesimtarët mohojnë manifestimet e Emrave Hyjnorë të cilët janë të dukshëm në pasqyrat e në qëniet dhe ngrejnë vlerën e tyre, me këtë mohim ndaj atyre Emrave të Bukur, të asaj pozite të lartë të qënieve dhe të rëndësisë së tyre, ata i fyejnë rëndë ato Emra të shenjtë, ulin vlerën e të gjitha qënieve dhe i përçmojnë shumë ato. Dhe ndërsa të gjitha qëniet janë nëpunës Hyjnorë të ngarkuar me detyra të larta, njerëzit e çudhëzimit i poshtërojnë ato dhe, duke i treguar se ato janë të pajeta, të përkohshme dhe krijesa të pakuptimta, ata në një mënyrë shkelin të drejtat e të gjithë atyre.

Kështu, meqenëse çudhëzimi me llojet e tij të ndryshëm -secili sipas shkallës së tij- mohojnë urtësinë Hyjnore në krijimin e universit dhe refuzojnë qëllimet Hyjnore në ekzistencën e vazhdueshme të botës, atëherë universi bëhet i zemëruar mbi njerëzit e mosbindjes dhe të çudhëzimit, ashtu siç zemërohen kundra tyre të gjitha qëniet dhe krijesat.

O Njeri i mjerë i pafuqishëm! O ti i mjerë që e ke trupin të vogël, por fajet dhe mëkatet i ke të rënda! Në qoftë se dëshiron të shpëtosh nga zemërimi i universit, nga tërbimi i qënieve dhe nga neveria e krijesave, atëherë ja rruga e shpëtimit: Është hyrja në sferën e shenjtë të Kur'anit të gjithurtë dhe ndjekja e sunnetit të pastër Profetik, i cili ishte lajmëtari i Kur'anit. Prandaj, hyr në ato limite dhe ndiqe sunnetin e Profetit a.s.m.!

● **Treguesi i Dymbëdhjetë**

Ky përbëhet nga katër pyetje dhe përgjigje.

Pyetja e Parë:

Si mund të jetë drejtësi një dënim i pakufishëm në një xhehennem të pafundmë për gjynahe të kufizuara në një jetë të kufizuar?

Përgjigjja: Është kuptuar në mënyrë të qartë në treguesit e lartëpërmendur dhe veçanërisht në treguesin e Njëmbëdhjetë, se mohimi dhe çudhëzimi janë një krim i pafundmë dhe një agresion e shkelje ndaj të drejtave të pakufishme.

Pyetja e Dytë: Në sheriat thuhet se Xhehennemi është ndëshkim për veprat, kurse Xhenneti është një favor Hyjnor?

Përgjigjja: Është treguar qartë në treguesit e lartëpërmendur se: njeriu është shkak për një shkatërrim të madh dhe për të këqija të shumta me një dëshirë të pjesshme pa krijueshmëri, me një prirje e një fitim të pjesshëm dhe duke i dhënë formë e realitet diçkaje mosekzistuese ose teorike. Gjithashtu, meqenëse nefsi i tij dhe dëshirat e ulëta priren gjithmonë drejt të këqijave dhe dëmeve, ai është përgjegjës për të këqijat që burojnë nga ajo prirje e lehtë dhe nga ai fitim, sepse nefsi i tij i deshi ato dhe dëshirat e tij u japin shkas atyre. Dhe meqenëse e keqja i përket mosekzistencës, shërbëtori është vepruesi i saj; ndërsa Allahu i Plotëfuqishëm e krijon atë.

Duke qenë përgjegjës për atë krim të pafundmë, ai sigurisht meriton ndëshkim të pafund.

Ndërsa lidhur me veprat e mira, meqenëse ato i përkasin ekzistencës, dëshira e pjesshme e njeriut dhe prirja nuk mund të jenë shkaku i drejtpërdrejtë i ekzistencës së tyre. Njeriu nuk mund të jetë vepruesi i vërtetë në një akt të tillë. Gjithashtu, nefsi urdhërues për të liga i njeriut nuk priret drejt veprave të mira, por është Mëshira Hyjnore ajo e cila i kërkon ato, dhe Fuqia Hyjnore i krijon. Veçse ama njeriu mund të jetë pronar i atyre veprave të mira nëpërmjet imanit, dëshirës dhe nijetit. Dhe pasi t'i ketë shtënë në dorë si pronë, ato vepra të mira të tilla janë në vetvete falënderim ndaj mirësive Hyjnore të pafundme të cilat Allahu xh.sh. ia ka dhuruar njeriut, dhe në krye të të cilave është mirësia e ekzistencës dhe mirësia e imanit. Domethënë, ato vepra të mira janë falënderim për mirësitë e mëparshme. Ndërsa Xhenneti, të cilin Allahu ua ka premtuar për t'ua dhënë shërbëtorëve të Tij, dhurohet nëpërmjet thjesht favorit të pastër Hyjnor. Ai edhe në qoftë se në anën e jashtme duket si një shpërblim për besimtarin, por ama, në të vërtetë, ai është një mirësi e një favor nga ana e Zotit xh.sh.. Domethënë, në të këqijat nefsi njerëzor është shkaku dhe meriton ndëshkim; ndërsa në veprat e mira, meqenëse shkaku e arsyeja janë prej Allahut, mund t'i pretendojë për t'i shtënë në dorë vetëm nëpërmjet besimit. Ai nuk mund të thotë: "Unë dua shpërblimin e tyre", por ai mund të thotë: "Unë shpresoj favor prej Allahut xh.sh.."

Pyetja e Tretë: Siç u kuptua nga shpjegimet e mëparshme se, meqenëse të këqijat bëhen të shumta nëpërmjet agresionit dhe përhapjes, një vepër e keqe e vetme duhet të regjistrohet si një mijë. Ndërsa veprat e mira, meqenëse janë pozitive dhe i përkasin ekzistencës, ato nuk bëhen të shumta nga aspekti lëndor, dhe meqenëse ato nuk ndodhin nëpërmjet krijimit të shërbëtorëve apo të dëshirave të nefsit të tij, ato nuk duhet të

shkruhen vetëm si një e mirë e vetme. Atëherë, përse vepra e keqe shkruhet si një e keqe, kurse e mira shkruhet sa dhjetë të mira, dhe ndonjëherë sa një mijë?

Përgjigjja: Allahu i Plotëfuqishëm e demonstron mëshirën e Tij të plotë dhe bukurinë e mëshirëgjërësisë së Tij për robët e Tij në këtë mënyrë.

Pyetja e Katërt: Sukseset që kanë arritur njerëzit e çudhëzimit, fuqia që ata demonstrojnë dhe fitoret e tyre mbi njerëzit e udhëzimit tregojnë se ata mbështeten mbi ndonjë fuqi dhe të vërtetë. Kjo do të thotë se ose ka dobësi tek njerëzit e udhëzimit, ose ka ndonjë të vërtetë tek njerëzit e çudhëzimit?

Përgjigjja: Ruajna Zot! As tek njerëzit e udhëzimit nuk ka dobësi dhe as tek njerëzit e çudhëzimit nuk ka ndonjë realitet. Por, me keqardhje disa nga njerëzit e zakonshëm të cilët janë dritëshkurtër dhe të paarsyeshëm bëhen dyshues e ngurrues, dhe dënimi i vjen besimit të tyre; sepse ata thonë: "Në qoftë se njerëzit e së vërtetës do të kishin pasur të drejtën e plotë dhe realitetin, ata nuk do të kishin pësuar humbje e poshtërim deri në këtë shkallë, sepse e vërteta është e fuqishme dhe sipas parimit themelor:

الْحَقُّ يَعْلُو وَلَا يُعْلَىٰ عَلَيْهِ

"E vërteta është më e lartësuara dhe nuk do të mposhtet", fuqia qëndron në të vërtetën,

në qoftë se njerëzit e çudhëzimit, të cilët kanë mbisunduar mbi njerëzit e së vërtetës, nuk do të kishin pasur një fuqi të vërtetë dhe një pikë mbështetjeje, nuk do të kishin qenë të suksesshëm dhe triumfatorë deri në këtë shkallë".

Përgjigjja: Siç është provuar në treguesit e mëparshëm: Mposhtja e njerëzve të së vërtetës përballë njerëzve të së shtrembërës nuk buron nga mungesa e fuqisë dhe as se janë të dobët, dhe fitorja e njerëzve të çudhëzimit dhe mbisundimi i tyre nuk buron nga fuqia e tyre e nga aftësia dhe as nga ekzistenca e ndonjë pike mbështetjeje për ata; kështu përgjigjja për këtë pyetje jepet nga të gjithë treguesit e lartëpërmendur. Ne këtu do të tregojmë dredhitë e tyre dhe diçka nga armët e tyre që i përdorin.

Unë vetë kam vëzhguar shpeshherë se keqbërësit, të cilët përbëjnë dhjetë përqind, i mposhtin njerëzit e drejtë, të cilët përbëjnë nëntëdhjetë

përqind. Unë çuditesha shumë në këtë çështje. Pastaj duke e hetuar çështjen, unë kuptova me siguri se fitorja e tyre nuk rezultonte nga fuqia, por nga rruga e tyre e prishur, nga e keqja, poshtërsia dhe nga shkatërrimi duke shfrytëzuar ndryshimet e grindjet ndërmjet njerëzve të së vërtetës, duke mbjellur konflikte midis tyre, duke shfrytëzuar pikat e tyre të dobëta të karakterit dhe duke i shartuar ata me tipare të tilla, duke nxitur ndjenjat e nefsit dhe urrejtjen personale dhe duke përdorur aftësitë e këqija në natyrën njerëzore të cilat janë si mineralet e prishjes, dhe nëpërmjet lajkave shtinjake të tiranisë së nefsit në emrin e famës, lavdisë dhe influencës.. dhe frika e njerëzve nga shkatërrimet e tyre të padrejta e rrënuese...

Nëpërmjet dredhive djallëzore të tilla si këto, ata triumfojnë përkohësisht mbi njerëzit e së vërtetës. Por kjo fitore e përkohshme e tyre nuk ka vlerë e rëndësi përpara sihariqeve të Allahut xh.sh..

وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ

"Dhe fundi (i shkëlqyer) është për të përkushtuarit në besim"[73]

dhe përpara rregullit:

الْحَقُّ يَعْلُو وَلَا يُعْلَىٰ عَلَيْهِ

"*E vërteta është më e lartësuara dhe ajo nuk do të mposhtet"*; sepse triumfi i tyre i përkohshëm bëhet shkak për hyrjen e tyre në zjarr dhe për fitimin e Xhennetit nga njerëzit e së vërtetës.

Kështu, për shkak se në çudhëzim ata pa fuqi shfaqen të fuqishëm dhe të papërfillshmit fitojnë famë, ata marrin një pozitë që i kundërshtojnë njerëzit e së vërtetës. Në këtë rrugë njerëzit mendjemëdhenj, famëkërkues e hipokritë demonstrojnë fuqinë e tyre, që është shumë e vogël, dhe fitojnë një pozitë për vetveten duke i kërcënuar të tjerët dhe duke u shkaktuar dëm atyre me qëllim që të shikohen nga njerëzit dhe që të tërheqin vëmedjen e tyre, dhe me qëllim që ata t'i përmendin dhe që t'ua atribuojnë atyre aktet e shkatërrimit, të cilat nuk burojnë nga fuqia dhe aftësia e tyre, por nga braktisja e të mirës dhe nga shfuqizimi i saj. Saqë përmendet si proverbë se "një njeri i joshur e i robëruar pas famës dhunoi e ndoti një faltore vetëm me qëllim që ta përmendnin njerëzit, dhe në të vërtetë e përmendën... por me mallkim;

[73] Kur'an, 7:128

mirëpo lakmia e tij e fortë për famë ia zbukuroi atij këtë përmendje të keqe të mallkuar dhe ai e pa si të bukur.

O Njeri i mjerë që je krijuar për botën e përjetësisë dhe që je i sprovuar dhe i joshur pas kësaj dynjaje të përkohshme! Studioje kuptimin e vërsetit,

فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ

"Dhe nuk qanë për ta as qielli e as toka".[74]

dhe kushtoji vëmedje atij. Shiko çfarë thotë ai? Me kuptimin e tij të qartë, ai thotë: Kur njerëzit e çudhëzimit vdesin, qiejt dhe toka, të cilat janë të lidhura me njeriun, nuk qajnë për ta; domethënë, ato janë të kënaqur me vdekjet e tyre. Ndërsa me kuptimin e tij të nënkuptuar, ai thotë: "Qiejt dhe toka qajnë mbi kufomat e njerëzve të udhëzimit kur ata vdesin; ato nuk dëshirojnë që ata të largohen e të ndahen, sepse i gjithë universi është i lidhur me njerëzit e besimit dhe janë të lumtur me ta; sepse meqenëse ata e njohin Krijuesin e universit nëpërmjet besimit, ata e çmojnë vlerën e universit, e respektojnë atë dhe e duan. Ata nuk ushqejnë armiqësi të nënkuptuar dhe përbuzje për të ashtu si njerëzit e çudhëzimit.

O Njeri! Mendo për fundin tënd dhe mendo për të ardhmen tënde! Nuk ka dyshim se ti do të vdesësh. Në qoftë se ti ndjek nefsin tënd dhe Shejtanin, atëherë të gjithë komshinjtë e tu dhe madje edhe të afërmit do të gëzohen që shpëtuan nga të këqijat e tua. Por në qoftë se duke thënë: "I kërkoj strehim e mbështetem tek Allahu që të më ruajë nga djalli i mallkuar", ti ndjek urdhërat e Kur'anit të gjithurtë dhe sunnetin e të Dashurit të Krijuesit të të gjitha botëve, atëherë, sipas shkallës tënde, qiejt, toka dhe të gjitha qëniet do të dëshpërohen për ndarjen tënde, dhe në efekt ato qajnë. Duke mbajtur zi në mënyrë të lartësuar dhe duke të të dhënë ty një përcjellje të shkëlqyeshme, ato të tregojnë se në përputhje me shkallën tënde, ti do të kesh një mirëseardhje të këndshme në botën e përjetësisë, kur ti hyn tek ajo nëpërmjet derës së varrit.

- **Treguesi i Trembëdhjetë**

Kjo përbëhet nga **tre pika**

Pika e Parë:

[74] kur'an, 44:29

Njëra nga dredhitë më të mëdhaja të Shejtanit është t'i mashtrojë njerëzit me mendje të ngushta, miopë dhe me zemra të ngushtuara lidhur me aspektin e madhështisë së të vërtetave të besimit. Ai thotë: Thuhet se një Qënie e vetme i drejton dhe i administron brenda Hyjnisë së Tij të gjitha grimcat dhe planetët e yjet dhe të gjitha qëniet e tjera dhe të gjitha gjendjet e tyre. Si mundet një person të besojë në një çështje të tillë të stërmadhe e të jashtëzakonshme? Si mund të përfshihet në zemër kjo çështje e çuditshme? Si mund ta pranojë mendja këtë?" Duke zgjuar me këtë një ndjenjë mohimi nga pika e pafuqisë së njeriut dhe e dobësisë së tij.

Përgjigjja: Rruga për ta heshtur këtë dredhi të Shejtanit është ***All-llahu Ekber****" Allahu është më i madhi*! Dhe përgjigjja e saj e vërtetë është ***"All-llahu Ekber***". Po, përsëritja e shpeshtë e ***All-llahu Ekber*** në të gjitha ritet e islamit e eliminon këtë dredhi; sepse nëpërmjet dritës së ***All-llahu Ekber***, pafuqia e njeriut, dobësia e tij, mungesa e forcës dhe mendimi i ngushtë i shikojnë ato të vërteta të mëdha të tilla të pakufishme dhe i vërtetojnë ato. Dhe nëpërmjet fuqisë së ***All-llahu Ekber,*** njeriu i mbështet ato të vërteta dhe i vendos ato brenda sferës së "***All-llahu Ekber***!" Dhe ai i thotë zemrës së tij e cila fillon të dyshojë:

Është e vetëkuptueshme dhe e qartë se universi drejtohet në mënyrën më të rregullt të cilën e vështron gjithkush që shikon, dhe kjo mund të shpjegohet veçse nëpërmjet dy mënyrave:

*Mënyra e Parë***:** Ajo është e mundur por është një mrekulli e jashtëzakonshme. Sigurisht, një vepër e tillë e çuditshme mund të ndodhë vetëm nëpërmjet një arti të çuditshëm në një mënyrë të çuditshme. Sa për këtë mënyrë, kjo është se të gjitha qëniet nuk janë krijuar veçse nëpërmjet Hyjnisë, dëshirës dhe fuqisë së Një të Adhuruari të Vetëm të Përjetshëm, për ekzistencën e të Cilit ndodhen dëshmitarë sa numri i qënieve, madje sa numri i grimcave të vockëla.

Mënyra e Dytë: Kjo është rruga e mohimit dhe e shirkut, e cila nuk është kurrsesi e mundur dhe është e vështirë deri në shkallën e qënies së saj e pamundur dhe aspak e arsyeshme, sepse ashtu siç është provuar në mënyrë vendimtare në shumë pjesë të Risale-i Nurit të tilla si Letra e Njëzet dhe Fjala e Njëzet e Dytë se do të duhej të ishte e pranishme në të gjitha qëniet në univers dhe madje në çdo grimcë një Hyjni absolute, një njohuri gjithëpërfshirëse dhe një fuqi e pafundme me qëllim që sistemi i plotë, rregullsia, balanca e ndjeshme, dallimi dhe qëndisjet e

përkryera e të zbukuruara të artit për t'u vëzhguar në qëniet të mund të vinin në ekzistencë.

Shkurtazi: Në qoftë se nuk do të ishte një Hyjni Madhështore dhe e lartësuar e përshtatshme plotësisht për të drejtuar çështjet, atëherë do të bëhej e domosdoshme të ndjekësh një rrugë e cila është e paarsyeshme në çdo drejtim dhe është e papranueshme. Madje edhe vetë shejtani nuk mund të propozojë ikjen prej asaj madhështie të tillë, e cila është e përshtatshme, e meritueshme dhe e domosdoshme, dhe të sugjerojë hyrjen në këtë pamundësi.

Pika e Dytë:

Një tjetër nga dredhitë e rëndësishme të shejtanit është: shtytja e njeriut për të mos pranuar fajet e tij, me qëllim që t'ia bllokojë atij rrugën e kërkimit të faljes dhe atë të kërkimit mbrojtje Allahut prej shejtanit. Ai gjithashtu nxit egoizmin e nefsit njerëzor me qëllim që nefsi të mbrojë vetveten si një avokat, duke e shfajësuar vetveten nga të gjitha fajet.

Po, një nefs që dëgjon shejtanin, nuk dëshiron t'i shohë gabimet e tij. Edhe sikur t'i shikonte, ai i shpjegon ato në njëqind mënyra. Në përputhje me thënien:

وَعَيْنُ الرِّضَا عَنْ كُلِّ عَيْبٍ كَلِيلَةٌ

"*Syri i kënaqësisë është i verbër ndaj fajeve*",

kur një person e shikon me kënaqësi veten e tij, ai nuk i sheh fajet e veta. Dhe për shkak se ai nuk i sheh fajet e veta, nuk i pranon ato dhe nuk kërkon falje, as nuk i kërkon mbrojtje Allahut prej tyre, dhe bëhet një lodër zbavitëse e Shejtanit. Si mund të besohet ky nefs urdhërues për të liga dhe të mbështetesh tek ai, ndërsa Kur'ani i gjithurtë e përmend atë nëpërmjet gjuhës së një Profeti të madh, Jusufit a.s. i cili tha:

وَمَا أُبَرِّئُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي

"Edhe unë nuk e shfajësoj veten time (nuk e liroj nga faji). Padyshim që Uni (nefsi njerëzor) është i prirur drejt së keqes, përveç kur Zoti derdh Mëshirën e Tij (mbi atë që do Ai)"[75].

Ai që e akuzon nefsin e tij, i shikon fajet e tij. Dhe ai që pranon gabimet e tij, kërkon falje për to. Dhe ai që kërkon falje, i kërkon

[75] Kur'an, 12:53

mbrojtje Allahut, dhe ai që kërkon mbrojtje tek Allahu, shpëton nga e keqja e shejtanit. Faji më i madh është kur njeriu nuk shikon të metat e tij. Gjithashtu mangësia më e madhe do të ishte kur njeriu nuk pranon mangësitë e veta. Mospranimi i fajit është një defekt i madh. Në qoftë se njeriu i shikon të metat, atëherë faji pushon së ekzistuari. Në qoftë se njeriu e pranon fajin, ai bëhet i denjë për falje.

Pika e Tretë:

Një dredhi djallëzore e cila prish jetën e shoqërisë është kjo: Ajo është mosshikimi i të gjitha virtyteve të një besimtari për shkak të një pike të keqe të vetme. Ata njerëz të padrejtë të cilët e dëgjojnë këtë dredhi djallëzore janë armiqësorë ndaj besimtarëve në atë mënyrë. Ndërsa kur Zoti i Plotëfuqishëm do t'i peshojë veprat (e njerëzve të përgjegjshëm) me drejtësi absolute në peshoret më të larta në Gjyqin e fundit, Ai do të gjykojë në përputhje me mbisundimin e veprave të mira mbi ato të këqijat dhe anasjelltas. Dhe meqenëse shkaqet e veprave të këqija janë të shumta dhe ekzistenca e tyre është e lehtë, ndonjëherë Ai i mbulon shumë vepra të këqija me një vepër të mirë të vetme.

Domethënë, trajtimet në këtë dynja duhet të jenë në përputhje me atë drejtësi Hyjnore. Në qoftë se pikat e mira të një personi janë më të mëdhaja për sa ka të bëjë me cilësinë ose me sasinë se sa pikat e këqija të tij, atëherë ai person është i merituesshëm për dashuri e respekt. Në të vërtetë, njeriu duhet të falë shumë pika të dobëta për hir të një virtyti të vetëm të vlefshëm.

Por ama, për shkak të damarit të tiranisë në natyrën e tij dhe nëpërmjet pështpëritjeve të shejtanit, njeriu për shkak të një pike të dobët të vetme të tij harron dhe bëhet armiqësor ndaj vëllait të tij besimtar, dhe kështu bën mëkat. Ashtu si vendosja e krahut të një mize mu përpara syrit e cila do të mbulonte e fshehte një mal, po ashtu, për shkak të mbulesës së urrejtjes, njeriu mbulon e fsheh virtyte aq të mëdha sa një mal për shkak të një të keqeje sa krahu i një mize; kështu njeriu i harron ato të mira, bëhet armiqësor ndaj vëllait të tij besimtar dhe bëhet një instrument shkatërrues në jetën e shoqërisë.

Nëpërmjet një dredhie tjetër që i ngjason kësaj, shejtani prish pastërtinë e saktësinë e mendimeve të njerëzve. Ai shkatërron gjykimin e shëndoshë lidhur me të vërtetat e besimit dhe dëmton pastërtinë dhe saktësinë e mendimit. Kjo është siç vijon:

Ai dëshiron të shkatërrojë qindra dëshmi duke provuar të vërtetat e besimit me anë të një aluzioni të vogël duke i refuzuar ato. Ndërsa është një parim i vërtetuar se "Një provë e vetme është më eprore se sa njëqind mohime"; deklarimi i një dëshmitari të vetëm duke provuar një pretendim është më e preferueshme se sa njëqind njerëz që e mohojnë atë.

Shqyrtoje këtë të vërtetë nëpërmjet krahasimit vijues:

Ndodhet një pallat me njëqind dyer, të gjitha të mbyllura. Në qoftë se njëra nga dyert e tij është e hapur, në pallat mund të hyhet dhe dyert e tjera mund të hapen. Në qoftë se të gjitha dyert janë të hapura dhe njëra derë ose dy janë të mbyllura, nuk mund të thuhet se në pallat nuk mund të hyhet. Kështu, të vërtetat e besimit janë pallati. Çdo dëshmi është një çelës; ai i provon të vërtetat dhe hap një derë. Nuk mund të mohohet ajo e vërtetë e imanit dhe as të braktiset vetëm pse mbetet një derë e vetme e mbyllur prej atyre qindra dyerve të hapura. Mirëpo shejtani e bind një grup prej njerëzve -duke u mbështetur mbi shkaqe si injoranca e pakujdesia- dhe u thotë: Nuk mund të hyhet në këtë pallat duke u treguar atyre atë derë e cila ka mbetur e mbyllur, dhe kështu ai i bën njerëzit t'i shpërfillin të gjitha dëshmitë pozitive. Duke thënë: "Shikoni, tek ky pallat nuk mund të hyhet; ju e pandehni atë se është pallat; ai nuk është pallat, dhe asgjë nuk ndodhet brenda tij", ai kështu i mashtron njerëzit.

O Njeri i mjerë i sprovuar me dredhitë e djallit e me pështpëritjet e tij! Në qoftë se ti e dëshiron jetën tënde fetare, jetën tënde personale dhe jetën tënde shoqërore të jenë të shëndosha, dhe në qoftë se ti kërkon saktësinë e mendimit, shikim të shëndoshë dhe zemër të sinqertë, peshoji aktet, veprimet dhe mendimet e tua me peshoret e çështjeve të pakundërshtueshme të Kur'anit dhe me peshat e sunnetit të pastër të Muhammedit a.s.m.. Gjithmonë merre Kur'anin dhe sunnetin si urdhëzuesin tënd. Thuaj:

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

"*Eudhu bil-lahi minesh-shejtanir-Raxhim "I kërkoj mbrojtje Allahut të më ruajë nga Shejtani i mallkuar".*

Kështu, trembëdhjetë treguesit e lartëpërmendur janë trembëdhjetë çelësa. Përdori ato me qëllim që të hapësh kalanë e fortifikuar të sures,

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

"I mbështetem Allahut që të më mbrojë nga Djalli i mallkuar".

أَسْتَعِيذُ بِاللَّهِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ۝ مَلِكِ النَّاسِ ۝ إِلَٰهِ النَّاسِ ۝ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ
الْخَنَّاسِ ۝ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ۝ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ۝

Me Emrin e Allahut i Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti:

Thuaj: "I mbështetem (Allahut) Zotit të njerëzve, Mbisunduesit të njerëzve, të Adhuruarit të njerëzve (të më ruajë) nga e keqja e pëshpëritësit (të së keqes) i cili pëshpërit në gjokset e njerëzve. (Qoftë pëshpëritësi) nga xhindet dhe nga njerëzit";

hyr në këtë kështjellë të sigurt dhe gjej paqe e qetësi!

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ ۝ وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ

"Lavdia të takon Ty! Ne nuk dimë asgjë më tepër nga ç'na ke mësuar Ti. Vërtet që vetëm Ti je i Gjithëdituri, i Gjithurti"[76].

Dhe thuaj: "Zoti im! Të mbështetem Ty (të më ruash) nga pëshpëritjet e Shejtanit. Dhe të mbështetem Ty, O Zoti im! Se përndryshe ata do të më afroheshin"[77].

* * *

[76] Kur'an, 2:32

[77] Kur'an, 23:97

FJALA E TRIDHJETË E TRE

Kjo Fjalë përbëhet nga Tridhjetë e Tre Dritare

Kjo është 'Fjala e Tridhjetë e tre' nga njëri aspekt, dhe 'Letra e Tridhjetë e Tre' nga aspekti tjetër.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْآفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ ۗ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ۝

Me Emrin e All-llahut, i Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti.

"Ne do t'u shfaqim atyre shenjat tona në gjithësi dhe në vetë veten e tyre, derisa t'u bëhet e qartë se ky (Kur'ani) është e vërteta. A nuk mjafton për Zotin tënd se Ai është Dëshmues përmbi gjithçka?"[78]

Pyetje: Ne do të donim një shpjegim të përmbledhur rreth treguesve të përfshirë në këtë vërset për domosdoshmërinë e ekzistencës së Zotit xh.sh., për Unitetin e Zotit xh.sh., për Atributet e Tij Hyjnore dhe funksionet, qoftë ky aspekt treguesish në botën më të vogël apo në atë më të madhe, domethënë, në njeriun apo në universin, sepse mohuesit kanë shkuar shumë larg në ekstremet e tyre, saqë thonë: وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ Deri kur do t'i ngremë duart tona dhe të lutemi: *"Dhe Ai është i Gjithëfuqishëm mbi të gjitha gjërat?"*

Përgjigjja: Të gjitha Tridhjetë e Tre Fjalët që janë shkruar janë Tridhjetë e Tri Pika prej oqeanit të së vërtetës që kanë rrjedhur nga deti i atij vërseti. Tani, ne do të tregojmë vetëm një aluzion të një pike të atij deti, siç vijon:

Për shembull, në qoftë se një mrekullibërës dëshiron të ndërtojë një pallat madhështor, ai para së gjithash i vendos themelet në një mënyrë të

[78] Kur'an, 41: 53

urtë e të rregullt dhe i planifikon ato në një mënyrë të përshtatshme për qëllimet dhe për rezultatet e tyre të ardhshme.

Pastaj me mjeshtëri i ndan në ndarje dhe apartamente. Pastaj ai rregullon dhe sistemon apartamentet, i zbukuron ato skalitje dhe endje dekorative, pastaj i ndriçon me drita elektrike. Pastaj, me qëllim që të përtërijë veprat e tij gjeniale dhe favoret në pallatin madhështor e të stolisur, ai bën krijesa të freskëta, ndryshime të reja, dhe transformime në çdo nivel të tij. Dhe pastaj ai vendos një telefon në secilin apartament duke e lidhur me vendqëndrimin e tij dhe hap një dritare në secilin nga ato, me qëllim që të mund të shihet vendqëndrimi i tij i lartë.

Në të njëjtën mënyrë وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى *'dhe All-llahut i takon krahasimi më i lartë',* Krijuesi i Pashoq, i Cili njihet me një mijë e një Emra të shenjtë, të tillë si, Autori i Gjithëlavdishëm, Sunduesi i Gjith-urtë, Gjykatësi i drejtë, e deshi krijimin e pallatit të universit dheww të pemës së krijimit, e cila është kjo botë e madhe. Ai i vendosi themelet e këtij pallati dhe rrënjët e kësaj peme për gjashtë ditë nëpërmjet parimeve të urtësisë dhe të ligjeve të njohjes së Tij të parapërjetësisë, pastaj Ai e ndau dhe e formoi atë në nivele më të larta dhe më të ulëta dhe në degë nëpërmjet parimeve të Kaderit Hyjnor dhe të vendimit. Pastaj e organizoi çdo grup të krijesave dhe çdo nivel prej tyre me parimet e përkujdesjes dhe të krijueshmërisë. Pastaj, Ai e zbukuroi çdo gjë dhe çdo botë në një mënyrë të përshtatshme për to, si qiejt me yje dhe tokën me lule. Pastaj, Ai shfaqi dhe bëri të ndritshëm Emrat e Tij brenda arenës së atyre ligjeve universale dhe parimeve të përgjithshme. Dhe pastaj në një mënyrë të veçantë, u çoi asistencë atyre që i kërkonin ndihmë Atij prej ngushtimit dhe zorit të atyre ligjeve të përgjithshme, dhe iu drejtua atyre me Emrat e Tij **"Er-Rahman", "Er-Rahim"**, *i Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti.* Domethënë, brenda atyre parimeve universale dhe të përgjithshme Ai ka favore të veçanta, ndihmë të veçantë, manifestime të veçanta, me qëllim që çdo gjë mund të kërkojë ndihmë nga Ai dhe të drejtohen tek Ai në çdo kohë për çdo nevojë. Pastaj, prej çdo apartamenti, çdo niveli, çdo bote, çdo grupi qënieje, çdo individi dhe prej gjithçkaje, Ai hapi dritare që kanë pamje nga Ai dhe të cilat do të tregonin Qënien e Tij, domethënë, që të bënin të njohur ekzistencën dhe Unitetin e Tij. Ai la një telefon në çdo zemër.

Për tani ne nuk do të përpiqemi t'i diskutojmë ato dritare të panumërta, të cilat në çfarëdo mënyre janë përtej fuqisë sonë. Duke ia referuar ato Njohjes gjithëpërfshirëse të Zotit xh.sh., ne do të tregojmë

në mënyrë të përmbledhur e të shkurtuar vetëm **“Tridhjetë e Tre Dritare”,** meqenëse kjo i korrespondon numrit të bekuar të tesbihateve që vijnë pas namazeve të detyruara. Për një shpjegim më të hollësishëm të kësaj, e cila formon “**Tridhjetë e Tre Dritaret”**, **“Letrën e Tridhjetë e Tre”** dhe “**Fjalën e Tridhjetë e Tre”** dhe që përbëhet nga shkreptimat e vërseteve të Kur’anit, ne i referojmë lexuesit tek Fjalët e tjera...

* * *

DRITARJA E PARË

Në qoftë se hedhim vështrimin, ne do të shikojmë se të gjitha gjërat, dhe në mënyrë të veçantë krijesat e gjalla, kanë nevoja të shumta të ndryshme dhe kërkesa të shumëllojshme. Dhe ato kërkesa e nevoja u jepen atyre në kohën e përshtatshme, në mënyra të paparashikuara, nga vendet që ato nuk i njohin dhe duart e tyre nuk mund t'i arrijnë; ndihma u vjen atyre. Por fuqia e atyre qënieve të nevojshme nuk është e mjaftueshme as për më të voglën e atyre gjërave të pafundme të cilat ato i dëshirojnë; ato nuk mund t'i përmbushin nevojat e tyre.

Merr në konsideratë veten tënde. Për sa e sa shumë gjëra ti ke nevojë, por duart e tua nuk mund t'i arrijnë ato, si shqisat e tua të jashtme dhe ato të brendshme dhe nevojat e tyre? Krahasoji të gjitha krijesat e tjera të gjalla me veten tënde. Shiko, ashtu si, më vete, ato dëshmojnë për ekzistencën e domosdoshme dhe tregojnë Unitetin e Tij, po ashtu në tërësinë e tyre ato i tregojnë mendjes, ashtu siç e tregon drita e diellit diellin, një Ekzistues të Vetëm të Domosdoshëm prapa perdes së të padukshmes, të Vetmin e Unitetit, dhe se Ai, Krijuesi, midis titujve të tjerë, është **Kerim, Rahim, Murebbi, Mudebbir,** *Gjithëbujar, i Gjithëmëshirshëm, Furnizues dhe Rregullator.*

Dhe kështu, o mohues injorant dhe o i shkujdesur i shthurur! Me çfarë mund ta shpjegosh ti këtë aktivitet të urtë, perceptues dhe të mëshirshëm? A me natyrën e shurdhët? A me forcën e verbër? A me rastësinë e pamend? A mund ta shpjegosh nëpërmjet shkaqeve të pafuqishme dhe të pajeta?..

* * *

DRITARJA E DYTË

Ndërsa në ekzistencën e tyre dhe në individualitetin gjërat janë në një formë ngurruese, të hutuara dhe të paforma, midis rrugëve të panu-mërta të mundshme, atyre befas u jepet aspekti më i mirërregulluar dhe i urtë i individualitetit. Për shembull, çdo qënie njerëzore ka në fytyrën e vogël të saj tipare të cilat e dallojnë atë nga të gjithë bijtë e llojit njerëzor, dhe ajo pajiset me urtësi të plotë me shqisa të jashtme e të brendshme. Kjo provon se fytyra është stampa më e ndritshme e Unitetit Hyjnor. Dhe ashtu siç dëshmon çdo fytyrë, nga qindra aspekte, ekzistencën e një Autori të Gjithurtë dhe tregon Njësinë dhe ekzistencën e Tij, po ashtu, stampa të cilën e shfaqin të gjitha fytyrat në tërësinë e tyre i tregon syrit të mendjes se të gjitha gjërat janë një vulë e veçantë e Krijuesit të tyre.

O mohues! Cilës fabrike mund t'ia referosh këto stampa e vula të cilat kurrësesi dhe në asnjë mënyrë nuk mund të imitohen, dhe stampën e ndritshme të të Adhuruarit të Përjetshëm e cila është mbi tërësinë?..

* * *

DRITARJA E TRETË

Ushtria e të gjitha specieve të ndryshme të kafshëve dhe të bimëve në faqen e tokës përbëhet nga katërqind mijë grupe të ndryshme.[79] Qënia e tyre e drejtuar dhe e ngritur me një drejtpeshim dhe rregull të përkryer nëpërmjet furnizimit të tyre, formave, armëve, uniformave, stërvitjeve dhe çmobilizimeve, të cilat të gjitha janë të ndryshme, pa harruar asnjërën nga ato dhe pa u ngatërruar asnjëra, kjo është një stampë e ndritshme si dielli e të Vetmit të Unitetit, e cila në asnjë mënyrë nuk mund të dyshohet.

Kush tjetër përveç Atij të Vetmit i Cili zotëron fuqi të pakufishme, njohje gjithëpërfshirëse dhe urtësi të pafundme, mund të ndërhyjë në këtë administrim, i cili është i çuditshëm në shkallën më të skajshme, sepse në qoftë se ai i cili nuk mund t'i administrojë dhe t'i zhvillojë të gjitha këto specie e kombe, të cilat janë njëra brenda tjetrës, nuk mundet të ndërhyjë në krijimin e ndonjërës prej tyre, pasi në qoftë se do të ndodhte ndërhyrja e tij në cilëndo prej tyre, do të shfaqej pasoja, dhe do të dukej mangësia dhe ngatërresa. Ndërsa sipas kuptimit të vërsetit,

فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَىٰ مِنْ فُطُورٍ

"Ktheje pra shikimin tënd përsëri; A mund të shohësh ndonjë të çarë?"[80],

nuk ndodhet asnjë shenjë ngatërrese. Kjo do të thotë se ajo nuk mund të ndërhyjë as edhe një gisht.

* * *

[79] Madje, individët e disa prej grupeve -për një vit të vetëm- janë më të shumtë se sa të gjithë anëtarët e racës njerëzore që nga koha e Ademit a.s. deri në Ditën e Fundit.

[80] Kur'an, 67: 3

DRITARJA E KATËRT

Ky është pranimi e lutjeve të ofruara nëpërmjet gjuhës së aftësive të pazhvilluara e të pashfaqura nga të gjitha farat, nëpërmjet gjuhës së nevojës së bashkëlindur nga të gjitha kafshët, dhe nëpërmjet gjuhës së ngushticës, gjendjes së vështirë, nga të dëshpëruarit prej llojit njerëzor.

Po, ashtu si secila nga këto lutje të panumërta që në mënyrë të dukshme pranohet e u jepet përgjigje, secila prej tyre tregon dhe dëshmon Ekzistuesin e Vetëm të Domosdoshëm dhe Unitetin e Tij, po ashtu, në një shkallë më të gjërë, ato pranime në tërësinë e tyre, në mënyrë të vetëkuptueshme, tregojnë një Krijues Mëshirëplotë, Gjithëbujar dhe Përgjigjës të lutjeve dhe ndaj të Cilit janë drejtuar shikimet.

* * *

DRITARJA E PESTË

Ne shohim se gjërat dhe, në mënyrë të veçantë, qëniet e gjalla vijnë në ekzistencë papritmas, në çast, aty për aty. Por, ndërsa gjërat të cilat shfaqen papritmas nga një substancë e thjeshtë, duhet të jenë shumë të thjeshta, të paforma, të patrajta dhe pa art, ato krijohen me një art dhe me një bukuri që kërkojnë shumë aftësi mjeshtërore, ato zbukurohen me qëndisje të bëra me merak që kërkon shumë kohë dhe stolisen me arte të mahnitshme që kërkojnë shumë vegëla të ndryshme zbukurimi dhe lëndë të shumta stolie.

Atëherë, ashtu si secili nga këto arte të mahnitshme të çastit dhe këto kombinime të bukura që tregojnë ekzistencën e domosdoshme të Krijuesit të Gjithurtë dhe Unitetin e Hyjnisë së Tij, po ashtu, në tërësinë e tyre, ato tregojnë, në mënyrën më të ndritshme, një të Gjithëfuqishëm të Gjithurtë dhe Ekzistuesin e domosdoshëm.

Kështu, tani, o mohues i çmendur! Hë, vazhdo! Me çfarë mund ta shpjegosh këtë? A me natyrën, e cila është e pavetëdijshme, e pafuqishme dhe injorante, si ti? Apo dëshiron të bësh një gabim të pakufishëm dhe ta quash Krijuesin e Shenjtë "Natyrë" dhe t'i japësh Natyrës cilësitë e Hyjnisë, me këtë pretekst t'ia atribuosh asaj mrekullitë e Fuqisë së Atij Autori madhështor, i Cili është i pastër, i lartësuar dhe larg çdo mangësie e defekti, dhe të bësh një pamundësi të njëmijëfishtë.

* * *

DRITARJA E GJASHTË

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيَاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ۝

"Padyshim se në krijimin e qiejve dhe të tokës, në këmbimin me rradhë të natës dhe të ditës, në anijet që lundrojnë përmes detit me çfarë është e vlefshme për njerëzimin, në ujin që All-llahu zbret nga qielli duke e bërë tokën pas tij të gjallë pas vdekjes së saj, në lëvizjen (dhe gjallërinë) e të gjitha krijesave të cilat Ai i ka shpërndarë gjithandej, në ndryshimin e drejtimit të erërave dhe të reve që mbahen mes qiellit dhe tokës; të gjitha këto janë me të vërtetë prova (dëshmi, tregues) për populllin që mendon."[81]

Ashtu siç tregon ky vërset Ekzistencën e Domosdoshme Hyjnore dhe Unitetin, po ashtu ai është një Dritare e madhe duke shfaqur Emrin më të madh.

Thelbi i vërsetit është ky:

Të gjitha botët në nivelet më të larta e më të ulëta të universit tregojnë me të gjitha gjuhët e ndryshme një rezultat të vetëm, domethënë, Hyjninë e Autorit të Vetëm të Gjithurtë.

Kjo është siç vijon: Ashtu si në qiej –madje edhe astronomia e pranon– lëvizjet jashtëzakonisht të mirorganizuara për rezultate tej mase të mëdha tregojnë ekzistencën, Unitetin dhe Hyjninë e Plotë të një të Gjithëfuqishmi të lavdishëm, po ashtu në tokë, dhe madje edhe gjeografia e dëshmon dhe e pranon atë -ndryshimet e mirorganizuara si në stinët, për dobitë më të mëdha, tregojnë ekzistencën, Unitetin dhe Hyjninë e plotë të të Njëjtit të Gjithëfuqishëm të Gjithëlavdishëm.

Gjithashtu, ashtu si, duke iu dhënë ushqimi me mëshirë të plotë, duke u veshur në forma të ndryshme me urtësi të plotë dhe duke u zbukuruar me të gjitha llojet e shqisave nëpërmjet Hyjnisë së Plotë, secila nga të gjitha kafshët në tokë dhe në det përsëri dëshmon ekzistencën e të Gjithëfuqishmit të Gjithëlavdishëm, tregon Unitetin e Tij, po ashtu në

[81] Kur'an, 2: 164

tërësinë e tyre ato shfaqin në një shkallë të gjërë madhështinë dhe plotësimin e Hyjnisë së Tij.

Dhe gjithashtu, ashtu si secila nga bimët e mirorganizuara në kopshte dhe lulet e stolisura bukur, të cilat i shfaqin bimët, dhe lulet që tregojnë frutet e mirërregulluar, dhe frutat që tregojnë qëndisjet e zbukuruara, secili më vete dëshmon ekzistencën e Autorit të Gjithurtë dhe tregon Unitetin e Tij, po ashtu, në tërësinë e tyre, ato tregojnë në mënyrën më të ndritshme bukurinë e mëshirës së Tij dhe plotësimin e Hyjnisë së Tij...

Gjithashtu, ashtu si pikat e shiut që dërgohen nga retë në qiell të ngarkuara me detyra për shembuj të rëndësishëm urtësie, për qëllime, për dobi të domosdoshme dhe për rezultate të ndryshme, përsëri demonstrojnë, sa numri i pikave të tyre, ekzistencën e domosdoshme, Unitetin dhe Hyjninë e përplotësuar të Autorit të Gjithurtë, po ashtu bëjnë të gjitha malet mbi tokë dhe të gjitha mineralet e depozituara brenda tyre me të gjitha veçoritë e tyre të ndritshme për dobi të shumta të ndryshme, tregojnë me fuqinë e tyre dhe qëndrueshmërinë e një mali, ekzistencën e domosdoshme, Unitetin e Autorit dhe plotësimin e Hyjnisë së Tij.

Gjithashtu, ashtu si, duke u zbukuruar me varietete të shumta të luleve të mirorganizuara, kodrat e vogëla të shkretëtirave dhe maleve, ku secila dëshmon ekzistencën e domosdoshme të një Autori të Gjithurtë dhe tregon Unitetin e Tij, dhe të gjitha së bashku tregojnë madhështinë e sovranitetit të Tij dhe plotësimin e Hyjnisë së Tij, po ashtu, bën shumëllojshmëria e madhe e formave të mirërregulluara të të gjitha gjetheve të pemëve, barit, dhe të gjitha fazat e ndryshme, gjendjet dhe lëvizjet e mirëbalancuara e të dalldisura, që përsëri tregojnë, sa numri i gjetheve, ekzistencën e domosdoshme, Unitetin dhe Hyjninë e përkryer të Autorit të Gjithurtë.

Dhe gjithashtu, ashtu si zhvillimi i rregullt në kohën e rritjes së tyre të secilit prej trupave të gjallë, dhe secili duke u pajisur me të gjitha llojet e organeve, dhe qënia e tyre duke u drejtuar në mënyrë të vetëdijshme drejt fruteve të ndryshme të shumta, secila përsëri dëshmon ekzistencën e domosdoshme të Autorit të Gjithurtë dhe tregojnë Unitetin e Tij. Dhe në tërësinë e tyre ato tregojnë në një shkallë vërtet të madhe fuqinë e Tij Gjithëpërfshirëse, urtësinë e Tij të gjithanshme, bukurinë e artit të Tij dhe plotësimin e Hyjnisë së Tij. Gjithashtu nefset dhe shpirtërat duke u vendosur me një urtësi të plotë në të gjitha trupat shtazorë dhe armatosja

e tyre në mënyrën më të regullt me lloje të shumta sistemesh dhe aftësish, dhe qënia e tyre duke u dërguar në detyra të ndryshme të shumta me urtësi të plotë dëshmon sa numri i kafshëve, madje sa numri i aftësive dhe i gjymtyrëve të tyre, ekzistencën e domosdoshme të Atij Autori të Gjithurtë dhe dëshmojnë e tregojnë unitetin e Tij, dhe në tërësinë e tyre tregojnë në mënyrën më të ndritshme Bukurinë e Mëshirës së Tij dhe plotësimin e Hyjnisë së Tij.

Dhe gjithashtu, ashtu si "inspirimet" nga e padukshmja që u jepen të gjitha zemrave, të cilat i bëjnë të njohur njeriut çdo lloj shkence, njohurie dhe vërtetësie dhe u mësojnë kafshëve se si t'i sigurojnë nevojat e tyre, që bëjnë të njohur ekzistencën e Krijuesit Mëshirëplotë dhe tregojnë Hyjninë e Tij, po ashtu bëjnë shqisat e tyre të jashtme e të brendshme, të cilat si rreze duke mbledhur lule jolëndore prej kopshtit të universit janë secili si një çelës për një botë të ndryshme, që demonstrojnë aq qartë si dielli ekzistencën e domosdoshme, Unitetin, Njësinë dhe Hyjninë e përkryer të Autorit të Gjithurtë, të Gjithëditur, Krijuesin Mëshirëplotë dhe Furnizuesin Gjithëbujar.

Kështu, këto dymbëdhjetë Dritare të përmendura këtu, ku secila prej tyre përfaqëson një aspekt për një Dritare të gjërë, tregon me atë dritë dymbëdhjetë ngjyra të realitetit që përbëhet nga dymbëdhjetë ngjyra, Njësinë, Unitetin dhe Hyjninë e plotë të Zotit të Gjithëfuqishëm.

Dhe kështu, o mohues fatkeq! Me çfarë mund ta mbyllësh këtë dritare e cila është aq e madhe sa globi tokësor, madje aq e gjërë sa gjërësia e orbitës së tij vjetore? Dhe me çfarë mund ta shuash këtë burim drite që shndrit si dielli? Dhe me çfarë perde pakujdesie mund ta fshehësh ti atë?..

* * *

DRITARJA E SHTATË

Rregulli i përkryer i veprave të artit të shpërndara sipër faqes së universit, harmonia dhe balanca e tyre e përkryer, plotësimi i stolisë së tyre, lehtësia në krijimin e tyre, përngjasimi i tyre me njëra-tjetrën dhe shfaqja e tyre një natyrë të vetme, demonstron në një shkallë të gjërë ekzistencën e domosdoshme, fuqinë e përkryer dhe Unitetin e një Autori të Gjithurtë.

Dhe gjithashtu, ashtu si krijimi i qënieve komplekse të mirëvendosura, të ndryshme e të panumërta nga elementet e thjeshta dhe të pajeta që përsëri dëshmon sa numri i atyre qënieve të përbëra, ekzistencën e domosdoshme të Autorit të Gjithurtë dhe tregon Unitetin e Tij, po ashtu në tërësinë e tyre ato demonstrojnë në mënyrën më të ndritshme Unitetin e Tij dhe plotësimin e fuqisë së Tij.

Po këtë bëjnë dallimi i plotë dhe shquarsia e qënieve gjatë përtëritjes së rifreskimit të tyre –me shpërbërjen dhe përbërjen– pavarësisht qënies së tyre në përzierjen më të skajshme dhe në grumbu-llimin, përsëri tregojnë ekzistencën e domosdoshme, fuqinë e plotë, Unitetin e Një të Gjithurti Absolut, të Një të Gjithëfuqishmi absolut dhe të Një të Gjithëdituri Absolut.

Merr, për shembull, dallimin e filizave dhe rritjen e farërave në brendësi të tokës dhe rritjen e rrënjëve pa ngatërresën e tyre në një mënyrë të tillë që megjithëse ato janë të gjitha të përziera dhe substancat e përziera që futen në pemët duke qenë të ndara për gjethet, lulet dhe frutat, dhe lëndët ushqyese të cilat hyjnë në trup në formë të përzier duke u dalluar e veçuar me urtësi të plotë dhe me balancë të përkryer për qelizat e trupit, gjithashtu, nënshtrimi i grimcave të pajeta të pafuqishme e injorante duke kryer detyra të panumërta në mënyrën më të organizuar, në mënyrën më të vetëdijshme, me urtësi dhe me aftësi, bërja e botës së grimcave duke i ngjasuar një fushe të madhe të lërueshme, dhe në çdo minut duke mbjellur e korrur në të dhe duke marrë prodhime të freskëta botërash të ndryshme prej saj, përsëri këto tregojnë ekzistencën e domosdoshme të të Gjithëfuqishmit të lavdisë dhe të Autorit të Plotësimit, Fuqinë e Tij të plotë, Unitetin e Tij dhe plotësimin dhe Madhështinë e Hyjnisë së Tij.

Kështu, një dritare e madhe hapet për njohjen Hyjnore nëpërmjet këtyre katër rrugëve, dhe ato shfaqin Autorin e Gjithurtë për mendjen në një shkallë të gjërë.

Dhe tani, o i pavëmendshëm fatkeq! Në qoftë se nuk dëshiron ta shohësh dhe ta njohësh Atë në këtë mënyrë, atëherë nxirre dhe flake mendjen tënde, bëhu kafshë dhe shpëto!..

* * *

DRITARJA E TETË

Dëshmia e të gjithë profetëve, paqja dhe bekimet e Zotit qofshin mbi ta, të cilët janë me shpirtërat më të ndritur, duke u mbështetur në mrekullitë e tyre të dukshme e të qarta; dëshmia e të gjithë Evlijave, të cilët me emrat e tyre të ndritshme janë polet shpirtërore, duke u mbështetur në ndriçimet e tyre dhe në kerametet; dhe dëshmia e të gjithë dijetarëve të pastër, të cilët kanë mendje të ndritura, duke u mbështetur në kërkimet dhe në verifikimet e tyre, që të gjithë dëshmojnë ekzistencën e domosdoshme, Unitetin, Hyjninë e përkryer e të Vetmit në Unitet, Ekzistuesin e domosdoshëm dhe Krijuesin e të gjitha gjërave.

Kjo Dritare është shumë e madhe, e ndritshme dhe është gjithmonë e hapur për ta shfaqur atë rang të lartë të Hyjnisë.

O mohues i mjerë! Tek kush tjetër e vë besimin tënd, sa që ti nuk po u kushton vëmendje këtyre? Ose, duke mbyllur sytë e tu ditën , a e imagjinon ti botën të jetë zhytur në errësirë?..

* * *

DRITARJA E NËNTË

Adhurimi i përgjithshëm në kozmos, në mënyrë të vetëkuptueshme demonstron një të Adhuruar Absolut. Në të vërtetë, bindja e plotë dhe adhurimi i të gjithë melekëve dhe i qënieve shpirtërore, që vërtetohet nga dëshmia e atyre që kanë depërtuar tek bota shpirtërore dhe tek dimensionet e brendshme të gjërave dhe janë takuar me melekë dhe me qënie shpirtërore dhe dëshmia e të gjitha qënieve të gjalla që në mënyrë të vetëkuptueshme kryejnë detyrat e tyre me një rregull të përkryer dhe në mënyrë adhurimi dhe dëshmia e të gjitha gjërave të pajeta si elementet, që në mënyrë të vetëkuptueshme kryejnë shërbimet e tyre me nënshtrim të plotë dhe në një mënyrë adhurimi, të gjitha demonstrojnë ekzistencën e domosdoshme të Unitetit dhe Një të Adhuruar të vërtetë.

Gjithashtu, të gjithë grupet e të gjitha njohjeve të vërteta të njohësve të saktë, të cilët mbajnë fuqinë e konsensusit, falënderimet e frutshme që burojnë nga thellësitë e zemrave të mirënjohësve, dhe përmendjet e ndritshme të të gjithë atyre që recitojnë Emrat e Zotit xh.sh., falënderimet e të gjithë falënderuesve, të cilët shtojnë mirësinë, të gjitha provat demonstrative dhe përshkrimet e Unitetit Hyjnor të Njësuesve, dhe dashuria e vërtetë e dashuruesve të Zotit xh.sh., vullneti i vërtetë dhe dëshirat e atyre që e kërkojnë Atë dhe kërkimi i zellshëm dhe i sinqertë dhe pendesa e të gjithë atyre të cilët kthehen tek Ai, demonstrojnë ekzistencën e domosdoshme, Hyjninë e përkryer, Unitetin e të Adhuruarit të Vetëm të parapërjetësisë, Unitetin e të Njohurit, të Përmendurit, të Falënderuarit, të Lavdëruarit, të Vetmit, të Dashurit, të Dëshiruarit dhe të Synuarit. Gjithashtu, i gjithë adhurimi i pranuar i qënieve të përkryera njerëzore, rrezatimi shpirtëror dhe lutjet, shikimet dhe ndrçimet që burojnë nga adhurimi i tyre i pranueshëm, përsëri demonstron ekzistencën e domosdoshme të Unitetit, Hyjninë e plotë të Qënies së përjetshme dhe të Adhuruarin e Amshuar.

Kështu, në këto tre aspekte hapet një dritare e gjërë dhe dritëdhënëse për unitetin Hyjnor.

* * *

DRITARJA E DHJETË

وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْأَنْهَارَ ۝

وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبَيْنِ وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ ۝

وَآتَاكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا

"Dhe Ai dërgon ujin nga qielli duke nxjerrë nëpërmjet tij fruta si ushqim për ju, është Ai i Cili i ka bërë anijet të jenë të nënshtruara ndaj jush që të mund të lundrojnë nëpër det me lejen dhe vullnetin e Tij, po kështu Ai i ka bërë edhe lumenjtë të jenë të nënshtruar e në shërbimin tuaj. Dhe Ai ka bërë diellin dhe hënën të dy të ndjekin vazhdimisht drejtimin e tyre (për t'ju shërbyer juve), po kështu ka bërë edhe natën, edhe ditën të nënshtruara për ju. Dhe Ai ju dha gjithçka që ju kërkuat dhe po të numëroni mirësitë e All-lahut, ju kurrë nuk do të ishi në gjendje t'i numëroni ato."[82]

Ndihma reciproke, solidariteti i qënieve në univers dhe fakti se ato i përgjigjen njëri-tjetrit tregojnë se të gjitha krijesat ushtrohen e stërviten nga Një Instruktor i vetëm, organizohen nga një Drejtues i vetëm, janë nën juridiksionin dhe autoritetin e një Administratori të vetëm, janë shërbëtorët e një Prijësi të vetëm, sepse nëpërmjet një ligji gjithë-përfshirës të ndihmës së ndërsjellë, duke filluar nga dielli i cili gatuan e pjek domosdoshmëritë për jetët e qënieve të gjalla në tokë nëpërmjet një urdhri Hyjnor, hëna e cila vepron si një kalendar për të treguar kohët, dhe duke përfunduar tek drita, ajri, uji dhe ushqimi që nxitojnë për të ndihmuar gjallesat, bimët që shpejtojnë për të ndihmuar kafshët, kafshët nxitojnë për të ndihmuar qëniet njerëzore, gjymtyrët e trupit nxitojnë për të ndihmuar njëri-tjetrin dhe madje edhe grimcat e ushqimit vrapojnë për t'u ardhur në ndihmë qelizave të trupit.

Kjo ndihmë e ndërsjellë me urtësi dhe me bujari tek këto qënie të pajeta, të pavetëdijshme dhe krijesa bashkëndihmuese, dhe përgjigjja e tyre ndaj nevojave të njëra-tjetrës, dhe mbështetja e tyre për njëra-tjetrën dhe përforcimi i tyre njëra-tjetrën nën një ligj bujarie, një ligj mëshire,

[82] Kur'an, 14: 32-34

dhe nën një ligj dhembshurie tregojnë qartë dhe në mënyrë të vetëkuptueshme se ato janë shërbëtorë, nëpunës dhe krijesa të Një të Vetmi, të veçanti të unitetit, të një të Adhuruari të Vetëm të Përjetshëm të pashok, Një të Gjithëfuqishmi Absolut, të Gjithëdituri Absolut, një Mëshirëploti Absolut, një Gjithëbujari Absolut, të Ekzistuesit të Vetëm të domosdoshëm.

Dhe kështu, o filozof i mjerë i falimentuar! Çfarë do të thuash për këtë dritare madhështore? A mund të ndërhyjë në këtë rastësia jote?

* * *

DRITARJA E NJËMBËDHJETË

أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ

"Nuk ka dyshim se në përkujtimin e All-llahut vërtet që zemrat gjejnë prehje."[83]

Vetëm nëpërmjet njohjes së Krijuesit të vetëm, të gjitha shpirtërat dhe zemrat shpëtojnë nga ankthet, nga brengat, nga konfuzioni që buron nga çudhëzimi, dhe nga vuajtjet shpirtërore që vijnë nga dëshpërimi. Ato shpëtojnë duke ia atribuuar të gjitha qëniet një Autori të Vetëm. Ata gjejnë një siguri e qetësi nëpërmjet të kujtuarit të një Zoti të vetëm, All-llahun xh.sh., sepse, ashtu siç është provuar në mënyrë vendimtare në Fjalën e Njëzet e Dytë, në qoftë se të gjitha qëniet nuk do t'i atribuoheshin një Të Vetmi, do të bëhej e domosdoshme që çdo gjë e vetme t'i atribuohej shkaqeve të panumërta, dhe atëherë ekzistenca e një gjëje të vetme do të bëhej aq e vështirë sa ajo e të gjitha qënieve. Ndërsa në qoftë se do t'i atribuoheshin Zotit xh.sh., atëherë gjëra të panumërta i përshkruhen një të Vetmi; dhe në qoftë se ato nuk do t'i atribuoheshin Atij, atëherë do të bëhej e domosdoshme që çdo gjë t'ia atribuoje shkaqeve të panumërta. Atëherë një frut do të bëhej aq i vështirë sa universi dhe madje akoma më i vështirë, sepse ashtu si në qoftë se drejtimi i një ushtari do t'u jepej njëqind njerëzve të ndryshëm, do të lindnin njëqind vështirësi, ndërsa në qoftë se drejtimi i njëqind ushtarëve do t'i jepej një oficeri të vetëm, ai bëhet aq i lehtë sa drejtimi i një ushtari të vetëm.

Po ashtu përputhshmëria e shkaqeve të ndryshme të shumta në krijimin e një gjëje të vetme do të ishte e vështirë me shkallën e njëqindtë. Dhe në qoftë se krijimi i gjërave të shumta do t'i jepej një qënieje të vetme, atëherë ajo bëhet e lehtë me shkallën e njëqindtë. Kështu, është vetëm njohja e Unitetit të Krijuesit dhe njohja e Zotit ajo që e shpëton njeriun nga dëshpërimi i pakufishëm që buron nga kurioziteti dhe dëshira për të kërkuar të vërtetën e bashkëlindur në natyrën e tij.

Meqenëse ndodhen vështirësi të panumërta dhe dhimbje në mosbesim dhe në të përshkruarit ortakë me All-llahun, kjo rrugë

[83] Kur'an, 13: 28

sigurisht është e pamundur dhe nuk përmban asgjë të vërtetë. Ndërsa meqenëse Njësia përmban një lehtësi absolute në krijimin e qënieve me këtë shumësi dhe me art të hollë e të bukur krijueshmërie, ndodhet një kollajllëk i pakufishëm në vërtetimin e Unitetit Hyjnor, kjo rrugë, sigurisht është e domosdoshme dhe e vërtetë.

Dhe kështu, o ju njerëz të mjeruar të çudhëzimit! Shikoni se sa e errët dhe plot dhimbje është rruga e çudhëzimit! Çfarë ju shtyn ju ta merrni atë: Shikoni se sa e lehtë dhe e këndshme është rruga e besimit dhe e vërtetimit të Unitetit Hyjnor! Merreni atë rrugë dhe shpëtoni!..

* * *

DRITARJA E DYMBËDHJETË

سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى ۝ الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى ۝ وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى

"Lavdëro Emrin e Zotit tënd, më të Lartit, i Cili krijoi (gjithçka) dhe pastaj e përpjesëtoi drejt (këtë krijim) dhe i Cili parapërcaktoi drejt (natyrën e të gjitha gjërave); pastaj i udhëzoi (ato drejt përmbushjes së tyre)."

Sipas kuptimit të këtij vërseti, të gjitha gjërave, dhe në mënyrë të veçantë krijesave të gjalla, u është dhënë një formë dhe një përpjesëtim i drejtpeshuar në përputhje me një urtësi sikur ato të shfaqeshin nga një kallëp. Dhe ka ekstreme të ndërlikuara dhe të ngatërruara në ato përpjesëtime me urtësi për dobi e përdorime të ndryshme. Dhe forma e veshjeve dhe e përpjesëtimeve të tyre, të cilat ndryshojnë gjatë gjithë periudhave të jetëve të tyre, janë gjithësecila jolëndore, të drejtpeshuara dhe të matura, ato janë të përbëra nga rrethanat e caktuara të jetëve të tyre, përsëri në një mënyrë të përshtatshme me urtësinë dhe dobitë.

Kjo tregon në mënyrë të qartë se ato krijesa të panumërta, format dhe përpjesëtimet e të cilave janë planifikuar në sferën e Kaderit të një të Gjithëfuqishmi të Vetëm të lavdisë, Një të Gjithurti të Vetëm të plotësimit, të cilave u janë dhënë format e modeluara në punishten e fuqisë Hyjnore, tregojnë Atë ekzistencë të domosdoshme të Qënies së Tij, dëshmojnë Unitetin e Tij dhe fuqinë e Tij absolute me gjuhë të pafundme.

Shiko, o njeri, se çfarë përmban trupi, dhe gjymtyrët e tij dhe vendet e tij të ndërlikuara dhe komplekse! Studioji frutat e shërbimeve dhe dobive të tyre dhe shiko plotësimin e fuqisë brenda plotësimit të urtësisë.

* * *

DRITARJA E TREMBËDHJETË

Sipas misterit të : وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ *"Dhe s'ka gjë që të mos e lëvdojë lartësinë e Tij"*[84], çdo gjë e thërret dhe e përmend Krijuesin e saj, e lavdëron dhe e shenjtëron Atë nëpërmjet gjuhës së saj të veçantë. Po, në të vërtetë, lavdërimet të cilat të gjitha qëniet i shfaqin, qoftë nëpërmjet gjuhëve të gjendjeve të tyre të natyrshme, qoftë përmes fjalëve, dëshmojnë ekzistencën e një Esence të Shenjtë të Një të Vetmi.

Po, dëshmia e gjendjes së natyrshme nuk mund të refuzohet, ajo është e vërtetë. Në mënyrë të veçantë, në qoftë se dëshmia që ajo paraqet ka shumë aspekte, ajo nuk mund të shkaktojë dyshim. Shiko! Secila nga format e mirërregulluara të këtyre qënieve, të cilat përfshijnë dëshmi të pafundme nëpërmjet mënyrës së krijimit të tyre, japin dëshmi në mënyra të shumta nëpërmjet gjuhës së gjendjes dhe shikojnë tek një qendër e vetme si rrathë të përqëndruar, secili prej tyre është një gjuhë e vërtetë. Dhe grumbullimet e harmonizuara mirë dhe të drejtpeshuara janë secila gjuhë dëshmuese.

Jetët e tyre të përkryera janë gjuhë lavdëruese. Atëherë, ashtu siç është provuar në Fjalën e Njëzet e Katërt, lavdërimet e tyre, bekimet dhe të dëshmuarit për një Esencë të Vetme të Shenjtë, nëpërmjet të gjitha këtyre gjuhëve, demonstrojnë Ekzistuesin e Vetëm të Domosdoshëm ashtu siç tregon drita diellin dhe tregojnë plotësimin e Hyjnisë së Tij.

* * *

[84] Kur'an, 17: 44

DRITARJA E KATËRMBËDHJETË

قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ ۞ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ
مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا ۞ إِنَّ رَبِّي عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ

"Thuaju: 'Në dorë të kujt është mbisundimi i gjithçkaje?"[85]

"Dhe s'ka asgjë që Ne të mos i kemi për të thesaret e pashtershëm."[86] *"Nuk ka asnjë krijesë të gjallë që Ai të mos e ketë mbërthyer pas balukeve të ballit (ta ketë nën sundimin e Tij të plotë)."*[87] *"Vërtetë që Zoti im është përmbi gjithçka Gjithëruajtës."*[88]

Sipas mistereve të këtyre vërseteve, të gjitha gjërat janë në nevojë të Një Krijuesi të Vetëm të Gjithëlavdishëm në çdo çështje e rrethanë. Po, në të vërtetë, ne vështrojmë tek qëniet në univers dhe ne shohim se ndodhet manifestimi i një force absolute brenda një dobësie absolute. Dhe gjurmët e një fuqie absolute janë të dukshme brenda një pafuqie absolute, ashtu si, për shembull, gjendjet e çuditshme e të mrekullueshme dhe fazat që shfaqin bimët kur forca jetike zgjohet në farërat dhe në rrënjët e tyre...

Dhe ndodhet manifestimi i një pasurie absolute brenda një varfërie absolute dhe një thatësire absolute. Ashtu si varfëria e pemëve dhe e dheut në dimër, pasuria e tyre e shndritshme dhe mbushullia në pranverë dhe spërkatjet e një jete absolute të dukshme brenda një pagjallërie absolute, ashtu si transformimi i elementeve si dheu dhe uji në lëndë të gjalla, në krijesa të gjalla...

Gjithashtu, ndodhet manifestimi i një vetëdijeje gjithëpërfshirëse me një injorancë absolute. Ashtu si gjithçka, duke filluar nga grimcat e vockëla për tek yjet, duke vepruar me vetëdije dhe në harmoni me

---

[85] Kur'an, 23: 88

[86] Kur'an, 15: 21

[87] Kur'an, 11: 56

[88] Kur'an, 11: 57

rregullin e universit, me kërkesat e urtësisë dhe gjërave që i sjellin dobi jetës.

Kështu, kjo fuqi brenda pafuqisë, kjo forcë brenda dobësisë, kjo pasuri e mbushulli brenda varfërisë, vetëdija brenda pagjallërisë dhe injorancës, në mënyrë të domosdoshme dhe të vetëkuptueshme hapin një dritare secila nga ana e saj për Ekzistencën e domosdoshme dhe Unitetin e një të Gjithëfuqishmi Absolut, të Forti Absolut, të Pasuri Absolut, të Gjithëdituri Absolut, të Gjalli të përhershëm dhe për të Vetëmjaftueshmin e përjetshëm.

Në tërësinë e tyre ato tregojnë një rrugë të ndritshme në një shkallë të gjërë. Dhe kështu, o i pavëmendshëm që ke rënë në moçalin e Natyrës! Në qoftë se ti nuk heq dorë nga Natyra dhe nuk pranon Fuqinë Hyjnore, atëherë ti do të të duhej të pranoje se në çdo gjë, madje në çdo grimcë të vogël, të qëndronte një forcë dhe një fuqi e pafundme, një urtësi e pakufishme, mjeshtëria dhe aftësia për të shikuar, për të njohur dhe për të administruar shumicën e qënieve të tjera.

* * *

DRITARJA E PESËMBËDHJETË

Sipas misterit të vërsetit:

الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ

"Ai i Cili e ka krijuar çdo gjë në mënyrën më të mirë."[89]

Çdo gjë është prerë në përputhje me aftësitë e saja të natyrshme, të bashkëlindura, me masë të përkryer e me rregull, bashkohet e montohet me artin më të përsosur, në mënyrën më të shkurtër, në formën më të bukur, në mënyrën më të lehtë dhe në trajtën më praktike. Shikoji veshjet e zogjve, për shembull, veshjet e të cilëve janë puplat e buta dhe mënyrën e lehtë se si puplohen ato, si mbushen me pupla, dhe si i përdorin ato të gjithë kohën.

Gjithashtu, gjërat u jepen trupave në forma në një mënyrë të urtë pa tepricë, pa çuarje dëm, dhe asgjë më kot; secila prej tyre në ekzistencë është një gjuhë folëse, që dëshmon aq sa numri i tyre, ekzistencën e domosdoshme të një Autori të Gjithurtë dhe tregojnë të Gjithëfuqishmin e Gjithëditur me fuqi e njohje absolute.

* * *

[89] Kur'an, 32: 7

DRITARJA E GJASHTËMBËDHJETË

Rregulli dhe sistemimi në krijimin dhe në vendosjen e krijesave, të cilat përtërihen stinë pas stine në tokë, tregojnë qartë një urtësi të përgjithshme. Meqenëse Atributi nuk mund të jetë pa atë që cilësohet me atë atribut, atëherë kjo urtësi e përgjithshme tregon medoemos një të Gjithurtë.

Dhe stolia e mrekullueshme brenda perdes së urtësisë, në mënyrë të vetëkuptueshme, tregon një mirëbërësi të përkryer. Dhe ajo mirëbërësi e përkryer në mënyrë të domosdoshme tregon një Krijues Gjithëbujar. Dhe llojet e mirëbërësisë dhe dhuratat mirëbërëse brenda perdes së mirëbërësisë tregojnë në mënyrë të vetëkuptueshme një mëshirë të gjërë, dhe kjo mëshirë e gjërë tregon medoemos të Gjithëmëshirshmin e Vetëm Mëshirëplotë.

Dhe llojet e rizkut, të ushqimit dhe të mjeteve të jetesës së të gjitha krijesave të gjalla mbi perden e mëshirës, të gjitha plotësisht të përshtatshme për nevojat e tyre tregojnë qartë një furnizueshmëri mbështetëse dhe një Hyjni dhembshurie e mëshirëgjërësie. Dhe kjo mbështetje dhe ky administrim tregon një Furnizues Gjithëbujar. Po, secila nga krijesat në faqen e tokës, të cilat u ngritën kështu me urtësi të plotë, u zbukuruan me mirëbërësi të plotë, iu dhuruan mëshirë e plotë, dhe u ushqyen me dhembshuri të plotë, dëshmon për ekzistencën e domosdoshme të Një Krijuesi të Gjithurtë, Gjithëbujar, Mëshirëplotë dhe Furnizues dhe tregon Unitetin e Tij.

Gjithashtu shikoje dhe shqyrtoje të gjithë urtësinë e përgjithshme e cila është e dukshme në faqen e tokës, si një e tërë, dhe duhet të shihet në tërësinë e saj, ajo tregon qartë qëllimin dhe dëshirën; mirëbërësia e plotë duke përqafuar gjithë krijimin, përfshin urtësinë; dhe mëshira gjithëpërfshirëse përmban mirëbërësinë dhe i përfshin të gjitha qëniet e tokës, mbështetja më me bujari dhe të ushqyerit, përfshijnë mëshirën, urtësinë dhe mirëbërësinë që përqafojnë të gjitha krijesat e gjalla!

Ashtu si shtatë ngjyrat që formojnë dritën dhe drita e cila ndriçon faqen e tokës që padyshim tregojnë diellin, po ashtu, ajo mirëbërësi brenda urtësisë, ajo mëshirë brenda mirëbërësisë dhe ajo mbështetje dhe mirërritje brenda mëshirës tregojnë në mënyrë të shkëlqyer në një shkallë

të gjërë dhe tek një nivel i lartë unitetin dhe Hyjninë e plotë të një të Gjithurti të plotë, Gjithëbujari, Mëshirëploti, Furnizuesi dhe Ekzistuesin e Vetëm të Domosdoshëm.

Dhe kështu, o mohues i trullosur dhe i pavëmendshëm! Me çfarë mund ta shpjegosh ti këtë urtësi, dorëgjërësi, mëshirëgjërësi, mbështetje me furnizim, këtë gjendje të çuditshme, të mahnitshme e të mrekullueshme të çështjeve, e cila është para syve të tu? A me rastësinë tënde të trullosur? A me forcën, e cila është e verbër si zemra jote? A me natyrën, e cila është e shurdhët si koka jote? A me shkaqet, të cilat janë të pafuqishme, të pajeta dhe injorante? Apo dëshiron t'ia japësh Emrin e **'Natyrës'**, e cila është krejtësisht e pafuqishme, injorante, e shurdhët, e verbër, e mundshme dhe e mjerë, të Gjithëlavdishmit të Vetëm, i Cili është krejtësisht i shenjtë, i pastër, i lartësuar, pa asnjë mangësi, i Gjithëfuqishëm absolut, i Gjithëditur, Gjithëdëgjues dhe Gjithëshikues dhe kështu po kryen një gabim të pafundmë? Atëherë me çfarë force mund ta shuash ti këtë të vërtetë të ndritshme si dielli? Nën cilën perde pakujdesie mund ta fshehësh ti atë?..

* * *

DRITARJA E SHTATËMBËDHJETË

إِنَّ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّلْمُؤْمِنِينَ

"Vërtet që në qiejt dhe në tokë ka tregues për besimtarët." [90]

Në qoftë se e vëzhgojmë faqen e tokës në verë, shohim një bujari absolute dhe një dorëgjërësi të tillë; dhe ndërsa një bujari e tillë bën të domosdoshme që gjërat të jenë në rrëmujë e në çrregullim, kur ç'të shohësh! Ato janë brenda një harmonie të plotë dhe rregulli. Shikoji të gjitha bimët të cilat stolisin faqen e tokës?

Shpejtësia absolute në krijimin e gjërave, e cila bën të domosdoshme çekuilibrin dhe çrregullimin, është e dukshme brenda një ekuilibri të plotë. Shikoji të gjitha frutat të cilat zbukurojnë faqen e tokës!

Një shumësi absolute, e cila bën të domosdoshme parëndësinë dhe madje shëmtinë, është e dukshme brenda një bukurie të plotë arti. Shikoji të gjitha lulet të cilat zbukurojnë faqen e tokës!

Lehtësia absolute në krijimin e gjërave, e cila bën të domosdoshme mungesën e artit dhe thjeshtësinë, shihet brenda një arti të plotë, një mjeshtërie dhe një kujdesi. Shikoji me vëmendje të gjitha farërat, të cilat janë si kutia të vockëla dhe programe për anëtarët e bimëve dhe të pemëve dhe si sënduqe të holla që përmbajnë biografitë e jetës së tyre!

Distancat e mëdha, të cilat bëjnë të domosdoshme dallimin dhe ndryshimin, shfaqen brenda një bashkëpërgjigjjeje dhe harmonie. Shikoji të gjitha llojet e kokrrave të mbjella në çdo pjesë të tokës, dhe përzierjen absolute, e cila bën të domosdoshme ngatërresën dhe çrregullimin; ato shihen brenda një dallimi të plotë dhe ndarjeje.

Merr në konsideratë dallimin e plotë të farërave kur mbijnë e mugullojnë, pavarësisht qënieve të tyre të hedhura nën tokë të gjitha të përziera bashkë dhe të gjitha duke i ngjasuar njëra-tjetrës për sa i përket substancës së tyre, dhe shiko tek substancat e ndryshme të cilat futen në

[90] Kur'an, 45: 3

pemët dhe transformimin e tyre në fomra të ndryshme në gjethe, lule dhe fruta.

Shikoji llojet e ndryshme të ushqimeve që futen në stomak, ndonëse të përziera së bashku, dallohen e veçohen nga njëra-tjetra, dhe hyrjen e secilës prej tyre në gjymtyrën që i përshtatet asaj, madje tek qelizat që i përshtaten me një dallim të qartë. Shikoje fuqinë e plotë brenda urtësisë së plotë!

Shikoje bollëkun e madh dhe shumicën e pafundme, të cilat bëjnë të domosdoshme parëndësinë dhe pavlefshmërinë, shihen si më të vlefshmet dhe më të shtrenjtat për sa ka të bëjë me krijesat dhe artin në faqen e tokës. Brenda këtyre çudirave të panumërta të artit, merr në konsideratë vetëm shumëllojshmëritë e manave, e atyre ëmbëlsirave të Fuqisë Hyjnore, në tryezën e të Gjithëmëshirshmit në faqen e tokës! Shikoje plotësimin e mëshirës brenda plotësimit të artit!

Dhe kështu, ashtu si dita që tregon dritën dhe drita diellin, vlera e madhe së bashku me shumicën e plotë, përzierja e pakufishme dhe ngatërresa së bashku me dallimin më të skajshëm dhe me ndarjen brenda bollëkut të plotë, distanca e madhe, largësia e madhe së bashku me harmoninë e skajshme dhe ngjashmëria brenda dallimit të pakufishëm dhe ndarjes, lehtësia e pafundme dhe kollajllëku së bashku me kujdesin e pafundmë në bërjen brenda ngjasimit më të skajshëm, shpejtësia absolute dhe nxitimi së bashku me ekuilibrin e plotë dhe drejtpeshimin, mungesa e teprisë, e çuarjes dëm, brenda bërjes të bukur, shumica e pafundme dhe shumësia së bashku me shkallën më të lartë të bukurisë së artit brenda mungesës së plotë të çuarjes dëm, dhe bujaria më e skajshme së bashku me rregulla absolute brenda shkallës më të lartë të bukurisë së artit, që të gjitha dëshmojnë ekzistencën e domosdoshme, fuqinë e plotë, Hyjninë e bukur dhe Unitetin dhe Njësinë e të Gjithëfuqishmit të Lavdisë, të Gjithurtit të plotësimit dhe të Mëshirëplotit Hirplot. Ato demonstrojnë misterin e vërsetit:

لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى

"Atij i takojnë Emrat më të bukur."[91]

Tani, o i mjerë, injorant, i pavëmendshëm, kokëfortë dhe i kotë! Me çfarë mund ta interpretosh ti këtë të vërtetë të fuqishme? Me çfarë mund ta shpjegosh këtë gjendje pafundësisht të mrekullueshme dhe të

[91] Kur'an, 20: 8

çuditshme të punëve? Kujt mund t'ia atribuosh ti këto arte vërtetë të jashtëzakonshme? Me çfarë perde pakujdesie mund ta mbulosh ti këtë dritare aq të gjërë sa toka dhe ta mbyllësh atë? Ku është rastësia jote dhe shoku yt i pavetëdijshëm mbi të cilin ti mbështetesh dhe e quan 'Natyrë', miku yt dhe mbështetja në çudhëzim? Është krejtësisht e pamundur njëqind shkallë për rastësinë të ndërhyjë në këto çështje, apo jo? Dhe a nuk është pamundësi në një mijë herë që t'i atribuohej Natyrës një e mijta e këtyre çështjeve, apo jo?

Ose, a ka Natyra jote e pajetë dhe e pafuqishme makineri jolëndore dhe shtypshkronja brenda çdo gjëje të vetme, t'i bënte prej secilës dhe sa numri i secilës? O çfarë çudhëzimi!

* * *

DRITARJA E TETËMBËDHJETË

أَوَلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

"A nuk shohin ata në sundimin e qiejve e të tokës?"[92]

Shqyrtoje këtë shembëllim, i cili është shpjeguar në Fjalën e Njëzet e Dytë; një vepër e bukur, e mirëvendosur dhe e punuar me mjeshtërì të madhe si një pallat, në mënyrë të vetëkuptueshme, tregon një akt të përkryer. Domethënë, ndërtesa tregon aktin e ndërtimit. Dhe një akt i plotë i përkryer, domosdoshmërisht tregon një veprues të aftë, një mjeshtër të aftë, një ndërtues. Titujt e një mjeshtri të aftë dhe të ndërtuesit tregojnë, në mënyrë të vetëkuptueshme, një atribut të plotë, domethënë, tregojnë aftësinë e artet tek ai. Aftësia e plotë për mjeshtërin, dhe atributi i plotë, në mënyrë të vetëkuptueshme, tregojnë ekzistencën e një aftësie të plotë të bashkëlindur. Një aftësi e plotë e bashkëlindur tregon ekzistencën e një shpirti të lartësuar dhe të një esence të lartësuar.

Në të njëjtën mënyrë, veprat gjithmonë të përtërira të cilat mbushin faqen e tokës dhe në të vërtetë universin, tregojnë në mënyrë të qartë aktet e plotësimit më të skajshëm. Këto akte, të cilat janë në sferën e një rregulli të plotë dhe të urtësisë, tregojnë qartë një veprues, titujt dhe Emrat e të Cilit janë të plotë.

Sepse dihet me siguri se aktet e vendosura në rregull dhe me urtësi nuk mund të jenë pa dikë që t'i kryejë ato... Titujt e plotësimit më të skajshëm tregojnë Atributet krejtësisht të plota të Atij vepruesi, sepse ashtu si në përputhje me rregullat e gramatikës, emri i vepruesit formohet nga 'masdari' (rrënja, emri prejfoljor), dhe gjithashtu, burimi dhe rrënjët e emrave dhe të titujve janë Atributet. Atributet në shkallën më të skajshme të plotësimit, padyshim tregojnë cilësitë esenciale krejtësisht të plota. Ajo aftësi esenciale ose ato cilësi të plota esenciale –të cilat ne jemi të paaftë që t'i përshkruajmë– tregojnë me sigurinë më të madhe një Esencë e cila është në shkallën më të lartë të plotësimit.

Kështu, meqenëse në çdo pjesë të botës të gjitha veprat e artit dhe të gjitha krijesat janë secila një vepër e plotë, secila dëshmon një akt, akti

[92] Kur'an, 7: 185

dëshmon një emër, ai emër një atribut, ai atribut një cilësi dhe cilësia esencën. Kështu, ashtu si secila nga ato që dëshmon sa numri i krijesave, ekzistencën e domosdoshme të Krijuesit të Gjithëlavdishëm dhe tregon Njësinë e Tij, po ashtu ato të gjitha së bashku formojnë një ngjitje të madhe për njohjen e Zotit xh.sh. aq të fuqishme sa zinxhirët e qënieve. Ato formojnë një provë realiteti në një vijimësi të pandërprerë tek e cila në asnjë mënyrë nuk mund të hyjë dyshimi.

Tani, o mohues i mjerë e i pavëmendshëm! Me çfarë mund ta thyesh ti këtë provë e cila është aq e fortë sa zinxhiri i universit? Me çfarë mund ta mbulosh ti këtë dritare të gjërë e cila shfaq rrezet e të vërtetës prej vrimave të shumta të rrjetës së saj, madje aq të shumta sa numri i krijesave? Dhe me çfarë perde pakujdesie mund ta mbulosh atë?

* * *

DRITARJA E NËNTËMBËDHJETË

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

"E lavdërojnë dhe e ngrenë në lavdi e madhështi Atë shtatë qiejt dhe toka dhe gjithë ç'është në to dhe s'ka gjë që të mos e lëvdojë lartësinë e Tij."[93]

Krijuesi i Gjithëlavdishëm u ka bashkangjitur shumë kuptime e shembuj urtësie trupave qiellorë, dhe është sikur me qëllim që të shprehë lavdinë dhe bukurinë e Tij, Ai i ka stolisur qiejt me fjalët e diejve, me hënat dhe yjet. Dhe qënieve në atmosferë Ai gjithashtu u ka bashkangjitur shembuj urtësie, kuptime dhe qëllime, sikur t'i bënte ato të flasin nëpërmjet rrufesë, vetëtimës dhe pikave të shiut. Nëpërmjet tyre Ai njofton plotësimin e urtësisë së Tij dhe bukurinë e mëshirës së Tij.

Ashtu siç e bën Ai globin tokësor -që i ngjason një koke- të flasë me fjalët e tij kuptimplote të njohura si kafshët dhe bimët dhe shfaq plotësimet e artit të Tij në univers, po ashtu Ai i bën të flasin bimët dhe pemët, -që janë secila si një fjalë e asaj koke- nëpërmjet gjuhëve të gjetheve të tyre, të luleve dhe të frutave dhe përsëri shpall plotësimin e artit të Tij dhe bukurinë e Mëshirës së Tij. Lulet e tyre dhe frutat gjithashtu të cilat janë secila si një fjalë, Ai i bën të flasin nëpërmjet fjalëve të farërave të tyre dhe u jep mësim atyre që janë të vetëdijshëm për hollësitë e artit të Tij dhe për plotësimet e Hyjnisë së Tij. Kështu, prej këtyre fjalëve të panumërta të lavdërimit ne do t'ia vëmë veshin e të dëgjojmë mënyrën e shprehjes së vetëm të një filizi të vetëm dhe një luleje të vetme dhe të mësojmë se në çfarë mënyre ato dëshmojnë.

Po, në të vërtetë, të gjitha bimët dhe të gjitha pemët e përshkruajnë Krijuesin e tyre me gjuhë të shumta në një mënyrë të tillë sa që i lënë të habitur ata që i studiojnë, duke i bërë të thonë me habi: **"Subhanallllah! Sa mrekullueshëm dëshmojnë për Atë! "**

Po, lavdërimi i të gjitha bimëve në kohën kur hapen -çelin- lulet e tyre, në momentin kur ato prodhojnë filiza të reja, kur ato shprehin fjalët e tyre jolëndore buzëqeshëse, është aq i bukur dhe i qartë sa vetë ato, sepse rregulli duke demonstruar urtësi nëpërmjet gojës së bukur të çdo

[93] Kur'an, 17: 44

luleje, gjuha e filizave të saj dhe fjalët e farërave të saj të peshuara mirë janë, siç vëzhgohet, brenda një drejtpeshimi i cili demonstron njohje. Drejtpeshimi është brenda një qëndisjeje arti i cili demonstron mjeshtërì dhe artizanat. Qëndisja e artit është brenda një zbukurimi i cili demonstron mëshirë dhe mirëbërësi të cilat janë në brendinë e erërave të këndshme. Këto cilësi kuptimplote njëra brenda tjetrës formojnë një gjuhë të tillë dëshmie, saqë ajo edhe përshkruan Krijuesin Hirplot nëpërmjet Emrave të Tij, e përshkruan Atë nëpërmjet Atributeve të Tij, shpjegon manifestimin e Emrave të Tij dhe shpreh aftësinë për ta bërë veten të dashur e të njohur.

Kështu, në qoftë se ti dëgjon një dëshmi të tillë nga një lule e vetme, po kur ti i dëgjon të gjitha lulet në faqen e tokës, e cila është lulnaja Hyjnore, dhe dëgjon se me çfarë fuqie të lartë e shpallin ato ekzistencën e domosdoshme dhe unitetin e Krijuesit të Gjithëlavdishëm, a mbetet më tek ti ndonjë dyshim, mosbesim apo pakujdesi? Në qoftë se ato mbeten akoma tek ti, a mund të thuhet që ti je një qënie humane e vetëdijshme?..

Tani, eja dhe shiko me vëmendje një pemë! Shikoje gojën e saj të hollë, delikate, brenda shfaqjes me rregull të gjetheve në pranverë, lulet duke u çelur në një mënyrë të drejtpeshuar, frutat duke u rritur me urtësi e mëshirë duke vallëzuar me fryrjen e erës në duart e degëve si fëmijët e pafajshëm. Shikoje peshimin e drejtë brenda rregullit të urtë të shprehur nëpërmjet gjuhës së gjetheve duke u bërë jeshile, nëpërmjet gjuhës së luleve duke buzëqeshur me gëzim për një mirësi që e morën, nëpërmjet fjalëve të frutave duke qeshur nëpërmjet manifestimit të mëshirës. Shikoji artet e kujdesshme dhe qëndisjet brenda balancës duke demonstruar drejtësi, mëshirën brenda qëndisjeve me mjeshtëri e stoli, shijet e ëmbëla të ndryshme dhe erërat e këndshme, të cilat tregojnë mëshirë dhe mirëbërësi, farërat dhe bërthamat që secila prej tyre është një mrekulli e fuqisë brenda shijeve; këto tregojnë në mënyrën më të qartë ekzistencën e domosdoshme dhe Unitetin e Krijuesit të Gjithurtë, Gjithëbujar, Mëshirëplotë, Mirëbërës, Dhurues mirësish, Zbukurues, Favorizues, bukurinë e mëshirës së Tij dhe plotësimin e Hyjnisë së Tij.

Kështu, në qoftë se ti mund t'i dëgjosh në të njëjtën kohë gjuhët e gjendjes së të gjitha pemëve në tokë, ti do të shikoje e kuptoje se çfarë xhevahiresh të përsosur gjenden në thesarin e vërsetit:

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ

"Gjithë ç'është në qiej dhe gjithë ç'është në tokë lavdëron All-llahun."[94]

Dhe kështu, o ti i pavëmendshëm fatkeq që e pandeh veten të lirë pa llogari, dhe, o ti që je mbytur në mosmirënjohje e mohim! Në qoftë se Gjithëbujari i bukurisë i Cili e bën Vetveten e Tij të njohur për ty dhe të dashur nëpërmjet këtyre gjuhëve të panumërta, nëse nuk doni ta njihni Atë, atëherë ju duhet t'i heshtni ato gjuhë. Meqenëse ato nuk mund të heshtin kurrë, atyre duhet t'u kushtohet vëmendje. Ti nuk mund të shpëtosh nga mbyllja e veshëve të tu nga pakujdesia, sepse nëse ti e mbyll veshin, gjithësia nuk hesht. qëniet brenda saj nuk do të jenë të heshtura, dëshmitarët e unitetit Hyjnor nuk do t'i ndalin zërat e tyre. Dhe sigurisht ato do të të dënojnë ty...

* * *

[94] Kur'an, 62:1; 64: 1

DRITARJA E NJËZET[95]

فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ ۞ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنَزِّلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ ۞ وَأَرْسَلْنَا الرِّيَاحَ لَوَاقِحَ فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ وَمَا أَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ

۞

"Kështu pra, i lavdëruar është Ai dhe i lartësuar mbi gjithçka që ata ia bashkojnë Atij në Duart e të Cilit është mbizotërimi i çdo gjëje."[96] *"Dhe s'ka asgjë që Ne të mos i kemi për të thesaret e pashtershëm dhe Ne nuk e dërgojmë atë veçse në masë të drejtë e të ditur. Dhe Ne dërgojmë erërat ngarkuese (që të mbushin retë me ujë), pastaj Ne bëjmë që uji të zbresë nga qielli duke ua dhënë atë Ne për ta pirë dhe nuk jeni ju pronarët e rojet e depozitave dhe burimeve të tij."*[97]

Ashtu si urtësia e plotë dhe bukuria e artit që bëhen të dukshme në të pjesshmet e degëzimet, në rezultatet e përfitimet dhe në hollësirat, po ashtu elementet universalë dhe krijesat e mëdha marrin pozitat e tyre në përputhje me urtësinë dhe artin, pavarësisht qënies së tyre në dukje të përziera së bashku nga rastësia pa rregull; atëherë, ashtu siç tregojnë detyrat e tjera të urta, edhe drita shndërit me qëllim që të shpallë dhe të bëjë të njohur krijesat Hyjnore në faqen e tokës, me lejen e Krijuesit të saj. Kjo do të thotë se drita është vënë në shërbim nga Autori i Gjithurtë. Nëpërmjet saj Ai bën të dukshme veprat e Tij antike të artit në ekspozitën e tregut të kësaj bote.

Tani merr në konsideratë erërat! Në përputhje me dëshminë e përfitimeve dhe detyrave të tjera të urta e bujare, ato shpejtojnë për tek detyra tej mase të shumta dhe të rëndësishme. Kjo do të thotë se valët e

---

[95] Kuptimi i vërtetë i kësaj Dritares së Njëzet më erdhi në zemrën time në një kohë në arabisht në këtë mënyrë:

Shkreptima e Dritës është nëpërmjet ndriçimit Tënd dhe dukje e bërë atë të njohur; rrokullisja e shekujve është nëpërmjet drejtimit Tënd dhe vënies së tyre në punë. Lavdia të takon Ty! Sa madhështor është sundimi Yt! Vërshimi i lumenjve është nëpërmjet rezervimit dhe nënshtrimit të tyre prej Teje; Zbukurimi i gurëve është nëpërmjet skalitjes Tënde dhe modelimit Tënd. Lavdia të takon Ty! Sa sublime është urtësia Jote! Buzëqeshja e luleve është nëpërmjet Stolisjes dhe zbukurimit Tënd; Bukuria e frutave është nëpërmjet mirëbërësisë dhe bujarisë Tënde; Lavdia të takon Ty! Sa i bukur është arti Yt! cicërima e zogjve dukę i bërë ato të flasin, është nëpërmjet mirësisë Tënde. Të kënduarit e shiut dukę e bërë atë të bie, është prej mirëbërësisë Tënde. Lavdia të takon Ty! Sa e gjërë është mëshira Jote! Lëvizja e Hënave është nëpërmjet përcaktimit Tënd, planit Tënd, rrotullimit Tënd dhe ndriçimit Tënd të tyre prej Teje: Lavdia të takon Ty! sa të ndritshme janë provat e Tua dhe sa i shkëlqyer është Sovraniteti Yt!

[96] Kur'an, 36: 83

[97] Kur'an, 15:21-22

erërave vihen në shërbim, drejtohen dhe përdoren nga Krijuesi i Gjithurtë; është një veprim që me shpejtësi e shkathtësi zbaton urdhrin Hyjnor.

Tani merr në konsideratë burimet, rrëketë dhe lumenjtë! Gurgullimi a rrjedhja e tyre nga toka e nga malet nuk është nga rastësia, sepse demonstrohet nga dëshmia e përfitimeve të tyre dhe frutave, nga veprat e Mëshirës Hyjnore dhe nga pohimi i qënies së tyre të depozituara e të rezervuara në male me peshën e urtësisë në përpjesëtim me nevojën se ato u nënshtrohen e depozitohen nga Një Krijues i Gjithurtë dhe se vërshimi i tyre është në përshtatje gjallërisht me urdhërat e Tij.

Tani merr në konsideratë të gjitha shumëllojshmëritë e gurëve, xhevahireve dhe mineraleve në tokë! Zbukurimet dhe veçoritë e dobishme të tyre, përfitimet e urta që lidhen me to dhe qënia e tyre të bëra gati në një mënyrë të përshtatshme për kërkesat dhe domosdoshmëritë jetike të njeriut dhe të kafshëve, të gjitha tregojnë se ato janë bërë në atë mënyrë nëpërmjet dekorimit, rregullimit, planifikimit dhe reformimit të Një Krijuesi të Gjithurtë.

Tani, shiko lulet dhe frutat! Buzëqeshjet e tyre, shijet, bukuritë , qëndisjet dhe erërat, secila janë si një ftesë dhe meny -listë gjelle- për tryezën e Krijuesit Gjithëbujar dhe Dhuruesit Mëshirëplotë të mirësive. Ato u jepen si meny të ndryshme dhe si ftesa secilës specieje prej qënieve nëpërmjet ngjyrave, erërave dhe shijeve të tyre të ndryshme.

Tani shiko zogjtë! Cicërima e tyre, ligjërimi e pingërimi i tyre është një argument i sigurtë i bërë nga Krijuesi i Gjithurtë për të folur, është mënyra e habitshme në të cilën ata shprehin ndjenjat për njëri-tjetrin me ato tinguj dhe pohojnë qëllimet e tyre.

Tani shiko retë! Ato janë një argument i sigurt se kërcitja e shiut nuk është një tingull i pakuptim, se krisja e bubullimës dhe e rrufesë nuk është një gjëmim i kotë, pasi ato zëra të çuditshëm janë krijuar për atë hapësirë të madhe. Gjithashtu pikat e shiut si uji i jetës shtrydhen, mjelen nga retë duke u dhënë gji krijesave të gjalla në tokë të cilat janë aq të nevojshme e të mallëngjyera për to. Këto fakte tregojnë se kërcitja dhe krisma janë domethënëse dhe plotë urtësi, sepse me urdhrin e Krijuesit Gjithëbujar, shiu u bën thirrje atyre që mallëngjehen për të duke u thënë: **“Merrni lajme të gëzueshme! Ne jemi duke ardhur! Ato shprehin këtë kuptim!..”**

Tani shiko tek qielli prej të gjithë trupave të panumërt në të, dhe shqyrtoje me kujdes vetëm hënën; lëvizja e saj është me urdhrin e një të Gjithëfuqishmi dhe të Gjithurti që demonstrohet nga shembujt e rëndësishëm të urtësisë që lidhen me të dhe me tokën. Meqenëse ne i kemi shpjeguar këto në vende të tjera në Risale-i Nur, po e presim shkurt këtu.

Kështu, elementet unversalë që ne i kemi numëruar nga drita për tek hëna hapin në një shkallë të madhe dritaren më të gjërë. Ato shpallin dhe tregojnë Unitetin e Ekzistuesit të Vetëm të Domosdoshëm, plotësimin e fuqisë së Tij dhe madhështinë e sovranitetit të Tij.

Kështu, o i pavëmendshëm! Në qoftë se je i aftë ta heshtësh këtë zë si krisma e rrufesë dhe ta shuash këtë dritë të ndritshme si dielli, harroje All-llahun! Përndryshe, eja në vete dhe thuaj:

سُبْحَانَ مَنْ تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ

E gjithë lavdia të takon Ty! Dhe "E lavdërojnë dhe e ngrenë në lavdi e madhështi Atë shtatë qiejt dhe toka dhe gjithë ç'është në të."[98]

* * *

[98] Kur'an, 17: 44

DRITARJA E NJËZET E NJË

وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ

"Edhe dielli rend në rrugën e tij për një kohë (të përcaktuar). Ky është vendimi i përcaktuar i të Gjithëfuqishmit, të Gjithëditurit."[99]

Llamba e universit, dielli, është një dritare për ekzistencën e Unitetit të Krijuesit të Universit; ajo dritare është aq brilante dhe e ndrit-shme si vetë dielli. Po, në të vërtetë, pavarësisht diferencave të tyre të mëdha, lidhur me madhësinë, pozitën dhe shpejtësinë, dymbëdhjetë planetët, duke përfshirë globin tonë tokësor, të njohur si sistemi diellor, janë në lëvizje dhe rrotullohen me rregull të plotë e me urtësi, me ekuilibër të plotë, pa u ngatërruar, madje as edhe një sekond dhe janë lidhur me diellin nëpërmjet një ligji Hyjnor i njohur si 'graviteti', domethënë, ato e ndjekin udhëheqësin e tyre sikur në falje. Kjo demonstron në një shkallë të gjërë madhështinë e Fuqisë Hyjnore dhe Unitetin e Mbështetësit të tyre, sepse, ato trupa të pajetë, ato masa të mëdha dhe të pavetëdijshme, rrotullohen dhe vihen në veprim brenda rregullit më të skajshëm dhe drejtëpeshimit më të urtë, në forma të ndryshme dhe mbi distanca të ndryshme, duke provuar shkallën e fuqisë dhe të urtësisë; në qoftë se mundesh ta vlerësosh madhështinë e kësaj çështje me veten tënde, bëje. Në qoftë se do të ndërhyhej me sasinë më të vogël në këtë çështje të gjërë e komplekse, do të shkaktohej një shpërthim aq i madh saqë do të shpartallonte universin. Në qoftë se do të ndalonte për një minutë lëvizja e ndonjërit prej planeteve, ajo do ta bënte atë të linte orbitën e saj dhe të hapte mundësinë e përplasjes me një planet tjetër. Ti mund ta krahasosh se sa e frikshme do të ishte përplasja e trupave një mijë herë më të mëdhenj se toka.

Tani, ne do t'ia referojmë njohjes gjithëpërfshirëse të Zotit çudirat e sistemit diellor, domethënë dymbëdhjetë planetët të cilët janë ndjekësit e diellit dhe frutat e tij dhe të marrim në konsideratë vetëm planetin tonë, tokën, e cila është këtu para syve tanë. Ne shohim se planeti ynë është bërë të udhëtojë në një shtegtim të gjatë rreth diellit nëpërmet një urdhri Hyjnor si një detyrë e rëndësishme ashtu siç është përshkruar në Letrën e Parë në një mënyrë që demonstron madhështinë e lartësisë Hyjnore, madhërinë e sovranitetit të Hyjnisë dhe plotësimin e mëshirës dhe të urtësisë së Tij. Atij i është dhënë forma e një anijeje Hyjnore e mbushur

[99] Kur'an, 36: 38

me çudirat e artit Hyjnor dhe të një vendbanimi udhëtues si një ekspozitë, për ta shikuar adhuruesit e vetëdijshëm të Zotit xh.sh.. Edhe hëna i është bashkangjitur tokës me një përllogaritje të saktë për shembuj madhështorë urtësie, si të ishte një orë dore për të treguar kohën. Hënës, gjithashtu, i janë përcaktuar vendbanime të ndryshme përmes të cilave të udhëtojë. Kështu, këto aspekte të planetit tonë të bekuar provojnë ekzistencën e domosdoshme dhe Unitetin e të Gjithëfuqishmit Absolut me një dëshmi aq madhështore sa vetë globi tokësor. Ti mund të bësh një analogji nga kjo me pjesën e mbetur të sistemit diellor.

Për më tepër, dielli është bërë të rrotullohet në boshtet e tij si një çikrik i tjerrëses me qëllim që të mbështjellë fijet jolëndore që quhen 'gravitet', dhe t'i lidhë planetët me to dhe t'i vendosë ato në rregull. Po ashtu ai shtyhet së bashku me planetët e tij me një shpejtësi që pret e përshkon distancën e pesë orëve në një sekondë sipas llogaritjes së shkencëtarëve drejt **"Yjësisë së Herkulit"** ose drejt **'Diellit të diejve'.** Kjo sigurisht ndodh nëpërmjet Fuqisë dhe me urdhrin e të Gjithëlavdishmit të vetë Sulltanit të parapërjetësisë dhe të paspërjetësisë. Duket sikur Ai e bën sistemin diellor t'i kryejë këto manovra si një togë e ushtarëve nën urdhëra dhe kështu demonstron madhështinë e Hyjnisë së Tij.

Dhe kështu, o astronom i nderuar! Çfarë rastësie mund të ndërhyjë në këto çështje? Duart e çfarë shkaqeve mund t'i arrijnë ato? Çfarë force mund t'i afrohet kësaj? Eja, thuaj! Një Sulltan i Gjithëlavdishëm i Tillë si Ky a do të mund të shfaqte pafuqi dhe të lejonte të tjerët të kenë rol në sovranitetin e Tij?

Dhe veçanërisht, a do të ishte e mundur që Krijuesi xh.sh. t'ua dorëzonte çështjet e gjallesave të cilat janë fruti, rezultati, qëllimi dhe esenca e universit, duarve të tjera? A do të lejonte Ai dikë tjetër të ndërhynte në çështjet e Tij plot urtësi? Dhe në mënyrë të veçantë njeriun, a do ta linte Ai atë në tekat e tij, i cili është më gjithëpërfshirësi i atyre frutave, më i përkryeri i rezultateve, Kalifi i Tij në tokë, dhe mysafir i nderuar i Sulltanit? A do t'ua referonte Ai atë Natyrës dhe rastësisë dhe ta zvogëlonte madhështinë e sovranitetit të Tij në asgjë? Dhe të katandiste në hiç gjë urtësinë e Tij të plotë?

DRITARJA E NJËZET E DYTË

أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا ۝ وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا ۝ وَخَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا
فَانْظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا

A nuk e kemi bërë Ne tokën si shtrojë? Dhe malet si shtylla mbështetëse? "Dhe Ne ju kemi krijuar në palë (çiftë)."[100] *"Shihni pra te pasojat e mëshirës së All-llahut, se si Ai ringjall tokën pas vdekjes së saj. Sigurisht që Ai do t'i ngrejë me siguri të vdekurit dhe Ai është i Gjithëfuqishëm për të bërë çdo gjë."*[101]

Globi tokësor është një kokë me njëqind mijë gojë. Në secilën gojë janë njëqind mijë gjuhë. Në secilën gjuhë janë njëqind mijë prova, secila nga ato dëshmon në mënyra të ndryshme Ekzistuesin e Vetëm të domosdoshëm, Unitetin, të Gjithëfuqishmin mbi gjithçka, të Gjithëditurin për çdo gjë, Atributet e Shenjta dhe Emrat më të bukur të Një të Gjithëlavdishmi.

Po, në të vërtetë, ne e shqyrtojmë krijimin e parë të tokës dhe shohim se shkëmbi u krijua nga lënda në një gjendje të lëngët, dhe se dheu u krijua nga shkëmbi. Në qoftë se toka, ajo lëndë, do të kishte mbetur lëng, ajo nuk do të ishte e banueshme dhe në qoftë se ai lëng pasi u bë shkëmb i fortë do të ishte bërë i fortë, si hekuri, ai nuk do të ishte i përshtatshëm për përdorim. Kështu, ajo që i dha tokës gjendjen e saj ishte, sigurisht, urtësia e Një Krijuesi të Gjithurtë, i Cili i shikoi nevojat e banorëve të tokës.

Pastaj shtresa e dheut u lëshua, u hodh sipër shtyllave të maleve me qëllim që tërmetet që shkaktohen nga ngritja e zhvendosja e shtresave të brendshme të pushojnë, të marrin frymë, nëpërmjet maleve dhe të mos e lejojnë tokën që të tronditet nga lëvizja e saj dhe të mos shmanget nga detyrat, me qëllim që malet ta ruajnë tokën nga shkelja e detit, që secili të ishte një depo për domosdoshmëritë jetike që ta krehte e pastronte ajrin nga gazrat e dëmshëm duke i lejuar kështu gjallesat të marrin frymë lirisht, me qëllim që ato të grumbullojnë e të mbajnë rezervat e ujit dhe të jenë një burim dhe minierë për mineralet e domosdoshme për krijesat e gjalla.

---

[100] Kur'an, 78: 6-8

[101] Kur'an, 30: 50

Kështu, kjo situatë dëshmon në mënyrën më të qartë dhe më të fuqishme për ekzistencën e domosdoshme dhe Unitetin e Një të Gjithëfuqishmi Absolut dhe Një të Gjithurti Mëshirëplotë.

O gjeograf i nderuar! Me çfarë mund ta shpjegoni këtë? Çfarë rastësie mund ta bëjë këtë anije Hyjnore të mbushur plot me krijesa të mahnitshme një ekspozitë mrekullish, dhe ta bënte atë të rrotullohej me shpejtësinë që mbulon distancën e njëzet e katër mijë viteve në një vit duke mos lejuar as edhe një nga objektet e vetme të renditura sipër faqes së saj që të bie? Shiko gjithashtu artet e çuditshme në faqen e tokës. Sa me urtësi janë vënë në punë elementet në funksionet e tyre! Sa mirë u shërbejnë ato mysafirëve të të Gjithëmëshirshmit në tokë nëpërmjet urdhërit të Një të Gjithëfuqishmi të Gjithurtë dhe shpejtojnë për t'u shërbyer atyre!

Gjithashtu, shiko brenda arteve të çuditshme e të mahnitshme në faqen e tokës shumëngjyrëshe dhe plotë urtësi të çuditshme! Shiko se si përrenjtë dhe rrëketë, detet e lumenjt, malet dhe kodrat, secili janë bërë si vendbanime dhe mjete transporti të përshtatshëm për krijesat e Tij të ndryshme dhe për shërbëtorët. Pastaj shiko se me sa urtësi të përkryer dhe me rregull Ai i ka mbushur ato me qindra e mijëra shumëllojshmëri bimësh dhe kafshësh, u ka dhënë jetë dhe i ka bërë të gëzohen, me sa rregull, minutë pas minuti, Ai i shkarkon nga detyra krijesat dhe i boshatis ato vendbanime me vdekjen dhe përsëri në mënyrë të rregullt i rimbush ato në formën e **'Ringjalljes pas vdekjes'.** Kjo dëshmon me qindra e mijëra gjuhë ekzistencën e domosdoshme dhe Unitetin e Një të Gjithëfuqishmi të Lavdisë, Një të Gjithurti të plotësimit.

Shkurtazi: Toka, faqja e së cilës është një ekspozitë e mrekullive të artit, një shfaqje e çudirave të krijimit, një vendkalim për karvanët e qënieve dhe një xhami dhe vendbanim për rangjet e adhuruesve, është si zemra e të gjithë universit; kështu ajo shfaq dritën e Unitetit Hyjnor në të njëjtën shkallë si universi.

Kështu, o gjeograf i nderuar! Në qoftë se koka e tokës ka njëqind mijë gojë, me njëqind mijë gjuhë në secilën, duke bërë të njohur Allahun xh.sh., ndërsa ti akoma nuk e njeh Atë dhe zhyt kokën tënde në moçalin e Natyrës, atëherë mendoje madhësinë e krimit tënd! Mësoje se çfarë ndëshkimi të rreptë të bën ajo ty të meritosh! Eja në vete dhe nxirre kokën nga moçali! Thuaj:

اٰمَنْتُ بِاللهِ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ

“Unë besoj në Zotin në Dorën e të Cilit është sundimi i të gjitha gjërave.

* * *

DRITARJA E NJËZET E TRETË

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ

"Ai i Cili krijoi vdekjen dhe jetën."[102]

Jeta është më e ndritshmja dhe më e bukura e mrekullive të Fuqisë Hyjnore. Ajo është më e fuqishmja dhe më brilantja e provave të Unitetit Hyjnor. Ajo është më gjithëpërfshirësja dhe më e ndritshmja e pasqyrave që shfaq manifestimet e të Adhuruarit të Përjetshëm. Po, më vete, jeta bën të njohur të Gjallin e Përjetshëm dhe Vetekzistuesin e Vetëm së bashku me të gjithë Emrat dhe aktet e Tij, sepse jeta është një dritë, një ilaç, si një bar i përzier prej atributeve të shumta. Ashtu si shtatë ngjyrat që janë kombinuar në dritë dhe barna të ndryshëm janë përzier së bashku në një ilaç, po ashtu jeta është një realitet i bërë nga atribute të shumta. Disa nga atributet në realitetin e saj zgjerohen nëpërmjet shqisave; ato zhvillohen dhe janë të dallueshme. Megjithatë, pjesa më e madhe e bëjnë vetveten të kapshme e të perceptueshme në formën e ndjenjave; ato e bëjnë vetveten të njohur duke çurguar nga jeta.

Për më tepër, jeta përmban rizkun -ushqimin- mëshirën, përkujdesjen dhe urtësinë, të cilat janë mbisunduese në planifikimin dhe administrimin e universit. Është tamam, sikur jeta t'i mbërthente e t'i lidhte ato prapa saj dhe t'i tërhiqte në vendin ku ajo futet. Për shembull, kur jeta futet në trup, Emri **'El-Hakim'**, *i Gjithurti*, gjithashtu shfaqet; Ai e bën vendin mirë aty dhe e urdhëron atë me urtësi. Në të njëjtën mënyrë, Emri '**El-Kerim**, *Gjithëbujari*, shfaqet, dhe Ai organizon dhe zbukuron vendbanimin e saj në përputhje me të gjitha nevojat e saj. Në të njëjtën kohë manifestimi i Emrit '**Er-Rahim',** *Mëshirëploti*, bëhet i dukshëm; Ai dhuron të gjitha llojet e mirësive për vazhdimësinë e plotësimit të jetës. Dhe përsëri në të njëjtën kohë, manifestimi i Emrit '**Er-Rezzak'** *Furnizuesi,* shfaqet; Ai prodhon ushqimin lëndor dhe jolëndor, të domosdoshëm për vazhdimësinë dhe zhvillimin e jetës, dhe pjesërisht i ruan e i depoziton ato brenda trupit të saj. Domethënë, jeta është si një pikë qëndrore ku atribute të ndryshme futen tek njëri-tjetri, madje ato bëhen një dhe i njëjti, sikur në tërësinë e saj jeta është edhe

[102] Kur'an, 67: 2

dituri dhe njëkohësisht fuqi dhe, në të njëjtën kohë urtësi e mëshirë, e kështu me radhë...

Kështu, lidhur me këtë esencë gjithëpërfshirëse, jeta është një pasqyrë e të Adhuruarit të Vetëm të përjetshëm duke reflektuar Atributet esenciale Hyjnore. Për shkak të këtij misteri, Ekzistuesi i domosdoshëm i Cili është i Gjallë i përjetshëm dhe Vetekzistuesi i përhershëm, e krijon jetën në shumicë të madhe dhe me bollëk dhe e transmeton atë në të gjitha anët e ekzsitencës, duke e grumbulluar çdo gjë rreth jetës që t'i shërbejë asaj, sepse detyra e jetës është e madhe.

Po, nuk është e lehtë të jesh 'pasqyra e të Adhuruarit të përjet-shëm', kjo nuk është detyrë e vogël. Kështu, ardhja e befasishme dhe e vezhdueshme në ekzistencë nga asgjëja e këtyre jetëve, të panumërta e të pallogaritshme, të cilat ne i shohim gjithë kohën para syve tanë, dhe e shpirtërave të cilat janë origjinat dhe esencat e jetëve qënia e tyre duke u dërguar, demonstrojnë ekzistencën e domosdoshme me atributet e shenjta dhe Emrat më të Bukur të Një Ekzistuesi të vetëm të domosdoshëm, të Gjallit të Përjetshëm në mënyrë aq të qartë ashtu siç tregojnë rrezet ekzistencën e diellit. Ashtu si dikush i cili nuk e njeh dhe nuk e pranon ekzistencën e diellit që detyrohet të mohojë dritën e cila mbush ditën, po ashtu ai që nuk e njeh dhe nuk e pranon Diellin e Njësisë Hyjnore, i Cili është i Gjalli i Përjetshëm, Vetekzistuesi i përhershëm, Dhënësi i jetës dhe i vdekjes, detyrohet të mohojë ekzistencën e krijesave të cilat mbushin tokën dhe madje të shkuarën dhe të ardhmen; ai duhet të binte njëqind herë më poshtë se një kafshë, të binte nga niveli i jetës dhe të bëhej krejtësisht injorant dhe i pajetë.

* * *

DRITARJA E NJËZET E KATËRT

لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ۝

"Nuk ka të adhuruar tjetër të merituar përveç Atij. Çdo gjë do të shuhet e do të shkatërrohet përveç Fytyrës së Tij. Atij i takon gjykimi e vendimi dhe tek Ai ju të gjithë do të ktheheni."[103]

Vdekja ashtu si jeta, është prova e Hyjnisë; ajo është prova më e fuqishme e unitetit Hyjnor, sepse vërseti:

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ

"Ai i Cili krijoi vdekjen dhe jetën"[104]*,*

tregon se vdekja nuk është mosekzistencë, asgjësim, mosqënie, një shuarje, zhdukje pa një autor, por ashtu siç është treguar në ***"Letrën e Parë"***, ajo është një shkarkim nga shërbimi nga një Autor i Gjithurtë, është një ndryshim banese, një shkëmbim trupash, një pushim nga detyra, një lirim nga burgu i trupit, është krijim i ri i organizuar në përputhje me urtësinë Hyjnore.

Po, ashtu si krijesat e gjalla të shpërndara në të gjithë faqen e tokës që tregojnë me jetën e tyre Krijuesin e Gjithurtë dhe Unitetin e Tij, po ashtu me vdekjet e tyre ato dëshmojnë për Përjetësinë dhe Unitetin e të Gjallit të Përjetshëm. Meqenëse është provuar e sqaruar në **Fjalën e Njëzet e Dytë** se vdekja është një provë shumë e fuqishme e Unitetit dhe e përjetësisë, ne ia referojmë diskutimin asaj Fjale dhe këtu vetëm do të shpjegojmë një pikë të rëndësishme. Ajo është siç vijon:

Ashtu si me ekzistencën e tyre, qëniet e gjalla tregojnë ekzistencën e një Ekzistuesi të domosdoshëm, po ashtu me vdekjet e tyre ato qënie të gjalla dëshmojnë përjetësinë dhe unitetin e të Gjallit të Përjetshëm. Për shembull, faqja e tokës, e cila është një krijesë e gjallë e vetme, tregon Krijuesin e saj me rregullin dhe rrethanat e saj, dhe po ashtu ajo tregon pikërisht Krijuesin kur ajo vdes. Domethënë, kur dimri e fsheh faqen e tokës me qefinin e tij të bardhë, ai heq shikimet e njerëzve nga vetvetja

[103] Kur'an, 28: 88

[104] Kur'an, 67:2

–shikimi lëviz tek e shkuara prapa kufomës së asaj pranvere që kaloi– dhe ai e tregon atë në një skenë shumë më të gjërë. Domethënë, të gjitha pranverat e kaluara të tokës, ku secila prej tyre ishte një mrekulli e fuqisë, bën të kuptueshme se krijesa të reja të lulëzuara të tokës do të vijnë në pranverën e ardhshme dhe, meqenëse secila nga ato dëshmon ekzistencën e atyre çudirave të ardhshme të fuqisë Hyjnore, secila një tokë e gjallë, ato dëshmojnë në mënyrë të ndritshme dhe fuqishëm dhe në një shkallë të gjërë ekzistencën e domosdoshme, unitetin, amshimin dhe përjetësinë e Krijuesit të Gjithëlavdishëm, të Gjithëfuqishmin e plotësimit, të Gjallin e përjetshëm dhe Diellin e Amshuar; ato demonstrojnë prova të tilla brilante që, me dashje apo pa dashje, ato e bëjnë njeriun të deklarojë,

اٰمَنْتُ بِاللهِ الْوَاحِدِ الْاَحَدِ

"Unë besoj në Zotin, të Vetmin, Një i pashoq."

Shkurtazi*:* Sipas misterit të vërsetit,

وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا

''Dhe Ai i jep jetë tokës pas vdekjes së saj"[105]*,*

ashtu siç dëshmon kjo tokë e gjallë Krijuesin e Gjithurtë me pranverën, jetën e saj, po ashtu me vdekjen e saj ajo kthen shikimin mu drejt mrekullive të fuqisë Hyjnore të rreshtuara në dy krahët e kohës, në të shkuarën dhe në të ardhmen; ajo tregon mijërat e pranverave në vend të një pranvere të vetme; tregon mijërat e mrekullive të fuqisë në vend të një mrekullie. Secila nga ato pranvera dëshmon më me siguri se sa kjo pranverë e tanishme, sepse ato të cilat kanë kaluar drejt të shkuarës, kanë shkuar së bashku me shkaqet e tyre të dukshme dhe pas tyre të tjerat si ato kanë ardhur në vendet e tyre. Kjo do të thotë se shkaqet e jashtme nuk janë asgjë. Vetëm Një i Gjithëfuqishëm i lavdisë i krijon pranverat dhe, duke ia lidhur ato shkaqeve me urtësi, tregon se Ai i ka dërguar ato. Faqet e tokës të rreshtuara në kohën e ardhme, dëshmojnë në mënyrën më të shndritshme, se ato do të bëhen rishtas, përsëri, nga asgjëja, nga mosqënia dhe do të vendosen në atë vend ku do të dërgohen, do të bëhen të kryejnë detyrën e tyre dhe pastaj do të detyrohen të largohen.

Dhe kështu, o i pavëmendshëm i shmangur në Natyrë dhe i mbytur në moçalin e saj! Ai që dora shpirtërore e urtësisë së tij dhe e fuqisë nuk

[105] Kur'an, 30: 19

shfaqet në të gjithë të ardhmen dhe ai që nuk lë gjurmët e gishtërinjve të kësaj dore në të gjithë të shkuarën, si mundet të ndërhyjë në jetën e tokës? A munden rastësia dhe natyra të cilat janë asgjëja e asgjësë, si ti,të ndërhyjnë në çështjen e jetës në tokë? Në qoftë se dëshiron të jesh i shpëtuar, thuaj tek e shumta: "Natyra është një fletore e fuqisë Hyjnore. Dhe sa për rastësinë, ajo është një perde e urtësisë së fshehur Hyjnore e cila mbulon injorancën tonë." Afrohu tek e vërteta!

* * *

DRITARJA E NJËZET E PESTË

Ashtu si i godituri që tregon goditësin, ashtu si një vepër e modeluar bukur arti bën të domosdoshëm artistin, ekzistenca e një fëmije kërkon një prind nga i cili u lind, një nën sipërfaqe kërkon një mbi sipërfaqe, e kështu me radhë... Ashtu si të gjitha cilësitë e njohura si çështje relative të cilat nuk janë absolute dhe nuk mund të ekzistojnë pa njëra-tjetrën, edhe mundësia e cila është e dukshme në të pjesshmet në univers dhe gjithashtu si një e tërë duke treguar domosdoshmëri; gjendja e të qënit i vepruar mbi të, gjë e cila shihet në të gjitha ato, që tregon një veprim; qënia e tyre e krijuar që shikohet qartë tek të gjitha ato, tregon krijueshmërinë; shumësia dhe përbërja që shikohet tek të gjitha ato, kërkon Unitetin. Atëherë, domosdoshmëria, veprimi aktiv, Krijueshmëria dhe Uniteti, në mënyrë të qartë dhe të domosdoshme, kërkojnë dikë i cili është cilësuar me Atributet **"El-Vaxhibu, El-Fa'ilu, El-Haliku, El-Vahidu"***, Ekzistuesi i domosdoshëm, Vepruesi, Krijuesi dhe Një i Vetmi,* i Cili nuk është i mundshëm, as pasiv (mbi të cilin veprohet), as i krijuar, as i shumtë, dhe as i përbërë.

Mbi këtë bazë, e gjithë mundësia, gjendjet e të qënit pasiv (diçka mbi të cilën veprohet), qënia e krijuar, shumësia dhe përbërja dëshmojnë Ekzistuesin e Vetëm të Domosdoshëm, të Vetmin i Cili vepron siç dëshiron, Krijuesin e të gjitha gjërave, të Vetmin e Unitetit.

Shkurtazi: Ashtu si domosdoshmëria që është e dukshme nga mundësia, veprimi nga gjendja e të qënit pasiv, mbi të cilin është vepruar, dhe uniteti nga shumësia, dhe siç tregon në mënyrë të sigurt ekzistenca e secilës prej tyre ekzistencën e tjetrës, po ashtu, cilësitë e shikuara në krijesa si 'të qënit i krijuar dhe i furnizuar' tregojnë aktin e 'Krijueshmërisë dhe të Dhënies së furnizimit'.

Dhe me radhë, ekzistenca e këtyre atributeve tregon në një mënyrë të domosdoshme dhe të vetëkuptueshme ekzistencën e një Autori Mëshirëplotë, i Cili është Krijues dhe Furnizues. Domethënë, çdo qënie dëshmon Esencën më të shenjtë të Ekzistuesit të domosdoshëm dhe me qindra nga Emrat më të bukur të Tij, me qindrat nga ky lloj i gjuhëve të cilat i mbajnë çdo qënie. Në qoftë se nuk do të pranoheshin këto dëshmi, atëherë do të bëhej e domosdoshme, o njeri, t'i mohoje të gjitha atributet e këtij lloji të qënieve...

DRITARJA E NJËZET E GJASHTË[106]

Shembujt gjithmonë të përtërirë të bukurisë dhe të hijeshisë duke kaluar sipër fytyrave të qënieve në univers tregojnë se ato janë hijet e një lloji të manifestimeve të një të Adhuruari të vetëm të përjetshëm. Po, fluskat duke shkumëzuar e xixëlluar mbi sipërfaqen e një lumi dhe pastaj duke u zhdukur, fluskat e tjera duke ardhur pas tyre dhe duke shkëndijuar si ato që erdhën para tyre, tregojnë se ato janë pasqyra për rrezet e një dielli të përjetshëm. Në të njëjtën mënyrë, shkreptimat e bukurisë të cilat xixëllojnë mbi qëniet udhëtuese në lumin e kohës rrjedhëse tregojnë Një të Bukur të Përjetshëm, janë shenjat e Tij dhe përfaqësojnë treguesit e asaj bukurie.

Gjithashtu, dashuria e zjarrtë në zemrën e universit tregon për Një të Dashur të Pavdekshëm. Sigurisht, ashtu siç tregohet nga fakti se ndonjë gjë që nuk gjendet në vetë pemën nuk do të ishte e pranishme në formën e vërtetë në frutin e saj, domethënë, ashtu siç nuk shfaqet diçka në frut nëse ajo nuk do të gjendej në vetë pemën, po ashtu dashuria e zjarrtë Hyjnore që është e pranishme në zemrën e njeriut, i cili është fruti i ndjeshëm i pemës së universit, tregon se një dashuri e vërtetë dhe një pasion gjendet në të gjithë universin, por në forma të tjera.

Në çdo rrethanë, kjo dashuri e vërtetë dhe ky pasion në zemrën e universit tregon të Dashurin e Parapërjetësisë. Për më tepër, të gjitha tërheqjet dhe forcat magnetike të cilat shfaqen në forma të shumta në zemrën e universit, u tregojnë zemrave të vetëdijshme se ato janë kështu nëpërmjet tërheqjes së një të vërtete tërheqëse.

Gjithashtu, sipas konsensusit të Evlijave, dhe të atyre që u zbulohen misteret e krijimit, të cilët janë më të ndjeshmit dhe më të ndritshmit e krijesave, duke u mbështetur në ndriçimet e tyre dhe në shikimet, ata kanë marrë manifestimin e Hirplotit të lavdisë dhe nëpërmjet ndriçimeve të tyre kanë arritur në përfundim se i Gjithëlavdishmi i bukurisë është duke e bërë vetveten të njohur për ta dhe duke u dashur nga ata. Tregimi i tyre me unanimitet për këtë, përsëri dëshmon me siguri për Ekzistuesin

[106] Kjo Dritare u adresohet dashuruesve të Zotit xh.sh., të cilët i afrohen Atij me zemër në mënyrë të veçantë dhe njerëzve në përgjithësi.

e domosdoshëm të lavdisë dhe bërjen e Vetvetes së Tij të njohur tek njeriu.

Gjithashtu, pena e zbukurimit dhe e stolisjes e cila vepron mbi qëniet dhe mbi faqen e universit tregon në mënyrë të qartë bukurinë e Emrave të Pronarit të asaj pene.

Kështu, bukuria në faqen e universit, dashuria në zemrën e saj, tërheqja në kraharorin e saj, zbulimi e shikimi në syrin e saj, bukuria e stolia mbi të si një tërësi, hapin Dritaren më të hollë e më të ndritshme. Ajo ua shfaq mendjeve të vetëdijshme dhe zemrave, Hirplotin e Vetëm të Lavdisë, të Dashurin e Pavdekshëm, të Adhuruarin e Përjetshëm, të Vetmin, të gjithë Emrat e të Cilit janë të bukur.

Dhe kështu, o i pavëmendshëm që përpëlitesh e ngatërrohesh midis dyshimeve mbytëse në errësirën e materies dhe në terrin e mashtrimit! Eja në vete! Ngjitu tek një gjendje që i përshtatet humanizmit! Shiko nëpërmjet këtyre katër hapjeve, shihe bukurinë e unitetit, fito besim të plotë dhe bëhu një njeri i vërtetë!..

* * *

DRITARJA E NJËZET E SHTATË

اَللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ

"All-llahu është Krijuesi i çdo gjëje dhe për të gjitha gjërat Ai është Ruajtës dhe kujdestar."[107]

Ne i shohim gjërat, të cilat duken si **'shkaqe dhe pasoja'** në univers dhe ne shikojmë se shkaku më i lartë e ka të shkurtër dorën e tij për të arritur madje pasojën më të zakonshme. Kjo do të thotë se shkaqet janë një perde, ajo që i bën pasojat është diçka tjetër dhe jo shkaqet. Për të marrë vetëm një shembull të vogël nga krijesa të panumërta, le të marrim në konsideratë aftësinë e kujtesës, e cila është vendosur në kokën e njeriut në një hapësirë aq të vogël sa një farë sinapi: ne shohim se ajo është si një libër aq gjithëpërfshirës, madje si një librari që brenda saj shkruhet pa ngatërresë historia e plotë e jetës së njeriut.

Çfarë shkaku mund të tregohet për këtë mrekulli fuqie? A lënda e përhime -e bardhë- e trurit? A grimcat e thjeshta të pavetëdijshme të qelizave të tij? Apo erërat e rastësisë? Por ajo mrekulli arti mund të jetë vetëm vepra e Një Autori të Gjithurtë, i Cili me qëllim që ta njoftojë njeriun se të gjitha veprat që ai ka kryer janë regjistruar dhe do të paraqiten në kohën e llogarisë, shkruan një regjistër të vogël nga libri i madh i veprave të njeriut për t'u botuar në ringjallje dhe ia jep atë dorës së mendjes së tij.

Kështu, siç janë ato të krahasueshme me aftësinë e memories së njeriut, bëj ti analogji me të gjitha vezët, farërat dhe bërthamat dhe atëherë krahasoji pasojat e tjera të këtyre mrekullive të vogëla e gjithëpërfshirëse, sepse çfarëdo pasoje dhe vepër arti që ti të shikosh, ajo përfshin një art të tillë të mahnitshëm, saqë jo shkaku i saj i zakonshëm e i thjeshtë, por edhe sikur të grumbulloheshin së bashku të gjitha shkaqet, ato do të shpallnin pafuqinë e tyre para saj.

Për shembull, supozoje diellin, i cili imagjinohet të jetë një shkak i madh, të kishte dëshirë dhe vetëdije; në qoftë se do t'i thuhej atij: 'A mund të bësh një mizë?' Sigurisht, ai do të përgjigjej: "Nëpërmjet

[107] Kur'an, 39: 62

mirësisë së Krijuesit tim, ndodhet shumë dritë, nxehtësi dhe ngjyra në dyqanin tim, por gjëra të tilla në qënien e mizës, si: sytë, veshët dhe jeta nuk gjenden as në dyqanin tim, as nuk janë ato brenda fuqisë sime."

Për më tepër, arti i mrekullueshëm dhe stolia në 'pasoja' i shkarkon shkaqet nga aftësia për të krijuar. Ato tregojnë Ekzistuesin e domosdoshëm, Shkaktarin e shkaqeve, në përputhje me vërsetin,

وَإِلَيْهِ يَرْجِعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ

"Dhe tek Ai kthehen të gjitha çështjet (për gjykim e vendim)."[108]

Dorëzoja çështjet Atij. Në të njëjtën mënyrë, rezultatet, qëllimet dhe përfitimet që u janë bashkangjitur pasojave demonstrojnë në mënyrë të vetëkuptueshme se ato janë veprat e Një Krijuesi Gjithëbujar, e një të Gjithurti dhe Mëshirëploti, përtej perdes së shkaqeve, sepse shkaqet e pavetëdijshme sigurisht nuk mund të mendojnë për ndonjë qëllim dhe nuk mund të veprojnë për të. Megjithatë, ne shohim se çdo krijesë që vjen në ekzistencë bën kështu duke ndjekur jo një, por shumë qëllime, përfitime dhe shembuj urtësie.

Kjo do të thotë se Një Krijues i Gjithurtë dhe Gjithëbujar i bën dhe i dërgon ato gjëra. Ai i bën ato përfitime qëllimin e ekzistencës së tyre. Për shembull, shiu vjen. Shkaqet e jashtme për formimin e shiut janë absolutisht të pafuqishme dhe krejtësisht larg e të paafta që të mendojnë për kafshët dhe të kenë dhembshuri e t'u vijë keq për to. Kjo do të thotë se shiu dërgohet për t'u ardhur në ndihmë atyre nëpërmjet urtësisë së Krijuesit të Gjithëmëshirshëm i Cili i krijoi kafshët dhe garantoi ushqimin e tyre. Madje, shiu quhet **'Mëshirë'**, sepse, meqenëse ai përmban vepra të shumta mëshire dhe përfitime, duket sikur mëshira të jetë trupëzuar në shi, është në formën e shiut dhe vjen pika pika.

Për më tepër, të gjitha bimët e stolisura bukur të cilat buzëqeshin për të gjitha krijesat, edhe zbukurimet edhe shfaqjet në kafshët, në mënyrë të vetëkuptueshme, tregojnë ekzistencën e domosdoshme dhe unitetin e Një të Gjithëlavdishmi prapa perdes së të padukshmes; Një që dëshiron ta bëjë Vetveten të njohur e të dashur nëpërmjet këtyre arteve të holla të stolisura bukur. Domethënë, kjo stolisje në gjërat, dhe këto shfaqje e zbukurime tregojnë me siguri atributet e "**Ma'ruf"** dhe **"Vedud"** *Bërjes të Njohur* dhe *Bërjes të Dashur.* Në mënyrë të vetëkuptueshme ato

[108] Kur'an, 11: 123

dëshmojnë ekzistencën e domosdoshme dhe Unitetin e Një Autori të Gjithëfuqishëm i Cili është i dashur dhe i njohur.

Shkurtazi: Meqenëse shkaqet janë gjëra tej mase të zakonshme dhe të pafuqishme dhe pasojat që u atribuohen atyre janë më të vlefshmet dhe plot art, kjo i shkarkon shkaqet nga aftësia për të krijuar. Dhe qëllimet dhe përfitimet e 'pasojave' gjithashtu i shkarkojnë shkaqet injorante dhe të pajeta dhe ia dorëzojnë ato Një Autori të Gjithurtë. Gjithashtu, stolia, aftësia e mjeshtëria në faqen e pasojave tregon Një Krijues të Gjithurtë, i Cili dëshiron ta bëjë fuqinë e Tij të njohur për qëniet e vetëdijshme dhe dëshiron ta bëjë Vetveten të dashur.

O adhurues i mjerë i shkaqeve! Me çfarë mund t'i shpjegosh këto tre të vërteta të rëndësishme? Si mund ta mashtrosh veten tënde? Në qoftë se ke mend, grise perden e shkaqeve dhe deklaro:

وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ

Ai është Një; Ai nuk ka shok!'

Ji i shpëtuar prej mashtrimeve të panumërta!

* * *

DRITARJA E NJËZET E TETË

وَمِنْ اٰيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ
إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِّلْعَالِمِينَ

"Dhe nga treguesit e Tij është krijimi i qiejve dhe i tokës dhe dallimi i gjuhëve dhe i ngjyrave tuaja. Vërtetë që në të ka tregues të qartë për njerëzit me dije të shëndoshë."[109]

Ne e vështrojmë universin dhe shohim se një urtësi dhe një rregullsi përfshin gjithçka duke filluar nga qelizat e trupit gjer tek tërësia e botës. Ne hedhin vështrimin tek qelizat e trupit dhe shohim se nëpërmjet urdhrit dhe sipas ligjit të Një të Vetmi i Cili merr në konsideratë çfarë është e dobishme për trupin dhe e administron atë, ka një administrim në ato qeliza shumë të vockëla. Ashtu si një pjesë e ushqimeve që depozitohet e ruhet në trup në formën e yndyrës, dhe shpenzohet në kohë nevoje, po ashtu në ato qeliza të vockëla ndodhet një rregull dhe një depozitim.

Pastaj ne shikojmë tek bimët dhe gjejmë se ato janë përfshirë nga rritja dhe nga një përkujdesje e veçantë. Pastaj ne vështrojmë kafshët dhe shohim se ato rriten dhe ushqehen me bujari, dhe shfaqet në shkallën më të skajshme.

Ne vështrojmë elementet madhështore të universit, dhe shohim një sundim madhështor dhe ndriçim për qëllime shumë të rëndësishme. Ne e vështrojmë universin si një tërësi dhe shohim një rregullsi të përkryer për shembuj të lartë urtësie dhe për qëllime të larta, sikur ai të ishte një mbretëri, një qytet ose një pallat.

Ashtu siç është përshkruar e provuar në Vendqëndrimin e Parë të Fjalës së Tridhjetë e Dytë, duke filluar nga grimcat e vockëla për tek yjet, nuk ka mbetur as edhe vendi më i vogël, madje as sa grimca, për t'i përshkruar ortakë Zotit xh.sh.. Në efekt, të gjitha janë aq të ndërlidhura, në kuptim, saqë ai që nuk mund t'i nënshtrojë yjet dhe t'i mbajë ato në dorën e tij, nuk mund të bëjë madje as edhe një grimcë që t'i kushtojë vëmendje pretendimit të tij për të qenë Zoti dhe mbështetësi i saj. Do të ishte e domosdoshme të kesh në pronësi të gjitha yjet me qëllim që të jesh mbështetësi i një grimce të vetme. Për më tepër, ashtu siç është

[109] Kur'an, 30: 22

përshkruar në Vendqëndrimin e Dytë të Fjalës së Tridhjetë e Dytë, ai që nuk është i aftë të krijojë dhe të sistemojë qiejt, nuk mund t'i bëjë tiparet individuale në fytyrën e njeriut. Kjo do të thotë se, ai i cili nuk është mbështetësi i të gjithë qiejve, nuk mund të bëjë tipare dalluese në një fytyrë të vetme njerëzore.

Kështu, kjo është një Dritare aq e madhe sa universi, e cila në qoftë se do të shikohej nëpërmjet vërseteve vijuese, do të shfaqej gjithashtu për syrin e mendjes, e shkruar në faqet e universit me shkronja të mëdha:

اَللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ۞ لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

"All-llahu është Krijuesi i çdo gjëje dhe Ai është Kujdestari, Ruajtësi dhe Rregulluesi, për të gjitha gjërat." Të Tij janë çelësat e qiejve dhe të tokës."[110]

Dhe kështu, ai që nuk i shikon këto, nuk ka as mend as zemër. Ose ai është një kafshë në formën e njeriut!

* * *

[110] Kur'an, 39: 62-63

DRITARJA E NJËZET E NËNTË

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

"Dhe s'ka gjë që të mos e lëvdojë lartësinë e Tij."[111]

Në një stinë pranverore po bëja një udhëtim të çuditshëm dhe të thellë në mendim. Ndërsa, një zhabinë e verdhë -luleverdhë- e ndritshme më qëlloi syrin tek një kodrinë. Ajo menjëherë më solli ndërmend të njëjtat lloje luleverdhash që unë i kisha shikuar shumë kohë më parë në vendlindjen time dhe në qytetet e tjera. Ky kuptim u tregua në zemrën time; vula dhe stampa e cilitdo që të jetë kjo lule, nënshkrimi, gjurma dhe shenja e të gjitha luleve të atij lloji gjithandej tokës, sigurisht, janë vulat e Tij, stampat e Tij.

Pas këtij nocioni vule, më erdhi mendimi vijues; ashtu si vula e vënë mbi një letër gjë e cila tregon pronarin e letrës, në të njëjtën mënyrë, kjo lule është një vulë që tregon të Gjithëmëshirshmin e Vetëm. Edhe kjo kodrinë, me shenjat e vulat e këtyre specieve dhe e cila është shkruar me rreshtat e këtyre bimëve me kaq shumë domethënie, është letra e këtij Autori të lules.

Kjo kodër gjithashtu është një vulë. Kjo shkretëtirë dhe kjo fushë kanë marrë formën e një letre të Mëshirëplotit të Vetëm. Pas këtij mendimi, me erdhi në mend fakti që vijon;

Ashtu si një vulë, çdo gjë ia përshkruan e atribuon të gjitha gjërat Krijuesit të saj. Ajo provon se çdonjëra është mesazhi i shkruesit të saj. Kështu, çdo gjë është një dritare për Unitetin Hyjnor që është i tillë, saqë çdo gjë ia jep të gjitha gjërat Një të Vetmi të Unitetit. Domethënë, ndodhet një vulë aq e çuditshme, një art i mrekullueshëm në çdo gjë dhe në mënyrë të veçantë tek qëniet e gjalla, saqë ai i cili e bën atë dhe e skalit kështu me plot kuptim mund t'i bëjë të gjitha gjërat, dhe Ai i Cili i bën të gjitha gjërat, sigurisht është Ai. Domethënë, ai që nuk mund t'i bëjë të gjitha gjërat, nuk mund të krijojë as edhe një gjë të vetme.

Dhe kështu, o i pavëmendshëm! Shikoje fytyrën e universit! Shi-koji faqet e qënieve njëra brenda tjetrës si letrat e të Adhuruarit të Përjetshëm,

[111] Kur'an, 17: 44

mbi çdo letër janë vënë vula të panumërta të unitetit Hyjnor! Kush mund ta mohojë dëshminë e të gjitha vulave? Çfarë fuqie mund t'i heshtë ato?

Cilëndo prej tyre që ta dëgjosh me veshin e zemrës, ti do ta dëgjosh atë duke deklaruar:

أَشْهَدُ أَنْ لَآ إِلٰهَ إِلَّا اللهُ

"Unë dëshmoj se nuk ka zot tjetër, përveç All-llahut."

* * *

DRITARJA E TRIDHJETË

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللهُ لَفَسَدَتَا ۝ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

"Po të kishte pasur në to (në qiej dhe në tokë) perëndi të tjera përveç All-llahut, atëherë padyshim që të dyja (qiejt dhe toka) do të ishin shkatërruar."[112] *"Çdo gjë do të shuhet e shkatërrohet përveç Fytyrës së Tij. Atij i takon gjykimi e vendimi dhe tek Ai ju të gjithë do të ktheheni."*[113]

Kjo është dritarja e të gjithë dijetarëve të shkencave Islame, e bazuar mbi 'mundësinë' dhe 'ndodhjen' (krijimin), dhe rruga e tyre për të provuar Ekzistuesin e vetëm të domosdoshëm. Për të gjitha hollësirat, ne ju referojmë të gjithë librat e mëdhenj të dijetarëve si "Sherhul Mevakif" dhe "Sherhul Mekasid". Këtu do të demonstrojmë vetëm një ose dy rreze të cilat iu shfaqën shpirtit nga shkëlqimi i Kur'anit dhe hynë tek ai nëpërmjet kësaj dritareje. Ajo është siç vijon:

Është kërkesa e dominimit dhe e sundimit që të mos pranojë rivalë, ato e refuzojnë ortakërinë; ato e mohojnë ndërhyrjen. Për shkak të kësaj, në qoftë se ndodhen dy kryepleq në një fshat, ata do ta shkatërrojnë qetësinë dhe rendin. Ose në qoftë se do të ishin dy drejtues në një krahinë, ose dy guvernatorë në një provincë, ata do të shkaktonin kaos - rrëmujë. Ose në qoftë se do të ishin dy mbretër në një vend, ata do të shkaktonin konfuzion të plotë e të tërbuar.

Meqenëse një hije e zbehtë dhe një shembull i vogël i dominimit dhe i sundimit në qëniet e pafuqishme njerëzore, të cilët janë të nevoj-shëm për ndihmë, nuk pranojnë ndërhyrjen e rivalëve, të kundër-shtarëve, të barabartëve e të shokëve, atëherë ti mund ta krahasosh se sa në mënyrë të plotë do ta përmbushte një sundim që është në formën e sovranitetit absolut dhe një mbisundim që është tek shkalla e Hyjnisë, atë ligj të mohimit të ndërhyrjes në urdhrin autoritar të të Gjithëfuqishmit absolut.

Domethënë, domosdoshmëria më e sigurt dhe e qëndrueshme e Hyjnisë është Uniteti ose veçantia, qënia Një, i Vetëm. Prova e qartë dhe dëshmia e sigurt për këtë është rregulli i përkryer dhe harmonia e bukur në univers. Ka një rregull të tillë, duke filluar nga krahu i një mize deri

[112] Kur'an, 21:22

[113] Kur'an, 28: 88

tek llambat në qiej, saqë mendja bie në sexhde -përkulet- përpara tij me habi e vlerësim, duke deklaruar: "**Subhanall-llah, Mashaall-llah, Barekall-llah"** *lavdia i takon Zotit xh.sh., çfarë çudirash ka dashur Zoti, sa të mëdha janë bekimet e Zotit xh.sh.!* Në qoftë se do të kishte pasur madje edhe sa një thërrime vend për ortakë për Zotin xh.sh. dhe në qoftë se do të kishte pasur ndërhyrje, ashtu siç tregon vërseti.

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللهُ لَفَسَدَتَا

"Po të kishte pasur në to (në qiej dhe në tokë) perëndi të tjera përveç All-llahut, pa dyshim që të dyja (qiejt dhe toka) do të ishin shkatërruar"[114]*,*

rregulli do të ishte prishur, forma do të ishte ndryshuar dhe shenjat e çrregullimit do të ishin shfaqur. Por ashtu siç tregojnë e pohojnë vërsetet:

فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَىٰ مِنْ فُطُورٍ ۝ ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ

"Ktheje shikimin përsëri: 'A mund të shohësh ndonjë të çarë'? Pastaj hidhe shikimin përsëri; vështrimi juaj do t'ju kthehet tek ju në një gjendje të turbulluar, të poshtëruar e të kapitur."[115]

Pra këto vërsete tregojnë se, sado shumë që të përpiqet shikimi i njeriut për të gjetur gabime, ai kurrkund nuk mund të gjejë mangësi, dhe do të kthehet i lodhur tek vendi i tij që është syri, dhe do t'i thotë mendjes kritikuese; u lodha kot, nuk ka asnjë mangësi. Me këtë thënie tregon se rregulli dhe rregullsia janë shumë të përsosura. Domethënë, rregulli në univers është një dëshmitar i sigurt për unitetin Hyjnor.

Eja tani! Le të marrim në konsideratë **Krijueshmërinë** *"Huduth"*. Dijetarët e shkencave Islame kanë pohuar:

"Bota është e ndryshueshme, ajo i nënshtrohet ndryshimit. Dhe çdo gjë që i nënshtrohet ndryshimit, është e krijuar. Çdo gjë e krijuar ka një krijues, një autor. Prandaj, universi ka një Krijues parapërjetësie."

Dhe ne themi, po, universi është i krijuar, sepse ne shohim që në çdo shekull, madje në çdo vit dhe në çdo stinë, një qënie, një botë shkon dhe një tjetër vjen në vend të saj. Kjo do të thotë se ndodhet Një i Gjithëlavdishëm i lavdisë i Cili duke i krijuar qëniet rishtas, krijon botëra në çdo vit dhe madje në çdo stinë e në çdo ditë dhe ua tregon atë atyre që janë të ndjeshëm e të vetëdijshëm. Pastaj Ai i merr prapa ato dhe

[114] Kur'an, 21: 22

[115] Kur'an, 67: 3-4

vendos të tjera në vendin e tyre. Ai e bashkangjit një qënie prapa tjetrës si lidhëset apo hallkat e një zinxhiri dhe i var ato në spangon e kohës.

Sigurisht, qëniet të cilat shfaqen nga asgjëja dhe pastaj zhduken para syve tonë në çdo pranverë, secila është një botë e re e njëjtë si kjo botë. Këto janë mrekullitë e fuqisë së të Gjithëfuqishmit të vetëm i Cili i krijon ato. I Vetmi i Cili në mënyrë të vazhdueshme krijon dhe ndryshon botëra brenda botës më të madhe; dhe është Ai i Cili e ka krijuar këtë botë gjithashtu. Dhe Ai e bëri këtë botë dhe faqen e tokës një bujtinë për ata vizitorë të mëdhenj.

Tani le të vijmë tek diskutimi i **Mundësisë** -"*Imkan"*. Dijetarët e shkencave islame kanë thënë: "Mundësia është e barabartë për sa ka të bëjë me ekzistencën dhe mosekzistencën. Domethënë, në qoftë se ekzistenca dhe mosekzistenca janë të mundshme në mënyrë të barabartë, ai i Cili do ta specifikojë, preferojë dhe krijojë është i domosdoshëm, sepse qëniet e mundshme nuk mund ta krijojnë njëra-tjetrën në zinxhirin e pandërprerë e të pambarim shkaku e pasoje. Asnjëra nuk mund ta krijojë tjetrën, dhe tjetra duke qenë në formën e shkakut. Prandaj, ekziston një Ekzistues i Vetëm i domosdoshëm, i Cili i krijon këto.

Dijetarët e shkencave islame i shfuqizuan dhe i anuluan vargjet që s'mbarojnë kurrë të shkaqeve me dymbëdhjetë provat e prera të shquara të quajtura "Argumente të sigurta" dhe demonstruan se shkakësia është e pamundur. Ata i këputën zinxhirët e shkaqeve dhe provuan ekzistencën e Ekzistuesit të Vetëm të domosdoshëm.

Dhe ne themi këtë: Është më se e sigurt dhe më e lehtë të demonstrosh një stampë për Krijuesin e të gjitha gjërave mbi çdo gjë se sa këputja e shkaqeve në skajshmëritë e botës me provat e refuzimit të shkakësisë. Nëpërmjet shkëlqimit të Kur'anit,të gjitha Dritaret dhe të gjitha Fjalët bazohen mbi këtë parim. Megjithatë, pika e **mundësisë** posedon një gjërësi të pafundme. Ajo demonstron ekzistencën e Ekzistuesit të domosdoshëm në aspekte të panumërta. Ajo nuk ngushtohet e kufizohet tek mënyra e dijetarëve të shkencave islame duke prerë zinxhirët e shkaqeve, e cila në të vërtetë është një rrugë e madhe dhe e gjërë. Madje ajo hap një rrugë për njohjen e Ekzistuesit të vetëm të domosdoshëm që është e pakufishme. Ajo është si vijon:

Ne shohim se në ekzistencën e saj, në atributet e saj dhe në kohëzgjatjen e jetës së saj, ndërsa është ngurruese midis mundësive të panumërta, domethënë, midis rrugëve dhe aspekteve vërtet të shumta, se

secila gjë ndjek një mënyrë të vendosur mirë e të drejtpeshuar për sa ka të bëjë me qënien e saj në drejtime të panumërta. Gjithashtu atributet e saj i jepen në një mënyrë të veçantë. Dhe të gjitha atributet dhe gjendjet që ajo ndryshon gjatë gjithë jetës së saj specifikohen në të njëjtën mënyrë. Kjo do të thotë se ajo shtyhet në një mënyrë të urtë midis rrugëve të panumërta nëpërmjet dëshirës së Dikujt i cili përzgjedh, dhe nëpërmjet Krijimit të Një Krijuesi të Urtë. Ai e vesh atë me atribute të vendosura mirë dhe me gjendje. Pastaj ajo nxirret nga izolimi dhe bëhet pjesë e një trupi të përbërë, dhe mundësitë shtohen, sepse ato mund të gjenden në atë trup në mijëra mënyra. Ndërsa midis atyre mundësive të pa dobi, asaj i jepet një gjendje e veçantë dhe e frytshme, me anë të të cilës rezultate të rëndësishme dhe dobi fitohen nga ai trup dhe bëhet të kryejë funksione të rëndësishme. Pastaj trupi bëhet një komponent -përbërës- i një trupi tjetër.

Përsëri mundësitë shtohen, sepse ajo mund të ekzistonte në mijëra mënyra. Kështu, asaj i jepet një gjendje midis atyre mijëra rrugëve. Dhe nëpërmjet asaj gjendjeje ajo bëhet të kryejë funksione të rëndësishme, dhe kështu me radhë... Dhe progresivisht, shkallë-shkallë, ajo demonstron më me siguri ekzistencën e domosdoshme të Një Planifikuesi të Gjithurtë. Ajo bën të njohur se është një qënie e shtyrë nga urdhëri i Një Komandanti të Gjithëditur.

Pastaj, ne shohim se është bërë një pjesë prej një trupi tjetër të përbërë, pra trupi brenda trupit; secili ka një funksion, një detyrë të vendosur mirë, tek të gjitha përbërjet ku njëra brenda tjetrës bëhen vetë përbërëset e komponenteve më të mëdha dhe ka një lidhje të veçantë me secilën në të njëjtën mënyrë, si një ushtar që ka një funksion dhe një detyrë të përcaktuar mirë në skuadrën e tij, në kompaninë e tij, në batalionin dhe në ushtrinë e tij, ka një lidhje të veçantë për secilën nga këto grupe, njëri brenda tjetrit. Ashtu si qeliza në beben e syrit tënd e cila ka një detyrë në syrin tënd dhe një lidhje me të, ajo ka funksione e detyra në kokën tënde si një tërësi dhe një lidhje me të.

Në qoftë se ajo do t'i ngatërronte këto sa një thërrime, sa një fije, shëndeti dhe organizimi i trupit do të prishej. Ajo ka funksione të veçanta në lidhje me secilën nga venat, me nervat ndijore dhe motorike, dhe madje me të gjithë trupin si një tërësi, dhe ka lidhje të urta me to. Kjo gjendje e specifikuar i është dhënë asaj brenda mijëra mundësive nëpërmjet urtësisë së një Krijuesi të Gjithurtë.

Në të njëjtën mënyrë, secila nga krijesat në univers dëshmon Ekzistuesin e Vetëm të domosdoshëm nëpërmjet qënies së veçantë, formës së urtë dhe atributeve të dobishme që i janë dhënë asaj midis mundësive të shumta. Po ashtu, kur futen në komponente, përbërje, ato krijesa shpallin Autorin e tyre me një gjuhë të ndryshme në çdo përbërje. Hap pas hapi deri tek përbërja më e madhe, nëpërmjet lidhjeve të tyre, funksioneve dhe detyrave, ato dëshmojnë ekzistencën e domosdoshme, zgjedhjen dhe dëshirën e Autorit të tyre të Gjithurtë, sepse Ai i Cili vendos një gjë në të gjitha përbërjet, duke ruajtur lidhjet e saja të urta, duhet të jetë Krijuesi i të gjitha përbërjeve. Domethënë, është sikur një gjë e vetme ta dëshmonte Atë me mijëra gjuhë. Dhe kështu, nga pikëpamja e mundësisë, dëshmia e ekzistencës së Ekzistuesit të vetëm të domosdoshëm është aq e madhe në numër, jo sa numri i qënieve në univers, por sa atributet e qënieve dhe përbërjet që ato formojnë...

Dhe kështu, o i pavëmendshëm, që nuk e dëgjon këtë dëshmi dhe këto zëra që mbushin universin dhe që duhet të jesh i shurdhër dhe i paarsyeshëm! A nuk është kështu? Hajde, thuaj ti!..

* * *

DRITARJA E TRIDHJETË E NJË

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ۞ وَفِي الْأَرْضِ اٰيَاتٌ لِّلْمُوقِنِينَ ۞
وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ

"Vërtetë që Ne e krijuam njeriun në modelin më të mirë."[116] *"Dhe në tokë ka tregues për ata që kanë besim të palëkundur. Edhe në veten tuaj. A nuk shihni pra?"*[117]

Kjo Dritare është Dritarja e njeriut dhe ajo lidhet me veten e njeriut. Për më shumë diskutime të hollësishme të saj në këtë drejtim ne ju referojmë ju tek librat e hollësishëm të mijëra dijetarëve dhe të Evlijave të drejtë. Këtu vetëm do të tregojmë pak parime që kemi marrë nga shkëlqimi i Kur'anit. Kjo është siç vijon:

Ashtu siç është shpjeguar në **Fjalën e Njëmbëdhjetë**, "Njeriu është një mesazh aq gjithëpërfshirës saqë nëpërmjet vetë njeriut, All-llahu i Gjithëfuqishëm i bën të kapshëm për të, të gjithë Emrat e Tij." Për hollësira ne ju referojmë ju tek Fjalët e tjera. Këtu do të demonstrojmë vetëm **"Tre Pika**."

Pika e parë: Njeriu është një pasqyrë për Emrat Hyjnorë në tre aspekte:

Aspekti i parë: Ashtu si errësira e natës e cila është shkak për të shikuar dritën, po ashtu nëpërmjet dobësisë së tij dhe pafuqisë, varfërisë së tij dhe nevojës, mangësive të tij dhe gabimeve, njeriu bën të njohur fuqinë, forcën, pasurinë dhe mëshirën e të Gjithëfuqishmit të lavdisë, dhe kështu me radhë... ai në këtë mënyrë vepron si një pasqyrë për atribute Hyjnore të shumta.

Madje, nëpërmjet kërkimit të një pike mbështetjeje për shkak të pafuqisë së tij të pafundme dhe të dobësisë së pafundme përballë armiqëve të tij të panumërt, ndërgjegjja e tij vazhdimisht shikon e gjen Ekzistuesin e vetëm të domosdoshëm. Dhe meqenëse ai detyrohet në varfërinë e tij të plotë dhe në nevojën e pafundme që të kërkojë një pikë ndihme përballë qëllimeve të tij të panumërta, ndërgjegjja e tij në atë drejtim të gjithë kohën priret, anon nga dera e të Pasurit Mëshirëplotë,

[116] Kur'an, 95: 4

[117] Kur'an, 51: 20-21

dhe shtrin duart e tij duke iu lutur Atij. Domethënë, në lidhje me këtë pikë mbështetjeje dhe pikë asistence në ndërgjegje, dy dritare të vogëla hapen drejt Divanit të mëshirës së të Gjithëfuqishmit Mëshirëplotë, nëpërmjet të cilave njeriu mund t'i shikojë në çdo kohë!

Aspekti i dytë i qënies si pasqyrë është kjo: Nëpërmjet të veçantave si njohja e tij e pjesshme, fuqia, shqisat e të shikuarit dhe të dëgjuarit, pronësia dhe sovraniteti, të cilat janë llojet e shembujve që i janë dhënë atij, njeriu vepron si një pasqyrë për Njohjen, fuqinë, shikimin, dëgjimin dhe për sovranitetin e Hyjnisë së Pronarit të universit; ai i kupton ato dhe i bën ato të njohura. Për shembull, ai thotë: "Ashtu siç e ndërtoj unë këtë shtëpi dhe di si e bëj, dhe unë e shoh, e kam në pronësi dhe e administroj, po ashtu pallati madhështor i universit ka një Autor. Autori e njeh atë, e sheh, e bën, e administron", e kështu me radhë...

Aspekti i tretë i qënies si pasqyrë: Njeriu vepron si një pasqyrë e Emrave Hyjnorë, skalitjet e të cilëve janë sipër tij. Ndodhen më shumë se shtatëdhjetë Emra, gjurmët e të cilëve janë të dukshëm në Natyrën gjithëpërfshirëse të njeriut. Këto janë përshkruar deri diku në fillimin e vendqëndrimit të tretë të Fjalës së Tridhjetë e Dy. Për shembull, për nga krijimi i tij, njeriu tregon Emrin e Autorit -Krijuesit- nga aspekti i 'Modelit më të bukur' tregon Emrat "i Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti"; dhe nga mënyra e hollë që ai ushqehet e ngrihet, tregon Emrat, Gjithëbujari dhe Dhuruesi i mirësive, dhe kështu me radhë... ai tregon gjurmë të ndryshme të Emrave të ndryshëm nëpërmjet të gjitha gjymtyrëve të tij dhe aftësive të të gjitha organeve të tij dhe substancave, të gjitha shqisave të tij të holla shpirtërore dhe të gjitha ndjenjave të tij dhe emocioneve. Domethënë, ashtu si midis Emrave Hyjnorë që ndodhet Emri më i madh, po ashtu midis skalitjeve të atyre Emrave ndodhet skalitja më e madhe. Ai është njeriu.

O ti që thua se je një njeri i vërtetë! Lexoje veten tënde! Në qoftë se nuk e bën një gjë të tillë, është e mundur që ti, o njeri, të biesh nga shkalla njerëzore në shkallën shtazore.

Pika e dytë: tregon një mister të rëndësishëm të Njësisë Hyjnore.

Lidhja midis shpirtit të njeriut dhe trupit të tij është e tillë sa që ajo i bën të gjitha gjymtyrët e tij dhe pjesët e trupit të ndihmojnë njëra-tjetrën. Domethënë, shpirti i njeriut është një ligj urdhërues midis ligjeve që i përkasin krijimit – manifestimit të vullnetit Hyjnor, të cilit i është veshur një ekzistencë e jashtme, është një aftësi e hollë Hyjnore. Kështu, në

administrimin e pjesëve të trupit dhe në dëgjimin e zërave të tyre jolëndorë dhe në shikimin e nevojave të tyre, ato nuk formojnë pengesa për njëra-tjetrën, as nuk e ngatërrojnë shpirtin. Afërsia dhe largësia janë të njëjta në lidhje me shpirtin. Ato nuk e mbulojnë njëra-tjetrën. Në qoftë se shpirti dëshiron, ai mund t'i sjellë shumicën e gjymtyrëve në ndihmë të njërës. Në qoftë se dëshiron, ai mund të njohë, perceptojë dhe administrojë nëpërmjet çdo pjese të trupit të tij. Madje, në qoftë se ai fiton dritësi të madhe, ai mund të shikojë e të dëgjojë nëpërmjet të gjitha pjesëve.

Në të njëjtën mënyrë, وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى *"Dhe All-llahut i takon shembulli më i lartë",* meqenëse shpirti, ky ligj urdhërues i Zotit të Gjithëfuqishëm, e shfaq këtë aftësi në trupin e gjymtyrëve të njeriut, i cili është një botë e vogël, sigurisht, aktet e pakufishme, zërat e panumërt, lutjet e pafundme, punët e pafundme në univers, i cili është Bota më e madhe, nuk paraqesin asnjë vështirësi për Vullnetin Gjithëpërfshirës dhe për fuqinë absolute të Ekzistuesit të Vetëm të domosdoshëm. Ato nuk formojnë pengesa për njëra-tjetrën. Ato nuk e zënë Atë krijues të Gjithëlavdishëm, as nuk e ngatërrojnë Atë. Ai i shikon të gjitha ato përnjëherë dhe i dëgjon në të njëjtën kohë të gjitha zërat. Afërsia dhe largësia janë të njëjta për Të. Në qoftë se dëshiron, Ai i dërgon të gjithë në ndihmë të njërit. Ai mund të shikojë gjithçka dhe t'i dëgjojë zërat e tyre nëpërmjet çdo gjëje. Ai njeh gjithçka nëpërmjet çdo gjëje, kështu e kështu me radhë...

Pika e tretë: Jeta ka natyrën më të rëndësishme dhe funksionin më domethënës, por meqenëse ajo është diskutuar në hollësi në Dritaren e jetës (Dritarja e Tridhjetë e Tre) dhe në Frazën e Tetë të Letrës së Njëzet, ne ju referojmë tek ato, dhe këtu vetëm do të bëjmë përkujtuesin e mëposhtëm:

Shenjat në jetë, të cilat janë të përziera në formën e emocioneve tregojnë Emra të shumtë dhe cilësi esenciale Hyjnore. Ato veprojnë si pasqyra duke reflektuar cilësitë esenciale të të Gjallit të përjetshëm dhe të Vetekzistuesit të përhershëm në formën më të ndritshme. Por kjo nuk është koha për t'ua shpjeguar këtë mister atyre që nuk e njohin All-llahun e që nuk e vërtetojnë plotësisht Atë, dhe kështu ne këtu po e mbyllim këtë derë...

* * *

DRITARJA E TRIDHJETË E DY

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَى بِاللهِ شَهِيدًا ۞
قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ

"Ai i Cili ka çuar të Dërguarin e Tij (Muhammedin a.s.m.) me udhëzim dhe Fenë e vërtetë që Ai ta shpallë e ta bëjë atë përmbi të gjitha fetë. Dhe i Gjithëmjaftueshëm është All-llahu si Dëshmues. Muhammedi a.s.m. është i dërguari i Zotit xh.sh... "[118]

"Thuaj (o Muhammed-): 'O njerëz! Vërtet që unë jam sjellë tek ju të gjithë si i dërguar i All-lahut, të Cilit i takon mbisundimi i qiejve dhe i tokës, nuk ka zot tjetër përveç Atij. Është Ai që jep jetë dhe që sjell vdekjen."[119]

Kjo është Dritarja e profetit Hazreti Muhammed a.s.m., e diellit të qiejve të Profetësisë, madje e diellit të diejve.

Meqenëse kjo është provuar në Fjalën e Tridhjetë e Një, Trajtesa e Mi'raxhit, në Fjalën e Nëntëmbëdhjetë, trajtesa e profetësisë së Muhammedit a.s.m. dhe në Nëntëmbëdhjetë Shenjat e Letrës së Nëntëmbëdhjetë, se sa e ndritshme dhe e qartë është kjo dritare më brilantja, më e gjëra dhe më dritëdhënësja, ne do të mendojmë për ato Dy Fjalë, për atë Letër dhe për Shenjën e saj të Nëntëmbëdhjetë, dhe ua referojmë fjalën atyre. Për tani ne vetëm do të themi:

Muhammedi a.s.m. që është prova e gjallë dhe e qartë e Unitetit Hyjnor, demonstroi dhe shpalli unitetin Hyjnor gjatë gjithë jetës së tij me dy krahët e profetësisë dhe të shenjtërisë, domethënë, me një forcë që përfshiu konsensusin e të gjithë profetëve të cilët e patën paraprirë atë, dhe me unanimitetin e të gjithë Evlijave dhe të dijetarëve të pastër të cilët erdhën pas tij. Dhe Ai hapi një Dritare për njohjen e Zotit xh.sh. aq të gjërë e të shndritshme sa bota e Islamit. Me miliona nga dijetarët e pastër e të vërtetë si Imam Gazali, Imam Rabbani, Muhjiddin el Arabi, dhe Abdul Kadir Gejlani shikojnë nga kjo Dritare e hapur dhe ua tregojnë atë edhe të tjerëve.

---

[118] Kur'an, 48: 28-29

[119] Kur'an, 7: 158

A ka ndonjë perde që mund ta errësojë një dritare të tillë si kjo? Dhe a mundet njeriu që nuk shikon nga kjo dritare të ketë arsye? Hajde, gjykoje ti!..

* * *

DRITARJA E TRIDHJETË E TRE

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا ۜ قَيِّمًا
الٓرٰ كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ

"Gjithë lavdërimet dhe falënderimet janë për All-llahun i Cili i ka dërguar robit të Tij (Muhammedit a.s.m.) librin (Kur'anin) dhe nuk ka sjellë e nuk ka lejuar në të asnjë shtrembërim."[120] *"Elif, Lam, Ra. (Ky është) një libër të cilin Ne ta kemi shpallur ty (o Muhammed a.s.m.) me qëllim që të udhëheqësh njerëzimin nga errësira (e mosbesimit) drejt dritës (së besimit të Njësisë së All-llahut)."*[121]

Mendo për të gjitha dritaret që ne i kemi përmendur të cilat janë pak pika nga oqeani i Kur'anit, atëherë ti do të mundesh ta krahasosh se sa shumë drita të Unitetit Hyjnor si uji i jetës ndodhen në Kur'an. Por edhe sikur Kur'ani, burimi, origjina dhe shatërvani i të gjitha atyre Dritareve, të shikohej nga ne në një mënyrë tej mase të shkurtuar dhe të thjeshtë, përsëri ai formon Dritaren më brilante, më të ndritshme dhe më gjithëpërfshirëse. Për të shikuar se sa e sigurt, e shndritshme dhe vezullluese është kjo Dritare, ne ju referojmë tek Trajtesa mbi mrekullitë e Kur'anit, Fjala e Njëzet e Pestë, dhe tek Shenja e Tetëmbëdhjetë e Letrës së Nëntëmbëdhjetë. Dhe duke u lutur përpara Arshit, Fronit, të të Gjithëmëshirshmit, të Gjithëlavdishmit të Vetëm, i Cili na e dërgoi Kur'anin, ne themi:

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا ۜ رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا ۜ
رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ۜ وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

"Zoti ynë! Mos na ndëshko në qoftë se harrojmë, apo biem në gabime. Zoti ynë! Mos na i lër zemrat tona të shmangen nga e vërteta pasi Ti na ke udhëzuar"[122] *"Zoti ynë! Pranoje (këtë shërbim) prej nesh! Vërtet Ti je Gjithëdëgjuesi, i Gjithëdijuri. Dhe na e prano pendimin tonë. Vërtet Ti je Ai i Cili e pranon pendimin (e robërve të tu), Mëshirëploti."*[123]

---

[120] Kur'an, 18: 1

[121] Kur'an, 14: 1

[122] Kur'an, 2: 286

[123] Kur'an, 2: 127-128

KUJTESË

Në dashtë Zoti, kjo **‘Letra e Tridhjetë e Tre’**, e cila përmban Tridhjetë e Tre Dritare, t’i sjellë në besim ata që janë pa besim, të forcojë besimin e atyre, besimi i të cilëve është i dobët; ta bëjë të sigurt besimin e atyre, besimi i të cilëve është i fortë por imitues; t’ua zgjerojë besimin atyre, besimi i të cilëve është i sigurt; t’i udhëheqë drejt përparimit në *Njohjen e Zotit xh.sh.*, e cila është themeli dhe boshti në plotësimin e vërtetë, ata që besimi i të cilëve është i gjërë, dhe të hapë më shumë horizonte të ndritshme për ta.

Prandaj, ti nuk mund të thuash se: “Një Dritare është e mjaf-tueshme për mua,” sepse në qoftë se arsyeja jote është e kënaqur, zemra jote dëshiron pjesën e saj gjithashtu; po kështu edhe shpirti yt dëshiron pjesën e tij. Imagjinata gjithashtu dëshiron pjesën e saj nga ajo dritë. Si rrjedhojë, Dritaret e tjera janë gjithashtu të domosdoshme, sepse secila përmban dobi të ndryshme.

Në Trajtesën rreth Mi’raxhit të Pejgamberit Muhammed a.s.m. ajo, para së gjithash, ishte për besimtarin të cilit po i adresohej, ndërsa ateisti ishte në pozitën e dëgjuesit. Por në këtë Trajtesë, është mohuesi ai të cilit i adresohet, ndërsa besimtari është në pozitën e dëgjuesit. Kjo duhet të merret në konsideratë kur e shikon.

Fatkeqësisht, për shkak të një arsyeje të rëndësishme, kjo Letër u shkrua me shpejtësi shumë të madhe dhe gjithashtu ka mbetur në gjendjen e draftit të parë. Prandaj sigurisht duhet të ketë parregullsi e mangësi në mënyrën që ajo është shprehur, të cilat janë për shkakun tim. Atëherë unë kërkoj prej vëllezërve të mi që ta shikojnë atë me tolerancë dhe ta korrigjojnë në qoftë se munden, dhe të luten për mua për falje.

وَالسَّلَامُ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى ۞ وَالْمَلَامُ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهَوَى
سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا اِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا اِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ
اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى مَنْ أَرْسَلْتَهُ رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ وَعَلَى اٰلِهِ وَصَحْبِهِ
وَسَلِّمْ اٰمِينَ ۞

“Paqja qoftë mbi ata që ndjekin udhëzimin, dhe dënimi qoftë mbi ata që ndjekin dëshirat e tyre të ulëta.”

“Lavdia të takon Ty! Ne nuk dimë asgjë më tepër nga ç’na ke mësuar Ti. Vërtetë që vetëm Ti je i Gjithëdituri, i Gjithurti.”[124]

“O Zot! Jepi bekime e paqe atij të cilin Ti e dërgove si mëshirë për të gjitha botët, dhe jepu bekime familjes së tij dhe sahabëve, amin.”

* * *

[Para njëzet e pesë vitesh në muajin e Ramazanit pas faljes së ikindisë në pasdite, unë po lexoja kompozimin me vargje të Emrave të Bukur Hyjnorë të Shejh Gejlanit (K.S., iu shenjtëroftë sekreti). Ndjeva një dëshirë për të shkruar një dua me Emrat e Bukur; në atë kohë vetëm kjo u shkrua. Unë dëshiroja të shkruaja një lutje të ngjashme me të profesorit tim të shejntë, por për fat të keq, unë nuk pata aftësi ta shkruaja poezi dhe ajo mbeti e mangët. Megjithatë, lutja iu shtua Letrës Tridhjetë e Tre, e cila është në Fjalën e Tridhjetë e Tre që titullohet: “Trajtesa e Dritareve”. Për

[124] Kur’an, 2: 32

shkak të përshtatshmërisë së Stacionit të saj, ajo u përfshi këtu].

هُوَ الْبَاقِي

.. حَكِيمُ الْقَضَايَا نَحْنُ فِي قَبْضِ حُكْمِهِ ۞ هُوَ الْحَكَمُ الْعَدْلُ لَهُ الْأَرْضُ وَالسَّمَاءُ
عَلِيمُ الْخَفَايَا وَالْغُيُوبِ فِي مُلْكِهِ ۞ هُوَ الْقَادِرُ الْقَيُّومُ لَهُ الْعَرْشُ وَالثَّرَاءُ
لَطِيفُ الْمَزَايَا وَالنُّقُوشِ فِي صُنْعِهِ ۞ هُوَ الْفَاطِرُ الْوَدُودُ لَهُ الْحُسْنُ وَالْبَهَاءُ
جَلِيلُ الْمَرَايَا وَالشُّؤُونِ فِي خَلْقِهِ ۞ هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ لَهُ الْعِزُّ وَالْكِبْرِيَاءُ
بَدِيعُ الْبَرَايَا نَحْنُ مِنْ نَقْشِ صُنْعِهِ ۞ هُوَ الدَّائِمُ الْبَاقِي لَهُ الْمُلْكُ وَالْبَقَاءُ
كَرِيمُ الْعَطَايَا نَحْنُ مِنْ رَكْبِ ضَيْفِهِ ۞ هُوَ الرَّزَّاقُ الْكَافِي لَهُ الْحَمْدُ وَالثَّنَاءُ
جَمِيلُ الْهَدَايَا نَحْنُ مِنْ نَسْجِ عِلْمِهِ ۞ هُوَ الْخَالِقُ الْوَافِي لَهُ الْجُودُ وَالْعَطَاءُ
سَمِيعُ الشَّكَايَا وَالدُّعَاءِ لِخَلْقِهِ ۞ هُوَ الرَّاحِمُ الشَّافِي لَهُ الشُّكْرُ وَالثَّنَاءُ
غَفُورُ الْخَطَايَا وَالذُّنُوبِ لِعَبْدِهِ ۞ هُوَ الْغَفَّارُ الرَّحِيمُ لَهُ الْعَفْوُ وَالرِّضَاءُ

- Gjykatësi i urtë i çështjeve, ne jemi nën urdhërin e Tij;
Ai është Gjykatësi i drejtë, qiejt dhe toka janë të Tij.

- Është Njohësi i sekreteve dhe i çështjeve të fshehura në sundimin e Tij;
Ai është i Gjithëfuqishmi dhe Vetekzistuesi; Froni dhe toka janë të Tij.

- Ai është Perceptuesi i Pikave të holla dhe i qëndisjeve në Artin e Tij,
Është Krijuesi, i Dashuri, Bukuria dhe Madhështia janë të Tij.

- Ai është I Gjithëlavdishmi i Vetëm, atributet e të Cilit reflektohen në pasqyrat, në Krijesat e Tij.
Ai është Zoti, më i shenjti; fuqia dhe madhështia janë të Tij.

- Themeluesi i krijesave; ne formojmë qëndisjet e artit të Tij;
Ai është i Përhershmi, i Përjetshmi; dominimi dhe përjetësia janë të Tij

- Dhuruesi Gjithëbujar i mirësive; ne jemi karvani i mysafirëve të Tij;
Ai është Furnizuesi, Mjaftuesi, lartësimi e lavdërimi janë të Tij.

- Ai është Dhuruesi Hirplotë i dhuratave; ne jemi endjet e Njohjes së Tij;
Ai është Krijuesi, Besëploti; Dhënia dhe Bujaria janë të Tij.

- Ai është Dëgjuesi i ankesave dhe i duave në krijimin e Tij;
Ai është Mëshirëploti, Shëruesi; falënderimet dhe lavdërimet janë të Tij.

- Ai është Fajfalësi i gabimeve dhe i mëkateve për shërbëtorët e Tij;
Ai është gjithnjë Fajfalës, i Gjithëmëshirshëm, fajfalja dhe pranimi janë të Tij.

*** * ***

SHËNIMI I DYMBËDHJETË

O të dashurit e mi që po i dëgjoni këto *Shënime*! Ju duhet ta dini se arsyeja pse unë i shkruaj përgjërimet e zemrës sime dhe lutjet që ia drejtoj Allahut, të cilat duhet të mbeten sekret, është që t'i kërkoj mëshirës Hyjnore që t'i pranojë fjalët e shkrimit tim kur vdekja të ketë heshtur fjalët e gjuhës sime. Po, pendimi i gjuhës sime në jetën time të shkurtër nuk është e mjaftueshme për shlyerjen e gjynaheve të mia të panumërta. Gjuha e të shkruarit është e vazhdueshme dhe e qëndrueshme deri diku dhe më e dobishme. Kështu, para trembëdhjetë viteve[125] gjatë një tronditjeje të fortë të shpirtit tim dhe gjatë një stuhie që i transformoi të qeshurat e 'Saidit të Vjetër' në qarje të Saidit të Ri -në kohën që u zgjova nga gjumi i pakujdesisë së Rinisë- unë i shkrova këto përgjërime e lutje në arabisht. Kuptimi në turqisht i një pjese të tyre është sa vijon:

[125] Tani u bënë dyzet vite.

O Krijuesi im Mëshirëplotë dhe o Zoti im Gjithëbujar!

Nëpërmjet zgjedhjeve të mia të gabuara, jeta ime dhe rinia kanë humbur e kanë ikur, dhe e gjitha ajo që ka mbetur tek unë si frutat e tyre janë gjynahet e dhimbshme, dëshpërimet fyese, dyshimet çudhëzuese dhe shqetësimet. Unë po i afrohem varrit me këtë peshë të rëndë, me zemër të sëmurë dhe me fytyrë të turpëruar. Ashtu si të gjithë të dashurit e mi shokët dhe të afërmit që janë duke vdekur përpara syve të mi pa zgjedhje dhe pa u shmangur majtas apo djathtas, edhe unë gjithashtu po i afrohem derës së varrit. Varri është vendqëndrimi i parë në rrugën që të çon nga kjo banesë vetmie në rrugë drejt të gjithë përjetësisë, për ndarjen e përhershme prej këtij vendbanimi kalimtar i cili sigurisht do të shkatërrohet; ai është dera e parë drejt saj. Unë kam kuptuar me siguri absolute se mbretëria e kësaj bote tek e cila unë jam lidhur dhe pas të cilës unë jam robëruar, është kalimtare, do të vdesë, do të shkatërrohet e largohet. Dhe ashtu siç shihet qartë, qëniet brenda saj udhëtojnë karvan pas karvani dhe zhduken, në mënyrë të veçantë për ata si unë me nefse urdhërues për të liga, kjo është shumë mizore e tradhtare. Për një kënaqësi, ajo të jep një mijë dhimbje. Për një kokërr të vetme rrushi, ajo të jep njëqind shuplaka.

O Krijuesi im Mëshirëplotë dhe o Zoti im Gjithëbujar!

Në përputhje me thënien كُلُّ اٰتٍ قَرِيبٌ *"Gjithçka që është duke ardhur është e afërt*", unë tani shoh se së shpejti do të jem mbështjellur me qefin, dhe do t'u kem thënë lamtumirë të dashurve të mi që më përcjellin në varr.

Duke iu afruar varrit tim, unë pres faljen Tënde dhe thërras për Mëshirën Tënde nëpërmjet gjuhës së heshtur të kufomës sime dhe gjuhës së qartë të shpirtit tim, duke thënë:

Mëshirë! Mëshirë! O i Dashur! O i Dhembshur! Më shpëto mua nga turpi i gjynaheve të mia!"

Tani unë kam arritur tek buza e varrit tim. Unë po qëndroj në krye të varrit i shtrirë pranë tij. Duke ngritur kokën time për tek dera e Mëshirës Tënde, unë thërras duke kërkuar me të gjithë fuqinë time: "Mëshirë!

Mëshirë! O Zemërbutë! O i Përzemërt! Më shpëto mua nga pesha e rëndë e mëkateve të mia!

Tani unë kam hyrë në varrin tim, jam mbështjellur me qefinin tim. Ata që erdhën të më përcjellin në rrugën time më kanë lënë të vetmuar dhe janë larguar. Unë pres faljen dhe Mëshirën Tënde. Unë e shikoj qartë se nuk ka vend strehimi ose ngushëllimi përveç Teje. Unë thërras me të gjithë fuqinë time në fytyrën e shëmtuar të mëkatit, në formën e egër të mosbindjes kundra Zotit xh.sh. nga ngushtësia e vendit;

"Mëshirë! Mëshirë! O i Gjithëmëshirshëm! O Zemërbutë! O i Dhembshur! O Bamirës! Më shpëto mua nga shoqërimi i mëkateve të mia të shëmtuara! Zgjeroma vendin tim! O Zoti im! Mëshira Jote është mjeti im për strehim; i Dashuri Yt, mëshira për të gjitha botët është ndërmjetësi për mëshirën Tënde. Unë ankohem, jo rreth Teje, por për nefsin tim dhe për gjendjen time."

O Krijuesi im Gjithëbujar, dhe O Zoti im Mëshirëplotë!

O Pronari im dhe o Padroni im!.. krijesa Jote dhe shërbëtori Yt i quajtur Said është edhe i pabindur, edhe i pafuqishëm, edhe i pavëmendshëm, edhe i paditur, i sëmurë, i ulët, mëkatar, i moshuar, keqbërës dhe si një skllav i arratisur; por pas dyzet vjetësh ai është penduar dëshiron të kthehet tek dera Jote duke kërkuar strehim tek Mëshira Jote. Ai i pranon mëkatet dhe fajet e tij të panumërta. Duke vuajtur nga dyshimet dhe nga çdo lloj sprove, ai të kërkon e të përgjërohet Ty.. Në qoftë se do ta falësh e ta mëshirosh atë, Ti je më Mëshiruesi i Mëshiruesve dhe kjo është Shenja Jote. Në qoftë se Ti nuk më pranon, derës së kujt mund t'i afrohem? Çfarë dere tjetër mund të ndodhet? Nuk ka krijues tjetër përveç Teje që mund të synohet; nuk ka të adhuruar tjetër të vërtetë përveç Teje tek i cili mund të kërkoj strehim!

Nuk ka zot përveç Teje! Ti je Një i Vetëm! Ti nuk ke ortakë.. Fjala e fundit në dynja dhe fjala e parë në Ahiret dhe në varr; është:

لَآ إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ اٰخِرُ الْكَلَامِ فِي الدُّنْيَا وَأَوَّلُ الْكَلَامِ فِي الْاٰخِرَةِوَفِي الْقَبْرِ أَشْهَدُ أَنْ لَآ إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Unë dëshmoj se nuk ka Zot tjetër përveç Allahut, dhe dëshmoj se Muhammedi është i Dërguari i Tij, Allahu i Plotëfuqishëm i dhëntë bekime e paqe!

*** * ***

RREZJA E DYMBËDHJETË

[Pjesë nga "Mbrojtja e Fjalës" e dhënë në Gjykatën e Denizlit][126]

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Po, ne jemi një shoqëri dhe ne jemi një shoqëri e cila në çdo shekull ka pasur treqind e pesëdhjetë milionë -tani rreth një miliardë e gjysëm- anëtarë.

Në çdo ditë nëpërmjet pesë namazeve të detyruar, anëtarët e saj demonstrojnë me nderim të plotë lidhjen e tyre me parimet e asaj shoqërie të shenjtë. Nëpërmjet -parimit- programit të shenjtë të *"Padyshim që besimtarët janë vëllezër -janë një vëllazëri e vetme",*[127] ata nxitojnë për t'u ardhur në ndihmë njëri-tjetrit me duatë e tyre dhe me fitimet e përparimet e tyre shpirtërore. Ne jemi anëtarët e asaj shoqërie të shenjtë e të gjërë dhe detyra jonë e veçantë e kryesore është që t'ua mësojmë besimtarëve në mënyrë të sigurt e të verifikuar të vërtetat Kur'anore të besimit!, dhe t'i shpëtojmë ata dhe veten tonë nga zhdukja e përjetshme dhe nga burgimi i vetmuar i përhershëm i Botës së ndërmjetme- Berzah. Ne nuk

---

[126]Meqenëse çështjet ishin të njëjtat, profesori ynë Bediuzzaman Said Nursi, paraqiti të njëjtën mbrojtje -duke kapërcyer aty ku ka qenë e domosdoshme dhe duke shtuar aty ku ka qenë e nevojshme- për gjykatën e Afjonit ashtu siç e pati paraqitur tek Denizli. Prandaj Ai i bashkoi pjesën më të madhe të "Mbrojtjes së Fjalës" së Denizlit me ato të Afjonit dhe u dha atyre emrin e "Rrezes së Katërmbëdhjetë".

Nënshkruan, Studentët e tij.

[127] Kur'an, 49:10

kemi absolutisht asnjë lidhje me ndonjë shoqëri materiale, politike, komplotuese dhe as me ndonjë grup klandestin ilegal, dhe as me organizata të fshehta lidhur me atë që ne jemi akuzuar pa u mbështetur në asnjë fakt; ne nuk e ulim veten në gjëra të tilla.

* * *

Në qoftë se ne do të kishim pasur ndonjë dëshirë për të ndërhyrë në çështjet e kësaj bote, ajo nuk do të kishte qenë me një zëzëllimë të tillë si një mizë, ajo do të kishte shpërthyer si të qëlluarit me gjyle topi.

Të akuzosh dikënd i cili e mbrojti veten me vrull në Gjykatën ushtarake dhe në zyrën e kryetarit të asamblesë kombëtare në prani të një Mustafa Qemali të zemëruar, për kurdisje komplotesh për tetë vite duke mos lejuar askënd të jetë në dijeni të saj, kjo sigurisht është për shkak të ndonjë mërie ose urrejtjeje.

Në këtë çështje, Risale-i Nuri nuk duhet të sulmohet për shkak të gabimeve të mia personale as të atyre të disave prej vëllezërve të mi. Kjo lidhet drejtpërdrejt me Kur'anin, dhe Kur'ani lidhet me Fronin Sublim; kështu kush është ai që do të guxonte ta shtrijë dorën e tij atje për t'i zgjidhur e liruar ato litarë të fortë?

Për më tepër, Risale-i Nuri, për bekimet e të cilit -materialë e shpirtërorë- për këtë vend, dhe për shërbimin e tij të jashtëzakonshëm, aludohet nga tridhjetë e tre vërsetet e Kur'anit, nga tre parashikimet e Imam Aliut -Zoti qoftë i kënaqur prej tij- dhe nga disa njoftime të sigurta të Gauth el-Aëdham -iu shenjtëroftë sekreti i tij-, nuk mund të mbahet përgjegjës për gabimet tona të papërfillshme personale; kjo nuk mund dhe nuk duhet të jetë. Përndryshe dëme të pandreqshme -materiale dhe shpirtërore - do t'i vinin këtij vendi.[128]

Në dashtë Zoti, agresioni dhe komplotet e disa ateistëve mendjeligë e keqdashës kundra Risale-i Nurit do të prishen, sepse studentët e tij nuk

[128] Ky peticion u shkrua njëzet ditë para tërmetit të Kastamonus. Nëpërmjet bekimeve të Risale-i Nurit, Kastamonuja u ruajt prej fatkeqësisë më shumë se çdo provincë tjetër, por tani fatkeqësitë kanë filluar dhe kanë konfirmuar atë që ne thamë!

mund të krahasohen me të tjerët; ata nuk mund të shpërndahen, të shpartallohen dhe as të bëhen që ta braktisin atë; nëpërmjet përkujdesjes Hyjnore ata nuk do të mposhten. Ata e kanë fituar vlerësimin e këtij kombi, sikur ata të ishin forcë jetike për të, dhe gjenden gjithandej; madje edhe në qoftë se nuk do t'i kishte parandaluar ata Kur'ani prej mbrojtjes fizike, ata përsëri nuk do të ndërlikoheshin e përfshiheshin në incidente të vogëla e të padobishme si ato të Shejh Saidid dhe të Menemen. Në qoftë se Ruajna Zot, Ata do të persekutoheshin dhe Risale-i Nuri do të sulmohej derisa të ndjeheshin të shtrënguar e të detyruar, ata ateistë shtiracakë të cilët gënjejnë qeverinë, sigurisht që do të vinin për t'u penduar për të një mijë herë më shumë.

Shkurtazi: Ne nuk ndërhyjmë në dynjanë e njerëzve të dhënë vetëm pas kësaj dynjaje, kështu edhe ata nuk duhet të ndërhyjnë në shërbimin tonë të besimit dhe në jetët tona të Ahiretit.

I Burgosuri Said Nursi

* * *

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Me Emrin e Tij, qoftë Ai i Lartësuar!

Efendilerë!

Unë ju them me siguri se përveç atyre që gjenden këtu të cilët nuk kanë lidhje ose pak lidhje me ne, unë kam aq shumë vëllezër të vërtetë dhe shokë besnikë në rrugën e së vërtetës, aq sa mund të doni.

Nëpërmjet zbulimeve të sigurta të Risale-i Nurit, ne njohim me siguri të patundur si dy edhe dy bëjnë katër se nëpërmjet misterit të Kur'anit Kerim - për ne vdekja është transformuar prej një asgjësimi të përjetshëm në një shkarkim nga detyrat, dhe se për ata të cilët na kundërshtojnë ne dhe që ndjekin çudhëzimin vdekja e sigurt është ose asgjësim i përjetshëm (në qoftë se ata nuk kanë besim të sigurt për Ahiretin), ose kjo vdekje është një burg i vetmuar i përjetshëm dhe i errët (në qoftë se

ata besojnë në Ahiretin mirëpo janë zhytur në jetën e shthurjes dhe të çudhëzimit)

Unë ju pyes ju: A ka në dynja ndonjë çështje më të madhe se sa çështja e vdekjes?... A ka ndonjë çështje njerëzore më të rëndësishme dhe më të madhe se sa kjo çështje? Atëherë si mund të shfrytëzohet kjo çështje për hir të diçkaje tjetër?....

Meqenëse është e pamundur që të ketë diçka tjetër më të rëndësishme se sa kjo çështje, atëherë përse merreni kështu me ne dhe luftoni kundra nesh? Përballë dënimit tuaj më të madh, ne marrim letrat tona të lirimit për të shkuar në botën e dritës, kështu që ne e presim atë me qëndresë të plotë...

Por ne e dimë me shkallën e sigurisë së njohjes dhe aq qartë sikur ta shikonim, ashtu siç ju shohim ne ju në këtë sallë gjyqi, se ata të cilët na refuzojnë e na dënojnë për llogari të çudhëzimit do të dënohen në një të ardhme të shpejtë me asgjësim të përjetshëm dhe me burgim të vetmuar fillikat dhe do ta vuajnë atë dënim të tmerrshëm, dhe me ndjenjat tona të humanizmit në ndjejmë keqardhje për ta. Unë jam gati ta provoj këtë fakt të sigurt e të rëndësishëm dhe gjithashtu ta hesht edhe më kryeneçin prej tyre. Unë jam i gatshëm të pranoj çdo lloj dënimi qoftë, në qoftë se nuk do ta provoja këtë më qartë se dielli në mesditë dhe përpara dijetarëve dhe filozofëve tuaj më të mëdhenj dhe jo vetëm përpara këtyre shkollarëve të autorizuar të këtij komiteti të cilët nuk kanë pjesë nga dija dhe nga përvoja; ata janë të mbushur me paragjykim dhe nuk kanë njohuri rreth çështjeve shpirtërore e morale, si dhe nuk preokupohen për to.

Thjesht si një shembull, unë ju jap trajtesën e *"Frutave të besimit"*, e cila u shkrua për të burgosurit në dy të premte, dhe duke shpjeguar parimet, objektivat dhe bazat e Risale-i Nurit, është si një mbrojtje e tij. Ne po punojmë në mënyrë të fshehtë nën vështirësi të mëdha që ta kemi të shkruar këtë trajtesë me shkronjat e reja[129] me qëllim që t'ua paraqesim departamenteve të Qeverisë në Ankara. Lexojeni dhe

[129] Kjo i referohet Alfabetit latin.

studiojeni atë me kujdes; në qoftë se zemra juaj -unë nuk mund të flas për shpirtin tuaj- nuk më mbështet, unë do të qëndroja i heshtur përballë çfarëdo lloj fyerjesh dhe torturash që do të më jepnit në burgimin e vetmuar fillikat në të cilin unë po mbahem tani!

Shkurtazi: Ose lëreni Risale-i Nurin krejtësisht të lirë, ose thyejeni e copëtojeni këtë të vërtetë të fuqishme e të parefuzueshme në qoftë se ju mundeni! Deri tani, unë nuk kam menduar as për ju dhe as për dynjanë tuaj. Dhe unë as nuk do të mendoja për të, mirëpo ju më detyruat, dhe ndoshta edhe Kaderi Hyjnor na dërgoi ne në këtë rrugë me qëllim që t'ju paralajmërojmë juve. Sa për ne, ne kemi vendosur për të marrë si udhëzuesin tonë parimin e shenjtë,

مَنْ اٰمَنَ بِالْقَدَرِ اٰمَنَ مِنَ الْكَدَرِ

"Kushdo që beson në Kaderin Hyjnor është i shpëtuar nga brenga e nga mjerimi", dhe t'i përballojmë të gjitha vështirësitë me durim.

I burgosuri Said Nursi

* * *

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Me Emrin e Tij, të Cilit i takon lavdërimi!

Duke thënë se ne "qenkemi duke shtrembëruar fenë", ata na kanë dënuar për përpilimin e një *Hizbi* Kur'ani, si një *An'am*,[130] i madh prej qindra vërseteve të mirënjohur të cilët janë burimet e posaçme të Risale-i Nurit, megjithëse ky është një zakon islam që është praktikuar qysh prej kohës së profetit a.s.m.. Ata gjithashtu duan të na dënojnë, duke na bërë fajtorë lidhur me trajtesën e veshjes islame, për të cilën unë tashmë kam kryer një vit dënim, dhe e cila trajtohej si privatisht, dhe si e regjistruar

[130]Më parë ka qenë një praktikë e zakonshme e përbashkët duke u grumbulluar bashkë në një volum të vetëm për leximin e vazhdueshëm të sures el-An'am dhe të sureve të tjera me merita dhe të vërseteve nga Kurani.

në raportin e policisë, dhe u nxor nga poshtë druve të zjarrit -ata dëshirojnë të thonë se ajo u shkrua dhe u botua këtë vit.

Gjithashtu, unë shpreha fjalë të fuqishme ndaj personit të Mustafa Qemalit i cili ishte kryetari i qeverisë në Ankara; unë e kritikova atë në fytyrën e tij dhe ai nuk u përgjigj por qëndroi i heshtur; megjithatë unë bëra kritika të natyrshme, të domosdoshme dhe me mirëbesim ndaj tij pas vdekjes së tij kur unë po shpjegoja kuptimin e një hadithi që tregoi e aludoi për gabimin e tij, dhe këto u quajtën e u konsideruan si një krim. Por, çfarë rëndësie ka hiri -e mira- e dikujt që është i vdekur dhe nuk ka më asnjë lidhje me qeverinë përveç hirit të kombit, qeverisë dhe ligjeve të drejtësisë, të cilat janë një manifestim i sovranitetit Hyjnor?

Përveç kësaj, liria e ndërgjegjjes, që është njëri nga parimet e qeverisë së republikës tek e cila jemi mbështetur shumë dhe me të cilën mbrojmë vetet tona, është bërë baza e akuzave kundra nesh; sikur ne dalim kundra parimit të lirisë së ndërgjegjjes.

Një gjë tjetër më atribuohet mua në raportin e policisë, e cila kurrë nuk më ka ndodhur ndonjëherë, se meqenëse kritikoj të këqijat dhe të metat e qytetërimit modern, unë nuk pranokam ta përdor radion[131], t'i përdorë aeroplanët dhe trenat; unë jam akuzuar se kundërshtokam progresin -përparimin modern.

Në dashtë Zoti, prokurori i drejtë dhe i paanshëm i Denizlit dhe Gjykata do të bëjnë analogji me shembujt e lartëpërmendur dhe do të shfaqin se sa të padrejta janë këto procese gjyqësore, dhe të mos u japin aspak rëndësi dyshimeve të pabaza të atyre raporteve.

Më e jashtëzakonshmja e tyre është kjo: Ai prokuror në një proces tjetër gjyqësor më pyeti: Ti the në Rrezen e Pestë private -të fshehtë- se ushtria do ta shpëtonte vetveten prej komandimit të atij personi të

[131] Unë e thashë, për të nxitur dhënien e falënderimeve të pafundme për një mirësi të lartë Hyjnore si radioja, që Kur'ani të recitohet nëpër radio me qëllim që njerëzit të mund ta dëgjojnë atë anembanë botës, dhe atmosfera e globit të bëhej një recituese e Kur'anit.

frikshëm. Qëllimi yt ishte të nxisje ushtrinë për të ngritur krye kundra qeverisë. Unë iu përgjigja: "Ajo që unë doja të thoja ishte se, komandanti ose do të vdiste ose do të transferohej, dhe ushtria do të shpëtonte prej dominimit të tij". Si është e mundur që një trajtesë e cila është edhe tej mase private, dhe kopjet e së cilës më kanë rënë në dorë vetëm dy herë për tetë vite dhe pastaj janë humbur, dhe që shpjegon një kuptim universal të një hadithi rreth fundit të kohës, dhe në mënyrë origjinale u shkrua shumë kohë më parë, dhe përveç kësaj as dhe një ushtar i vetëm nuk e ka parë, -si mundet- një trajtesë e tillë të jetë arsyeja për akuza të tilla?

Më e çuditshmja e të gjithave ishte kjo, se unë thashë në një vend se, mirësive të mëdhaja të Zotit të Gjithëfuqishëm lidhur me aeroplanin hekurudhën dhe radion duhet t'u përgjigjemi me falënderime të mëdha, por njerëzimi nuk e ka bërë këtë dhe ka lëshuar bomba me aeroplanë mbi kokat e njerëzve. Ndërsa falënderimet për mirësinë e madhe të radios do të shfaqeshin nëpërmjet bërjes së saj recituese universale miliona gjuhëshe e Kur'anit e cila do t'i lejonte njerëzit gjithandej tokës ta dëgjonin Kur'anin.

Dhe në shpjegimet në Fjalën e Njëzet lidhur me parashikimet e Kur'anit rreth çudirave të civilizimit, unë thashë për sa ka të bëjë me aluzionet e një vërseti se mohuesit -jobesimtarët- do ta mposhtnin botën islame nëpërmjet hekurudhës. Megjithëse i nxita myslimanët që të vepronin drejt këtyre çudirave, unë u akuzova në fund të padisë, për shkak të shpirtëligësisë së prokurorit të mëparshëm, për kundërshtim të përparimeve moderne të tilla, si: hekurudha, aeroplani dhe radioja.

Gjithashtu, megjithëse kjo nuk ka absolutisht asnjë lidhje, dikush ka thënë rreth emrit "Risaletun-Nur", i cili është një emër tjetër për Risale-i Nurin, se "ai është një mesazh" -*risalet*- i inspiruar nga drita e Kur'anit: dhe duke i ngjitur një kuptim të gabuar nga një vend tjetër në akuzë, ata e kthyen atë në një padi tjetër, sikur unë paskam thënë: "Risale-i Nuri është një mesazhier Hyjnor".

Gjithashtu, unë kam provuar në mënyrë vendimtare në njëzet vende në mbrojtjen time se ne nuk do t'i bënim fenë, Kur'anin dhe Risale-i

Nurin mjete për asnjë gjë, as edhe për faqen e të gjithë botës, dhe nuk kemi mundur dhe as nuk do të ndryshojmë as edhe një të vërtetë të vetme prej të vërtetave të tyre për të gjithë botën, dhe kjo është si jemi ne në fakt. Përgjatë këtyre njëzet viteve të fundit ndodhen me mijëra dëshmi të kësaj. Meqenëse kjo është kështu, ne deklarojmë me të gjithë fuqinë tonë:

حَسْبُنَا اللهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

"Allahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i mirë i punëve".

Said Nursi

* * *

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Me Emrin e të Cilit i takon Lavdërimi.

Një shtojcë për kundërshtimet e mia ndaj akuzës.

[Atyre që u adresohen këto kundërshtime nuk janë gjykata e Denizlit dhe prokurori i përgjithshëm, por janë zyrtarët dashakëqinj dhe të dyshuar, kryesisht prokurorët e Ispartas dhe të Inebolus, të cilët me proceverbalet e rreme e të pasakta, ishin shkaku i padisë së jashtëzakonshme kundra nesh këtu.]

Së Pari: Studentët e Risale-i Nurit, të cilët janë të pafajshëm dhe aspak të përfshirë në politika, në mënyrë të paimagjinueshme dhe pa asnjë bazë a motiv janë quajtur një shoqëri politike, dhe të mjerët që i janë bashkuar atij rrethi dhe që nuk kanë asnjë qëllim tjetër përveç besimit dhe Ahiretit, janë konsideruar fajtorë për qënien e tyre përhapës të asaj shoqërie, ose nëpunësit aktivë ose anëtarët e saj, ose për leximin e Risale-i Nurit, ose për mësimdhënien e tij, ose për shkak se e shkruan atë, dhe janë dërguar në gjyq. Një provë e sigurt se sa larg është kjo prej esencës së drejtësisë së vërtetë është se megjithëse sipas parimeve të

lirisë së mendimit dhe lirisë së studimit nuk konsiderohet krim të lexosh veprat e dëmshme të Doktor Dozit[132] dhe të ateistëve të tjerë armiqësorë ndaj islamit, është quajtur një krim për ata njerëz të nevojshëm për të vërtetat e Kur'anit dhe të besimit për ta lexuar e shkruar Risale-i Nurin, i cili i jep mësim ato të vërteta në mënyrë aq të shndritshme si dielli.

Për më tepër, vetëm se pak fjali prej dy ose tri trajtesave midis qindrave të tilla, të cilat i patëm mbajtur privatisht me qëllim që të mos u përshkruhej asnjë kuptim i gabuar atyre që nuk u lejuan të botoheshin, u bënë pretekst për të na paditur. Ndërsa me një përjashtim, gjykata e Eskishehirit i pati shqyrtuar me imtësi dhe i pati hetuar ato trajtesa, duke parë e menduar çfarë bënin ato të domosdoshme. Sa për përjashtimin, unë dhashë një përgjigje tepër vendimtare për të edhe në peticionin tim, edhe në kundërshtimet e mia ndaj Gjykatës së Eskishehir, dhe u provua në njëzet aspekte se "ne kemi dritën dhe jo topuzin e politikave". Prapëseprapë, ata prokurorë të padrejtë deduktuan, nxorrën si rrjedhim, se tre apo katër Fjalitë në tre trajtesat private të pabotuara mund të shtriheshin e arrinin të gjithë Risale-i Nurin, dhe më akuzuan mua dhe ata të cilët e lexojnë dhe e shkruajnë Risale-i Nurin për kundërshtim ndaj qeverisë.

Unë thërras për të dëshmuar shokët e mi të afërm dhe ata të cilët më takojnë, dhe unë bëj be se përveç dy presidentëve, një deputeti, dhe guvernatorit të kastamonus, për më shumë se tetë vite, nuk e kam ditur se cilët ishin anëtarët dhe ministrat e qeverisë, as kryetarët, as nëpunësit dhe as deputetët e saj, dhe nuk kam pasë as edhe kureshtjen më të vogël për ta njohur e kuptuar një gjë të tillë.

A do të ishte e mundur që një person të mos njihte njerëzit të cilët ai i kundërshton dhe të mos ishte kureshtarë për ta, që ai të mos i njihte nëse ata janë miq apo armiq, dhe të mos i jepte rëndësi zbulimit të kësaj? Nga kjo kuptohet qartë se ata po kurdisin komplote e po shpikin pretekste

[132] Reinhart Dozy (1820-1883), orientalist Hollandez, me origjinë Franceze. Njëra nga veprat e tij është "Tarihul-Islam" "Historia e Islamit" e cila u përkthye në turqisht nga ateistët.

krejtësisht të pabaza për të më bërë fajtor e për të më dënuar me çfarëdo që të ndodhë.

Meqenëse kjo është si të jetë, unë nuk i them gjykatës këtu, por atyre njerëzve të padrejtë: Mua s'më bëhet vonë fare as edhe për dënimin më të rëndë që mund të më jepni; ajo s'ka asnjë rëndësi. Sepse unë jam shtatëdhjetë vjeç dhe në derën e varrit.

Do të ishte një fat i mirë për mua ta shkëmbeja një ose dy vite të jetës së përndjekur e të pafajshme me rangun e martirizimit. Nëpërmjet mijëra provave të Risale-i Nurit, unë besoj me siguri absolute se për ne vdekja përbëhet nga fletë lirimi.

Në qoftë se ne ekzekutohemi, dhimbja e një ore do të ishte çelësi për lumturinë e përjetshme dhe për mëshirën. Por të ngatërroni drejtësinë për llogari të ateizmit dhe ta preokuponi qeverinë me ne pa asnjë arsye, dijeni me siguri se ju do të dënoheni me asgjësim të përjetshëm dhe me burgim të vetmuar të përhershëm dhe do të dridheni! Unë do të shoh se ju do ta paguani këtë shumë herë më tepër. Megjithatë, përsëri mua më vjen keq për ju. Po, vdekja, e cila e ka boshatisur këtë qytet njëqind herë duke e kthyer në varrezë, sigurisht ka kërkesa më të mëdhaja se jetën. Dhe çështja e shpëtimit të njerëzve prej ekzekutimit nga vdekja është kërkesa më ngulmuese dhe më e rëndësishmja me të cilën ata përballen, dhe nevoja e tyre më esenciale dhe e domosdoshme e veçantë.

Atëherë, edhe të çmendurit do ta kuptonin se në sytë e realitetit dhe të drejtësisë ata që akuzojnë për pretekste të papërfillshme studentët e Risale-i Nurit, të cilët e kanë gjetur këtë ngushëllim për vetveten, dhe Risale- Nurin i cili e jep atë të mbështetur nga mijëra prova, bëhen vetë objekt akuze.

Ndodhen tre çështje të cilat i mashtrojnë këta njerëz të padrejtë, duke i çuar ata të kenë dyshime se studentët e Risale-i Nurit janë një shoqëri politike, me të cilën ata nuk kanë asnjë lidhje:

E Para: Që prej ditëve të hershme, studentët e mi kanë qenë lidhur me mua me pasion, si vëllezër, dhe kjo u ka dhënë shkas dyshimeve për një shoqëri politike.

E Dyta: Disa nga studentët e Risale-i Nurit kanë vepruar si grupe brenda komunitetit islam, ashtu si kudo dhe siç lejohet nga ligjet e Republikës, dhe kjo është supozuar se ata janë një shoqëri; ajo ishte thjesht një vëllazëri e pastër në shërbim të besimit dhe një solidaritet i cili shikon tek Ahireti.

E Treta: Meqenëse ata njerëz të padrejtë i njohin vetvetet se janë çudhëzuar dhe janë dashuruesit e jetës së kësaj bote, dhe meqenëse ata i gjejnë disa nga ligjet e tokës të përshtatshme për vetveten, ata thonë me vete: "Padyshim, Saidi dhe shokët e tij dalin kundra nesh dhe kundra ligjeve të qeverisë të cilat janë favorizuese për pasionet e palejueshme - të qytetërimit tonë. Atëherë, ata duhet të kenë një shoqëri politike e cila është kundërshtare për ne".

Prandaj, unë u them atyre:

O fatkëqinj! Në qoftë se dynjaja do të kishte qenë e përjetshme dhe njeriu do të mbetej në të përgjithmonë, dhe në qoftë se detyrat e njeriut do të përbëheshin vetëm nga politikat, atëherë do të kishte qenë i mundur ndonjë kuptim në këto shpifjet tuaja. Dhe në qoftë se unë do t'i kisha hyrë kësaj pune për qëllime politike, ju nuk do të kishit gjetur dhjetë fjali në njëqind trajtesa, por një mijë fjali luftarake dhe të lidhura me politikat. Dhe në qoftë se do të supozonim të pamundurën, ashtu si ju, të punomin me të gjithë fuqinë tonë për qëllimet e kësaj bote, për kënaqësitë e politikat -për të cilat edhe shejtani nuk mund të bënte ndonjë t'i besonte e pranonte- madje edhe në qoftë se do të ishte kështu, meqenëse nuk ka asgjë gjatë këtyre njëzet viteve që e sugjeron këtë, dhe qeveria shikon dorën dhe jo zemrën, dhe të gjitha qeveritë kanë kundërshtarë të rreptë; por përsëri nuk ka asgjë për të cilën ne mund të akuzohemi sipas ligjeve të drejtësisë, fjala ime e fundit është:

حَسْبُنَا اللهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ۞ حَسْبِيَ اللهُ لَآ إِلٰهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ
تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

"Allahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i mirë i punëve". "Allahu është më se i mjaftueshëm për mua. Nuk ka të Adhuruar tjetër

përveç Atij. Tek Ai unë mbështetem plotësisht dhe Ai është Zoti i Arshit madhështor"[133]

* * *

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Me Emrin e Tij të Cilit i takon Lavdërimi.

[Do të përmend me saktësi një kujtesë të vjetër dhe një çështje të hollë të mbrojtjes e cila nuk u nxor në shesh në Gjykatën e Eskishehirit dhe nuk është regjistruar zyrtarisht, dhe madje as nuk qe shkruar në mbrojtjen time.]

Ata më pyetën atëherë:

Çfarë mendon ti rreth Republikës? Unë u përgjigja: "Biografia ime të cilën ju e keni shtënë në dorë, provon se unë isha një republikan fetar përpara secilit prej jush, me përjashtim ndoshta të një kryetari të gjykatës së Eskishehirit, që ka qenë lindur.

Një përmbledhje e saj është kjo: Ashtu si tani, në atë kohë unë jetoja në veçim, në vetmi në një Varr të pabanuar. Dikush më sillte mua sup dhe unë u jepja thërrime buke mizave. E haja bukën me sup. Disa njerëz e dëgjuan këtë dhe më pyetën rreth kësaj, dhe unë u thashë atyre: "kombet e mizave dhe të bletëve janë republikane, unë u jap mizave thërrimet e bukës nga respekti për republikanizmin e tyre.

Atëherë ata thanë: "ti po kundërshton udhëheqësit e hershëm të islamit". Unë iu përgjigja: "kalifët e drejtë ishin edhe kalifë, edhe presidentë të republikës. Sigurisht, Ebu Bekri i Drejtë (Zoti qoftë i kënaqur me të), dhjetë të përgëzuarit me parajsë, të cilëve u është premtuar xhenneti, dhe sahabët e profetit ishin si presidentë të Republikës. Por ai nuk ishte ndonjë titull i pakuptim; ata ishin udhëheqës

[133] Kur'an, 9 :129

të një republike fetare kuptimi i së cilës ishte drejtësia e vërtetë dhe liria e Sheriatit.

I nderuar prokuror dhe të nderuar anëtarët e gjykatës! Ju po më akuzoni për pasjen e një ideje, të kundërtën e së cilës unë e kam pasë për pesëdhjetë vite. Në qoftë se ju më pyesni rreth republikës laike, ajo që unë kuptoj prej saj është sekularizëm që do të thotë të jesh i paanshëm; domethënë në përputhje me parimin e lirisë së ndërgjegjjes, ajo i referohet një qeverie që nuk ndërhyn tek njerëzit me mentalitet fetar e të devotshëm, ashtu siç nuk ndërhyn në pafesi e në shthurje. Unë jam tërhequr nga jeta politike e sociale për dhjetë vite, dhe tani janë njëzet vite që i jam larguar politikës.

Unë nuk e njoh gjendjen e qeverisë së Republikës. Në qoftë se - Ruajna Zot! - ajo ka marrë një formë të frikshme me anë të të cilës, për llogari të pafesisë, ajo shpall ligje e dekrete duke dënuar ata që punojnë për besimin e tyre dhe për jetët e tyre të Ahiretit, unë ua shpall ju pa frikë dhe ju paralajmëroj: Në qoftë se unë do të kisha një mijë jetë, unë do të isha gati t'i sakrifikoja të gjitha ato për besimin dhe për Ahiretin. Bëni çfarë të doni, fjala ime e fundit është:

حَسْبُنَا اللهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

"Allahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i mirë i punëve".

Përballë dënimit të padrejtë, që më jepni dënim me vdekje ose burgim të përjetshëm, unë them: Ashtu siç ka zbuluar Risale-i Nuri dhe ka provuar me siguri, unë nuk po ekzekutohem, por po lirohem nga detyrat; unë jam duke shkuar tek bota e dritës dhe tek banesa e lumturisë. Ndërsa ju, o fatkëqinj që po na persekutoni në emrin e çudhëzimit! Meqenëse unë e di se ju do të dënoheni me asgjësim të përjetshëm dhe me burgim të vetmuar të përhershëm, unë jam i përgatitur ta dorëzoj shpirtin tim me qetësi të plotë të mendjes, duke pasë marrë plotësisht hak mbi ju.

I burgosuri Said Nursi

* * *

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Me Emrin e Tij të Cilit i takon Lavdërimi.

O Efendilerë!

Unë jam plotësisht i bindur -si rezultat i treguesve dhe i dëshmive të shumta- se sulmet që na bëhen neve nuk kanë si motiv pretendimin e thënë: se ne shfrytëzojmë ndjenjat fetare për të prishur rendin dhe qetësinë publike".

Jo, por ai sulm -që realizohet nën atë maskë të rreme- kryhet në emrin e mohimit dhe të ateizmit dhe ka si synim besimin tonë dhe dhënien fund përpjekjeve dhe shërbimeve tona në rrugën e këtij besimi dhe për hir të vendosjes së rendit dhe qetësisë publike... Ne kemi tregues e prova të shumta për këtë.

Le të paraqesim këtu vetëm një provë të vetme për këtë.

Njëzet mijë njerëz kanë lexuar njëzet mijë kopje prej Risale-i Nurit për gjatë njëzet viteve, të cilët kanë qenë të kënaqur me to dhe i kanë pranuar. Dhe megjithatë nuk ka ndodhur asnjë ngjarje e vetme që të prishë rendin nga ana e studentëve të Risale-i Nurit. Dhe qeveria nuk ka regjistruar asnjë incident të këtij lloji, ashtu siç nuk ka mundur gjykata e mëparshme dhe as gjykata aktuale të gjejë si shembulli i këtij incidenti, duke ditur se rezultatet e kësaj propagande të tillë të fuqishme dhe të përhapur shumë sigurisht do ta shfaqnin për njëzet ditë në formën e icindentëve dhe të ndodhive; pra ajo do të bëhej e dukshme brenda njëzet ditëve. Domethënë, në kundërshtim me parimin e lirisë së ndërgjegjjes, paragrafi 163 i këtij ligji të errët, të paqartë[134], i cili i përfshin të gjithë fetarët, thirrësit dhe këshilluesit, është një mask e rreme.

[134] Paragrafi 163 i kodit penal: një ligj i projektuar për të detyruar parimin e "Sekularizmit" dhe për të penguar rritjen dhe zhvillimin e ndonjë lëvizjeje fetare. Përkthyesi

Ateistët i mashtrojnë disa anëtarë të qeverisë, ngatërrojnë institucionin legal, dhe dëshirojnë të na shtypin, të na godasin e të na shkatërrojnë me çfarëdo që të ndodhë. Meqenëse realiteti i çështjes është ky, ne themi me të gjithë fuqinë tonë: O ju të mjerë që e shisnin fenë për dynjanë dhe keni rënë në mosbesim absolut! Bëni çfarëdo që të mundeni! Dynjaja juaj do të jetë fundi i juaj! Le të sakrifikohen edhe kokat tona gjithashtu për të vërtetën e shenjtë për të cilën qindra e miliona heronj kanë sakrifikuar kokat e tyre! Ne jemi gati për çdo lloj dënimi, madje edhe për ekzekutimin tonë! Në këtë situatë, duke qenë jashtë burgut është njëqind herë më keq se qënia jonë brenda tij. Meqenëse nuk ka aspak liri -as liri fetare, as liri të ndërgjegjjes, dhe as liri shkollore- nën despotizmin absolut që na konfronton, për ata me nder, njerëzit e fesë dhe mbështetësit e lirisë, nuk ka zgjedhje tjetër përveç vdekjes ose hyrjes në burg. Ne themi:

إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

"Vërtet të Allahut jemi dhe padyshim tek Ai do të kthehemi" [135]

I burgosuri Said Nursi

* * *

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Me Emrin e Tij, të Cilit i takon Lavdërimi.

Kryetari i gjykatës, Ali Riza Bej!

Unë kam një pyetje të rëndësishme me qëllim që të mbrojë të drejtat e mia: Unë nuk i njoh shkronjat e reja, dhe shkrimi im i dorës nuk është i mirë me shkronjat e vjetëra. Gjithashtu, ata nuk më lejojnë të takohem me ndokënd, unë po mbahem në një gjendje krejtësisht të izoluar ose

[135] Kur'an, 2 :156

mjaft thjesht në një burgim të vetmuar fillikat. Madje ata tërhoqën prej meje fletëpadinë vetëm pas pesëdhjetë minutash pasi ma kishin dhënë atë. Gjithashtu unë nuk mundem nga ana financiare të kërkoj ndihmë nëpërmjet një avokati. Unë qeshë në gjendje të siguroj vetëm një kopje nga pjesa e mbrojtjes sime të cilën ua paraqita juve me shkronjat e reja në mënyrë sekrete - fshehurazi. Gjithashtu unë pata shkruar një ose dy kopje prej trajtesës "Frutat e besimit", e cila është një lloj mbrojtjeje e Risale-i Nurit dhe një përmbledhje e metodës së tij për t'ia dhënë prokurorit të përgjithshëm dhe për t'ia dërguar departamenteve të qeverisë në Ankara.

Por ata në mënyrë të befasishme i tërhoqën ata prej meje dhe nuk m'i rikthyen më. Ndërsa autoritetet gjyqësore në Eskishehir më dërguan një makinë shkrimi në burg, dhe ne mundëm të shkruanim disa kopje nga mbrojtja ime me shkronjat e reja; edhe gjykata i shkroi ato gjithashtu. Atëherë, kërkesa ime e ngutshme është, ose na dërgoni një makineri shkrimi, ose na lejoni neve që ta sjellim atë -makinën- nga jashtë me qëllim që ne të mund të shkruajmë me shkronjat e reja dy apo tre kopje edhe prej mbrojtjeve tona, edhe prej trajtesës "Frutat e besimit", e cila konsiderohet -ashtu siç thashë- një llojë mbrojtjeje e Risale-i Nurit. Atëherë ne do t'i dërgojmë ato edhe tek ministria e drejtësisë, edhe tek këshilli i ministrave, edhe tek asambleja kombëtare, edhe tek Këshilli i Shtetit. Sepse është pikërisht Risale-i Nuri baza e padisë, dhe akuzat kundra Risale-i Nurit dhe kundërshtimet ndaj tij nuk janë ndonjë çështje e papërfillshme dhe personale saqë të mos u jepet aspak rëndësi. Përkundrazi ajo është një çështje e përgjithshme dhe një ngjarje e madhe serioze që lidhet me këtë vend, me këtë komb dhe me këtë qeveri dhe, prandaj do të ngjallë interes të madh dhe do të tërheqë vëmendjen e të gjithë botës islame.

Po, ata të cilët në mënyrë të fshehtë e tinëzare sulmojnë Risale-i Nurin janë ata të cilët përpiqen me qëllim që të shkatërrojnë vlerësimin, dashurinë dhe vëllazërinë e botës islame ndaj këtij kombi në këtë atdhe. Kjo dashuri dhe vëllazëri e cila konsiderohet si forca më e madhe e këtij kombi, kështu me qëllim që të realizohet shkatërrimi i kësaj dashurie dhe i kësaj vëllazërie dhe ndryshimi dhe transformimi i saj në urrejtje, në

ftohje e largim, ndodhen gishtërinj që përpiqen të shfrytëzojnë politikën dhe bërjen e saj mjet dhe instrument për të inkurajuar ateizmin dhe mohimin absolut; dhe prandaj ata nëpërmjet kësaj mashtrojnë qeverinë. Ata e kanë mashtruar qeverinë dhe dy herë e kanë ngatërruar drejtësinë kur i thonë: "Risale-i Nuri dhe studentët e tij e shfrytëzojnë fenë për politika dhe ka mundësi që ata të prishin rendin dhe qetësinë publike.

O Ju mjeranë!... Risale-i Nuri nuk ka lidhje me politikën, por ai copëton kufrin -mohimin absolut- në anën e poshtme të të cilit ndodhet anarkia dhe në anën e sipërme të tij ndodhet despotizmi absolut- duke e thyer e zmbrapsur atë.

Argumenti më i madh për këtë është Trajtesa "Frutat e besimit" e cila është një tregues i vetëm prej qindra treguesve dhe provave duke treguar se Risale-i Nuri përpiqet për të themeluar e vendosur rendin, qetësinë, lirinë dhe drejtësinë në këtë vend. Kjo trajtesë duhet të shqyrtohet e hetohet nga një komitet prej studiuesve dhe sociologëve të shquar; dhe në qoftë se ata nuk do të konfirmonin atë që them, unë do të pranoja çfarëdo dënimi, dhe çdo llojë ekzekutimi.

I burgosuri Said Nursi

* * *

Kryetar i Gjykatës!

Tre çështje u bënë bazat e akuzës në vendimin e gjykatës:

Çështja e Parë: është një shoqëri politike. Unë thërras si dëshmitarë të gjithë studentët e Risale-i Nurit këtu dhe ata të cilët më kanë takuar, dhe ata të cilët lexojnë apo shkruajnë Risale-i Nurin; ju mund t'i pyesni ata. Unë nuk i kam thënë askujt se ne do të themelojmë një shoqëri politike apo një tarikat Nakshibendi, por gjithmonë u thoja: "Ne po përpiqemi të shpëtojmë imanin tonë, dhe nuk është zhvilluar midis nesh ndonjë bisedë jashtë përgjithësimit të njerëzve të besimit dhe jashtë

komunitetit të shenjtë islam i cili ka më shumë se treqind milionë myslimanë.[136]

Nëpërmjet vëllazërisë së të gjithë besimtarëve dhe për shkak të shërbimit tonë ndaj Kur'anit ne e gjetëm vetveten në partinë e Kur'anit -Hizb el-Kur'an-, që e cila në Kur'an, quhet *Hizb Allah*. Në qoftë se kjo është ajo për të cilën aludon akuza, ne e pranojmë atë me gjithë krenari. Por në qoftë se aludon për kuptime të tjera, atëherë ne nuk dimë asgjë për to.

Çështja e Dytë: Ashtu siç është pohuar në akuzë dhe siç konfirmohet nga raporti i policisë së Kastamonus, disa libra si trajtesa rreth "Hixhabit" dhe trajtesa "Gjashtë sulmet" dhe "shtojca e saj" u gjetën brenda sunduqeve të mbyllura dhe të gozhduara dhe poshtë stivës së druve dhe qymyrit. Domethënë ato nuk qenë përgatitur për t'u botuar asnjëherë.

Ato qenë hetuar e kritikuar nga Gjykata e Eskishehirit, dhe një dënim i lehtë u lëshua për to; dhe sigurisht ato janë trajtuar si private. Tani, duke lexuar kuptime të gabuara në disa prej fjalive të tyre, ajo akuzë do të na kthejë prapa nëntë vitesh dhe të na ngarkojë ne një përgjegjësi të re rreth një padie të mëparshme dhe të na dënojë për të me një dënim të cilin ne tashmë e kemi vuajtur.

Çështja e Tretë: në akuzë dhe në shumë vende ndodhen shprehje të tilla, si: Mund të prishin rendin dhe sigurinë e shtetit.

Domethënë, me ato fraza është vendosur ajo që është e mundshme në vend të ndodhive aktuale -reale.

Dhe unë them: Është e mundur dhe ka të ngjarë që çdo person të kryejë krimin e vrasjes; a është e mundur të dënohet çdo person dhe të akuzohet për krim për shkak të mundësisë?

I burgosuri Said Nursi

[136] Ky numër i myslimanëve në botë ishte në atë kohë, Përkthyesi

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Me Emrin e Tij, të Cilit i takon Lavdërimi!

Kryetari i Gjykatës!

Unë ju paraqes mbrojtjen time, e cila është në formën e një peticioni që e dërgova tek departamentet e qeverisë në Ankara dhe tek presidenti i Republikës, dhe përgjigjjen me letër nga zyra e kryeministrisë, e cila tregon se ata e njohën dhe e pranuan rëndësinë dhe peticionin tim.

Të përfshira në këtë mbrojtje janë përgjigjjet vendimtare ndaj dyshimeve të pabaza dhe fyese që prokuroria ka deklaruar kundra nesh. Ndodhen gjëra të shumta të pavërteta e të palogjikshme në raportin e komitetit të ekspertëve prej këtu, i cili u mbështet mbi raportet sipërfaqësore dhe dashakeqe të vendeve të tjera; kundërshtimet e mia për këto janë paraqitur gjithashtu.

Shkurtazi: Ashtu siç deklarova më parë, unë i thashë Gjykatës së Eskishehirit kur ajo deshi të më fajësonte e dënonte në bazë të nenit 163: prej dyqind deputetëve të qeverisë republikane, i njëjti numër, 163, ra dakord të posaçërojnë, të japin njëqind e pesëdhjetë mijë lira për të ndërtuar medresenë time -*Dar'el-funu-El-Xhamia*- në qytetin e Vanit. Rënia e tyre dakord për këtë dhe interesi që shfaqi qeveria e Republikës ndaj meje do të thotë shfuqizim i akuzës së drejtuar ndaj meje sipas nenit 163. Megjithëse unë ia thashë këtë Gjykatës, komiteti i ekspertëve e ndryshoi atë që unë thashë dhe shkroi: "163 deputetë hapën procese gjyqësore kundra Saidit". Për shkak të kësaj akuze krejtësisht të pabazë të atij komiteti të parë të ekspertëve, prokuroria po bën akuza kundra nesh. Kjo pavarësisht faktit se Risale-i Nuri ishte çuar, me vendimin tuaj, tek komiteti më i lartë i ekspertëve dhe i dijetarëve dhe, pasi i kishin studiuar, hetuar e shqyrtuar me imtësi të gjitha pjesët e tij, komiteti i ekspertëve unanimisht bëri këtë pohim rreth nesh:

"Nuk ka asnjë shenjë dhe asgjë të qartë apo të nënkuptuar në shkrimet e Said Nursit apo tek studentët e Risale-i Nurit që sugjeron se ata kanë ndonjë synim për të shfrytëzuar fenë ose çështjet e shenjta, që të nxisin shkeljen dhe dhunimin e sigurisë së shtetit, apo që gjenden në

një shoqëri politike, apo që komplotojnë në ndonjë mënyrë kundra qeverisë. Kuptohet se në letërkëmbimet e tyre, studentët e Said Nursit nuk ushqyen asnjë qëllim të keq kundra qeverisë, as nuk kanë pasur idenë për të themeluar ndonjë shoqëri politike, ose për të ngritur një tarikat Sufi". Komiteti i dytë i ekspertëve gjithashtu deklaroi në mënyrë unanime se "nëntëdhjetë e nëntë përqind e trajtesave të Risale-i Nurit nuk janë larguar as sa një gisht prej themeleve dhe parimeve të fesë, dhe as nga principet e dijes dhe të Hakikatit -Realitetit- dhe ato trajtesa janë edhe të sinqerta dhe të ç'interesuara -në mënyrë të paanshme.

Është krejtësisht e qartë se këto trajtesa nuk synojnë të shfrytëzojnë fenë, as të formojnë një shoqëri politike dhe as të shkelin rendin dhe sigurinë e shtetit. Gjithashtu, letrat dhe korrespondenca ndërmjet studentëve të Risale-i Nurit ose ndërmjet studentëve dhe Said Nursit janë të këtij lloji.

Me përjashtim të disa letrave private të fshehta -numri i të cilave nuk i kalon dhjetë- të cilat nuk kanë prekur çështje shkencore; madje ato mbajnë shenjën e ankimit e të dhimbjes, të gjitha trajtesat shpjegojnë vërsetet e Kur'anit ose kuptimet e vërteta të Haditheve. Pjesa më e madhe e Trajtesave të Risale-i Nurit janë shkruar për të shpjeguar të vërtetat e fesë dhe të besimit, rreth parimeve të besimit në Allahun, në të dërguarin e Tij dhe në botën tjetër.

Me qëllim që këto të vërteta të shpjegohen në mënyrën më të mirë, Trajtesat e Risale-i Nurit përmbajnë krahasime dhe shembuj ilustrues e tregime. Ato trajtesa paraqesin pikëpamjen e tyre shkencore, udhëzimin e tyre dhe këshillat morale brenda aspekteve të lavdëruara dhe ngjarjeve instruktive të zgjedhura prej eksperiencave të tij në jetë. Këto trajtesa nuk përmbajnë asgjë që do të dëmtonte qeverinë, administratën apo rendin publik.

Kështu, prokuroria e injoroi raportin e këtij komiteti të shquar ekspertësh e specialistësh dhe që bëri akuza të jashtëzakonshme kundra nesh duke u bazuar mbi raportin e parë të ngatërruar e të mangët; prandaj ne jemi vërtet shumë të mërzitur. Ne kurrësesi nuk mund ta vlerësojmë të përshtatshëm me drejtësinë e kësaj gjykate e cila ka provuar

paanshmërinë dhe drejtësinë e saj. Në qoftë se nuk do të kishte gabim në krahasim, kjo i ngjason kësaj ngjarje: E pyetën një Bektashi, përse nuk falesh -përse nuk kryen namazet e detyruara? Ai u tha në përgjigje: sepse në Kur'an thuhet: لَا تَقْرَبُوا الصَّلٰوةَ *"Mos u afroni në namaz -falje..."*[137]

Dhe kur i thanë: Përse nuk e plotëson leximin e vërsetit i cili vazhdon duke thënë وَأَنْتُمْ سُكَارَى *"... Kur jeni të pirë",*

ai u përgjigj: "Unë nuk jam hafiz Kur'ani".

E ngjashme me këtë ata morën një fjali të vetme prej Risale-i Nurit, dhe duke shpërfillur atë që vijon, e cila e vendos atë brenda kontekstit dhe që e shpjegon, e përdorin kundra nesh. Ju do të shikoni shembuj të shumtë -rreth tridhjetë-dyzet të tillë- në mbrojtjen që do ta paraqes, duke i krahasuar me akuzën.

Unë do të tregoj një ngjarje të hollë e cila është njëri prej atyre shembujve.

Prokuroria në Gjykatën e Eskishehir i përdori, si rezultat i një gabimi, një frazë kur shpjegonte ndikimin e mësimeve të Risale-i Nurit lidhur me besimin, "Risale-i Nuri prish popullin". Megjithëse më vonë ajo nuk e përdori më, njëri nga studentët e Risale-i Nurit i quajtur Abdu Rrezzak, tha pasi kishte kaluar një vit tek ajo gjykatë:

O Fatkeq! Si mundet dikush t'i thotë 'prishje' 'udhëzimit' të Risale-i Nurit?

A mund të thuhet për Risale-i Nurin, vlera fetare e të cilit është shfaqur dhe është konfirmuar, dhe që nuk i ka shkaktuar asnjë dëm apo të keqe administratës së qeverisë gjatë njëzet viteve, dhe që nuk ka dëmtuar askënd; por përkundrazi ka udhëzuar me mijëra të rinj, ka forcuar besimin e tyre dhe ka drejtuar sjelljet e tyre? Atëherë, si mund ta përshkruash ti 'udhëzimin' e Risale-i Nurit se qenka 'prishje'?

---

[137] Kuran, 4:43

O Fatkeq! Risale-i Nuri ka marrë lavdërimin indirektë të tridhjetë e tre vërseteve të Kur'anit, vlera e tij për fenë është vërtetuar nga tre parashikime të mrekullueshme të Imam Aliut -Zoti qoftë i kënaqur me të- dhe nga aluzionet e fuqishme të Gauth al-Aëdham -iu shenjtëroftë sekreti-; A nuk e ke frikë Zotin?

Zoti ta këputtë gjuhën tënde!

Tani, prokuroria i ka parë këto fjalë të atij studenti, kështu unë ia referoj ndërgjegjjeve tuaja dhe paanshmërisë e drejtësisë tuaj shprehjen: "Saidi ka përhapur korrupsion".

Me idenë e ndërhyrjes në mësimet shoqërore të Risale-i Nurit, prokuroria tha: vendi i fesë është ndërgjegjja; feja nuk mund të lidhet me ligjet e me rregullat; sepse kur ajo ishte e lidhur me ato të dyja në të shkuarën, u shfaqën anarki e trazira shoqërore". Kështu unë them: Feja nuk përbëhet thjesht nga imani; pjesa e dytë e fesë është puna e drejtë -e ndershme.

A do të mjaftonte frika prej burgut apo frika se mos shihet nga ndonjë agjent i fshehtë i policisë së shtetit për t'i larguar e shmangur ata që bëjnë krime të rënda të cilat helmojnë shoqërinë, të tilla si: vrasja, shkelja e kurorës, vjedhja, bixhozi dhe alkoli? Nëse do të ishte kështu, do të duhej që të ishte një polic ose një detektiv i caktuar përherë, në mënyrë të palëvizshme, në çdo shtëpi ose në anën e gjithësecilit, me qëllim që zemërgurët dhe shpirtërat e pandreqshëm të shmangen prej atyre akteve të ndyra.

Ndërsa, lidhur me veprat e mira dhe besimin, Risale-i Nuri vendos një ndalues të përhershëm jolëndor në anën e gjithkujt. Risale-i Nuri me lehtësi i shpëton ata prej veprave të liga duke u kujtuar atyre Burgun e Xhehennemit dhe zemërimin Hyjnor.

Gjithashtu, për shkak të nënshkrimit -firmës- në një trajtesë të një koinçidence të çuditshme e të jashtëzakonshme, prokuroria bëri një deduktim të pakumptimtë, duke thënë: ata janë "anëtarët e një shoqërie politike". Sa çudi, a mund t'u jepet emri i një shoqërie autorëve të nënshkrimeve që gjenden në regjistrat e pronarëve të dyqanëve dhe të

tregtarëve? Ndodhet një akuzë e pabazë e ngjashme me këtë në Gjykatën e Eskishehirit. Kur unë u përgjigja dhe u tregova trajtesën e titulluar "Mrekullitë e profetit Muhammed a.s.m.", ata u çuditën. Në qoftë se ne do të kishim formuar një shoqëri dynjaje, ata të cilët kanë pësuar shumë dëm për llogarinë time, sigurisht do të kishin ikur prej meje me urrejtje të plotë. Kjo do të thotë se ashtu si unë dhe si ne që kemi lidhje që nuk këputet me Imam Gazalin, meqë ajo është një lidhje Ahireti dhe jo dynjaje, po ashtu këta fetarë të pafajshëm, të sinqertë e të pastër kanë shfaqur një lidhje të fuqishme me këtë të dobët -me mua- për hir të mësimeve të tij rreth imanit -besimit. Kjo u ka dhënë shkas hamendjeve të kota të një shoqërie imagjinare politike".

Fjala ime e fundit është:

حَسْبُنَا اللهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

Allahu vetëm na mjafton neve dhe për ne ai është Rregulluesi më i mirë i punëve.

I burgosuri në një burg të vetmuar

Said Nursi

* * *

[Kjo pjesë është shumë e rëndësishme]

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Me Emrin e Tij të Cilit i takon lavdërimi!

Një Pjesë e Rëndësishme e Fjalës sime të fundit

O Ju efendilerë!...

I nderuar kryetar i Gjykatës! Dëshiroj që të jeni të vëmendshëm dhe ta kuptoni mirë se çfarëdo vendimi të lëshoni për të dënuar studentët e Risale-i Nurit, nuk është tjetër veçse shërbim i drejtpërdrejt për mohimin dhe për ateizmin, dhe nuk është gjë tjetër veçse akuzë ndaj të vërtetave të Kur'anit dhe të besimit që në rrugën e udhëzimit të tyre ecin në çdo

vit treqind milionë myslimanë qysh prej një mijë e treqind vitesh; domethënë kjo është një përpjekje për të bllokuar rrugën më të madhe dhe për të mbyllur rrugën e drejtë e cila të çon tek Realiteti dhe tek lumturia e dy botëve; kjo do të tërhiqte drejt jush urrejtjet dhe kundërshtimet e tyre. Sepse ndjekësit e kësaj rruge i ndihmojnë me lutjet e tyre dhe me veprat e mira ata të cilët tashmë e përshkuan atë - domethënë në atë rrugë bëjnë lutje *Halefët* për *selefët.*[138]

Pastaj këta -të cilët mbajnë qëndrim armiqësor ndaj imanit- do të jenë shkak për të prodhuar një problem shumë të madh në këtë atdhe; atëherë çfarë përgjigjje do të jepnit në Ditën e kijametit dhe në Gjyqin e Fundit kur përballë jush do të qëndrojnë ata treqind milionë myslimanë ankues dhe t'ju pyesin: përse i lejuat librat ateistë dhe ato libra të cilët nga fillimi gjer në fund sulmojnë islamin në mënyrë të qartë si shembulli i librit "Tarihul-Islam" i Doktor Dozit, dhe me to keni mbushur bibliotekat tuaja, dhe lejuat që ato të lexohen me të gjithë lirinë dhe lejuat që studentët e tyre të formojnë shoqëri në përputhje me ligjet tuaja? Dhe përse nuk e kundërshtoni aspak ateizmin, as komunistët, as anarkistët, as shoqëritë ilegale, as shoqëritë e vjetra revolucionare korruptuese dhe as turqizmin negativ megjithëse ato janë në kundërshtim me politikën tuaj? Ndërkohë që ju kundërshtoni persona të cilët nuk kanë aspak lidhje me politikën madje ata persona janë lexuesit e një vepre të së vërtetës dhe të Realitetit si Risale-i Nuri, i cili është një komentim i vërtetë i Kur'anit; ju kundërshtoni studentët e Risale-i Nurit të cilët nuk kanë lidhje me politikat dhe e kanë marrë rrugën e Kur'anit dhe të imanit vetëm për të shpëtuar vetveten dhe bashkëqytetarët e tyre prej asgjësimit të përjetshëm dhe prej burgut të vetmuar. Kjo ndodh në një kohë që ata nuk kanë asnjë lidhje me asnjë grupim politik, por ju i kundërshtoni ata sepse ju supozoni se shoqëria dhe vëllazëria për hir të Zotit e cila bashkon zemrat e tyre -supozoni- se ajo vjen si rezultat i lidhjes së tyre me ndonjë shoqatë të caktuar; prandaj ju i akuzuat dhe vazhdoni t'i akuzoni dhe t'i dënoni me një ligj të çuditshëm... përse?

---

[138] Sepse Halefët arritën tek mirësia e imanit nëpërmjet selefëve -në sajë të mirësisë së Zotit-; prandaj çdo veprim të mirë që kryejnë halefët do të regjistrohet si një vepër e mirë për selefët -Përkthyesi

Në qoftë se ata do ta thonin këtë, si do të përgjigjeshit ju? Edhe ne ju bëjmë të njëjtën pyetje.

Armiqtë tanë, ateistët dhe hipokritët -shtiracakët- ju mashtrojnë juve, ngatërrojnë sistemin e drejtësisë dhe e bëjnë qeverinë të merret me ne -në një mënyrë të dëmshme për vendin dhe për popullin; duke e quajtur despotizmin absolut "Republik", dhe duke e bërë apostazinë absolute -felëshimin- pjesë të regjimit, dhe duke e quajtur ligësinë absolute "civilizim", dhe duke i bashkangjitur emrin e ligjit, forcës arbitrare dhe detyrimit për llogari të mosbesimit, ata edhe e preokupojnë qeverinë, edhe na kanë shpërndarë e shqetësuar, duke dhënë kështu goditjet e tyre ndaj ligjit islam dhe ndaj ligjit të vendit e të popullit, duke u shërbyer të huajve.

O Ju Efendilerë! Ashtu siç është treguar nga katër tërmete të fortë në katër vite duke koinçiduar ekzaktësisht me agresionin e ashpër kundra studentëve të Risale-i Nurit dhe qënien e tyre të persekutuar, dhe në çdo rast ndodhja e tyre ekzaktësisht në kohën kur studentët sulmoheshin, dhe ndalimi i atyre -tërmeteve- kur sulmet kundra tyre ndalonin, -këto tregojnë- se ju jeni përgjegjës për katastrofat dhe fatkeqësitë qiellore e tokësore që kanë ndodhur për qënien tonë duke u dënuar aktualisht...![139]

Said Nursi

që po mbahet në një izolim të plotë

dhe në burgim të vetmuar fillikat në Burgun e Denizlit.

* * *

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ

[139] Ustadh Said Nursi e justifikon dhe e analizon këtë se Risale-i Nuri përbëhet nga fjalë të mira prej llojit të sadekasë së pranuar të cilat janë një mjet për të larguar fatkeqësinë, prandaj pengimi për t'i përhapur dhe për t'i mbajtur të fshehta prej njerëzve, hap rrugën për rënien e fatkeqësive. Përkthyesi.

Me Emrin e Tij të Cilit i takon lavdërimi.

Një pjesë tjetër e Fjalës sime të Fundit

Meqenëse unë nuk mund të di gjë rreth jetës shoqërore aktuale, dhe duke parë drejtimin dhe -orientimin- drejt të cilit ecën prokuroria e përgjithshme; dhe insistimi juaj për të nxjerrë vendimin për të më dënuar me pretekstin e akuzës ndaj meje për formimin e një shoqërie politike, ndonëse unë i qeshë përgjigjur kësaj akuze dhe e pata përgënjeshtruar me përgjigje vendimtare dhe me argumente të prera; gjithashtu komiteti i ekspertëve në Ankara e hodhi poshtë atë akuzë unanimisht; dhe unë ndërsa duke qenë i çuditur për insistimin tuaj deri në këtë shkallë mbi këtë çështje, m'u shfaq në zemrën time ky kuptim:

Meqenëse shoqëria dhe prirja drejt komuniteteve vëllazërore, dhe drejt grupimeve dhe shoqërive të sinqerta që i përkasin Ahiretit dhe vëllazërisë janë secila prej themeleve të jetës shoqërore dhe një domosdoshmëri prej nevojave esenciale të natyrës njerëzore, dhe më e rëndësishmja, më e madhja dhe më e domosdoshmja e lidhjeve duke filluar nga jeta e familjes dhe e fisit dhe duke arritur tek jeta e kombit dhe tek jeta islame humane, dhe është një pikë mbështetjeje dhe mjet ngushëllimi për çdo njeri përballë sulmeve të gjërave materiale dhe jomateriale të cilat shkaktojnë dëm e trazira dhe të cilat i ndesh çdo njeri në univers dhe nuk mund t'i luftojë vetëm, dhe për t'i mposhtur e kapërcyer të gjitha ato pengesa e barriera lëndore e jolëndore që orvaten ta pengojnë njeriun nga përmbushja e detyrave të tij islame e humane, dhe ndonëse shoqëria dhe vëllazëria mbi të cilat bashkohen studentët e Risale-i Nurit janë të zhveshura prej çdo aspekti politik, madje ajo është një vëllazëri e pastër dhe e sinqertë dhe një mjet për të arritur mirësinë në dynja dhe lumturinë -në Ahiret; sepse ata bashkohen në mësimet e Kur'anit dhe të imanit në hijen e një shoqërie të pastër e të sinqertë në rrugën e së vërtetës, dhe të cilët janë të bashkuar kundra çdo gjëje që dëmton kombin dhe atdheun. Kështu do të ishte detyrë që ata të vlerësoheshin e administroheshin meqë ata mblidhen në këto takime lidhur me besimin.

Ndërsa ata që u japin përshtypjen dhe kuptimin e një shoqërie politike këtyre takimeve, ata ose janë krejtësisht të mashtruar, ose janë anarkistë e tradhtarë që luftojnë barbarisht humanizmin dhe tiranikisht janë armiqësorë kundra islamit, kundra kombit, kundra sovranitetit islam, dhe kundra gjërave të shenjta të fesë, dhe ushqejnë armiqësi ndaj jetës shoqërore në një mënyrë krejtësisht të korruptuar e të shthurur, ose ata janë ateistë djallëzorë që punojnë për llogari të të huajve që t'i presin e shkatërrojnë arteriet e jetës së këtij kombi ose ta prishin atë duke mashtruar qeverinë dhe duke çudhëzuar e shtrembëruar bazat e drejtësisë me qëllim që të kenë sukses për të na bërë që t'i kthejmë armët tona jo materiale- të cilat deri tani i kemi përdorur kundra tiranëve, faraonëve dhe anarkistëve, që t'i kthejmë- kundra vëllezërve dhe vendit tonë, ose ata përpiqen që t'i thyejnë e t'i copëtojnë këto armë.

I burgosuri Said Nursi

* * *

O Ju efendilerë!

Ndodhet një organizatë e fshehtë e cila vepron qysh prej dyzet vjetësh për llogari të të huajve me qëllim që ta shthurnin këtë komb në emrin e mohimit dhe të ateizmit; dhe përpiqet që ta copëtojë këtë vend, duke përdorur të gjitha mjetet e mënyrat për të sulmuar të vërtetat e Kur'anit dhe të imanit. Në fakt ky grupim i fshehtë revolucionar i korruptuar përbëhet nga forma të ndryshme.

Unë do të dëshiroja nëse do të më lejonit t'u adresohem në prezencën tuaj dhe para jush disa zyrtarëve e nëpunësve të pavëmendshëm dhe të larguar nga drejtësia të cilët ky grupim i ka bërë si një perde -maskë- duke u mbrojtur pas tyre dhe nëpërmjet tyre duke çudhëzuar e shtrembëruar gjykatën. (mirëpo shpallja e vendimit për dhënien e pafajësisë sonë në ditën vijuese e shtyu për më vonë atë fjalim të ashpër.)

Said Nursi

Në izolim të plotë e në burgim të vetmuar.

* * *

Një përgjigje e vërtetë për një pyetje të Rëndësishme

Disa zyrtarë me rangje të larta më pyetën:

Përse nuk e pranove ofertën e Mustafa Qemalit prej një rroge treqind lirash[140] dhe postin e *Vaizit A'mm* -predikuesit të përgjithshëm- në Kurdistan dhe në provincat Lindore në vend të Shejh Sanusit.[141] Sepse ti në qoftë se do ta kishe pranuar atë rrogë do të kishe qenë shkak për t'i shpëtuar me qindra e mijëra burra të cilët u therrën për shkak të Revolucionit.[142]

Unë u thashë në përgjigje:

Në vend të marrjes sime përsipër për të shpëtuar njëzet ose tridhjetë vite prej jetës së dynjasë për këta njerëz, Risale-i Nuri ka qenë mjet dhe shkak për të shpëtuar miliona vite prej jetës së Ahiretit për qindra e mijëra bashkëqytetarë, domethënë Risale-i Nuri ka kryer një punë që i shpërblen dhe ua kompenson atë humbje me mijëra herë më shumë.

Në qoftë se do ta kisha pranuar atë ofertë, nuk do të shfaqej Risale-i Nuri i cili mban misterin e sinqeritetit, që nuk mund të ndjekë askënd dhe që nuk mund të jetë mjet shfrytëzimi për asgjë, çfarëdo që të jetë. Unë madje u thashë vëllezërve të mi të respektuar në burg: Në qoftë se gjyqtarët që janë në Ankara të cilëve u shkaktuan dhimbje goditjet e forta të Risale-i Nurit dhe më dënuan mua me ekzekutim me varje, dhe pastaj Risale-i Nuri mundi të shpëtonte besimin e tyre dhe t'i shpëtonte ata prej

---

[140] Kjo ishte një rrogë shumë e madhe në atë kohë; atë e merrnin vetëm ministrat.

[141] Shejh Sanusi punoi si predikues -vaiz- fetar në provincat lindore dhe pati një rol të shquar në shpalljen e Fetvasë-vendimit- të xhihadit kundra Anglezëve gjatë pushtimit. Përkthyesi.

[142] Në provincat lindore të Kurdistanit ndodhën shumë revolucione. Më i rëndësishmi i tyre ishte revolucioni të cilin e udhëhoqi njëri nga kryetarët e fiseve kurde "Shejh Sejd Bejrani" kundra politikës së Mustafa Qemalit e cila ishte kundra Islamit. Mustafa Qemali pati mundësi ta shpartallonte atë dhe ekzekutoi komandantin e Revolucionit dhe 47 prej përkrahësve të atij komandanti me 15/4/1925. Përkthyesi.

asgjësimit të përhershëm, atëherë dëshmoni se unë i fal ata me gjithë zemër!

Unë i thashë drejtorit të policisë dhe inspektorëve të cilët më shqetësuan tepër me përgjimet dhe me kontrollet e tyre, pasi u shpall vendimi i pafajësisë sonë prej gjykatës së Denizlit: "nuk ka dyshim se është një keramet i pamohueshëm i Risale-i Nurit se pas një hetimi e gjurmimi që zgjati për nëntë muaj, askush nuk mundi të gjejë asnjë dokument apo ndonjë lidhje me ndonjë lëvizje, apo me ndonjë shoqëri apo me ndonjë xhemat brenda apo jashtë as në qindra trajtesat dhe letrat të cilat i shkrova gjatë njëzet viteve të jetës sime të mbushur me dhimbje dhe me lloje të padrejtësive dhe as tek studentët e Risale-i Nurit të cilët numërohen me mijëra. A do të kishte qenë e mundur që kjo situatë e jashtëzakonshme të ishte arritur nëpërmjet fuqisë së mendimit apo nëpërmjet ndonjë planifikimi? Sepse nëse do të zbuloheshin sekretet e një personi të vetëm për disa vite të jetës së tij, sigurisht do të shfaqeshin njëzet çështje që do ta ngatërronin ose do ta dënonin. Atëherë, kjo është realiteti.

Por në qoftë se ju do të thonit: Ndodhet një zgjuarsi dhe një gjenialitet i pathyeshëm e i pamposhtur që e organizon këtë çështje dhe e vë në lëvizje."

Ose në qoftë se do të thonit: se kjo është një përkujdesje e jashtëzakonshme Hyjnore dhe një Ruajtje Hyjnore, unë do t'ju thoja:

"Atëherë do të ishte gabim të luftosh këtë gjenialitet; kjo do të shkaktonte një dëm të madh për kombin dhe Atdheun; Dhe të konfrontosh e të kundërshtosh një përkujdesje të tillë Hyjnore dhe një Ruajtje të tillë Hyjnore do të ishte një kryeneçësi e rebelim si e faraonit.

Dhe në qoftë se do të thonit: "Në qoftë se ne të lirojmë dhe nuk të mbajmë nën mbikëqyrje e nën kontroll, ti mund të ndotësh e të turbullosh jetën tonë shoqërore me mësimet e tua dhe me misteret e tua të fshehura."

Unë do t'ju thoja:

Të gjitha mësimet e mia pa përjashtim kanë rënë në dorë të qeverisë dhe të autoriteteve ligjore dhe janë parë prej tyre; në to nuk është gjetur asgjë që bën të domosdoshëm dënimin, madje as edhe dënimin për një ditë të vetme.

Dyzet deri në pesëdhjetë mijë kopje të atyre mësimeve kanë kaluar nga dora në dorë midis individëve të kombit duke u studiuar me shumë vëmendje dhe me kureshtje, por lexuesit e atyre trajtesave vetëm kanë përfituar, dhe asnjë prej tyre nuk ka pësuar ndonjë dëm.

Gjithashtu, meqenëse edhe gjykata e mëparshme dhe gjykata e tanishme nuk mundën të gjenin asnjë shkelje që e zë ligji, atëherë do të ishte një padrejtësi e shëmtuar dhe e pakuptim për ju të ndërhyni në pafajësinë tonë që na u dha unanimisht nga gjykata e re dhe të ndërhyni tek unë dhe tek Risale-i Nuri, ashtu siç është provuar në mënyrë vendimtare nga gjykata e mëparshme që ishte në gjendje të japë dënim me gjashtë muaj burg vetëm për pesëmbëdhjetë prej njëqind e njëzet vëllezërve të mi të cilët mbaheshin në burg, krejtësisht në mënyrë arbitrare dhe me pretekstin e pesë apo dhjetë fjalëve prej njëqind e tridhjetë trajtesave për hir të një personaliteti të shquar në shikimin e botës.[143]

Për më tepër, unë nuk kam mësime të reja, dhe asnjë prej sekreteve të mia nuk ka mbetur i fshehur saqë ju po përpiqeni t'i modifikoni ato nëpërmjet mbikëqyrjes dhe përgjimeve.

Unë tani jam shumë i nevojshëm për lirinë time.

Mjaft më tani me këto mbikëqyrje të panevojshme, të padrejta dhe të pakuptimta para të cilave kam qenë zbuluar gjatë këtyre njëzet viteve. Durimi im ka mbaruar. Ka mundësi se për shkak të pleqërisë dhe të dobësisë sime të bëj një dua të cilën s'e kam bërë më parë, sepse "Duaja

[143] Synon Mustafa Qemalin.

e të shtypurit -e atij që i është bërë padrejtësi[144] , është një e vërtetë e fuqishme.

Pastaj ai despot dhe këta mjeranë tiranë të cilët kanë zënë vende të larta në sytë e botës, na thanë:

"Ti qysh prej njëzet vitesh nuk e ke vënë kapelen tonë strehëgjërë mbi kokën tënde as edhe një herë; ti nuk e ke zbuluar kokën tënde në praninë as të gjykatës së mëparshme dhe as përpara gjykatave të tanishme; ti e ke paraqitur veten tënde me veshjen e mëparshme. Ndërsa shtatëmbëdhjetë milionë kanë marrë veshjen moderne."

Unë thashë:

"Nuk janë shtatëmbëdhjetë milion, as shtatë milion, madje nuk gjenden prej atyre që e veshin atë veshje të re me zgjedhjen -vullnetin- e tyre me përjashtim të shtatëmijë të dehurve, adhuruesve të perëndimit dhe të imituesve të tij. Prandaj, në vend që të vesh kijafetin e ri -veshjen e re- për të cilën më detyron forca e ligjit dhe për të cilën më lejon *Ruhsati* i Sheriatit,[145]Unë preferoj të vesh kijafetin e shtatë miliard prej personave të respektuar dhe të etikës së rrugës së sheriatit dhe të *Azimetit* -të devocionit dhe frikës ndaj Zotit. Nuk mund të thuhet për dikë si unë që për njëzet e pesë vite është tërhequr nga jeta sociale se ai "me kokëfortësi na kundërshton".

Le të supozojmë se ajo është një kokëfortësi; meqenëse vetë Mustafa Qemali nuk mundi ta thyente këtë kokëfortësi, dhe meqenëse dy gjykata dhe autoritetet e tre provincave nuk mundën ta copëtojnë atë, atëherë kush jeni ju që përpiqeni më kot për ta thyer atë kokëfortësi edhe për dëmin e kombit edhe të qeverisë! Edhe po ta supozonim se unë jam një oponent politik, meqenëse ju e pranoni dhe e njihni që unë jam një person që i ka këputur lidhjet e tij me dynjanë që prej njëzet vitesh dhe me këtë unë konsiderohem një person i vdekur -nga aspekti shpirtëror- që prej

---

[144] "Kije frikë lutjen e të shtypurit sepse nuk ka perde midis saj dhe Allahut". Transmetoi Muslimi.

[145] Meqenëse kjo është detyrim. Përkthyesi

njëzet vitesh, atëherë nuk do të kishte asnjë dobi që ky person të vinte përsëri në jetë dhe në mënyrë të pakuptimtë të përfshihej në jetën politike duke i shkaktuar vetvetes një dëm të konsiderueshëm, dhe të luftonte kundra jush; do të ishte çmenduri të kesh dyshime të pabaza për kundërshtimin e tij ndaj jush.

Meqenëse do të ishte çmenduri madje të flasësh seriozisht me të çmendurit, unë do ta braktis të folurën me ju. Unë u thashë:

"Bëni çfarë të doni!" unë nuk do të ndjehem i obliguar ndaj jush!", gjë e cila edhe i zemëroi, edhe i heshti. Fjala ime e fundit është:

حَسْبُنَا اللهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ۞ حَسْبِيَ اللهُ لَآ إِلٰهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ
تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

Allahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i mirë i punëve.. Allahu është mëse i mjaftueshëm për mua. Nuk ka të adhuruar tjetër përveç Atij. Tek Ai unë mbështetem plotësisht. Dhe Ai është Zoti i Arshit madhështor.[146]

Ajo që thashë këtë herë në mbrojtjen time të shkurtër.

Mëshira, realiteti dhe e vërteta e Risale-i Nurit na ndalon neve nga përfshirja në politika. Sepse përfshirja në to do t'i bënte të pafajshmit të goditen me fatkeqësi dhe ne do të kishim qenë të padrejtë ndaj tyre. Disa njerëz pyetën për këtë çështje, dhe unë u thashë:

Në shekullin e stuhishëm aktual, egoizmi dhe racializmi që burojnë prej civilizimit mizor, dhe diktatura ushtarake që rezultoi nga lufta botërore, dhe pamëshirshmëria që buroi nga çudhëzimi kanë çuar në një tirani të tillë ekstreme në një despotizëm të skajshëm saqë në qoftë se njerëzit e së vërtetës do t'i mbronin të drejtat e tyre nëpërmjet forcës fizike, ose nëpërmjet tiranisë së egër, shumë mjeranë do të digjeshin me pretekstin e partishmërisë dhe në atë situatë ata gjithashtu do të ishin jashtë mase tiranë dhe do të shpartalloheshin. Sepse ata që veprojnë e sulmojnë të shtyrë nga emocionet e lartëpërmendura për disa pretekste të papërfillshme, godasin njëzet deri në tridhjetë njerëz për shkak të gabimeve të një njeriu apo të dy njerëzve prej tyre, dhe i shkatërrojnë.

[146] Kuran 9:129

Saqë, në qoftë se në rrugën e së drejtës dhe të vërtetësisë, njerëzit e së vërtetës do të godisnin vetëm atë që goditi, ata do të fitonin vetëm kundrejt tridhjetë humbjeve, dhe atëherë janë në pozitën e shpartallimit.

Në qoftë se, në përputhje me rregullin e padrejtë despot të përgjigjjes me të njëjtin lloj, njerëzit e së vërtetës gjithashtu do të shtypnin njëzet deri në tridhjetë njerëz për shkak të gabimeve të njërit ose të dy vetave prej tyre, atëherë do të kryenin një padrejtësi të tmerrshme në emrin e të drejtës.

Kështu, kjo është arsyeja e vërtetë dhe urtësia që ne i shmangemi me të fortë dhe ikim prej politikave dhe nuk ndërhyjmë në qeveri dhe ikim para zbulimit ndaj politikës dhe qeverisë sipas urdhërit të Kuranit. Sepse fuqia e së vërtetës që ne e kemi në dispozicion është e tillë saqë ne mund t'i mbrojmë të drejtat tona plotësisht.

Por meqenëse çdo gjë është kalimtare dhe e përkohshme, dhe meqenëse vdekja nuk vdes, dhe dera e varrit nuk mbyllet, dhe në qoftë se njëri vuan mundime, këto i transformohen në mëshirë, atëherë ne sigurisht do ta vendosim besimin tonë tek Allahu me durim e mirënjohje, dhe do të rrimë të heshtur. Ndërsa përpjekja me forcë e në mënyrë të dëmshme për të thyer qetësinë tonë është krejtësisht në kundërshtim me konceptet e drejtësisë, të ndershmërisë, të zellit patriotik dhe të atdhedashurisë.

Për të përfunduar:

Anëtarët e qeverisë, politikanët, administratorët, policia dhe sistemi i drejtësisë nuk kanë absolutisht asgjë për të luftuar kundra nesh. Por nëpërmjet fanatizmit të mosbesimit absolut, të cilin asnjë qeveri në botë nuk mund ta mbrojë dhe nuk gjendet asnjë person që të familjarizohet me të, dhe nëpërmjet fanatizmit të ateizmit, i cili buron nga materializmi dhe është një murtajë e tmerrshme që godet humanizmin, dhe nëpërmjet të keqes së tyre, disa ateistë tinëzarë mashtrojnë një numër prej nëpunësve të qeverisë, ngjallin dyshimet e tyre, dhe i nxisin ata kundra nesh. Dhe ne themi: "Në qoftë se ata do të nxisnin jo një numër të tillë të pakët prej njërëzve të dyshuar por sikur të nxisnin të gjithë botën

kundra nesh, nëpërmjet fuqisë së Kuranit dhe të përkujdesjes Hyjnore, ne nuk do të ikim dhe ne nuk do t'i lëshojmë armët përballë këtyre felëshuesve ateistë prej mohuesve.

Said Nursi

* * *

RREZJA E PESTË

Shenjat e Kijametit, e orës së Fundit.

[Para trembëdhjetë vitesh, si një shtojcë për diskutimin në librin tonë ***"Muhakemat"*** i cili u botua para tridhjetë viteve -synon vitin 1911-, drafti i njëzet çështjeve qe shkruar rreth *Barrierës* së *Dhul Karnejnit*, rreth *Gog Magogëve -Xhuxh Maxhuxhëve-* dhe rreth shenjave të fundit të kohës. Kjo tani është korrigjuar për hir të një miku të dashur, dhe u bë Rrezja e Pestë.]

Rrezja e Pestë e Shkreptimës së Tridhjetë e Njëtë e Letrës së Tridhjetë e Njëtë.

Shënim: Me qëllim që të mund të kuptohet qëllimi i Parathënies, *çështjet* që ndjekin parathënien duhet të lexohen përpara.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, i Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti.

Një pikë e hollë rreth vërsetit,

فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَا

"E pra disa nga shenjat paralajmëruese tashmë kanë ardhur"[147]

u shkrua me qëllim që të mbrojë besimin e besimtarëve të zakonshëm dhe për ta ruajtur atë prej dyshimeve. Ashtu si vërsetet alegorike të Kur'anit, disa hadithe rreth ngjarjeve të fundit të kohës kanë kuptime të thella. Ato nuk mund të shpjegohen në të njëjtën mënyrë si vërsetet e pakundërshtueshme, dhe jo gjithkush mund t'i kuptojë ato; Por, ndoshta dijetarët i interpretojnë në vend të shpjegimit të tyre. Në përputhje me vërsetin,

وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ

*"Por askush nuk i di kuptimet e fshehta, kuptimet përfundimtare (**ta'wil**) përveç Allahut. Dhe ata që janë plotësisht të vendosur në dije, të rrënjosur thellë në dije..."*[148]

Kuptimi i tyre, interpretimi dhe ajo çfarë synohet prej tyre kuptohen vetëm pas ndodhjes së ngjarjeve, dhe vetëm atëherë njihet qëllimi i tyre; kështu ata që janë plotësisht të vendosur në dije, thonë:

اٰمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا

"Ne besojmë në të; i tëri (ajete të qarta e të paqarta) është nga Zoti ynë." Dhe ata -dijetarë- i sqarojnë ato të vërteta të fshehura. Kjo Rrezja e Pestë përmban një parathënie dhe Njëzet e Tre "Çështje".

Parathënia përbëhet nga Pesë "**Pika**".

Pika e Parë

Meqenëse besimi dhe përgjegjshmëria janë një provim, një sprovë dhe garë brenda sferës së zgjedhjes së njeriut, çështjet që janë të errëta, të paqarta, të thella dhe në nevojë për një studim të kujdesshëm dhe eksperimental -provë-, nuk janë të qarta në mënyrë të vetëkuptueshme,

---

[147] Kur'an, 47:18

[148] Kur'an, 3: 7

sa t'i besonte ato gjithkush me hir e me pahir -dashur e pa dashur-; dhe kjo me qëllim që të dallohet besimi i Ebu Bekrit nga mohimi i Ebu Xhehlit, dhe që të mund të ngriheshin besimtarët në lartësinë më të lartë dhe të zbrisnin mohuesit në ultësirën më të madhe; sepse në qoftë se nuk ka zgjedhje - vullnet të lirë- nuk do të kishte përgjegjshmëri. Për shkak të këtij misteri dhe urtësie, mrekullitë shfaqeshin vetëm rrallë.

Pastaj, në këtë botë përgjegjshmërie e provimi, ashtu si disa vërsete alegorike të Kur'anit, edhe shenjat e kijametit dhe shenjat e fundit të kohës, të cilat mund të shihen me sy, janë të errëta, të paqarta dhe të hapura për interpretim.

Meqenëse kur dielli do të lindë në perëndim, kjo shenjë do të jetë aq e qartë saqë gjithkush do të detyrohej ta besonte e vërtetonte atë pa zgjedhje, dera e pendesës do të jetë mbyllur në atë kohë dhe pendimi e besimi nuk do të pranohen më; sepse në vërtetimin e asaj shenje do të ishin të barabartë si ai që ka besim si Ebu Bekri, po ashtu edhe ai që është me kryeneçësi në mohim si Ebu Xhehli. Madje edhe kur Isai a.s. -Jezusi- të zbresë, të vijë, dhe kur vetë do ta njohë se ai është pikërisht Jezusi dhe jo dikush tjetër përveç tij, jo gjithësecili do të mund ta njohë atë; ai do të njihet veçse nëpërmjet dritës së besimit.

Gjithashtu edhe *Dexhali* dhe *Sufjani* midis figurave të frikshme të cilët do të shfaqen me shenjat e kijametit, as vetë ata, në fillim, nuk do t'i njohin vetvetet se janë *Dexhali* dhe *Sufjani*.

Pika e Dytë: Çështjet e së Padukshmes të cilat iu bënë të njohura profetit të nderuar a.s.m. nuk janë të njëllojta; disa prej atyre çështjeve iu bënë të njohura atij në mënyrë të detajuar, kështu ai, në asnjë mënyrë, as nuk mund t'i ndryshonte këto dhe as nuk mund të ndërhynte në to, ashtu si vërsetet e pakundërshtueshme të Kur'anit dhe "hadithet e shenjta".[149]

[149] Hadith Kudsi:

Disa çështje të tjera të së padukshmes iu bënë të njohura atij në mënyrë të përgjithshme, dhe çështja e ilustrimit dhe e shpjegimit të tyre në mënyrë të detajuar, ose një formë alegorike iu la *ixhtihadit* -interpretimit- të tij a.s.m. ashtu si hadithet që vërtiten rreth ngjarjeve kozmike dhe ndodhive të së ardhmes, të cilat nuk janë prej themeleve të besimit.

Vetë profeti a.s.m. është ai që i ilustron ato çështje, i shpjegon në detaje ose në formë alegorike në mënyrë të përshtatshme me urtësinë e përgjegjshmërisë së njeriut. Për shembull, u dëgjua një shungullimë -zhurmë e madhe- në vendin ku po bisedonte profeti a.s.m. me disa njerëz. Ai tha: "*Ky është zëri i një guri i cili ka qenë duke u rrokullisur poshtë për xhehennem qysh prej shtatëdhjetë viteve dhe tani ka arritur në fund të xhehennemit."*[150]

Dhe pas pesë minutash pasi Ai bëri këtë njoftim të çuditshëm, erdhi një person dhe tha: "Filan hipokrit i cili ishte shtatëdhjetë vjeç kishte vdekur dhe kishte shkuar në xhehennem", duke shfaqur kështu kuptimin e fjalëve elokuente të profetit a.s.m..

Shënim: ngjarjet e pjesshme të së ardhmes të cilat nuk përfshihen midis të vërtetave të besimit konsideroheshin të parëndësishme nga profeti a.s.m..

Pika e Tretë përbëhet nga dy "Pika".

E Para: Për shkak se me kalimin e kohës njerëzit e zakonshëm u dhanë kuptime të mirëfillta -të fjalëpërfjalshme- dhe realitete fizike disa haditheve që janë rrëfyer në formën e krahasimeve dhe të alegorive; hadithe të tilla në pamje të jashtme nuk përputhen me realitetin.

Megjithëse janë e vërtetë e pastër dhe e qëndrueshme, ato nuk shfaqen për shikimin e tyre të jenë në përputhje me realitetin e gjendjes. Për shembull, dy melekët e quajtur *Demi* dhe *Peshku* të cilët janë prej

[150] Transmetoi Muslimi

mbajtësve të tokës -ashtu siç ka Arshi mbajtësit e tij-, u përfytyruan nga njerëzit e zakonshëm si një 'Dem' i vërtetë gjigant dhe si një 'Peshk' i madh i vërtetë.

E Dyta: Disa hadithe erdhën lidhur me shumicën e myslimaneve në një trevë, ose lidheshin me ekzistencën e shtetit islamik atje, ose që kishin të bënin me qendrën e kalifatit islam, por ato u kuptuan se ishin gjithëpërfshirëse për të gjithë myslimanët dhe për të gjitha anët e botës. Pavarësisht se ishin të veçanta, të pjesshme për ndonjë aspekt, ato u supozuan se ishin universalë dhe të përgjithshëm.

Për shembull, në një hadith sherif, thuhet:

"*Nuk bëhet kijameti për sa kohë që thuhet në tokë: "Allah, Allah".*[151] Domethënë, vendet ku përmendet emri i Zotit do të mbyllen, dhe thirrja e Ezanit dhe Ikametit do të recitohen në Turqisht.

Pika e Katërt: Ashtu siç janë fshehur çështjet e së padukshmes, si exheli dhe vdekja, për shumë arsye e shembuj urtësie, po ashtu kijameti, fundi i botës, që është vdekja e dynjasë, exheli i njerëzimit dhe vdekja e kafshëve, ka mbetur sekret, i fshehur për shumë arsye të dobishme.

Po, në qoftë se koha e Exhelit do të kishte qenë përcaktuar, atëherë gjysma e parë e jetës do të kalonte në shkujdesje absolute, dhe gjysma e dytë në frikë absolute pasi në çdo ditë bëhet një hap përpara drejt litarëve të vdekjes. Kjo do të shkatërronte balancën e urtë e të dobishme të shpresës dhe të frikës.

Gjithashtu, krejtësisht e ngjashme me këtë, në qoftë se kijameti, fundi i botës, vdekja dhe exheli i saj, do të kishin qenë përcaktuar, shekujt e hershëm dhe të mesëm do të mbeteshin pothuajse të pandikuar, ose pak, nga ideja e Ahiretit, dhe shekujt e mëvonshëm do të kishin kaluar e jetuar në frikë e në panik të vazhdueshëm. Asnjë kënaqësi e vlerë nuk do të kishte mbetur për jetën e kësaj bote, dhe as ibadeti - i cili është bindja e

[151] Transmetoi Muslimi

individit me zgjedhjen, dhe me vullnetin e tij të lirë brenda frikës dhe shpresës - nuk do të kishte pasë rëndësi dhe as urtësi.

Gjithashtu, në qoftë se koha e kijametit do të kishte qenë e përcaktuar, disa nga të vërtetat e besimit do të kishin qenë të qarta e të vetëkuptueshme dhe gjithësecili do t'i besonte ato me hir e me pahir. Misteri i përgjegjshmërisë së njeriut, urtësia dhe qëllimi i besimit, të cilat janë të lidhura me zgjedhjen dhe me vullnetin e njeriut, do të mohoheshin e shfuqizoheshin.

Për dobi të shumta të tilla si këto, çështjet që lidhen me të padukshmen mbeten sekret, të fshehura. Prandaj çdo njeri në mënyrë të vazhdueshme parashikon në çdo minut ardhjen e exhelit të tij ashtu siç mendon qëndrueshmërinë e tij në të, dhe mendon për ato të dyja bashkarisht dhe përpiqet me seriozitet për dynjanë ashtu siç përpiqet për Ahiret. Dhe ashtu siç e parashikon ai kijametin në çdo shekull, po ashtu parashikon vazhdimësinë e dynjasë në të. Dhe kështu ai punon për jetën e përhershme brenda përkohshmërisë së kësaj dynjaje, dhe orvatet të ndërtojë dynjanë sikur ai nuk do të vdiste kurrë.

Pastaj në qoftë se koha e fatkeqësive dhe e katastrofave do të kishte qenë e përcaktuar, njeriu do të vuante dhimbje e lëndime shpirtërore si rezultat i parashikimit të ardhjes së fatkeqësisë dhe katastrofës dhjetë herë më të mëdha se sa vetë fatkeqësia.

Prandaj urtësia Hyjnore dhe mëshira e saj e gjërë e kanë fshehur kohën e ndodhjes së tyre dhe e kanë lënë atë sekret, me qëllim që njeriu të mos e vuajë atë fatkeqësi të tillë shpirtërore. Për shkak se shumica e ngjarjeve të fshehura kozmike janë të lidhura me shembuj të tillë urtësie, është ndaluar dhënia e njoftimeve për të padukshmen. Madje edhe ata që bëjnë parashikime për të padukshmen me një leje Hyjnore, e njoftojnë atë parashikim vetëm me aluzione dhe në mënyrë të tërthortë e të paqartë, me përjashtim të të vërtetave të besimit dhe të atyre që janë boshti i përgjegjshmërisë së njeriut, dhe kjo me qëllim që të mos ketë mungesë respekti dhe mosbindje ndaj parimit Hyjnor,

لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللهُ

"Thuaj: Askush në qiej e në tokë nuk e di Gajbin (të fshehtën, të panjohurën) veç Allahut..."[152]

Madje edhe sihariqet që erdhën në Teurat, në Inxhil dhe në Zebur rreth profetit Muhammed a.s.m. erdhën disi të mbuluara e të paqarta. Si rrjedhojë e kësaj, pasuesit e atyre shkrimeve të shenjta vendosen kuptime të ndryshme mbi ato sihariqe dhe nuk e besuan profetin më të nderuar a.s.m...

Por, meqenëse urtësia në përgjegjshmërinë e njeriut bën të domosdoshme që çështjet e përfshira midis bazave të besimit të komunikohen në mënyrë të qartë dhe të përsëritur, Kur'ani i shpjegimit të mrekullueshëm dhe interpretuesi i tij i lavdishëm dhe i besueshëm i tregojnë çështjet e Ahiretit në mënyrë të detajuar, dhe i përmendin ngjarjet e ardhshme të dynjasë vetëm në mënyrë të përmbledhur.

Pika e Pestë: Gjithashtu, meqenëse çudirat, çështjet e jashtë-zakonshme të cilat lidhen me epokën e dy Dexhalëve, -domethënë me Dexhalin e muslimanëve dhe me Dexhalin më të madh- janë transmetuar të shoqëruara me përmendjen e atyre të dyve, u imagjinuan se ato çudira të jashtëzakonshme do të buronin prej pikërisht personave të tyre dhe u kuptuan kështu; kjo ka çuar që rrëfenjat të bëhen alegorike dhe kuptimet e tyre të vërteta të bëhen të fshehura -të mbuluara.

Dhe për shembull, është e mirënjohur se kur të vdesë Dexhali i muslimanëve, shejtani i cili i shërben atij do të lëshojë klithma duke lexuar me zë të lartë lajmet për të gjithë botën nga Dikili Tash, Obelisku në Stamboll, dhe gjithkush do ta dëgjojë zërin e tij duke thënë se "ai vdiq". Domethënë, lajmi do të transmetohet nga radioja, e cila është e çuditshme prej të cilës çuditen edhe vetë shejtanët.

Gjithashtu, meqenëse rrethanat e çuditshme dhe aktivitetet e frikshme të regjimit të Dexhalit, organizata e fshehur dhe qeveria që ai themelon janë transmetuar të shoqëruara me personin e tij, sikur ato të

[152] Kur'an, 27:65

kishin lidhje pikërisht me të, kuptimi i tyre i vërtetë ka mbetur i fshehur dhe i mbuluar.

Për shembull, ndodhet një rrëfenjë me këtë kuptim: "Ai do të jetë aq i fuqishëm dhe jetëgjatë saqë vetëm Isai, Jezusi a.s. do të jetë në gjendje që ta vrasë; ose ndryshe nuk ka asnjë mënyrë tjetër për ta vrarë atë".[153] Kjo do të thotë se: Ai që do ta përmbysë rrugën e tij dhe sistemin e tij grabitqar e makut, dhe që do t'i eliminojë ato përfundimisht do të jetë veçse një fe e lartësuar qiellore e cila do të shfaqet midis ndjekësve të vërtetë të Isait, Jezusit a.s. dhe që do të ndjekë të vërtetat e Kur'anit dhe do të bashkohet me të. Me ardhjen e Isait a.s. dhe me shfaqjen e fesë së vërtetë krishtere, metoda ateiste e Dexhalit do të shfaroset e do të zhduket përfundimisht. Përndryshe, personi i atij Dexhali do të mund të vritet nga një mikrob i vetëm ose nga një sëmundje e thjeshtë si gripi.

Gjithashtu, shpjegimet dhe pohimet e disa transmetuesve që burojnë nga ixhtihadet dhe nga interpretimet e tyre personale, të cilat janë të zbuluara para gabimeve, janë përzier me fjalët e hadithit profetik. Fjalët e tyre janë supozuar të jenë pjesë e hadithit, dhe kështu është fshehur e mbuluar kuptimi, sepse ai hadith nuk shfaqet të jetë në përputhje me realitetin, dhe rrëfenja bëhet alegorike.

Gjithashtu, në kohët e hershme personaliteti kolektiv i shoqërisë dhe i bashkësisë nuk qenë zhvilluar dhe nuk qenë të qarta ashtu siç janë në kohën e tanishme, dhe ideja individuale dhe interesimi për individin ishte mbisundues; prandaj cilësitë e mëdhaja dhe aktet e shtrira gjërësisht të komunitetit u atribuoheshin personave të cilët i udhëhoqën ato bashkësi kolektive. Me qëllim që të jenë të denjë e të përshtatshëm për cilësi universale të jashtëzakonshme, mbinjerëzore, ata persona duhet të kishin trupa gjigantë dhe të kishin një shtat të gjërë, një forcë të jashtëzakonshme dhe një fuqi kolosale që ta kalonte njëqind herë fuqinë e tyre personale, dhe kështu ata udhëheqës u përfytyruan në mënyrë të çuditshme. Gjendja është se ky përfytyrim nuk përputhej me realitetin, dhe ajo rrëfenjë u bë alegorike.

---

[153] transmeton Tirmidhiu

Gjithashtu, pavarësisht se rrethanat dhe cilësitë e dy Dexhalëve janë të ndryshme nga njëri-tjetri, ato janë ngatërruar në rrëfenjat që na kanë ardhur neve në formë absolute; njëri është supozuar të jetë tjetri.

Gjithashtu, rrethanat e *Mehdiut të Madh* nuk u përshtaten rrëfenjave që aludojnë për gjendjet e *Mehdive* që erdhën para tij; dhe këto janë bërë hadithe alegorike.

Imam Aliu, Zoti qoftë i kënaqur me të, përmend vetëm Dexhalët myslimanë.

Kjo shënon fundin e parathënies. Tani ne fillojmë me "Çështjet".

*** * ***

[Tani, me përkujdesjen e Allahut, prej qindra shembujsh që tregojnë për ato ngjarje të fshehta të së Padukshmes, do të shpjegohen Njëzet e Tre Çështje në mënyrë shumë të përmbledhur, meqenëse ato çështje qenë përhapur nga ateistët me idenë për të prishur besimet e myslimanëve të zakonshëm. Unë i kërkoj mëshirës Hyjnore që këto "Çështje" nuk do të shkaktojnë dëm, ashtu siç pandehin ateistët, por se kur të shihet se secila çështje është një shkreptimë e një mrekullie profetike dhe interpretimet e tyre të vërteta të provohen e të qartësohen, ato do të jenë, me leje të Zotit, një mjet i rëndësishëm. Dhe i përgjërohem e i lutem Krijuesit tim të Gjithëmëshirshëm që të m'i mbulojë gjynahet dhe gabimet e mia me faljen e Tij të gjërë. Sigurisht, Ai është Gjithëdëgjues dhe Ai që u përgjigjet lutjeve.]

* * *

Stacioni i Dytë i Rrezes së Pestë

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Me Emrin e Allahut, i Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti.

Çështja e Parë

Ndodhet një hadith që thotë:

"Dora e Sufjanit, i cili është njëri prej individëve të fundit të kohës, do të jetë e shpuar tejpërtej, e çarë".

Allahu e di më së miri; një interpretim i kësaj është sa vijon: Pasuria nuk mund qëndrojë në dorën e tij, për shkak se ai është prishanik i madh dhe i zhytur në argëtime të shthurura dhe në kotësira e qejfe. Kështu, pasuria derdhet e vërshon nga pëllëmba e tij për në prishje pa hesap. Në një proverbë thuhet:

"Filani ka një vrimë në dorën e tij" -i prish paratë. Domethënë, Ai është shumë prishanik që harxhon pa kriter.

Kështu, ky hadith nënkupton se *Sufjani* do t'i mbajë të lidhur njerëzit pas vetes së tij duke i nxitur ata të jenë prishanikë dhe duke i shtyrë për tek një lakmi e fortë dhe për tek ambicia e madhe; dhe do t'i mbajë ata të nënshtruar nëpërmjet atij damari të dobët të karakterit të tyre. Hadithi sherif paralajmëron dhe njofton se: Prishaniku do të bëhet skllav i tij dhe do të poshtërohet e do të bie në kurthet e tij.

Çështja e Dytë

Në një rrëfenjë, thuhet: Një person i frikshëm në fundin e kohës do të ngrihet në mëngjes -do të dalë, do të lindë në mëngjes- dhe në ballin e tij do të jetë e shkruar:

"Ky është kafir -mohues."[154]

Vetëm Allahu e di se cila është e drejta; kjo mund të interpretohet sa vijon:

Ai Sufjan do të veshë kapelën strehëgjërë të jobesimtarëve, dhe do t'i detyrojë njerëzit që ta veshin atë. Por meqenëse vënia e saj, veshja e asaj kapeleje, do të përgjithësohet nëpërmjet detyrimit dhe forcës së ligjit, ajo kapelë strehëgjërë do të drejtohet me lejen e Zotit xh.sh. -pasi bie në sexhde (në adhurim)- prandaj nuk bëhet kafir -mohues- ai që e vesh atë i detyruar, jo me dëshirën e tij.

Çështja e Tretë

Ndodhet një rrëfenjë*: "Sundimtarët despotikë të fundit të kohës, dhe veçanërisht Dexhali do të kenë xhennete dhe xhehenneme të rremë".*[155] *اَلْعِلْمُ عِنْدَ اللهِ Njohja është vetëm me Zotin xh.sh*, një interpretim është ky: ky është një tregues për burgun dhe për shkollën e mesme të cilat janë vendosur përballë zyrave të qeverisë dhe shikojnë njëra-tjetrën; njëra nga ato të dyja do të bëhet një imitim -kopjim- i shëmtuar i hurive dhe i djelmoshave të parajsës, dhe tjetra është një vend ndëshkimi dhe një burg.

Çështja e Katërt

Ndodhet një rrëfenjë e cila thotë: *"Në fundin e kohës asnjë nuk do të mbetet që do të thotë: Allah! Allah!"*[156]

لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللهُ *Askush nuk e di të panjohurën përveç Allahut;* një interpretim i kësaj duhet të jetë sa vijon: Vendet e dhikrit ku përmendet Emri Allah... Allah... Allah, teqet, zavijet dhe shkollat fetare, medresetë, do të mbyllen dhe një emër tjetër përveç emrit Allah do të përdoret në shenjat e islamit, të tilla si Ezani dhe Ikameti. Kjo nuk do të thotë se i gjithë njerëzimi do të bie në mosbesim absolut, sepse të mohuarit e Zotit

---

[154] Transmetuan Buhariu, Muslimi

[155] Transmetuan Buhariu dhe Muslimi

[156] Transmetoi Muslimi

është më larg arsyes se sa të mohuarit e universit. Nuk e pranon arsyeja që shumica e njerëzimit do të bien në këtë mohim, e jo më të gjithë ata. Mosbesimtarët nuk e mohojnë ekzistencën e Zotit xh.sh; mendjet e tyre rrëshqasin, bien në gabim, vetëm lidhur me Atributet e Tij madhështore.

Një interpretim tjetër është ky: me qëllim që të mos e përjetojnë tmerrin e kijametit, shpirtërat e besimtarëve do të kapen, do të merren prej tyre pak më përpara ndodhjes së fundit të botës. Kijameti do të shpërthejë vetëm mbi kokat e mosbesimtarëve.

Çështja e Pestë

Ndodhet një rrëfenjë: *"Në fundin e kohës, disa persona të tillë si Dexhali do të pretendojnë Hyjninë dhe do t'i detyrojnë njerëzit të bëjnë sexhde, të përkulen para tyre."*[157]

Allahu e di më së miri; një interpretim është ky: Ashtu si një komandant injorant që mohon ekzistencën e mbretit, imagjinon në vetveten e tij dhe në drejtuesit e tjerë një sundim të vogël në përpjesëtim me fuqinë e tyre, po kështu, ata që vijnë për të udhëhequr shkollën e natyralistëve dhe të materialistëve, imagjinojnë në vetvetet e tyre një lloj hyjnie në përpjesëtim me fuqinë e tyre, i bëjnë nënshtetasit e tyre të bien poshtë duke i shërbyer fuqisë së tyre si adhurim përpara tyre dhe para statujave të tyre; domethënë i bëjnë që t'i përkulin kokat e tyre për ta.

Çështja e Gjashtë

Ndodhet një rrëfenjë: *"Mashtrimi, sprova e fundit e kohës do të jetë aq e tmerrshme saqë askush nuk do të jetë në gjendje ta përmbajë vetveten."*[158], Për shkak të kësaj, për një mijë e treqind vjet, me urdhër të profetit a.s.m.,

مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ وَمِنْ فِتْنَةِ اٰخِرِ الزَّمَانِ

---

[157] Transmetuan, Hakimi, Musnedi Ahmedit

[158] Transmetoi Musned, Ahmed

i gjithë ummeti i ka kërkuar mbrojtje Allahut prej atij mashtrimi, sprove -prej mashtrimit të Dexhalit dhe prej mashtrimit të fundit të kohës"- pas kërkimit mbrojtje prej torturave të varrit.[159]

Vetëm Zoti e di se cila është më e drejta, kjo mund të interpretohet kështu; Mashtrimi i fundit të kohës do t'i tërheqë e joshë personat për tek vetvetja dhe do t'i robërojë ata.

Njerëzit do t'i bashkohen atij me zgjedhjen e tyre, dhe madje me dëshirë të fortë e të papërmbajtur. Për shembull, në Rusi, burrat dhe gratë lahen së bashku të zhveshur në banja publike. Dhe për shkak se nga natyra gratë kanë një prirje të bashkëlindur për ta shfaqur bukurinë e tyre, ato me dëshirën e tyre e flakin vetveten në atë joshje (mashtrim, shthurje) dhe çudhëzohen. Edhe burrat gjithashtu, duke qenë nga natyra të joshur marrëzisht pas bukurisë, mposhten nga nefset e tyre instinktivë dhe nga një gëzim i dehur, bien në atë zjarr përvëlues dhe digjen.

Dhe kështu, mashtrimi i asaj kohe do t'i joshë me anë të dëfrimeve, zbavitjeve, gjynaheve të mëdhaja dhe risive të kohës të tilla, si: vallëzimet e teatret, -do t'i joshë e tërheqë kërkuesit e qejfeve dhe të kënaqësive përreth tyre si flutura nate, duke i bërë ata të dehur.

Por në qoftë se kjo do të ndodhte nëpërmjet shtrëngimit, obligimit dhe detyrimit absolut, atëherë nuk do të kishte zgjedhje të lirë, dhe si rrjedhojë, nuk do të ishte mëkat.

Çështja e Shtatë

Ndodhet një rrëfenjë,

"Sufjani do të jetë një shkollar i madh; ai do t'i bëjë njerëzit të bien në çudhëzim nëpërmjet dijes. Shumë shkollarë të tjerë do ta ndjekin atë."

Dhe dija është vetëm me Allahun; një interpretim është ky: Megjithëse ai nuk ka mjete që e çojnë në pushtet të tilla si fuqinë dhe forcën, fiset dhe njerëzit, guximin dhe pasurinë, ashtu si një mbret, ai do ta fitojë atë pozitë nëpërmjet zgjuarsisë së tij, shkencës, shkathtësisë dhe

[159] Transmetuan Buhariu, Muslimi

njohjes politike dhe, nëpërmjet mendjemprehtësisë së tij ai do t'i magjepsë e ngashënjejë mendjet e shumë shkollarëve të tjerë, duke u imponuar atyre dëshirat e tij. Ai do të tërheqë mësues të shumtë për ta mbështetur, dhe duke u treguar atyre rrugën për tek një sistem edukimi të zhveshur nga mësimet fetare, do të punojë për vënien në jetë gjërësisht të asaj metode.

Çështja e Tetë

Rrëfenjat pohojnë se mashtrimi i tmerrshëm i Dexhalit do të ndodhë në radhët e myslimanëve saqë i gjithë ummeti i ka kërkuar Zotit xh.sh. mbrojtje prej tij.

لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللهُ

Askush nuk e di të panjohurën përveç Zotit; një interpretim është ky: Dexhali i myslimanëve është ndryshe nga Dexhali i jobesimtarëve. Në fakt, ashtu si Imam Aliu, Zoti qoftë i kënaqur prej tij, disa dijetarë hetues thanë se Dexhali i myslimanëve është *Sufjani*. Ai do të shfaqet midis myslimanëve dhe do ta kryejë punën e tij nëpërmjet mashtrimit. Ndërsa Dexhali i Madh i jobesimtarëve është ndryshe nga *Sufjani*. Sepse ata që nuk i nënshtrohen forcës absolute dhe detyrimit të *Dexhalit të madh*, bëhen martira, ndërsa ata që i nënshtrohen pa dëshirë, nga detyrimi, nuk bëhen mohues dhe ndoshta nuk janë as gjynahqarë.

Çështja e Nëntë

Në rrëfenjat, ngjarjet e shoqëruara me *Sufjanin* dhe ndodhitë e mashtrimit të fundit të kohës janë përfytyruar se do të ndodhin rreth Damaskut ose në Gadishullin Arabik.

Zoti e di më së miri; një interpretim është ky: Meqenëse në kohët e hershme qendrat e kalifatit ishin në Irak, në Damask dhe në Medine, nëpërmjet ixhtihadeve të tyre personale, transmetuesit i komentuan dhe i përfytyruan ato ngjarje se do të ndodhnin rreth qendrës së shtetit islamik -sikur kalifati do të mbetej kështu- dhe thanë: në Sham -Damask- dhe në Alep. Ata i detajuan nëpërmjet ixhtihadeve të tyre personale ato që erdhën në mënyrë të përmbledhur e konçize në hadithe.

Çështja e Dhjetë

Rrëfenjat përmendin fuqinë e jashtëzakonshme të figurave -personave- të fundit të kohës.

Njohja është me Zotin; një interpretim i kësaj është ky: Ky është një aluzion për personalitetin kolektiv që ata figura përfaqësojnë. Në një kohë, komandanti i përgjithshëm i ushtrisë japoneze, që e kishte shpartalluar Rusinë, u tregua në një pikturë me njërën këmbë në oqeanin paqësor dhe me këmbën tjetër në kështjellën e Portit Artur.

Domethënë, shtrirja e personalitetit të tij kolektiv u pikturua, u përfytyrua në përfaqësimin e personit të tij, dhe në formën gjigante të përfaqësimit. Sa për fuqinë e tyre të madhe e të jashtëzakonshme, meqenëse shumica e zhvillimeve dhe akteve që ata kryen janë shkatërruese dhe lidhen me orekset, me epshet dhe me dëshirat, ata u shfaqën të kishin një fuqi të jashtëzakonshme; sepse shkatërrimi është i lehtë; një kunj shkrepëseje mund të djegë një fshat. Sa për kënaqjen dhe ngopjen e dëshirave shtazore, meqenëse kjo është ajo që dëshiron nefsi instinktiv, ajo është shumë e kërkuar.

Çështja e Njëmbëdhjetë.

Ndodhet një rrëfenjë e cila thotë: "*Në fundin e kohës, një burrë do të kujdeset për dyzet gra".*[160]

Zoti e di se cila është më e drejtë; kjo mund të interpretohet në dy mënyra:

Së Pari: Martesa e ligjshme do të pakësohet në atë kohë, ose siç ndodhi në Rusi, ajo do të zhduket. Ai që ikën nga të qënurit i lidhur me një grua, do të mbetet i palidhur, dhe do të bëhet bari për dyzet gra të mjera.

Së Dyti: Ky është një aluzion se në atë kohë mashtrimi e shthurjeje, shumica e burrave do të shkatërrohen në luftëra, dhe për ndonjë arsye,

[160] Transmeton Buhariu, Nikah

për ndonjë urtësi Hyjnore, shumica e fëmijëve të lindur do të jenë vajza. Dhe ndoshta, liria e plotë e grave do t'i nxisë aq shumë epshet e tyre saqë do të fitojnë epërsi të natyrshme mbi bashkëshortët e tyre. Kjo do të ketë si rezultat bërjen e fëmijëve të tyre të kujdesen pas tyre, formës së tyre, dhe nëpërmjet një urdhri Hyjnor fëmijët femra do të jenë më të shumtë.

Çështja e Dymbëdhjetë

Në rrëfenjat thuhet:

"Dita e Parë e Dexhalit do të jetë një vit; dita e tij e dytë një muaj, dita e tij e tretë një javë, dhe dita e tij e katërt një ditë, si ditët e tjera".[161]

لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللهُ

Askush nuk e di të panjohurën përveç Zotit xh.sh.

I Pari:Ky është një aluzion dhe një shenjë se Dexhali i madh do të shfaqet afër polit të veriut ose në anën e veriut të botës, sepse viti në zonën e Polit të Veriut është një ditë dhe një natë.

Në qoftë se dikush do të udhëtonte një ditë të plotë prej andej me tren duke ardhur në drejtimin tonë, do të shohë se dielli nuk perëndon për një muaj të plotë në verë. Në qoftë se ai do të afrohej me makinë një ditë tjetër në këtë drejtim, do të shihte se dielli është i dukshëm për një javë të plotë. Kur isha i zënë rob lufte në Rusi, unë isha afër kësaj zone. Kjo do të thotë se ky parashikon në mënyrë të mrekullueshme se *Dexhali i madh* do të sulmojë nga veriu për tek ky drejtim.

Interpretimi i tij i dytë: Tre ditët u referohen si Dexhalit të madh po ashtu edhe Dexhalit të myslimanëve duke pasur tre periudha despotizmi.

Me një elokuencë të lartë profeti Muhammed a.s.m. e njofton ummetin e tij se në ditën e tij të parë; në periudhën e tij të parë të qeverisjes, ai do të kryejë vepra aq të mëdhaja saqë ato nuk mund të kryheshin për treqind vjet.

---

[161] Transmetoi Muslimi

Në ditën e tij të dytë, domethënë në periudhën e tij të dytë, ai do të realizojë vepra të tilla që nuk do të mund të realizoheshin për tridhjet vjet. Në ditën e tij të tretë dhe në periudhën e tij, transformimet dhe ndryshimet që do të bëjë, nuk do të mund të bëheshin për dhjetë vite. Ndërsa në ditën e tij të katërt dhe në periudhën, ai do të jetë i zakonshëm, nuk do të ndërmarrë asgjë veçse do të përpiqet të mbajë e të ruajë pozitën e tij.

Çështja e Trembëdhjetë

Ndodhet një rrëfenjë e shëndoshë e cila thotë:

"Isai a.s., Jezusi, do ta vrasë Dexhalin e madh."[162]

Njohja është vetëm me Allahun; ndodhen dy aspekte për këtë:

Aspekti i Parë: Do të ishte vetëm një person i çuditshëm, i jashtëzakonshëm me fuqinë e mrekullive i cili do të mund ta vriste Dexhalin e frikshëm dhe të ndryshonte rrugën e tij, i cili -Dexhali- e mbron vetveten nëpërmjet çudirave me të cilat do t'i joshë njerëzit dhe do t'i nënshtrojë duke përdorur magjinë, fuqitë hipnoze, shpirtërat dhe të tjerë, dhe do të magjepsë gjithkënd. Dhe ai person -që do ta vrasë Dexhalin- do të jetë Isai -Jezusi- a.s., profetësinë e të cilit e besojnë shumica e njerëzimit, të cilin e ndjekin shumica e njerëzve dhe që është i admiruar tek të gjithë dhe shumë i lidhur me ta.

Aspekti i Dytë është ky: Do të jenë ndjekësit vërtetë të devotshëm të Isait, Jezusit a.s. ata që do ta vrasin personalitetin kolektiv gjigant të materializmit dhe të ateizmit të cilin do ta formojë Dexhali -sepse Dexhali do të vritet nga shpata e Isait, Jezusit a.s.- dhe do të shkatërrojnë idetë e tij dhe mosbesimin, ide të cilat janë ateiste. Ata krishterë të vërtetë të devotshëm do ta bashkojnë, shkrijnë esencën e krishterimit të vërtetë me esencën e islamit dhe do ta shpartallojnë e dërrmojnë Dexhalin me anë të fuqisë që buron nga kombinimi i realitetit të krishterimit me të vërtetat e islamit, dhe do ta vrasë atë në kuptim -në efekt.

---

[162] Transmetoi Tirmidhi

Rrëfenja se *"Isai, -Jezusi- a.s. do të vijë dhe do të kryejë faljet e detyruara prapa Mehdiut dhe do ta ndjekë atë"*[163] aludon për këtë union, bashkim, për sovranitetin e Kur'anit, për vërtetësinë e tij dhe për qënien e tij i ndjekur.

Çështja e Katërmbëdhjetë

Në një rrëfenjë thuhet:

"Dexhali do ta tërheqë fuqinë e tij kryesore prej çifutëve, çifutët do ta ndjekin atë me dëshirë, me bindje."[164]

Zoti e di më së miri; ne mund të themi se pjesërisht kuptimi i kësaj rrëfenje u përmbush në Rusi, sepse çifutët që ishin persekutuar e përndjekur nga çdo shtet, u grumbulluan me shumicë në Gjermani me qëllim që të marrin hakun e tyre ndaj shteteve dhe popujve. Atëherë, për shkak të rolit që luajti në themelimin e partisë komuniste revolucionare, *Trocki* i tmerrshëm, i cili ishte çifut, mori në dorë udhëheqjen e ushtrisë Ruse, dhe pastaj e vunë atë në krye të qeverisë në Rusi pas *Leninit*, i cili e kishte stërvitur dhe edukuar atë, dhe e shkatërruan tmerrësisht Rusinë dhe shkretuan e rrënuan atë që ajo kishte arritur për një mijë vite. Ata -çifutët- treguan se ishin komitetet e fshehta revolucionare të Dexhalit dhe përmbushën disa prej veprave të tij. Ata shkaktuan gjithashtu tronditje të rënda edhe në qeveritë dhe në vendet e tjera, dhe nxitën shumë turbullira.

Çështja e Pesëmbëdhjetë

Ngjarjet që i raporton Kur'ani në mënyrë të përmbledhur, ngjarje që kanë të bëjnë me *Gog Magogët* -Xhuxh Maxhuxhët- i përmend hadithi sherif disi në mënyrë të detajuar. Por ato detaje nuk janë si shembulli i përmbledhjes së Kur'anit që i vërteton në mënyrë të qartë e të sigurtë çështjet e pakundërshtueshme, por ndoshta ato konsiderohen deri diku alegorike; dhe kërkojnë interpretim. Madje ato kanë nevojë të

[163] Transmetoi Buhariu

[164] Transmetoi Muslimi

interpretohen, sepse *ixhtihadet* -interpretimet- e transmetuesve janë përzier me to.

Po, لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللهُ *askush nuk e di të panjohurën përveç Zotit*; një interpretim është ky: Ai është një aluzion dhe një shenjë se ashtu si fiset mançuriane e mongole, të cilët Kur'ani me gjuhën qiellore i quan *xhuxh maxhuxh -Gog Magog-*[165] së bashku me disa fise të tjera nga Kina e përreth saj, që disa herë e kanë përmbysur Azinë dhe Europën, po kështu ata do ta shkatërrojnë të gjithë botën në të ardhmen dhe do të shkaktojnë kaos. Madje edhe anarkistët e famshëm në organizatat komuniste tani janë të lidhur me ta, janë prej tyre.

Po, ideja e socializmit lindi në Revolucionin Francez dhe lulëzoi nëpërmjet thirrjes së tij për vullnetarizëm -doktrinë e vullnetarizmit, e mendimit dhe veprimit të lirë të individit.

Pastaj meqenëse socializmi bën thirrje për të shkatërruar disa çështje të shenjta, ajo ide e ngulitur socialiste u shndërrua në bolshevizëm. Dhe për shkak se bolshevizmi i prishi madje edhe më shumë vlerat e shenjta morale dhe humane dhe ato të zemrës njerëzore, natyrisht farërat që ai mbolli do të prodhonin anarki e cila nuk njeh kufi për ndonjë gjë dhe nuk ka respekt për asgjë. Sepse në qoftë se hiqen prej zemrës njerëzore dhembshuria, mëshira dhe respekti, atëherë mendja dhe zgjuarsia do të sundojë duke marrë në dorë frerat e njeriut dhe do t'i bëjnë ata njerëz si kafshë të egëra, si qen dhe nuk mund të qeverisen më nëpërmjet politikave.

Vendet për idenë e anarkisë do të jenë ato vende të mbushura me të shtypur, fiset e largëta prej civilizimit, larg qeverisë dhe shtetit dhe të cilat e kanë bërë zakon sulmin dhe plaçkitjen. Njerëzit që u përshtaten atyre kushteve janë fiset mançuriane dhe mongole dhe një pjesë prej fiseve të Kirgiz, të cilët ishin shkaku për ndërtimin e Murit të madh kinez i cili ka një gjatësi prej dyzet ditësh dhe është një nga shtatë mrekullitë e botës. Dhe kështu profeti më i nderuar a.s.m. i cili komentoi atë që

[165] Kur'an, 18:94, 21:96

Kur'ani e shprehu në mënyrë të përmbledhur, njoftoi e parashikoi në mënyrë të mrekullueshme e të saktë shfaqjen e tyre.

Çështja e Gjashtëmbëdhjetë

Në një rrëfenjë lidhur me Isain -Jezusin- a.s. duke vrarë Dexhalin, thuhet: *Dexhali do të ketë një formë vigane, një trup gjigant jashtëzakonisht të madh dhe do të jetë më i gjatë se një minare, ndërsa Isai -Jezusi- a.s. do të jetë shumë i vogël në krahasim me të."*

لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللهُ *Askush nuk e di të panjohurën përveç Zotit*; një interpretim duhet të jetë sa vijon: Është një aluzion e një shenjë se, në sasi, komuniteti shpirtëror i muxhahidinëve të cilët do ta njohin Isain a.s. dhe që do ta ndjekin me dritën e besimit do të jetë shumë i vogël e i pakët në krahasim me ushtritë shkencore e materiale të Dexhalit, domethënë në kulturën ushtarake.

Çështja e Shtatëmbëdhjetë

Në një rrëfenjë, thuhet: *Në ditën kur do të shfaqet Dexhali, e gjithë bota do ta dëgjojë. Ai do ta përshkojë botën me udhëtim për dyzet ditë dhe do të ketë një gomar, një kafshë të jashtëzakonshme.*

Zoti e di më së miri; me kusht që rrëfenja të tilla të jenë krejtësisht të shëndosha, të sakta, ato kanë disa interpretime. Ato në mënyrë të mrekullueshme parashikojnë se në kohën e Dexhalit, mjetet e komunikimit dhe të transportit do të jenë aq të avancuara, saqë një ngjarje do të dëgjohet në të gjitha anët e botës në një ditë. Dexhali do të bërtasë në Radio dhe e dëgjojnë atë lindja dhe perëndimi, dhe ngjarja lexohet në të gjitha gazetat dhe revistat e tij.

Dhe njeriu mund të shëtisë në të gjithë botën për dyzet ditë dhe shikon shtatë kontinentet dhe shtatëdhjetë qeveritë e saj. Këto rrëfenja parashikuan kështu në mënyrë të mrekullueshme telegrafinë, telefonin, radion, hekurudhën dhe aeroplanin dhjetë shekuj më përpara se ato të shfaqeshin. Për më tepër, Dexhali nuk dëgjohet në botë me qënien e tij si Dexhal, por me cilësinë e një mbreti dhe sundimtari despotik absolut. Dhe udhëtimi i tij gjithandej tokës nuk do të jetë që t'i pushtojë ato

vende, por që të shkaktojë mashtrimin, çudhëzimin dhe ngashënjimin. Ndërsa kafsha e tij ose gomari, ose është treni hekurudhor që njëri nga dy veshët e tij dhe koka e tij është burim zjarri si xhehennemi; dhe veshi tjetër i tij është një vend i shtruar, i mobiluar dhe i stolisur bukur si një xhennet i rremë. Ai i dërgon armiqtë e tij tek koka e tij me zjarr, ndërsa miqtë e tij i vendos tek koka e përgatitur për gosti. Ose ndryshe, gomari i tij ose kafsha e tij është një makinë e çuditshme.. ose një aeroplan.. ose.. (duhet heshtja).

Çështja e Tetëmbëdhjetë

Ndodhet një rrëfenjë e cila thotë: *"Në qoftë se ummeti im përparon në rrugën e drejtë, ai do të ketë një ditë."*[166]

Domethënë, në përputhje me vërsetin,

فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ

"...në një Ditë gjatësia e së cilës është sa një mijë vjet në llogarinë tuaj."[167]

ai do të ketë sundim dhe shkëlqim e lavdi për një mijë vite. Në qoftë se nuk vazhdon në rrugën e drejtë, ai do të ketë gjysëm dite, afërsisht pesëqind vite, dhe do të jetë sundues e triumfator vetëm për pesëqind vjet.

Zoti e di më së miri; kjo rrëfenjë nuk jep njoftime për kijametin, por për sundimin dinjitoz e triumfator të islamit dhe për sovranitetin e kalifatit, dhe në fakt u bë realitet një e vërtetë e qëndrueshme dhe një mrekulli e së padukshmes. Sepse, për shkak se në fund të kalifatit Abasid sunduesit e tij politikanë e humbën sensin e tyre të drejtimit, rrugën e drejtë, shteti abasid vazhdoi vetëm për pesëqind vite. Por për shkak se ummeti në përgjithësi nuk devijoi nga rruga e drejtë, i erdhi në ndihmë kalifati Osman dhe mori në dorë sundimin e ummetit, i cili ka vazhduar në ekzistencë për një mijë e treqind vjet. Pastaj për shkak se politikanët osmanë nuk qenë në gjendje të mbanin drejtimin e tyre, kalifati i tij

[166] Ebu Davud

[167] Kur'an, 32: 5

mbijetoi vetëm pesëqind vite (si kalifat); dhe me vdekjen e tij (kalifatit), ai vërtetoi parashikimin e mrekullueshëm të hadithit. Meqenëse ky hadith është diskutuar në trajtesat e tjera, ne e përmblodhëm shkurt atë.

Çështja e Nëntëmbëdhjetë

Në rrëfenja ndodhen parashikime të ndryshme rreth Mehdiut, i cili është prej Ehli Bejtit, dhe shfaqja e tij është prej shenjave të kijametit. Në fakt, disa dijetarë dhe Evlija deklaruan shumë kohë më parë se, ai ishte shfaqur.

Zoti e di më së miri se cila është e drejta; një interpretim i këtyre rrëfenjave të ndryshme është ky: Mehdiu i madh do të ketë detyra e misione të shumta. Ai do të kryejë detyra në shumë botëra e sfera, në botën e politikës, në botën e fesë, në botën e shtetit dhe në botën e xhihadit.

Gjithashtu, meqenëse në çdo shekull në kohë dëshpërimi njerëzit kanë nevojë për ndonjë si Mehdiu për të forcuar moralin e tyre, ose për mundësinë e një Mehdiu që të shfaqet në atë kohë për t'i ndihmuar ato.

Prandaj është shfaqur prej Ehlibejtit dikush si Mehdiu në çdo periudhë, madje në çdo shekull nëpërmjet mëshirës Hyjnore, dhe ka ruajtur sheriatin e stërgjyshit të tij më të lavdishëm dhe ka rigjallëruar sunnetin e tij të pastër. Për shembull, Mehdiu i Abasidëve u shfaq në botën e politikës dhe të shtetit; u shfaqën Shejh Gejlani, El-Gauth el-Aëdham, Sheh Nakshibendi, katër polet shpirtërorë -Ahmed Rifai, Ahmed El-Bedevi, Ibrahim el-Dasuki dhe Ebu el-Hasan Shazili- dhe dymbëdhjetë imamët në botën e fesë e të besimit. Për këtë arsye disa nga njerëzit e Realitetit thanë se ai tashmë ishte shfaqur.

Por, meqenëse kjo çështje është shpjeguar në Risale-i Nur, ne ia referojmë atij diskutimin e kësaj, dhe këtu themi vetëm këtë:

Nuk ka familje në të gjithë dynjanë me një mbështetje kaq të ndërsjellë për njëri-tjetrin, dhe nuk ka as ndonjë fis me një harmoni të tillë dhe as ndonjë komunitet apo shoqëri kaq e ndriçuar si familja, fisi, komuniteti dhe shoqëria e Ehli Bejtit, e Familjes së profetit a.s.m..

Po, Ehli Bejti, Familja e Profetit a.s.m. ka lindur qindra heronj të shenjtë dhe ka prodhuar mijëra udhëheqës shpirtërorë të Ummetit, dhe është ushqyer me shpirtin e Realitetit të Kur'anit, me dritën e besimit dhe me nderin e islamit dhe kështu ata u ngjitën drejt plotësive. Prandaj duhet medoemos që ata t'i shfaqin botës drejtësinë e plotë të kryekomandantit të tyre, Mehdiut më të madh dhe vërtetësinë e tij nëpërmjet ringjalljes së sheriatit të Muhammedit, realitetit të Kur'anit dhe të sunnetit të profetit a.s.m. dhe t'i shpallin e t'i vënë në praktikë në fundin e kohës.

Kjo çështje është krejtësisht e arsyeshme, përveç qënies së saj e domosdoshme, esenciale dhe e kërkuar nga parimet e shoqërisë njerëzore.

Çështja e Njëzet

"Lindja e diellit nga perëndimi i tij dhe shfaqja prej tokës e Dabbetul'erd, (e kafshës)."[168] lindja e diellit në perëndim do të jetë një shenjë e vetëkuptueshme e fundit të botës, dhe për shkak se është e vetëkuptueshme, ajo do të jetë një ngjarje qiellore e cila do të mbyllë derën e pendesës, derë e cila lidhet me zgjedhjen e arsyes. Prandaj kuptimi i saj është i qartë dhe nuk ka nevojë për interpretim. Njeriu mund të thotë vetëm sa vijon:

Zoti e di më së miri; shkaku i jashtëm i asaj lindje do të jetë ky: me ngritjen (zhdukjen) e Kur'anit nga toka -i cili është si mendja e saj- toka do ta humbasë drejtësinë, do të çmendet, dhe do të përplaset -nëpërmjet lejes Hyjnore- me një planet tjetër, dhe rrotullimi i saj do të përmbyset. Nëpërmjet vullnetit Hyjnor, do të bëhet udhëtimi i saj nga perëndimi në lindje në vend të nga lindja në perëndim, dhe dielli do të fillojë të lindë në perëndim.

Po, në qoftë se do të këputej forca tërheqëse e Kur'anit Kerim i cili është litari i fortë i Allahut dhe i cili e lidh tokën me Fronin Hyjnor dhe do të shkëputeshin lidhjet e globit tokësor, pra do të këputej graviteti, ajo do të bëhej e trullosur dhe e çmendur, dhe me lëvizjen e saj të

[168] Transmetuan, Buhariu, Muslimi

pakontrolluar e të kundërt, dielli do të lindte në perëndim. Ka një interpretim tjetër për këtë hadith i cili është se për shkak të përplasjes -me planetët- nëpërmjet urdhrit Hyjnor, do të bëhet kijameti.

Sa për *Dabbetul Erd* -kafshën-, në Kur'an është një tregues shumë i përmbledhur, një shprehje e shkurtuar e bërë nga gjuha e gjendjes së saj. Sa për detajet e saj, unë nuk i njoh ashtu si shembulli i çështjeve të tjera, veçse për tani unë mund të them këtë: لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللهُ *Askush nuk e di të panjohurën përveç Zotit*, ashtu siç bëri Zoti xh.sh. të sundojë fatkeqësia e karkalecave dhe e pleshtave, insekteve mbi popullin e Faraonit, dhe bëri që popullin e Ebrehes; të cilët u përpoqën të shkatërronin Qaben, t'i sundojnë e t'i sulmojnë *zogjt Ebabilë*, po ashtu, ata që shtyhen e nxiten me dëshirë e me vetëdije nëpërmjet mashtrimeve të *Sufjanit* dhe *të Dexhalit* dhe vazhdojnë në rebelim, në mosbindje dhe në korrupsion, dhe bien në ateizëm, në mosbesim, në mosmirënjohje, në mizori, në tradhti e në mashtrim nëpërmjet shtytjes së anarkisë dhe të tmerrit që do t'i përhapin *Xhuxh e Maxhuxhët, Gog magogët*, do të shfaqet prej tokës kundra tyre një kafshë -për një urtësi Hyjnore dhe me qëllim që t'i sjellë ata në vete- dhe do ta bëjë që t'i sundojë ata dhe t'i shkatërrojë plotësisht.

Ajo kafshë, *Dabbetul erdi* -Allahu e di më së miri- është një specie dhe jo një individ, sepse në qoftë se do të kishte qenë individ dhe një kafshë e vetme gjigante, një krijesë e vetme nuk do të mund të ishte gjithandej në çdo vend. Kjo do të thotë se ajo është një specie e tmerrshme kafshësh.

Ndoshta, ashtu siç tregohet nga vërseti,

إِلَّا دَابَّةُ الْأَرْضِ تَأْكُلُ مِنْسَاتَهُ

"... përveç një krimbi të vogël nga toka i cili po brente pak e nga pak në shkopin e tij..."[169] ajo krijesë do të jetë një lloj termitesh (mizash të mëdhaja) që quhen *"Dabbetul Erd"*, të cilat do të brejnë e gërmitin kockat e njerëzve si të ishin dru, duke i vendosur vetvetet e tyre në çdo pjesë të trupave të tyre, nga dhëmbët deri tek thonjtë e gishtërinjve të tyre.

---

[169] Kur'an, 34:14

Duke e bërë atë krijesë, *"Dabbedul Erd"* të flasë mbi çështjen e besimit, vërseti tregon se nëpërmjet bekimit të besimit, dhe shmangies së ligësive dhe të abuzimeve nga ana e tyre, besimtarët do të jenë të shpëtuar prej saj.

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَآ إِنْ نَسِينَآ أَوْ أَخْطَأْنَا

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَآ إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

"Zoti ynë! Mos na ndëshko në qoftë se harrojmë, apo biem në gabime."[170] *"Lavdia të takon Ty! Ne nuk dimë asgjë më tepër nga ç'na ke mësuar Ti. Vërtetë që vetëm Ti je i Gjithëdituri, i Gjithurti."*[171]

*** * ***

[170] Kur'an, 2:286

[171] Kur'an, 2:32

Tre Çështje të Përmbledhura duke Plotësuar Njëzet Çështjet e Mëparshme.

Çështja e Parë

Ashtu si në disa rrëfenja, Isai a.s. thirret me emrin *El-Mesih,* po kështu me të njëjtin emër thirren edhe dy Dexhalët ashtu siç erdhi në duanë që kërkohet mbrojtje *istiadheh,* ku thuhet:

مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ

"...(kërkoj mbrojtje) prej mashtrimit të El-Mesihi el-Dexhal"

Cila është urtësia në këtë emërtim dhe cili është interpretimi i saj?

Përgjigjja: Urtësia e saj -Dhe Allahu e di më së miri- është: Ashtu si, me urdhrin Hyjnor, Isai, Jezusi a.s. shfuqizoi disa nga urdhëresat e rënda e të vështira që ishin në sheriatin e Musait a.s. duke bërë të lejueshme disa gjëra që i lakmojnë nefset, si pija e verës, po kështu me tundimin dhe joshjen e shejtanit dhe për shkak të ndikimeve të tij, Dexhali i Madh do t'i shfuqizojë disa urdhëresa të sheriatit të Isait a.s. dhe duke shkatërruar lidhjet në përputhje me të cilat administrohet jeta e shoqërisë krishtere, ai do të përgatisë terrenin për anarki e terror dhe për ardhjen e xhuxh maxhuxhëve.

Gjithashtu *Sufjani,* i cili është Dexhali i myslimanëve, përpiqet të shfuqizojë disa nga urdhëresat e përjetshme të sheriatit të Muhammedit a.s.m., dhe duke shkatërruar lidhjet fizike e shpirtërore të jetës humane duke i lënë nefset kokëfortë, të dehur, të trullosur, të shashtisur e pa kufizim, ai do t'i zgjidhë, lirojë *zinxhirët* e ndritshëm të respektit, të mëshirës dhe të dashurisë të cilat lidhin individët e shoqërisë njerëzore; dhe duke i detyruar njerëzit për një liri e cila është thjesht despotizëm i pastër me qëllim që ata të bien mbi njëri-tjetrin në moçalin e poshtërimit, të epsheve dhe të dëshirave të korruptuara, ai do të hapë rrugën për një anarki të tmerrshme dhe për një terror të llahtarshëm. Dhe në atë kohë

ata njerëz në asnjë mënyrë tjetër nuk mund të mbahen nën kontroll përveç se nëpërmjet despotizmit shtypës.

Çështja e Dytë

Të përmendura në rrëfenja janë arritjet e çuditshme, veprat e jashtëzakonshme të të Dy Dexhalëve, si dhe fuqia dhe madhështia e tyre mbinjerëzore; saqë në rrëfenja erdhi se disa njerëz fatkëqinj do t'u atribuojnë një lloj hyjnie atyre të dyve. Cila është arsyeja për këtë?

Përgjigjja: وَالْعِلْمُ عِنْدَ اللهِ *Njohja është me Zotin*; arritjet dhe veprat e tyre duke qenë aq të mëdhaja e të jashtëzakonshme është se meqenëse shumica e tyre të shtyjnë për në shkatërrim dhe nxisin epshin e nefsit, ata i kryejnë ato vepra me lehtësi, saqë në një hadith thuhet: *"Një ditë e vetme prej ditëve të tyre është një vit."* Domethënë, veprat që ata kryejnë në një vit nuk do të kryheshin normalisht për treqind vite.

Ndodhen katër aspekte dhe arsye për sa ka të bëjë me shkakun e shfaqjes së fuqisë së tyre që është e jashtëzakonshme -mbinjerëzore.

I Pari: Meqenëse, si rezultat i planit Hyjnor që i lejoi ata të bëjnë kështu, gjërat e mira dhe përparimet që arrihen nëpërmjet fuqisë së një ushtrie guximtare dhe të një kombi aktiv në qeveritë e tyre të mëdhaja e despotike u atribuohen padrejtësisht atyre, kjo shkakton që personat e tyre të imagjinohen se kanë fuqinë e një mijë burrave. Por me plot të drejtë dhe në përputhje me rregullat, veprat e mira pozitive, nderi dhe plaçkat e fituara nëpërmjet akteve të një komuniteti duhet të ndahen midis komunitetit dhe duhet t'u jepen anëtarëve të tij; në një kohë që të këqiat, negativet, humbjet dhe shkatërrimet duhet t'i atribuohen administrimit të keq të kryetarit të komunitetit dhe të metave e gabimeve të tij.

Për shembull, në qoftë se një batalion pushton një kështjellë, nderi i fitores dhe plaçkat që ata marrin i takojnë fuqisë së armëve të tyre. Kurse në qoftë se ka humbje dhe anë negative për shkak të planit të gabuar, ato i atribuohen komandantit të tyre.

Kështu, krejtësisht në kundërshtim me këtë parim themelor të së vërtetës dhe të realitetit, meqenëse progresi pozitiv dhe të gjitha gjërat e mira u atribuohen atyre udhëheqësve frikësues, dhe zhvillimet negative, të këqijat dhe gabimet u atribuohen njerëzve fatkëqinj, si rrjedhojë e planit Hyjnor, ata persona që meritojnë të përbuzen nga gjithësecili, janë të dashur nga të gjithë të pavëmendshmit dhe të pakujdesshmit.

Aspekti i Dytë dhe Arsyeja e Dytë:

Për shkak se të Dy Dexhalët përdorin despotizmin më të egër, tiraninë më të madhe, dhunën më të ashpër dhe terrorin më të skajshëm, ata shfaqen të kenë një fuqi të madhe.

Po, despotizmi i tyre është aq i jashtëzakonshëm, i çuditshëm saqë ata ndërhyjnë -nën maskën e ligjit- në ndërgjegjjen e çdo individi dhe në çështjet e tij të shenjta, madje deri tek lloji i veshjeve të tij. Unë imagjinoj se me një parandjenjë të së ardhmes, dashuruesit e lirisë prej myslimanëve turq -në shekullin e fundit- e perceptuan këtë despotizëm të tmerrshëm, dhe duke e gjuajtur atë me shigjeta, e sulmuan egër. Por ata u mashtruan krejtësisht dhe nuk e qëlluan objektivin; ata sulmuan një front të gabuar.

Ajo është një tirani dhe një mizori aq e madhe saqë -për shkak të një personi të vetëm- shkatërron njëqind fshatra dhe ndëshkon të pafajshmit dhe i detyron të shpërngulen dhe i poshtëron.

Aspekti i Tretë dhe Arsyeja e Tretë:

Për shkak se të dy Dexhalët do të fitojnë përkrahje prej organizatave të fshehta çifute, të cilat ushqejnë një urrejtje të madhe kundra islamit dhe krishterimit, dhe një mbështetje prej një organizate tjetër të fshehtë e cila punon nën maskën e lirisë së grave; dhe për shkak se Dexhali i myslimanëve do të mund të mashtrojë madje edhe lozhet e Masonëve -komitetet e Masonëve- dhe do të fitojë mbështetjen e tyre, ata do të supozohen se kanë një fuqi të madhe.

Gjithashtu, kuptohet nga disa konkluzione dhe intuita të disa Evlijave se Dexhali i quajtur *Sufjan*, i cili do të vijë të udhëheqë shtetin islam, do

të jetë një politikan kryesues, i cili është jashtëzakonisht i aftë, i zgjuar, aktiv, nuk ka dëshirë për t'u dukur, dhe nuk u jep rëndësi rangut personal dhe lavdisë; ai gjithashtu do të jetë një komandant i përgjithshëm i ushtrisë, është shumë guximtar, i fortë, energjik dhe i vendosur dhe nuk ulet në nivelin e kërkimit të famës, nuk e begenis kërkimin e famës dhe do t'i robërojë muslimanët. Duke shfrytëzuar mungesën e tyre të hipokrizisë, ai do t'ia përshkruaj vetvetes veprat e tyre brilante të jashtëzakonshme, si dhe progresin që ata kanë arritur të shtyrë nga nevoja e madhe që buron nga transformimi dhe ripërtëritja e ushtrisë së madhe dhe e shtetit të madh dhe nga tronditjet e luftës së parë botërore, dhe do t'i shtyjë lavdërimtarët që të përhapin gjithandej se ai posedon në personin e tij një fuqi të çuditshme dhe një forcë të jashtëzakonshme.

Aspekti i Katërt dhe shkaku i Katërt:

Dexhali i Madh do të ketë shqisa, aftësi që kanë ndikim dhe forcë nënshtruese që u ngjasojnë fuqive hipnotizuese dhe kanë ndikim në shpirtëra.

Kurse Dexhali i muslimanëve do të ketë fuqi nënshtruese dhe hipnotizuese në njërin sy. Madje në një rrëfenjë, thuhet: *"Dexhali do të jetë i verbër në njërin sy."*[172] duke tërhequr vëmendjen për tek kjo dhe duke treguar se njëri nga sytë e Dexhalit të madh do të jetë i verbër në krahasim me syrin tjetër të tij, hadithi tregon se meqenëse ata të dy do të jenë mohues absolutë, ata do ta kenë vetëm njërin sy dhe shikimi i tyre do të kufizohet tek kjo dynja dhe ata nuk do të kenë sy që shikojnë Ahiretin dhe pasojat e veprave.

Unë gjithashtu e pashë Dexhalin e myslimanëve në një botë shpirtërore, dhe vëzhgova me sytë e mi se ai posedonte një fuqi nënshtruese hipnotizuese në njërin prej syve të tij, dhe unë e njoha atë dhe e kuptova se ishte krejtësisht mohues i Zotit xh.sh.. Ky mohim është ai që e shtyn atë që t'i sulmojë me guxim e arrogancë shenjtëritë. Por meqenëse njerëzit e zakonshëm nuk do ta dinë realitetin e çështjes, do ta

[172] Transmetoi Buhariu

supozojnë se ai i kryen veprat e tij me një guxim të jashtëzakonshëm dhe me një forcë të madhe.

Gjithashtu, për shkak se një komandant i tillë i madh, me fat, i suksesshëm, tinëzar dhe dredharak, shfaqet në kohën e thyerrjes së një kombi heroik e të lavdishëm, me dashurinë e tyre për heroizmin njerëzit do ta miratojnë, duartrokasin e admirojnë atë duke mos e shikuar natyrën e tij të fshehtë e të tmerrshme, dhe ai do të përpiqet që t'i mbulojë e t'i fshehë ligësitë e tij.. u shkatërrofshin!..

Por siç kuptojmë nga hadithet se nëpërmjet dritës së besimit dhe dritës së Kur'anit që gjenden në shpirtin e ushtrisë heroike, muxhahide dhe në kombin e kapur pas fesë së tij, do t'i shtyjnë ata që ta shohin të vërtetën dhe do të përpiqen të riparojnë shkatërrimin e tmerrshëm të atij komandanti.

Çështja e Tretë e Përmbledhur.

Kjo përbëhet nga tre ngjarje instruktive:

Ngjarja e Parë: Një ditë, Hazreti Umer Ibn Hattabi, Zoti qoftë i kënaqur prej tij, u nis me profetin e Zotit xh.sh., dhe profeti a.s.m. ia bëri atij me shenjë për njërin prej fëmijëve të një grupi çifutësh, dhe tha:

Ky është pikërisht imazhi i tij! Hazreti Umeri i tha: "Atëherë më lër, o i dërguari i Zotit, që ta godas qafën e tij, ta vras!" Por i dërguari i Zotit iu përgjigj:

"Në qoftë se ai është Sufjani -Dexhali i myslimanëve- ti nuk mund ta vrasësh atë, dhe në qoftë se ai nuk është, ai nuk mund të vritet nëpërmjet imazhit të tij." [173]

Hadithi tregon se në fundin e sundimit të tij, imazhi i Sufjanit do të shfaqet në shumë gjëra, dhe se ai do të lindet çifut, midis çifutëve. Është e çuditshme se megjithëse Hazreti Umeri, Zoti qoftë i kënaqur prej tij, ishte mjaft i zemëruar dhe armiqësor ndaj imazhit të tij të shikuar në një

[173] Buhariu

fëmi saqë deshi ta vriste, ndërsa tek ai *Sufjan* u bënë më shumë ata që e lavdërojnë, e admirojnë dhe e vlerësojnë atë.

Ngjarja e Dytë:

Shumë njerëz rrëfejnë se Dexhali i muslimanëve do të jetë kureshtar rreth kuptimit të sures: وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ *"(Betohem) për fikun dhe për ullirin!"* dhe do të pyesë rreth saj.

Është e çuditshme por vërseti إِنَّ الْإِنْسَانَ لَيَطْغَى *"Por ja! Me të vërtetë që njeriu i kalon të gjithë kufijtë"*[174] në suren vijuese اِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ *"Lexo! Me Emrin e Zotit tënd,*[175] sipas llogaritjes së shkencës së *xhefrit* dhe sipas kuptimit të saj, gjithashtu tregon pikërisht vendin e tij dhe personin e tij, duke treguar se ai do të bëjë shkelje të tepërta dhe agresion ndaj xhamive dhe ndaj atyre që kryejnë faljet. Domethënë, ai njeri, perceptoi se një sure e shkurtër ka lidhje me të, por ai gabon dhe troket derën e komshisë së saj.

Ngjarja e Tretë:

Në një rrëfenjë, thuhet*:*

Dexhali i muslimanëve do të shfaqet në Horosan."[176]

لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللهُ *Askush nuk e di të panjohurën përveç Zotit*; një interpretim i saj është ky: populli turk i cili ishte kombi më guximtar e i fuqishëm i lindjes, dhe ushtria heroike e islamit, ishin në kohën e asaj rrëfenje përreth krahinave të Horasanit dhe akoma nuk e kishin bërë atdheun e tyre në Anadoll. Duke përmendur vendbanimin që ata populluan, ky është një tregues se *Dexhali Sufjan* do të shfaqej prej midis tyre.

Është e çuditshme, madje mjaft e çuditshme, se ai përkohësisht do të përpiqet të përdorë kombin turk dhe turqizmin i cili për shtatëqind vjet ka qenë një shpatë vezulluese prej diamanti, simbol për nderin e islamit

---

[174] Kur'an, 96: 6

[175] Kur'an, 96: 1

[176] Transmetoi Tirmidhiu

dhe për krenarinë e tij në dorën e islamit dhe të Kur'anit, -do t'i përdorë-kundra shenjave të islamit. Por ai nuk do të jetë i suksesshëm dhe do të tërhiqet. Nga këto rrëfenja kuptohet se "ushtria heroike do t'i shpëtojë, duke marrë frerat prej dorës së tij".

وَاللهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ ۞ لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللهُ

Vetëm Allahu e di më së miri se cila është e vërteta, dhe askush nuk e di të panjohurën përveç Zotit xh.sh.

*** * ***

Përmbajtja

……..……..……..……... 1 – 4

Parathënie ……...……..…….. 5 – 10

RREZJA E TRETË

Një lutje e cila shpjegon vërsetin: *"Në krijimin e qiejve e të tokës (*deri në fund të vërsetit)"..... 11 - 38

SHKREPTIMA E NJËZET E PESTË:

Mesazh për të sëmurët. Kjo përbëhet nga Njëzet e pesë ilaçe...

..... 39 - 75

LETRA E SHTATËMBËDHJETË:

Një letër ngushëllimi për vdekjen e një fëmije, në pesë pika:

E para: Kuptimi i frazës *"Do t'ju shërbejnë Djelmosha të pavdekshëm".*

E dyta: Një krahasim në dritën e të cilit duhet të mendosh ti dhe besimtarët e tjerë kur u vdesin fëmijët e tyre...

E treta: Fëmija që ka vdekur ishte vetëm se një krijesë e një Krijuesi Gjithëbujar dhe një rob i Tij.

E katërta: Ndarja nuk është e përjetshme por një mjet për përjetësi.

E pesta: Dhembshuria është njëra nga manifestimet më të holla të mëshirës Hyjnore. ..... 76 - 80

SHKREPTIMA E NJËZET E GJASHTË:

Trajtesa për të moshuarit. Kjo përbëhet nga njëzet e gjashtë "Shpresa"..... 81 - 150

LETRA E NJËZET E NJËTË:

Një shpjegim lidhur me respektimin e të drejtave të prindërve dhe të moshuarve... ..... 151 - 155

RREZJA E KATËRT

Një pikë e hollë rreth vërsetit: *"Dhe Allahu vetëm na mjafton neve dhe për ne Ai është Rregulluesi më i mirë i punëve".*

Shkallët.....

Shkalla e parë: Kënaqësia e vërtetë e pavdekshmërisë qëndron në pavdekshmërinë e të Qëndrueshmit të plotësisë, në afirmimin e Tij dhe në besimin tek Ai...

Shkalla e dytë: Nëpërmjet lidhjes që rezulton nga besimi, me pafuqinë e tij dhe me varfërinë, njeriu mund të mbështetet mbi një fuqi të pafundme dhe tek forca e Furnizuesit Gjithëbujar....

Shkalla e tretë: Dispozitat e fuqisë kreative dhe rëndësia e njeriut pavarësisht vogëlsisë së tij të jashtme...

Shkalla e katërt: Lidhjet dhe ekzistencat që i fiton besimi për njeriun ...

Shkalla e pestë: Jeta nga këndvështrimi i të Gjallit të Përjetshëm dhe Vetekzistuesit të Përhershëm, në katër çështje....

Çështja e parë: Esenca dhe realiteti i jetës....

Çështja e dytë: Të drejtat e vërteta të jetës...

Çështja e tretë: Detyrat e bashkëlindura të jetës në tre mënyra (rrugë)....

Çështja e katërt: Kënaqësia e vërtetë dhe lumturia e jetës....

Shkalla e gjashtë: Tre prova se të gjithë shembujt e bukurisë të shfaqura prej këtyre qënieve kalimtare janë shenjat, shkreptimat dhe manifestimet e një bukurie të përjetshme, të shenjtë...

Prova e parë: Bukuria e objektit të punuar me mjeshtëri të hollë artistike tregon bukurinë e Mjeshtrit....

Prova e dytë: Përmban pesë pika...

Pika e parë: Bukuritë në qëniet janë hijet e një Bukurie të shenjtë të fshehur...

Pika e dytë: Qëniet e njëpasnjëshme kalimtare shfaqin një bukuri të pandryshueshme...

Pika e tretë: Dhënia e bukurisë është nga i Bukuri...

Pika e katërt: Secili nga Emrat e bukur Hyjnorë zotëron një bukuri të shenjtë, një manifestim i të cilës e bën të bukur botën e gjërë...

Pika e pestë: Universi u bë një ekspozitë çudirash me qëllim që të shfaqë bukuritë e Autorit të tij...

Prova e tretë përbëhet nga tre pika...

Pika e parë: Krijesat janë stolisur me qëllim dhe janë bërë të bukura me qëllim që të bëjnë të njohur Krijuesin e tyre dhe ta bëjnë Atë të Dashur...

Pika e dytë: Dashuria e vërtetë e njerëzimit për Zotin tregon për një Bukuri të Pashoqe...

Pika e tretë: Ekzistenca është e mirë e pastër, dhe mosekzistenca është thjesht e keqe e pastër...

Kapitulli i pestë (i shkreptimës së Njëzet e Nëntë): Pesë pika rreth shkallëve të "*Dhe Allahu vetëm na mjafton neve*"... origjinali është në arabisht. . ..... 156 - 188

SHKREPTIMA E TREMBËDHJETË:

kjo shpjegon nëpërmjet trembëdhjetë "treguesve" kuptimin e frazës "*I kërkoj mbrojtje Allahut që të më ruajë nga Djalli i mallkuar*"... .. 189 - 222

FJALA E TRIDHJETË E TRE..... 223

TRİDHJETË E TRE DRİTARET

DRITARJA E PARË 226

DRITARJA E DYTË 227

DRITARJA E TRETË 228

DRITARJA E KATËRT 229

DRITARJA E PESTË 230

DRITARJA E GJASHTË ..... 231 - 233

DRITARJA E SHTATË ..... 234 - 235

DRITARJA E TETË 236

DRITARJA E NËNTË 237

DRITARJA E DHJETË ..... 238 - 239

DRITARJA E NJËMBËDHJETË ..... 240 - 241

DRITARJA E DYMBËDHJETË..... 242

DRITARJA E TREMBËDHJETË..... 243

DRITARJA E KATËRMBËDHJETË ..... 244 - 245

DRITARJA E PESËMBËDHJETË..... 246

DRITARJA E GJASHTËMBËDHJETË..... 247 - 248

DRITARJA E SHTATËMBËDHJETË ..... 249 - 251

DRITARJA E TETËMBËDHJETË ..... 252 - 253

DRITARJA E NËNTËMBËDHJETË..... 254 - 256

DRITARJA E NJËZET ..... 257 - 259

DRITARJA E NJËZET E NJË..... 260 - 261

DRITARJA E NJËZET E DYTË..... 262 - 264

DRITARJA E NJËZET E TRETË..... 265 - 266

DRITARJA E NJËZET E KATËRT..... 267 - 269

DRITARJA E NJËZET E PESTË..... 270

DRITARJA E NJËZET E GJASHTË..... 271 - 272

DRITARJA E NJËZET E SHTATË..... 273 - 275

DRITARJA E NJËZET E TETË..... 276 -277

DRITARJA E NJËZET E NËNTË..... 278 - 279

DRITARJA E TRIDHJETË ..... 280 - 284

DRITARJA E TRIDHJETË E NJË ..... 285 - 288

DRITARJA E TRIDHJETË E DY ..... 289 - 290

DRITARJA E TRIDHJETË E TRE..... 291

K U J T E S Ë ..... 292 - 293

PJESË NGA FJALA E SHTATËMBËDHJETË .. 294 - 296

SHKREPTIMA E SHTATËMBËDHJETË:

Shënimi i Dymbëdhjetë: Një dua, lutje dhe përgjërim... 297 - 299

RREZJA E DYMBËDHJETË

Pjesë prej fjalëve mbrojtëse të Bediuzzamanit të dhëna në gjykatën e Denizlit. ..... 300 - 331

RREZJA E PESTË

Rreth shenjave të kohës së fundit...

Parathënia përbëhet nga pesë 'pika'....

Stacioni i dytë përbëhet nga njëzet 'çështje'.....

Tre 'çështje' të shkurtëra duke plotësuar atë që u përmend lart... ..... 332 - 361

Përmbajtja..... 362 - 366